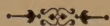

F-135
10'-

Dupl

52 A

METHOD.

Časopis věnovaný umění křesťanskému.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

při

AKADEMII KŘEŠŤANSKÉ V PRAZE.

Majitel, vydavatel a redaktor:

FERDINAND J. LEHNER.

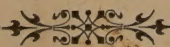
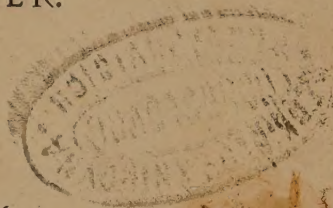

xii. ročník.

2 XII

HL 13

XII a XIII

V PRAZE 1886.

Tisk knihtiskárny Politiky. — Nákladem vydavatelovým.

OBSAH XII. ROČNÍKU „METHODA“.

I. Články.

- Chrám Matky Boží na Náměti v Hoře Kutné, Jiří Zach. (Str. 1.)
Konservatoři církevní. F. J. Lehner. (Str. 13, 26.)
Románský portál v Měříně na Moravě. Jos. Škoda. (Str. 14.)
Umělecké památky na Vlašském dvoře v Hoře Kutné. Jiří Zach. (Str. 16, 32.)
Kostel a fara sv. Mikuláše v Boru. A. Sedláček. (Str. 28.)
Věci kláštera sv. Anežky r. 1574. Dr. Zikmund Winter. (Str. 39.)
Pražské kostely za Karla IV. zbudované. F. J. Lehner. 1. Sv. Apolinář. (Str. 44, 54.) — 2. Ve Slupech. (Str. 68.) — 3. Sv. Štěpán. (Str. 91, 130.) — 4. Sv. Jindřich. (Str. 138.)
O pozůstatcích kláštera a kostela zderazského v Praze. Moric Lüssner. (Str. 61.)
Pro zvelebení umění křesťanského. (Str. 97.) — F. J. Lehner.
Poprsí sv. Petra a Pavla v arcibiskupské kapli pražské. (Str. 98.) F. J. Lehner.
Tympanon u sv. Jiří v Praze. (Str. 116.) F. J. Lehner.
Některé památky farního kostela sv. Jiří v Praze. (Str. 133.) M. Lüssner.

Zodpovídané otázky archaeologické:

Čechy:

- Kostely: v Lužanech. (Str. 53.) — V Bračicích. (Str. 64.) — V Oulibicích. (Str. 67.) — V Řídelci. (Str. 73.) — V Kozohledech. (Str. 73.) — V Chotči. (Str. 112.) — V Konecchlumí. (Str. 114.) — V Sobčicích. (Str. 122.) v Pohorí (Str. 124) Josef Nechvíle.
Březnice. (Str. 29, 40, 49.) — Mirovice. (Str. 125.) Černivsko (Str. 136.) J. V. Truhlář.
Farní osada Chudenická. (Str. 74.) — Švihovská. (Str. 77.) — Dolanská. (Str. 78.) — Štěpánovice. (Str. 79.) — Poleňská. (Str. 79, 85.) — Úbočská. (Str. 86.) — Kolovečská. (Str. 88.) — Fr. Wildmann.
O někdejší kapli Loretské u Horažďovic. (Str. 101.) — Farnost Maloborská. (Str. 102.) Jind. Barvíř.
Kostel v Ochozí. (Str. 63.) — V Dalečíně. (Str. 89.) — Ve Vitochově. (Str. 100.) Pavel Pavelka.
Kostel v Bezděkově. (Str. 38.) — Farní osada Onšovská. (Str. 110, 135.) Jan Hille.
Kostel v Oudrnicích. (Str. 38.) F. J. Rejzek.

Morava:

Zprávy o bývalých plebáních a jejich osadách.
Slavaňov. (Str. 9.) Josef Nechvíle.

II. Akademie křesťanská.

- Valná hromada. (Str. 55.) — Výroční zpráva odboru uměleckého. (Str. 57.)
Měsíční zprávy. (Str. 10, 23, 35, 47, 58, 71, 83, 95, 107, 120, 131.)

III. Feuilleton.

- Od Plané. (Str. 19.) — Po sto letech. K. Appel. (Str. 31.) — Raffael Santi. (Madonna Sixtinská (Str. 106.) (Stavba chrámu sv. Petráského.) (Str. 140.) F. J. Lehner.
Některé památky stavitelství křesťanského v Krakově. Alois Žáček. (Str. 118.)

IV. Literatura.

- Památky průmyslu uměleckého v Čechách. Jan Kořula. (Str. 94.) — Petr Parlér a mistři gmündští. Dr. K. Chytil. (Str. 95.) — Chrám sv. Barbory v Hoře Kutné. J. Zach a J. Braniš. (Str. 95.) — Děkan-
ský chrám sv. Petra na Mělníku. Bohuslav Čermák. (Str. 95.) — Dějiny velechrámu Olomouckého. Moric Kráčmer. (Str. 120.)

V. Různé zprávy.

- † Sochař Ludvík Šimek. (Str. 10.) — Jednota Karlin-
ská. (Str. 11, 20, 81, 93, 132.) — Kaple sv. Lud-
mily v Týně pražském. (Str. 21.) — Podpora zemská
na stavby monumentální. (Str. 22.) — Obrazárna v
Rudolínu. (Str. 22.) — Městské museum pražské.
(Str. 22.) — Museum průmyslové v Praze. (Str. 23.)
— Zemská komise archaeologicko-umělecká. (Str. 35.)
— † Antonín Baum. (Str. 59.) — Kostel sv. Petra
a Pavla na Vyšehradě. (Str. 71, 93.) — Starobrně-
nský obraz Panny Marie. (Str. 71.) — Jednoty sv.
Methodějské. (Str. 80.) — Výroční zpráva „Vocela.“
(Str. 81.) — Výroční zpráva „Včely Časlavské.“ (Str.
82.) — K opravě sv. Jiří na Hradčanech. (Str. 83.)
— Malby freskové na týnském dvoře. (Str. 93.) —
Výroční zpráva Jednoty Svato-Vítské. (Str. 141.)

VI. Vyrobení.

1. Architektura.

Čechy:

- Kutná Hora.** Chrám Matky Boží na Náměti. Průčelí. (Str. 8.) Svorníky. (Str. 6.) Žebra. Sanctua-
rium. (Str. 7.)
Praha. Kostely za Karla IV. zbudované: 1. Sv. Apolinář: Půdorys. (Str. 44.) Zevní pohled. (Str. 45.) Presbyterium. (Str. 46.) Podélný řez. (Str. 54.) Řez příční. (Str. 55.) — 2. Ve Slupech: Půdorys. (Str. 69.) Podélný řez. (Str. 69.) Pohled zevní. (Str. 70.) Průčelí. (Str. 70.) — 3. Sv. Štěpán: Půdorys. (Str. 91.) Zevní pohled. (Str. 92.) Řez příční. (Str. 130.) Řez podélný. (Str. 130.) — 4. Sv. Jindřich: Půdorys. (Str. 139.) Řez podélný. (Str. 139.)

Morava.

Měříň. Románský portál. (Str. 15.)

2. Malba.

Čechy.

- Kutná Hora** (XVI. století). Vlašský dvůr: Zbytky hlavního oltáře skládajícího: Sv. Jeroným. (Str. 33.) — 2. Archa sv. Filipa a Jakuba: Sv. Margareta a sv. Magdalena (Str. 18.); sv. Kateřina a sv. Vorošila (Str. 34. A. A.) Věraikon (Str. 18.) — 3. Archa smrt Panny Marie představující: Sv. Prokop a sv. Ludmila (Str. 34.); sv. Sigmund a sv. Vít. (Str. 34. B. B.) Mrtvý Pán Ježíš s matkou a sv. Janem. (Str. 34.) — 4. Obraz votivní. (Str. 17.)

3. Plastika.

Čechy.

- Kutná Hora** (XVI. století). Vlašský dvůr: 1. Zbytky hlavního oltáře skládajícího: Sv. Vojtěch a sv. Ludmila. (Str. 33.) — 2. Archa sv. Filipa a Jakuba. (Str. 18.) — 3. Archa smrt Panny Marie předsta-
vující. (Str. 34.)
Praha. Palác arcibiskupský: Poprsí sv. Petra a Pavla z poč. XV. stol. (Str. 99.) — Tympanon u sv. Jiří v Praze z XIII. stol. (Str. 117.)

VII. Příspěvky na votivní obrazy

- (Str. 11, 24, 36, 48, 60, 72, 84, 96, 108, 120, 132, 144.)

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo I.

V Praze, dne 30. ledna 1886.

Ročník XII.

OBSAH: Chrám Matky Boží na Náměti v Hoře Kutné. — Bývalá plebanie Slavoňov. — Z Akademie křesťanské. Zpráva za leden. — Různé zprávy. — Příspěvky na votivní obrazy. — Odvod k »Methodu«.

Chrám Matky Boží na Náměti v Hoře Kutné.

Popisuje řídítel Jiří Zach. (Dokončení.)

HH: Léta Páně od narození Syna Božího 1532 tu sobotu před sv. Pána Krista počítím Kateřina Bláhová, kloboučnice, dala kalich vnitř pozlacený, váží 2 hř. 1 čtvrtci, a pušku stříbrnou, vnitř pozlacenou, váží 25 lotů a půl čtvrtce etc.

Item tento kalich všecek pozlacený od paní Anny Miránkovy váží 2 hř. 4 l. s literami JJ etc. — Item léta od narození Syna Božího 1532 v outery po sv. Janě Křtiteli zapsán tento kalich od Matěje Bodláka, sladovníka, váží 2 hř. bez půl čtvrtce s literami KK a jest vnitř pozlacený. — Item téhož l. 1532 po sv. Janě Křtiteli v outery zapsán kalich od paní Anny Vonšovské Slavíkovcovy nepozlacený, váží 1 hř. a 3 čtvrtce, s literami LL. — Item kalich vnitř pozlacený váží 2 hř. 5 l. s literami MM, od Jakuba Malého prennara. — Item od Matěje Bodláka puška stříbrná, vnitř pozlacená. — Item l. P. 1538 v sobotu před sv. Máří Magdalenou dala jest paní Anna Miránková kalich stříbrný k Náměti k svému oltáři sv. Petra a Pavla..... a váží třiceti lotův a dva a čtvrtci.... jest poznamenán erbem nebožtíka pana Bohuslava Janovského. — R. 1537 dnc. Judica paní Reyna Knotková, vdova z Meckasu, dala jest kalich k záduší Námětskému..... a jest vnitř i zevnitř pozlacený. všecken i s patenou a váží 2 hř. 2 čtvrtce, znamením na patě imago Crucifixi s literami českými S a W.

Když v krutých dobách po bitvě bělohorské protireformací katolická pověstným

Vil. z Vřesovic, nejv. mincmistrem v Hoře Kutné, násilně byla prováděna, zapověděl a zastavil týž mincmistr v hody vánoční r. 1621 kázání a přísluhování ve dvou kostelích, totiž u sv. Barbory a u Náměti na H. K., vzav příčinu, že farářové těch dvou kostelů ve vornátích přísluhovati se zpechovali, a tak jsou v ty hody Boží v těch dvou kostelích služby Boží opuštěny, pročež bylo v lidu obecném zhoršení a naříkání. Kněžím horským, již v ornátích přísluhovati nechtěli, vypověděním jest hrozeno a i tenkrát, když před hody velikonočními r. 1622 starší nad havěři hor stříbrných, přinesše dary nejvyššímu mincmistru, panu Vil. z Vřesovic na Vlaský dvůr, obdrželi to při něm prosebně, že v neděli nastávající o vzkříšení Páně, též v pondělí služba Boží evangelická, jenž byla před tím zastavena, jest v kostele Barborském držána a konána; kostel Námětský ten přece zamčený, pustý zůstával. Bodrý náš Dačický s bolem asi na to pohlízel, jak svědčí jeho poznámka: »Což tak podle vůle světské zůstává do smilování Božího. A slovo Páně nezahyne ale zůstane na věky.«

Konalt sice o Božím těle r. 1625 pověstný arciděkan, kněz M. Apian, způsobem pompy světské s korouhvemi kostelními, s muzikou hudební, s píšťci, troubením a bubnováním, s ručníčným střílením po vojensku po městě z kostela Námětského do Barborského processí, k níž měli se všichni obyvatelé pod propadením statku a

jmění svého dostaviti, ale byla pomíjející slavnost, neboť při nastalém nedostatku duchovenstva římského nebyla fara Námětská obsazena více.

Aby pak laskavý čtenář zvěděl, čím asi kněží pod obojí při kostele Námětském od římsko-katolických ve věcech víry a obřadů se lišili, chceme tuto něco málo o tom položit, pokud jsme se z register kostelních neb i jiných zpráv současných poučiti mohli.

Počátkem XVI. století byly obřady církevní ještě úplně katolické, a rozdíl spočíval hlavně ve přijímání podobojí a ve pění, jež jak některé výše uvedené zprávy o českých kancionálech svědčí, dalo se aspoň částečně jazykem mateřským.

Že v době, kdy veškeré mysli zvláště kněžstva kalíšného, stálým hloubáním ve věcech víry byly jaty, ani Hora Kutná podobných projevův uhájiti se nemohla, jest na bíledni, avšak výstřednosti takové bývaly zakročením královským neb i opatrností rady záhy ukonejšeny.

Tak psal r. 1475 v pátek před sv. Valentinem král Vladislav Horníkům z Prahy: »Zpraveni jsme, že by některý kněz u Vysokého kostela kázal některé věci, ježto nesluší k pokoji ani k svornosti, ale k různici.

Proto příkazujeme, abyste vy jemu přísně naříditi kázali jménem naším, ať on i také jiní kněží nekáží, což by bylo k různicím a nesvornosti, ale ať oni káží ze čtení svatého, a což by bylo k duši spasení«.

Horníci opatrní pamatující královského rozkázání a hledíce, aby mezi nimi jednota a svornost byla zachována, povolali všech kněží obojí strany, mluvili jim, aby všech útržků nechajíce vedli lid k lásce a svornosti, a kněží bouřlivému kázali pryč jíti. Podobná různice strhla se r. 1543, kdy farář Barborský přes napomínání šepmistrův, nemaje k tomu příčiny, jiné kněze haněl a zlehčoval.

Tu děkan Václav s kaplany svými, kněz Martin, farář Námětský, a kněz Matěj, farář u sv. Bartoloměje, vidouce, že by z takových kázání nic dobrého nepovstalo, než jakési hádání a potýkání jedněch proti druhým, oznámili radě, že raději od města odpuštění berou a při sv. Havle odejiti miní; aby pak nebyli v podezření bludu, takovýto vydali z učení svého počet: »1) Žádných bludův proti učení víře svaté obecné křesťanské nekázali jsme, nekážeme aniž kázati miníme. 2) Ceremonie, kterých se zejména psaní JKMtí. dotýká, až posaváde zachováváme. 3) Všecky posty, svátky panny Marie a jiných svatých podle tabule, na

které jsou svátkové vymalování a vypsání a zde od starodávná se drží, ty všechny zachováváme. 4) O sektách, by se zde jaké vzdělávati měly, nic nevíme, krom sekty Mikulášenské, o kterou jsme stáli, aby nebylo, ale úrozený pán Albrecht z Guttensteina¹⁾ jich bránil, a farář Barborský s nimi své srozumění má také. 5) Aby lid zde pod obojí věřící od víry své utiskován a jiná protivenství snášeti musil, o tom z nás žádný nic neví. 6) Slovo Boží se jinde také na těchto Horách nekáže než v kostelích anebo při kostelích o poutech. 7) O žádném knězi ženatém a nerádném tak zjevně nevíme etc.«

Ač pan děkan Václav, jak odjinud jest známo, luteranismu byl nakloněn a spojení s církví římskou se vzpouzel, přece po celou první polovici XVI. stol. obřady se zachovávaly.

V době adventní sloužena jest u Matky Boží za tmy mše »Rorate«, na niž se zvolilo zvláštním zvonek, jež r. 1529 Jakub Ptáček přelil, svítilo pak se při ní svícemi lojovými, jež někdy cech řeznický zdarma dával.

V témdni pašijovém brání jsou ku pomoci žáci od Vysokého kostela, již zpívali tu o květné neděli, veliký pátek a o jitřní i dostávali za to nepatrné zpropitné.

Jako za našich dob pěl se v ty dny hodinky (lamentací), pašije, a mimo to bylo o květnou neděli »zpívání u Jerusalema« (patrně při průvodu se svěcenými ratoolestmi). Též vystrojen býval hrob Boží, v němž vystavováno jest tělo Páně v monstranci; aby pak zloději v noci jí nevzali, a aby četná světla, jež tu hořela, byla opravována, býval hrob Boží v noci hlídán.

Toto vystavování monstranci trvalo až do roku 1554, kdy »u veliký pátek monstranci cum sacramento není do hrobu položena ani na oltář vystavena ve Vysokém a Námětském kostele. Toliko v kostele Barborském vedle prvnějšího obyčeje kněz Matouš se zachoval. Ale kněz Viktorin u Vysokého kostela a kněz Brikcí u Námětského tuze o tom lidem mluvili, že to do hrobu kladení a vystavování z písma sv. není než lidské ustanovení proti božímu přikázání a písmům sv. etc.

Pročez potom ti dva kněží obesláni jsou do konsistoře Pražské a jsou dáni do vězení na rathouz staroměstský a toho na ně podáno, aby monstranci vystavovali neb aby kněžství v Čechách ani v Moravě neužívali.

¹⁾ T. č. nejvyšší minemistr.

A oni přistoupil k tomu, že kněžství zanechají.»

Přistěhovávat se též kněz Briekci na faru Námětskou ze Skutče r. 1553, řečeného pak r. 1554 všechny jiné obřady se daly, pouze položka »od hrobu hlídání« v útech schází. Osadníci ochotně asi přijímali nové nauky kněze svého i prokázali se mu býti štědrými, neboť před nedělí Exsurge dáno jest za večeri, za jídlo, za pivo, za víno, když kněz Briekci s knězem Viktorinem z Prahy přijeli z vězení 15 gr. a Respice I. »kuchařce kněze Briekciho, když se stěhovala od Hory 25 gr.«

Též provozována bývala v kostele o veliké noci hra pašijová, k níž kantor od sv. Jakuba persony čili Marie učival, začož dostával obyčejně 5 gr. bibales.

Paškál, jenž v kostele hořival, byl asi hrubě veliký, neboť čteme na př. k r. 1504 dnca. Dicit III: »Koupil jsem paškál nový a dali jsme zaň 4 kopy gr.«, i jiné svíce v kostele bývaly pozlacený neb i květy ozdobeny. O Božím těle býval kostel ozdoben májemi.

Při nedělních službách božích hrálo se na varhany, plat varhaníkův a kalkantův býval dle úmluvy různý, známi jsou varhaníci Albert r. 1498, Baltazar r. 1499, Čert (dostával každou neděli po 2 gr.) r. 1504, a Jakub r. 1505. Varhany se často »corrigovaly« tak n. p. r. 1555 dnca »Si iniquitates« dáno jest Burianovi Valdíkovi a dělníkům jeho dvěma od předělání a corrigování varhan za košt s nákladem 3 k. gr.»

Kostel měl svůj sbor literátův, jimž každoročně po novém létě farář vystrojil kollaci (hostinu), ku které zádušní nějakou sumičkou přispělo, tak n. př. r. 1507 byl při ní pan biskup i dáno 2 k. 5 gr. O pouťích, a sice o Hromnicích, Zvěstování a Nanebevzetí p. Marie, byly služby Boží slavnější, přišli žáci od sv. Jakuba a zpívali, začož dostali bibales, kněžům pak od ostatních kostelů vystrojila se na faře hostina na útraty zádušní.

Ovšem že vyčtené tuto obřady katolické během druhé polovice století XVI. vždy víc a více ustupovaly ritu luteránskému, jenž za panování snášenlivého císaře Maxmiliána II. i v Hoře Kutné se rozmohl, tak že v době té kněžstvo při kostelích kutnohorských vůbec bylo ženato, agenda pak za arciděkana Václava Štefana Teplického (r. 1600.—1620.) pro kostely kutnohorské sepsaná patrně svědčí, že během 50 let staří podobojí k luteranismu vřele přilnuli. Tak na př. r. 1612. jali se o velikém pátku zvoniti, což však mincmistr mocně zapověděl.

Duchovenstvo Námětské sestávalo z faráře a kaplana, jichž postavení příliš skvělé nebylo, a proto střídali se velmi často. Měli byt na t. zv. farhofě, jenž posud pod č. 417. se zachoval, a užívali inventárního nábytku. Mnoholi měl farář stálého platu, nenalezáme nikde poznamenáno, a dočítáme se toliko mimořádných darův, na př.:

1498. »Faráři v zelený čtvrtek za kapr 8 gr., za mazance 10 gr., za vůz uhle do farhofu 12 gr. — Faráři o sv. Martině za hus a na víno s knězem Klimentem Knězi faráři k štědrému večeru 12 gr.

1500. Panu faráři přidali jsme na kollaci (hody literátům) 40 gr. a pání z ratůzu JMt. 1 k. gr. dali. — Faráři za polet za plece 20 gr. — Faráři zeleného čtvrtka za mazance a knězi Jírovi 12 gr. — Faráři za 2 vozy uhle 15 gr. — Faráři o Matce Boží pro kněží 12 gr. — Faráři k sv. Martinu na potřeby 5 gr.

a podobné. Mimo to kupovali mu viktualie na př. 1504. »Omnia« faráři za 1/2 korce hrachu a za 1/2 věrtele krup 25 gr.

Když farář zemřel aneb místa se vzdal, nastala při nedostatku duchovenstva pod obojí někdy citelná péče o nového, tuť jezdili pro faráře dosti daleko, a co při tom obyčejně utratili, ukáže asi následující účet: R. 1544. dnca Misericordia při stěhování pana faráře z Kostelce nad Labem utraceno: Nejprv za sádlo k namazání vozu 10 den.; v Pořičanech za obrok koňský i za oběd 16 gr. 4 d.; v Kostelci utraceno za večeri, za oběd i za obrok koňský 48 gr. 3 d.; též od opravování vozu a překování koní dáno 5 gr.; když jsme zase domů jeli, utraceno v Brandýse za pivo a za víno 3 gr. 3 d.; dáno v Mochově cla 5 d.; též v Brodě Českém na noclehu za večeri, za pivo, za víno, za obrok koňský od 13 osob a 12 koní dáno 52 gr. 6 d.; též žákům, kuchařkám, ausknechtu 3 gr.; když jsme domů přijeli, za snídání dáno 4 1/2 gr.; od poklizení na faře 2 gr.; od bilení komory farářovy a za vápno 3 gr.; u přítomnosti pana děkana a jiných pánů prelátů i s čeládkou za večeri o dva stoly za jídlo, za víno, za pivo 1 kopa 5 gr. 6 den.²⁾

Podobných účtů nacházíme v registrech dosti. Z peněz zádušních byla placena i kuchařka farská, která měla polouletně vždy o sv. Havle a sv. Jíří 42 gr., ve druhé polovici XVI. století celou kopu. Též těžko

²⁾ Účet zajímavý pro směr cesty tam i zpět a clo v Mochově placené.

jest bliže objasniti postavení kaplanovo. Kromě bytu na faře a stravy měl, jak se z účtů některých let souditi dá, ročního platu 1 kopu gr. a některé mimořádné dary.

Když po smrti biskupa Filipa Sidonského opět nouze o kněžstvo nastala a žáci do Vlach svěcení vyloudit chodili, dali Náměští r. 1509 v neděli Omnis terra »jáhnovi, když šel do Vlach 10 gr.« — podobné pomoci poskytl r. 1537. »knězi Matoušovi na cestu do Prahy, když byl aby přijat byl od p. administratora, maje žádost toho, aby v matriku jich zapsán byl a dán k Náměti za kaplana« 10 gr.³⁾

Z duchovních, kteří při chrámu Matky Boží pracovali, budtež tu jmenování ti, o kterých jsme při udaných letech v registrech a jinde zprávy našli: Jindřich, kaplan oltáře sv. Jiljí a Prokopa r. 1363., Bartoloměj ze Svidnice, kaplan téhož oltáře r. 1363, Jan z Jihlavy, kaplan oltáře sv. Václava, Matěj farář r. 1462., Tomáš a Kliment, kaplani r. 1498, Ambrož far. r. 1501., Jíra † 1503 Jan farář r. 1505, Vít farář r. 1515, Václav farář r. 1518., Tomáš farář 1519., Lukáš kaplan r. 1520., Jíra farář r. 1531, Vít ze Zbraslavic farář r. 1537, Matouš kaplan r. 1537. Matěj kaplan 1538, Jan Kárníček far. 1540, Václav farář 1542, Martin far. 1543; nyní nastalo po několik let rychlé střídání dle jména neznámých farářů přivezených z Lab. Kostelce, ze Zásruk, z Brodu, z Pelhřimova, z Kolína.

Brikcí 1553.—54., po jeho odchodu přisluhoval kněz Jan, kaplan od svat. Jakuba jenž uveden jest za far. r. 1555, Vavřinec, farář 1556., Jan Příbram farář 1558., Jan Vodňanský farář 1569., Jakub ze Železnice far. 1575., Jiřík z Hradce 1580, týž r. 1582. umřel, a záduší vystrojilo mu pohřeb, který stál 2 k. 43 gr. 5 d.; po něm následoval Petr Joannides Košetický, jenž umřel roku 1599 morem, byl ženat a měl dva syny, Daniele faráře Kaňkovského a Jana, kteří oba r. 1615 zemřeli; Vít Phagellus z Pisku roku 1600—1605, po něm stal se farářem dřívější kaplan Cyprian Pessinus ze Žatce, a konečně vypravuje Dačický, že r. 1621 v neděli masopustní Zikmund, farář Námětský, bral si Theodoru, dceru Václava Termena Teplického, arciděkana, jenž při tom veselí svatebním se procházejce, umřel, což od strany římského náboženství posměšně bylo souzeno a vykládáno.

Zikmund byl asi poslední z farářů Ná-

mětských, neboť po zapuzení kněžstva evangelického přišel chrám pod správu arciděkanův, když pak později kněžstva katolického bylo s dostatek, zůstával při něm některý staříčský kněz, slouže mše zádušní.

Z dějin chrámu od té doby dosti málo jest nám známo, leda řada nehod, které dílem zlobou živlů, dílem z pošetilosti lidské památnou tu stavbu potkaly, i jest věru podivuhodno, že nepřízní časů za své nezala.

R. 1679. vzata jest křtitelnice, kterou r. 1505. proslulý zvonař Ondřej Ptáček za 10 k. 30 gr. byl ulil, a shotoveny jsou z ní píšťaly do varhan chrámu sv.-Jakubského. Podobně přispěla Matka Boží kovem svým ku slití zvonů kostela sv.-Janského, na něž r. 1753. dva visuté mosazné svícny ztíži dvou centnéřů dány byly. Staré skládací oltáře stěhovaly se jeden po druhém na kruchtu, ustupující novým, jež mimo hlavní, r. 1683. v pozdním slohu renaissančním shotovený, ani prosté svatyně venkovské zvláštní ozdobou by nebyly.

I stavby samy dotkla se ruka všetečných restaurátorův. Přistavěna byla totiž mezi původní kruchty v pozadí lodí pobočných nová veliká ve hlavní lodi ve slohu ovšem copovém, a pan radní Vojt. Kegler, jenž kostel sv. Jana »vlastní rukou bezplatně ostukařil,« zanechal i v naší svatyni nemístnou památku svého umění.

Dne 21. května 1751. shořela střecha věžní od blesku, při velikém pak požáru, který dne 12. srpna r. 1770. město stihl, stala se obětí ohně střecha chrámová i věžní, a starobylé zvony se rozlily.

V té tísní nemalou pomocí byl záduší velikomyslný dar císařovny Marie Teresie, která 6000 zl. na nové zvony věnovala.

Pohromy však nebyly ještě dovršeny. Hrůzný oheň, jenž dne 10. května 1823. téměř celé Dolejší město strávil, zasáhl i chrám, jehož vnitřek a zvony stěží byly zachráněny. Věž, která potom jen zatím nízko stříškou byla přikryta, obržela teprve roku 1850 nynější jehlancovitou ale dosti nevkusnou střechu, poněvadž pak presbyterium od pohromy, jež bylo požáry vzalo, sesutím hrozilo, byl r. 1860. triumfální oblouk sesílen.

Stálou pohromou, která, ač po celé století památné budově citelně ubližovala, přece zasluženého povšimnutí nedocházela, bylo pohřbívání mrtvol při samé zdi kostelní, jež stále zatékání k základům podporujíc, neopravitelnou škodu zdem působilo a teprve v době nejnovější odstraněno bylo. R. 1873. až 1874. shořely pro neopatrnost dva oltáře

³⁾ Srovnej s P. M. Veselského pozoruhodným článkem o konsistoři kutnohorské, uveřejněným v Lumíru r. 1862., kde se vzájemný poměr obou konsistoi blíže vysvětluje.

při pilířích; těch není potřeba litovati, neboť byly chatrnou truhlářskou prací z minulého století.

II. Vypsání stavby.

Presbyter kostela není obrácena přesně k východu, nýbrž má osa chrámová směr severovýchodní, asi v tu stranu, kde slunce vychází o nejdělsím dnu, jakž ve XIV. a XV. století bylo pravidlem.

Prohlížíme-li půdorys, jež jsme na základě bedlivého měření vyrýsovali, zastavíme se jistě nad nápadnou tloušťkou zdi věže, na jiho-západní straně stojící, a neujde nám, že nejsou vzdálenosti pilířův operací stejny jakož i, že pilíře velmi blízko nárožních stojící nyní jsou bezúčelné; vysvětlení pak, které o tom podáme, utvrdí vše, co bylo v historickém popisu o založení a postupu stavby již dříve uvedeno.

Spodní část věže jest nejstarší díl budovy, a klenba since, jakož i nárožní profily pasů plných oblouků připomínají dobu přechodní; jest to zbytek původního kostela, kdežto chor a lodi znova vystavěny byly snad s částečným užitím starých základů v první polovici XIV. století.

Chor jest dílo jednotné, ale loď jest kratší, než se původně obmyslelo, a toho nezvratný důkaz máme v uspořádání pilířův operací. Pilíře blíže nárožních, o kterých jsme se zmínili, byly původně jako ostatní pilíře ustanoveny nésti část tíže klenby, neboť vnitř kostela na levé straně nad kruchtou zachovala se lesěna s příporou, stejná jako u všech ostatních pilířů, na něž jsou pásy klenbové svedeny.⁴⁾ Též protější pilíř při pravé boční lodi měl takovou lesěnu, která však, jak patrně se spatřuje, později byla otesána.

Dá se tedy s jistotou souditi, že měla loď aspoň o 4 metry býti delší, vyrýsujeme-li pak dle tohoto udání půdorys, shledáme, že délka se rovná úhlopříčně čtverce sestrojeného ve světél šířce celé prostory;⁵⁾ potom by bylo neslo klenbu ne šest ale osm pilířů, jako ve chrámě sv.-Jakubském, jež r. 1310. stavěti počali. Že loď při srovnání s kůrem nápadně krátkou se jeví, pozorujeme již při pohledu na vnějšek kostela

Kdo chrámové stavby středověké jen poněkud studoval, nebude se diviti, že v průběhu stavby od původního návrhu bylo

upuštěno. Předkové naši stavěli z pravidla nejprve chor, a to velmi důkladně, obyčejně z tesaného kamene, jak toho zde u sv. Jakuba i jinde v Čechách máme příklady, ten dosti rychle sklenuli a upravili pro služby Boží. Při počátku stavby scházely se podpory hojně, po létech se však nedostávalo, a proto drahý kámen tesaný nahrazen býval v náplních lomovým, čím pak déle stavba trvala, tím více bylo nutno šetřiti a povolovati různé změny, jež byly tím četnější, čím častěji i pro nepatrné příčiny stavitelé se střídali.

Zde bezpochyby zbytek mohutné a pevné věže bývalého kostela na ukončení lodí rozhodně působil, to však dovednému staviteli nevadilo, neboť vnitřní uspořádání pilířův a klenby jest nad míru mistrné i souladné, dojem pak tak jednotný a velebný, že si dokonalejšího ani přáti nemůžeme. Vynikajíť vůbec po této stránce stavby zdejší a byly jistě vzorem podobných kostelů v Němcích, kde teprve ve druhé polovici XIV. století kostely stejnolodní stavěti počali.⁶⁾

Lodě měří celkem 18'70 m. světél šířky, jsou 21'25 m. dlouhé, a prostřední z nich jest dvakrát tak široká jako každá postranní, výška pak až ke svorníkům klenby v lodích i v choru 18'50 m.

Kůr jest tak široký jako prostřední loď a vystupuje ze stavby značně, totiž o dvě pole, která tvoří skoro čtverec, dále pak uzavřen jest pěti stranami pravidelného osmiúhelníka podobně jako u kostela sv.-Jakubského zde a sv. Vavřínce na Kaňku.⁷⁾ Měřit pak celý kůr 14'70 m. délky a oddělen jest od lodí hlavní triumfálním obloukem, který, jak již v historii chrámu bylo řečeno, teprve r. 1860. pro sesílení stavby byl proveden.

Délka celého chrámu i s věží činí 44'60 m., což bylo staviteli i přibližnou mírou pro výšku věže.⁸⁾

⁴⁾ Na doklad upozorňujeme na katolický stejnolodní chrám P. Marie v Norimberce, který teprve r. 1355. stavěti počali, kdežto zdejší chrám sv.-Jakubský r. 1335. a kostel Matky Boží též jistě touž dobou v hlavních částech byl ukončen.

Rečený kostel Norimberský, původně »Kaiserkapelle neb Mariensaal« zvaný, založen byl Karlem IV. a připomíná uspořádáním půdorysu naše chrámy stejnolodní velice a kostel Namětský zvláště, i svědčí zřejmě, že naši němečtí sousedé na Hory Kutné nejen pro stříbro zajížděli ale i zvláště za panování Karlova ledačemu tu se přiučili.

⁷⁾ O uzavření kůru kostela sv. Trojice viz výroční zprávu real. škol Kutnohorských z r. 1879. str. 8.

⁸⁾ Srovnej přiložené kresby kostela s Grueberovými v díle Mittheilungen der Central-Commission für Erhaltung der Baudenkmale 1861. S. 261., a poznáš

⁴⁾ Viz půdorys Method XI. str. 126 a průsek lodí postranní Method XI. str. 136.

⁵⁾ Jest čtverec vůbec základním typem celé stavby.

Slyšeli jsme též často diviti se, že opěrací pilíře na koncích lodí při presbyterii nejsou postaveny přes roh ale do lince; to však není nic zvláštního, neboť ve XIV. stol. loď chrámovou často podobně ukončovali, aby k ní pohodlně mohli přistaviti sakristie, jakož se i zde po straně severní stalo.

Rozhlédneme-li se po stavbě vnitř, významně zjistíme, že činí utěšený a úplně uspokojující dojem.

Krásné původní křížové klenutí kůru vznáší se velmi lehounce, pasy z tesaného kamene jsou jemné a vyrůstají bezprostředně ze přípor na slabých lesénkách, které usazené jsou na římsku ve výši oken. Klenba ta jest nápadně stlačena jako v kostele. Vysokém, a přece vzdorovala šťastně všem velikým pohromám, které kostel stíhaly, což přesvědčuje nás o znamenité dovednosti stavitelské i svědomité práci.

Původní klenba lodí, jak již v části historické bylo řečeno, sřítla se r. 1470., nyní pak, r. 1512. dokončená, spočívá na šesti velmi štíhlých pilířích, které jsou uprostřed lodí ve čtverci sestaveny. Tak povstala po obou stranách ku krajům větší itercolumnia (mezery mezi pilíři) než uvnitř, měřit krajní, počítaje až ku středu pilíře 6.30 m., prostřední toliko 4.50 m., což se rovná světlosti lodí pobočných, proto pak jsou oblouky podélných pasů nanejvýš rozpjaty a nedosahují ve svorníku stejné výše. Důmyslné uspořádání toto stalo se pro krásně rozvětvenou klenbu síťovou, na které zrak náš s potěšením utkví. Pasy její tvoří ve hlavní lodi skutečnou kostru sklepení, a každé síť povstale pole vyklenuto jest na způsob české kuple. Klenba lodí bokových nepřipouštěla při malé šířce a veliké výšce této konstrukce, a proto provedeno jest zde veskrze válcovité klenutí dle převýšeného oblouku eliptického s lunetami, pasy pak zastupují zde podřízené místo dekorace.

Při tom ukazujeme na uvedené kresby, kde (Meth. XI. str. 126) vidíme v půdorysu rozvětvení pasů, které vycházejí z přípor štíhlých a velmi krásně profilovaných pilířů, jichž půdorys a sokl na straně 5. jsme naznačili. Přípory, na kterých pasy klenby se rozvětvují, mají jednoduché sice ale úhlédné

patrné rozdíly v rozměrech, seřazení pilířů a síťové klenbě. Již ve programu z r. 1879. na str. 9. upozornili jsme, že týž pan spisovatel, když se mu v náčrtcích něčeho nedostávalo, dle vlastního zdání toho doplnil, a proto opět varujeme, aby se vše, co napsal a vykreslil, bez vlastního přesvědčení neopisovalo, neboť chyby tak neprozřetelně rozšířené těžko se napravují a studium výtvarného umění českého velice stěžují.

hlavice, jak Meth. XI. 127 ve průseku podélném se spatřuje.

V Meth. XI. 136 vyrýsován jest podélný průsek levé lodi bokové. Tu nespátřujeme na příporách při zdi žádných hlavic za to ale tu zvláštnost, že se žebra přes příporu překládají. Konstruktivního smyslu to nemá, jest to ale zvláštnost dekorativní, a nalézáme podobný typ dosti často při klenbách, jaké oblíbil si Beneš z Loun; že pak tento veliký mistr, který právě tenkrát při stavbě kostela sv.-Barborského byl zaměstnán a častěji v Hoře prodléval, při této klenbě měl účastenství, již v části historické jsme podotkli. Tam však na prvním místě jmenuje se mistr Blažek se svým palérem Mikulášem.⁹⁾ Jest tedy jisto, že týž větší část prostory, a sice loď hlavní sklenul, a že pouze klenba lodí bokových po návrhu Benešově se dala.¹⁰⁾

Máme tu opět nový důkaz, že byl Blažek kamenník velmi dovedný, zajisté neméně Rejska a Beneše, a že mu, jak jsme již při popisu chrámu sv. Trojice ukázali, čestné místo vedle řečených pěstitelů české gothiky přísluší.

Svorníky ve klenbě bokových lodí jsou tvaru kosočtverečného a pouze na dvou v pravé lodi jsou vysekány znaky kverkův. Mnohem zajímavější jsou svorníky ve klenbě kůru. Na prvním z nich, okrouhlém, spatřujeme hezkou rosettu, ve druhém hlavu muž-

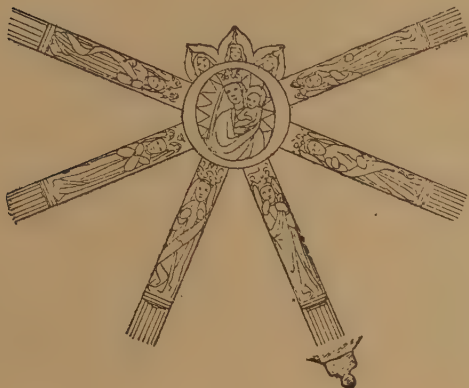

skou se silnými vousíky, kolem níž velmi jednoduchý ornament v kruhu se vine, ve středu pak osmiúhelníka, kam 6 pasů se sbíhá, jest svorník větší ostatních, a na něm ve vyhloubeném poli eliptickém »vesica piscis« polovypouklý obraz představující v září Pannu Marii Ježíška držící. Matka Boží má na hlavě korunu o třech lilích a od ní plachetku dolů spuštěnou. V šesti pasích, jež ku svorníku sbíhají, vytesány jsou postavy andělů rozvinuté blánky držících; sošky tyto, též práce polovypouklá, mají pod nohama konsolky, nad hlavami baldachýnky a ještě se třemi okřídlenými hla-

⁹⁾ Týž asi Mikuláš, jenž r. 1547, dokončil klenbu hlavní lodi chrámu sv.-Barborského, kde na svorníku monogram jeho spatřujeme; též představoval po ohni ve 2. čtvrti XVI. st. chrám Čáslavský.

¹⁰⁾ Nápis v levé lodi »Waclaw Krása z Wilkanowa 1512.« připomíná bezpochyby dobrodince, který na klenbu větší podporou přispíval.

vičkami významně znázorňují devatero kůrův andělských, které obkličují Matku Boží, slunce nebeské klenby. Jest to dílo vzácné, a ač postavy dosti jsou nedokonalé, přece zaji-

mají nás svou naivností, a proto vykreslili jsme je tak věrně, jak nám to při pokrývající je vrstvě vápna možno bylo.¹¹⁾

V kostele nalézá se ještě jedna skulptura z doby prvotné gothiky a sice v lomeném oblouku nad starou schránkou na Nejsvětější. Jest to hlava Spasitelova obkličena nimbem, v němž vyryt jest kříž. Obličej jest zdařilý, výraz dobrotivosti a mírnost nás mile jímá.

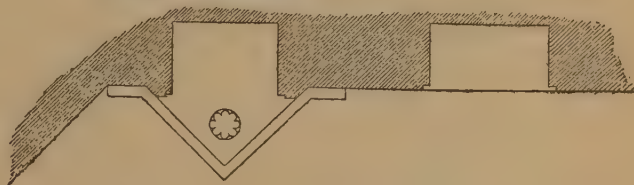
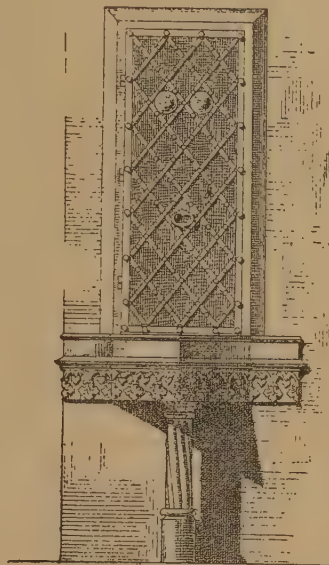
Vedle tohoto sanktuaria jest »kancellum« novější, mnohem vyšší, které jak z účtů jsme poznali, jest dílo huti Rejskovy,

¹¹⁾ V době přechodní často se takové skulptury na svornících vyskytují.

Pozoruhodno též jest, že není ve klenbě otvoru ku provětrání, jak obyčejně ve svornících aneb vedle nich bývá.

což i bez křestního listu pozná každý po ornamentu, který třírohý ze zdi vystupující a na vinutém sloupku spočívající stolek vroubí. Že kancellum toto buď proto, že staré nová archa zakrývala, neb spíše pro novou 36 hřiven vážící monstranci se stavělo, již v historické části jsme podotkli.

Každá náplň mezi pilíři opěracími prolomena jest vysokým, trojdílným oknem ve průměrné světlosti 1·80 m. Skruži pocházejí z doby po požáru r. 1470., jsou jedno-

duchá, forem zdařilých, práce jest přesně provedena, avšak požáry a pozdější nemotorné restaurace nejedno z nich hrubě poškodily. Mínění Gruebrovo, že jsou dílem Beneše Lounského, jest mylné, naopak byla svěřena kameníkům rozličným a proto jsou i formy nápadně různé. Též není mezi nimi a kružbami v kostele Lounském ani nejmenší podobnosti.

Profily oken a obojích postranních dveří viz Method XI. str. 136. Jakožto zvláštnost uvádíme ještě, co Kořínek v XVII. handštátu svých »Starých pamětí« praví, »že všechna okna tohoto kostela z Benátského skla byla udělána.«

Bývalo tak patrné v době před prvním

Kreslil řídící J. Zich.

požárem, i miní se tu nejspíše mo-
saika ze skel barevných; která dosti
záhy v Čechách stala se oblíbenou,
jak o tom některé podnes zachované
pozůstatky svědčí.¹²⁾

Schodiště na kruchtu v levé lodi
bokové bylo r. 1516. vně v koutě u
věže přistavěno. Stupně s odpočí-
vadly nesou místo vřetena dva osmi-
hranné sloupce na soklu hezky vrou-
bené. Nevšední tato práce kamenická
stála tehdy 10½ kopy gr., způsob
pak ozdobné obruby na sloupcích
jest týž jako na hlavících nad přípo-
rami a připomíná podobné prostupo-
vání proutků na sanctuariu v kostele
svaté Trojice — a tím opět práce
Blážkovy nikoli pak Benešovy. Pro-
střední krucht, která r. 1680. byla
postavena a při vstoupení do chrámu
volný rozhled po prostře a krásném
klenutí zamezuje, jakožto přístavek
ku stavbě nepatřící jsme v půdorysu
nenaznačili.

Mohutná a krásná věž v průčelí
byla bezpochyby již před požárem
r. 1470 vystavěna v té podobě, jak
nyní ji spatřujeme. Ohněm však ho-
řejší patro vzalo takovou zkázu, že
musila vrchní část věže býti přesta-
věna, kterážto práce dokonána jest
roku 1490. jak nápis ve vypouklých
minuskulích na římse vytesaný svědčí:
»Anno domini Milesimo CCCC^oXC^o
finita est hec Turris ad laudem dei
et B. ma.« t. j. »Léta Páně 1490
dokonána jest tato věž ku chvále
Boží a blahoslavené Marie.«

Pod římsou jest panel, ozdoba
podobná oné na věži sv. Jakubské,
jen že mnohem vkusněji a přesněji
pracovaná. Vrch krancle vroubí vě-
nec z malých trojdílných skruží za-
končených jako na opěracích oblou-
cích lodi chrámu svato-Barborského
visutými liliemi, což jest velmi ma-
lebné.

Střecha této věže sestávala dle
zpráv, jež se nám o ní z první polo-
vice XVI. stol. zachovaly, z vysokého
štíhlého jehlanu s lucernou se »špi-
cemi« na rozích. Byla kryta částečně
měděným plechem, na špicích tře-
pily se pozlacené báně, nad nimiž
vlály korouhvičky, z velikého pak
jehlanu pjal se vzhůru kříž. Ozdobný

¹²⁾ Viz o tom slova Zapova ve »Slov.
nauč.« II. p. 443.

tento kryt shořel r. 1553., načež nahrazen jest nejprve neforemnou bání, a později po ohních ještě několikráte předěláván, až konečně r. 1850 pořízena jest nepřilíš zdařilá Jehlancovitá střecha nyníjší.

Výška věže měří od prahu hlavního vchodu až nad krancel 43 m., zdivo kromě přízemí jest z tesaného kamene, a poměry jednotlivých částí uspokojují pozorovatele ušlechtilou souladností. Ve druhém patře zdobí ji okno s velmi hezkým skružím, ve třetím pak znaky šlichěřů, kverků, mincířův a pregířův, mezi nimiž spatřujeme novější znak městský, který tam patrně teprve po požáru r. 1770. byl umístěn. Hlavní portál býval velmi ozdobný, nyní však po mnohých pohromách a nerozumných opravách jest dosti sešlý, a mimo to hyzdí jej několik nepěkných dřevěných soch.

Dvě patra věže jsou sklenuta, v oknech komor jsou lavičky, a sklepení, jež jest nad vchodem, sloužovalo k uschování hojných kostelních klenotů, přístup do něho jest po šneku v koutě na pravé straně věže. Šnek jest dvojitý, proto jsou stupně velmi vysoké a stoupání po nich i pro silného člověka namáhavé.

Když se v dolní komoře upravil tresor, zastaven byl přístup do jednoho šneku tak, že kdo nyní do komory té chce přijíti, musí vystoupiti až na podkroví kostelní a odtud druhým šnekem sestupovati dolů.

Tyto dvojité schody jsou ve městě dosti málo známy, a kdož o nich vědí, pokládají je za vzácnost stavitelskou; není to však unicum ani dílo vynikající zvláštní dovedností; středověcí stavitelé dělali takové šneky proto, aby po úzkých schodech, kde sotva pro jednu osobu jest místa, současně dva lidé vzhůru mohli stoupati.

Vazba střechy nad loďmi chrámovými, která proto, že v registrech o postavení její zmínky se neděje, mezi lety 1470. a 1495. byla shotovena, vybíhala v osmi-

hrannou, štíhlou a velmi vysokou věž (stan), která jako střední věž posud zachovalé střechy chrámové v Lounech měla lucerničku, bání a nad ní dvojitý kříž; nad kůrem byla střecha sedlová a nad ní vysoký krovák, (věžička, v níž byl zavěšen zvonec¹³⁾. Kryt byl šindelový, jen špice byly pobity měděným plechem, jak se o tom již v historické stati zmínka stala. Tento způsob střechy slušel široké kostelní budově velmi dobře i dodával jí zvláště malebného rázu; že se obecně líbil, dokazuje to, že r. 1532. dali Kutnohorští podobný krov na chrám sv. Barborský, a že slovnítný mistr Beneš užil ho i při stavbě krásného farního chrámu ve svém rodišti Lounech.

Kromě věže nevyniká stavba chrámová vně ničím zvláštním okrasou. Pilíře opěrací jsou dvakráte osazeny a končí na vrchu štitkem, na straně severní býval hezkou ozdobou dolního osazení každého pilíře štítek, pod jehož lomeným, křížovou kyticí zdobeným římskem hlava horníkova byla vytesána, dnes však spatřujeme z toho pouze chatrné fragmenty.

Když byl kostel sv. Jana vystavěn, zalíbila se vnitřní jeho stukatura asi velice, neboť i nad okny chrámu Námětského provedeny jsou podobné parukové kudrlinky. Takové opravování, omítání a pačokování, pokud se staré skulptury, jak se, Bohu žel, často stává, neotloukají a nezaplácají, stavbě sice neškodí, ale peníze se při tom vyhažují do větru.

Chrám Matky Boží chová ještě některé vzácné památky staročeského umění, jsou to zejména obrazy z bývalých arch, kazatelnice a výtečná socha Panny Marie na oltáři v pravé lodi bokové, ty však pro nedostatek místa teprve v době budoucí vykresliti a přátelům umění vlasteneckého popsati hodláme.

¹³⁾ Dle vyobrazení Hory Kutné, jež »v kupr ryl a formoval roku 1674 J. Czaslawský.«

Zprávy o bývalých plebáníích a jejich osadách.

Píše Josef Nechvíle, farář v Dašicích.

Bývalá plebánie Slavoňov.

Slavoňov. Chrám Páně sv. Jana Křtitele, kterého popis již dříve v »Methodu« byl podán, byl již ve 14. století, vlastním plebánem opatřen, který r. 1358 uváděl plebána v Děčíně (Emler lib. I. Conf. pars I. 29) a r. 1366 plebána v Hrádku (Emler lib. I. Conf. pars II. 78.) — R. 1396 byl

po smrti Hrzka plebána v Slavoňově k tomu kostelu dosazen za plebána kněz Vít od patrona Štěpána z Opočna, čili z Dobrušky (Lib V. Conf. a1 1393—1399, pag. 262.) Plebán Slavoňovický platil desátku papežského ročně 3 gr. (Tomek Rejstříky stránka 95.)

Z Akademie křesťanské.

LUDVÍK ŠIMEK,

člen říditelstva Akademie křesťanské.

První sochař český v oboru plastiky církevní v proudu činnosti tvořivé odvolán jest na věčnost. Smrt jeho způsobila nám ztrátu nenahraditelnou. Mrtvý kámen oživoval dechem bytosti své vlastní. Spanilost duše jeho ohrážela se věrně ve výtvcích ruky jeho. Byl dvojnásobným umělcem — ctností a uměnou. Pracoval nejprve mistrně na modelu vlastní bytosti a dle spanilého modelu prováděl pak spanilé plody plastické. Byl povahy ryzé, přímé, bezelstné. Miloval Boha nade všecko a práci svou více než sebe. Umělecká dílna jeho byla mu světem. Zde zrodila se ta nesmrtelná díla umělecká. Zbožná víra, která zdobila duši jeho, září též s plastiky jeho. Šlechtný umělec byl též šlechtným křesťanem a upřímným přítelem. Redaktor ztrácí v něm přítele nenahraditelného. Srdce jeho bylo ze zlata ryzého. Dozrál pro nebe. Odešel k světcům, které napodobil látem a životem.

Requiescat in pace!

Zpráva za měsíc leden.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení v ohni kalichů: pro důst. p. Jana Švédu, faráře v Kunovicích na Moravě, pro důst. p. Fr. Tarabu, faráře v Lašovicích, pro důst. p. Fr. Kunstmüllera, faráře v Nov. Městě na Moravě, a pro důst. farní úřad v Nové Pace; kalicha, ciboria a patenky k nemocným: pro důst. Theod. Stodůlku, děkana v Březové v Rak. Slezsku. — Pacifikat: pro důst. Mich. Homolku, bisk. tajemníka v Brně. — Kropenka s kropáčkem: pro důst. p. Jana Balcara, faráře v Javorníci. — Svícny oltářní: pro sl. městskou radu na Král. Vinohradech. — Konvičky mešní: pro sl. městskou radu na Král. Vinohradech.

Rozličné. Razítko: pro důst. p. Jos. Vácka, administratora v Jamné. — Missaly: pro veledůst. p. Theod. Stodůlku, děkana v Březové v Rak. Slezsku a pro sl. městskou radu na Král. Vinohradech. — Pulťiky pod mešní knihu: pro důst. p. Dra. Ed. Knoblocha, faráře v Praze, pro vysokor. paní hraběnku Waldsteinovou v Praze. — Harmonické

zvonky: pro sl. městskou radu v Král. Vinohradech a důst. p. Jos. Vlčka, kaplana v Morašicích.

Paramenty. Celý bílý ornát (kasuli, dvě dalmatiky a pluvial) s bohatou úpravou pro důst. konvent Emauský v Praze. — Kasule: bílá skvostná: pro blahor. slečny Rohlenové v Praze; fialové: pro blahor. paní Apolonii Zechlovou, obchodnici v Schönwaldě a pro důst. p. Ant. Malce, faráře v Bubenči; červená: pro důst. p. Fr. Tarabu, faráře v Lašovicích; bílá, červená a fialová: pro sl. měst. radu na Král. Vinohradech; červená a fialová pro: dp. Ant. Knappa, faráře v Moravanech. — Pluvialy: černý: pro důst. p. Hr. Tarabu, faráře v Lašovicích; fialový: pro vdp. Václ. Kunze, děkana v Toužimi; fialový a černý: pro důst. p. Jos. Moce, faráře v Malešovicích na Moravě. — Velum: pro filiální kostel ve Vráži. — Plášťík na ciborium: pro důst. p. Jos. Moce, faráře v Malešovicích na Moravě. — Bursa k nemocným: pro důst. p. Fr. Svobodného, faráře v Jankově a pro důst. p. Vojtěcha Podobského, faráře v Lysé. — Štoly: pro důst. p. Jos. Hanáka, faráře ve Vel. Štárovicích na Mo-

rávě, pro důst. p. Fr. Tarabu, faráře v Lašovicích, pro důst. p. Václ. Uhlíře, faráře v Jesenici; bohatě vyšitá pro důst. p. Fr. Vejžvaldu, kaplana ve Mšeně u Mělníka. — Polštáře oltářní: pro důst. p. Fr. Svobodného, faráře v Jankově, pro vřed. p. Václ. Kunze, děkana v Toužimě, pro sl. městskou radu v Král. Vinohradech a pro vysoce uroz. paní hraběnku Waldsteinovou v Praze. — Komže pro ministranty: pro důst. p. Fr. Tarabu, faráře v Lašovicích a pro sl. městskou radu v Král. Vinohradech. — Koberce na stupně oltářní: pro sl. městskou radu na král. Vinohradech.

Prádlo kostelní. Alba: pro důst. farní úřad v Mnichovicích; dvě alby a dvě rochetty: pro vřed. p. Theod. Stodůlku, děkana v Březové v Rak. Slezsku; rochetta: pro důst. p. Tarabu, faráře v Lašovicích; dvě alby, tři oltářní plachty, cingulum, humerale, korporale, ručníky a pokrývku: pro sl. městskou radu ve Vinohra-

dech; plachty oltářní: pro důst. p. Dra Ed. Knoblocha, faráře v Praze.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Stříbrný gotický kalich, bohatě ozdobený: důstojný p. Mat. Neoral, administr. v Třebíči na Moravě. — Patenku stříbrnou: důst. p. Rud. Cvrček, farář v Běhařovicích. — Nádobku na sv. olej stříbrnou: důst. p. Rud. Cvrček, farář v Běhařovicích.

Paramenty. Kasuli bílou a červenou na svátky: vdp. Tbeod. Stodůlka, děkan v Březové v Rak. Slezsku. — Korouhve: bílé: důst. p. Ant. Durdík, farář ve Výškově na Moravě; zelené: důst. p. Jos. Hanák, farář ve Velkých Štárovicích na Moravě; červené hedvábné: důst. p. Jos. Kubáč, kaplan v Budyni n. Ohří; červené soukenné: důst. p. Lamb. Ludvík, farář v Grafenriedu. —

Různé zprávy.

Jednota karlínská provnitřní okrasu chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda od poslední zprávy v listu tomto podané v pracích svých značně pokročila. Čtvero oken ve skle malovaných jest již zasazeno k nemalé okrase velebné svatyně. Na dalších se již pracuje. Okno druhé daroval p. stavitel Gabriel Šponer s chotí Josefou. V okně jest obraz sv. archanděle Gabriele a sv. Filomeny. Šlechtný darce tohoto měsíce po krátké nemoci zbožně zemřel v mladém věku 34 let. Zůstavil po sobě věkový pomník ve farním chrámu Páně a zůstane účasten neustále modliteb, které církev koná za dobrodince své. Sv. Gabriel doprovodil jej do vlasti nebeské, kde nebude mu zapomenuto, co učinil pro okrasu domu Hospodinova na památku jubilea Sv. Methodějského. Vedle značného daru svého vypracoval a nakreslil pro jednotu bezplatně konstrukci lešení, jehož letošního roku pro polychromii všech tří lodí kostelních třeba bude. Budiž mu Pán Bůh hojným odplatitelem měrou stonásobnou. — V okně druhém (darovaném p. Antonínem Choděrou, pokladníkem jednoty, s chotí Marií a tchyní jeho paní Barborou Veselou se synem Janem), jsou postavy sv. patronův donátorů: sv. Antonín Pad. a sv. Barbora. Obraz sv. Antonína zejména jest velezdařilý, dosud nejkrásnější postava mezi všemi ostatními. — Třetí okno zhotovené nákladem mistra pekařského, Jana Nep. Šleise a manželky jeho Marie, okrášleno jest postavami sv. Jana Nep. a sv. Maří Magdaleny. Část architektonická malovaných oken příliš patrně se

nemění, aby nerušila se potřebná jednota a klidnost dojmů. Proto pouze figury barvami se různí. Veškerá dekorace však jen v detailech se mění a to tím způsobem, že vždy trojí variace se střídá. Lahoda a úmyslná umírněnost barev plodí dojem ladný a oko baví velmi mile, svědčíc o vytříbeném vkusu architekta Josefa Mockra. Přednost tuto přiknul oknům karlínským též Jeho knížeci Milost, nejdůstojnější pan arcibiskup, František hrabě Schönborn, když karlínský chrám navštívil ráčil, aby nová okna shlédnul. Připomenouti dlužno, že dárcové spodních oken figurálních jsou zároveň donátory vrchních oken v hlavní lodi. S obnosu jimi odvedeného uspořilo se tolik, že lze z přebytku zříditi též vrchní okno malované, čímž veškerá okna chrámová jsou zabezpečena. — Před dobou adventní zavedeno jest v chrámě osvětlení plynem, čímž pobožnost rorátní nevšedně zvelebona jest. Účastenství bylo přehojné. Chrám světlem zářící rozéhal se den co den radostnými a utěšenými zpěvy staročeskými nadšeně pobožnou osadou zpívanými. Oltář ciboriový skvěl se za pobožnosti obrovským transparentním obrazem blahoslavené Rodičky Boží Marie Panny zpěvy rorátními zvelebované. Malba a zpěv združily se ku chvalám Marianským. Byl to velebný souzvuk výtvarného umění, zpěvu a srdcí. Vše znělo chválou královny nebes. Náklad na obraz uhradil zbožný osadník Papík. Instalaci plynu vlastním nákladem provedl a vlastními kandelábrů opatřil tovarník Václav Sviták.

(Pokračování.)

Příspěvky na votivní obrazy

v karlínském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz řádů řeholních.

Přenešeno z. 819 30

Ryt. řád Křižovníků. (k dosavadním 116 zl.):

Nejmenovaný dobrodinec 6 —

Kanonie Strahovská (k dosav. 89 zl. 30 kr.)

dp. P. Gerhard Pospíšil, farář v Orlově

(z. dar) 2 —

Do 2000 schází 1172 zl. 70 kr. Úhrnem zl. 827 30

Votivní obraz český.

	zl. kr.
Přešeno	753 22
Dp. Václav Uhlíř, farář v Jesenici	1 —
Nejmenovaná	2 —
Úhrnem	756 22
Do 2000 schází 1243 zl. 78 kr.	

Votivní obraz řeholních panen.

	Přešeno	364 80
Ctih. konvent řeholnic v Praze s heslem: »Na oslavu sv. patronů českých!« (druhá splátka na 200 zl.)		25 —
Upsáno na splátky ve lhůtách čtvrtletních		250 —
Úhrnem		639 80
Do 2000 schází 1360 zl. 20 kr.		

Votivní obraz moravský

	Přešeno	356 85
Dp. Josef Kachník, vikář na domě v Olomouci		2 —
Vp. Josef Krátký, kaplan v Těšeticích		1 —
Dp. Arnošt Vlček, farář v Običově		1 —
Dp. Josef Kubíček, kníž. arcibiskupský ceremonář v Olomouci		1 —
Úhrnem		361 85
Do 2000 schází 1638 zl. 15 kr.		

Votivní obraz polský.

Sbírka prostřednictvím Msgn. probošta Václava Štulce od bratří Poláků:		
4 pětirublé na zlatě à 10:27		41 8
14 dvacetifranků na zlatě à 10		140 —
2 dvoufranky à 50 kr.		2 —
1 frank		50 —
15 půlfranků		3 60
Antonín Michálek (otec), hraděci zahradník v Podramože 1 pětirub. papírový		6 16
Antonín Michálek (syn), obchodní pomocník v Krakově		5 —
Úhrnem		198 34
Do 2000 schází 1801 zl. 16 kr.		

Votivní obraz bohoslovců česko-moravských.

	zl. kr.
Přešeno	107 30
Upsáno	72 —
Úhrnem	179 30
Do 2000 schází 1820 zl. 70 kr.	

Votivní obraz krajanů amerických.

	Přešeno	10 50
Dp. Vojtěch Cipín, kněz v Ahnapce		25 —
Úhrnem		35 50
Do 2000 schází 1964 zl. 50 kr.		

V minulém roce jubilejním pokročily příspěvky na jednotlivé obrazy votivní, jak následuje: Obraz řádů řeholních ze 512 zl. na 827 30 kr., obraz český ze 183 zl. 50 kr. na 756 zl. 22 kr., obraz řeholních panen ze 131 zl. 80 kr. na 639 zl. 80 kr., obraz Moravanů ze 194 zl. 35 kr. na 361 zl. 85 kr., obraz bohoslovců ze 20 zl. na 179 zl. 80 kr., obraz krajanů Amerických z 10 zl. 50 kr. na 35 zl. 50 kr. Bratři Poláci složili první příspěvky v obnosu 198 zl. 34 kr.

S pomocí Boží a na přimluvu sv. Cyrilla a Methoda vzrostou bohdá letošního roku příspěvky tak, aby příštím rokem mohlo se počítati s malbou. Bratři Moravané, kteří roku jubilejního mnoho jiných sbírek zahájili, osvědčí doista letos obětovnost na vyvedení pomníku svého v jubilejní svatyni Cyrillo-Methodějské. Ze seminářů česko-moravských dosud nejvíce složili příspěvků ct. pp. bohoslovci Brněnští, upsavše roku minulého 102 zl. Bratři Američtí složili dar svůj v době příhodné. Bratři Poláci zahájili sbírku prostřednictvím miláčka svého Msgn. probošta Václava Štulce, za jehož patronátu obraz Poláků a Chorvatů se provede. Náklad na obraz český prostřednictvím a pomocí vdpp. vikářů doista bude dovršen. Pán Bůh dosud pomáhal, Pán Bůh i na dále pomůže.

Za hojně příspěvky prosí

redaktor.

Odvod k „Methodu.“

Země	Diecése	Úbylo	Přibýlo
v Čechách	Pražská	Dp. Karel Pazour, far. v Tuchoměřicích	1 Obec. vyšší gymn. ve Slaném
		Vp. Vinc. Vaněček, kaplan na Smíchově	1 Vp. Dominik Brázda, kaplan v Mirošově
		Op. Rud. Vokoun, kněhkupec ve Slaném	1 Dp. Matěj Kouba, farář v Těnovicích
		† Ludvík Šimek, sochař v Praze	1 Vp. Jos. Rejzek, kooperátor ve Weisskirchlitz
		Cpp. bohoslovci Litoměřičtí místo 22 jen 17	1 Dp. V. Jelínek, vikarista v Hr. Král. J. M. biskup dr. Martin Říha
na Moravě	Litoměřická Král.-Hradeč.	Dp. Rudolf Pejšoch, far. ve Vojslavicích	1 Op. R. Promberger, kněhkupec v Olomouci
		Dp. Fr. Javůrek, děkan v Heralci	1 Dp. Jos. Kachník, vikarista v Olomouci
	Budějovická Olomoucká	Vp. Jos. Kubánek, kaplan v Kojetíně	1 Vp. Alois Žáček, koop. v Loukově
		Dp. Jan Kaláb, farář v Rožtině	1 Vp. Frant. Vehnuda, kaplan v Podivíně
		Vp. Jan Baďura, kaplan v Bělčině	1 Dp. dr. K. Beránek, děkan v Újezdě
	Brněnská	Vp. Jan Dokoupil, exposita v Podhoří	
		Cpp. bohoslovci Olomoučtí místo 19 jen 3	
		Vp. Ladislav Zavadil, kaplan v Jenešově	
		Dp. Jan Kunstmüller, farář ve Vedrovicích	
		Op. Vác Bárta, ředitel kůru v Hodoníně	
		Úhrnem	35 Úhrnem

Počet předplatitelů sklesnul ze 465 na 441.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Retězová ulice číslo 223.

Nákladem vydavatelovým. — Knihkárna »Politiky« v Praze,

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 2.

V Praze, dne 28. února 1886.

Ročník XII.

OBSAH: Konservátoři církevní. — Starožitný portál chrámu P. v Měříně na Moravě. — Vyobrazení a popis starožitných uměleckých památek, které se nacházejí v královské kapli na »Vlašském dvoře« v Hoře Kutné. — Dopisy. — Různé zprávy. — Z Akademie křesťanské, Zpráva za únor. — Příspěvky na votivní obrazy.

Konservátoři církevní.

(Acta et decreta concilii provinciae pragensis A. D. 1860. Tit. V. Cap. IX. — Syn. dioec. prag. A. D. 1863 Cap. XVIII.)

Podává F. J. Lehner.

Poslední provinciální synoda pražská vy-
nesla celou řadu překrásných a veledůleži-
tých nařízení o věcech umění církevního,
jímž v dekretch synodálních věnován jest
jeden z osmi titulů úchval sněmovních:
»Titulus V. De fabrica et suppellectili eccle-
siastica.« Rečené výnosy jsou zákoníkem,
jímž svědomitě spravovati se jest povin-
ností jak správců duchovních, tak umělců
katolických. Časopisu věnovanému výtvar-
nému umění církevnímu připadá měrou
přirozenou úkol, aby čtenářstvu svému při-
pomínal a tlumočil, co stalo se závazným
zákonem. Aby tudíž i kruhy umělecké, jímž
latina přístupnou není, s úchvalami syno-
dálními se obeznámili, hodlá redaktor pře-
kladem českým stlumočiti, co pražská sy-
noda provinciální a diecesní nařizuje. Titulus
V. syn. prov. rozpadá se do II kapitol
s obsahem jak následuje: I. Výnos obecný.
II. O budování, zachování a opravě kostelů.
III. O kaplích polních a modlitebnách sou-
kromých. IV. O jakosti a okrase oltářů.
V. O tabernakulu nejsvětější Svátosti. VI.
O nábytku v obvodu budovy upraveném. VII.
O nádobách, paramentech a náčiní obět-
ním. VIII. O sakristii. IX. O úkrytu sva-
tých olejů. X. O hřbitovech a pohřbích. XI.
O ústavech pro zvelebení okrasy domu
Hospodinova zřízení býti majících. Předmět
posléze uvedený viděl se býti takové důle-

žitosti, že synoda arcidiecése pražské vy-
dala stanovy jednoty arcidiecéšní
pro zvelebení okrasy kostelů za přispění
umění křesťanského, jakož i instrukci o
úřadu arcibiskupských conserva-
torů ku ochraně budov církevních.

Na čem synoda provinciální a arci-
diecéšní společně se ustanovily, bude tudíž
především tuto uvedeno, nápotom pak po-
sloupně následovati budou veškeré ostatní
předpisy synody provinciální.

Úvodem jest kapitola I. syn. prov.,
která zní, jak následuje:

»Jako neviditelné vlastnosti Boží dle
svědectví apoštola (k Řím. I, 20) skrze ty
věci, kteréž jsou učiněny, rozumem pocho-
pené spatřeny bývají: tak rovněž moc a
božství nejsvětějšího Spasitele našeho z celku
a z jednotlivostí, co ku zevní tvářnosti a
kráse bohoslužby pečlivým upravením Církve
zřízeno jest, podivuhodně se obráží a zbož-
nou mysl věřících důstojným ženicha ne-
beského jakož i nevěsty jeho obdivem pro-
vívá a povznáší. Neboť ačkoli této jeho
nevěsty a dcery královské veškerá krása
z vnitra vychází, zalíbilo se přece ženichu krá-
lovskému, aby královna, »již miloval a vydal
sama sebe za ni,« (Efes. 5, 25) stála »po
pravici jeho v oděvu pozlaceném, ozdobena
rozličnobarevným rouchem.« (Zl. 44, 10—14.)

Odtud zděděná věřících zbožnost a náboženská štědota pokud jen bylo lze, vždy o to se sasazovala, aby Nevěstě Kristové nikdy nedostávalo se pokladu a okrasy náčiní posvátného, jehož bleskem září velebná tajemství Ježíše Krista, která ve chrámech se slaví a chovají.

Církev, jsouc původkyní a živitelkou téže zbožnosti a štědroty, mnohonásobnými zřízeními a výnosy, čelícími k okrase zevní bohoslužby nebo budovy a náčiní posvátného, byla též vůdkyní a vezdy věrnou opatrovnící cudného nadání, ryzé horlivosti a umění náboženského, aby dary horlivé štědroty nebo plody nadání a umění ničím nezaváněly, co by pravé víře a vzdělání více na závalu, než k podpoře bylo.

Proto nařizujeme, aby s nejpečlivější svědomitostí šetřeno bylo celkem a jednotlivě, cokolivěk stanoveno jest jak kanony posvátnými a úchvalami stolice apoštolské, tak zejména výnosy svaté kongregace ritů o budově a náčiní chrámovém.

Mezi jiným zajisté sledující stopy nejslovutnějšího velepastýře milánského, sv. Karla Boromejského a poslední synody pražské arcidiecése *) zlíbilo se ku zvelebení okrasy domu Hospodinova v poradu vzít některé hlavní kapitoly z pokladu výnosů církevních a sněmovních, které na způsob návodu předkládáme zejména duchovenstvu provincie, zvláště pak správcům kostelů, nejvroucněji sobě přejíce, aby zbožně, pokud lze, v život uváděny byly.«

Po tak důstojném úvodu následuje řada výnosů, jejichž obsah v předu uveden jest, v závěrku pak se udává způsob, kterým prakticky v život uvéstí se má, co synoda nařizuje. V kapitole IX. »O ústavech pro zvelebení okrasy domu Hospodinova zřízenu býti majících« se dí:

»Jelikož zbožným úmyslem synody této

*) Acta Eccl. Mediol. p. 4 libri 2. fabr. et supell. eccl. — Syn. Prag. anni 1605.

jest, aby rozptýlené shromážděno a shromážděné zachováno bylo: jest svrchovaným přáním Otcův, poskytujících rady o věcech církevních, aby též okrasa domu Hospodinova v této provincii se zvelebovala spojenými silami duchovenstva a lidu věřícího. K dosažení vznešeného cíle s pomocí Boží výnosem tímto se stanoví a schvaluje, jak následuje: V každé diecési a to v městech kathedrálních budiž za ochrany biskupa zřízena zbožná jednota pro zvelebení domu Hospodinova křesťanskou obětavostí a přísluhou umění církevního. Stanovy této jednoty, jejímiž členy mohou býti jak kněží, tak zbožní laikové, vypracují biskupové provincie po vzájemných mezi sebou úradách.

Bratrstvům, která po nejsvětější Svátosti se nazývají, jakož i tak zvaným spolkům pannenským nejvíce zbožné zásluhy přibude, když se přičiní, aby kostely zejména chudé zásobovaly se paramenty a jiným náčiním, jež zbožná a dovedná ruka oddaného pohlaví ženského nejlépe zhotovovati zná, jakož i přiměřenou okrasou, jak hojně učí zákon, tradice a umění církevní. Což aby za pomoci Boží se zdařilo, farářové a správcové řečených bratrstev všemožnou pečlivostí se přičiní.

V každém okrsku vikariátním ustanoven bude od biskupa muž církevní, zákona a tradice křesťanské jakož i umění křesťanského dobře znalý, který jakožto biskupský konservator starožitností posvátných a jaksi dozorce budovy a náčiní kostelního bude rádcem správců jednotlivých kostelů po celém obvodu při opravě budov posvátných, při zjednávání nádob, paramentů a jiných potřeb okrasy církevní, a mocí od ordinaria sobě svěřenou bude pečovati, aby okrasa domu Hospodinova zmáhala se na dlouhost dnů.«

Co tuto synoda provinciální nařídila, vykonáno jest synodou arcidiecése pražské, která stanovy jednoty řečené vypracovala a konservatorům příštím instrukci vzdělala.

(Pokračování.)

Starožitný portál chrámu P. v Měříně na Moravě. *)

Podává profes. Jos. Škoda.

Vraceje se před rokem z prázdnin z družné Moravy, volil jsem cestu přes Měřín, městečko ležící na silnici jihlavské k Brnu. Jda kolem kostela, utkvělo oko mé s velikým překvapením na starožitném portálu, neboť ač Měřín od rodiště mého jen z hodiny vzdálen, nikdy neslyšel jsem o této

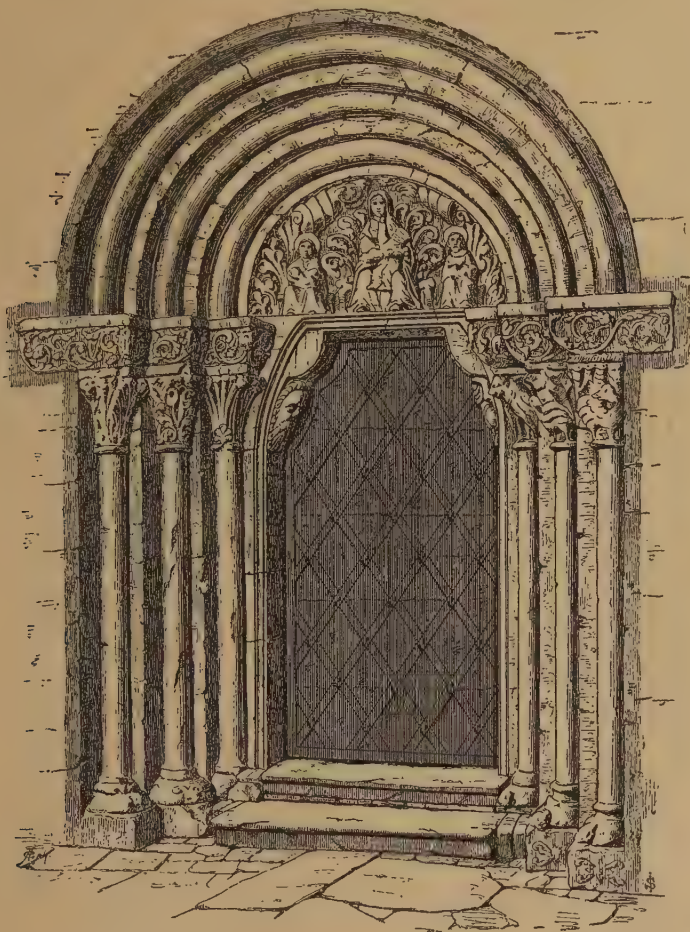
památce středověkého umění. A jest věru ku podivu, že zůstává tak neznáma, že i ve blízkém okolí jen málo kdo-as zná ten skvost,

*) Morava dosud do časopisu »Methoda« málo příspěvků zaslala, ač památek uměleckých a archaeologických dosti hojně se tam zachovalo v městech i dědinách. Popis předmětu bez nákresu jest však

jenž z dávných dob nám zde zachován. Poněvadž nebylo možno déle se tu zdržeti, umínil jsem si o příštích prázdninách zevrubněji ohledati, okresliti a k větší známosti přivésti tuto vzácnou památku.

V topografii Volného dočítáme se, že Svatopluk, kníže z Jemnice, syn Vladislava, daroval r. 1196 Měřín klášteru benediktinskému v Třebíči; že r. 1298 pátého dne

po svatodušních svátcích český král Václav II. založil v Měříně klášter, bohatě jej nadal, ustanoviv tu probošta se 6 kněžími, kteří klášteru třebíčskému podřízení byli. Z dějin proboštsví měřínského není téměř ničeho známo, kromě jmen některých proboštů, z nichž se i jeden, jménem Matiaš, r. 1447 stal opatem kláštera v Třebíči, dále některé záznamy o výměně neb zástavě vesnic, lesů

Kreslil professor J. Škoda.

vždy kusým. Pan professor Škoda k popisu přidává i výtečný nákras památky dosud nikde neuvedené, — první to nákras, jehož z Moravy »Methodu« se dostalo. Kéž podobných Škodů-Moravanů hojněji se vyskytne! Co po vlasti Moravské jest krásných kostelů a v nich památek dosud naprosto neznámých. Račtež tedy, přátelé a příznivci »Methoda,« důležité pomníky staré vzdělanosti pilně ohledávati, popisovati a kresliti a takovým způsobem snášeti potřebný materiál pro dějiny umění v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Každé město má stavitele, který požádán jsa o příspěvek k dějinám uměleckým, neodepře nakresliti věrně půdorys, nárys, potřebné řezy, zajímavý detail a p., co ke znázornění popisu slouží,

Při památných obrazech, sochách, paramentech a p. výtečně poslouží dobré fotografie, které za nynějších poměrů skoro všude lze zhotoviti. Zasláné nákrasy a fotografie dá redaktor vlastním nákladem reprodukovati. Až materiálu uměleckého bude tolik, aby na základě jeho bylo lze názorně ukázati vývin umělecký ve vlasti česko-moravské, počnu s postupným vydáváním samostatného díla uměleckého. Čím více pomocníků, a podporovatelů se vyskytne, tím spíše lze mysliti na vydání díla, jakého literatura česká dosud naprosto postrádá. Nechtě tedy za professorem Škodou přihlásí se ku praporu »Methoda« četných, obětovných Škodů-Moravanů!

R e d.

a p. — Úpadkem kláštera třebičského zaniklo též as r. 1479 i proboštství měřinské, neboť statky byly již r. 1480 Janu z Lomnice a na Meziříčí zastaveny. — Král Vladislav II. dal je i nynější panství třebičské v zástavu Vilémovi z Peršteina a od té doby se jen jako majetek různých pánů světských uvádějí.

Budova klášterní zmizela během času úplně, lid však dosud jmenuje faru i domky sousedící s kostelem »na klášteře.«

Chrám Páně byl as dle vzoru Třebíčského v menších rozměrech vystavěn. Známo, že velkými požáry r. 1769 a 1810 utrpěl tak, že byl zcela dle tehdejšího vkusu přestavěn. Rozdělení v půdorysu však dosud svědčí o původní románské basilice. Jediný zbytek, jenž pochází z nejstarší doby tohoto kláštera, z něhož představiteli si poněkud možno i vyzdobení původního chrámu, zachoval se v západním portálu, jenž býval dlouho zazděn a teprve v pozdější opět době za hlavní vchod do chrámu upraven.

Portál tento nalézá se ve věži, tvořící zároveň předsíň chrámu. Otvor dveří není veliký, jest tvaru obdélného, hořejší břevno podpírají konsolky, velmi krásným ornamentem listovým na vnitřní straně ozdobené, pod nimi ještě plastické masky. Po obou stranách rozšiřuje se zeď třemi pravoúhelnými ústupky, v nichž štíhlé sloupky se vypínají. Na patkách pozorovati lze dva oblouny s rožním listem a žlábek, všecko ale velmi porouchané. Spodní oblouny nápadně rozšířené spočívají na čtverhranných deskách, na nichž viděti stopy slabě vypuklých ozdob.

Hlavice sloupků jsou zajímavé i tím, že každá jinak ozdobena jest, a sice na oněch po pravé straně nápadny jsou postavy ptáků, kteréž z ornamentu rostlinného vynikají,

kdežto hlavice na levo jsou vesměs tvaru kalichového obloženy listovým, jež v rozích se svinuje; tyto obzvláště připomínají na hlavice v Třebíči a v Tišnově — tedy na dobu přechodní. Nad hlavicemi prostírá se vypouklý vlys s lodyhovým ornamentem s listy jetelovými ladně zavínutý a propítaný. Hořejší část portálu zakončena třemi oblouky, ježto v polokruhu jako pokračování sloupků se klenou a tympanon tvoří. Tento vyplněn pozoruhodným reliefem. Uprostřed Madona na trůně sedící drží na klíně dítě, kteréž pravou rukou matku po tváři hladí, po stranách spatřujeme dvě menší sedící figury (snad mnichy). Jako zvláštnost uvéstí sluší se palmetová ozdoba, stilisovaná gloriola, kolem postavy Madony. Relief ten má představovati starodávní pečeť proboštství.

Celý portál jest z kamene vytesán, avšak bohužel velice již poškozen, tak zejména hlava Ježíškova i všechny vynikající svinuté listy hlavic zuráženy, zvláště ale oblouny patek a rožní listy až k nepoznání zničeny. Neméně utrpělo vše častým natíráním barvou a vápnem a to nejen figury, jichž obličje i ruce sotva poznati lze, ale i ve vlysu všechny hrany ornamentu lodyhového i listů jetelových silnou vrstvou pokryty jsou tak, že již někde ani kontury stopovati nelze. Nejzachovalejším jest ornament na konsolách veřejí, dle něhož možno posouditi, jak jemně každá ozdoba portálu provedena byla.

Vzdor všem pohromám, jež za tolik věků stihly památku tuto, objevuje se nám přec ještě v celé kráse, ačkoliv ozdoby obmezují se téměř jen na to nejnütnější, překvapuje nás každý jednotlivý článek svými ušlechtilými rozměry a hlásá, na jaké výši bylo ve středověku umění výtvarné ve vlasti naší.

Vyobrazení a popis starožitných uměleckých památek,

kteří se nalézají v královské kapli

na „Vlašském dvoře“ v Hoře Kutné.

Popisuje řídítel Jiří Zach.

Ze všech bohatých pokladů uměleckých, které zdobily četné kostely*) bohatého horního města Hory Kutné ještě v století XVI., nehránilo se na dobu nynější bohužel jen málo předmětů a z těch chovají se nejčet-

nější a nejpřednější v kapli býv. král. hradu, obecně »Vlašským dvorem« zvaného.

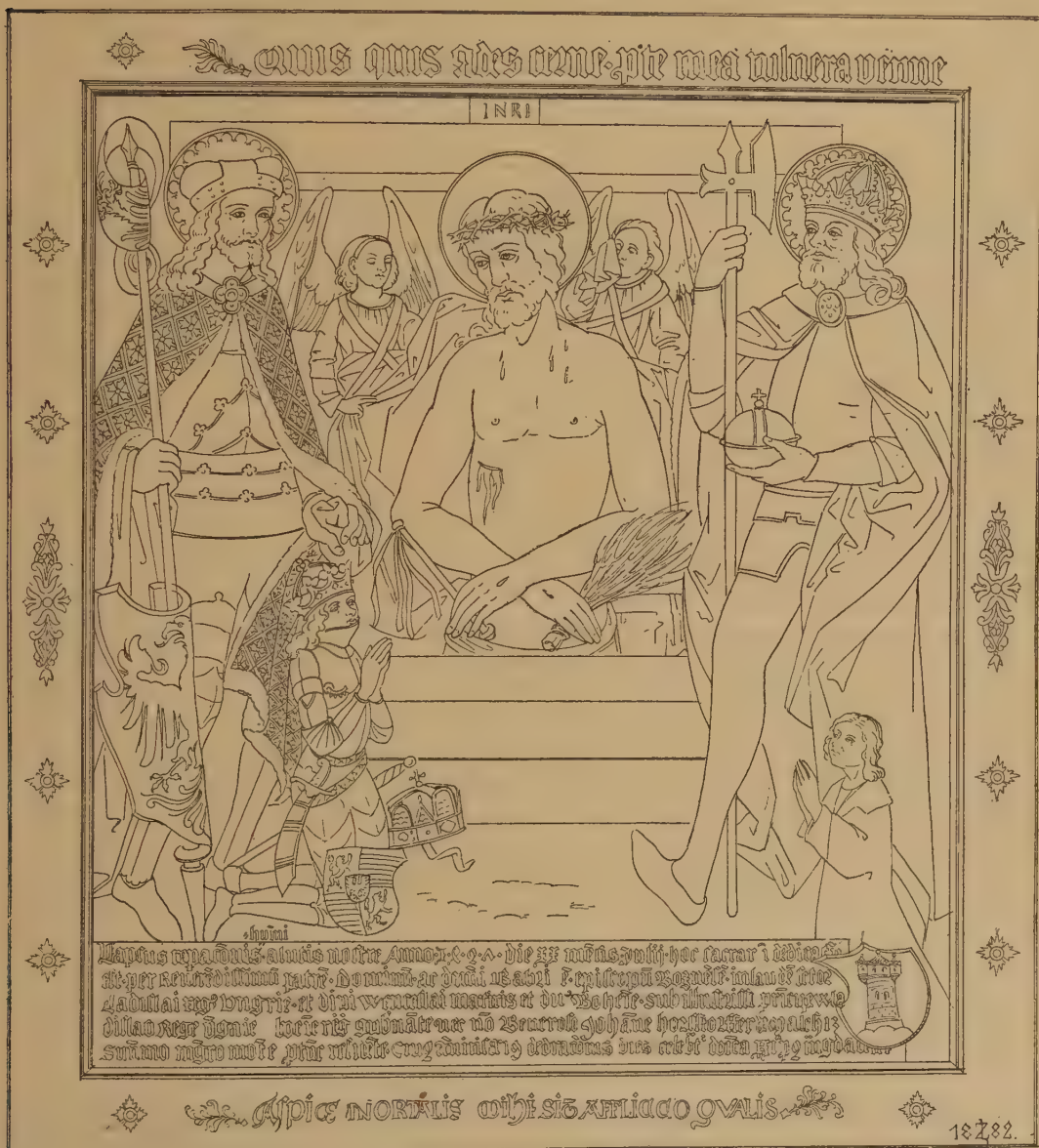
Tato díla umělecká, obrazy tabulové a řezby, jsou, jakž toho malé a lepé rozměry kaple vyžadovaly, též skrovné velikosti, avšak díla, středověkého místního umění důstojná a velice zajímavá pro umělce a archaeologa.

*) Dle Kořínka bylo v Hoře Kutné kostelů 17.

O stavbě tohoto velebného stánku nebudeme se zde rozpisovati, podotkneme pouze, že sice mistra kameníka, který utvořil ten ozdobný arkýř a tak pěkné sitěné klenutíčko, neznáme, avšak můžeme s určitostí udati

dobu, kdy stavba byla ukončena a kdy se na vyzdobení vnitřním pracovalo.

Vladislav Jagellovic byl, jak známo, na sněmu zemském v Hoře Kutné od shromážděných delegátů dne 27. května 1471 za

(Obr. 1.) Kreslil řídící Jiří Zach.

krále českého zvolen, a hned v prvních letech svého panování navštívil často město, a rád se na král. hradě zde pozdržel, neb v čas obecné nesnáze byly důchody z doložení, ne-li jediné, jistě nejvydatnější z regalií.

Obyvatelstvo Hory Kutné hlásilo se skoro

bez výminky k vyznání pod obojí, a král, věrný katolík, pohřešoval zde kostela, kde by se pro něho a jeho dvorní družinu, po většině smýšlení katolického, služby boží přesně dle obřadu konati mohly, aniž by tím dáno bylo měšťanstvu veřejné pohoršení; avšak stavba dvorní kaple mohla teprv v

pokojných letech, po smlouvě Olomúcké 1478 počítí, a nedivme se, že se podobně, jako jiné práce, protahovala, neb současně byla křídla západní a severní rozsáhlé budovy opravována neb znovu stavěna.

V tom čase byl Ladislav zvolen též za krále uherského, i odebral se do nové své říše r. 1490, kdež se plných šest let nepřetržitě zdržoval. Když pak v roce 1497 v důležitých záležitostech vládních na cestu

do Čech se chystal, obstaral nejvyšší mincmistr Jan Horsstorffer z Malešic, jenž byl roku 1496 k úřadu tomu dosazen, dokončení a vyzdobení kaple, kterou, když se Vladislav do Kutné Hory vrátil, dne 20. července 1497 bosenpý biskup Gabriel, nalézající se v průvodu panovníkově, ku cti a chvále svatým Václavu a Ladislavu zasvětil, jakž nás poučuje nápis na votivním obraze (obr. 1.)

(Obr. 2) Kreslil řídítel Jiří Zach.

Vše, co se z té doby v zařízení kaple ještě udrželo, vykreslil jsem na šesti listech a jest z vyobrazení patno, že jsou to předměty pro historii českého umění velice důležité.

Hlavní oltář, patronům kaple posvěcený, byl v předešlém století úplně zmodernisován, ba i staré sošky vyměněny za figurky nové, theatrálně skroucené a celá ta práce jest bez umělecké ceny.

Z původního oltáře zavíracího zachovaly se

pouze obě křídla (ob. 3. v čís. příštím), na nichž uzavření na vnitřní straně nalézají se dva po basreliefy, představující sv. Vojtěcha a sv. Ludmilu. Práce prozrazuje velice dovedného »řezáka«*), jakž řezbáře té doby zde nazývali, který znal zvláště záhyby rouch velmi vkusně uspořádati. Kroužené sloupky při vnitřní straně rámu poukazují, že na-

*) V účtech mincovního úřadu z roku 1496 jest poznámka: »Mistru Hanušovi řezáku na barvy do kaple 15 kop.«

vrchu byla okrasa ornamentální, záslonka, podobná, jak se nalezají na skříních oltářůků vedlejších.

Na zadních stranách křídel byly obrazy, avšak pouze jeden se udržel, představuje sv. Jaronýma, a sice na témže křídle, kde jest polovypuklá řezba sv. Vojtěcha.

Vedlejší oba oltáříky utrpěly méně modernisováním a jsou v hlavních částech dosti dobře zachovány.

Oltář po straně epistolní jest zasvěcen sv. apoštolům Filipovi a Jakubu menšímu.

Hezké sošky obou těchto svatých stojí svobodně v hluboké skříní, která se zavírala dvěma křídly, na nichž byly světice Margareta, Majdalena, Kateřina a Voršila velmi jemně malovány (Obr. 2. a 3.).

Obraz sv. Voršily jest málo, sv. Kateřiny však více poškozen, jest ale možno dosti přesně doplniti, co se nedostává.

Malá predela ozdobena jest krásným obrázkem, dva něžní andílkové drží roušku vera-ikon. Obličej Spasitelův jest velmi pilně proveden. (Pokračování.)

D O P I S Y. *)

Od Plzně.

Minulého roku přijel ke mně cestující a vydávaje se za agenta tkalcovské školy v Liberci, žádal na mně, abych mu prodal staré paramenty, krajky, tkaliny a podobné věci, jichž se více neužívá a které ve skříních práčnicků, nabízejí za to buď peníze aneb krajky k albám.

Kde se tomu pánu podařilo někoho přemluvit, dal si písemné potvrzení vyhotoviti o tom, co koupil a co za to dal. Měl takových potvrzenek zásobu a to z německých okresešů ponejvíce, neboť do českých dle vlastního vyjádření nechodil. Toto vyjádření mi bylo nápadno a proto pátraje po věci dále shledal jsem, že tkalcovská škola takového agenta nevyslala a že člověk tento pochází z Warnsdorfu a je starokatolíkem!

Švindlři tomu se tedy podařilo svým slušným

zevnějškem, uhlaženým jednáním a vymámenými stvrzenkami ošáliti celou řadu duchovních o církevní věci, které, kdo ví, do jakých rukou přišly. Toto slouží nejen k výstražce ale i k poučení.

Je pravda, že leckde staré paramenty, zvláště z doby copové, roztrhané krajky, vybledlá substractoria, plástiky na ciborium barevné třeba s pěkným vyšíváním práčnicků ve skříních a truhlách, kde časem zaniknou. Mnohé ale z nich mají cenu umělecké práce aneb pěkného vzorku aneb aspoň cenu pro archeologa k určení vkusu v dobách rozličných. Archaeologický odbor Akademie křesťanské tudíž by se měl o to starati, aby tyto věci nejen úplně v zkázu nepřišly, ale shromážděny byly a jakés museum z nich utvořeno bylo, kteréž by nejen každému zajímavým, ale zejména paramentnímu ústavu a badatelům dějin umění Církve svého valně posloužiti mohlo. Výlohy s tím spojené by nebyly zajisté velké, i když by se, poněvadž písemné provolání často mine se s účinkem, jakési agentury pro tu záležitost v každém vikariátě utvořily.**) A. K.

*) Po rubrice dopisů »Method« dávno touží. Jako v dopisech »Cyrilla« značí se čilý ruch cyrilský, má i list tento věnovaný výtvarnému umění církevnímu býti ohniskem, kdež obráží se paprskové ruchu uměleckého po vlastní koruny sv. Václavské. Vždyt doba přítomná není mrtvá, ani nepřiznivá snahám uměleckým. Na mnohých místech zvelebily se svatyně Páně způsobem utěšeným a duchu umění křesťanského odpovídajícím. Proč se to neoznamuje »Methodu« — na poučenou a povzbuzenou jiných? Jinde z lehkovážnosti, nerozumu a a nečasného spěchu znešvarily se svatyně vzácné nedůstojným omalováním a natřením, plastikou odstrašující a p. Proč se neoznámí »Methodu« — na poučenou a k výstražce jiných? Na Moravě na př. panoval roku minulého ruch neobyčejný, kde na památku jubilea sv. Methodějského kostely se okrašlovaly a novými předměty zásobovaly. Co tu jest vděčné látky k četným a poučným dopisům! »Method« tištěný stal by se tak zvolna »Methodem« živým, jehož hlas zazníval by k uším pro vzdálenost dosud nedoslýchavým; probuzeným zájemem probudila a šířila by se i láska k umění posvátnému a za láskou by se dostavilo, co v zápětí lásky chodí, — nadšení, obětavost, horlivost, vytrvalost, obrod, víra. Zvelebování svatyní obětovností osadníků jest missionářstvím důležitějším, než na první pohled býti se vidí.

Tedy dopisujte, přátelé!

Lehner.

**) Přirozenými agenty byli by konservatoři církevní od nejd. ordinaria pro vikariát ustanovení a pravomocností opatření, kteří by byli prostředníky ve veškerých záležitostech uměleckých a archaeologických. Za jejich pomoci snadno by se zřídilo Museum křesťanské i v Praze, jakož se stalo již v Litoměřicích, kde zařízením diecésního Musea mnohá památka, která by za hranice se stěhovala, vlastní a diecési zachována bude. Odboru archaeologickému Akademii křesťanské, který dosud není aktivován, dostalo by se vděčné a záslužné činnosti. Čeho tuto důstojný pan dopisovatel se dovolává, jest dávnouletou tužbou redaktorskou. V sezení ředitelstva Akademie křesťanské dne 2. července 1884 podal redaktor jako člen ředitelstva v té příčině obšírný a odůvodněný návrh, jehož doslovné znění v článku o »Konservatorech církevních« v tomto čísle »Methoda« právě počatém následovati bude. Návrh byl za jednomyslného souhlasu ředitelstvem schválen a odkázán k dalšímu jednání čtyřčlen. komitétu, do něhož zvoleni jsou p. t. pp.: kanovník Kl. Borový, prof. Dr. Frind, ředitel semináře Mottl, prof. D roza redaktor jakožto na-

Různé zprávy.

Jednota karlínská. (Dokončení.) V baptisteriu úplně dohotoveném v den tisící ročnice blahoslavené smrti sv. Methoda redaktor poprvé udílel svátost křtu sv., čímž kaple skvostně ozdobená účelí svému odevzdána jest. Druhé tisíciletí éry Cyrillo-Methodějské takto významně zahájeno jest v nejslavnější svatyni slovanským věrozvěstům, sv. Cyrillu a Methodu zasvěcené. Vykládanou podlahu baptisteria vlastním nákladem 230 zl. zhotovil továrník Máša, kamenou křtitelnu kovovou mísou a bohatými kruhy bronzovými opatřil továrník Václav Sviták (47 zl.), skvostné viko nakreslil a věnoval architekt B. Štěrba (10 zl.), které zhotovil mistr truhlářský Bacík (60 zl.) a polychromii opatřil natěračský mistr Malý (20 zl.), vesměs obětovně osadníci karlínské. Posléze dala Jednota karlínská zhotoviti troje obrovské dvěře dubové, jimiž z předsíně do tří lodí chrámových se vchází. Nákresey s bohatým kováním zhotovil a chrám věnoval architekt Josef Mocker; mistr truhlářský A. Baumgartl zhotovil největší dvěře střední co svůj dar (450 zl.) farnímu kostelu, a mistr sklenářský Michner všechny troje dvěře zdarma zasklil (120 zl.). Vzorná a příkladná obětavost připomíná přímo na doby prvokřesťanské. Pán Bůh račiž veškerým těmto dobrodincům stonásobně odplatiti, co s tak značnou obětí ku okrase chrámu Cyrillo-Methodějského učinili na památku tisící ročnice sv. Methodějské! Památka jejich nevyhyne. Příští pokolení vděčně budou pamětliva takových obětí.

Touto úpravou umožnilo se, že předsíň chrámová zůstane po celý den přístupna, tak že každému kolemjdoucímu bude lze kdykolivěk v chrámu se zastaviti a Krista Pána v nejsvětější Svátosti pozdraviti. Svatyně karlínská stala se takto kostelem adoračním. Dvěmi sklem opatřenými lze celý kostel přehlédnouti. Před hlavním vchodem kterým jen na největší svátky bude se vcházeti, dala za tou příčinou Jednota karlínská

vrhovatel. Komité se hned skonstitovalo. Výsledkem prozatím se tají.

Právě jsem dopsal článek v předu listu uvedený, kde o věci obsírněji na základě úchval synodálních promluveno bude, když došel mne list tento, v němž důstojný pan dopisovatel všeho toho se dovolává, oč redaktor již dlouho usiloval a usilovati nepřestane. Souhlas myšlenek věští šťastný výsledek snahám společným. Zakládání muzeí stalo se módou věku přítomného, ač nikolivěk na škodu vzdělání a umění. Řojí se všudy musea městská, průmyslová a umělecká. Kdo si nepopíli, přijde po funusu s křížkem. Oč nebudou dbáti musea církevní, uchvátí musea světská. Čím pohrdnou jednoty církevní, bude vítanou kořistí jednotám církvi nepřejícím. V úkol konservátorů církevních uváží se konservatoři zeměští, jichž ustanovení letošní sněm český se již dovolává. A tak z rukou duchovenstva vymknuta bude opětně důležitá větev života církevního, — na čí škodu?

Red.

postavití klekátko. Dvě dlouhá klekátká dala postaviti do presbytáře pro školu pěveckou, skládající se ze 24 hochů, po dvanácti proti sobě z obou stran před oltářem stojících a chorál při zpívané mši sv. a jiných úkonech liturgických přednášejících. Jsou oděni černými taláry a bílými kottami. Chor jest místem od církve samé zpěvákům vyhrazeným. Hlas kněze při oltáři zpívajícího takto těsně se spojí se zpěvem »choru« a povstává ona jednota a veleba liturgická krásy podivuhodné a unášející. Pod schody, po kterých do choru se vystupuje, jest hlavní loď uzavřena podobnými dvěma klekátky, u kterých stojí četný sbor děvčat líbeznými hlásky podporujících a sesilujících zpěv choru. Zastupují osadu zpívající. Těm chor jest nepřístupný a vykazalo se jim tudy přední místo v lodi chrámové před kancellemi, jak církev již v basilikách dítkám toto místo vyhražovala.

Kromě uvedených dárců přihlásilo se k Jednotě mnoho jiných dobrodinců. Tak v poslední době daroval p. Šebek s chotí svou Jednotě 500 zl., ředitelstvo státní dráhy 100 zl. a j. Sboru sběratelskému nastala rozsáhlá činnost. Každý dům má již svou sběratelku, nazvíce domácí paní, která v domě svém koná pravidelné sbírky měsíční a týhodní. Na každý dům připadá letošním rokem sebrati průměrně 50 zl. na uhazení potřebného nákladu bohaté polychromie. I dělnické rodiny živě se účastní sbírek, přispívajíce denním příspěvkem po 1 kr. Služebné odvádějí po 2 kr. týhodně, dítky z vlastních úspor po 1 kr. týhodně. Nezapomíná se na nikoho. Chrám Páně jest otcovským domem celé osady. Snáší tudy oběti osada celá, veškeré vrstvy věřících. Farní kostel musí býti skvostem a chloubou všech. Milují-li chrám, milují Boha.

Dne 14. t. m. dostalo se Jednotě velkolepého daru 10.000 zl. od »Občanské záložny Karlínské«. Téhož dne konala totiž záložna valnou hromadu, v níž dle usnesení minulé valné hromady měl k návrhu správní rady určiti se obnos daru na okrášení chrámu Páně. Zpravodajem byl velezasloužilý náměstek starostův, pan J. Topinka, který již lonského roku v zastupitelstvu městském žádost Jednoty za podporu přednesl a výtečným odůvodněním způsobil, že obec Karlínská jednohlasně Jednotě věnovala a hned hotově vyplatila 10.000 zl. S podobnou důkladností a jasností vysvětlil ve valné hromadě důležitost a rozsah díla, které Jednota vykonati hodlá, odporoučeje valné hromadě ku přijetí návrh správního výboru, aby Jednotě věnováno bylo 10.000 zl. Vělel a věcné odůvodnění přesvědčilo tou měrou veškeré shromáždění, že návrh správní rady schválen jest jednomyslně valnou hromadou bez debaty.

Takovou měrou i věnování samo odpovídá velkoleposti daru. V tom i onom jeví se duch ušlechtilého mecenášství, s jakým jádro měšťanstva podporuje podnik vlastenecko-umělecký. Velkolepým darem zazna-

menala »Občanská záložna Karlínská« jméno své do kovových desk kulturních dějin národa českého. Co za věků minulých šlechtění mecenášové, králové a knížata ve vlasti naši vykonali, budovavše památníky monumentální, za věku našeho konají novověcí mecenášové, — družstva a jednoty. Vzorová obětovnost »Občanské záložny Karlínské« vyvolala ve veškerých končinách vlasti jásot a nadšení. — Po valné hromadě doručen jest redaktorovi jakožto jednateři Karlínské Jednoty dopis, jak následuje:

»Ctěné Jednotě k vyzdobení chrámu sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně.

Valná hromada Občanské záložny zdejší věnovala ctěné Jednotě k vyzdobení chrámu farního částku 10.000 zl., která se má splatiti v pěti ročních lhůtách po 2000 zl. z každoročního čistého výtěžku, vždy po schválení výročních účtů.

V pádu možnosti lze slíbený a posud nevyplacený obnos po schválení valné hromady i dříve k rukou ctěné Jednoty vyplátni.

O tomto usnešení dáváme ctěné Jednotě věděti s tím doložením, že si první lhůtu hned na řádné potvrzení u pokladny Občanské záložny vyzvednouti může.

Z Občanské záložny v Karlíně, dne 15. února 1886.

V. Kolárský.

V. Lokay.

Pišícimu zpravodaji není třeba dokládati se, že čítá den tento mezi nejšťastnější dny dvacetiletého pobytu svého v Karlíně.

S obětovností obce a záložny Karlínské závodi stejnou měrou i občanstvo Karlínské. Po půl okně figurálním (po 400 zl.) věnovali: Dr. Edmund Kaizl, místopředseda Jednoty, advokát a zemský poslanec, Václav Brabec, stavitel, a Jan Muzika, inženýr a podnikatel staveb (nyní v Brně) s matkou Marií v Karlíně na zbožnou památku otce Dominika v Pánu zesnulého.

Zavděčím se snad čtenářstvu Methoda uveřejněním seznamu darů a příspěvků v Karlíně samém během roku na okrášení chrámu sv. Cyrilla a Methoda věnovaných:

Obec Karlínská	zl. 10.000.—
Občanská záložna v Karlíně r. 1885	» 500.—
» » » r. 1886	» 10.000.—
12 oken figurálních jednotlivými rodinami věnovaných po 800 zl.	» 9.600.—
Vnitřní úprava baptisteria (podlaha, víko křtitelny a miska kovová) od jednotlivých dárců zhotoveno dle udaných nákrešů	» 362.—
Darované hlavní dvře vnitřní a zasklenění veškerých tří dvíř dle udaných nákrešů	» 570.—
Zavedení plynu a za půjčení prozatímných kandelábrů	» 175.53
Odvedené příspěvky členů Jednoty	» 1.515.33
Úhrnem	zl. 32.722.86

Nejrozsáhlejší činnost připadá Karlínu tohoto roku. Polychromie veškerých tří lodí s 24 figurálními me-

daillony a 8 obrazy sv. patronů českých jest již zadána za 22.000 zl., a provede se za jeden rok. Za vypůjčené lešení na tutéž dobu 2.400 zl. Obnáší tedy rozpočet na rok tento 24.400 zl. Na uhrazení výloh má již nyní Jednota na hotovosti 14.400 zl., (dar obce, první a druhá lhůta záložny občanské, zbývající část dosud odvedených příspěvků členských), schodek 10.000 zl. musí během roku Karlín sbírkami členů po domech uhraditi. Osada, která za rok dovedla složit 32.722 zl. 86 kr., dovrší obět svou jubilejní věnováním i zbývající částky této.

Roku příštího počne se s malbou votivních obrazů, věnovaných na památku tisíciletého jubilea jednotlivými zeměmi a skupinami stavů. Karlín povinnosti své čestně dostal. S pomocí Boží učiní tolikéž i širší rodina Cyrillo-Methodějská, doplníc zahájené sbírky na jednotlivé votivní obrazy potřebnými částkami.

Kaple sv. Ludmily. Roku minulého zhořen jest v Praze gotický kostelík sv. Bartoloměje při městském chudobinci navzdor protestu konservatorů a letos hrozí tentýž osud kapli sv. Ludmily při kostele Matky Boží před Týnem, jediný zbytek poboční lodi bývalého kostela Týnského, jehož stará dlažba blíže spodní části jednoho z pilířů ve hloubce čtyř stop odkryta byla. Prof. Tomek konstatoval, že v těchto místech stávala druhdy zvonice historicky památná. Nynější zevnějšek neukazuje ovšem mnoho architektonicky vynikajícího: Zdívo z drobného materiálu zbudované, úzké, hrotitě sklenuté okno v přízemku, nad ním jiné okno čtverhranné s cihlovým mřížovím, s vrchu pak třetí, úzký otvor okenní se zbytky gotické kružby. Zevnějšek podobá se nízké věži s podivnou střechou a neuhledným, oprýskaným komínem — udivný. Zkušený zrak architekta Mockra vypátral však přece na znešvařeném vnějšku budovy pod vrstvou malty přípoři oblouků uvnitř se vyskytujících jakož i zbytky sloupů s gotickými hlavicemi a patkami, s profily posud dosti zachovanými; vše je z opuky pracováno. Vnitřek sešlé kaple čtverhranné jest však dosti dobře zachován. Ve čtvero rozích přízemku spatřují se sloupky s ozdobnými hlavicemi a prostora kryta jest klenbou křížovou mezi žebry rozepnutou. Dekorace hlavic a tvary článků architektonických ukazují, že kaple zbudována jest v 13. věku a řadí se tudíž k nejstarším památkám prvního období slohu gotického v Praze. Má tedy nejen historickou, nýbrž i uměleckou důležitost. Nelze věru pochopiti, proč po tolika stoletích najednou kruhům rozhodujícím překáží. Mezi kaplí a kostelem přistavěna jest sakristie, která má zůstatí. Kdyby šlo o to, aby sbořením sakristie i s kaplí zastavenému kostelu Týnskému aspoň v těchto místech volnosti se dostalo, poskytovala by se alespoň částečná záminka k odklizení a zničení starého památníku. Jelikož však na odklizení sakristie se nepomýšlí, proč kaple s ní souvislá má býti odstraněna? V nynější trvalosti se ovšem valně nezamlouvá. Bude-li však slohově obnovena a na místě komínu

uzenářského úhlednou střechou opatřena, stane se zajímavou a památnou okrasou královské Prahy. Přestaňte ničit lapidární dějiny bouře věků přetrvavši!

Podpora zemská na stavby monumentální. Zemský sněm v letošním zasedání obmyslil nejdůležitější budovy české značnými podporami, aby památky uměleckou a historickou cenou nad ostatní vynikající jednak v původní kráse se zastkvěly, jednak před věky započaté konečně se dokonaly.

Na dostavění chrámu sv. Vítského, jehož nová část roku minulého až do výše triforia pokročila, navrhovala komise takto: »Jelikož sněm pro obnovu velechrámu sv. Vítského v Praze povolil roční podporu 50.000 zl. na tři roky a tím dokonale učinil zadost podmínkám, od kterých c. k. vláda v opětovaných přípisech závislou učinila vydatnější podporu, — jelikož dále nebezpečný stav velké věže a lodí přičiní vyžadovati budou několikaleté pilné činnosti stavební a tedy vydatnější podpory, žádá sněm království českého c. k. vládě důtklivě, aby v souhlasu se zvýšenou podporou zemskou přijala ještě do dodatečného rozpočtu na r. 1886 přiměřeně zvýšenou podporu státní na dostavění velechrámu.« — Zvýší-li, jak sněm pevně doufá, stát podporu svou roční z 10.000 zl. na 50.000 zl., prospívá by stavba každému vlastenci nad jiné milá veseleji a rychleji. Doufejme!

K obnově chrámu sv. Panny Barbory v Hoře Kutné dostalo se zemské podpory 10.000 zl. pro tento rok.

Na obnovu hradu Karlova Týna na základě návrhů od vrchního stavebního rady Bedřicha Schmidta sněmu v sezení dne 14. září 1864 předložených povolil se obnos 150.000 zl. z peněz zemských, v 10ti ročních lhůtách po 15.000 zl., z nichž první vřaděna bude do rozpočtu r. 1886 s tou podmínkou, když zbytek výloh restauračních v nejméně stejném obnosu ze státních důchodů bude uhrazen, výboru zemskému vliv přiměřený při provádění prací restauračních a při dozoru stavebním hájen a hrad Karlův Týn v celistvosti s pozemkem k němu příslušným všelikého nároku od ústavu šlechticů zbaven. Ke zbudování administrativního stavení ústavem šlechticů mimo obvod hradní poskytne zemský fond 7.500 zl. Zemský výbor o věci té smluví se s c. k. vládou a postará se, aby s pracemi restauračními již tohoto roku se započalo. Komise odborná má ustanovena býti z polovice od c. k. vlády, z polovice od zemského výboru, která společně s obapolnými zpravodaji, vládním a zemským, za přítomnosti artistického ředitele restaurace se raditi a rozhodovati bude se schválením c. k. vlády a výboru zemského. — Tak konečně Karlův Týn, památník, jemuž na pevnině rovno není, bude zachován a zastkví se krásou bývalou. —

Podpory zemské na musea. Zemský sněm povolil roční podpory po 8.000 zl. průmyslovému uměleckému museu v Praze a severoněmeckému prů-

myslovému museu v Liberci na 4 roky, po 4.000 zl. městskému museu v Budějovicích jako příspěvek základní a městskému museu plzeňskému.

Obrazárna v Rudolfinu. Obrazárna vlasteneckých přátel umění od té doby, co se jí dostalo přiměřených místností, počíná se zvelebovati. Ježto postrádá dosud katalogu, jest nyní péčí výboru o zdělání jeho, aby každý obraz jménem umělcovým vyznačen a stanoven byl, čímž i obecnstvu umění milovnému dostane se přehledu žádoucího. K vykonání nesnadné práce, kterou lze dokázati jen vynikajícímu znalci uměleckému, vybídl výbor slovatného ředitele musea berlínského, Dr. Bode, který jest ochoten s inspektorem obrazárny, Viktorem Barvitiem, katalog upravit.

Ku pozvání výboru měškal již Dr. Bode několik dní v Praze a lze tedy nadíti se, že navštěvovatelům dostane se co nejdříve spolehlivého průvodčího. Při této příležitosti navštívil host též několik vynikajících obrazů soukromých, jako jest obrazárna Nostická a J. V. Novákova. O obou vyjádřil se znalec velmi pochvalně. — Jelikož v obrazárně Rudolfské dosud díla mistrů českých spoře jsou zastoupena, požádal výbor pražskou radu městskou, aby obrazy v museu městském chované na nějakou dobu v galerii vystaveny byly, k čemuž rada městská svolila tím ochotněji, jelikož sbírky městského musea poslední dobou zejména památkami bývalých cechů pražských znamenitě rozmnožena jest, tak že dosavadní místnosti k vystavení předmětů sotva postačují. Za týmž účelem propůjčil obrazárně na dobu neurčitou známý přítel umění Dr. Hugo Toman, 25 obrazů malířů českých z vlastní obrazárny. Malá avšak dosti rozmanitá sbírka rozestavena jest v malé síni s vrchním osvětlením, o kterou galerie rozmnožena byla a zahrnuje nejlepší mistry minulých dvou století. Václav Vavřinec Reiner (7 obrazů), který v galerii dosud naprosto scházel, jest nyní dobře zastoupen zajímavými podobiznami vlastními jakož i původními náčrtů větších jeho komposic historických.

Dále jest zde zastoupen Skreta, Brandl, Halbax, Václav Broš, krajinkář Jakub Hartmann po jednom obraze, František Hartmann syn, Ignác Hellmann po dvou obrazech Jan Kašpar Hirschely (šest obrázků) a Dallinger (dva větší obrázky). Posléze dlužno zmíniti se o křidelním obraze z konce 15. neb 16. století s třemi apoštoly z jistého kostela v Čechách. Doufejme, že šlechtetný příklad bude následován, aby v obrazárně starší umění české důstojně zastoupeno bylo a mezera se vyplnila.

Městské museum. Potěšitelným důkazem přízně, kterou obecnstvo ústavu věnuje, jsou dary, jimiž sbírky musea městského stále se množí. Společenstvo stavitelů, mistrů zednických a kamenníků darovalo veškeré památné předměty řečených cechů; Ferdinand Voith, měšťan pražský, veškeré památnosti pražských rybářů; František Kořínek, mistr bednářský,

vějíř z 18. století; Fr. Červený sbírku krojů, tištěnou ve Vídni počátkem tohoto století; architekt Antonín Wiehl železnou pilu z r. 1666 a několik jiných předmětů archaologických, architekt Jan Zeyer 4 nádoby hliněné v Poštovské ulici vykopané; Jan Heřmann, malíř akademický, emailovaný džbán; Fr. Chaura, mistr klempířský, několik věcí ceny starožitnické. Zakoupila se: kresba, pohled na Prahu z 18. století, dva skleněné poháry se znakem krejčovským z r. 1760, odznak útulny novoměstských bednářů a j. Na doplněnou vystavených památností cechovních zapůjčil cínový pohár cechu kovářského ze 17. století Dr. Štěpán Berger, několik listin různých cechů pražských Břetislav Jelínek, kustos musejní, pohár cínový mistrů pekařských Antonín Wiehl, architekt.

Museum umělecko - průmyslové v Praze. Obchodní a živnostenská komora v Praze vydala právě tiskem zprávu o vzniku a dosavadní činnosti musea umělecko-průmyslového, v níž dočítáme se i seznamu sbírek ústavem získaných. Zpráva počíná úvodem, jak následuje:

»Především budíž v čele zprávy této nepokrytě dán výraz upřímné radosti nad tím, že umělecký průmysl konečně i v hlavním městě milené naší vlasti důstojný nalezl stánek. Dlouho kýžené aktivování umělecko-průmyslového musea stalo se nyní i v Praze skutkem. Arci, četnými jinými zeměmi a městy bylo ve směru tom král. hlavní město Čech již dávno předstiženo, — leč čím větší pokrok jeví v příčině té cizina, tím naléhavěji jest u nás potřebí dohánění s rychlostí co možno největší, co dosud bylo zameškáno, aby mladistvý ústav pražský rozvinul rychle ve všech směrech svou činnost zušlechťováním a uměleckým vzděláním domácí pile živnostenské, aby již v nejbližší době mohl blahodárně nésti ovoce. Kéž by v brzku byl účel tento dosažen! Kéž by všude proniklo přesvědčení, že na moderním tom mezinárodním kolbišti práce jest umělecko-průmyslové vzdělání lidu nejvydatnějším, ba takřka jediným prostředkem k tomu, aby důležité vrstvy maloživnostenské v těžkém boji za hospodářskou svoji existenci byly podporovány a klesající jich síla konkurenční nového doznala vzpružení.«

Lehner.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc únor.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení v ohni kalichů: pro důst. p. Jana Švédu, faráře v Janovicích u Uh. Hradiště; pro důst. p. Fr. Vojáčka, faráře v Janovicích; pro veledůst. pana Fr. Miesnera, děkana ve Stříbře; pro důst. p. E. Domluvíla, katechetu ve Valaš. Meziříčí na Moravě; pro veledůst. p. Ferd. Wartera, podpřevora řádu maltánského v Praze; pro důst. p. Jos. Pohla, faráře v Č. Kamenici a pro důst. p. Jana Schöna, faráře v Chodové Planě. — Cíborii: pro důst. p. Aug. Bienerta, faráře v Jezně u Č. Lipy; pro veledůst. p. Karla Hodináře, vikáře v Černém Kostelci; pro důst. p. V. Šrámka, faráře ve Volešce a pro důst. p. Alfr. Vaňátko, faráře v Radkově na Moravě. — Postříbření dvou konviček s táckem: pro důst. p. Jos. Dundu, faráře v Olbramkostelci. — Nádobky na sv. oleje: pro veledůst. p. Dra Jos. Eiselta, profesora theologie v Litoměřicích; pro důst. p. Hynka Kadlce, faráře v Protivanově; pro veledůst. p. Fr. Miesnera, děkana ve Stříbře; pro důst. p. A. Brabenu, faráře v Netině a pro důst. p. Jana Grussa, faráře v Mrákotíně. — Pátenky k nemocným: pro důst. p. Jos. Frydrycha, faráře v Mladě, pro veledůst. p. Fr. Miesnera, děkana ve Stříbře; pro veleb. p. Jos. Rejzka, kaplana v Liberci a pro důst. p. Jana Grussa, faráře v Mrákotíně na Moravě. — Pacifikaly: pro důst. p. Jos. Bouše, faráře v Lipkové Vodě a pro důst. p. Jos. Dundu, faráře v Olbramkostelci. — Kaditelnice: pro veledůst. p. Jana Kleina, děkana v Činěvsi a pro důst. p. Jos. Dundu, faráře v Olbramkostelci. — Kropenka cínová: pro důst. p. Jos. Bruše, faráře v Lipkové Vodě. — Lampa: pro důst. p. Jos. Bouše, faráře v Lipkové Vodě. — Svícny oltařní: pro vysokorodou paní hraběnku Schönbornovou v Praze a pro důst. p. Josefa Slánského, faráře v Praze. — Kropáčky dva: pro veleb. p. Jos. Funkeho, kaplana v Li-

berci. — Pultíky pod missaly tři: pro vysokodůstojného p. Dra Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech. — Kanonické tabulky: pro vys. důst. p. Dra Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech a pro důst. p. Jos. Bouše, faráře v Lipkové Vodě.

Rozličné. Obrazy: postní s ukřižováním P. Ježíšem: pro důst. p. Gustava Jelínka, faráře v Brandýse nad Orlicí; Pán Ježíš v hrobě pro důst. p. Jos. Slavíka, faráře v Ouzici a P. Marii pro veledůst. p. Jana Kleina, děkana v Činěvsi. — Sošky: P. Marie: pro veledůst. p. Jana Kleina, děkana v Činěvsi a Vzkříšení Páně: pro důst. p. Václ. Čermáka, faráře v Ratajích. — Missaly: pro důst. p. Fr. Končilu, faráře v Hnátnici; pro důst. p. Jos. Dundu, farář v Olbramkostelci a pro důst. p. Ant. Willa, faráře v Kurdějově. — Kříže: pro důst. p. Felixu Bícu, faráře v Stochově; pro důst. p. Jos. Frydrycha, faráře v Mladě; pro veleb. p. Fil. Heuslera, katechetu v Novém Městě na Moravě; pro důst. p. Ondřeje Kostíla, faráře v Andělské Hoře; pro důst. p. Jos. Ruběše, faráře v Lužici a pro veleb. p. Fr. Kaštáka, kaplana v Nov. Bydžově. — Harmonické zvonky: pro důst. farní úřad v Bělé; pro veleb. p. V. Havlíka, kaplana v Netvořicích; pro důst. p. Jana Balcara, faráře v Javornici; pro důst. p. Václ. Čermáka, faráře v Ratajích a pro veledůst. děkanský úřad v Zákupcích.

Paramenty. Kasule: dvě bílé: pro sl. zádušní úřad v Praze pro chrám Páně sv. Štěpána; fialová: pro důst. p. Dra Václ. Horáka, sekretáře řádu křižovníckého v Praze; bílá: pro nejdůst. p. generálního opata na Strahově; červená a fialová: pro veleb. p. Václ. Křídlo, kaplana v Nové Pace; fialová: pro blahor. p. Ant. Spáleho, účetního v Čakovicích; bílá: pro vysdůst. p. Karla Vorlíčka, arciděkana v Kutné Hoře a černá: pro blahor. sl. Rohle novu v Praze. — Mitra: pro J. M. nejdůst. pana

biskupa Dra Fr. Sal. Bauera v Brně. — Pláštiky na ciborium: pro J. Jasnost princeznu Lobkovicovou v Praze a pro veledúst. p. Karla Hodináře, vikáře v Čer. Kostelci. — Bursy k nemocným: pro sl. zádušní úřad v Praze; pro důst. p. Jos. Pávka, administr. v Deblíně; pro kapli c. k. všeobecné nemocnice v Praze a pro důst. p. Hynka Hejnu, faráře v Drahově. — Vela: pro J. Jasnost princeznu Lobkovicovou v Praze; pro důst. p. Bartol. Martinů, faráře v Nemotících; pro vysdúst. p. Karla Vorlíčka, arciděkana v Kutné Hoře; pro kapli v c. k. všeobecné nemocnici v Praze; pro vysokor. paní hraběnkou Thun-Schwarzenbergovou v Praze, pro důst. p. Jana Grussa, faráře v Mrákotíně, pro důst. p. Jos. Hrubeše, faráře ve Zbejšově a pro blahor. pana Karla Wernera, c. k. okr. hejtmána v Novém Městě na Moravě. — Štoly: pro veledúst. p. Dra Ed. Knoblocha, faráře v Praze; pro veledúst. p. Fr. Miesnera, děkana ve Střibře, pro důst. p. Jana Grussa, faráře v Mrákotíně a pro důst. p. Ant. Willa, faráře v Kurdějově na Moravě. — Antependium: pro důst. p. Ad. Pažouta, faráře v Salské. — Povlak na pultík pod mešní knihu: pro veledúst. p. Dra Ed. Knoblocha, faráře v Praze. — Zlaté tlapečky ku kličku od tabernaklu: pro veledúst. p. Dra Ed. Knoblocha, faráře v Praze; pro kapli v c. k. všeobecné nemocnici v Praze a pro důst. p. Ant. Willa, faráře v Kurdějově.

Prádlo kostelní. Korporalia, purifikatoria a pally: pro důst. p. Brunona Sauera, koop. v Jihlavě na Moravě. — Plachty oltářní: pro důst. p. Ad. Pažouta, faráře v Salské. — Korporalia a pally: pro veledúst. p. Dra Ed. Knoblocha,

faráře v Praze. — Rochety: pro veledúst. p. Ant. Nováka, děkana ve Velši. — Pally: pro blahor. sl. Allzeitovou na Vorlíku. — Cingula: pro důst. p. Bartol. Martinů, faráře v Nemotících. — Rocheta: pro důst. p. Jos. Pávka, admstr. v Deblíně. — Cingula: pro důst. p. Jana Grussa, faráře v Mrákotíně a pro důst. p. Ant. Willa, faráře v Kurdějově.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Skvostný stříbrný kalich s obrázky tepanými a s bohatou ozdobou dle zvláštního nákresu p. architekta A. V. Barvitiá: neznámá dobroditelka v Praze. — Monstranci bohatě ozdobenou: dp. Tomáš Leyrer, farář v Šenavě. — Kaditelnici stříbrnou: dp. T. Polách, farář v Drahonovicích. — Kropenku stříbrnou: dp. Tom. Polách, farář v Drahonovicích. — Lustr: dp. Hynek Papáček, kooperetor v Tvrdonicích.

Paramenty. Kasule: dvě fialové: vdp. Fr. Moravec, děkan v Purčíněvsi; bílou: dp. Fr. Snopek, koop. v Šumicích. — Pluvial bílý, bohatě vyšitý: důst. pp. benediktýni v Praze. — Nebesa skvostná s žerděmi: blah. paní Podholová v Praze. — Korouhve: dp. Hynek Papáček, koop. v Tvrdonicích; dp. Jos. Trapp, farář v Hoslavě; blah. p. Frant. Linner, měšťan v Nových Benátkách a vdp. Frant. Daneš, děkan na Peruci. — Prapor spolkový: blah. p. Eleš Plhal v Opatovicích na Moravě.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz řádů řeholních. zl. kr.

Přenešeno . zl. 827 30

Do 2000 schází 1172 zl. 70 kr.

Votivní obraz český.

Přenešeno . . 756 22

Do 2000 schází 1243 zl. 78 kr.

Votivní obraz řeholních panen.

Přenešeno . 639 80

Dp. Fr. V. Sasínek, spiritual v nemocnici mlosořdných sester v Praze (3. splátka) . . . 5 —

Úhrnem . . 644 80

Do 2000 schází 1355 zl. 20 kr.

Votivní obraz moravský

Přenešeno . . 361 85

Sbirkou »Hlasu«:

Dp. Matěj Neoral, farář v Třebíči 1 —

Dp. Fr. Padalík, farář v Opatově 1 —

Nejmenovaný 1 50

Úhrnem . . 365 35

Do 2000 schází 1634 zl. 65 kr.

Votivní obraz bohoslovců česko-moravských. zl. kr.

Přenešeno . . 179 30

Upsáno od ct. pp. boh. semináře pražského:

II. ročník 100 zl. (splatné ve 3 letech), III.

ročník 25 zl. (na rok letošní), IV. ročník

30 zl. (na rok letošní), úhrnem 155 —

Do 2000 schází 1665 zl. 60 kr. Úhrnem . . 334 30

Votivní obraz polský.

Přenešeno . . 198 34

Do 2000 schází 1801 zl. 16 kr.

Votivní obraz krajanů amerických.

Do 2000 schází 1964 zl. 50 kr. Přenešeno . 35 50

Obětovnou štedrostí ct. pp. bohoslovců semináře pražského značně pokročily příspěvky na votivní obraz bohoslovců česko-moravských. Nadšenost bohoslovců značí nadšenost příštích kněží. Štěp »Růže« ve květnici seminářské pečlivě pěstovaný rozkvete v množství hořících centifolií, jejichž vůni dýchati budou šťastné osady. Za dar jakož i za radostné překvapení, jakého s darem se mi dostalo, srdečně: Zaplat Pán Bůh!

Za další příspěvky prosí

redaktor.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásylkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Retězová ulice číslo 223.

Nákladem vydavatelovým. — Knihtiskárna »Politiky« v Praze.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 3.

V Praze, dne 30. března 1886.

Ročník XII.

OBSAH: Konservátoři církevní. — Kostel a fara sv. Mikuláše v Boru. — Březnice. — Po 100 letech. — Vyobrazení a popis starožitných uměleckých památek, které se nacházejí v královské kapli na »Vlašském dvoře« v Hoře Kutné. — Různé zprávy. — Z Akademie křesťanské. — Příspěvky na votivní obrazy.

Konservátoři církevní.

Podává F. J. Lehner. (Pokračování.)

V kapitole XVIII. »De promovendo ecclesiarum decore« ustanovuje se, jak následuje:

»Aby nedostatečnou horlivostí a pečlivostí duchovenstva nezmarilo se, co biskupové na sněmu našem provinciálním o budově a náčiní chrámovém na základě zvláště liturgických předpisů církevních, jakož i nejosvědčenějších tradic předkův s velikou bedlivostí stanovili a schválili, důtklivě napomínáme a v Pánu vyzýváme veškeré a jednotlivé muže církevní, a mezi nimi především správce kostelů, aby k ustavičnému studiu výnosů těchto, jakož i k uskutečnění přidáné instrukce, pokud lze, zbožně přihlížejíce, když mši svatou slouží, v pravdě vyznati mohli: »Hospodine, miloval jsem okrasu domu Tvého a místo přebývání slávy Tvé!«

Zařizující, co ku přípravám nutno býti se vidí, aby po skončení této synody ihned zarazila se v této metropoli jednota ku zvelebení okrasy chrámové a ku řízení záležitostí umění náboženského: doufáme v Hospodina, že milovaní kněží arcidiecése naší s radostí uvítají stanovy řečené jednoty námi upravené a budou prvními i nejhorlivějšími v řadě členů, jež chvalitebné jednotě této propůjčí jména a pomoci.

Jelikož, pokud nám známo jest, zejména řeholnice této diecése, jakož i jiné panny bratrstev náboženských zhotovováním posvátných rouch zbožnou horlivost na jevo dávají: napomínáme je, rovněž i ostatní umělce a řemeslníky, kteří nádoby, para-

menta a jiné náčiní kostelní zhotovují, aby při zhotovování věcí posvátných věrně přidržovali se úchval a návodu provinciální synody naší.

A aby nikomu nebylo lze hájiti se neznalostí zákona: postaráme se o věrohodné vydání jazykem mateřským oněch instrukcí sněmovních, které nutně znáti jest laikům jak při zhotovování nádob a rouch posvátných, tak při ostatních výkonech k účelům církevním zaměstnaným.

Ohlašující posléze s úchvalami synodálními návod mužům církevním, jimž po jednotlivých vikariátech svěřen bude úřad konservátorů, chceme a nařizujeme, aby, jakmile úchvaly synody této diecése uveřejněny budou, v první poradě pastorální, která v jednotlivých okrscích konati se bude, dva nebo tři mužové církevní, ku přijetí úřadu nejvíce způsobilí, nám se předložili, z nichž jednoho, ač-li na jiném se neustanovíme, za biskupského konservátora okrsku prohlásíme.

Stanovy jednoty arcidiecése ku zvelebení okrasy chrámové a umění křesťanského.

§. 1. Účelem jednoty jest, aby povzbuzením k pěstování studií umění náboženského zvelebovala se okrasa kostelů v souhlasu se zákony posvátné liturgie a tradic umění křesťanského.

§. 2. Čehož aby se docílilo, Jednota zamýšlí:

a) zříditi museum diecéšní, v němž by se chovala nejen díla starého umění církevního, jako obrazy tabulové a ryté, nádoby a roucha, nýbrž též veřejně vystavoval se onen druh prací od novějších umělců řemeslně a v upřímném duchu církevním zhotovených anebo výtečně nakreslených; a to za tím účelem, aby pozorováním děl umění skutečně církevního, jakož i různých nákreseů náčiní posvátného příhodně poučovali se zejména zhotovovatelé a správcové církevní, neméně aby těm, kdož sobě zjednati holdají nádoby posvátné, paramenty a jiné předměty ku okrase církevní příslušné, poskytovaly se důkladné takových věcí příklady;

b) poskytovati žádoucího poučení, rady a pomoci, aby budovy kostelní, obrazy a sochy, roucha a nádobí posvátné přesně a uměle dle předpisů církevních se zřizovaly, staré pak památky umělecké v původní podobu se uváděly, každý dle svého způsobu a jak toho věc posvátná vyžaduje.

§. 3. Nejvyšším správcem a protektorem jednoty jest nejdůstojnější velepastýř pražské arcidiecése toho času žijící.

§. 4. Do jednoty přijímají se členové stavu duchovního i světského, kteří k dosažení účele odvádějí každého roku po 2 zl. r. m.

§. 5. Kdo však každoročně dvaceti zlatými přispívá, nebo 400 zl. darem odvede, slove zakladatelem jednoty.

§. 6. Čestnými členy jmenováni budou zvláštní příznivci a dobrodincové jednoty, zejména kdož o zřízení musea diecéšního zásluh si získali.

§. 7. Členům v §§. 4., 5. a 6. uvedeným jest přístup do musea každé doby volný; všickni i jednotliví ve valné hromadě rokuji a hlasují.

§. 8. Penězi do pokladny jednoty odváděnými zapravují se výlohy musea a kupují se obrazy a formy plastické, jakož i jiné věci, k dosažení účele jednoty sloužící.

§. 9. Ku vyřizování záležitostí jednoty povolává se 9 mužů z počtu členstva v Praze stále bydlících, z nichž jeden jest předsedou sboru, druhý náměstkem jeho, třetí správcem jednoty.

§. 10. Předsedu ustanovuje nejdůstojnější velepastýř; rovněž, kdož první do sboru povolání býti mají, závisí na volbě téhož nejdůstojnějšího protektora; k pozdějšímu však doplňování se novými členy spolkovými jsou oprávněni členové jednoty, nej-

důstojnější velepastýř má však právo, aby zvolené potvrzoval.

§. 11. Po ukočeném totiž tříletí vystupují z počtu devíticenného tři ve valné hromadě vylosování; na jejichž místa tři jiní, v téže schůzi většinou hlasů zvolení, a nejdůstojnějším protektorem potvrzení, nastupují; — vylosované lze opětně voliti.

§. 12. Devíticennému výboru přísluší volba jak náměstka předsedova a správce jednoty, tak pokladníka a účetního; — zřizování zvláštních sborů či komis s příbráním jiných mužů zejména umění znalých; — scházení se k poradám dle potřeby; — spravování veškerých záležitostí spolkových, jakož i skládání každoroční zprávy o jednání a výsledku činnosti jednak členům na valné hromadě shromážděným, jednak nejdůstojnějšímu velepastýři.

§. 13. Doplňování stanov těchto, pokud by snad nutným anebo záhodným se býti vidělo, jakož i uklizování vzniklých nesnází přísluší nejdůstojnějšímu velepastýři, který má též právo, vysechnuv mínění členů, naložiti dle vůle své se jménem jednoty, když by se rozešla.

Instrukce o úřadu arcibiskupských konservatorů budovy kostelní.

I. Jelikož provinciálního sněmu našeho zákon a záměr k tomu se nese, aby konservátoři, kteří po jednotlivých vikariátech ustanoveni budou, o zvelebení okrasy domu Božího ustavičně dbali, radou a pomocí byli správcům kostelů ve všem, co čelí k budově a náčiní kostelnímu, jakož i k zevnějšku chrámů: snadno se pochopuje, jakými studii bude zanáseti se mužům k vykonávání takového úřadu zvoleným, aby nad ostatní vynikali výtečnou znalostí liturgie posvátné a hlubší vědomostí archaeologie církevní jakož i dějin umění křesťanského. Důvěrujíce se tedy, že kromě knih bohoslužebných s největší pilností všimati si budou sbírek dekretů posvátné kongregace ritů a návodů liturgických osvědčených spisovatelů, velice si přejeme, aby též usilovali o pravé poznání a pochopení tradic a nazorů platících o budově a náčiní kostelním, o službě a pěstování umění. Mnohého poučení sem čelícího poskytuje Titulus V. provinciálního sněmu našeho, rovněž hojného návodu o okrase chrámové podává Ceremoniale Episcoporum; studium obou těchto instituc konservatorům velice odporoučíme. Hojnějšího však poučení zejména o archaeologii a

umění církevním poskytují knihy o předmětu tom výhradně sepsané, z nichž konservátorům velmi poslouží rukověť vzdělaná zejména na základě zákonů liturgických a tradic církevních, jejíž název jest: »Die Kunst im Dienste der Kirche« von G. Jakob (s 12. přílohami nákresey), Land-hut 1857.«*) V řadě jiných mnohých spisů a listů periodických, z nichž konservátorům lze čerpati nevšední hojnost vědomostí a zkušeností k úřadu, sluší jmenovati: Die christliche Kirchenbaukunst des Abendlandes von Kallenbach und Schmitt. (S vyobrazeními na 48 listech). Halle 1850. — Aesthetik der christlichen bildenden Kunst des Mittelalters von Dr. G. Dursch. Tübingen 1854. — Handbuch der kirchlichen Kunstarcheologie des deutschen Mittelalters von Heinrich Otte. (S 13 ocelorytinami a 326 dřevorezbami.) Lipsko 1854. — Die Baukunst des christlichen Mittelalters von A. H. Springer. (S 300 vyobrazeními a 25 deskami obrázkovými.) Bonn 1854. — Fingerzeige auf dem Gebiete der kirchlichen Kunst von August Reichensberger. Lipsko 1855. — Studien über die Geschichte des christlichen Altars von Laib und Schwarz. (S 16 listy obrázkovými.) Stuttgart 1857. — Vorschule zur Geschichte der Kirchenbaukunst des Mittelalters von Wilh. Lübke. Lipsko 1858. — Praktische Erfahrungen über die Erhaltung und Ausstattung von Kirchen, von Dr. Wilhelm Giefers. Paderborn 1858. — Geschichte der liturgischen Gewänder des Mittelalters von Dr. Franz Bock. (Se 120 obrazy barvotiskovými. Kolín 1859.) — Der christliche Kirchenbau von J. Kreuser. 2 Bände. Řezno 1860. — Katechismus der Baustyle von Dr. Eduard Freiherrn von Sacken. (S 38 vyobrazeními v textu tištěnými.) Lipsko 1861. — Kurze Anleitung zur Restauration und Ausstattung der Kirchen von Bernhard Zehe. Münster 1861. — Kirchenschmuck. Ein Organ für kirchliche Kunstschöpfungen und christliche Alterthumskunde. Rediguje Laib a Schwarz. Ročně 4 sešity s 24 velkými listy vzorkovými. Stuttgart. — Organ für christliche Kunst. Rediguje Fr. Baudri. Vychází každých 14 dní o 1½ archu, s artistickými přílohami. Kolín. — Mittheilungen der k. k. Centralkommission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale. Rediguje Karel Weiss. Vychází v 12 sešitech

měsíčních.*) S rytinami a četnými dřevorezbami. Vídeň. Pět ročníků díla zvláště vydaného: Jahrbuch der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale. S četnými vyobrazeními. Vid. n. — »Grundzüge der böhmischen Alterthumskunde« od Jana Vocela. Praha. — »Památky archaeologické« rediguje Karel Zap. Praha.**)

2. Na konservátorech též vyžadujeme, aby mocí přijatého úřadu studium řečené pěstující jednak i spolubratři zejména mladších k pěstování téhož studia povzbuzovali, jednak příležitostně ve skromnosti poučovali je o jednotlivostech, co k zevní péči o chrámy a pěstování umění církevního patří. Na nich jest, vyzývati duchovenstvo, aby aspoň nejdůležitější spisy o posvátné liturgii a umění církevním, jakož i některé z uvedených časopisů společným nákladem duchovenstva vikariátního se zjednávaly; což když se stane, budou správci a opatrovníky takových spisů; — na nich zejména jest, aby otázky o posvátné liturgii a archeologii křesťanské na poradách duchovenstva přetřásali a o veledůležité látky této pokud lze, vlastní práce přednášeli.
3. Jestliže v kostelích okrášku některé okrasy církevní a předměty umělecké stářím a výtečnou prací vynikající oprav vyžadují, konservátoři budou správci kostela nápomocnými, aby taková díla po způsobu svém obnovila se zkušeným odborníkem. Budou však i jinak správcům kostelů netoliko rádcí při okrašlování budov posvátných, při zjednávání nádob a paramentů, jakož i jiných věcí ku bohoslužbě a okrase církevní patřících, nýbrž ochotně, pokud lze, propůjčící se též k obstarávání jich, pečující, aby věci pořízené odporoučely se jednak důkladností látky a tvaru, jednak přiměřenou cenou. Bude jim k veliké zásluze, jestliže řemeslníky, jimž po venkově ku provedení neb opravě svěřeny budou jednotlivé předměty zevnější bohoslužby, zejména oltáře, nádoby posvátné a paramenta, při naskytující se příležitosti poučí o vhodném způsobu, kterak dlužno věci takové řádně a umělecky zhotovovati a na původní stav uváděti. Seznají-li buď členy bratrstev buď jiné dobrodince, pečující o okrašlování budov církevních a pořizování věcí k bohoslužbě církevní potřebných, i jim přiměřeným

*) Od té doby vyšlo již třetí vydání valně rozmožnené.

*) Nyni ve čtveru sešitech čtvrtletních. — Red.

**) Od r. 1863 literatura archaeologická a umělecká valně vzrostla. Red.

poučením přispějí radou a pomocí, aby dary horlivosti a dobročinnosti při nedostávající se věcné znalosti nezaváněly něčím, co by přičilo se buď úchvalám posvátné liturgie, buď zásadám a tradicím umění církevního.

4. Přejeme si též, aby ti, jež ustanovíme konservátory jednotlivých vikariátů, jednak sami zapsati se dali do jednoty, která zřízena bude ku zvelebení umění křesťanského na povznešení okrasy chrámové,

jednak i jiných zejména z duchovenstva zváti neustávali ku zvelebování účele jednoty.

5. Důvěřující se posléze, že při naskytující se příležitosti námi povolání byvše k vykonání záležitostí čelících k budově a náčiní církevnímu, nařízení naše ochotně vykonají, vyzýváme je, aby o věcech důležitějších nás zpravovali a otevřeně s námi se sdělovali, cokolivěk ku zvelebení okrasy domu Božího veleužitečným býti seznali.»

(Pokračování.)

Kostel a fara sv. Mikuláše v Boru.

Sepsal A. Sedláček.

Ve svém Popisu král. Č. na str. 595 připomíná Palacký Bor čsl. ves farní jakožto osadu neznámé polohy, o níž smýšlí, že jest to Lhota Nová u Kutné Hory. K tomu dokládá takto: »Bor ten v dekanátu Čáslavském, někdy klášteru Sedleckému náležitý, slul ve 14. století také Lhota, podle svědectví Libri Confirm. ke dni 18. Nov. 1374. Lhota nová slula v 16. století Lhota pustá. Doktor Jiří z Bora, slovnutý za krále Václava, též co Husův odpůrce, měl odtud své příjmení, byv tam někdy farářem (r. 1388)«. Až potud Palacký.

Podařilo se mi nedávno jen pouhou náhodou vyzpytovat, že tomu není tak a že tato stará fara bývala tam, kde jest nyní ves sv. Mikuláše blíže Nových Dvůrů. Pravda ovšem jest, že k dotčenému roku a dni náš kostel Borem jinak Lhotou se nazývá, ale v deskách dvorských připomíná se tato Lhota r. 1381 jen jako Lhota (DD. 13. f. 150) r. 1541 nazývá se Lhotkou bez podací kostelního (DZ. I. A. 19.) a r. 1562 připomíná se jako ves pustá Lhota (DZ. 87. H. 2). Když později tato pustá ves od statku Úmoninského oddělena a s novým dvorem a novou tvrzí vyzdvížena byla, dáno jí jméno Nová Lhotka neb Nová Lhota (DZ. 138. F. 16). Před 17. stoletím se v této Lhotě kostel nepřipomíná, an teprv r. 1579 postaven byl.

V knihách potvrzovacích kostela Pražského připomíná se fara Borská pod názvem Bor, Bora neb Borow. Jakožto kněží a faráři se tu připomínají: Martin, 1374, 30. Jul. Mikuláš oltářník na Vyšehradě, 1374, 18. Novb. Jindřich, — Jiří, 1390, 11. April. Jakub Lounský, vikář na Vyšehradě, 1395, 9. Decb. Erazim, farář z Chuchle, 1410, 20. Jun. Jan z Poličky, — Křišťan, 1413, 6. Novb. opět Jan z Poličky, 1415, 14. Máj.

Petr farář z Krupé; 1417, 12. Febr. Antoin farář z Olbramovic. Právo podačné náleželo vždy opatům kláštera Sedleckého a úvodcem nově potvrzeného faráře býval buď farář u Sv. Jakuba aneb farář Malinský a jednou »plebanus in Horziessicz«. Ačkoli je tu dosti zpráv, přece podle toho nelze udati s jistotou nynější kostel, který by se starou farou Borskou se shodoval.

Lepšího vysvětlení dostává se nám ze starého zápisu v knihách základních kostela Pražského (Lib. erect. IX. nov. O. 9, vet. P. 8). A kdysi po r. 1410 zakládal opat Sedlecký nový rybník, kterým role kostela Borského a některých osadníků tudíž zatopil. K vyšetření škody, která se tím stala farářům a osadníkům, nařídili vikáři arcibiskupovi Jakuba děkana kraje Čáslavského a faráře v Chořovech a Jana řečeného Veronika faráře v Křeseticích. Tito dali vikářům o tom zprávu r. 1413 v pondělí po neděli Invocavit, tak jak ji tuto pro její důležitost a pěkný obsah do slova v českém výkladu klademe:

»Ctihodným mužům, pánům vikářům duchovním kněze arcibiskupa Pražského, legáta stolice papežské Jakub děkan Čáslavský v Chořovech a Jan řečený Veronika v Křeseticích kostelův faráři modlitby své s poslušenstvím hodným: Věztež, že jsme k rozkázání vašemu věc očima spatřili, to jest rybník, který důstojný otec a kněz, kněz Jakub opat a celý konvent kláštera Sedleckého znova na zbožích svých v Boru u sv. Mikuláše zdělali a též viděli role, které týmž rybníkem topí, jak kostelní tak i lidí osadních. Za kteréžto zatopení, též i desátky a práva osadní ctihodnému knězi Erazimovi faráři a kostelu jeho vedle našeho i jiných dobrých mužů odhádání náhrada slušná a hodna skrze dotčeného

kněze opata se stala, taková totiž, že dotčený kněz Erazim a budoucí jeho jménem kostela má a mají věčně míti a každý rok bráti plné desátky, které kněz Erazim přijal a předchůdcové jeho přijímali, ze všech rolí k dotčené vsi Boru sv. Mikuláše patřících, nejen ze zatopených rybníkem, nýbrž i nezatopených, totiž z 22 lánů rolí, z každého lánu jeden korec žita a jeden ovsa, z třicetadvacátého lánu však nemá míti desátkův, poněvadž mu jest dán za jeho práva osadní, jak se níže praví. A ty desátky mají farář a budoucí jeho bráti z Nového dvoru již dotčeného kláštera Sedleckého. Též za práva jeho osadní, totiž dymné, ofěry, koledu, peníze za křest a zpověď, vejce, sýry a ostatní práva osadní, jakýmikoliv jmeny by nazývány byly, které mu ucházejí z 15 domů neb chalup zbořených, tudíž v té vsi Boru sv. Mikuláši dán jest faráři a budoucím farářům dotčeného kostela lán rolí z polstva téže vsi Boru sv. Mikuláše, svobodný ode všech úrokův a jakýchkoliv platův a jedno z dotčených patnácti městíšť s tou výminkou, kdyby se budoucně na těch městíštích dvůr svobodný neb dům nějaký stavěl, že má a povinni jsou dotčený farář a budoucí jeho obyvatelům všemi svátostmi církevními, jak dobrovolnými tak i potřebnými přísluhovati a nic za to nevybírat, ani dymného, ani ofěr, ani platu za zpověď a křest, ani koledy, ani vajec, ani sýrův, aniž jakýchkoliv práv osadních, nýbrž mají zpověď jich slyšeti, děti křtiti, nemocné obstarávati, mrtvé na pohřeb přijímati, beránka velkonočního s vejci, masy a mazanci světiti, u večer před Narozením Páně s ostatky podle obyčeje navštěvovati a vše ostatní jim konati má, co by konal obyvatelům ostatních patnácti domův, tudíž v té vsi Boru svatého Mikuláše též za role kostela dotčeného, které jednoho lánu nedosahovaly, a za zahrady kořenné dán jest

faráři a budoucím jeho lán rolí s loukou k němu patřící, kteréž role s loukou činí jeden lán měřený a to od rolí Nového dvoru řečeného. Též mají farář dotčený a jeho budoucí poživati louky a svých rolí pod rybníkem dotčeným v tu stranu ke vsi Habrkovicům, budou-li moci; pakli by se však rybníkem ty role s loukou zatopily, tuť nikoliv farář, nýbrž opat a konvent kláštera řečeného ty role a louku mají podržeti. Toto oddání farář dotčený jménem kostela svého a budoucích svých přijal. Psáno pod pečeti našemi léta Páně tisícího čtyřstého třináctého, v pondělí po neděli, jako se zpívá Invocavit.»

K listině této není potřeba dlouhého výkladu. Nový Dvůr, Habrkovice, Mikuláš leží pohromadě, a též pro Bor se odjinud ještě dosti výkladů najde. Již v základní listině kláštera Sedleckého, ovšem podezřelé, připomínají se »Kačiny se vším příslušenstvím až k potoku tekoucímu okolo Boré lesu« (Reg. I. 103). Les Bor dostal se r. 1278 klášteru Sedleckému (Reg. II. 481.) Na území tomto lesy a luhy pokrytém založili mniši drahně osad mýťce a sušice. Dostí pozdě povstal teprv tak zvaný Nový dvůr. Roku 1407 najala si Anna z Hazemburka, vdova po Janovi z Aulheima, tři vsi od opata Sedleckého totiž u svaté Kateřiny, u sv. Mikuláše a v Rohozci (Orig. v arch. gub.) Císař Zikmund zapsal r. 1437 knězi Bedřichovi ze Strážnice panství Kolínské a drahně vesnic kláštera Sedleckého jako »sv. Kateřiny, Zaboří, sv. Jakuba a sv. Mikuláše i s rybníkem, Nový Dvůr, tvrz a ves, Ovčáry dvůr a t. d. (Archiv český I. 528.) Při panství Kolínském zůstaly vsi sv. Jakub, Cirkvice, sv. Mikuláš a sv. Kateřina i v 16. věku jako zboží zápisné a prodány dědičně k panství Novodvorskému teprve r. 1611. (DŽ. 135. G. 12.)

Z bývalého dekanátu Božeňského :

168. Březnice.

Píše Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích. (Pokračování.)

R. 1839 nastala velká povodeň, výšku vody tehdejší ukazuje až na naše časy čára na zdi zámecké obory. Velkým neštěstím pro město byl ohromný požár ve středu dne 27. srpna 1873, který 105 čísel a 30 stodol zasáhl, od bubovického předměstí na oboje Valy, ulici hučickou, část náměstí i domy u řeky se rozšířiv.

R. 1839 zbořena brána bubovická, r. 1841 brána hučická a r. 1873 stará radnice s věží uprostřed náměstí, čímž toto valně získalo a podoby pravidelného obdélníku nabylo. Kdy povstal a zašel kostelík sv. Mikuláše, stávavší na náměstí před nynějším farním kostelem, není nám známo.

Nejpamátnejší budovy jsou:

Farní kostel. Při bývalé a prostranné kolleji jezuitské, v jejíchž místnostech někdy vojenská kasárna, nyní okresní a berní úřad s farou se nalézají, a k níž i nynější národní škola, někdejší to seminář uvedeného řádu, přináležela, zvedá se velkolepý, od r. 1788 farní chrám sv. Ignacia a Františka Xav. Chrám ten vystavěli nákladem Příbika Jeniška z Újezda milánští mistři Karel a Martin Lurago mezi r. 1640 až 1642 za 5150 zl. Dle pověsti, u lidu dosud udržené, měl Příbik nalézt se svou chotí Ludmilou velký poklad v zámecké oboře, tu kde do nynějšíka kříže s růžovým keřem stává, a z peněz těch stavěn prý kostel a klášter. Velkolepá tato budova chrámová, činíc východní stranu krásného a podlouhlého náměstí, jest ozdobena dvěma vysokými věžemi, báními krytými, které uprostřed průčelí a štít kostela majíce, vysoko k nebesům ční. Kostel, jako stavby jezuitské vůbec, jest velmi vysoký a krásně obloukovitě sklenut. Měří 51 kroků délky, z čehož na presbytář 18, na loď 33 kroků vypadá. Šířka obnáší v presbytáři 12, v lodi 17 kroků. Hlavní vchod vede průčelím od západu skrze dřevěnou kobku, do chrámu všoupnutou, druhý sakristií přiléhající od severu k presbytáři; třetím vchodem, obyčejně zavřeným, přijíti lze za velký oltář z nynější farní chodby. Průčelí ozdobeno ve štítu jedním, každá z věží vždy dvěma výklenky se sochami sv. českých patronů, z nichž sv. Václav, ve štítu jsa umístěn, dolů na celé město shlží.

Vnitřek veliké a vysoké této svatyně budí obdiv v navštěvovateli. Skládá se ze široké lodi a prostranného presbytáře. Klenby loď a presbyteria oplývají bohatými ozdobami stukaterskými. Presbytář osvětlen celkem sedmi okny vysoko kolem do kola pod klenbou se táhnoucími, z těch tři za hlavním oltářem jsou poněkud užší ostatních. Pod okny vine se velká široká římsa, která v prodloužení svém jdouc i v lodi na kůru hudebním končí, průčelí se nedotýkajíc. Tři stěny presbytáře za oltářem ozdobeny okrasami v modré půdě, stěny podélné rozděleny polosloupky ve dvě pole. Loď rozdělena polosloupky z každé strany ve čtyry pole, a v každém tomto nalézá se vždy obloukovitě sklenutá kaple, jichž se tudíž celkem osm čítá. Nad kaplemi táhnou se kruchtý vchody jednotlivými spojené a z věží přístupné. Nad kruchtami vine se římsa zmíněná, na níž do nedávných let zábradlí dřevěné a zeleně natřené stávalo a před spadnutím toho, jenž by snad výše závratné byl dostoupiti chtěl, chránilo. Celá loď osvětlena šestnácti okny, z těch čtyry nad římsou po straně

severní, ostatní po straně jižní, kde čtyry rovněž nad římsou, stejně na kruchtách a tolikéž v kaplích. Kruchtý a kaple severní za to bez oken. Hudební kůr, obloukovitě sklenutý, vznáší se v stejné výši s podélnými kruchtami v lodi a osvětlen vysokým oknem od západu. Osvětlen tudíž vnitřek chrámový celkem dvaceti čtyřmi okny. Loď sestává z pěti polí, v prvním jest hudební kůr, v ostatních vždy jedna z pobočných kaplí; presbytář čítá pole dvě a uzavřen trojstěnným zakončením. Nad každým oknem v klenbě široké lunety. Kostel dlážděn pískovci, z loď vstupuje se do presbytáře po dvou, a z tohoto do vlastního kněžiště po jednom stupni, na němž stojí mříž.

Po čtyřech stupních dřevěných vstupuje se ke zděné mense čili stolu hlavního oltáře. Na mense, která stojí svobodně o sobě, umístěn svatostánek s trůnem neb výstavem pro Velebnou Svátost. S každé strany svatostánku spatřují se ostatky sv. Víta ve výklencích za sklem. Trůn obstupují po obou stranách vždy dva andělé. Sváté ostatky zadělány v kamenném stole. Ve středu antipendia ze dřeva slušně řezaného jsou dva medailony se jmény patronů chrámových sv. Ignacia a Františka Xav.

Za oltářem zavěšen na zdi veliký obraz těchto světců, malovaný od Raaba. Svatý Ignác stojí tu v černém rouše s rozpjatýma rukama a dává, jak zřejmo, naučení sv. Františku před ním skloněnému a ruce přes prsa majícímu. Světec ten má talár černý a na něm šedý plášť. Pod oběma jsou andělkové, tři z nich drží otevřenou knihu s heslem: A. D. čtvrtý podává sv. Františku poutnickou hůl. Nad světci vznáší se v oblacích Nejsvětější Trojice Božská, anděly obstoupená, Otec se žezlem a koulí zemskou, vedle Syn s křížem, a Duch svatý nad oběma v podobě holubice. Nad tímto velikým a dojem činícím obrazem zavěšen menší obraz sv. Víta mučedníka. Hlavu svatého kryje zelený věneček, on sám v pravici drží hořící srdce a kolem jsou andělkové.

Se strany evangelia stojí ve výklenku jednoduchá kredence s křížem, po epistole výklenek se sedadlem. Naproti dverím ze

sakristie zvedá se při stěně pěkný kříž co památka na missii r. 1876 zde odbývanou, o něco dále stojí kulatá mramorová křtitelnice bez nápisu. Starší dřevěná odnešena pryč na půdu.

Pod vítězným obloukem, kde dva znaky Újezdský a Talmberský, zavěšena na zdi se strany evangelia kazatelna, má poklop pěkně řezaný a Božím okem v paprscích ozdobený, na řečništi jsou obrazy evangelistů Páně. Vstupuje se na ni ze sakristie.

Na druhé straně stojí oltář sv. Víta. Nad dřevěným stolem vznáší se skleněná skříň, v té leží dřevěná postava mučedníková tak, že pravé ostatky světce, žebra, kosti na rukou a nohou v atlas jsouce zabaleny, dobře jsou k rozeznání. U nohou světce jest anděl, který drží na červené sametové podušce hlavu mučedníkovu v ozářené skleněné kouli. Nad skříní se čte:

»Corpus

S: Viri M:

Romani.«

Nejvýše stojí mezi dvěma anděly skleněná skříň se sochou Panny Marie s Ježíškem. Socha ta, měvši do lonského roku tvář černou, nosí se každoročně na sv. Horu vždy ve středu po poslední neděli květnové. U oltáře toho odbývána byla někdy májová pobožnost, četně od lidu, i z cizích osad, navštěvovaná, ale zašla. Altare přenosné jest zajisté z nějakého cizího kostela, jest posvěceno dne 16. září 1591 od nuncia papežského a patriarchy alexandrinského Camilla Caetana.

V lodi táhne se po každé straně vždy čtvero od sebe oddělených kaplic. Na straně jižní, tudíž hned u oltáře sv. Víta, jest kaple první s oltářem Panny Marie. Obraz na plátně malovaný a zasklený před-

stavuje Matku Boží, v pravici jablíčko, v levici Ježíška držící; děťátko samo, pravou rukou žehnající, drží v levé zavřenou knížku. Po stranách obrazu stojí sochy sv. Petra a Pavla, nahoře tři menší sošky svatých, dole obrázků sv. Aloisia. Svaté ostatky připomínají svaté mučedníky Amata, Maxima a Simplicii. Ve zdi ve výklenku pod oknem umístěna velká socha sv. Josefa s Ježíškem; proti oltáři zpovědnice.

V druhé kapli stojí oltář sv. Františka Xav. s překrásným obrazem od Škréty. Světec proveden v poprsí a činí hluboký dojem svou krásnou a významnou tvář k nebesům pozdviženou; hlavu jeho objímá velká kovová zář paprskovitá se zasazenými granáty, mezi tím co ruce jeho spočívají na prsou, jako by jimi rozvířal řeholní svůj oděv. Celý obraz, sklem zakrytý, drží dva mouřenínové v životní velikosti. Nad obrazem se čte:

»SCT

FRANCISCVS

XAVER.«

Pod obrazem spatřuje se pěkná řezba na dřevě. Na moři stříbrném, z jehož středu velký černý rak s rybami vystupuje, pluje koráb; na břehu klečí František v černém řeholním rouše, dvěma mušlemi ozdobeném. Před sebou má otevřenou knihu, v níž lze čísti: Evan. secundum Marcum Cap. XVI. — Euntes in mundum universum etc. Altare posvětil r. 1740 světicí biskup hr. Rudolf Spork. Naproti oltáři umístěna stolice patronátní, jest ozdobena dvouhlavým orlem nad hlavou sedícího, s předu dole písmenem F. I. a stávala v presbytáři, tu kde missijní kříž. Nad stolicí zavěšen obraz rodiny Páně, rovněž z presbytáře sem daný.

(Pokračování)

Po 100 letech.

Píše Karel Appel.

Je tomu právě sto let, co proveden byl záměr císaře Josefa II. zrušením mnohých klášterů v Rakousku a zejména v Čechách nabytí prostředků k účelům takým, jichž dle jeho názoru bylo nutno provést k zabezpečení říše proti zahraničním nepřítelům. Ať se soudí a píše rozličně o vlivu zednářů a filosofů na téhož panovníka, tolik je jisto, že při všech svých nesčíslných, do tehdejšího ústrojí hluboko zasahujících opravách tak zvaná berní síla lidu a tím zmo-

hutnění státu dle novověkých ideí byla při všem rozhodující. Než není účelem těchto řádků do nějakých kontroversí se pouštět. Chci pouze čtenáře v duchu provést po statcích bývalého kláštera Českého, předvésti v stručnosti na mysl památná a umělecká díla řeholníků, jichž dovedná ruka zadržena na vždy před sto lety. Úsudek, k jakému prospěchu v umění všeho druhu zrušení kláštera vedlo, utvoří sobě pak každý sám.

Severně od Plzně rozkládají se statky bývalého kláštera Cisterciáků v Plasích. Náleží nyní Jeho Jasnosti knížeti Richardu Metternichovi. Před tím od zrušení kláštera náležely náboženské matici až do r. 1826, spravovány jsou od úředníků této matice podléhajících c. k. ústřední administraci státních statků ve Vídni. Tito páni právě to byli, již nemohouce mnohé budovy na panství tímto přímo pobourati, zúmyslně je zpusťošiti nechali.

Pohledněmež nejprve na hlavní sídlo kláštera, nádherný to konvent a prelaturu v Plasích. Rozkošné údolí, kterým dráha od Plzně do Chomútova vede, zdobeno velkolepou, ano stklostnou budovou, již stěží v Praze některá se vyrovná. Je to konvent Cisterciáků Plaských, nazvaný v pamětech kláštera: »opus grande, sumptuosum ac plane regium.«

Stavěl jej opat Eugen Tyttl, rodák z Dobříše, který nastoupil vládu kláštera r. 1699 dne 24. srpna a vévodil bratřím po 38 let. Cinný tento prelát vida, že dosavadní konvent po třicetileté válce na kvap budovaný ani pohodlí ani zdraví bratří ku prospěchu není, podnikl stavbu nového, avšak nejen prostrannějšího, ale i velkolepého. Plány zhotovil Dienzenhofer. Vskutku však provedena jen quadratura a jedno křídlo celé budovy, kdežto druhé křídlo a k tomu projektovaný kolosální kostel s třemi kopulemi pro náhlé zrušení kláštera vystavěny býti nemohly. Celé toto ohromné stavení spočívá na dubových jehlách, poněvadž krajina té doby byla močálovitou. Taktéž mohutné krovy jsou tesány z téhož dříví, což zavdalo lidu podnět k porekadlu, že při Plaském konventě je dubový les jeden vespod, druhý navrch. Taktéž všechny dvěře jsou z dubového dříví, vroubené pískovcovými futry. V průčelí planulo velké, z pozlacené mědi zhotovené »oko Boží«, téměř střechy ozdobeno mnohými v ohni pozlacenými baň-

kami, taktéž zlacené bylo zábradlí prostranných, uměle jako ve vzduchu visících hlavních schodů. Vysoké světlé chodby, mohutné stěny, fresky Kramolinovy na chodbách, v refektáři, knihovně, kapitole, kapli noviců, vše to činí dojem na přichozího takřka okouzlující. V každém rohu budovy nacházejí se tak zvané rundele, prostranné to kulaté sály do dvou poschodí sahající. Že v budově té se nacházejí kanceláře a byty knížecích úředníků, mimo to farní a školní místnosti, je v celku dobře zachována. Ovšem neujde pozorovateli mnohá stopa zanikající a více již neobnovené krásy. Setřeno nejen pozlacení bývalé, nýbrž i pobořily se ony krásné hlavní schody čekající na opravu, refektář znešvařen dosud trámovým a prkny, jelikož sloužil za místnost pro kontribučenou sýpku. Prelatura*) sloužící za obydlí knížecí rodině v čase pobytu jejího v Plasích je taktéž jen do dvou třetin původního plánu dostavěna. Ovšem žet se nalézá v dobrém stavu. Dále budí pozornost naši ohromné stavení podlouhlé s věží zvláštního tvaru a hodinami na ní. Jsou to bývalé sýpky, do nichž skládali bývalí poddani svou daň v zrnech, jak tehdaž obyčejem bylo. Ne-daleko je bývalý kostel sv. Václava proměněný v kryptu rodiny knížecí**). Vše to jakož i pivovar a hospodářská stavení bývalo kdysi ohraženo zdí. Nyní tato z velké části zrušena; protala ji silnice a jiné cesty. Všude pak mile dojmá přichozího množství stromoví a sadů, kterými všechna místa mezi jednotlivými stavbami a kolem okrášlena jsou. Čím milejší jest dojem, jež Plasy na nás působí, tím mocněji ozývá se v srdci povzdech: Škoda, že nebylo vše dle původních rozměrů dohotoveno; je-li neúplnost tak velkolepou, jak znamenitým by byl celek býval!

*) Stavěl předchůdce Tyttlův, opat Ondřej Trojer.

**) Přestavbu provedl Krammer, při čemž přišel k úrazu spadnuv z lešení.

Vyobrazení a popis starožitných uměleckých památek,

které se nalézají v královské kapli

na „Vlašském dvoře“ v Hoře Kutné.

Popisuje řídítel Jiří Zach. (Pokračování.)

Oltář po straně evangelia má velmi drahocennou řezbu hautrelief, představující smrt Pany Marie. (Obr. 4.). Koncepce jest naivní, skupení apoštolů krásné, provedení

smělé, realistické. Na predele spatřujeme obraz umučeného Spasitele, po stranách plačící matku a truchlícího Jana.

Křídla k tomuto oltáři náležející ozdo-

bená jsou obrazy svatých Prokopa, Víta, Sigmunda a sv. Ludmily. (Obr. 4 a 5. B. B.)

Skříně obou oltářů mají po stranách kroucené sloupky a na hoře velmi krásně ornamentované záslony »toiles,« které jsou virtuosně řezány. — Vrchní ozdoba skříní ustoupiti musila barokním ozdobám při nešťastném modernisování.

První list představuje votivní obraz. (Obr. 1.) Prostřední, již velikostí vynikající figura Krista z hrobu vystupujícího a v ru-

kou mučidla držícího jest výtečně malována. Celé postavy svatých, Václava a Ladislava, po obou stranách zdařily se méně, zvláště pochybeno v postavě nohou, podobně jsou i oba andělé držící příkrov s menší píli malování.

Na levé straně klečí v plném brnění král Vladislav maje na hlavě českou korunu, u nohou pak nalézá se na čtvero rozdělený štít se znaky král. českého a uherského a uprostřed štít polský. V pravém

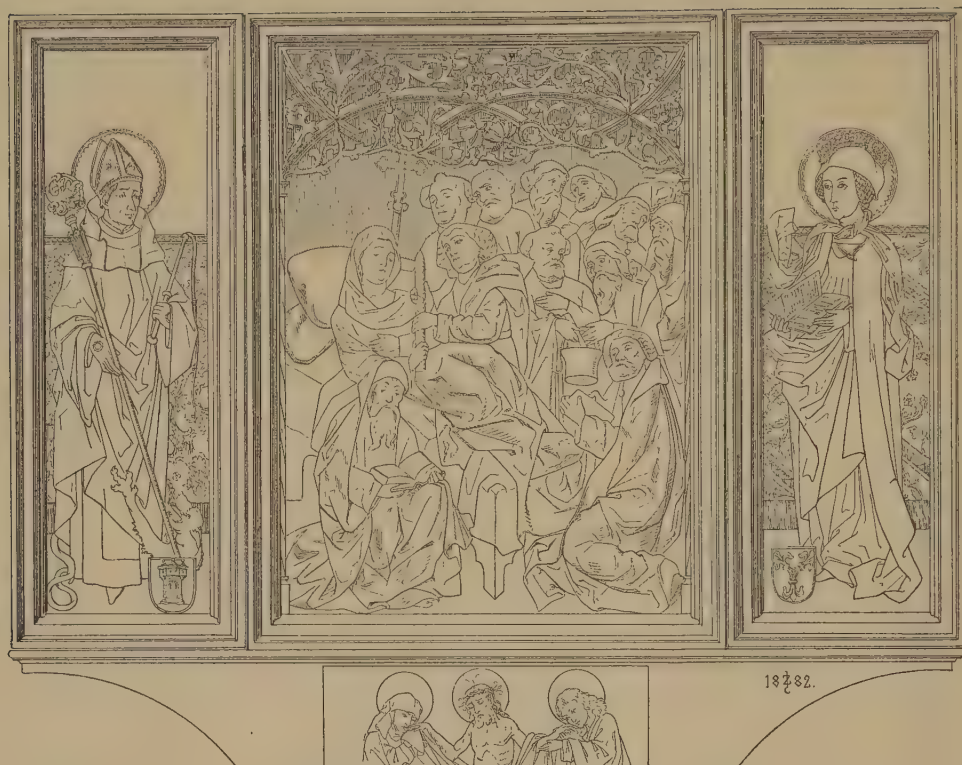
(Obr. 3.) Kreslil řídítel Jiří Zach.

koutě jest vypodobněn klečící donator, nejvyšší mincmistr Jan Horsstorfer, se svým znakem. Nápis na tomto obraze, vztahující se k vysvěcení kaple, zní takto :

»Lapsus reparationis salutis nostrae anno 1497. die XX mensis Julii hoc sacrarium dedicatum est per reverendissimum patrem dominum ac dominum Gabrielem, episcopum Boznensem, in laudem sanctorum, Ladislai, regis Ungariae, et divi Venceslai, martyris et ducis Bohemiae, sub illustrissimo principe Vladislao rege, Ungariae et Bohemiae regna gubernate nec

non generoso Johanne Horsstorffer de Maleshiz summo magistro monetae pro tunc residente, cuius anniversarius dedicationis dies celebratur dominica proxima post Magdalenae.«

Obraz ten utrpěl velice, nejlépe udržela se příliš červená barva tělná obličejů i rukou, nejvíce porušena jest barva brnění. Podobá se, že barvy ty nanášeny byly na půdu postříbřenou a nátěr barevný jest jako sražený, a do tohoto hrubého povrchu nasadilo se časem velmi mnoho prachu, avšak při dovedné restauraci by ještě mnohý nejistý stín vystoupil zřetelněji.

(Obr. 4.) Kreslíř fíditel Jiří Zach.

(Obr. 5.) Kreslíř fíditel Jiří Zach.

Jak jsme již slyšeli, byl mincmistr Horsttorffer v r. 1496 v úřad usazen, a kaple rok na to vysvěcena.

Když uvažujeme, že na veškerých pospaných pracích nalézá se buď znak jeho neb manželky, a že tedy zhotoveny byly vesměs v jednom roce, tu povstává pochybnost, že by vše byla práce jednoho mistra. Při bližším pozorování přicházíme též k přesvědčení, že zde byli zaměstnání dva stejně dovední řezbáři, kdežto malby prozrazují dokonce tři mistry.

Řezba představující smrt P. Marie a basreliefy na větších křídlech hlavního oltáře jest práce jednoho, sošky sv. Filipa a Jakuba přičísti třeba mistru druhému, ač mohou pocházeti z jedné dílny.

Tabulové obrazy liší se však velmi patrně, písmenem A poznamenané maloval mistr jeden, písmenem B znamenán mistr druhý, a votivní obraz jest práce od obou mistrů rozdílná.

Ale všechny malby jsou téměř stejné ceny umělecké, provedené pilně na půdě křídlové, která byla, jak to jest patrné při obrazech představujících sv. Voršilu a sv. Kateřinu, dosti silně nanešena k tomu cíli,

aby se do ní vedle nimbů dessein mohl vyřít. Vlhkem půda částečně odprýskala, než škoda ta dala by se ještě velmi dobře opravit.

Půda pro tepichy byla postříbřena, na to se lokální lazura natírala a vzorky malované lakovou barvou zelenou neb červenou dosti tlustě jsou nanášeny.

Tělná barva zachovala se výborně, jen některé barvy rouch ztemněly. Barvy červená a zelená v různých odstínech nejčastěji se střídají a pak barva žlutá, světlá sirková, velmi intenzivní.

Nimbus, koruny a diademy byly pozlaceny a spatřujeme zde velmi krásné ornamentování kreslené černou barvou na zlatě.

Tyto tabulové obrazy rozvěšeny jsou po stěnách, a na místech, jež dříve skříně oltářní zdobily, třeptají se nyní všední banální ornament.

Doufáme, že v brzkém čase krásná kaple na »Vlašském dvoře« při upravení této budovy pro školy střední bude též náležitě restaurována, a přičiníme se, aby i oltáře svědomitě rukou dovednou opraveny a obnoveny byly a zastkvěly se v bývalé své kráse.

Různé zprávy.

Zemská komise archaeologicko-umělecká. Na letošním sněmu zemském schválen jest v 18. zasedání dne 9. ledna návrh, jak následuje: »Výboru zemskému se ukládá, aby uvážil, zda-li a jakým způsobem lze zorganizovati sbor odborníků jakožto úřad čestný, jehož úkolem by bylo, aby v zasedáních k tomu zejména svolávaných zemskému výboru

byl nápomocným udílením odborného úsudku při vyřizování veškerých otázek archaeologických a uměleckých.« — Zemské zastupitelstvo dovolává se ustanovení konservatorů zemských z příčin dojista důležitých. Nezamlouvá se církvi z příčin ještě důležitějších organizace konservatorů církevních?

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc březen.

I. Vyřízení záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení v ohni kalicha: pro veledúst. p. Ferd. Wartra, podpřevora maltéžského řádu v Praze. — Patenka k nemocným: pro veleb. p. Al. Škorpila, kaplana v Poděbradech. — Kaditelnice: pro veleb. p. Petra Špičku, kaplana v Královém Chlumu. — Svícny oltářní: pro blahor. p. Petra Fišera na Smíchově; pro veledúst. p. Ant. Nováka, děkana ve Velíši. — Pultík pod mešní knihu skvostný: pro blahor. p. Petra Fišera na Smíchově.

Rozlišené. Kříže: pro důst. farní úřad v Poříčanech a pro důst. p. Lud. Šprysla, faráře ve Vinohradech. — Harmonické zvonky: pro důst. farní úřad v Kadlině a pro blahor. p. Jos. Koníře, ředitele cukrovaru v Radboři.

Paramenty. Kasule: Bílá zlatem vyšíta: pro důst. p. Ludv. Šprysla, faráře ve Vinohradech. — Pluvial, bohatě zlatě vyšíta: pro důst. benediktinský klášter v Praze. — Mitra pretiosa: pro důst. benediktinský klášter v Praze a pro nejdůst. p. Dra Leop. Kotrbelce, inf. probošta v Poděbradech, věnovaná k jeho nastolení od důst. duchovenstva Poděbradského státnictví; — bílá: pro nejdůst. p. Jos. Breischla, kapit. děkana v St. Boleslavi. — Rukavičky zlatem vyšívané: pro nejdůst. p. Dra Leop. Kotrbelce, inf. probošta v Poděbradech. — Tunicely: pro nejdůst. p. Dra Leop. Kotrbelce, inf. probošta v Poděbradech. — Štola zlatem vyšíta: pro blahor. p. Fr. Karbulku v Hostivařích. — Vela: pro nejdůst. p. Dra Leop. Kotrbelce, inf. probošta v Poděbradech; pro veleb.

p. Al. Malce, kaplana v Žerotických a pro blahor. paní Rimlovou v Příboře na Moravě. — Bursa k nemocným: pro důst. pana Jos. Dundu, faráře v Olbramkoste. — Plášťik na ciborium: pro veleb. p. Al. Malece, kaplana v Žerotických. — Příkrovy: pro sl. patronátní úřad v Konicích a pro blahor. paní Šebkovou v Praze.

Prádlo kostelní. Čtyry rochetky pro ministranty: pro důst. p. Fr. Krause, faráře v Heřm. Městci. — Rochety, plachty oltářní, pally, korporalie a purifikatorie: pro důst. p. Jana Prchlého, faráře v Horní Bobrovi. — Pally a cingula: pro veleb. p. Al. Malce, kaplana v Žerotických. — Pally a krajky: pro důst. p. Mat. Neorala, zám. faráře v Třebíči; alba a rocheta: pro veleb. p. Fr. Telleše, děkana v Skal-sku. — Plachty oltářní: pro blahor. p. Petra Fišra na Smíchově.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Pozlacení a postříbení: kalicha, ciboria a nádobek na sv. oleje: veleb. p. Al. Malec, kaplan v Žerotických. — Kadi-telnice: důst. p. Ferd. Harna, farář ve Chvalko-vicích u Olomouce. — Kalicha a dvou lamp: veledůst. pan Jan Klein, děkan v Činěvsi. — Pa-tentka k nemocným: veleb. p. Al. Malec, ka-plan v Žerotických. — Nádobky na sv. oleje: veleb. p. Al. Malec, kaplan v Žerotických a důst. p. Sasínek, kurát v nemocnici Milosrdných sester v Praze. — Stříbrnou konvičku s talířem ku křtu: důst. p. Rud. Cvrček, farář v Běhařovicích. — Lampu oltářní: veledůst. p. Jan Klein, děkan v Činěvsi.

Rozlícené. Dvě sochy sv. Cyrilla a Me-thoděje: veleb. p. Jan Vychodil, kaplan na Vele-hradě pro kapličku v Třebětně. — Obrazy: sv. Marka: důst. p. Ant. Miksch, farář v Hůrkách a Srdce P. Ježíše: důst. p. Václ. Pandula, farář ve Valtovicích na Moravě. — Zpovědnici: důst. p. Tom. Polách, farář v Drahonovicích.

Paramenty. Kasule: zelenou: blahor. p. Ferd. Markgraf v Jáchymově; bílou: důst. p. Fr. Soukup, farář u sv. Havla v Praze; nejdůst. p. Sigm. Starý, general. opat na Strahově a veledůst. p. Václ. Kunz, děkan v Toužimi. — Pluviale: skvostný bílý: důst. p. Ferd. Harna, farář v Chvalkovicích u Olomouce a důst. dominikánský konvent v Olo-mouci. — Přenešení zlatého vyšívání ze staré mitry v novou: nejdůst. p. Dr. Leop. Kotrbelec, inf. probošt v Poděbradech. — Štoly: důst. p. Ferd. Harna, farář v Chvalkovicích u Olo-mouce a důst. p. Jos. Hejna, farář v Drachově. — Antipendium: veleb. p. Hugo de Pauli, kaplan v Kolině. — Korouhve: důst. p. Fr. Soukup, farář u sv. Havla v Praze; důst. p. Fr. Pokorný, fa-rář v Utvině; důst. p. Fr. Špaček, farář v Rájci na Moravě; čtyry červené, dvě z nich velmi skvostné; veleb. p. Fr. Kašák, kaplan v Novém Bydžově; dvě fialové: důst. p. Leop. Hrubý, fa-rář v Kdousově na Moravě a veleb. p. Petr Špička, kaplan v Královém Chlumu. — Polštáře oltářní: blahor. paní Františka Müllerová, velkostatkárka v Borotíně; veleb. p. Bedř. Papst, kaplan v Holešo-vicích; veleb. p. Al. Malec, kaplan v Žerotických a důst. farní úřad v Poříčanech. — Komže pro mi-nistranty: důst. pan Fr. Kraus, farář v Heřm. Městci. — Birety, plášť: důst. p. Fr. Kraus, fa-rář v Heřm. Městci.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz řádů řeholních. zl. kr.

Přenešeno . zl. 827 30

Do 2000 schází 1172 zl. 70 kr.

Votivní obraz český.

Přenešeno . . 756 22

Vdp. Vincenc Mottl, rektor semináře v Praze . 10 —

Úhrnem . . 766 22

Do 2000 schází 1233 zl. 78 kr.

Votivní obraz řeholních panen.

Přenešeno . 644 80

Do 2000 schází 1355 zl. 20 kr.

Votivní obraz bohoslovců česko-moravských.

Přenešeno . . 334 30

Ct. pp. bohoslovci semináře Litoměřického upisují (složivě I. splátku 21 zl.) . . . 122 50

Úhrnem . . 456 80

Do 2000 schází 1543 zl. 20 kr.

Votivní obraz moravský zl. kr.

Přenešeno . . 365 35

Redakce »Hlasu« od nejmenovaného kněze . — 69

Úhrnem . . 366 04

Do 2000 schází 1633 zl. 96 kr.

Votivní obraz polský.

Přenešeno . . 198 34

Do 2000 schází 1801 zl. 16 kr.

Votivní obraz krajanů amerických.

Přenešeno . 35 50

Do 2000 schází 1964 zl. 50 kr.

Příkladnou a vzácnou obětovností ct. pánů boho-slovců semináře Litoměřického pokročil obraz boho-slovců česko-moravských již na čtvrté místo. Štědrým a nadšeným dárčům odplatí Pán Bůh na přímělu sv. Cyrilla a Methoda měrou stonásobnou, jelikož Cyrillo-Methodějská obět jejich stonásobně váží sebezapřením, s jakým spojena jest. Díky! Díky neskonale!

Za další hojné dary na veškeré votivní obrazy prosí
redaktor,

»Method« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamae zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 4.

V Praze, dne 30. dubna 1886.

Ročník XII.

OBSAH: Filiální kostel sv. Martina v Oudrnicích u Libáně. — Kostel sv. Ondřeje v Bezděkově. — Věci kláštera sv. Anežky r. 1574. — Březnice. — Pražské kostely Karlem IV. zbudované: Chrám sv. Apo-
lináře na vrchu Větrníku. — Z Akademie křesťanské, Zpráva za měsíc duben. — Příspěvky na votivní
obrazy v karlínském chrámu P. sv. Methoda.

169. Filiální kostel

sv. Martina v Oudrnicích u Libáně.

Popisuje Jos. Fr. Rejzek z Oudrnic, kooperator v Novosedlicích.

Oudrnice (v st. list. Udrynice, Udřnice a Údrnice) ves asi se 400 obyvateli, leží v rozkošné, úrodné dolině, východně od Libáně. Na jihozápadní straně Oudrnic jsou zbytky hradu Zlivštajnu (?), jež lid nyní jmenuje »hrádkem«. Tu sídlili od prvních počátků století 14. až do polovice století 17. páni ze Zlivě, Oudrnic, Labouně.

O původu kostela vypravuje pověst, že měl původně vystavěn býti na Lhotě Oudrnické, v místech, kde nyní asi Donátova chalupa. Kamení, dříví sveženo, již měla stavba počíti, — vše se přes noc ocitnulo v Oudrnicích, na místě, kde nyní kostel stojí. Převzli vše zase na Lhotu, druhý den bylo stavivo zase v Oudrnicích. Převážela prý stavivo to bílá klisna — tolik pověst.

Roku 1384 byl v Oudrnicích již farní kostel. Tehdy zde farářoval jakýsi Bušek (viz lib. conf.). Dle Orthy a Sládka byl r. 1592 starý kostel přestavěn a dána mu forma, jakou až dosud má. Stavěn je slohem gotickým. Střecha pochází z doby pozdější, byla bez pochyby r. 1646, kdy Švédové zdejší okolí pálili, zapálena. V zadu, pod kruhovou jsou ve dlažbě dva náhrobní kameny, na nichž nápisy čísti nemožno. Vacek (Cesta z Kopidlna na Chlum. Velíš. Č. č. Musea 1833) tvrdí, že ve zdejších

kostele pochování jsou Jaroslav a Michal Sak z Bohušovic na Chyjících a Lochově. Jsou-li tyto kameny jich náhrobky, ač velmi pravdě podobno, neznámo. Na svícnech hlavního oltáře je jednoho jméno vyryto:

»MICHAL SAK Z BOHVNOVIC NA
CHIGICICH.«

Do nedávna bylo v Oudrnickém chr. P. mešní roucho umělé práce a veliké ceny, bohatě vyšívané zlatem z r. 1576. Teď prý je v Kopidlně v museu hr. Šlika.

Jiná vzácná památka ze století šestnáctého je cínová křtitelnice, s krásnými vypuklinami obsahu biblického. Na jedné straně viděti znak s břevnem, svrchu helmu s pávím peřím. Na druhé straně je vy-
tlučen nápis:

»Leta Panie 1535 tento sakryst krztu swa-
teho ku posluhowany dytkam malym zednan
a kaupen gest kosaie (? — snad kostelu) a
zadussi Audrniczkemu za spravowany te
obcze Waczława Kochowcz ginak Mey-
stricha richtarzie wrchniho w rchtie (snad
rychtě?) Audrniczke.«

Blízko kostela je dřevěná zvonice z r. 1841 se starými zvony dobré české práce, na nichž jsou nápisy: Na hlavním zvoně
(p. Maria)

»Slyt gest tento zwon ke czti a chwale
Panu Bouhu wssemohuczemu zalozeni
swateho Martyna skrze Petra letha panie
1549. Boleslawi.«

Na druhém zvoně:

»Slyt gest tento zwon ke czti a chwale
Panu Buohu wssemohuczemu a zalozeni
swateho Martina letha Panie 1550 skrze
Petra w Boleslawi.«

Třetí zvon, jenž nese znaky hr. Šliků a
Kinských, byl přelit r. 1708.

Umíráček, na němž z části pro výšku,
ve které se nalézá, z části pro nedokonalou
známost lámané švabačiny, jsem nápis čísti
nemohl, pochází jistě ze století čtrnáctého.

Svým libozvukem, který i hudební skla-
datele ke skladbám nadchnouti uměl (srov.
Strakův valčík »Oudruské zvony«), okouzli
každého a známy jsou po celém okolí.

Ve třicetileté válce zanikla farní správa;
budova farní stála ještě na počátku našeho
století, byvši školou. Jistá část polí se
dosud jmenuje »za farou«. Lid si ukazuje
ještě dnes místo, kde fara stávala, kde byl
mlat, kde studna. Dle pověsti lidské od-
stěhoval se poslední farář Oudrnický do
Kopidlna, kamž patřily Oudrnice až ke
konci minulého století. Teď patří Ondrnice
duchovní správou k Libáni, obročí (přes 50
jiter) užívá farář Kopidlenský.

170. Kostel sv. Ondřeje v Bezděkově.

Popisuje Jan Hille, kaplan v Kádově.

As 2 hodiny západně od Blatné,
v kraji Píseckém, leží ves Bezděkov o 49
domech, v nichž bydlí 244 katolíků.

V severozápadním konci stojí žlutě
natřený filiální chrám zasvěcený sv. Ondřeji,
apoštolu. Stavba chrámu jest jednoduchá a
pozůstává ze čtverhranného presbyteria,
k východu obráceného a z obdélné poněkud
delší lodě. Presbyterium nemá opěrnic
pilířů a jest stejně vysoké s lodí chrámo-
vou. Stěny od stropu odděleny jsou širokou
římsou. Strop, jak v presbyteriu tak i v lodi
jest kopulovitě sklenut. Prostoru chrámovou
osvětlují čtyři okna široká nahoře zakulacená,
nad římsou umístěná. Zasklena jsou bílým
sklem složeným z malých šestihranných,
v olově zapuštěných skel. V západním prů-
čelí bývalo okno kulaté, nyní zazděné.

Střecha kostelní jest příkrá, taškami
krytá, na níž umístěna jest chatrná, dřev-
ěná vížka se zvonkem »Sanctus«.

K severní straně lodí přistavěna v no-
vější době jednoduchá umrlčí komora.

K presbyteriu těsně přiléhala druhdy
malá sakristie, po níž zbyly pouze základní
zdi. Vchody má kostel dva: jeden větší
ze strany západní, druhý menší ze strany
jižní s gotickým, jednoduchým přepažením.
Před tímto vchodem nalézá se malá kobka,
v níž umístěn jest veliký, kamenný džber.
Před vchodem pak stojí v nadživotní veli-
kosti z kamene tesaná socha sv. Ondřeje,
kteráž původně stávala ve štítu chrámovém.

Kostel uvnitř dlážděn jest cihlami.
V podlaze umístěny jsou též dva velké
náhrobní kameny. Na jednom z nich, roz-
děleném ve čtyři pole, čte se:

»Václav Smil Janovský z Janovic
zemřel 9. Aprile 1609.

Katerzina Marketa z Janovic
umřela 16

Jan Václav Janovský z Janovic
umřel 1. Februarua 1600

Adam Kaspar Janovský z Janovic
umřel 2. Januarua 1606.«

Na druhém náhrobníku, mnohem star-
ším, vine se kolem erbu rytířů Resanických
z Kádova (dvě kola nad sebou) tento nápis
(psaný švabachem):

»Leta 77 w patek weliky
umřela gest urozena panna
Markyta dcera urozenego pana
Resanického z Kadova a na
Bezdiekowie a tu gest pochována.«

V lodi nalézá se dřevěná kruchta, na
níž možno dostati se z lodí po dřevěných,
poněkud příkrých schodech. Na této kruchtě
jest starobylý positiv, na jehož zařízení
věnoval již r. 1739. Ondřej Šroub, soused
ze Slatiny, 50 zlatých. Positiv ten byl roku
1883. dvěma rejstříky rozmnožen a novým
pedálem opatřen.

V chrámě jsou tři oltáře. Hlavní oltář
v presbyteriu stojí svobodně a prostora za
oltářem slouží za sakristii. Tu jest stůl
k uschovávání mešních věcí.

Po dvou stupních přichází se k mense
oltární, na níž jest dřevěné tabernakulum.
Obraz oltární, představující umučení sv.
Ondřeje, jest ceny nepatrné. Altare porta-
tile z 1767 má ostatky sv. Viktora a Vin-
cence.

Na pravé straně v lodi jest malý oltář s pěkným obrazem sv. Vavřince, kterýž r. 1881. malovala nadaná malířka paní Bláhová z Pisku. Na levé straně v lodi jest třetí oltář s obrazem sv. Františka, taktéž zdařile provedeným. Všecky tyto tři oltáře byly r. 1883. péčí nynějšího faráře Kádovského, dp. Ant. Jůzka, obnoveny a nově natřeny.

Křížová cesta pořízena byla r. 1875. nákladem Jos. Majera, hostinského v Bezděkově.

Kazatelna jest dřevěná, jednoduchá, spočívající na dřevěném sloupu. Opatřena jest taktéž jednoduchou střechou.

V kostele jest osm dubových lavic.

Z náčiní bohoslužebného připomínáme pouze nízký, stříbrný kalich, bohatou ornamentikou zdobený. Na patě téhož jest vyryt letopočet 1521 a písmena T. S. W.

Kolem kostela jest hřbitov, na kterýž se pochovávají zemřelí osadníci z Bezděkova, Nezdrževa (Nedřeva) a Záhorčiček. Obehnan jest chatrnou zdí, pouze jedním vchodem opatřenou. V levo u tohoto vchodu stojí na hřbitově slušná jednopatrová zvonice se špičatou, taškami krytou střechou. Zvonice ta vystavěna byla r. 1881. na místo staré, dřevěné zvonice. Po dřevěných schodech přijde se ke zvonům, které visí na dřevěné dubové stolici. Jsou zde dva zvony. Na jednom z nich čte se tento nápis:

Anno Domini MCCCCCXIII campana fusa est per magistrum Bartholomæum novae Civitatis.

Na druhém, r. 1747. přelitém, pak toto: Anno Domini 1747. Laudetur Sanctissima Trinitas: Pater: Filius: Spiritus Sanctus.

Starý zvon vážil 142 liber.

Před vchodem na hřbitov stojí veliký, dřevěný kříž s plechovým obrazem Spasitele.

Kostel tento býval až do válek husitských farním. Již r. 1363. dne 20. července jmenuje se Bušek z Blatné patronem kostela v Bezděkově.

V popisu pak diecése Pražské z roku 1384. jmenuje se farním a to v dekanátu Božeňském a arcidekanátu Bechyňském.

Téhož času platil zdejší farář půlletně 12 grošů desátku.

Po válce husitské byli prý zde duchovní protestantští, po jejichž vyhnání z Čech za Ferdinanda II. přidělen jakožto filiální ku Kádovskému chrámu Páně. Nyní slouží zde beneficiát Kádovský každou třetí neděli mši sv. Při kostele jest fundace za rodinu Janovských z Janovic, v století XVII. založená.

Fara stávala prý opodál kostela, na níž doposud poukazuje jméno »u kněžíka«.

Patron kostela jest vysoce urozený pan Karel svobodný pán z Lilgenau, majitel velkostatku Lnářského.

Věci kláštera sv. Anežky r. 1574.

Zpráva od Dr. Zikmunda Wintera.

Roku v nadpise uvedeného — 1574 ve středu po neděli Jubilate — přišli do kláštera sv. Anežky, v němž od r. 1556 obývali Dominikáni, následující pánové: JMC. rychtář Jaroslav z Mutětína, Lukáš z Pereftu, Petr Pecka, řezník, a Šebastián Pechovský jakožto komisaři vyslaní od pánů staropražských; Kašpar Heldl z kanceláře J. M. knížecí pana arcibiskupa. Přišli popisovat i dělit klášterských věcí bohoslužebných. V klášteře vítal je kněz Bernart a Benedikt a rychtář při témž klášteře stanovený. Nač a proč páni popisovali a rozdělávali, neumíme na tu chvíli říci. Naši úloze zatím postačuje, vypísemeli, co dělali. »Nejprve zanecháno jest toto v kapli: Kalich stříbrný neveliký s patinou, druhý cínový také s patinou, monstranci mosaznou, vornáty dva, jeden aksamitový žluté barvy,

na němž jest zlatý kříž s dvěma erby, druhý černý aksamitový s květy.« Patrně, že zanechány jsou v kapli věci velice zajímavé, ale ceny hmotné ne právě veliké. Ale Dál! »Vydáno jest nahoru z poručení J. kn. M. pana arcibiskupa pražského toto: dva kalichy stříbrné pozlacené s patinou, tyž dva kalichy stříbrné větší a menší v prostředku jablka pozlacený, kříže dva stříbrný pozlacený, ve větším kříž křišťálový v prostředku a na druhý straně čtyři české amatysty, v menším kříži s obou stran osm českých amatystů.« Tu dozvídáme se o klášterských věcech cennějších a zajímavě vyšperkovaných, jakož i to jde na rozum, že rozdělení nařídil sám arcibiskup, aniž s bezpečností uhodnouti lze, kam »nahoru« tyto lepší kalichy a kříže amatystové byly vydány.

Dále čte se ve zprávě dotčených pánů: »V též kapli do světnice vzato jest pět vornátů. Pan rychtář JMC. — tedy zástupce vlády — vzal jest k sobě čtyřicet uherských zlatých, čtyry prsteny zlaty s kaminkami (!), dva kroužky zlaty, dva řetězy zlaty, dva tolary s oušky starý.« To ujal k sobě pan rychtář patrně z kostelního pokladu.

Poslednímu odstavci zprávy popisné schází konečně i sloveso, takže tu zcela nic nelze vysvětliti, než přestati nutno na tom, že dozvíme se o několika liturgických šatech kláštera sv. Anežky. Ve zprávě stojí:

»V komoře nahoře dalmatyky čtyři, dvě modry damaškovy, dvě červený aksamítovy, vornátů čtrnáct, vomieral perlový jeden, stol (štola) všelijakých sedm, osm vomieralů, aksamít červený na sakrament, čtyři alby.« Až potud zpráva zapsaná v knize inventární č. 1172 fol. 128 v archivě staropražském.

Člověk, když čte neb slyší o klášteře sv. Anežky a ohledá třeba jen ledabylo dnešní ubohé zbytky zajímavé veliké druhy klášterské a chrámové kolonie, která se skupila kolem něho, nad bohopustou zkázou musí zaplakati.

Z bývalého dekanátu Bozeňského : B ř e z n i c e .

Píše Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích. (Pokračování.)

Následuje kaple třetí s oltářem sv. Adaukta a Felixu mučedníků. Na obraze provedeny s předu velké podoby obou těchto světců. Adaukt (Přibík) stojí tu co rytíř s mečem v pravici a s palmou v levici. Naproti jest Felix co kněz, za oděv mu slouží alba, na níž má štolu přes kříž přeloženou, v pravé ruce drže meč, v levé knihu s palmou vítěznou. Za oběma svatými reky táhne se náměstí, na něm nejzáje zástup lidu, poněkud v předu leží Felix stat v stejném rouchu bílém, hlavu již máje od těla odseknutou, stranou klečí Adaukt, mezi tím co kat za ním meč k ráně napřáhá. Nad stolem oltářním umístěn za sklem menší obraz Panny Marie budějovické. Zcela nahoře nad oltářem jsou dvě sochy sv. Aloisia a nějakého svatého kněze. S každé strany na oltáři ostatky sv. Benigna a Verecunda ve skříních za sklem. V této kapli má místo Boží hrob, který přede dvěma roky byl pořízen.

V kapli čtvrté stojí oltář sv. Barbory. Uprostřed obrazu stojí na meči sv. Barbora, majíc s každé strany výjevy ze života sv. mučedníků, s Bohem smířených, a tak šťastně umírajících. Po pravé ruce svatě panny hoří dům a v něm mučedník, k němuž chvátá kněz s Tělem Páně, provázen jsa pacholetem zvonícím a zástupem lidí držících hořící svíce. Pod výjevem tím poněkud ku předu klečí muž křest od biskupa přijímaje, za křtencem stojí mládenec se svící a hned za ním křtenec umírá, probodán mečem nějakého vojína. Po levici sv. Barbory vyobrazen v zadu hrad s mohutnou věží, mající v jednom okně kalich

se sv. hostií. Pod hradem táhne se voda, v té topici se člověk, kterému kněz podává Tělo Páně. Zcela dole ku předu trpí mučedník na kůl naražený, bera k posile Tělo Páně z rukou kněze, za kterým lid a ministrant se svícemi hořícími. Nad tímto oltářním obrazem jest menší obraz sv. Aloise. Na mense stojí dvě skříně se sv. ostatky, altare přenosné beze všeho nápisu. S každé strany většího obrazu dřevěný sloup. Na podpatku jednoho čteme:

»Illustriss.

Domini, Domini
Henrici Libstanský
De Kolowrat
Mariti.«

Na druhém:

»Illustriss.

Domini, Domini
Udalrici Francisci
Libstanský De
Kolovrat Filii.«

Proti oltáři má místo zpovědnice, ve výklenku velká socha sv. Jakuba, vedle zavěšen obrázek P. Marie Růženecké.

Následující kaple jsou na straně severní.

V kapli páté, první to od kazatelny, jest oltář Bolesné Matky Boží. Před obrazem, na němž vyobrazení jsou andělé s jednotlivými nástroji k umučení Páně se vztahujícími, stojí na podstavci socha bolestné Rodičky Boží s mrtvým Spasitelem na klíně jí spočívajícím. S jedné strany socha sv.

Barbory, s druhé sv. Kateřiny, nejvýše socha sv. Filumény a dva andělé se štítky. Dole nad stolem chovají tři v hedbáví uměle provedené obrazy ostatky sv. mučedníků Justiny, Romány a Štěpána, četné ostatky spatřují se také ve dvou jiných skřínkách čili relikviářích. Před prvními relikviáři stojí obrázky Spasitele u sloupu bičovaného a P. Marie, oba na plechu. Ve výklenku socha sv. Václava a proti oltáři zpovědnice.

V kapli šesté umístěn oltář dušičkový. Na obraze, tuším od samého Škréty malovaném, pni nad dušemi v očistci Spasitel na kříži, k němuž Matka Páně prosebně pohlédá. Po obou stranách obrazu jsou malé sošky sv. Rocha a sv. Alžběty, zcela nahoře Bůh Otec. Altare s ostatky sv. Benedikta a Valentina posvětil biskup Mayern z Mayernu. Ve výklenku socha sv. Florianu.

Následuje kaple sedmá s oltářem Panny Marie Růženecké. Obraz představuje P. Marii, ona podává růženec sv. Filipu z Néry, proti němuž klečí sv. Teresie; nad skupením poletuje v oblacích ozářená holubice mezi andílky. Po stranách obrazu spatřují se sv. Anna a sv. Jáchym. Na mense obraz korunovaného Spasitele s křížem s tímto na zadní straně nápisem: »Obraz ten r. 1829 farářem prý sem daný r. 1857 nákladem vys. uroz. hrab. Jana z Kolowrat Krakowských obnoven a rámem opatřen.« Ve výklenku socha sv. Jana Nep., proti oltáři zpovědnice.

Kaple osmá a poslední má oltář s obrazem rodiny Páně. V popředí sedí P. Maria s Ježíškem na klíně, k nim obrácena jest sv. Anna, jež dítku božskému pravici podává hrozen, co zatím v levici ovoce s hrozny má na zvláštním talířku. V pozadí stojí sv. Jáchym se sv. Josefem, první podává děťátku ptáče, druhý má v jedné ruce pilu, v druhé palmu. Nad svatou rodinou v oblacích dva andělé s nápisem: Familia Jesu Christi. Po stranách obrazu sochy sv. Barbory a Kateřiny. Na tomto oltáři jsou dva znaky, jeden s jednořezcem Újezdský, druhý s leknem Talmberský. Nad mensou uprostřed oltáře čte se mezi dvěma pěknými obrázky sv. Antonína a Františka nápis:

»RE
LIQVIAE
SANCTAE JVSTINAE
MARTY-
RIS.«

Ve výklenku socha sv. Alžběty, proti oltáři zpovědnice.

Nad každou kapli zavěšen v lodi na stěně obraz některého svatého. Na straně jižní vidíme obrazy: sv. Jana Nep., sv. Josefa Kalas., vyučujícího mladé dívky, sv. Antonína a sv. Františka Xav.; na severní sv. Ignacia, tři světce, z nichž každý drží v rukou kříž a palmu, sv. Alfonse a sv. Aloisia.

Na zděném zábradlí hudebního kůru zavěšen nevelký obraz sv. Mikuláše, který, oděn jsa v roucho biskupské, podává dárky třem děťátkům, ruce k němu nastavujícím. Obraz ten jest zbytek z bývalého chrámku, který jindy na náměstí před nynějším kostelem stával a sv. Mikuláš za-
svěcen byl.

Nad dřevěnou kobkou, která stojí uvnitř chrámu před hlavním vchodem, zavěšen jest obraz s podobiznami původce chrámu Příbika Jeniška z Újezda a téhož manželky Ludmily rozené z Talmberka. Oba manželé, uprostřed majice stůl, stojí tu naproti sobě. Oběma rukama o stůl dotčený se opíraje, má Příbík v pravici klíč, v levé listinu. Jest to muž silné postavy s vousky. Proti němu stojící Ludmila má v pravé ruce červenou růži, tou dotýká se stolu, kdežto levice je svislá. Šat jich tmavý, krk obou lemuje bílý límec dle tehdejšího způsobu. Nad stolem vznáší se uprostřed obou podoba Matky Boží Svatohorské.

Zdi chrámové ozdobeny dále obrazy křížové cesty nad kříži konsekračními, nad vchodem ze sakristie zavěšen obraz sv. Jana Nep., na jehož místě stával obraz sv. Florianu, který nyní zavěšen nad vchodem do věže jižní pod hudebním kůrem. Proti tomuto vchodu jest vchod do věže severní; tudý vstupuje se na hudební kůr a na severní kruchtý. U tohoto posledního vchodu stojí kříž a kropenka.

Povšimnutí zasluhuje krásná lampa stříbrem vykládaná, nejspíše s chrámem souvěká a třemi medailony ozdobená. Na prvním vidíme P. Marii, na druhém sv. Ignacia s biretem na hlavě a s knihou v ruce, na posledním sv. Františka Xav. s holí missionářskou a růžencem okolo krku. Před hlavním oltářem visí také tři skleněné lustry tvaru obyčejného.

Nad sakristií jest oratorium, z něhož čtyřmi okny do presbytáře hleděti lze.

V lodi stojí ve dvou řadách vždy čtrnácte vyřezávaných stolic z dubového dřeva. Uprostřed chrámu mezi stolicemi vede vchod do hrobky. Vchod kryje kámen, na němž uměle byl proveden štít Jenišků z Újezda, jednorožec pod přílbou, na níž co ozdoba císařský orel. Znak, jakož i latinský nápis

v několika řádcích pod ním, jest nyní již valně setřen a k nepřečtení. Do vlastního sklípku přichází se z chrámu po čtrnácti schodech. Sklípek, jako nějaká předsíň jest sám úplně prázdný a z něho vedou otevřené tři vchody do tří od sebe oddělených sklepů, kde plno mrtvol v rozsypaných již rakvích spočívá. Tu a tam zřítí dosud zbytky klobouků a podešvů od bot. Ve dvou sklepech leží řeholníci, ve třetím panstvo se zakladatelem kostela Přibíkem, po jehož boku odpočívati má i Jiří Ferus. Nápisů, nebo jiných odznaků, jež by nám jména mrtvol oznámili mohly, není zde žádných. Do hrobky přichází se také dlouhým vchodem z farních chodeb.

Na věži jižní visí v nejhořejším patře tři zvony proti dvěma obloukovitým oknům.

Velký, v průměru 3' 2" široký, vyniká krásným pronikavým hlasem a má kolem hlavy tento nápis ve dvou řádkách:

»TENTO ZWON LETH A 1590 NAKLADEM
OBCI BRZEZNICZKE VDIELAN A ZASE
— WIETSSYM DILEM TYŻ OBCZE LETHA
1675 PRZEDIELAN NECHT ZNI
K: SLAWIE BOZY A SPASENI
WIWOLENYCH.«

Po jedné straně čteme:

OD HROMOBYTI	ocraz ukřižovaného Krista,	A BAVRZKY
WYSWOBOD		NAS PANE

Pod tímto nápisem kolečko, v němž jméno mistra konvářského:

STEPHANVS
PRICQVEY CIVIS
CLATTOVIENSIS
ME FVDIT.

Nad tímto kolečkem jest opět kolečko menší, majíc uprostřed podobu zvonu, kolem něhož opět jméno zvonařovo uvedeno:

»STEPHAN PRICQVEY.«

Na druhé straně jest obraz Panny Marie, ozárené paprsky, a pod ni mezi dvěma jinými obrazy svatých tento nápis:

	obraz svatého	obraz svatého	
»SVB TVVM PRAESIDIVM CONFVGIMVS SANGTA DEI GENITRIX MARIA SINE PECCATO CONCEPTA.«			

Tento pěkný zvon býval dle ústní pověsti, a jak sám první letopočet 1590 nasvědčuje, někdy v Bubovicích, kam město zdejší až do r. 1788 přifařeno bylo. Dosud lze viděti na věži v Bubovicích místo, kde visel, a starší lid tamní vypráví, kterak za odporu bubovických obyvatelů do Březnice odvezen byl.

Prostřední čítá 2' 2" v průměru a má kolem hlavy v jedné řádce nápis:

»LETA PANE MCCCCVI SHORZELA
BRZEZNICE.«

Po stranách spatřuje se obraz nějakého svatého, znak hrabat Krakovských z Kolovrat, svobodných pánů z Újezda, totiž orlice a jednorožec pod hraběcí korunou a konečně pod zvonkem a dvěma žezly přes kříž přeloženými jméno litce:

»WENZEL PERNER
IN PILSEN.«

Kolem obruby čteme v jedné řádce:

»TITO ZWONI GSAV PRZEDIELANI
NAKLADEM DOBRODINCW ZA CASV
FARARZE IOZEFFA WACOWSKEHO 1829.«

Na malém, 2' širokém, čte se kolem hlavy ve čtyřech řádkách:

„MDCXXXII ASSVMPTIO BEATAE
VIRGINIS. — PRIBIK GENISSEK Z
VGEZDA A NA BRZEZNICY
CYSARZSKY RADDA — KOMORNIK
MISTODRZZICY A PODKOMORZI W
KRALOWSTWI CESKEM — LIDMILLA
KATERZINA GENISSKOWA ROZENA
Z TALMBERKA A NA BRZZENICY.“

Po straně znak Kolovratsko-Újezdský, obraz nějakého svatého, a v kolečku jméno téhož litce jako u zvonu předešlého:

»WENZEL PERNER
IN PILSEN.«

Kolem obruby ve dvou řádkách čteme, kdy zvon byl přelit:

„IAN KRAKOWSKY HRABĚ
KOLOWRAT SWOB. PAN Z VGEZDA
C. K. KOMORNIK RZADV SW. IANA
RYTIRZ — PAN NA BRZEZNICY
HRADISSTI MERKLINE PTENINE A
CEREKWICY MNE PRZEDELATI
DATI RACIL 1829.“

Na umíráčku, dole v okně téže věže visícím a v průměru 1' 2" širokém, čteme kolem hlavy:

„IAN BRICKNER ZWONARZ
STARECHO MIESTA PRAS. 1731.“

Po straně zvonce:

»SANCTA Obraz TVIS
BARBARA sv. Barbory PLIS VOTIS
INTERCEDE PRO SERVU TVO HORA
MORTIS SVAE.«

Kolem obruby v jedné řádce:

„LITEG NAKLADEM PANV
OBIWATELV MIESTA BRZEZNICZE
KE CZTI SWATE PANNI A
MVCZEDLNICE BARBORI.“

Na věži severní jsou v nejhořejším patře hodiny s dvěma cimbály nesnadno přístupnými. Nepřístupným jest také zvonec mešni ve výšce nad presbytářem.

Kostel sv. Rocha. Kostel tento stojí na prostraném hřbitově, v novějších dobách za měšťanosty Gotthardta upraveném a rozšířeném, a byl vystaven mezi r. 1644 až 1650 těmitéž italskými staviteli jako nynější chrám farní. Svými třemi polokruhovitými kaplemi, z nichž jedna slouží za presbytář, má kostel podobu řeckého kříže, v lodi měří 16 kroků délky a 11 kroků šířky, každý výklenek čili kaple jest 5 kroků hluboká a 7 kroků široká. Vnitřek jest poněkud temný a osvětlován jedním oknem po epistolní straně v presbytáři a vždy dvěma okny v uvedených kaplích. Okna čtverhranná spočívají v poněkud nahoře zakrouhlených výklencích. Celý kostelík dlážděn dlaždicemi. R. 1865 byl obcí březnickou co svým patronem krásně obnoven a při příležitosti této jest tehdejší věžička se dvěma zvonky se středu kostelní střechy sňata, zvláštní úzká věžice, kudy se nyní také na

hudební kůr vchází, ku kostelnímu štítu od strany severní přistavěna a štíhlou střechou jehlancovitou pokryta. Podobně od severu jest sakristie a přiléhá k presbytáři.

Uvnitř stojí čtyry oltáře, z těch hlavní v kněžském kůru zasvěcen sv. Rochu. Na zděné mense jest jednoduchý svatostánek a nad ním umístěn velký obraz. Zcela nahoře vyobrazena Panna Maria mezi dvěma svatými, poněkud níže sv. Roch, mající s jedné strany po boku sv. Františka Xav., s druhé sv. Ignacia, jenž drží otevřenou knihu se svým heslem: Ad majorem Dei gloriam. Všichni tito světci vznášejí se v oblacích. Dole pod nimi vypodobněna jest Březnice, jak vypadala po vystavění obou kostelů. Stojíš-li na náměstí proti klášternímu chrámu, shledáváš, že levá nynější strana náměstí skládala se tehdy jenom z několika od sebe oddělených domků. Především vyniká před tebou nádherná svatyně sv. Ignacia a Františka Xav. s dvěma věžemi, z nichž každou dvě bílé, nyní červené, plechové bány kryly. Před ní stojí na náměstí malý a nízký kostelíček s věžičkou na střechě, starý to chrámek sv. Mikuláše, jehož nyní více nestává. Taktéž na náměstí, něco k západu, stojí velké stavení s baňatou věží, bývalá to radnice, která r. 1873 k vůli okrase náměstí stržena byla; studna na obraze označená dosud na náměstí stojí. V pozadí k jihozápadu objevuje se kostelík sv. Rocha s červenou střechou a zelenou věžičkou uprostřed. Za velkým chrámem klene se most přes Vlčavu k ohrazenému hradu březnickému, branou k městu uzavřenému a na nepatrném návrší stojícímu. Hrad pokryt jest střechami červenými, má při sobě mimo malou věžici na kapli dvě velké baňaté věže a jest baštami ohrazen. Nad městem zvedají se pahrbky Vinice a Stráž. Oltář tento zřídila dle svědectví nápisu, který na tabulce, do oltáře za svatostánkem zasazené, dosud se zachoval, r. 1651 paní Ludmila z Újezda, choť Přibíkova, na svůj náklad.

(Dokončení.)

Pražské kostely Karlem IV. zbudované.

Podává F. J. Lehner.

Stavitelství církevní v královské Praze nemělo doby slavnější nad onu za dnův otce vlasti, Karla IV., blahoslavené paměti. Chrámy zbožným králem a milovníkem národa zbudované jsou dosud chloubou stovežaté máteře měst. Půltisíciletí bouřemi a

blesky zachvácené přešlo přes ctihodné hlavy jejich, a veškerí památníkové zvedají dosud věže své k blankytu nebes. Sta a sta vzácných děl uměleckých pohlceno jest vlnami bouří válečných, památníky Karlovy Prozřetelnost Božská však zachovala na svě-

dectví a k utvrzení víry, již nejlepší král český tak miloval a národu odkázal.

Velkolepé památníky nejslavnější minulosti naší dlužno znáti a spravedlivě oceňovati každému, kdo synem národa rád a s chloubou slove.

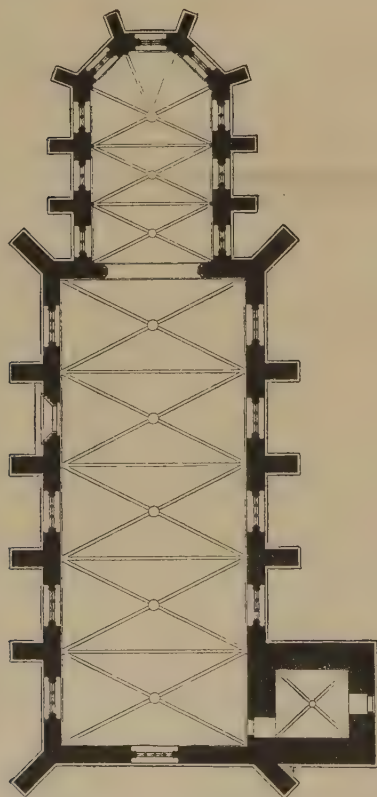
Redaktor zavděčí se dojista čtenářstvu časopisu tohoto názorným obrazem doby stejně památné jako každému milé. V roku, v němž konala se 500letá památka blahoslaveného úmrtí otce vlasti, zamýšlela Akademie křesťanská oživit a oslaviti památku velikého krále českého vydáním zvláštního

spisu, v němž měla se vyličiti slovem a obrazem velkolepá a požehnaná činnost jeho. Pisatelé těchto řádků bylo tehdyž svěřeno vydání prvního sešitu. Zatím však minul rok jubilejní a umělec, jemuž svěřeno bylo vyvedení potřebných nákresů, práci odkázanou ani nepočal. Z čeho tedy tehdyž sešlo, obnovuje nyní redaktor na svůj vrub. Dal vlastním nákladem změřiti a nakresliti kostely Karlem IV. v Praze zbudované a hodlá monografie posloupně uveřejňovati. Takovou měrou nastrádá si zvolna materiál k příštím albu Karlovu. Myšlenka tehdyž vřele vítaná bude takto zachráněna.

I.

Kollegiátní chrám sv. Apolináře na vrchu Větrníku.*)

Starí Čechové ctili sv. Apolináře již počátkem 12. století, neboť r. 1118 založil

(Obr. 1.) Kreslil Karel Fiala.

kníže Bořivoj II. chrám a kolegiátní kapitolu sv. Apolináře v Sadské nedaleko Nymburka.

Na hoře Větrníku blíže Karlova na Novém městě Pražském stála jakási jinak neznámá kaple sv. Jilji, vystavěná snad teprve po založení Nového města. K této kapli přenesl Karel IV. r. 1362 starou kolegiátní kapitolu ze Sadské, a na místo kaple zbudován na Větrníku nový chrám sv. Apolináře. Do Sadské uvedl k rozkazu císařovu arcibiskup Arnošt téhož r. 1362 řeholní kanovníky sv. Augustina. Kapitola sv. Apolináře podržela i v Praze starodávne nadání své, totiž statky, ležící většinou nedaleko Sadské, vyjma ovšem farní kostel v Sadské, ježž Arnošt ku klášteru řeholních Augustiánů připojil. Probošta, děkana i kanovníky této kapitoly jmenoval arcibiskup. Kanovníků u sv. Apolináře bylo 9, krom nich ještě tu byli jich střídníci, sakristián a kněz zvoník, dohromady asi 24 duchovních. První probošt u sv. Apolináře po přenesení kapitoly ze Sadské r. 1362 není znám. Probošti známí byli: Volkmar ze Švamberka (1380), Olbram ze Škvorce (1389—1396, potom arcibiskup Pražský), Václav (1398), Oldřich ze Strašeciho (1407—1435).

Sbor kanovníků u sv. Apolináře byl již v 14. století dosti úzce spojen s metropolitní kapitolou, ježto děkani a dílem i kanovníci Apolinářští bývali spolu členy této kapitoly.

Při vzplanutí bouří husitských podlehl i kolegiátní kapitolu sv. Apolináře útoku Husitů, avšak probošt, děkan i někteří kanovníci, jsouce zároveň členy kapitoly sv.-

*) Ekert Fr. »Památná místa kr. hl. města Prahy«. Svazek II, str. 143.

Vítké, našli na nějaký čas útočiště na pevném hradě Pražském, a potom v Žitavě, Olomouci a Plzni. Když husitští Pražané roku 1420 Vyšehrad obléhali, osadili též vrch sv. Apolináře branným lidem, a když téhož roku dne 2. května do Prahy Orebité přišli, vykázáno jim v boji proti Vyšehradu místo při kostele sv. Apolináře. V těch dobách osířela svatyně ta nadobro a ozývala se lomozem válečným. Zde proháněly se též divoké ženy Táborů, které od klá-

štera Slovanského až ku kostelu sv. Kateřiny kopaly k obraně Prahy hluboký příkop.

Kapitola u sv. Apolináře schudla válkami tak, že vlastně navždy zanikla, neboť od té doby trvala již jen dle jména. Bylo sice potom ještě několik sv.-Apolinářských proboštů jmenováno, avšak ti jsou bez obrocí, byli spolu členové kapitoly sv.-Vítské, v níž výživu měli. Od roku 1435—1442 byl proboštem Jan z Dubé, po něm Šimon z Nymburka († 1448), Václav z Tře-

(Obr. 2.) Kreslil Karel Fiala.

mošné (1457), a mistr Jordán z Tachova (1492—1512), po němž i pouhý název proboštů této kapitoly navždy zanikl. Poněkud významnější byla důstojnost děkana u sv. Apolináře v této době, ježto jemu náležela správa kollegiálního kostela a postupem času jemu i některé statky kapitolní vráceny byly. Avšak stávalo se záhy, že král uděloval děkanství sv.-Apolinářské duchovním strany kališnické. Tak učinil poprvé roku 1472 Vladislav II., jmenovav děkanem kališníka mistra Václava z Vrbna, člena kolleje Karlovy, po jehožto

odstoupení roku 1493 od krále ustanoven děkanem opět kališník, mistr Pavel Zatecký, rektor university a správce konsistoře podobojí († 1517).

Služby Boží zanikly v chrámu sv. Apolináře v bouřích husitských docela a nebyly ani potom v svatyni té konány, ježto tu nebydleli žádní kněží. Proto nařídil král Vladislav II. roku 1498, aby děkan a kanovníci sv.-Apolinářští, žijící jakožto členové kapitoly metropolitní na Hradčanech, vydržovali při kostele sv. Apolináře střídníka, jenž by tu farní služby Boží konal. R. 1503

přivtěлил Vladislav II. kapitolu sv.-Apolinářskou úplně ku kapitole metropolitní, což mělo až do znovuzřízení prestolu arcibiskupského trvati, avšak spojení to nemělo tehdyž vůbec žádného významu, poněvadž i nadál důstojnost i požitky děkanů sv.-Apolinářských dostávaly se duchovním kališnickým. Tudiž nastala jinde nevidaná nesrovnalost, že byli dva děkani sv.-Apolinářští: katolický, jenž bydlel u sv. Víta, nemaje ze své důstojnosti žádných požitků, a kališnický, jenž užíval statků, kollegiátnímu chrámu vrá-

(Obr. 3.) Kreslil Karel Fiala.

cených. Pouze okolo roku 1529 byl skutečným děkanem tohoto kostela katolík, sv.-Vítský kanovník Jiří z Hradiště, avšak potom opět jen kališníci důstojnosti té docházeli, a sice obyčejně administrátoři dolejší konsistoře.*)

Roku 1599 daroval císař Rudolf II. kostel sv. Apolináře se vším jménem i všemi právy

*) Frind. Kirchengeschichte I, 261, III, 212, IV, 191—197. Dra. Borového, Jednání konsistoře utrakv, 138, 185, 228.

Novoměstské radě Pražské s tou podmínkou, aby 1000 kop míšenských složila, chrám v dobrém stavu udržovala, i aby v něm služby Boží řádně se konaly. Z přebytku ročních příjmů zádušních měla Novoměstská obec vyzdvihnouti si špitál sv. Alžběty pod Vyšehradem. Darování to stalo se na žádost obce Novoměstské, která k němu pohnula císaře domnělými nároky svými na kostel ten, a císař svolil, aby to bylo do zemských desk zapsáno. Jelikož Novoměstská rada z členů nekatolických se skládala, byl tím chrám sv. Apolináře nadobro službám Božím katolickým odcizen, které ostatně již dávno před tím v něm přestaly.

Císař Ferdinand II. nařídil dne 22. května 1628, aby toto darování bylo v zemských deskách vymazáno, i aby kostel sv. Apolináře se vším příslušenstvím vrácen byl kapitole sv.-Vítské, čili děkanu sv.-Apolinářskému, členu této kapitoly. S kostelem tímto spojeny byly tehdyž právo farní a dominikální právo na Větrníku, jisté platy z některých vinic a vesnice Biškovice, Vysočany, Satalice a Domašice. Z těchto požitků vznikla v kapitole sv.-Vítské zvláštní prebenda »děkana sv.-Apolinářského«, jež sbor kanovníků volil a král potvrzoval. První děkan, Eliáš Kolb z Kolumberka, uveden ke sv. Apolináři od sv.-Vítského děkana Kašpara Arsena z Radbuzy dne 30. června 1628.*) Tak po dlouhé době chrám sv. Apolináře opět katolickou svatyní učiněn a obnovena aspoň důstojnost děkana někdejší kollegiátní kapitoly, a pouze r. 1632, za vpádu Sasíků, uchvátil na krátký čas nekatolický farář Jan Hertvicius kostel sv. Apolináře.

Jelikož ale sv.-Apolinářský děkan, jsa spolu kanovník metropolitní kapitoly, na Hradčanech bydlel a povinnosti své v chrámu sv.-Vítském konal, ustanovila kapitola při chrámu sv. Apolináře r. 1679 stálého vikáře či střídníka jeho, aby tu farní služby Boží konal.

Dne 31. prosince 1670 shodil vítr věžičku na střeše kostela sv. Apolináře, a ta prorazila krov. Také oknům bylo velice ublíženo. Arcibiskup Matouš Sobek dal 3. ledna 1671 děkanovi tohoto kostela Janu Františku z Talmberka dovolení ke sbírání milodarů na opravu porouchaného chrámu.

V době obléhání Prahy od Prusáků r. 1757 obsadilo císařské vojsko Větrník a mělo v kostele sv. Apolináře dílnu na hotovení nábojů, tudíž byl chrám ten znesvěcen. Pru-

*) Pešinův Phosphorus. 99, 112.

šáci porouchali zdi jeho kulemi dosti značně, tak že bylo potom třeba nákladných oprav, jež děkan Hrobčický provésti dal.

Roku 1784 prohlášen chrám sv. Apolináře znova farním a vyměřena mu osada, do níž vpočteny domy stojící na právu a v obvodu zrušených farních a klášterních chrámů na Karlově a u sv. Kateřiny. Tudíž přeneseny na faru sv.-Apolinářskou i matriky těchto zrušených far, které tam posud v archivu se chovají. Jsou to matriky Karlovské: křtěných od r. 1660, křtěných, oddaných a zemřelých od r. 1733 a od r. 1771; sv.-Kateřinské matriky: křtěných od r. 1731, a křtěných, oddaných i zemřelých od roku 1771. Později, totiž r. 1789 zřídil císař Josef II. v domě ku kostelu přiléhajícím nalezinec a porodnici, kteréžto ústavy bývaly dříve ve vlášském špitálu na Malé straně, a tudíž přeneseny na faru sv. Apolináře i matriky, jež duchovní správce kaple sv. Karla Borromejského při zmíněném špitále vedl. Jsou to matriky křtěných počna rokem 1719, zemřelých od r. 1719—1789, a oddaných od r. 1727—1789.

Farní matriky kostela sv. Apolináře začínají rokem 1644.

Ze zrušeného chrámu Karlovského pře-

nesen byl r. 1785 do kostela sv. Apolináře hlavní oltář. Když řeholníci Karlovství svůj klášter opustili, byl v času adventním obraz Matky Boží Karlovské i s rámem zaskleným z oltáře vyňat a s druhým menším obrazem, jak se pravilo, v noci potají od tehdejšího faráře sv.-Apolinářského přes vinici do farního chrámu odnesen. Dne 31. května 1820 požádalo šest měšťanů Pražských osobně císaře Františka I., tehdáž v Praze meškajícího, o navrácení památného toho obrazu chrámu Karlovskému, avšak byli odmrštěni. Opět žádal o vydání obrazu toho r. 1835 duchovní správce Karlovský a churavci v chorobinci ku prosbě té se přidali, ale opět marně. Posléze pokoušeli se kněží Redemptoristé, tehdáž na Karlově sídlící, r. 1857, aby obraz Panny Marie Karlovské vrácen byl chrámu, jemuž původně náležel a dle něhož se nazývá, avšak ani tehdáž k tomu nedošlo, obraz zůstal i nadál v chrámu sv. Apolináře.)*

Patronem farního chrámu jest kapitola sv.-Vítská. Děkanem při tomto kolegiálním kostele jest vždy jeden z mladších metropolitních kanovníků sv.-Vítských.

*) Schallerova Topografie Prahy IV. 41—47. Navrátilovy Paměti Karlova 49. 65. Pamětní kniha fary sv.-Apolinářské.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc březen.

I. Vyřízení záležitostí.

Práce kovové: Monstrance: pro sl. ředitelství zemského blázince v Praze. — Pozlacení v ohni kalichů: pro důst. p. Fr. Rosu, faráře v Krchlebích, pro důst. p. J. Hejtmánka, faráře v Německé; dvou kalichů a monstrance: pro důst. p. Vinc. Brzobohatého, faráře v Citolibech; kalich a patenky k nemocným: pro důst. p. dra Jindř. Kubátu, faráře ve Verměřicích; relikviáře: pro důst. p. Jos. Dundu, faráře v Olbram-kostele na Moravě. — Ostensorium: pro důst. p. Jana Balcara, faráře v Javorníku. — Patenky k nemocným: pro dp. p. Heřm. Krenna, faráře v Ohorách a pro vysokor, paní baronku Stillfriedovou na Hradčanech. — Nádobky na sv. oleje: pro vysokor, paní baronku Stillfriedovou na Hradčanech. — Pacifikál: pro důst. pana Jos. Vacka, koop. v Jamném. — Lampa oltářní: pro důst. p. Fr. Rosu, faráře v Krchlebích. — Mešní konvičky: pro J. Jasnost pí. kněžnu Schwarzenbergovou v Praze, pro důst. p. Fr. Beránka, faráře v Popovicích a pro d. st. p. Jos. Trykara, faráře v Košticích. — Kádí-telnice: pro vysokor, paní baronku Stillfriedovou na Hradčanech a pro důst. p. Fr. Beránka, faráře

v Popovicích. — Kropenka: pro důst. p. Fr. Rosu, faráře v Krchlebích. — Kropáček: pro důst. farní úřad v Bělé. — Svícny oltářní: pro důst. p. Alfr. Vaňátko, faráře v Radkově a pro vys. důstojn. p. Jana Havlu, kanovníka a faráře v Praze. — Lustr: pro důst. pana Karla Geringra, faráře ve Frauenthalu. — Pultík: pro J. Jasnost pí. kněžnu Schwarzenbergovou v Praze. — Nádobka na mytí prstů: pro důst. pana Jos. Dundu, faráře v Olbram-kostele a pro důst. p. Ant. Brabenu, faráře v Netině. — Nádobka cínová na hostie: pro důst. p. Štěp. Krause, administr. ve Weisskirchenu a pro důst. p. Ant. Brabenu, faráře v Netině.

Rozlišené. Dva klečící andělé: pro blah. p. Jana Jursu, rolníka v Postřelmově na Moravě. — Kříže: pro důst. p. Ludv. Šprysla, faráře na Král. Vinohradech, pro důst. p. Fr. Čtrnáctého, faráře v Rabštýně, pro J. Jasnost pí. kněžnu Schwarzenbergovou v Praze, pro veldůst. p. Karla Hodináře, b. vikáře v Černém Kostelci. — Missal: pro sl. patronátní úřad v Kam. Hrádku. — Zvon na věž: pro důst. p. Vojtěcha Podobského, faráře v Lysé. — Harmonické zvonky: pro důst. p. Fr. Šplíchala, faráře v Petrovicích na Moravě, pro blahor. p. Fr. Rossmeischa v Kraslicích, pro důst. p. Karla Geringra,

faráře ve Frauenthalu, pro důst. farní úřad v Kadlíně, pro důst. p. Josefa Thuna, faráře v Ousově na Moravě, pro důst. p. Jana Zindla, faráře v Jindřichovicích, pro důst. p. Jana Balcara, faráře v Javorníku, pro blah. p. Fr. Sturm, správce hospodářského v Radboři, pro J. Jasnost pí. kněžnu Schwarzenbergovou v Praze a pro důst. p. Fr. Dvořáka, faráře v Loučeni.

Paramenty. Kasule: bílá pro důst. p. Fr. Mazoura, faráře v Hartikovicích, pro vysokor. pani baronku Sternbachovou v Třešti u Jihlavy, pro slavný patronátní úřad v Kam. Hrádku, pro sl. ředitelství zemského blázince v Praze; fialová pro důst. p. Jana Kořínka, kaplana v Čížkovicích; červená a černá pro důst. p. Krist. Ernsta, faráře v Kozlově; bílá a červená pro blahor. p. Jana Hakla, továrníka v Jilemnici. — **Pluvialy:** bílý a červený: pro sl. patronátní úřad v Kam. Hrádku a pro veled. p. Ferd. Pokorného, b. vikáře v Křakově; velum: pro sl. patronátní úřad v Kam. Hrádku, pro sl. ředitelství zemského blázince v Praze a pro J. Jasnost pí. kněžnu Schwarzenbergovou; zlatem bohatě vyšívané pro důst. p. Aug. Stejskala, faráře v Hor. Studynkách na Moravě. — **Velum k zahalení monstrance v Božím hrobě:** pro vysokor. pí. baronku Sternbachovou v Třešti. — **Plášťik na ciborium:** pro sl. patronátní úřad v Kam. Hrádku a pro sl. ředitelství zemského blázince v Praze. — **Bursa k nemocným:** pro důst. p. Jana Řekáka, kooperatora v Dobroměřicích a pro důst. p. Fr. Pavlíčka, kaplana v Mýtě. — **Štoly:** pro důst. p. Ant. Brabence, faráře v Netině a pro sl. ředitelství zemského blázince v Praze. — **Prapory** pro školní mládež: pro důst. p. Ant. Bouchala, fa-

ráře v Chlebích; bohatě zlatem vyšívané: pro blahorod. p. Fr. Charvát, školního ředitele v Ivančicích. — **Spolkový prapor s bohatou úpravou:** pro blahorod. p. Ed. Plhala v Opatovicích na Moravě. — **Korouhve kostelní:** pro důst. farní úřad v Doxanech, pro důst. p. V. Bernardina, faráře v Jazlovicích, pro důst. p. Fr. Čápa, faráře ve Všeradiciích, pro důst. p. Jana Bílého, faráře v Hartlikově; korouhev s nádhernou úpravou: pro důst. p. Jiřího Lengesa, faráře v Heimersheimu v Prusku. — **Příkrovy:** pro blahor. p. Jos. Mrázka, představeného v Oldřichově a pro nejdůstojnější probostství v Chlumu.

Prádlo kostelní. Dvě alby, dvě rochetky, cingula, humerale: pro sl. patronátní úřad v Kam. Hrádku; pally pro sl. ředitelství zemského blázince v Praze; cingula pro důst. farní úřad v Bělé; — tobalie pro zám. kapli v Češticích.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalichy: gotický, bohatě ozdobený stříbrný: důst. p. Emanuel Girka, farář v Starém Městě; dva bladvé: důst. p. Dr. Fr. Böhm, farář ve Stráži. — **Monstranci:** slavné ředitelství zemského blázince v Dobřanech. — **Pozlacení kalichů:** důst. p. J. Ressel, farář v Jablonném a důst. p. J. Stingl, farář ve Sv. Kříži. — **Patenku k nemocným stříbrnou s beránkem emailovaným:** vdůst. p. Ondř. Bíloveský, ředitel semináře v Kašavě v Uhrách. — **Svícný oltářní:** důst. p. Dr. Fr. Böhm, farář ve Stráži.

Príspevky na votivní obrazy v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz řádů řeholních. zl. kr.
Přenešeno . zl. 827 30
Do 2000 schází 1172 zl. 70 kr.

Votivní obraz český.
Přenešeno . . 766 22
Fr. Vojáček, farář v Janovicích 10 —
Úhrnem . . 776 22
Do 2000 schází 1223 zl. 78 kr.

Votivní obraz řeholních panen.
Přenešeno . 364 80
Nejmenovaný ct. konvent řeholnic v Praze
s heslem: »Na oslavu sv. patronů českých«
(3. splátka) 150 —
Chovanci a služebné kláštera milosrdných
sester v Karlíně 11 26
Na hotovosti . 526 6
Upsáno na splátky ve lhůtách 130 —
Úhrnem . . 656 06
Do 2000 schází 1343 zl. 94 kr.

Votivní obraz bohoslovců česko-moravských. zl. kr.
Přenešeno . . 456 80
Do 2000 schází 1543 zl. 20 kr.

Votivní obraz moravský
Přenešeno . . 366 04
Do 2000 schází 1633 zl. 96 kr.

Votivní obraz polský.
Přenešeno . . 198 34
Do 2000 schází 1801 zl. 16 kr.

Votivní obraz krajanů amerických.
Přenešeno . 35 50
Do 2000 schází 1964 zl. 50 kr.

Za další hojně dary na veškeré votivní obrazy
prosí
redaktor,

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob *administrace* v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. *Dopisy*, týkající se redakce, buďtež zasílány **F. J. Lehnerovi** franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: **Akademie křesťanská** v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

Nákladem vydavatelovým. — Knihotiskárna Politiky v Praze.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 5.

V Praze, dne 30. května 1886.

Ročník XII.

OBSAH: Z bývalého dekanátu Božeňského: Březnice. — Farní Chrám P. sv. Maří Magdaleny v Lužanech. — Pražské kostely Karlem IV. zbudované: Chrám sv. Apolináře na vrchu Větrníku. — Z Akademie křesťanské. Valná hromada. Zpráva za měsíc květen. — Nekrology. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Methoda.

Z bývalého dekanátu Božeňského :

Březnice.

Píše Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích. (Dokončení.)

Dotčená tabulka jest 4' 5" dlouhá a 1' 2" široká. Uprostřed jest mezi znaky Újezdským a Talmberským na černé půdě tento žlutě provedený nápis:

»ALTARE HOC GLORIAE ET
HONORI DEI MAGNAE^q EIVS MA« —
TRIS NEC NON DIVORVM EPIDEMICAE
LVIS PATRONORVM SS : RO« — CHI,
SEBASTIANI, CAROLI BOROMEI,
IGNATII, FRANCISCI XA« — VERII,
ROSALIAE ET PAVLINAE, DEBITAE
PIETATIS ERGO ILL^{MA} D . D . —
LIDMILLA CATHARINA DE
TALLEMBERG CONIVNX ILL^{MI} D .
ADAVCTI — DE VGEZD IN
BRZEZNICZ, TOCHOWITZ etc. S. & C. &
Rg. M^{IS} LOCVMTENEN« —
TIS ET SVPREMI SCRIBAE IN REGNO
BOEMIAE, SVO SYMPTV ERIGI FECIT.«

Celý nápis jest v sedmi řádkách, poslední drobnějším písmem. Znak Přibíkův rozdělen šikmo od pravé ruky k levé, tak že je dolejší pole žluté, hořejší černé. V obou polích stojí předníma nohama vzhůru vzepnutýma jednorožec v levo obrácen, jsa v černém poli zlatý, v zlatém černý. Nad korunovanou

přilbou jest černý dvouhlavý orel pod čís. korunou. Na prsou orla červený štítek s vodorovným břevnem barvy bílé, v němž černé F. III., t. j. Ferdinand III. Znak Ludmily z Talmberka představuje v červeném poli dvě bílá lekna. Nad znkem leží korunovaná přilba, z jejíž koruny vzhůru vylézají dvě červená křídla, jednokaždé s bílým lekнем uvnitř. Nad znkem Přibíka čte se:

ANNO D^{NI}, nad druhým: MDC LI,

pod prvním:

ADAVCTVS SENIOR DE VGEZD,

pod druhým:

LIDMILLA CATHARINA DE
TALLEMBERG.

Nad vchody za oltář, jež oba černou látkou jsou zakryty, stojí vždy socha sv. Michaela, s jedné strany s mečem, s druhé s vahami. Na zdi zavěšeny obrazy srdce Páně a srdce P. Marie.

Na zvonečku u sakristie se čte kolem hlavy: Sit nomen domini benedictum.

Kazatelna stojí v lodi po evangelní straně a ozdobena obrazy Spasitele pod křížem klesajícího, ukřižovaného a z mrtvých vstávajícího.

Na straně protější jest malý oltáříček sv. Antonína Paduanského.

Nad dřevěnou mensou na podstavci malá soška sv. Antonína, po boku mu vždy andílek. Dole se čte:

Spas lid
svůj, pane.

Nad oltáříčkem zavěšen větší obraz P. Marie klatovské. Hned v sousedství při zdi upevněna velká socha sv. Jana Nep. s nápisem:

»S. IOANNES NEPOMUCENVS 1719.«

V jižní kapli čili výklenku stojí oltář sv. Rosalie. Obraz představuje světici mezi dvěma pacholátky. Nad obrazem socha P. Marie, dole obrázek se dvěma anděly, hlavu Kristovu v rouško vytisknutou držícími. V kapli severní oltář sv. Jana Nep. Uprostřed zavěšen obraz, na němž vyobrazen sv. patron mezi andílky, v pravo socha sv. Rocha, držího poutnickou hůl, u nohou mu sedí pes s chlebem v ústech, v levo socha sv. Šebestiana, který stojí u stromu, levicí se ho dotýká, co zatím v pravici drží svazek šípů. Na stole skleněná skříň s dřevěnou sochou sv. Rosalie. Světice tu leží jako mrtvola s věncem na hlavě, majíc po boku svým kříž. Všecky tři mensy oltářů jsou zděné.

Na vítězném oblouku vymalován znak města Březnice a čte se pod ním:

»ANNO DNI MDCXLIX XXX. JVLÝ.«

V tom čase byl kostelíček sklenut nebo dohotoven. Základní kámen položen k němu 10. července 1644.

Na zděném hudebním kůru jsou varhany z farního chrámu. Na zděném zábradlí zavěšena ušlechtilá soška Panny Marie s osmi hvězdami okolo hlavy, již andělé k nebesům nesou.

U velkého oltáře dochovaly se v podlaze tři náhrobníky z rodin měšťanských. Na prvním čteme:

»Tuto odpocziwa Tielo — Slow: P:
Zigmunda Prune — ra bywaliho Primasa
a — Miestanina Brzeznickzeho — Který
w Panu usnul dne 2. — Aprilis A: 1753.
Temuz — Bože deg lechke odpoczi —
nuti Slawnie z mrt — wich wstani.«

Na druhém:

»Letta Panie 1750 — dne 13. Septembris
— usnula w Panu do — rota Prunerowa.
Bo — zye Raczyz gy datj — lechke
odpoczínutj — a Radostne z mrtwich
— Stný Amen.«

Na třetím:

»Deo op: max: — hic clauditur — ...
maria anna — orta — p: d: iosepho
hoffmañ — d: matre rosalia — vixit —
años 14. menses 8. dies 6. — obiit —
año 1772 die 22. april: — requiescat in
pace — ita vovent parentes — supra
scribiti. —«

Venku za hlavním oltářem stojí za mříží náhrobník hraběcí rodiny Kolovratské. Nápis zní takto:

»In ihrer Blühe.

Unaufgeblüth brach hier die zarte Knospe ab
die Rose neigte sich in voller Blüh
zum Grab.

Ruhe sanft Theuerste Asche
der zärtlichsten Gattin und besten Mutter
Walburga Gräfin von Kollowrath
Gebornen Gräfin von Morzin
Welche ihrem Sohn Franz Graf Kollowrath
den sie gebahr den 1. Janer † den nemlichen
Tag

Ins Grab gefolgt im 32 Jahre Ihres
Alters den 12. Jäner 1798.«

J. G. v. K.

Při domku hrobaře zazděn do hřbitovní zdi náhrobek z obyčejného pískovce. Čteme na něm:

»Zeta Panie 1640 w strzedu — Brwniho
dne Augusti mileho Pa — na Boža se
hogich Mladencz sz — meon Rudwik
Horazdiegowfsky gsaunce — od gedneho
newazně až k smrti — Prostrzelen Mlage
wieku swého keth — 2 z Dwadzeci dewiet
Mediel, We czt — wrtef Bivot swug gest
dofonal a — w tomto Miestie Tielo geho
odpoczi — wa ocjekawage Weseleho a Rado
— stneho B mrtwych wstany. —

Ve věžici visí tři zvonky. Dva z nich zavěšeny byly před vystavěním věžky ve vížce nad střechou, nyní snesené, třetí, pro svůj nerozlučitelný nápis památný a zajisté velmi starý, přenesen sem po zboření staré radnice s věže radničné.

Největší z nich měří 1' 5 1/2" v průměru a má po straně následující nápis:

WENCESLAVS WANIEK
ET obraz COMVNITAS
BRZES sv. Jana NICENSIS
BENEFAC Nep. TORES.

I: W: K: 1795.

Prostřední, 1' 2" široký, ozdoben obrazem sv. Vojtěcha, dvojitém křížkem a kolem hlavy tímto nápisem v jedné řádce:

»SANCTE ADALBERTE ORA PRO
NOBIS . ANNO DOMINI 1674.«

Nejmenší, 10" široký, jest zvonec z bývalé radnice. Kolem hlavy jsou na něm v jedné řadě bez smyslu vypouklá písmena.

Kostel stojí uprostřed původního hřbitova, jenž se strany jihozápadní valně byl rozšířen. Pro své široké cesty, umělé uspořádání a krásné náhrobníky patří hřbitov březnický mezi nejkrásnější v našich městech.

Zámecká kaple. V starobylém zámku zdejší, k němuž po kamenném mostě o čtyřech obloucích z města přijdeme, nalézá se krásná kaple Neposkvrněného Početí Rodičky Boží z doby Přibíka Jeniška z Újezda. Vstupuje se k ní z nádvoří po schodech. Svatoyně tato, jež by mnohé obci za kostel sloužití mohla, jest vyvedena v slohu gotickém, v lodi měří 11 kroků délky a 8 kroků šířky, presbytář, 6 kroků dlouhý, jest stejně s touto široký i stejně vysoký. Do kaple padá světlo 8 okny gotickými, z nichž 2 jsou v presbytáři, 4 v lodi a 2 na hudebním kůru. Okna jsou proti sobě rovnoběžně umístěna, pouze deváté za hlavním oltářem zazděno a v něm socha Panny Marie, jako by ve výklenku nad čelným oltářem se vznáší. Obě okna v presbytáři, jež od lodi polosloupem oddělena jest, jsou barevná. Na onom po evangelní straně spatřuje se Spasitel na kříži, pod ním stojí sv. Jan Nep. a sv. Antonín s Ježíškem, pod oběma světci dva stejné znaky Kolovratsko-Újezdské, oba spojitě. Na druhém se strany epištoly Panna Maria, pod ní sv. Josef a sv. Valburka a dole rovněž dva uvedené znaky. Svati ti upomínají na údy z rodiny Kolovratské. Krásnou hru ozdobu celé kaple pořídil zesnulý hr. Jan z Kolovrat. Celek dlážděn šestihrannými pískovci.

Stojí zde tři oltáře. Nad mensou oltáře hlavního jest točitý svatostánek s Nejsv. Svátostí, obklopený s každé strany třemi soškami světců: sv. Jana Nep., Josefa, Jana Křtitele, Antonína, dvou neznámých a dvěma kořícími se cheruby. Nad tabernaklem umístěn drahocenný obraz Madonny na zlaté půdě, z r. 1396 pocházející. Vzácná tato památka uzavřena pod sklem ve zvláštním rámcí, jež paprsky a andílkové obkličují a zhotovena byla v roce jmenovaném jako kopie obrazu, který sv. Lukáš dle pověsti sám prý byl maloval. Dle slov kostelníka, odvolávajícího se na tvrzení zámeckého kaplana nynějšího, má být obraz proveden na plechu a patřiti měl králi Václavu, od něhož darem prý přešel

na arcibiskupa, pak na některého z Kolovratů, kteří po nabytí Březnice zde jej konečně umístiti dali. Matka Páně sedí a drží dětátko k ní se vinoucí, jest oblečena v zlatohlav, co zatím Ježíšek zahalen v rouško bílé. Roucha obou ozdobena mnohými drahokamy. Nad svatostánkem stojí dále dva relikviáře s ostatky svat. Jana Nep. a častěčkou sv. Kříže. Vysoko nad oltářem vznáší se v zazděném prostředním okně na kouli velká socha P. Marie bez poskvrny počaté.

Při samém oltáři, ještě za mřížkou, zvedá se po straně evangelia při zdi slušná kazatelna s anděly na poklopu a rezsévačem na řečništi.

Ostatní dva poboční oltáře přiléhají v lodi kaple ke zdím podélným a jsou naproti sobě. Po epištolní straně jest oltář sv. Anny, jejíž soška, dětátko při sobě držící, tu stojí mezi dvěma anděly na jednoduchém tabernáklu. Protější oltář zasvěcen sv. Šimonu a Judovi, na jichž den kaple r. 1689 od svätícího biskupa Jana Dlouhoveského z Dlouhé Vsi byla posvěcena, jest ozdoben soškami těchto dvou apoštolů a dvěma andílky. Na mense stojí obrázek P. Marie Bolestné a starý, plechový relikviář se sv. ostatky a tímto nápisem:

FIERI CVRAVIT P. FERDINANDVS

FANTA S. O. CISTERC.

PROF. PLASSII A. D.

1786.

Na polosloupech umístěny jsou na podstavcích velké sochy svatých, které, začínáme-li od hudebního kůru, v tomto pořádku za sebou jdou: sv. Apolena, Lukáš, Marek, Petr, Pavel, Matouš, Jan Ev., Barbora, všickni se svými příznaky. Nad hlavicemi týchž polosloupů jsou poprsí sv. patronů českých: sv. Ivan, Vít, Norbert, Ludmila, Václav, Vojtěch, Zikmund a Prokop.

Na zdi kaple jest mimo mnoho obyčejných zasklených obrazů na papíře pěkný obraz posledního soudu, a u oltáře sv. Anny obraz Panny Marie na plátně s tímto nápisem:

ESTO PROTECTRIX O BENIGNA

PARENS

znak Kolovratův.

DOMVS KOLOVRATIANAE.

Pod korunou hraběcí v poli černém je orlice, půl bílá, půl červená.

Na zábradlí hudebního kůru zavěšeny pod hraběcí korunou dva štíty, jeden Kolovratsko-Újezdský, druhý ve dvou kolmých polích, z nichž jedno černé, druhé červené.

Před velkým oltářem visí pěkná stříbrná lampa s četnými ozdobami a nápisy. Na baňce ozdobena jednorozcem svob. pánův z Újezda s cis. orlem a dvěma nápisy. Z těch první zní:

»Den Z Augusti

Anno 1696 Ist diese Lampen in die Brzezmitzer Sloss-Capellen zur Ehre Gottes und seiner Unbefleckten Mutter Und Jungfrauen Marie geopfert Worden.«

Druhý nápis:

»Durch den Wohlgebornen Herren Herrn Johann Joseph Herrn von Ugezd, Herrn auf Brzeznitz Tochowitz Kaupy, Lasko, Kamena, Hradischt, Wildstein und Zdiar etc. der Röm. Key. May. Wircklicken Cammererh. und Verordneten König. Hauptman des Prachiner Creyßses.

Pod baňkou táhne se kolem do kola nápis, udávající, kdy lampa byla obnovena, a zní takto:

»MVNIFICENTIA ILL. EDVARDI ET
MARIAE COMITVM A PÁLFFY
ERDÖDY BB. AB VJEZD DD. IN
BRÉZNICE HRADISTE ET MERKLIN
RESTAVRATA 1877.«

Nejdoleji jest pod hraběcí korunou spojený znak Újezdsko-Kolovratský a dva taktéž do lampy vryté následující nápisy:

»IOSEPH
GRAF KOLLOWRAT
FREYH. V. VGEZDT
K. K. KÄMMERER HERR
DER
HERRSCHAFT BRZEZ
NITZ V. HRADISCHT.«

Druhý nápis:

»IM
IAHRE 1810

ZVR

EHRE GOTTES

V. D. VNBEFLEKTEN

MYTTER VND

IVNGFRAY MARIE

MIT GVBER.

BEWILLIGVNG

IN CONV. MÜNZE

AVSGELÖSST.«

Pod hudebním kůrem vede vchod do prostranné sakristie, v které uloženo jest mnoho pěkných a vzácných paramentů. Na dvoukřídlových dubových dveřích jest leto-počet:

16. — 32.

Nad střechou kaple vznáší se špičatá věžička se zvonkem. V kapli čte se každodenně mše sv., na níž berou podílu i obyvatelé z města.

Zámek čili hrad jest budova starobylá, jest obklopen k městu dosud valy a baštami kulatými, z nichž jedna Otakarkou sluje, že v ní Otakar nějaký čas vězněn býti měl. Do nádvoří vstupuje se skrz v novější době zřízený park branou mohutné zámecké věže, na níž jsou hodiny. Zámek sám býval oblíbeným zimním sídlem hr. Jana Krakovského z Kolovrat.

Město samo čítalo r. 1869 celkem 2677 obyvatelů. Při sčítání r. 1880 podniknutém nalezeno obyvatelstva 3211. Osada farní čítá 3720 osadníků a skládá se z města a následujících přifařených obcí: Bors popl. dvorem. — Dobrá Voda, mající jméno od minerálního zřídla, od pradávných dob známého. Jsou zde lázně a mešní kaple svat. Maří Magdaleny, již Přibík z Újezda vystavěl a hrabě Jan Karel Krakovský z Kolovrat r. 1858 obnovil. Koná se v ní mše sv. na den sv. Maří Magdaleny, v neděli po ní, a v pondělí po posvěcení chrámu Páně. Nedaleko odtud zvedá se na mírné povýšení dosud nepatrný zbytek hradu, jenž se v Trajerově popisu buděj. diec. a v Orth-Sládkově topograf. statist. popisu král. Českého také »Hrochův Hrádek« nazývá, ač nedáno-li jména toho zřízení neprávem k vůli poblížskému kostelu Stražištskému. Hrochov (též Rochov), někdy panské sídlo, nyní ves, nalézáme ve farnosti Stražištské v okrese Ústěckém. — Martinice. — Počáply. — Poříčí Přední. — Poříčí Žadní.

Patronem fary Březnické, do vikariátu

blatenského příslušné, jest studijní fond. Nynějším farářem jest: Tomáš Petrželka, os. děkan, rodák Kvaskovický; kooperátorem Jan Švec, rodák Horažďovický; kate-

chetou školy národní a měšťanské Václav Sedlák, rodák Tajanovský; zámeckým kaplanem Jan Pokorný, bisk. notář, rodák Zálšský.

170. Farní Chrám Páně sv. Maří Magdaleny v Lužanech na Jičinsku.

Píše Josef Nechvíle, farář v Dašicích.

Lužany, vesnice 2 hod. vých. od Jičína vzdálená se 2 dvory, malým a velkým, bývalé panství Kumburk. Uprostřed té osady stojí filiální chrám sv. Maří Majdaleny, ve 14. stol. zvláštním plebánem opatřený, platícím 6 gr. papežského desátku (Tomek rejstříky str. 92). R. 1357 uváděl plebán Lužanský plebána v Chotči (Emler lib. I. Conf. pars. I, 17) a r. 1358 plebána v Konecchlumu (tamtéž str. 20). R. 1360 zemřel plebán Štěpán v Lužanech, na to Zbud z Lužan, patron toho kostela, dosadil sem Petra syna Mikuláše z Tačina za plebána (tamtéž 136). Více plebánů jsem nalezl; v knihách erekcčních též o tom kostele není nic psáno. Jak dále ta fara byla obsluhována a jakým kněžstvem, není nic známo, až r. 1629 jmenuje se zde katolický farář první Matěj Štěnic, Polák, uvedený sem Jezuitou Jiřím Matoušem Bernatiem. Ale matriky jsou teprv z r. 1666. Farní stavení stálo, kde je nyní farní stodola (v tak zvaném zádušním sadě). Nynější fara, kde dříve bývala farní stodola, postavena jest r. 1770. Příjmy faráře v době staré byly z té fary: z Lužan 19 kor. žita, 18 korců 3 vtle ovsy, od kostela 2 kopy k pouti a posvícení peněz a 38 kuřat. Mimo to byl velký desátek z přífařených osad. První kaplan známý zde dosazený byl r. 1747 Rudolf Dvorský. — Starý kostel byl právě na tom místě jak nynější, byl též kamenný, s kohoutem hleděl ale k východu, kdežto nyní jest obrácen na sever, měl 2 předsíně na straně evangelní a malou sakristii. Věž dřevěná stála pro sebe. Kostel ten schátralý přestavěn byl znova v copovém slohu r. 1792 a neskytá nic památného. — Zvony na věži báňovité jsou 4 s nápisy: I. (tíže 40 centů):

»Rychtarz Adam Vavru. Jirzik Maress. Hawel Maryan. Gan Czerzowsky. Matieg Pawlu. Martin Staromiestsky.«

Na jedné straně dole:

»Albrecht Waczlaw Smirziczky ze Smirzicz na Horziczycz Geho Milosti Arciknizete Maxmiliana Rakauskeho Komornik 1600«; pod tím erb Smiřických a známý text biblický:

»Also hat Gott die Welt geliebt etc.«

a doleji:

»Pokrzikugte Hospodinu wssichni obywatele zemie sluzte Hospodinu s weselym przizwukowanim przistupugte przed obliczeg gehu s prospiewowanim Zialm C.«

2. Druhý, přelitý r. 1778 od Frant. Ant. Francke v Praze, měl nápis:

»Zwon tento slyt gest nakladem chudeho zadussy Lužanského ke czi a chwale Boží k poczestnosti sw. Marzi Magdaleny od Mikulasse Przikowcze w Mlade Boleslawi Leta Panie MDCCXVI.«

Na jedné straně dole:

»Od hromobiti a baurzky skrze orodowani swate Marzi Magdaleny wyswobod nas Pane Jezu Christe.«

Na druhé straně:

»Za Geho Milosti P. P. Jana Adama z Boží Milosti a Stolice Aposstolske Biskupa Kralo-Hradeczkeho hrab. Wratislawa z Mitrowic P. na Chrasti etc. za wrch. Pani P. Marie Terezie owdowiely Hrab. z Trautmannsdorfu Ro. Hrabienky z Paar u tuterio nomine P. na Gitczinie, Kumburku Aulibiczycz etc. za dwogicztihodneho knieze Pa Gana Petra Prayzlera fararze za uroz. Sta. Wla: P. Gin-drzicha Sta: Patka z Weissenfeldu Inspectora za Waczlawu Kopeczkyho a Waczl. Spudicha kostelnikuw.«

3. Menší:

»S. Maria Magdalena ora pro nobis 1739« (tíže 1 cent).

4. Nejmenší bez let a nápisu 20 lib. — Zvonek sanktusník 20 lib. s gotickým

písmem nečitelným. — R. 1416 uvádí se se ještě Václav farář v Lužanech (Pam. X, 159).

Vesnice tato jest starobylá, uvádí se již r. 1143 v původním nadání zakládací listiny kláštera Strahovského (Erb. reg. 106), pod jmenem Lusane s lesem Mezný a Újezd až ku průchodu zvanému Stráže, které koupeny byly od Beneše odtamtud syna Marka, které jméno Lusane dějepisec horlivý p. Josef Jireček, vysvětluje na Lužany a Újezd u Nové Paky (Pam. IX, 817, Tomek Dějiny Prahy I, 88). R. 1419 dne 28. Máje postupuje Albert z Radostova řečený Strmen v dluhu 700 kop. gr. Janu z Risenburka platy na Radostově, Žereticích a Lužanech (A. Č. III, 493). R. 1498 Alžběta z Valečova prodala v Lužanech čtvrtý díl dvoru popl. s popl., jak to dostala od Ludmily z Valečova, manželky Haška z Lužan, r. 1498 $\frac{1}{6}$ Miku-

laši Trčkovi z Lípy (A. Č. V, 569) a takéž tentýž den a rok postoupil Zikmund Pětipeský ze Krásného Dvora právo k Lužanům dvoru popl. s popl. dvorům Kmetcím s popl. témuž Mikuláši Trčkovi z Lípy (A. Č. V, 570). Ale již r. 1568 patřila ta osada k Úlibicům a Kumburku (Bílek, Dějiny konfiskací 579). R. 1606 jmenuje se na jednom zvoně v Újezdě Svatojanském Jan Jiří Kůle z Chotče na Lužanech (Pam. X, 155). R. 1630 Adam Náchodský z Neudorfu, písař při stavitelském úřadu v Praze, měl dvůr v Lužanech (C 215, C $\frac{1}{4}$). R. 1624 dvůr ve vsi Lužanech patřící k Vojicům prodali po Janu Vojickém z Nové Vsi jeho sestry Lidmila a dcery jeho Esthera, Marketa, Žofie a Lukrecie Albrechtu vévodovi z Valdštyna (Bílek, Dějiny konfiskace 813). Komu dále ty dvory patřily, nemohl jsem nalézt.

Pražské kostely Karlem IV. zbudované.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

I.

Kollegiátní chrám sv. Apolináře na vrchu Větrníku.

Chrám sv. Apolináře vypíná se na východním ostrohu vrchu Větrníku, jenž třemi stranami dosti příkře nad okolí vystupuje. S výšiny své rozhlíží se budova v prosté

(Obr. 4.)

ušlechtilosti architektonické vážně po vůli. Kostel jest jednolodní s přistavěným na východ užším chorem.

Lod čítá pět obdélníků klenbových; na jižní straně přistavěna jest v celé šířce

prvního obdélníku věž poměrně mohutná (obr. 1.). Do lodi chrámové vchází se portálem se strany severní, v jehož ostění dosti bohatě profilovaném střídá se prut tvaru hruškového se žlábkem. Každý ze

článků vystupujících opatřen jest dvojitou páskou. Vnitřní síň lodi jest pěkně osvětlena a prostranná, čítající 25'20 m. do délky a 10'05 m. do šířky. Stěny hladké prolomeny jsou na sever portálem a pěti okny (obr. 4.), k jihu pak 4 okny (obr. 2.). Okna jsou dvěma pruty do tří polí rozdělena a kružbou před třiceti ro y nově osazenou opatřena. Žebra klenbová prostě profilovaná spočívají na krákorcích a vystupují z nástěnných položebíer všudy je lemujících. Klenba jest poměrně stlačená, jelikož střed pouze o 12 cm. převýšen jest. V celé šířce prvního obdélníku klenbového na straně západní přístavěna jest kruchta. Při zdi čelní vcházelo se druhdy do sakristie ve věži upravené; vchod tento jest nyní částečně zazděn a nový probourán ku získání místa pro schody na kruchtu. Vrchní síně věžní užívá se za depositář.

Chor o jeden schod zvýšený a pěti stranami osmistěnu zakončený otvírá se vítězným obloukem prostě profilovaným (obr. 5.). Jest osvětlen devíti okny prutem na dvě půle rozdělenými, z nichž nyní některá zazděna jsou. V čelním okně osmistěnu, rovněž zazděném, zachovala se dosud byt i valně poškozená kružba původní. Kružby ostatní jsou při opravě r. 1858 novými nahrazeny. Pod okny obíhala římsa nyní jen za oltářem zachovaná, na níž spočívají přípory patkami opatřené a zajímavými hlavicemi ozdobené, s okrasou částečně luppenatou a květovou, částečně figurální. Tak na př. hlavice v levém rohu ukazuje poprsí anděla, v pravém rohu lva okřídleného, vedle pak okřídleného muže sedícího. Z hlavic pnou se žebra velmi pěkné klenby; profil jejich tvaru hruškového se žlábkem jest dosti bohatý a vystupují ze slabého položebíer žlábkovitého. V šikmé zdi osmistěnu na straně epistolní jest malý, jednoduchým lemováním opatřený výklenek pro konvičky s obloukem krabami posázeným a růžicí zakončený. Ve vedlejší rovné zdi

osmistěnu upraven jest velký výklenek pro sedilie eliptickým obloukem sklenutý, jehož zbytky ukazují, že kolkolem obíhala ozdobná římsa visutá. Stopy na straně evangelní ukazují, že zde býval svatostánek gotický. V choru jakož i v lodi po obou stranách oblouku vítězného zachovaly se staré mensy kamenné.

Z venčí opatřen jest kostel opěráky silně vynikajícími, což zejména platí o pi-

(Obr. 5.)

lířích nárožních, které u lodi tak mohutně vystupují, že hrana jejich jest v rovné čáře s opěráky středními. Opěráky mají po jednom ústupku a jsou svrchu štítkem chráněny. Římsa podokenní obíhá kolkolem. Krov zachoval původní strmý tvar svůj. Věž na straně jižní v šířce obdelníku klenbového k lodi přístavěná vystupuje směle do výšky. Spodek čtvercový římsami do tří pater rozvržený přechází ve čtvrtém patře do osmistěnu, nad nímž pne se ladný jehlanec původní, prejzy krytý (obr. 2.).

Z Akademie křesťanské.

Valná hromada.

Dne 3. května konala Akademie křesťanská jednáním výroční valnou hromadu za předsednictví náměstka starostova, metropolitního kanovníka Dra Klementa Borového.

Z výroční zprávy uvádí se tuto, jak následuje:

Roku 1885 čítala Akademie křesťanská 1256 členů,

a sice 34 zakládajících, 123 činných a 1099 přispívajících.

Ředitelstvo Akademie křesťanské utrpělo v roce právě uplynulém citelnou ztrátu úmrtím velezasloužilého člena svého sochaře Ludvíka Šimka. Členové ředitelstva účastnili se jak při pohřbu v Pánu zesnu-

lého dne 25. ledna, tak i při slavném rekviem dne 26. ledna, jehož hudební část provedla pěvecká škola při Akademii křesťanské.

Lonského roku učiněné kroky k získání většího účastenství ve snahách Akademie nezůstaly mimo ony v lonské výroční zprávě uvedené bez dalších výsledků. Vedle chvalného doporučení knížecím arcibiskupským ordinariátem v Praze a biskupskými ordinariáty v Budějovicích a v Litoměřicích dostalo se Akademii křesťanské neméně lichotivého doporučení biskupskými ordinariáty královéhradeckým a brněnským, které doslovně se tuto podávají.

Nejdůstojnější biskupská konsistoř v Hradci Králové

ráčila vydati v »Ordinariátním listě« následující prohlášení: Nr. Exh. 497.

Odporučení spolku »Křesťanská Akademie v Praze« se obnovuje.

Jest tomu bezmála deset roků, co v Praze činnost svou zahájil spolek, kterýž sobě vytkl za úkol v duchu katolické církve pěstovati vědu a umění a pečovati o zušlechťení hudby církevní a zachování křesťanských starožitností.

Jest to »Křesťanská Akademie v Praze«. Jakou měrou až dosavad vyhověl ten spolek úkolu svému, s důstatek lze seznati z výročních zpráv každoročně vydávaných. Zde jen k tomu poukazujeme, že pomocí jednot Cyrillských již velmi mnoho prospěšného podniknuto ku povznesení církevního zpěvu a hudby chrámové, jakož také že četné chrámy ve všech diecésích Čech a Moravy ozdobou svých stěn a oltářův i liturgickým rázem církevních rouch a bohoslužebného náčiní výmluvně svědectví o užitečném působení Akademie křesťanské vydávají, a že snahy téhož spolku došly schválení sv. Apoštolské Stolicе listem zvěčnělého sv. Otce Pia IX. ze dne 8. listopadu 1876 velice lichotivým.

Jelikož se však nyní nutným býti ukazuje, aby jak obyvatelstvu katolickému tak i velectihodnému a důstojnému duchovenstvu v Čechách i na Moravě zájmy Akademie křesťanské byly na paměť uvedeny, neváháme poznovu týž spolek a to tím ochotněji chvalně doporučiti, jelikož jest ustavičně toho bedliv, nařízením Pražského sněmu provinciálního jakož i rozkazům nejdůstojnějšího Episkopátu v oboru církevní vědy a církevního umění co nejdokonaleji vyhověti.

Biskupské konsistorium v Hradci Králové,
dne 23. ledna 1885.

Nejdůstojnější biskupská konsistoř v Brně

ráčila vydati v »Ordinariátním listě« následující prohlášení:

Křesťanská Akademie v Praze.

»Jakkoli spolek »Křesťanská Akademie v Praze«, kterýžto za úkol si postavil pěstovati vědu a umění v duchu křesťanském a starati se o ušlechťení hudby chrámové jakož i o zachování starožitných památek křesťanských, velebnému duchovenstvu dobře znám jest, a jakkoli i schůze církevně-hudebních spolků a

přátel správné hudby chrámové minulého roku v Brně odbyvaná i výstava kostelních předmětů v Brněnském muzeu o jeho snahách a pracích jak co do opravy hudby chrámové tak i co do pořizování liturgicky správných nádob a rouch kostelních nevymluvnější svědectví vydává: přece byvše o to ředitelstvem spolku požádání, spolek tento znova a co nejlépe doporučujeme, přejíce sobě, aby velebné duchovenstvo četně k němu přistupovalo, zvláště pak objednávkami snahy jeho vydatně podporovalo, spolu však i upozorňující, že druhdy i jiné firmy výrobky své méně dokonalé, ne-li zcela špatné, za dílo Křesťanské Akademie vydávají.«

Ředitelstvo Akademie Křesťanské bralo se zástupci četných katolických spolků pražských vřelé účastenství v slavnosti nastolení nového metropolity církevní provincie české a Primasa království Českého, Jeho knížeci Milosti hraběte Františka ze Schönbornů, a bylo účastno slavnostního slyšení všech katolických spolků Pražských v knížecí-arcibiskupském paláci na Hradčanech za příčinou tohoto nastolení v neděli dne 15. srpna minulého roku.

Ve schůzi ředitelstva dne 5. října m. r. usnešeno požádati nového arcipastýře, by převzal protektorát Akademie křesťanské, což že nejdůstojnější arcipastýř učiní, tím spíše lze bylo očekávati, jelikož při svém dřívějším pobytu v Praze i členem ředitelstva Akademie křesťanské i jejím místopředsedou a velice činným členem výboru odboru uměleckého byl. Naděje tato ukázala se plně podstatnou. Přijav deputaci sdělující Jeho knížeci Milosti toto usnesení ředitelstva Akademie křesťanské velice blahosklonně, ujišťoval nejdůstojnější arcipastýř, že rád přijímá protektorát spolku a ústavu Jemu nad jiné milého a vzácného.

Křesťanská Akademie konala v roce právě uplynulém památku roletého trvání svého a může za tuto řadu let mnohým zdárným dílem umění církevního se vykázati. Za příčinou tou konány v den sv. Cecilie ve farním chrámu Páně u sv. Jiljí slavnostní služby Boží pontifikální, jež za četné assistance odbyval sám knížecí arcipastýř hrabě František ze Schönbornu. V týž den u večer pořádala pěvecká škola vedením učitele svého Františka Chluma slavnostní koncert v katolickém spolkovém sále v domě svato-Václavské záložny. U vědomí tom, že počíná věci bohumilé, nastoupilo ředitelství Akademie křesťanské druhé desíletí činnosti své. Některé změny stanov, kteráž ředitelstvo Akademie valné hromadě navrhuje, mají tuto činnost usnadniti. I doufá ředitelstvo, že podáním některých výhod členům Akademie získá větší účastenství jak v duchovenstvu tak i ve světě vzdělaném vůbec pro snahy Akademie. Zakládá pak tuto svou naději v té okolnosti, že v nejbližší příští době odbor vědecký vydáním většího díla rozvine u větší míře činnost svou. Jest si přáti, aby pak jednotliví členové a příznivci Akademie křesťanské vědecký odbor v činnosti jeho podporovali a návrhy svými, měli-li by nějaké, na jevo vystoupili.

Ředitelstvo požádalo i tentokráte jako minulá

léta slavný výbor Dědictví sv. Prokopa, aby náklad na pět archů »Časopisu pro katolické duchovenstvo« laskavě uhradil — čemuž slavný výbor ochotně vyhověl. Ředitelstvo Akademie pak samo přispělo řečenému časopisu tím, že náklad na tři archy z jmění Akademie zapravilo a se uvolilo, že časopisu tomu jakož i časopisu »Methodu« a »Christliche Akademie« podpory poskytne jako za let minulých, a že časopisy ty v levnějších cenách členům svým přenechá.

Během roku přihlásilo se a přijato bylo více členů přispívajících, a skutečným zakládajícím členem v tomto roce stal se nejduším p. biskup brněnský, Dr. Fr. Bauer, jenž až potud daroval Akademii na penězích 316 zl., nehledě k darům vzácných knih a jiných věcí.

Akademii dostalo se i roku 1885 více značných darů a příspěvků, a sice: od Jeho Veličenstva císaře Františka Josefa 100 zl.; od svato-Václavské záložny 200 zl.; od české spořitelny 200 zl.; od t. vd. Václava Mosteckého, děkana ve Vodňanech, 20 zl.; od duš. p. Josefa Lžičáře, faráře v Plumlově na Moravě, 7 zl. 5 kr. Kéž příklady tyto hojných najdou následovníků.

Mimo dary tyto peněžitě obohacena i knihovna i sbírky archaeologické a umělecké několika dary značnějšími.

Všem těmto dobrodincům a dárčům jakož i všem, kdož snahy Akademie jakýmkoli způsobem podporovali, zejména pak p. t. pp. vikářům, resp. děkanům, kteří opět ochotně příspěvky od členů Akademie vybírali a zasýlali — jakož i redakcím listů, které ochotně zprávy Akademie uveřejňovaly, vzdává ředitelstvo povinné díky nejsrdečnější.

Zpráva účetní vykazuje příjmů 3351 zl. 96 kr.,
vydání 2846 zl. 99 kr.

Zbývá na rok 1886 504 zl. 97 kr. a 500 zl. v cenných papírech. Zpráva byla valnou hromadou schválena, načež přikročeno jest k volbě předsedy a pěti členů ředitelstva. Za předsedu opět zvolen A. V. Barvitijs a za členy ředitelstva: profesor a ředitel kůru Josef Foerster, metropolitní kanovník Dr. František Krásal, kooperátor F. J. Lehner, farář Josef Slánský a kaplan K. Vondruška.

Po vykonané volbě konal kaplan František Ekert zajímavou přednášku o soše sv. Václava, která před novým Museum má býti postavena.

Výroční zpráva odboru pro výtvarná umění při Akademii křesťanské za r. 1885.

Činnost třetího odboru v roce 1885 lze nazvati pozeňnanou, poněvadž i vůči nepřiznivým poměrům časovým u porovnání k činnosti r. 1884 značnou měrou se zvýšila. Přirovnáme-li úhrnný obchod v obnosu zl. 43.144 z r. 1884 k obnosu zl. 55.734 z r. 1885, vidíme patrný vzrůst.

V poslední zprávě učiněna zmínka při účtování o větší křtitelnici a o sousoší, které obě bylo doho-

toveno. — Alumnové k. a. semináře Olomouckého objednali totiž po několikaletých sbírkách bohatě ozdobenou křtitelnicí z kararského mramoru i s nádherným mramorovým zábradlím kolem ní. Šlechtní dárkové určili ji pro basiliku Velehradskou na Moravě, kde také pod hudebním kůrem nyní umístěna jest. Výkres její zhotovil starosta třetího odboru, jenž nakreslil též veliké sousoší, které dle modelu sochaře Ludvíka Šimka ku poctivosti sv. Cyrilla a Methoda v Třebíči na Moravě postaveno bylo.

Tisíciletá památka blažené smrti sv. Methoda, která se v minulém roce slavila, dala již dříve podnět k oběma objednávkám. Brzy po té byla podobná křtitelnice dle výkresu Velehradské pro Horní Studynky na Moravě objednána a zhotovena.

Mimo tyto zvlášť uvedené předměty sluší o třetím odboru podotknouti, že p. architekt Mocker zhotovil výkres gotického oltáře pro kostel Drachovský, p. architekt Štěrba výkres nového velikého oltáře pro kostel Petrovický a velikého oltáře a kazatelny pro kostel Roučkovský na Moravě, p. architekt Kaura výkresy ku přestavění a rozšíření kostela a velikého oltáře v Přepychách u Opočna, starosta odboru návrh a rozpočet pro obnovení chrámu sv. Jana v Kutné Hoře; konečně o tom zmínku činiti jest, že p. architekt Kaura postavil gotický oltář v Tuchlovicích.

Dodány byly dále: 2 Boží hroby, 4 křtitelnice, 13 soch, 2 obrazy, 15 křížových cest, 3 monstrance, 8 ciborií, 27 kalichů, 26 paten k nemocným, 9 skupin nádobek na sv. oleje, 25 jednotlivých nádobek k těmž účelům, 11 paciřkalů a relikviářů, 21 oltářních lamp, 25 kadidelnic, 23 kropenek, 2 kropáčky, 56 párů mešních konviček, mezi kterými troje zcela stříbrné a několik bohatě bronci ve stříbře neb ve zlatě ozdobených se nalézalo; 10 nádobek ku sv. křtu, 22 missalů, 34 pulťků pro mešní knihy, 154 oltářních sviců, ze kterých některé dle nových a vlastních vzorů zhotoveny; 4 lustrů, 9 harmonických zvonků, 3 přístroje na pečení hostií, 3 schránky na hostie, 14 garnitur kanonických tabulek, 35 křížů školních, 7 křížů ku průvodům, 8 svítlen ku průvodům, 18 umyvadel, 7 solníček. Mnoho rozličných předmětů zasláno buď ke správě neb k obnovení, k pozlacení neb ku postřibření.

Úhrnný obnos za všechny tyto vypočtené věci obnášel 25.347 zl. 88 kr.

V ústavu paramentním, který s třetím odborem spojen jest, zhotovily se r. 1885 následující předměty: 9 celých ornátů, 112 kasul, 47 pluvialů, 16 dalmatik, 6 infulí, 2 páry bisk. sandalií, 2 páry bisk. rukaviček, 43 vel, 33 plášťků na ciborium, 120 stol, 39 burs k nemocným, 13 nebes, 24 antipendii, 54 polštářů, 12 koberců na stupně oltářní, 108 koberců, 53 komží pro kostelníky a ministranty, 4 okrasy na kazatelny, 42 baretů, 14 přikrovů, 34 alb, 42 rochet, 10 povlaků na pulťky pod mešní knihu, 96 cingul, 8 pozlacených klíčků od tabernaklu se zlatými trapečky, konečně rozličné kostelní prádlo, opravy a správký různých rouch mešních. Zmíniti se

jest též o baldachýnu bílé barvy skvostně vyšívaném nad křtitelnicí v kostele Smíchovském, který darovala a paramentním ústavem vyhotoviti dala paní Marie Matějčková z Prahy. Úhrnná cena uvedených věcí obnáší 30.380 zl. 72 kr. r. m.

Sečtou-li se obě uvedené číslíce, dají svrchu do-
tčený souhrn 55.734 zl. 53 kr., nejvyšší dosud obnos, jehož Křesť. Akademie od počátku svého trvání docílila. Skvělý tento výsledek děkuje ovšem tisícileté památce blažené smrti sv. apoštola Methoda, poně-
vadž za tou příčinou objednávky se rozmnožily, avšak také stále vzrůstající důvěře, které se buď Bohu z toho chvála! Křesť. Akademie na všech stranách těší a o které podati lze nejpatrnější důkazy od osob i úřadů k tomu povolaných. Milostivé a blahodárnou činnost Kř. Akademie uznávající úsudky z Králové-Hradecké a Brněnské diecése byly již uvedeny. Všele a téměř v témž smyslu doporučují Křesť. Akademii také do-
brotné listy, kterých se Akademii již dříve se strany nejdůst. k. a. Ordinariatu Pražského a bisk. Ordina-
riatu Budějovického dostalo.

Po uplynulém desetiletí bude moci paramentní ústav, jenž ku pokynu zasloužilého bývalého člena odboru P. Edmunda Langra od třetího odboru byl založen, sám sebe vydržovati a na sebe odkázán býti. Činnost jeho, která až dosud moudře a poctivě byla řízena, vyhověla úplně potřebám nynější doby. Vý-
těžek, kterého docílil, byl až dosud z větší části od-
kazován ku jeho vlastnímu zvelebení. Doufáme, že ústav ten, který pod ochranou fideřitstva tak dobře prospívá, v nejbližší budoucnosti i jiným zájmům mimo vlastní bude moci sloužiti.

Spolkovému časopisu »Method« poskytl se i v minulém roce podpora 200 zl., poněvadž mezi jiným celou řadou velmi vzácných archaeologických mono-
grafií, které následkem provolání ve výboru ujedna-

ného a otázkami opatřeného pilnému redaktorovi dp. Ferd. Lehnerovi zaslány byly. zájmy čtvrtého odboru zastupuje.

Sbírký knih a uměleckých děl byly dary, pokračováním v odeřírání a jinými způsoby jen nepatrnou měrou rozmnoženy, sbírký pak nákresů, mincí a roz-
ličných starožitností rozhojněny toliko dary, za které šlechetným dárcům se tímto nejvícejší díky vzdávají. Rovněž vzdává se povinný dík slavnému správnímu výboru sv.-Václavské záložny za tak opětovnou a ve-
likou ochotu, kterou se umožnilo, že třetí odbor novou místnost pro knihovnu upravití mohl, ve které svým časem knihy a vzácnější díla se uloží, čímž užívání spolkové knihovny se umožní.

Bylo-li dříve sděleno, že výbor všemožně se staral, aby i čtvrtý odbor, pro rozličné překážky méně činný, na takové základy postaven byl, které by mu větší a obšírnější činnosti poskytnouti mohly, musíme nyní doznati, že účelu toho dosud dosaženo nebylo.

Doufati však lze, že až poměry se ustálí a ná-
hledy v této příčině vytřídí, že i v tomto odboru bla-
hodárná činnost se rozvine.

Výbor doznal těžké ztráty úmrtím svého věrného člena akademického sochaře Ludvíka Šimka, úda Akademie pro výtvarná umění ve Vidni, který se dne 25. ledna s tímto světem rozšel. Od založení křesťanské akademie byl vždy členem fideřitstva a od-
borů, těše se jako umělec i jako šlechetný muž nej-
větší vážnosti. Čest budiž památce jeho! Truchlivým odchodem jeho stenčen malý počet členů výboru tak, že nadešla nutnost, výbor novými osvědčenými a způ-
sobilými silami rozmnožiti. Aby se tak stalo, jest jedním z nejbližších a nejdůležitějších úkolů výboru.

V Praze, dne 29. března 1886.

A. V. Barvitiús,
t. č. starosta III. odboru.

Zpráva za měsíc květen.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové: Kalichy: pro důst. p. Karla Lochschmidta, faráře v Aši a pro vp. Jana Arnošta, kaplana v Sedlci. — Pozlacení a postříbření v ohni kalichů: pro vp. J. Dvořáka, kaplana v Malešově, pro dp. Jana Resslera, faráře v Jablonci; dvou kalichů, patenky k nemocným a nádobek na sv. oleje: pro dp. Ant. Hejbala, faráře ve Vlkosti; pacifikálů: pro dp. Fr. Dvořáka, faráře v Loučeni a pro dp. Jana Šimka, faráře v Čimelicích; šesti svíců: pro vdp. J. Kleina, děkana v Činěvsi; lampy: pro dp. Jos. Hyvnára, faráře ve Slušovcích na Moravě. — Patenky k nemocným: pro vp. Hug. Schwertnera, katechetu v Krásné Lípě, pro dp. Aug. Bienerta, farář v Nov. Městě a pro důst. farní úřad v Pořičanech. — Ná-
dobky na sv. oleje: pro důst. farní úřad v Pořičanech a pro dp. Jos. Slavíka, faráře v Oužici. — Konvičky ke křtu s táckem: pro dp. Jos. Hamerle, faráře ve Veltrusích. — Pacifikál: pro dp. Jos. Slavíka, faráře v Oužici. — Konvičky mešní: pro důst. farní úřad v Hostivicích, pro dp. Jana Suppana, faráře v Uhl. Janovicích a pro dp. J.

Slavíka, faráře v Oužici. — Kaditelnice: pro dp. Jana Kraupnera, faráře v Knihnicích na Moravě a pro Jeji Jasnost pí. kněžnu Schwarzenbergovou v Praze. — Kropenky: pro dp. Vinc. Nápravníka, faráře v Jirčanech, pro dp. Jana Kraupnera, faráře v Knihnicích, pro dp. Fr. Krausa, faráře v Heřman. Městci, pro dp. Jana Suppana, faráře v Uhl. Janovicích a pro dp. Jana Kocka, faráře v Právnině. — Kropáčky: pro důst. farní úřad v Křešicích a pro dp. Jos. Slavíka, faráře v Oužici. — Nádobka na sůl: pro důst. farní úřad v Hostivicích. — Umy-
vadlo cínové pro sakristii: pro dp. Vinc. Nápravníka, admin. v Jirčanech. — Nádobka na mytí prstů: pro blah. p. Josefa Doubka, velko-
statkáře v Praze a pro dp. J. Suppana, faráře v Uhl. Janovicích.

Rozlišené. Kříže: pro dp. Karla Rudišra, fa-
ráře v Tuchlovicích a pro vdp. Karla Hodináře, kn. arcib. vikáře v Černém Kostelci. — Missaly: pro J. Jasnost pí. kněžnu Schwarzenbergovou v Praze a pro dp. Jos. Slavíka, faráře v Oužici. — Zvonky harmonické: pro dp. J. Kohouta, admin. v Bi-
lovicích na Moravě a pro vysokor. pí. baronku Hild-

prandtovou v Praze. — Pultík: pro dp. Jana Suppana, faráře v Uhl. Janovicích.

Paramenty. Kasule: bílá pro vdp. Justina Koblasu, podpřevora na Strahově, pro dp. Jos. Hamerle, faráře ve Veltrusích; černá: pro dp. Ant. Hejbala, faráře ve Vlkostě; bílá: pro J. Jasnost pí. kněžnu Oettingovou v Praze a pro vysokor. pí. hraběnkou Palfyovou v Praze; červená a bílá: pro J. Jasnost pí. kněžnu Schwarzenbergovou v Praze; červená skvostná pro svátky: pro dp. Jana Žáčka, faráře ve Hvozdně na Moravě a pro vdp. Jos. Svobodu, děkana v Kolíně. — Pluvialy bílé: pro dp. Jos. Hamerle, faráře ve Veltrusích a pro J. Jasnost pí. kněžnu Schwarzenbergovou v Praze. — Vela: pro dp. Dr. Horáka, sekretáře řádu křižovníckého v Praze a pro pí. Vincenci Muderovou v Kelčicích na Moravě; zlatem bohatě vyšitě: pro dp. Tom. Kohouta, faráře v Hořicích na Moravě. — Štoly tři ze zlaté látky: pro vysokor. paní hraběnkou Palfyovou v Praze; křestní: pro bl. p. Jos. Doubka, velkostatkáře v Praze, pro dp. Frant. Vojáčka, faráře v Janovicích, pro dp. Jos. Kašpara, faráře v Radiměři na Moravě, pro důst. farní úřad v Křešicích a pro dp. Jos. Slavíka, faráře v Ouzici. — Pláštiky na ciborium: pro vysokor. paní hraběnkou Palfyovou v Praze, pro bl. p. Jos. Doubka, velkostatkáře v Praze a pro dp. Vojtěcha Podobského, faráře v Lysé, pro důst. farní úřad v Křešicích. — Bursy k nemocným: pro dp. Vojtěcha Podobského, faráře v Lysé, pro důstojný farní úřad v Křešicích, pro vdp. Jos. Pekárka, arciděkana v Blatné a J. Jasnost paní kněžnu Schwarzenbergovou v Praze. — Komže pro ministranty: pro dp. Jana Kraupnera, faráře v Knihnicích na Moravě a pro dp. Jos. Slavíka, faráře v Ouzici. — Birety: pro blah. p. Jos. Doubka, velkostatkáře v Praze a pro ctih. p. H. Konitopského, bohoslovce v Litoměřicích.

Prádlo kostelní. Rocheta, cingulum, humerale a j. pro vdp. Justina Koblasu, podpřevora na Strahově; rochety: pro dp. Josefa Kroupnera, faráře v Knihnicích, pro blahor. p. J. Doubka, velkostatkáře v Praze a pro vp. G. Lásku, kaplana

v Kejích; korporale: pro dp. Jana Suppana, faráře v Uhl. Janovicích; cingula: pro dp. Mart. Zemana, faráře v Koryčanech; purifikatoria a korporalia: pro dp. Vojt. Podobského, faráře v Lysé a pro dp. Jos. Hamerle, faráře ve Veltrusích.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Monstranci skvostnou: důst. pan Fr. Ptáček, farář v Trnávce na Moravě a důst. pan Jan Žáček, farář ve Hvozdně na Moravě. — Svícny oltářní: důst. pan J. Kohout, administrátor v Bílovicích na Moravě a důst. pan Ludv. Šprysl, farář na Vinohradech. — Lucerny k slavnostním průvodům: důst. pan G. Láška, kaplan v Kejích.

Rozličné. Křížovou cestu: důst. p. Stanisl. Škarda, farář v Mar. Lázních. — Obrazy: důst. p. Vojt. Podobský, farář v Lysé, důst. p. Hynek Knap, kaplan ve Veliši a důst. p. Jan Hrubeš, farář ve Zbejšově u Rosic na Moravě.

Paramenty. Kasule: bílou, velmi bohatě vyšitou: veledůst. p. Ed. Vostatek, rektor jezuitské koleje v Praze; červenou skvostnou pro svátky: důst. p. Jan Straka, farář v Adamově na Moravě; dvě bílé a jednu červenou: důst. p. Jan Načeradský, farář v Křepicích na Moravě. — Nebesa s žerďmi: důst. p. Jos. Načeradský, farář v Křepicích na Moravě, důst. p. Jos. Heindl, farář v Neuhauslu a důst. p. Jos. Slavík, farář v Ouzici. — Bursy dvě zlatem vyšité: důst. p. Mart. Zeman, farář v Koryčanech na Moravě. — Antependium zlatem vyšité: veledůst. p. Klem. Pospíšil, děkan v Bořitově na Moravě. — Krouhve: důst. p. G. Láška, kaplan v Kejích, důst. p. Jos. Moc, farář v Malešovicích na Moravě, důst. p. Ant. Keppert, farář v Molkovicích a důst. p. Leop. Hrubý, farář v Kdousově na Moravě. — Prapor pro školní mládež: důst. p. Štěp. Jelinek, farář v Šakovicích na Moravě. — Pentle k praporům zlatem vyšité: blahor. paní Klára Míxová, paní Kateřina Nováková a paní Marie Kavková v Příbrami.

Nekrology.

† **Antonín Baum.** Řady starších pracovníků stále řídí. Dne 2. t. m. povolán na věčnost jeden z nejlepších znatelů archaeologických a uměleckých památek českých, architekt Antonín Baum. Narozen r. 1830 stal se po dokončených studiích odborných r. 1853 kreslicem v architektonické kanceláři Ullmanově, v kterémžto úřadě účastnil se stavby monumentálního chrámu sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně od zakládání až do dokonání stavby. V kanceláři uvedené pracoval plných 20 let. R. 1873 zvolila jej tehdejší banka předměstská za technického ředitele. Po roce se však vzdal onoho postavení, zahájiv činnost co samostatný architekt se společníkem B. Münzbergerem. Z veřejných staveb, které dle nákresů a řízením jeho v Praze se budovaly, dlužno uvést: novou zasedací síň na staroměstské radnici s případným průčelím, mýtné domky mostu Palackého, radnici karlínskou, dům občanské záložny, školu reálnou, divčív a chudobinec v Karlíně. Pro Náprstkovo průmyslové museum pracoval nákresy.

Po několik roků byl členem ředitelstva a odboru pro výtvarná umění při Akademii křesťanské, kde mu svěřena byla řada prací z oboru umění církevního, zejména celá vnitřní úprava kostelů: ve Velebicech, Mšeně a Hostinném, hlavní oltář a kazatelna v Husinci, hlavní oltář v Nepomuku, několik křtitelen a jiných předmětů. S velikou láskou obnovoval románskou kapli sv. Martina na Vyšehradě, tamější kapli Mariánskou, v době pak novější řídil vnitřní úpravu a polychromii farního kostela sv. Haštala.

Literární činnost jevila se důkladnými články archaeologickými porůznu uveřejněnými v »Památkách«, ve »Světětozu«, »Květech« a »Methodu«, sjehož redaktorem vydal nákladem odboru archaeologického Akademie křesťanské »Otázky archaeologické.«

V Pánu zesnulý byl zbožňovatelem staršího umění českého, které vysoko cenil a miloval. Vlasti ztratila v něm upřímného a věrného syna. Requiescat in pace!

† **Josef Zelený.** Dne 5. května zemřel v Brně akademický malíř Josef Zelený v 63 roce věku svého. Zelený nejen v oboru umění malířského vynikal vysoko nad míru rozhodných talentů, nýbrž po celý život svůj zachoval si a osvědčoval svou ryzou a vřelou lásku k vlasti a národu, z něhož byl pošel, jehož věrným a vynikajícím synem přes všechna protivenství a lákadla ciziny vždy zůstal a jehož sláva a čest tvořily vždy hlavní snahu zemřelého. S Josefem Zeleným klesnul v hrob jeden z oně staré gardy vlastenecké na Moravě, jejíž ideální směry, nadšení, obětavost a práce na národa roli dědičné generaci musí zůstatí vzorem, posud touto generaci nedostiženým. V Brně a i na Moravě nebylo vlasteneckého podniku a hnutí, jehož by se zesnulý nebyl účastnil s celou silou své horoucí lásky k vlasti a národu. Byl to muž povahy šlechtěné, jeden z těch českých Moravanů starého dobrého zrna. Narodil se roku 1824 v Rajhradě na Moravě. Cvičil se již jako chlapec sám od sebe v kreslení. Naleznuv pak podporovatele v tehdejším prelátu Rajhradském Šlosarovi, dán jest od něho do Brna, kde se stal žákem malíře Mat. Štastného. Obdržev později stipendium 200 zl. odešel do Vídně, kdež pilně vzdělával se na tamější akademii, a kde první jeho obrazy sv. Petr a Mojžiš jako zákonodárce (1848) došly na tamější výstavě veliké pochvaly. Roku 1848 usadil se Zelený

v Praze, kdež za tříletého pobytu svého maloval nejvíce podobizny. Roku 1851 oženiv se vrátil se do Vídně, kdež rovněž hlavně malováním podobizen se zaměstnával. té doby (1852) pochází jmenovitě výtečná podobizna jeho příznivce preláta Šlosara v životní velikosti. Ale brzy přestěhoval se Zelený do Brna, odkud ho docházely četné zakázky. R. 1857, obdržev od zemského výboru stavovského peněžitou podporu, podnikl uměleckou cestu po Německu a Francii, na které obzvláště pilná studia konal v Mnichově a v Paříži. Zelený maloval nejvíce podobizny, avšak i v jiných oborech provedl mnohá zdařilá díla, obzvláště oltářní obrazy pro četné kostely moravské. Velkých a menších oltářních a kostelních obrazů, pocházejících od Zeleného, čítáme velké množství, zvláště obrazů sv. Cyrilla a Methoda. Od nebožtíka pochází také několik menších větších obrazů chovaných v klášterní obrazárně rajhradské.

Sláva a věčná paměť budiž Zelenému v národě našem!

»Hlas,« z něhož zprávy tyto vyňaty jsou, slibuje, že později přinese krasoumnou úvahu o obrazech Zeleného, církevních a vlasteneckých. Redaktor za splnění slibu vřele žádá, jelikož ovoce umělecké činnosti malířovy v Čechách méně povědomy jsou.

Lehner.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz řádů řeholních. zl. kr.

Přenešeno . zl. 827 30

Do 2000 schází 1172 zl. 70 kr.

Votivní obraz český.

Přenešeno . . 776 22

Nejmenovaná z Libně 9 —

Úhrnem . . 785 22

Do 2000 schází 1214 zl. 78 kr.

Votivní obraz řeholních panen.

Přenešeno . 656 06

Do 2000 schází 1343 zl. 94 kr.

Votivní obraz bohoslovců česko-moravských.

Ctění pp. bohoslovci semináře Brněnského
(4. splátka) prostřednictvím cp. Jos. Horáka 20 —

Úhrnem . . 456 06

Do 2000 schází 1543 zl. 20 kr.

Votivní obraz moravský zl. kr.

Přenešeno . . 366 04

Bl. Emmerentiana Rothová v Brně (k dosavádním 7 zl.) na splátky ve lhůtách dalších 50 —
Nejmenovaný z Frýdku ve Slezsku 1 —

Úhrnem . . 417 04

Do 2000 schází 1582 zl. 96 kr.

Votivní obraz polský.

Přenešeno . . 198 34

Do 2000 schází 1801 zl. 16 kr.

Votivní obraz krajanů amerických.

Přenešeno . 35 50

Do 2000 schází 1964 zl. 50 kr.

Za další hojně dary na veškeré votivní obrazy
prosí

redaktor.

➡ Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234. ➡

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Retězová ulice číslo 223.

Nákladem vydavatelovým. — Knihtiskárna Politiky v Praze.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 5.

V Praze, dne 30. června 1886.

Ročník XII.

OBSAH: O pozůstatcích kláštera a kostela zderazského na Novém městě pražském. — Kostel sv. Václava v Ochozi na Moravě. — Fil. Chrám P. sv. Václava v Bračicích — Fil. Chrám P. Zvěst. Bl. P. Marie v Oulibicích. — Pražské kostely Karlem IV. zbudované: Kostel Zvěstování Bl. P. Marie v Slupech. — Různé zprávy. — Z Akademie křesťanské. Zpráva za měsíc červen. — Příspěvky na votivní obrazy.

171. O pozůstatcích kláštera a kostela zderazského na Novém městě pražském.

Napsal Moric Lüssner, cis. král. místopředsedelský rada m. s.

Mezi nejslavnější a nejbohatší kláštery Prahy náležel před válkami husitskými klášter křižovníků strážců hrobu Božího, již r. 1190 na Zderaze založený. Byl pobořen dne 31. července 1419 a 5. srpna 1420 a od těch dob nikdy více k předešlé slávě povznést se nemohl, až konečně dne 29. července 1785 byl zrušen. Znamením řádu toho byl dvojnásobný červený, zlatem lemovaný kříž na lodičce stojící v poli černém. Pohled na kostel klášterní, jak před svým zbořením vypadal, zachoval nám Schaller v popisu města Prahy. O druhém zhozném útoku na tento kostel a klášter podává nám Hájek následující zajímavou zprávu: »Roku 1420 na zajiří po sv. Jakubu ap. Pražané novoměstští pilně klášter zderazský bořili a kameny před své domy vozili, i byl toho času správcem obce novoměstské nějaký Mach, příjmy Traušil, kterýž měl dům na rynku proti Kotcům, zadkem k kostelu zderazskému, ten přiběhl w náhle mezi dělníky a nedal více toho kostela sv. Petra bořiti, řka: Nechte toho, to já sám obořím a kameny tu hned do svého domu zadkem odvoziti rozkáži; a oni hned přestali a on osmý den umřel a tak kus kláštera pro budoucí památku až do dnešního dne zůstal.« Tento kus kláštera pozůstával větším dílem z části vysokého kůru, sakristie a

z ambítů tuším porouchaných. Ambit kláštera dal probošt Jan Vilém Elbel z Elbingsbergu († 1690) čistiti, opravovati a vybíliti, zvláště pak ten ambit, kde Husité klenutí zkazili, dal přestavěti (de novo aedificare. Hammeršmidt, prodrom. p. 287 & 290). Stará sakristie byla použita k službám božím (tempellum) a postavena do ní krásná a veliká dřevěná socha matky Boží, dle pověsti v ssutinách kostela nalezená, která pak od lidu často přicházejícího pobožně ctěna byla. Dne 22. prosince 1699 učinil Daniel Mazánek de aureo campo (ze zlatého pole), měšťan Nového města pražského, obraz p. Marie zderazské dědicem svého jmění, asi 10.000 zl. obnášejícího za účelem zbudování nového kostela. R. 1701 zřízen pro tuto sochu nový oltář a r. 1704 dal v ambitu František svobodný pán z Talemberka ke cti sv. Judy Tadeáše krásný oltář zříditi. Z uvedeného vyrozumíváme, co asi do r. 1715, kde se k stavbě nového kostela přikročilo, ze starého kláštera a kostela se zachovalo a kterak toho použito bylo. Před započatím nové stavby ovšem zříceniny starého chrámu byly odstraněny (viz Ekert p. 479 II.) a zbyly jen některé částky starého chrámu, který byl větší a nádhernější nového, jenž ani dostavení úplného se nedočkal.

Když z dvorečku na straně severní nynějšího zrušeného kostela do vnitřních prostor vstoupíme, spatřujeme ještě profilovaný vchod gotický, za kterým přicházíme do chodby též gotické a více oblouků slohem tímže se vyznačujících obsahující, nyní přiléhajících k celé šířce strany západní kostela. Jest to zbytek ochozu neb ambitu, o kterém svrchu řeč byla a pozorujeme, že šel dále směrem poledním, kde jest nyní zazděn. To jest ovšem vše, co z nádherného starého kostela nám se dochovalo. Nynější kostel jest stavba slohu barokového a byla provedena proslulým pražským mistrem Kilianem Hynkem Dinzenhofrem. Velice utrpělo stavení to tím, že po zrušení svém používalo se ho za vojenskou kovárnu, čímž bylo zcela začuzeno a znečištěno. Nyní užívá se ho za skladiště Národního divadla a vrchní část jest od r. 1883 přepažena, sloužící za divadelní síň malířskou. Na straně polední zachovala se hezká, nyní v byt proměněná sakristie a před ní výheň, pocházející ze zmíněné kovárny. K půlnoční straně kostela jest přistavěna kaple božího hrobu v slohu traditionálním, pod níž jest jakési sklepení, snad krypta. Podle kaple nad oknem kostelním spatřujeme v paprskovém obvodu dvojité korunovaný kříž co znamení řádu křižovníků strážců hrobu božího. Ze starého kláštera pochází tuším na straně západní kostela a za domem čís. 275 II. (10 nov.) »Na zbořenci« řečeném zeď s třemi pilíři opěracími — jeden prostřední a dva příčné postranní —, pak za presbytářem jiná zeď s okénky malými, nyní zazděnými, podobnými střílnám.

Ještě budiž zmínka učiněna o pomníku hrobovém, jediném to z dob klášterních pocházejícím. V dvorečku klášterním totiž stojí opřen o zeď kostelní kámen, před tím prý v zachovalé části ambitu na západní straně kostela umístěný, s následujícím částečně porouchaným nápisem v lapidárkách latinských :

- - - rērdvs dñvs Gre
(i. e. Reverendus dominus Gre-)
gorivs Linck de Nissa Crvci
gerorvm cvm rvbra dvplica
ta crvce c - - - acro
(i. e. ta cruce custodum sacro-)
sancti se - lchri dni - - irlita
(i. e. sancti sepulchri dominici hierosolomita-)
ni ordinis - - asien : praeposi
(i. e. ni ordinis zderasien : praeposi-)

tvsv cv hvic monasterio¹⁾
annis praeftit tumulum hvnc
charissimae matri suae magda
lenae quae 62 annorvm cvrsv
aetatis emenso anno 1608
vndeci. na die octob : ex hac
vita emigravit hic sepultae.
Fieri cvravit qui anno 1563
natvs aetatis svae²⁾
tandem cum morte vita co
mutata hic tvmulatvs est.«

Pod nápisem jest vytesán erb ; ve štítu spatřuje se trojhran (klín) špičkou nahoru obrácený, který drží v pravo lev a v levo noh. V trojhranu jest štítek malý s erbem řádu strážců hrobu božího, a nad štítkem heraldické lilium, pod ním pak dvě s každé strany jedno. Nad štítem erbovním přilba s dvěma rozpjatými křídly orličími, mezi nimiž opět lilium heraldické. Vedle erbu vytesán monogram vysvětlený opodál slovy: Spirk I — Tvi (?) Pod erbem čtou se verše :

»Magdala me mater genuit pietatis amore
Defunctae moesta haec monumenta dedi
Quae secli medium bis senos vixit et anno (?)
Vita (?) hanc donavit sed meliora deus.«

Ze životopisu probošta Jiřího Linka budiž zde doloženo toto :

Za času úplného úpadku toho někdy přeslavného kláštera, v kterém žilo 200 kanovníků a který vládl velikým movitým i nemovitým jméním, svěřen dozor nad klášterem klášteru v Nise v Slezsku, někdy zderaskému klášteru podřízenému, jehož probošt pak správu svěřil převorovi u sv. Tomáše v Praze r. 1589, až r. 1592 odeslal do Prahy Jiřího Linka za probošta. Tento pak byl r. 1611 po vydrancování král. kláštera na Hoře Karlově na Novém městě pražském a po zavraždění opata a mnichů ustanoven administrátorem kláštera tohoto, načež se hned domáhal rozebraného náciní kostelního a klášterního, založiv roku 1612 novou knihu pozemků a zboží kláštera Karlovského. Roku 1613 stal se sice opatem tohoto kláštera Aug. Alb. Müller; když však již r. 1614 zemřel, probošt Rehoř Link se

¹⁾ Za slovy »cum hvic monasterio« schází číslo, jež následovati mělo.

²⁾ I zde číslo schází, jež bezpochyby po smrti probošta Linka vytesáno býti mělo, což se však nestalo.

stal dispensací papežskou instalovaným opatem. Co takový splatil dluhy klášterní, dal spustošené stavení opravit, novou zvonici vystavět a okna v kostele nově zasklíti. Zemřel dne 15. září 1627. (Pomů-

ckami při sepsání tomto byli Hameršmidtův Prodomus, Schallerovy, Schotkyho a Eckerovy historické zprávy o klášteře tomto, ku životopisu pak F. Linka paměti kláštera Karlovského od Navrátila atd.)

172. Kostel svatého Václava v Ochozi na Moravě.

Napsal *Pavel Pavelka*, zám. kaplan v Líšni.

Ochoz, ves severovýchodně od Brna, leží v krásném údolí při silnici, jež z Brna do Křtin vede. Nedaleko vsi v údolí jest »jeskyně ochozská,« která vyniká velkými, krásnými krápníky. Pole svá mají Ochozští z části na výšinách, jako: »na šébě, u lesé,« z části na nížinách, jako »na dolínách, v kolíbkách, pod skalama.« Jsou polnosti: »za kostelem, u obecního a na pastviskách,« jiné: »nad lužou, v koutech a na rozměrkách.« Pole, která se úhoří, jmenují se »úhory,« a jiným pro jich délku říkají: »na dlouhé.« Kromě již jmenovaných jsou ještě pole: »prostřední, kopaninky a trnovatky.« Seno a otavu svážejí Ochozští z luk: »na žernovce, v rozvících, z prskova« a z louky »na perné.« (Právalo se tam prádlo.) I lesy své mívala obec Ochozská za časů dřívějších, které však byly prodány pánům. Část lesů posud sluje »obecní,« ač více obci nepřináležejí. Les »na skalkách« též patřil obci. V něm pásaval se beránek, jenž o hodech býval stínán, jak sděluje pořekadlo: »Pásl se beránek na skalkách v seči, hořal (nebo nehořal) ho náš stárek, viděli všeci.« Oba tyto lesy jsou však nyní panské, jakož i ony: »u bílé skály, v luhu, hora, kněží hora, nad východem (část lesu na skále, z níž proudí silný pramen vody), na drzece a v kamenném žlíbko.« Někteří pojmenování lesů jsou stejná s oněmi poli a luk, jako: »na šébě, na lesé, na žernovce, v kolíbkách a koutech.« Koncem dědiny na straně východní stojí na návrší chrám sv. Václava, 9⁰ dlouhý a 3⁰ široký. Kostel není konsekrován, jest zvenčí bez všeliké ozdoby a bez sloupů a má okna polokruhová, prostým bílým sklem zasklená. Zvonice, jež na straně západní ku kostelu jest přistavěna a o dvou jest patrách, má střechu čtyřhrannou, nízkou a křížem zdobenou. Střecha věže jakož i příkrá střecha na kostele byly r. 1858 na útraty tehdejšího pa-

trona kostela a fary hraběte Fr. Mensdorfa a hr. Egb. Belcrediho jakožto držitele přifařené vsi »Ubce« taškami kryty. Ve věži jsou dva zvony tvaru okrouhlého podle sebe na stoličce z tvrdého dříví zavěšeny. Větší, jež má v průměru 61 cm. a jehož výše obnáší 46 cm., jest ozdoben obrazy: Rodičky B. Křtinské a sv. Václava. Na čepci má tento nápis:

»Uliti od Vojtěcha Hellera v Brně ke cti a chvále sv. Václava. Farnost Ochozská roku: 1881.«

Druhý menší, v průměru 57 cm. a zvýše 43 cm., zdobí obrazy Sv.: Václava, Barbory, Michala a Jana Nep. Na čepci okrášlen jest lupenatou ozdobou a nese nápis následující:

»Beato Michaeli aetherei paradisi tvitelari insigni sanctoque Venceslao glorioso ecclesiae Ochozenae patrono oblata. Anno 1825 goss mich Karl Stecher in Brinn.«

O stavbě kostela dí Volný ve své topografii (Top. Maehr. IV. B. S. 344.), že část kostela vystavět dal opat Zábřdovský Benedikt Waltenberger. Část ta, poněvadž malá, byla v letech 1658—1659 za opata Gottfrida Olenia zvětšena; stávající rozsáhlosti že však teprve za opata Křištofa Matušky v l. 1740—50 se jí dostalo.

Před vchodem hlavním jest před síň křížovou klenbou bez žeber klenutá, z níž polokruhový vchodem do chrámu se vchází. Kostel není klenut. Ve svatyni obrácené ke straně východní postaven jest hlavní oltář sv. Václava.

Nad tabernaklem je socha Panny Marie Křtinské. Obraz oltářní na zdi jest upevněn a byl malován r. 1873 malířem Jindřichem Poláčkem v Brně za 120 zl. r. č.

Postranní oltář v lodi na straně epistolní jest sv. Janu Nep. zasvěcen.

Co do opravy vnitřní byl r. 1848 hlavní oltář obnoven a pozlacen.

Na kruchtě, která jest koncem kostela, postaveny jsou varhany mající 6 registrů, a sice: »Principal, octav, super-octav, portunal, flauta a mixtura.« Byly postaveny roku 1860 a stály 570 zl. r. č., na kterou sumu přispěl kostel 142 zl., patron 100 zl. a farníci 328 zl. Dřívější varhany, též o 6 reg., byly r. 1817 varhanářem Fr. Harbichem z Brna za 320 zl. v. m. zbudovány. Na uhrazení této sumy přispěl kostel 100 zl., obec ochozská a ubecká 100 zl. v. m.

Z náčiní bohoslužebného z doby starší má kostel: 1. Stříbrné pozlacené ciborium, ozdobené vypuklou prací a barevnými kameny, s krásným víkem, na němž v paprscích skví se nejsvět. Jméno »IHS.« 2. Stříbrný, pozlacený kalich též vypuklou prací a pravými drahokamy na kupě zdobený. Kalich tento darován byl za příčinou prvotín kněžských, jak o tom svědčí nápis na noze vyrytý, kterýžto zní:

»P. Ignatio Primer Can : Zabrd : PriMitlas
SaCrIfICantl. . . . Praenob. Dna. Anna Regina Fantin.«

Hřbitov jest kolem kostela. Byl r. 1862 zdí obehnan na místě dříve stávajícího dřevěného plotu a novým, velkým, dřevěným křížem ozdoben, který téhož roku dne 18 května byl posvěcen.

Farní stavení poblíž kostela stojí ve farní zahradě a jest přízemní. Co se dotýče duchovní správy, tu od toho času, kdy klášter praemonstrátský v Zábrdovicích kostel v Ochozi byl vystavěl, zastávali ji řeholníci téhož řádu ze své residence ve

Křtinách. Po zrušení kláštera toho (stalo se r. 1784 dne 24. července) od r. 1785 byla v Ochozi zřízena lokálka. Prvním kurátem stal se r. 1785 Fried. Ant. Lilienthal, který ještě byl z řádu praemonstrátů. Roku 1801 vzdal se duchovní správy pro churavost svou. Od té doby až do nynější měla Ochoz deset správců duchovních. Nejstarší matrika jest od r. 1785 a jest celkem 12 svazků matrik. Po zrušení kláštera v Zábrdovicích byl patronem kostela a fary náboženský fond až do r. 1830. Toho roku koupil panství zábrdovské hrabě Frant. Dietrichstein-Proskau, který je však r. 1848 dal své dceři provdané za hraběte Mensdorfa. Tento r. 1864 prodal je hraběti Vinc. Bubnovi, od kterého r. 1881 je koupil šlechtic a továrník v Brně Teuber, který nyní jest patronem kostela i fary.

Na blízku vsi postavena jest kaple sv. Norberta. Obraz tohoto světce jest krásný relief v kamenu a jest zazděn ve zdi. Ve vrchních rozích obrazu jsou písmena: »B. W. A. Z.« (Benedikt Waltenberger Abbas Zabrdovicensis). Byla tedy kaple tam postavena asi v r. 1618—1645, za kterých Benedikt Waltenberger opatem v Zábrdovicích byl. Pod oněmi písmeny jest znak pánů z Klobouk, z kterého rodu byl Lev, pán z Klobouků, zakladatel kláštera zábrdovského (r. 1200). Nynější kaple byla však nově vystavěna r. 1861. R. 1862 posvěceny a umístěny byly v kapli po stranách obrazu sv. Norberta sochy sv. Floriana a Vendelína, a před ním na coklu socha sv. Agustína. V okolí postaveno jest několik křížů.

173. Filiální Chrám Páně svat. Václava v Bračicích.

Píše Josef Nechvíle, farář v Dašicích.

Bračice, vesnice 1½ hod. jihozápadně vzdálená od Žlebů se samotou Zálezí a Vystrkov. Uprostřed vsi stojí filiální chrám Páně sv. Václava hřbitovem kolem obklíčený, který byl v 14. století vlastním plebánem opatřený a stál pod patronátem rytířů německých, sídlících v Dobrovicích. R. 1358 uváděl plebán bračický plebána v Horkách (Emler Lib. I. Conf. pars I. pag. 76). R. 1362 po smrti plebána Konráda v Bračicích od Rudolfa, provinciála řádu německého v Dobrovicích, Mikuláš Klerik z Potěh byl dosazen (tamtéž 187). R. 1369 změnil si Jindřich plebán v Bra-

čicích místo s Františkem plebánem v Selecí s povolením Jindřicha a Ctibora panošů z Bračic (Tingl Lib. II. Conf. pag. 5). — R. 1376 změnil si Mikuláš plebán v Bračicích místo s Ondřejem plebánem v Jeníkově s povolením Jindřicha Kappa, komendatora kláštera německých rytířů v Dobrovicích (Emler Lib. III. et IV. Conf. 51). — R. 1396 zemřel plebán bračický Petr, místo něho dosadil Albert z Dubé, provinciál kláštera křižovníků německých, Martina ze Strak za plebána (Tingl Lib. V. Conf. anni 1393—1399). Roku 1367 jmenuje se v rejstříkách papežských desátků plebán Zbyněk,

který jako i jeho nástupcové platili desátku papežského ročně 36 gr. Zde byla stála plebánie až do r. 1405, a fara stála na místě obydlí nynějšího kostelíka. R. 1409 uzavřel řád rytířů německých s Martinem plebánem v Bračicích smlouvu o jisté desátky, které ten plebán dostával ze dvoru v Bračicích a polí k němu patřících. An ale ten dvůr válečnými nehodami v království Českém zuřícími byl zpustošen a bratři jej nemohli zase zbudovati, proto řád ten německých rytířů uzavřel s Martinem plebánem smlouvu, aby ten plebán místo desátku užíval pět čtvrtin polí ke dvoru tomu patřících, ale pod výminkou, kdyby klášterníci onen dvůr v Bračicích aneb pole sami chtěli držeti aneb někomu najmouti, aby nedávali ani plebánovi ani kostelu desátky nebo jakékoliv platy. Kdyby ale klášter ony pozemky emfiteutickým právem jednotlivým postoupil, aby plebán dostával jednu míru vrchovatou žita a druhou ovsa, a ostatní poplatky ke kostelu osadníci musí platiti. (Lib. Erect. IX. D. 3.)

Chrám bračický jest jednolodový, v slohu copovém z kamene postavený. Hlavní oltář dřevěný s hrubými sochami sv. Lidmily a sv. Prokopa; kazatelnice dřevěná hrubá, postranní oltář Blah. P. Marie. Památné jsou v tom kostele mnohé náhrobky bývalých majitelů Bračic, bohužel většinou setřelé; nápisy jejich, pokud jsem je mohl přechísti, tuto podávám:

1. (u kazatelnice celý mramorový): »Leta Panie 1614 we cztwrtek po prwni nedieli postni mezi 22. godzinou umrzela gest Pani Gohanka Dobrzenska rozena Kapaunka ze Swogkowa, manželka urozeného a stateczneho rytirze Pana Gana mladssiho Dobrzenskeho z Dobrzenic a na Braczcich, gegižo tielo pocztiwie dle obyczege krzestanskeho a rzadu czirkewniho tuto gest na tom mistie pochowano oczekawage blahoslaweneho wssech tiel z mrtwych wzkrzissenie« (pod tím erb čarou přímou od vrchu až dolů na dvě polovice rozdělený).

2. (mramorový): »Leta Panie 1623 w patek po sw. Cecili, to gest dne 15. miesyscze Prasynce mezi sedmnactau a osmnactau hodinau dokonal život swug urozeny a stateczny Rytirz Pan Gan Mladssi Dobrzensky z Dobrzenic a na Braczcich, gehožo tielo w tomto mistie pohrzbeno gest a weseleho z mrtwych wzkrzissenie oczekawati bude« (erb: čáp a nad tím rytířské hledí s křídlem a korunkou).

3. (uprostřed za presbyterem s podobou rytíře držícího znak setřelý): »Leta Panie 1593° w sobotu przed swatym Bartolomegem bieh žiwota sweho dokonal urozeny Pan Waczlaw Beneda z Nectin a na Braczcich oczekawa slawneho przissti Syna k saudu.«

4. (u schůdku kazatelny celý mramorový): »Epitafium generosi ac strenui equitis aurati eruditique Herrmani Bohdanecky ab Hodkowa in Braczcis sua vita functi anno D. MDLXXXIII die VIII. Maji.

Mors cita vita brevis, sors lubricae gloria mundi

Vana fugit subito, ceu rosa laesa gelu.
Sic ruit Herrmanus quoque Bohdaneckzy eques

Strenuus e vita hac tenebris anhelatus.
Consilio studiis sensu pietate valebat
Induperator fidus utriusque fuit, mania
Pro rebus patriae legat, obibat sponte
Inopes soboles cum viduis juvens
Hunc pia flet conjux gratum grataque
Ille sed beata gaudet quiete.«

(Dole pod tím jest podoba muže v oděvu rytířském držícího modlitby a hledícího na sv. kříž, u nohou pak jest erb Bohdaneckých z Hodkova.)

5. Pod kazatelnicí jest náhrobek, kterého část jen ven vyčnívá, proto jen díl jeho jest čitelný ». . . . urozena Pani Lukreczie Bohdaneckza z Hodkowa a Necztin gegižo dussse w rukau Božich a tielo tuto«

6. Pod tímto náhrobkem jest na straně evangelia druhý náhrobek: »Leta Panie 158. . . na den Božihho wstaupenie usnul gest w Panu urozeny a stateczny rytirz Pan Hermann Bohdaneckzy z Hodkowa a na Braczcich oczekawage przissti Syna Božihho k saudu.«

7. (náhrobek ženy zavité s podbradkem jako jeptišky s modlitbami a nápisem kouskovitým) »sslechetne sestry pani«

8. Podoba dcery malé s kytkou v ruce a nápisem nečitelným.

9. Podoba taktéž dcery malé s nápisem: »Leta 1590 usnuly w Panu (zde jest vchod do sakristie, proto jména zemřelých nečitelná) dcery Herzmannu z Hodkowa a na Braczcich a pani Lukreczie z Necztina tuto tiela gegich w Panu odpoczíwagi.«

10. Uprostřed dítko na podušce odpočívající a kolem do kola nápis: »Leta CCCCC ssesedateho dewateho (1569) umrzel gest Ku-

ness syn urozeného a stateczného rytirze Herzmana Bohdaneckého z Hodkova....«

11. Podoba panny a do kola nápis: »Leta 1581 na den swateho Gakuba umrzela gest Katerzina dczera urozeného Nejepinskeho z Nejepina a tuto tielo gegi odpocziwa.«

12. Podoba muže s erbem Bohdaneckým a kolem nápis:

»Leta MDLXXXIII (1583) ... urozeny a stateczny rytirz Herrman Bohdanecky z Hodkova a na Hostaczowie umrzel a tuto po gest.«

13. Podoba dítku malého s erbem Bohdaneckých a nápisem setřelým: ».... dcera urozeného a stateczného Pana Herzmana Bohdaneckého z Hodkova ...«

14. Leta MDLVIII w patek przed swatym Bartolomiegem umrzela gt panna Cecílie dczera urozeného a stateczného.... (ostatní skříní pro šatstvo zastaveno.)

15. (Po straně hlavního oltáře na straně epištoly ve zdi jest kámen mramorový náhrobní. Na něm nahoře drží 2 zbrojnoši štít s polovicí stojícího koně, po stranách toho znaku jsou dvě ženské osoby, uprostřed pak náhrobku osoba rytíře klečícího před křížem. — Nad erbem jest nadpis: »Insignia Dominorum SSmerowsky equitum de Lidkowitz,« — doleji pak čteme: »Anno Domini 1654. Bernardus Ignatius SSmerowsky eques de Lidkowitz Dominus Bracziis et Neopagi Suae Caes. Maj. Consiliarius Judiciorū regni Assessor et vicepurgravius Pragensis sibi et Posteritati poni curavit aetatis suae annorum qui obiit 16. Maji 1654.«

Na zvonici kamenné čtverhranné, jehlanem končící visí 3 zvony. Větší nese pod korunou nápis:

»In Honorem Sanctissimae Trinitatis«

pod tím erb půl koně stojícího a nápis:

»Bernard SSmerhowsky z Lidowicz a na Braczcich a na nowe wsy G. M. Cz. Rada Saudce zemsky Hegtman Menssiho Miesta Pražskeho a negwyssi bernik w kralowstwi czeskem dal udielati I. Juni A. D. 1659.«

Menší zvon má kolem koruny nápis:

»In Honorem Matris Admirabilis Beatissimae Virginis Mariae I. Junii.« a pod tím: A. D. 1659 (s obrazem Bl. P. Marie). — Třetí zvonek jest bez let a nápisu. — Podle kostela měl p. farář potěhský 3 hospodářská stavení, která ale, an stále musela býti opravována, byla zbourána.

U Bračic jest skála zvaná Hrádek, kde stávala tvrz pánů a rytířů Bračických. Rulová skála směle vystupuje při rybníku Pastušimu kolmou stěnou do výše, která ale lámáním kamene každý rok ubývá. Temeno té tvrze jest v pole obráceno. Dle pověsti lidské byl přes úvoz dělicí vesnici od hrádku most, po kterém páni do kostela chodívali, ale zámek a most rozbil prý Žižka. Návrší tvrze bývalo prý vyšší, ale bylo rozveženo. Vykopány tu starožitnosti, ale byly zahozeny. U Bračic jest též Tisí skála, nejvyšší vrch v Časlavsku skládající se ze žuly, pokrytá černým a březovým lesem, 390 metrů vysoká. Balvan mohutný tvoří temeno vrchu, k němu se řadí menší balvany, tak že tvoří přirozené stupně, ku kterým štíhlé smrky jsou jistým zábradlím. S vrchu samého jest krásná vyhlídka do kraje i na hory, dole pak na úpatí vrchu pro poutníka umdleného stojí připravené lavice a stůl, aby si mohl odpočinouti po cestě namáhavé.

Dějiny místa. Bračice jsou starobylá vesnice a rodným sídlem pánů z Bračic. V jedné listině uvádí se r. 1224 dne 10. října Jan Zbislava z Bračic, byl živ ještě r. 1254. 14. června co Jan z Polné (Pal. dějiny I., oddíl II., 476). Erb pánů z Bračic byl tentýž co pánů z Chlumů, a sice v rytířském štítu tři pruhy zlaté od pravé ruky k levé vodorovně vedené v modrém poli. Jan z Bračic a z Polné byl zakladatelem řádu Cisterciánského v Čechách, a sice řehole té panenské v Sezemicích na Pardubicku (Pam. X., 569) a bezpochyby i komendy rytířů Německých v Drobovicích (Erb. reg. 504), kteří v 14. stol. kostel bračický (ale bez ostatní vesnice) měli a svým knězem obsazovali. (O tom Janu synu Zbislavy z Polné v r. 1224—1254. dí ale Památky VI. 301, že měl bratry Jaroše a Přibyslavy; štít jejich byl prý orlice a pečet jejich dle udání nalézá se v Oseku.) — Kdo by asi v 14. a 15. stol. tu osadu měl, není známo. R. 1536 píše Jeroným Studěňvský z Pašíněvsi na Bračicích (Pam. X., 772). V I. polovici 16. století měl Bračice, Potěhy, Přibyslavi a Kozohlody Bernard Žehušícký z Nastájova, od kterého to zboží r. 1540 Kuneš Bohdanecký koupil. (D. Z. 94, G. 14.) Po něm dostal statek bračický syn jeho Heřman mladší Bohdanecký z Hodkova, který zemřel r. 1583, načež se dostalo zboží Bračické rytířům Dobřenským z Dobřenic, a sice je měl r. 1590 i s dvorem poplužním Václav Dobřenský z Dobřenic, který je pustil synovi svému Jiřímu Dobřenskému z Dobřenic. Tento je držel ještě

r. 1615 s manželkou Annou Majdalenou Maternovou z Květnice, pro účastenství v povstání měl r. 1623 o polovici statku toho přijíti, ale an přestoupil k víře katolické, bylo jemu dáno prominutí, statek mu byl zastaven v sumě odhadní 14.235 kop 52 gr., který statek zanechal manželce své Majdaleně, zaplativ jenom 500 kop. gr. miš. pokuty do komory královské (D. Z. C. 215. D. 7). Mezi tím píše se i též r. 1613. Jan Dobřenský na Bračicích, který zemřel r. 1623 a pohřben byl v kostele bračickém. (Pam. X, 311.) R. 1651 byl pánem na Bračicích Bernard Štastný Smerhovský z Lideřova, hejtman Menšího Města Pražského, nejvyšší berník království Českého, † 1654, pohřben v kostele bračickém a zanechal

vdovu Lidmilu Dobřenskou z Dobřeníc, s kterou bezpochyby statek bračický sňatkem dostal. Měl dceru Markétu Majdalenu vdanou za Matuska z Topolčan, syny Teodora, Felixe, Bernarta, Ferdinanda, Maximiliana, Jana a Františka Antonína. Ze synů zdědil Bračice Felix, prodal je ale r. 1672 svobodnému pánu de Suys, majiteli Tupadel, který je s tím statkem tupadelským spojil. Později dostaly se Bračice a Tupadla k panství žlebskému, ku kterému do r. 1848 náležely. — R. 1618 16. září o 23. hod. byly Bračice od vojska císařského, které zde a u Horek mělo hlavní stan a na nepřítele půl hodiny od Čáslavi vzdáleného střílelo i s kostelem vypáleny (zápisky v archivu čáslavském).

174. Filiální Chrám Páně

Zvěstování Bl. P. Marie v Oulibicích.

Podává Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Oulibice, Ůlibice, vesnice na silnici Jičínsko-Hoříčské od Jičína $\frac{5}{4}$ hod. vých. vzdálená, bývalé panství Kumburk-Ůlibice, má na návrší stojící filiální kostel Zvěstování Bl. P. Marie ve 14. stol. vlastním plebánem opatřený, platícím 9 gr. papežského desátku (Tomek rejstříky papežských desátků 92). Po smrti Jana, plebána v Ůlibicích dosadili Hynek z Valdštiny, Jan Rehec s bratřími z Ůlibic r. 1350 dne 20. ledna kněze Štěpána za plebána do Ůlibic (Emler Lib. I. Conf., pars 1. pg. 22). R. 1365 dne 8. února po smrti téhož plebána Štěpána byl kněz Václav k tomu kostelu dosazen, ale nedostal potvrzení od konsistoře z Prahy, patroni byli: Martin z Rehec, Petr a Václav z Ůlibic, bratři a sirotci nejmenovaného pána z Ůlibic a Wochek panoš z Libuně (Emler Lib. I. Conf., pars II., pag. 59). R. 1397 byl po smrti Jana plebána ůlibického od Mikeše panoše z Ůlibic zvolen Zbyněk klerik z Vojic (Tingl Lib. quinti Conf. ai 1393—1397, pag. 288). Chrám ůlibický, chatrný, roku 1716 znovu byl postaven nákladem Jos. hraběte z Trauttmansdorffu. Hlavní oltář zřízen r. 1723; postranní jsou 2, P. Marie a sv. Jana. Kostel ten jest jednolodový, copový, nic památného neskytající. Zvony na báňovité zvonici visí 2:

1. přelitý r. 1873 měl tento nápis: »Leta Panie MDLXXXVI slit gest zwon tento ke czti a chwale Boží aby lide slyssicze hlas

toho zwonu byli schopniegssi przigiti do chramu Panie k poslouchani slowa Božího a tudy dogiti żywota wiecznego. Slyt od mne Eliasse zwonarze w Hradczu Kralowe nad Labem.«

(Pod korunou byly obrazy svatých.)

2. malý zvonek má pod korunou nápis: »anno domini mcccxciii hec campana fusa est ad laudem omnipotentis dei amen.«

Mimo to jest nad presbyteriem zvonek 8 lib. tíže. Varhany zhotoveny jsou od varhanáře Šiffnera z Prahy roku 1877.

Služby Boží konají se zde na den Očišťování Blah. P. Marie, v neděli po sv. Václavu co neděli posvěcení Chrámu P., v úterý velikonoční a svatodušní, na svátek svat. Jana Evangelisty, v neděli v oktávě Božího Těla s procesím, den po Dušičkách zpívané requiem a na den poutní Zvěstování Bl. Panny Marie.

Dějiny Ůlibic. V Ůlibicích byla tvrz, rodné sídlo pánů z Ůlibic, z kterých někteří uvedeni byli svrchu. Roku 1375 zemřela v Ůlibicích Kateřina z Prahy, vdova po Jindřichu z Ůlibic, plat jí patřící v Ůlibicích a Žiželicích dostal se králi. Ale r. 1390 Heřman převor a kolej celá kaple Jeruzalémské v Praze dokázali, že Kateřina z Ůlibic jim 5 kop gr. platu na dvorech kmetcích v Třebovině a na Haslanech z hřivny stříbra r. 1375 o vigílii Všem Svatých prodala a

dostali za právo (Rel. tab. ter. I, 447.). Mimo to hlásil se Henzlín řečený Fodernicht a Otyk Rus ze Žatce, kteří dokázali deskami zemskými, že Kateřina z Úlibic jim prodala v Žiželicích platu 3 kopy 3 gr. a v Úlibicích 2 kopy méně 3 gr. za 50 kop gr. pražs. (Tamtéž 508.) Mimo to připomíná se na Úlibicích Anna z Úlibic, choť Racka ze Dvorů, purkkraběte vyšehradského a Mikuláš čili Mikeš její syn kolem r. 1418. (Pam. III, 262.) Tento Mikeš prodal již r. 1407 jisté pozemky Zbyňkovi nejmenovanému. (Rel. tab. ter. II, 40.) Mikeš úlibický byl zabit r. 1423 od vojska Žižkova (Švenda, Hradec Králové) zapsav prvé 50 kop gr. Janu z Volférova, Janu synovi jeho a Zvěstovi z Lepejovic plat 5 kop v Úlibicích (DD XX 66, Pam. VII, 165). Jan z Lepejovic syn Jana z Volférova postoupil ale ten plat r. 1454. Machně vdově po Bohunkovi ze Svinčan. (Tamtéž.) Mikuláš řečený z Úlibic zapsal se též ku zápisu sněmu Českého r. 1421 proti Zikmundovi (A C III, 556.) Dcera jeho byla Dorota vdaná za Beneše z Hustiřan a Mokrovous, který s manželkou svou prodal Úlibice, vesnici a tvrz v Řehči, co tu měli r. 1454. Věrkovi Černinovi z Černina za 870 kop gr. Odpírá tomu Veronika z Vřeskovic dcera Otty a Anny z Úlibic, Anežka, manželka Jana z Koříně, dcera † Jana Ohništka ze Smidar a Slavoň Boharynka z Chotělic (A. C. III, 556). Spor ten nepřestal tak hned, nýbrž dlouhá trval léta. Příčina a základ jeho bylo to, že r. 1413 Mikeš z Úlibic a Jan Ohništka ze Smidar se spolčili statky svými a sice Mikeš z Úlibic s Úlibicí tvrzí a vesnicí Řehčí, Radčí, Chvojnem, Turyn i Němčovsi a Hubálovem a Jan Ohništka ze Smidar se Smidary tvrzí, vsí celou a Lhotou Smidarskou, (A. C. III, 483.) R. 1456 dělal Ctibor Kapoun ze Svojkova nárok na Úlibice a poháněl ku soudu Dorotu z Úlibic, manželku Beneše z Hustiřan a Mokrovous, ale nic nepořídil. (A. C. I, 432.) Též r. 1463 poháněla ohledně toho zboží ku soudu zem-

skému Kateřina z Úlibic Bočka ze Smidar, ježto se otcové jejich o ten statek sjednotili, tu ale páni na zemském soudu rozhodli, že jedna strana bez druhé nemá statek zavazovati, leč ve smlouvě by se o tom stala zmínka, obě strany aby na tom přestaly, co po otcích zdědily, a onen púhon aby byl beze škody. (Rel. tab. ter. I, 119.) Již ale r. 1569 zemřel Bedřich z Valdštýna na Úlibicích bez dětí (Nauč. slovník XI, 968), který před smrtí svou r. 1568 prodal Úlibice za 12.500 kop gr. čes. Jindřichovi Smiřickému ze Smiřic, a sice: Úlibici tvrz, ves s pivovarem, podacím kostela, dvorem pl. a druhým dvorem řečeným Michovským, Řehč, Lužany díl s dvorem popl. a podacím kostelním, poustku ve vsi Lhotě Kocákově, Proseč, Studánku, lesy a rybníky. (D. Z. 58, O. 29.) Tento Jindřich byl ale blbým, proto s ním držel společně ten statek úlibický a jiné velké zboží jeho bratr Albrecht, který ale r. 1618 sůčastnil se hnutí stavovského a po smrti své († 19. I. 1619) byl zbaven zboží svého, kterého koruna královská se měla ujmouti. Ale na statek Úlibice hlásil se Albrecht vévoda z Valdštýna co poručník blbého Zikmunda smiřického ze Smiřic, což jemu bylo postoupeno (Bilek, Dějiny konfiskace str. 546), an to zboží s Kumburkem zaplatil za 156.874 zl. rýn. (D. Z. 141, M. 18.) Po smrti Albrechta z Valdštýna, který Úlibice spojil s Kumburkem a Jičínem, byly ty statky dány 8. máje 1636 cis. radovi, válečnému a polnímu maršálkovi Rudolfovi svob. pánu z Tiefenbachu za služby vojenské v pohledávce 200.000 zl. zadržalé a proti vyplacení jednoměsíčnímu žoldu vojenskému jeho pluku (D. Z. 145, C. 14, E. 30.). Dle majorátního zařízení od Tiefenbacha udělaného přešel ten statek po smrti jeho manželky na jeho strýce Norberta ze Sternberka, syna jeho švakra Františka Matyáše Karla III. a když tento rod po meči vymřel, na jeho strýce Viléma z Trauttmansdorffu (C. 215, S. 24), který rod oba statky drží posaváde.

Pražské kostely Karlem IV. zbudované.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

II.

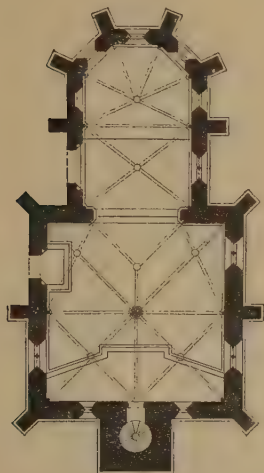
Kostel Zvěstování P. Marie ve Slupech.

V zelené úžlabině pod Větrníkem s chrámem sv. Apolináře a Karlovem stojí

u potoka Botiče kostel skromných rozměrů, druhdy na »Trávníčku« nyní »ve Slupech«

zvaný a Bohorodičce zasvěcený. Karel IV. zbudoval při něm r. 1360 klášter Servitů, od zakladatele z Florencie sem povolanych. Klid klášterní byl však brzy přerušen lo-
mozem válečným. Když r. 1420 Pražané s Tábority ohražovali se příkopem proti posádce královské na Vyšehradě, zachvácen jest spanilý svatostan zhoubným požárem a pevné stavení stalo se baštou, odkud Pražané stříleli na hrad, Vyšehradští pak stejnou měrou jim odpovídali. Po kruté bouři byl sice spustošený kostel s klášte-
rem od vrátivších se řeholníků r. 1436 zase opraven, později však zase opuštěn (r. 1554), načež sešla stavení Ferdinandem I. odkázána jsou r. 1556 kanonii Karlovské. Po bitvě Bělo-
horské vrátil Ferdinand II. r. 1626 Servitům,

mezi tím u sv. Michala na Starém městě pražském se usídlivším, původní sídlo, řeholníkům bylo však teprv r. 1686 lze počítati zvolna s opravami, které teprve za hojné pomoci štědrých dobrodinců: Tomáše Hladného, pana Jana z Talmberka, věnovavšího na stavbu 7000 zl. a hraběte Václava Deyma vykonány jsou. Od té doby klášter, jemuž Karel hrabě Swerts-Špork daroval 21000 zl. ke zřízení bohosloveckého učení asketického pro jednoho lektora a šest řeholních kleriků, počal kvétati, tak že r. 1710 čítal 16 členů a při kostele zřízen jest třetí řád Servitů, arcibratrstvo sedmi bolestí Panny Marie s černým škapulířem. Řád po Čechách se znamenitě šířil, maje kromě dvou pražských čtvero jiných klášterů v Nových Hradech,

(Obr. 1.) Půdorys. Kreslil Karel Fiala.

(Obr. 2.) Podélní řez vnitřku.

Konojedech, Králíkách a v Rábštýně, když mrazivý rok 1783 bujně osení náhle zničil. Na rozkaz císaře Josefa II. zrušen jest klášter slupský, u sv. Michala s 23 členy, konojedský s 14 a rábštýnský se 7 bratřími. Jelikož klášter králícký postoupen jest r. 1883 Redemptoristům, zbyl v Čechách jediný klášter Servitů v Nových Hradech. Z odsvěceného kostela slupského přeneseny jsou některé obrazy a sochy k sousedním Alžbětinkám, klášter pak, klidný útulek zbožných mnichů, přidělen jest nejprve dělostřelcům, později vychovancům ústavu vojenského, načež býval pronajímán různým lidem, zprvu ševci, potom zahradník. Při tak vzorném hospodářství ztratily se tři obrazy oltářní a z rozkradených píšťal varhan lili klášterní nájemci knoflíky. R. 1856 přeměněn jest klášter na filiálku zemského blá-

zince, zpustošený pak kostel obnoven a vyzdoben jest nákladem zemským řízením Bernarda Gruebera. Vzácná svatyně bývá jednou do roka na svátek Zvěstování Panny Marie přístupna Pražanům, kteří sem odevsad putují, aby se zde zbožně pomodlili a pokochali krásou, která přes nepřízeň věků připomíná jim zlatou dobu otce vlasti, Karla IV.

A to všim právem! Ač malý, jest přece kostelík Zvěstování Panny Marie ve Slupech ušlechtilosti svou pravou perlou slohu gotického. Bezděčně jímá srdce každého z navštěvovatelův. Podnikaje každoročně v letním běhu umělecké exkurse po kostelích pražských s bohoslovci semináře pražského, vždy s radostí vídám moc kouzla, jakým kostelík slupský zná uchvacovati srdce vnímavá.

Kostel skládá se z lodi a choru. (Obr. 1.) Loď jest pravidelný čtverec, v jehož středu vypíná se štíhlý sloup, ze kterého vybihají veškerá žebra klenby. Na západní straně jest kruchta osvětlena dvěma úzkými, ale vysokými okny těsně po obou stranách věže z venčí v průčelní stěně přistavěné. Na kruchtu vchází se šnekem z vnitřku kostela. Tři okna lodi, do níž se vchází dvěma bočními vchody, jsou prutem do dvou polí

rozdělena a kružbou zakončena. Na místě čtvrtého okna prolomen jest vchod na kamennou úhlednou emporu. (Obr. 2.) Na východní straně vchází se vítězným obloukem do choru skládajícího se z obdélníku křížovou klenbou sklenutého a pěti stranami osmistěnu zakončeného. V klenbovém obdélníku jest na jižní straně okno stejných rozměrů a úpravy s okny lodi, naproti němuž na straně severní vyskytuje se druhá

(Obr. 3.) Strana jižní.

(Obr. 4.) Průčelí.

kamenná empora s bohatou kružbou, podobná oné v lodi. Patěro úzkých oken závěrku chorového nedopouštělo žádných prutů, ani kružby. Profilovaná žebra klenby spočívají na hlavicích, pěkným lupením ozdobených, a sbíhají se ve svorníku, českým lvem okrášleném. Chor jest též výšky s lodí. Římse podokenní vnitř budovy kolem obíhající odpovídá podobná římsa též na zevnější budovy. (Obr. 3.) Opěráky mají po jednom ústupku a jsou štítkem zakončeny. Oba portály boční jsou úhledně

profilovány. Loď i chor jsou kryty strmými střechami. Hlavní okrasou strany průčelní jest štíhlá věž čtverhranná (obr. 4.), svrchu v osmistě přecházející, gotickými okny opatřená a osmihranným jehlancem zakončená. Stít lodi kostelní ozdoben jest prostými arkadami gotickými.

Veškerá budova jest ideálem kostela malých rozměrů. Chce-li kdo stavěti kostelík pro malou osadu, přidrž se slupského vzoru a způsobíš radost trvalou sobě i osadě.

Různé zprávy.

Kollegiátní chrám P.

sv. Petra a Pavla na Vyšehradě.

Nový chor velepamátného chrámu Páně Vyšehradského jest již zbudován. Před rokem položen jest základní kámen způsobem slavnostním a tohoto měsíce stavba byla dovršena. Nový chor přesným slohem gotickým provedený vyznačuje se ušlechtilými poměry. Opěráky, okna s pěknou kružbou, přípory a žebra ozdobnými svorníky uzavřená zhotovena jsou s kamene tesaného, vše ostatní z důkladného staviva maltou omítnutého. Ku straně evangelní přistavěna jest nádherná sakristie s mohutnou klenbou kamennými žebry dó dvou čtverců rozdělenou, nad sakristií rozprostírá se velká síň paramentní, do které vystupuje se úhledným šnekem vízkou zakončeným. Chor chrámový pokryt jest strmou střechou břidlicovou, na jejímž temeni vypíná se štíhlý sanktusník obdobně vyvedený.

Vnitřek svatyně bude slohově vyzdoben skvostným oltářem gotickým, stally kanovnickými, okna pak zastkví se obrazy ve skle malovanými, na nichž se již pracuje. Kartóny figurální komponuje slovatný mistr polský Matějko a professor Sequens. Veškerou práci uměleckou řídí stavitel chrámu svat.-Vitského, architekt Josef Mocker, dle jehož nákrešů stavba s celou upravou se zhotovuje. Staroslavná kapitola hodlá v započaté práci pokračovati, nejprve vyměněním nepříslušné klenby hlavní lodě za klenbu gotickou, úpravou oken chrámových a strmou střechou nad veškerou budovou chrámovou, napotom prodloužením kostela na západ a přistavěním dvou vysokých věží.

Až na temenu posvátného Vyšehradu pnouti se bude k nebi dokončený chrám, velkolepé panorama královské Prahy bude opětně doplněno. Vysokým Hradčanům s metropolitním velechrámem Svato-Vitským odpovídati bude s druhého břehu stříbropěnné Vltavy skála vyšehradská s důstojným kollegiátním chrámem sv. Petra a Pavla. Na hlavách obou královských velikánů zastkví se královské koruny. Staroslavné kapitele královské se zvucnými v dějinách vzkříšení národa českého jmény vrátila se v druhé polovici 19. věku zlatá doba nového rozkvětu.

Starobrněnský obraz P. Marie.

V klášterním kostele velebných otců Augustinských na Starém Brně jest nad hlavním oltářem obraz P. Marie původu bizantského malovaný na dřevě cypřišovém. Biskup Eustachius vystavil v Miláně r. 513 k veřejné účtě obraz ten, jež byl obdržel od císaře řeckého Anastasia. Zde chován jest co drahocenná památka až do r. 1163, kdy Milána dobyl císař Bedřich Rudovous, který obraz všeobecně ctěný daroval králi českému Vratislavovi. Od té doby byl vzácným pokladem domácí kaple na královském hradu Pražském. Císař Karel IV. daroval jej roku 1356 bratru svému, markraběti Janu Moravskému, od něhož věnován jest kostelu klášternímu sv. Tomáše v Brně ním zbudovanému. Obraz posvátný »gemma Moraviae,« »Palladium Brunae« zvaný, korunován jest roku 1736. za veliké slávy, načež r. 1783 do klášterního chrámu na Starém Brně přenesen byl. Klášter Starobrněnský oslaví 150leté jubileum korunovace věhlasného památku osmidenní slavnosti církevní. *Lehner.*

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc červen.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalich: pro dp. J. Svobodu, faráře v Čihošti. — Monstrance: pro dp. Frant. Ptáčka, faráře v Trnávce na Moravě. — Pozlacení a postříbření v ohni kalicha: pro vp. V. Votrubu, kaplana v Lomnici; dvou kalichů, patenky k nemocným a relikviáře: pro dp. Fr. Padalika, faráře v Opatově; monstrance: pro vdp. Ben. Büchse, děkana v Krásné Lípě; kalicha: pro dp. Václ. Hlavsu, faráře v Otíně. — Svícny oltářní: pro velesl. patronátní úřad v Ouříněvsi; pro dp. Mor. Surmu, kooperatora v Moravičanech a pro dp. Hynka Papáčka, admin. v Tvrdomicích.

Rozličené. Soška vzkříšení Páně: pro J. J. paní kněžnu Schwarzenbergovou na Vorlíku. — Obrazy: pro velesl. patronátní úřad v Ouříněvsi, pro J. J. paní kněžnu Schwarzenbergovou na Vorlíku. — Missály: pro velesl. patronátní úřad v Zlonicích a pro dp. Jiřího Schöna, faráře v Kostelci. —

Kříže: pro velesl. patronátní úřad v Ouříněvsi, pro dp. Jana Cvrka, faráře ve Skvořenicích a pro blah. p. Frant. Chluma, učitele zpěvu v Praze. — Zvonky harmonické: pro ct. p. Jos. Priebse, kostelníka v Rýnovicích, pro důst. farní úřad v Nakléřově a pro blah. p. Blažeje, statkáře v Selči. — Pultíky pod mešní knihu: pro vysokor. paní baronku Hildprandtovou v Blatné a pro důst. farní úřad v Nakléřově.

Paramenty. Kasule: bílá: pro dp. Josefa Hausmanna, faráře v Běšinách; červená: pro bl. paní Rosalii Barborkovou v Pardubicích; bílá: pro vp. Gerh. Kordule, kaplana v Sedlci; fialová: pro velesl. patronátní úřad v Zlonicích. — Pluvialy: bílý: pro dp. Vinc. Mrštika, faráře v Nové Vsi; černý: pro velesl. patronátní úřad v Zlonicích. — Štoly: pro ctih. šedé sestry v Poděbradech a pro vdp. Vinc. Rameše, děkana v Libuni. — Vela: pro blah. p. Jos. Reithara v Kolině, pro dp. Jos. Moce, faráře v Malešovicích na Moravě, pro dp. J. Schoena,

faráře v Kostelci; zlatem vyšíté: pro blahor. p. Jos. Kühnu, měšťanostu v Kraslicích a pro blahor. p. Pinkasa, majitele domů v Praze. — Pláštiky na ciborium: pro blahor. sl. Marii Bendovou v Budějovicích, pro dp. Al. Krienera, faráře ve Vlachovicích na Moravě, pro dp. Jiřího Schöna, faráře v Kostelci, pro vysokorodou paní baronku Hildprandtovou v Blatné a pro blahor. pana Pinkasa, majitele domů v Praze. — Bursy k nemocným: pro dp. Fr. Padalka, faráře v Opatově a pro vp. Jos. Honského, kaplana v Mor. Krumlově. — Polštáře oltářní: pro velesl. patronátní úřad v Oufiněvsi, pro dp. H. Papáčka, administr. v Tvrdomicích na Moravě a pro vp. Ad. Skřivana, kaplana v Plané. — Antipendia: pro dp. Josefa Schmidu, faráře v Plané a pro blah. p. M. Štěrbu, učitele v Stojicích. — Nebesa: pro J. J. paní kněžnu Schwarzenbergovou na Vorlíku, pro veleslav. patronátní úřad v Zlonicích a pro dp. Jak. Kružika, faráře v Bradlenách. — Korouhve: pro velesl. patronátní úřad ve Zlonicích, pro dp. Václ. Neumanna, faráře v Bohdalu, pro dp. Jiř. Schöna, faráře v Kostelci a pro blah. p. Fr. Eckerta, v Schönthalu. — Pokrývka na pultík: pro dp. dra. Ed. Knoblocha, faráře u Matky Boží před Týnem v Praze. — Birety: pro vdp. Karla Hodináře, kn. arc. vikáře v Černém Kostelci, pro vdp. F. Preclíka, kn. arc. vikáře v Klomíně a pro vys. důst. p. dra. Rup. Smolíka, professora theologie v Praze. — Příkrov: pro velesl. patronátní úřad v Zlonicích. — Komže: pro vel. patronátní úřad v Zlonicích. — Pláštiky na sošky P. Marie: pro ctih. Alžbětky v Praze a pro dp. Josefa Knoba, faráře ve Vejvanovicích.

Prádlo kostelní. 2 rochetty a 12 purifikatorií: pro vdp. Karla Hodináře, kn. arc. vikáře

v Černém Kostelci. — Rochety pro kostelníky a ministranty: pro vel. patronátní úřad ve Zlonicích; 6 rochetek pro ministranty: pro dp. J. Dresslera, faráře v Blatné. — Cingula: pro dp. Leop. Derku, faráře v Milonicích. — 18 koberečků na okna: pro J. M. nejdůst. pana arcibiskupa hraběte Fr. Schönborna v Praze. — Korporalia a purifikatoria: pro vdp. Vinc. Rameše, děkana v Libuni. — Alba, korporale, humerale, cingulum, purifikatoria a ručníčky: pro dp. Frant. Hromádku, faráře v Šárce.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Ciborium: vysokor. pí baronka Hildprandtová v Blatné. — Pozlacení a postříbření v ohni: kalichu: důst. p. Jiří Schöna, farář v Kostelci; kalichu, ciboria a relikviáře: dp. Th. Leyner, farář v Schönau a kalichu: dp. Fr. Trnka, administr. v Určicích. — Šest svícňů oltářních, stříbrných: vys. dp. dr. Egon Brém, probošt na sv. Kopečku u Olomouce. — Lampy oltářní: vp. Tob. Novotný, kaplan v Sloupnici a vysokorodá paní baronka Hildprandtová v Blatné. — Kanonické tabulky: dp. Leop. Hrubý, farář v Kdousově.

Paramenty. Kasule: bílou skvostnou, zlatem vyšítou: dp. Jos. Moc, farář v Malešovicích na Moravě; červenou: dp. Frant. Trnka, administr. v Určicích na Moravě. — Štoly: vdp. Štěp. Pittner, kn. arc. vikář v Libeznicích a blahor. sl. Stenglová v Praze. — Prapory s bohatým vyšíváním a skvostnou úpravou: blah. p. Jan Hák, předseda veteránského spolku.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přenešeno	785 22
Nejdůst. pan Antonín Hora, prelát protonotář apoštolský a generální vikář	50 —
Dp. Antonín Špale, farář v Mirošově	5 —
Vp. Dom. Brázda, kaplan v Mirošově	3 —
Sbírka p. A. Klingra v Praze	7 5
Úhrnem	850 27
Do 2000 schází	1149 zl. 73 kr.

Votivní obraz řádů řeholních.

Přenešeno	zl. 827 30
Ryt. řád Maltánský (k dosavadním 80 zl.): dp. Jos. Slánský, farář u P. Marie Vítězné	5 —
Úhrnem	832 30
Do 2000 schází	1167 zl. 70 kr.

Polychromie chrámu sv. Cyrilla a Methoda zdárně pokračuje ke všeobecné radosti a spokojenosti osady. Od dubna pracuje v kostele bezpřetržitě 18 malířů. Zdařilá malba prospívá tou měrou, že do konce letošního roku bude dokonána. Potřebný náklad 25.000 zl. za polychromii, lešení a práci zednickou uhradí osada karlinská. Příštího jara započne malba prvních dvou votivních obrazů, českého a řádů řeholních. Jest tedy třeba, aby do té doby dovršeny byly příspěvky na každý z nich na 2000 zl. Redaktor vznášá za tou příčinou pokornou prosbu na veškeré příznivce díla jubilejního, aby laskavými sbírkami ráčili zabezpečiti dílo počaté.

Redaktor,

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 7.

V Praze, dne 30. července 1886.

Ročník XII.

OBSAH: Fil. Chrám P. sv. Jiří Mučedníka v Řidelci. — Fil. Chrám P. Všech Svatých v Kozohlodech. Farní osady na panství Chudenickém: Chudenice, Švihov, Dolany, Štěpanovice, Poleň. — Různé zprávy. — Z Akademie křesťanské. Zpráva za měsíc červenec. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Methoda.

175. Filiální Chrám Páně

sv. Jiří Mučedníka v Řidelci (Hřidelci).

Podává Jos. Nechvíle, farář v Dašicích,

Řídelec (Hřidelec), $\frac{3}{4}$ hod. severo-západně od Bělohradu vzdálená vesnice má filiální Chrám Páně sv. Jiří Mučedníka Páně, přifařený k farnosti chotečské, který místo starého kostela r. 1839 a 1840 byl postaven a 26. prosince 1841 byl posvěcen. Neskytá nic památného, jsa v slohu copovém zbudován, mimo 2 zvony s těmito nápisy:

1. »1600 Jiřízi Kule z Chotcze na Okrauhliczych a Lažanech.« A kolem koruny: »Pokrzikugte Hospodinu vssichni obyvatel zemie chwalte Pana s weselim. Zialm C.«

2. Menší: »Verbum Domini manet in aeternum 1584.«

Chrám tento není připomenut ani v libri confirmationum ani v lib. erectionum; dle zvonu menšího byl bezpochyby zbudován ku konci 16. století nákladem Jiřího Kule, majitele Chotče.

Roku 1416 pojistil Vlašek, syn Bořka

z Nové vsi, manželce své Dorotě ze Ždirnic její věno na Nové vsi, Hřidelci a ve Valdově toliko na mlýně. (DD.XX. 171 et 172.) Tato provdávši se podruhé za Lvíka z Třebňuševsi držela věno to po 40 let až do smrti tchána svého Bořka a jeho bratra Martina, faráře v Nové vsi, do r. 1454. Kdy spadly ty vesnice, Nová ves a Hřidelec, na krále Ladislava (IV. 1454, 16), který je dal Soběslavu z Miletinka, čemu ale manžel oné Doroty Lvík z Třebňuševsi odpíral, hláse se k vesnicím těm, »an jeho manželka na nich má 300 kop gr. věna od prvního manžela svého pojištěny« a Dorotě na soudu zemském obě vesnice byly přiřknuty (tamtéž). Později ale bezpochyby po smrti této Doroty dostaly se obě vesnice králi, který je zase Soběslavovi z Miletinka zapsal. R. 1628—1629 patřila tato osada k panství bělohradskému, u kterého ostala do r. 1848.

176. Filiální Chrám Páně

Všech Svatých v Kozohlodech.

Podává Jos. Nechvíle, farář v Dašicích,

Kozohlody (Nova Plantatio), vesnice 2 hod. jihozápadně od Žlebů vzdálená, ke

Golčovu Jeníkovu přifařená, bývalého panství žlebského, má filiální kostel Všech

Svatých, vesměs v slohu copovém zbudovaný mimo okénka za oltářem gotického podlouhlého, hluboko zapuštěného a hlavního vchodu taktéž gotického, z pískovce zhotoveného. Má hlavní oltář Všem Svatých s obrazem mistrným, postranní oltáře sv. Václava, sv. Cyrilla a Methoděje s obrazy nedávno postavenými a zřízenými. — Zvonice nad vchodem kamenná, jehlancem končící má 2 zvony; jeden větší má nápis: »Tento zwon slyt gest skrze Waczlawo Kowarze Leta Panie 1564 w Hradczu,«

druhý menší přelitý r. 1836 s nápisem: »Wenn mein Hammer euch rufen wird zum Gottesdienste, dann versümmet meine Stimme nicht.« Kostel ten býval v 14. stol. farním vlastním plebánem opatřen, píše se v rejstříkách papežských desátku pod jménem Nova Plantatio, kde jest jmenován plebán Zyfrid r. 1367., který i jeho nástupci platili desátku papežského 9 grošů.

R. 1405 dosadil provinciál řádu německých křižovníků Oldřich z Ústí po smrti Michala plebána v Kozohlodech nového plebána Bedřicha pražské diecése (Emler Lib. VI. Conf. pag. 146). R. 1399 uvádí se ta plebánie co chudá. Obyvatelé té osady přidali se později k učení pod obojí, neboť kněz Šimon z Kozohlod dán byl r. 1539 za kaplana do Časlavě. (Gindely dopisy konsistoře pod obojí I., str. 136.) Co se týče dějin té osady, patřila i s tvrzí, která asi čtvrt hodiny od vesnice se rozpadá, k hradu Chlumu a sdílela s ním veškeré osudy. R. 1540 koupil ji s jinými Kuneš Bohdanecký z Hodkova od Bernarta Žehušíckého z Nestájova (D. Z. I., F, 14.). Po bitvě Bělohorské byly Kozohlody vzaty Janu Rudolfovi Trčkovi z Lípy a dány generálu Maxmiliánovi svob. p. z Golců za jeho služby (D. Z. II. tělný N, 29.) Tak nějakou dobu byla ta vesnice při panství jeníkovském, ale později připojena byla ke Žlebům.

Farní osady na panství Chudenickém.

Podává *František Wildmann*, farář v Slavkovicích.

177. Farní osada Chudenická.

Farní kostel sv. Jana Křtitele jest velmi starý, památkami bohatý, zvláště rodu staroslavnému hrabat Černínů vele-vzácný. Zevnějšek jeho dle novověkého vkusu jest upraven a loď chrámová pak ničímž značných památek starožitných v sobě nechová, tím více však památná jest presbytář a malby v lomeném zašpičatělém oblouku, dělicím presbytář od lodi. V tomto oblouku a ve presbytáři nalézají se nejstarší a nejdůležitější památky pro celý staroslavný rod Černínský.

Kostel tento byl vícekrát opravován, zvláště r. 1638 Jindřichem Černínem z Chudenic a ze Švihova, po návrhu hraběte Heřmana Černína. O tom Jindřich Heřmanovi píše: »Co se toho pana malíře dotýče, jehož že posýlati ráčíte, ještě jsem ho neviděl, jak by ke mně se dostal, neopomeni s ním hned do Chudenic dojeti a jemu ty věci všecky s panem Děpoldem ukázati, tak aby to všecko vlastně, jakž se v témž kostele nachází, vymalováno býti mohlo a pochybeno nebylo, rád nápomocen býti a jemu tak jeho opatření učiniti. Do Kladruž podobně v příčině té věci odešlu. Na Švihově 8. septembru 1638.«

V roce 1660 dal Děpold Protiva Černín z Chudenic věž kostelní dostavěti a v r. 1755

byla opravena. Podoba tenkrátě ji daná posud se zachovala.

Nejpamátnejší věci ve farním chrámu Páně jsou prastaré malby, které se ve jmenovaném oblouku nalézají. Již před půltřetím stem letem byly tyto malby památnými, proto je již tenkrátě, jak výše zmíněno, Jindřich Černín z Chudenic na Švihově zvláštní komisí ohledati a popsati dal.

Heřman Černín nařídil ve svém testamentu ze dne 15. června 1650, aby nástupcové jeho tyto malby vždy u veliké vážnosti chovali a na budoucí věky je udržeti hleděli, kterýžto rozkaz dali Černínové později ve starém původním písmě na zeď v presbytáři na straně evangelia napsati. Úryvek ten zní:

»Co se pak kostela nasheho na chudeniczych dotycze kteregž Statek v rodu nassem bez promieny przez Ssest set leth stale, gsauce tu vymalováno a vypsano gak Fundator První tehož chramu Panie S novym Erbem v rukou držiczym, kterehož nyní užívame, opustivsse toho czasu pro jakoukoliv Prziczinu Erbu Lva tak take Protiva Strege a Przedek nass Biskup Klatovsky a sestra jeho S. Anna Amabilia, genž vždycky za rod nass katoliczkeg przy

Panu Bohu wssemohouczymu orodují, vymalovani gsou, narzizuje, aby... též aby každeg mug napadnik na to Pozor dal, aby v temž kostele Chudienskem pod ziadnym Pusobem staregch Malovani a psanych Wieczy tam samy neobnovovaly, tím mie-negi russyly, nybrž w své podstatie a sta-rožitné Pamatcze zanechaly.«

Tyto starožitné památky, na nichž jak neobyčejný kroj oděvu uvedených osob, tak přepodivné stáří vedle nich se nalézajících nápisů i hrubý způsob práce umělcovy okazu-jí vysoké stáří jejich.

Vyobrazení jsou tato:

Na straně evangelia v dolní části ob-louku nalézá se obrněný rytíř v životní ve-likosti, na svůj mohutný meč se podpírající, jehožto zbroj dle barev Černínského znaku zpola červená a zpola modrá, třemi bílými příčnými břevny rozdělena jest. Nad hlavou jeho jsou slova:

»Fundator ecclesiae Czrynin.«

Výše nad ním stával dle pamětní farní knihy chudennické nápis:

»Letha Panie tisyczioho dwaustého«

z něhož nyní jenom slovo jediné »dwau« čitelné.

Nad touto postavou rytířovou lze zřítí v kruhové malbě představující muže, jehož hlava zvláště staročeskou povinnou čepicí přikryta, a jenž ruku pozdvihuje, svým dlouhým ukazovákem hroží. Pod ním nalé-zají se tyto staročeské rýmy:

»Czernyn pravy, ktoz su nam zbozye vzaly Buoh day aby samy vycze mialy.«

Z veršů těch toliko zachována část první řádky:

»pravy, ktoz su nam zbozye vzaly.«

Tato slova vztahují se beze vší pochybnosti na Cameraria Cryrnina, jenž od Přemysla Otakara I. ze země byl vypovězen.

Ještě výše na zdi v klenutí oblouku jest ve kruhové malbě pozdravení andělské vy-obrazeno. Na protější straně oblouku jest vyobrazen jiný ozbrojený muž, jenž měl pod sebou nápis: »Drslaus Protiva.« Nad ním jest obraz žehnajícího Spasitele a nejvýše pak obraz biskupa právě žehnajícího. Nápis, ježž nyní čísti nelze, zněl:

»Protiva biskup a Amabilia sestra jeho rod Czierninów.«

Na zdi kůru proti hlavnímu oltáři na straně polední nalézá se následující, již sešlý a tudíž těžce čitelný nápis:

»Ao MCD. ZA KNIŽETE WLADISLAVA TENTO KOSTEL ZALOŽITI DAL DRSLAW CZERNIN.«

Mimo tyto freskové malby jsou ještě v tomto kostele tyto starožitnosti:

Obraz na hlavním oltáři Matku Boží s Ježíškem děťátkem představující. Jí po obou stranách nalézají se sv. Jan Křtitel a svat. Jan Evangelista. Malba jest značné ceny. Živé barvy jsou naneseny na zlatou půdu, na níž dosti jasně čísti lze letopočet 1505. Dle způsobu mnohých starých oltář-ních obrazů má i tento oltář dvě na obou stranách pomalované dvěřeje, které stejného stáří s hlavním obrazem býti se zdají a nyní po stranách hlavního oltáře jsou upe-vněny. Zde nalézají se svat. Kristof, svat. Ondřej, sv. Václav a sv. Jakub starší, jenž jako poutník oblečen v ruce drží velkou poutnickou hůl.

Před ním klečí úplně ozbrojený rytíř, mající štít se znakem Černínským. Jest to asi Vilém Černin z Chudenic, který všechny malby v kostele chudennickém zhotoviti dal. Jméno Vilém Jan Černin bylo lze dříve na hlavním oltáři čísti.

V presbytáři na levo nahoře na stěně nalézají se tři erby. Na jednom nalézá se bílý lev v červeném poli. Znak tento (dle Balbina o poslední vůli hraběte Heřmana Černína) jest prý nejstarším znakem čer-nínským. Druhý erb má dva bývolí rohy v modrém poli a patřil manželce Drslava Černína z Chudenic Kateřině z Vopisku. Třetí erb má červeného kohouta v bílém poli, znak to Elišky z Opálky, třetí man-želky Drslava Černína.

Nad vchodem do sakristie nalézá se podlouhlý dřevěný obraz, upevněný na dvou kopích, jichžto držadla nyní již úplně ze-tlelá ve zdi zasazena zřítí lze. Obraz tento, nepochybně ze začátku XVI. století pochá-zející představuje Navštívení Panny Marie. Uprostřed mezi modlící se Marií Pannou a andělem nalézá se Černínský znak. Z bý-valého gotického nápisu na tomto obraze lze ještě čísti tato slova:

»Dominus Quielmus et dominus Johannes Černin de Chudenic.«

Na kamenu, jenž dříve černínskou hrobku kryl, nyní však u zdi na pravé straně v pre-sbytáři postaven jest, lze zřítí rytíře obr-něného. Do kamene vytesán jest kolkolem tento nápis:

»Pana Humprechta, staržioho Czernina na Chudenici a Sswyhovie J. M. C. Podkomo-

rziho král. Czesskeho a hejtm. hradu Praž. pana Otcze a pani Materze jeho Rodiczuv nejmilejšších. A pro budoucí pamatku vsého Rodu panov. Czerninov z Chud.»

Jest to náhrobní kámen z r. 1601 zemřelého zbožného rytíře Humprechta Černína z Chudenic a na Švihově. Uvnitř Černinské rodinné hrobky nenalézá se nic starožitného a památného.

Srdce Františka Josefa hraběte Černína z Chudenic, jenž r. 1733 ve Vídni zemřel, nalézá se zde v uzavřené schránce.

Ony dva náhrobní kameny, jež jsou uvnitř kostela pod kruchtou zazděny, mají následující nápisy:

»Letha 1598 v pátek den narození Pána a Spasitele naše ^o umrzel Urozeny a Stateczny Rytirz Pan Jakub starssy Vrzessovecz z Vrzessovicz a na Krseniczych a tuto v Kristu Panu odpocziva. P. B. Z. O.«

»Letha 1581 — 3. února umrzela Urozena Pani Vorszula Vrzessovcova z Janovicz a na Krseniczych jejížto Tielo tuto v Krystu Panu odpocziva oczekavaje vesele z mrtvich vstanie.«

U prostředních oltářů odpočívají v letech 1729 a 1749 zemřelí chudeničtí vrchní Pavel Weber a Josef Bretschneider. Postranní oltáře jsou novějšího původu, na jednom z nich nalézá se kříž z černého dřeva, perletí vykládaný a z Jerusalema jako obět přinesený.

Ze čtyř zvonů na věži kostela chudeničského jest ten největší vysokého stáří, neb dle svého gotického nápisu pochází zajiště z první polovice XVI. stol., tedy z dob Viléma Černína, jímž hlavní oltář a malby byly zařízeny. Nápis na zvonu tom zní:

»Gest gmeno gehu Mathyas, Jan Buryan.«
Druhé zvony pocházejí z r. 1770 a 1800. Na menším zvonu, jenž 6 centů váží, jest gotický nápis:

»Udielan weymenu bozie letha Panie 1269.«

Z toho všeho lze souditi, že kostel chudeničský, Černiny postavený a nadaný, od svého založení nevyhořel, poněvadž se tyto prastaré zvony, malby a nápisy jako dávnověké památky přes 600 let udržely. Také nižádný šlechtický rod neudržel po tak dlouhý čas své rodné místo ve svém majetku jako staroslavný rod Černínův, který Chudenice bez přetržení po 800 let již jako kolébku rodu svého ustavičně majetkem drží.

Také chudeničská fara jest nad míru

stará, neb chová pečeť z r. 1200. V r. 1358 připomíná se chudeničský farář kněz Sezenus (Sezima), presentován Černínem z Chudenic (Lib. confirm A. D.). V roce 1378 připomíná se chudeničským farářem Přibík Pulkava z Hradenína, slavný kronikář český, jenž důkladně dějiny české za dob Lucemburkův, ano i dějiny marky braniborské a zkázu polabských Slovanů sepsal. Zemřel v Chudenicích r. 1380.

Dle přiznání kněží dekanátu klatovského při shromáždění kněžstva západních Čech u přítomnosti arcibiskupa v Plzni v r. 1573 udává se farářem v Chudenicích Jan Jindřich Onicenus, dosazený od kollatora svého Humprechta Černína. Bývalého faráře Cuvia zabili sedláci, jak se v udání tom praví. V Chudenicích na faře v Lázních u hrabat Černínů a na faře v Poleni zdržovával se velmi rád abé Josef Dobrovský, jenž prý u sv. Volfganga slovanskou mši sv. sloužil.

Za městysem Chudenicemi na jihozápadní straně na úpatí zalesněného pohoří »Žďary« zvaného, nalézá se malá pěkná kaple sv. Anny, v níž každý úterý mše sv. sloužena bývá a kolem ní pěkný hřbitov chudeničské osady. Kapli tuto dal vystavěti roku 1770 Václav Holeček, vrchní panství chudeničského, jenž též v r. 1780 fundaci založil pro kaplana chudeničského.

Čtvrť hodiny od Chudenic na jihozápadní straně vyniká do výše týmě hory sv. Volfganga. Zde prý v r. 994 biskup řezenský sv. Volfgang na své cestě do Čech se zastavil. Svatý tento biskup ze sousedních Bavor častěji prý přicházel do lesnatých krajín pošumavských, aby pohanské obyvatelstvo zdejší na víru Kristovu obrátil. Na temeně hory též stoji, kázal prý slovo boží novokřesťanům českým a žehnal české vlasti. Později byl na tomto památném místě kostelík vystavěn, kamž vždy zbožní rytířové z Chudenic se svými rodinami se utíkali v bídách a souženích pomoc a přimluvu u Boha od tohoto světce hledající neb za prokázaná dobrodíní a pomoc boží děkující. Proto též sv. Volfgang byl vždy ochráncem a přimlvcem u Boha od celého rodu Černinského považován a obyvateli celé krajiny chudeničské zvláště ctěn a za pomoc a přimluvu vzýván. Proto též matriky ve farních osadách krajiny chudeničské dosvědčují, že velmi zhusta na křtu sv. dáváno chlapcům jméno svat. Volfganga, a lid český, který ztěžka to jméno vyslovuje, upravil si je ve slovo »Bolfánek.«

Památné toto místo a léčivý pramen jasné horské vody navštěvovali v dávných

časech tisícové poutníků, tak že kaple sv. Volfganga často davům lidu nedostačovala. Z té příčiny počal hrabě Heřman Jakub Černín stavbu prostranného poutnického kostela, kterou jeho syn František Josef r. 1725 dokončil. Byl to kostel krásný a jako poutnický proslulý v celém Pošumaví, však na rozkaz císaře Josefa II. roku 1785 zrušen a rozbořen, tak že zůstala z něho jenom štíhlá věž a základy, které dosud o prostrannosti chrámu toho smutně hlásají. Malá dřevěná soška, sv. Volfganga představující, byla v obzvláštní vážnosti u lidu celého okolí, ano i zdejší lid prostý dosud velmi rád vypravuje o ní. Když již za všeobecného pláče okolního lidu kostel sv. Volfganga stržen byl, nechtěl lid sošku tu si dát vzít a když farář chudenický, poslušen rozkazu císařského, sošku tu ze svatyně odstranil, tu prý hněv boží hned ho zastihl, neboť veza sošku tu do Prahy, zemřel náhle na cestě, raněn mrtvicí a posvátná tato soška sv. Bolfánka zmizela a nikde se po ní žádné stopy nenalézají. Tak nerad se loučil lid se svým milým patronem. V pozůstalé kapli jest obraz sv. Volfganga, odkud tento světec obyvatelům krajiny chudenické slovo boží hlásal. Z kaple této přijde se po několika schodech k dolejší části bal-

vanu, jenž kryje jeskyňku, která prý byla úkrytem a ložem světců tomuto. Poutí sv. Volfganga konána bývá prostřední svátek všech božích hodů, a doposud se hojně ještě v chudenickém farním kostele poutníků z celého okolí na slavnosti ty schází.

Věž s chrámu toho zbylá byla zvýšena, s jejíž pavlače, kde hlásný bydlel, velmi utěšená vyhlídka na celou Šumavu a do celých západních Čech se nám otvírá.

V letohrádku černínském »Lázně« zvaném na úpatí hory sv. Volfganga s krásným parkem stojícím nalézají se kaple blahoslavené Panny Marie spomocnice, kterážto kaple v r. 1860 obnovena. Taktéž po roce šedesátém vystavěna ve vesnici Křenicích kaple veřejná Panny Marie.

Šlechtná hraběnka Františka Černínka z Chudenic, rozená princezna Schönburková, založila v r. 1880 v Chudenicích opatrovnu, do níž uvedla tři sestry milosrdné sv. Vincence z Pauly, jimž dům i výlohy veškeré sama vydrží.

Farářem ve farní osadě chudenické jest Josef Souhrada, oblíbený český povídkář, a kaplanem Karel Engelman, výborný znatel zpěvu a hudby chrámové. Osada čítá 2265 katolických českých osadníků.

178. Farní osada Švihovská.

Na severní straně města Švihova nalézají se kostel farní sv. Václavu zasvěcený, který již v roce 1384 a 1399 v Lib. Errectionum se připomíná, jenž pak za tři léta po ohni roku 1744 zcela nově byl vystavěn od hraběte Prokopa Černína z Chudenic. Na obnovení toto vztahuje se následující uvnitř kostela na klenutí nalézající se chronografikon:

»EXVsta eX CzernIn TraXI hVnC renoVata
DeCoreM.«

Farní chrám tento jest neúhledný a nenalézají se v něm nižádných památností. Z pěti zvonů, z nichž největší 16 ctů. váží, jsou čtyry z doby uprostřed minulého století lity. Jenom jeden půldruhého centu těžký, jest starší. Zvon tento pochází z kostela sv. Jana Evangelisty, za dob císaře Josefa II. vyzdvíženého. Kromě slova »Leta Božího 1499« nemá zvon ten žádného jiného nápisu. Z vyzdvíženého kostela sv. Jana Evangelisty, který nyní v obydlí dům čís. 18 proměněn jest, nezachovalo se ničehož kromě několika zdí a gotických oken do ulice k mostu vedoucích. Před ně-

kolika léty bylo ještě, ale již s velkou obtíží, uvnitř tohoto zrušeného kostela tento nápis čísti:

»Anno Domini 1504 die vero 24 mensis maji consecrata est ista ecclesia hospitalis per reverendissimum praeobilem ac doctissimum Dm. Dm. Petrum Lom Hieropolensem Suffraganeum Ratisbonensem in honorem Sti. Joannis Apostoli et Evangelistae in Dominio Magnifici ac generosi Dmi Dmi Puotha de Rizmbergh dmi in Sswihow et Rabi Supremi Budicis Regni Bohemiae. Dedicationis vero dies recte celebratur Dominica infra octavam Ascensionis Domini.«

K faře švihovské patřila osada kbelská až do r. 1753, kde švihovští duchovní vždy třetí neděli služby boží konali. Téhož roku byla ve Kbele zařízena fara.

Na městem na druhé straně pravého břehu řeky Úhlavy stojí na vršku kostel sv. Jiljí, kolem něhož nalézají se hřbitov. Chrám tento býval farním, jak listina Lib. Erect. V. V. F. 3 in Decanatu Clatoviensi et in Archidiaconatu Plnsensi praví. V roce 1399 postavil tam Břenko ze Škály, pán na Švi-

hově, oltář zasvěcený sv. Jakubu. Dne 24. prosince 1671 zemřela Janu Karlu Černínu z Chudenic nejstarší dcera, a poněvadž on byl protestantem, zbraňoval farář švihovský pochovati ji na katolickém hřbitově. Tento prosil svého strýce hraběte Humprechta Jana Černína z Chudenic za přimluvu u arcibiskupa pražského, aby svou dceru v pustém kostele sv. Jiljí pochovati směl, poněvadž si toho zemřelá přála, začez on na obnovení tohoto kostela 100 zl. věnovati přislubuje (VIII. F. 2 rodinný archiv černínský v Jindř. Hradci.) Tento kostel má též velmi starou podobu, však nic památného se v něm nenalézá. Jen u postranního oltáře jest nápis:

»Tento oltář jest vyzdvižen ke cti a chvále boží, ku poctivosti blahoslavené P. Marie nákladem zbožných almužníků pod kolaturou Jeho Milosti urozeného pána, pana Františka Maxmiliána pána z Chudenic, ze Švihova etc. etc., vlastního téhož oltáře dobrodince. Stalo se léta Páně 1676.«

Zvon u sv. Jiljí pochází z r. 1745.

Překrásným dílem jest velký kamenný most přes Úhlavu v roce 1811 od panství chudenického za 96.000 zl. postavený, na nějž v Mnichově usazený obchodník Rozsypal, rodák švihovský, dal postaviti krásnou kamennou sochu sv. Jana Nepomuckého.

V hradu švihovském, jenž býval jedním z nejpevnějších v celých Čechách, nalézá se kaple sv. Marka na hradním dvoře, nyní již trhlínami ve zdích sešlá, že se v ní mše sv. neslouží a kaple ta jest zavřena, dříve každý týden bývala zde sloužena mše svatá nejmeně jednou. Na zdi kruchtovní proti hlavnímu oltáři nalézá se vymalováno pět znaků, z nichž uprostřed znak Švihovských z Ryzmberka, po obou stranách rodinné znaky manželek pánů Švihovských, rodu Žerotínů, z Mezeříče, Münsterberských atd., pod nimi nalézá se zlatými gotickými písmeny na modrém poli následující nápis:

»Put a de Rizmberg et de Skala dñs in Raby et in Sswihow, Supremus judex Regni Boh: cita aedificia fecit. Anno dom. 1489.«

Kaple má tři oltáře. Cizinec vkročivši do ní upoután bude hned starými malbami na zdi po levé straně vchodu, které v ka-

ždém ohledu jsou velice zajímavé. Sv. Jiří jest vymalován v přirozené velikosti jako švarný rytíř sedící na statném bělouši. Pod ním svíjí se drak raněn ranou mocnou svatého. Rytíř i kůň jsou drahým brněním oděni. V malé vzdálenosti od sv. Jiří nalézá se mladá rusá slečna rytířská v růžovém oblouku na zelené louce klečící. Beránek hravě obskakuje mladou dívku, která nepochybně z rodu pánů Švihovských pochází. Mnohými věžemi a vysokými hradbami opatřený hrad v pozadí představuje někdejší ještě zachovalý od pana Puty Švihovského vystavený hrad švihovský.

Obrazy oltářní jsou z novější doby, nemají však nižádné umělecké ceny. Stranou u hlavního oltáře nalézá se obraz na zdi připevněný, který pana Humprechta Protiva Černína na smrtelném lůžku v kněžské roucho oděného představuje. Český nápis na obraze tom zní:

»Letha Panie 1606 dne 25. aprilis život svůj Kristie pánu dokonal urozený P. P. Humprecht Protiva Černin z Chudenic na Sswihowie a Kameyku, maje wieku swého 49 leth 18 tyhodnij a 3 dny.«

Dva ostatní obrazy na dřevě malované, Sejmuti Krista Pána s kříže a sv. Tři Krále představující, nalézají se v rohu kaple a zdají se býti velmi vysokého stáří. Na jednom prkně nalézá se Černínský znak, pod ním na polo smazaný nápis, z něhož ještě tato slova jsou čitelná:

»P. T. Wrzetislaw Czernin z Chudenicz Sswihowie.«

Zvon na věži hradní kaple pochází z roku 1770.

V Červené Pořiči, vesnici se zámek patřící jako velkostatek rodině císařské, nalézá se mešní kaple, nejsvětějšímu Srdci Pána Ježíše zasvěcená, která v r. 1713 od Amalie Eleonory, říšské hraběnky z Hauenbenu, vystavěna byla.

Farní osada švihovská čítá 3562 katolických českých duší. Velezasloužily a učený farář švihovský Klein sepsal všechny památnosti Švihova a farní osady švihovské. Farářem jest Karel Novotný a kaplanem Josef Hladík.

179. Farní osada Dolanská.

Farní kostel zasvěcený sv. apoštolům Petru a Pavlu byl již v letech 1304, 1407 a 1412 (dle Šallerovy topografie) vlastními duchovními opatřen a připomíná se v errek-

čních knihách v r. 1384 in Decanatu Clatoviensi et in Archidiaconatu Plznensi. Později byl jako komendatní kostel fare studnické připojen a zůstal u ní až do r. 1696, kte-

kaple pro
Rozsypal
Černín
Cernin
Cernin

Kaple pro
Rozsypal
Černín
Cernin
Cernin

Černin 1992

réhožto času samostatný farář v Dolanech ustanoven byl. V minulém století měl býti tento chrám Jesuity z klatovské koleje, kteří statek Dolany koupili, vystavěn, avšak v tom čase právě byl řád zrušen a proto kostel stavěn z peněz fisku, bohužel však od nevidomých lidí beze všeho slohu a pak nechová žádných starých památek v sobě. Jaroslav Šaller připomíná z Lupáčovy staré kroniky, že v r. 1583 svou učeností v celé české zemi proslulý pan Daniel z Lidlova, který jsa teprv 34 roky star a zemřel, v tomto chrámu Páně jest pochován.

Ze čtyř zvonů jest jen jeden, jak z gotického nápisu na něm se nalézajícího souditi lze, vysokého stáří. Nápis tento bez leto-počtu zní:

»Ve jměnu Božím a sv. Jana, Konvář udělal.«

Ostatní tři zvony jsou v XVIII. století ulity. Na největším nalézá se následující chronografikon z r. 1759:

»ReCtore CoLegJJ soCietatIs IesV et patrono P. Mattheo SeXsteter CVrato FranCisko BoroVVskI refVsa AVgVsto Pragae InparVa parte a Ioanne Kuhner.

Nescio, quod mihi nomen erat, dum rapta fuisset, Gaudeo nunc Petri nomine Paule tuo.«

Ze zřícenin starého hradu dolanského dali Jesuité hospodářská stavení zříditi, v nichž byla domácí kaple. Nyní jest vše rozbořeno.

Za řekou Úhlavou u Dolan nalézá se zřícenina hradu Komořina, kde Jesuité v r. 1703 za rektora klatovské jezuitské koleje Karla Pfefferkorna vystavěli kostel zasvěcený sv. Maří Magdaleně, který však za dob Josefa císaře byl zavřen a rozbořen, v kterémžto rozbořeníšti nalézá se několik chalup, dvě v lodi kostelní a jedna v sakristii.

Ve vesnici Svrčevsi vystavena po roce 1880 kaple mešní sv. Anny.

Osada dolanská čítá 1875 duší katolických českých a farářem jest Alois Matoušovský, muž na slovo vzatý, bývalý poslanec na zemském sněmu, jenž ve své knihovně chová mnoho pamětných knih, mezi nimiž též agendu husitskou. Kaplanem jest Václav Švejda.

K děkanské osadě klatovské patří z chudnického panství ves

180. Š t ě p á n o v i c e,

kdež již před r. 1384 vlastním farářem opatřen byl a nyní jest filiálním kostelem děkanství klatovského, kde též mají Štěpánovičti kolem svého kostela svůj vlastní hřbitov. Kostel tento jest v dosti čistém slohu gotickém vystavěn a vzezření starobylého. Hlavní oltář jest umělecká řezbářská práce. Bronzová kropenka jest umělé dílo velmi vysokého stáří. Z náhrobních kamenů nalézá se v kostele jen jeden s jednorozcem jako znakem zde pohřbeného. Z nápisu kolem kamene toho lze čísti ještě následující:

»Leta 1599 ve čtvrtek po neděli prvotiněj umřel urozený a statečný rytíř Jan Buryan z Byrzka na Czwrzowsy, jehožto tělo v tomto místě odpočiva. Pán Bůh rač mu lehkého odpočinutí popříti a nám se s nim u věčné slávy a radosti nebeské dáti shledati.«

Ze tří zvonů na věži kostelní jest jeden bez nápisu, na jednom menším stojí tato slova:

»Honorí s. Francisci Xaverii fusa sum anno D. 1689 pro templo Stepanovicensi.«

Třetí největší jest v Plzni r. 1747 ulit.

181. Farní osada Poleňská.

Farní kostel v Poleni stával již v roce 1384, jak ereckní knihy dokazují. (In Decanatu Clatoviensi et in Archidiaconatu Plsnensi.) V r. 1388 Soběslav z Rudoltic, panoš, učinil nadaci ku kostelu poleňskému, totéž učinil r. 1389 Jiří z Roupova a bratr jeho Bedřich, oltárník v Klatovech (Lib. Erect. vol. XII. B. 14 a 13.). V rozepřech o Pušperk dovídáme se, že za dob Václava IV. a na začátku husitských válek okolo r. 1425 již dva faráři v Poleni se nalézali, totiž kněz Hynek od kostela sv.

Markéty, a kněz Jiřík od kostela Matky Boží, kteří co svědci v rozepři té o Pušperk uvedeni jsou. (Rubeus in ductionum pag. 281 anno 1465.) V r. 1573. uvádí se fara poleňská v dekanatu klatovském a kollatorem Adam Nebilovský.

František Hartmann, hrabě z Klenové na Roupově, Doslavicích a Poleni. Za těchto dob, co patřila Poleň hrabatům z Klenové, byl Jan Šíp farářem v Poleni po 56 let. Za něho udála se tato událost, jak v poleňské pamětní knize zaznamenáno

jest: Poleň byla prodána od hraběte z Klenové na hrabata Černíny z Chudenic. Dne 4. července 1748 na den jmenovin hraběte Prokopa Černína dávana hostina v chudenickém zámku, při níž se vše veselilo. Po návratu z hostiny setkal se v Poleni majitel statku tetetického pan Josef z Nesslingrů s kaplanem poleňským. Oba přišli do prudké hádky a oba měli zbraně, meče a pistole, jež na sebe tasili. Učitel poleňský vida duel, jenž se odbýval na dvoře farním, chtěl jej přerušit, vrhl se mezi ně, byl však od pána z Tetetic probodnut, načež hned skončil. Poněvadž událost tato stala se ve farním dvoře a mnoho lidí do fary vrazilo a zmatku toho k vyloupení fary použilo, ulekl se tak smutné zprávy ubohý farář Šíp, 94 roky starý, že ducha vypustil.

Prvním a nejstarším kostelem farním v Poleni byl kostel svaté Markěty, který několik kroků za nynějším farním kostelem Všechných svatých stál a do r. 1789 byl hrbitovním kostelem, když byl se kostel Všechných svatých farním kostelem stal. V r. 1840 spadlo s tohoto kostela klenutí a od té doby jest zříceninou. Kostel tento nebyl veliký, ale v ryzím slohu gotickém vystavěný. Pověst vypravuje, že pod hlavním oltářem tohoto kostela sv. Markěty byl prastarý pářez do oltáře zazděn, pod jehožto stromu kmenem staří obyvatelé poleňští, dokud byli ještě pohané, bohům, spásám svým, oběti přinášeli. Na posvátném místě tom postavili obyvatelé poleňští na víru obrácení, chrám Páně sv. Markěte zasvěcený. Na tomto kostele býval zázračný

zvonek. Kdykoliv české zemi, zvláště této krajině a okolí nějaké neštěstí, buďto válka, mor, požár a sucho hrozilo, rozezvonil se zvonek tento sám sebou a vydával tak plačtivý a dojemný hlas, že lid se chvěl a s pláčem o odvrácení trestů těch Boha prosil. Poslední pád se přihodil, když Meley na rozkaz Louvoiseův Horní Falci spustošil a vyslaní francouzští palíči do Čech přišli a Klatovy zapálili, že město to z větší části vyhořelo. Konečně byl i tento zvonek odstraněn, aby se lid jeho smutného hlasu nelekal.

Na kostele sv. Markěty nalézal se nápis, nyní arcit již úplně setřený:

»Saeculum quindecimum decies octavus et
unus
Annus erat priscis, quando venusta fui —
Est ubi per centum decies quinque per annos
Atque novem consenui — —
Septem decimum saeculum tum quadra-
gesimus annus
Hac me formavit, qua modo fronte vides.«

Nápis tento čítával ještě dřívější farář poleňský Livora, znamenitý to latinář, na zdi kape sv. Markěty a nápis tento zapsal do památné knihy farář Hrbek. Sluší letopočty 1581 a 1740 vztahovati k opravám tohoto kostela a nelze souditi, že by roku 1581 byl teprv vystavěn kostel Všechných svatých, neb ten jest mnohem starší, tomu nasvědčuje starožitný kostel s uměleckou kružbou obloukovou a starý zvon od mistra Jiljiho z r. 1525 lity a jiné zprávy listinné.

(Pokračování.)

Různé zprávy.

Jednoty Sv.-Methodějské. Jednota karlínská zřízena v jubilejním roce sv.-methodějském, jejíž účelem jest nádherné vyzdobení velkolepého chrámu sv. Cyrilla a Methoda, zdárně prospívá. V Karlíně samém sešlo se vzornou obětovostí osady dosud 33.000 zl. V obnosu uvedeném nejsou zahrnuty příspěvky na »votivní obrazy« od širších kruhů věnované.

Téhož roku zřízeny jsou na Moravě v diecési Brněnské kostelní spolky ozdobní a očištní v Boskovicih, Blánsku, Loděnici, Prateci, Želči a zakládají se v Jiřkovicih, Nov. Rousínově a jinde. Účelem spolků jest péče o ozdobu a čistotu chrámu Páně. Členové spolku platí měsíčně tři krejcare. Příspěvek lze ovšem i zvýšiti; nad to zavazují se zvláště členové pohlaví ženského kostel častěji čistiti, oltáře květinami rostlými neb umělými ozdobovati, prádlo kostelní opatrovati, aby nejen bylo ušito dle předpisů

církevních a to z plátna lněného, nýbrž i vždy čisto; z příspěvků měsíčních opatřují se roucha kostelní.

Jako Karlín mají tedy též některé osady Brněnské diecése vedle Cyrillských Jednot spolky pro okrášení chrámu Páně. Je-li úkolem jedné pěstování hudby posvátné, jest účelem jednoty druhé ustavičné zvelebování zevní okrasy kostelní. Obě jednoty vzájemně se doplňují sloužíce Církvi veškerými odvětvími církevního umění. Dostalo-li se jednotám pěstujícím přesný směr zpěvu bohoslužebného významného názvu »Jednot Cyrillských,« buďtež jednoty ozdobní nazvány »Jednotami Methodějskými.« Na památku tisícileté ročnice Sv.-Methodějské zbudujem takto trvalý pomník druhému apoštolu našemu. Je-li žádoucí, aby každá osada farní měla svou Jednotu Cyrillskou, nepostrádejž ani druhé sestry — Jednoty Methodějské. Zřízení té i oné jest snadné i vděčné,

jak ukazují jména osad svrchu uvedených. Chrám farní stane se takto ohniskem snah nejideálnějších. Hospodina velebiti zpěvem, velebiti důstojnou okrasou svatostánku jest sladkým úkolem každého křesťana. Nechat žádný duchovní neodepře si té radosti. Způsobí radost sobě, způsobí radost osadě, v níž rozproudí se život utěšený. Chrám stane se takto společnou péčí všech pravým domem otcovským, k němuž duši i srdcem lnouti bude každá duše, každé srdce. Chloubou a skvostem osady bude farní chrám. Svazky nové poutati budou veškerou rodinu. Se zálibou pro okrasu domu Božího bude dojista i návštěva chrámu Páně pilnější a konání povinností náboženských nadšenější. Jedni hrdlem a jazykem, druzí rukou a hmotnou pomocí, všickni s láskou a nadšením sloužiti budou milému, vzácnému domu otcovskému. A aby dítkám jednotlivým se nestýskalo, jednoty rozptýlené možno pak snadno sdružiti v jednu velkou jednotu. Jako »Obecná Jednota Cyrillská« stala se milovanou matkou veškerých stoupenců cyrillských slavících každoroční společné hody své, na kterých živi se nadšení cyrillské, nechat přisti »Obecná Jednota Methodějská« s výročními slavnostmi s přednáškami a výstavami stane se učitelkou veškerých přátel církevního umění výtvarného. Sít přirozených konservátorů církevních rozprostře se takto po všech končinách milované vlasti. Ctitelé svatých apoštolů našich: Zřizujte jednoty Methodějské!

Polychromie chrámu Karlínského znamenitě pokročila. Malba klenby hlavní lodě jest již úplně hotova. Chrám sv. Cyrilla a Methoda má čtyři obrovské čtverce, klenbou křížovou sklenuté. Každý čtverec obrouben jest mohutnou bordurou vyplněnou bohatou ornamentikou v různých barvách na půdě střídavě modré a temně hnědé; účinek barev zvýšen jest leskem zlata všudy mírně zářícího. Kolem žeber obíhá bordura úzká a podřízená. V každém ze čtyř trojhranů klenbových spatřuje se veliký medaillon kruhový, jehož bohatě článkovaná, barvami a zlatem vyzdobená obruba dotýká se bordur žeberních. Medailony vyplněny jsou malovanými figurami v nadživotní velikosti na pozadí zlatém. Aby zlato v oblé ploše klenby náležitě účinkovalo, vyryt jest do malty drobný dessin, v jehož vystupujících a ustupujících vzorcích měnivý lesk hru svou provozuje. V medailonech jsou vyobrazení světců a světic s litanie Všech Svatých. Jelikož v apsidě jsou již vy-malovány první tři skupeniny: andělé, sv. patriarchové s proroky a sv. apoštolové, následují na klenbě ostatní čtyři skupeniny. V prvním čtverci klenbovém s apsidou sousedícím zástupcové sv. mučenníků: Sv. Štěpán a Vavřinec, sv. Kosma a Damián (zároveň sv. patronové čeští); v druhém svatí biskupové a učitelové církevní: Sv. Řehoř, Ambrož, Augustin a Jarolím; v třetím svatí kněží a řeholníci: Sv. Benedikt, Bernard, Dominik a František; ve čtvrtém svaté panny: sv. Máří Majdalena, Agatha, Anežka a Kateřina, nad

kruchtou pak sv. Cecilie přímo nad královským svým nástrojem — varhanami. Kolem medailonů zbývající plochy klenbové vyplněny jsou románským ornamentem vícebarevným na pozadí světlomodrém. Konstruktivní články architektonické zůstaly kamenné s pozlacenými ploškami. Dojem klenby jest nádherný, v barvách pak souladný.

Nyní pracuje se pilně na stěnách hlavní lodě. Během měsíce srpna bude též zasazeno veškerých 16 oken malovaných do hlavní lodě.

Jednota sv. Vítská konala minulého měsíce XX. valnou hromadu za předsednictví Frant. hraběte Thun-Hohensteina, který nejprve vítal slovy vřelými nového protektora jednoty, Jeho kníž. Milost, nejdůstojnějšího pana arcibiskupa Františka hraběte Schönborna, poděkovav za dosavadní a prose i za další podporu zájmů spolkových. Poukázav dále na vykonanou práci roku minulého, konstatoval, že každému z přispívatelů s uspokojením na výsledky pohlížeti lze. Vyslovil též díky podporovatelům díla, v jejichž čele jest sám Jeho Veličenstvo císař pán, pochválil zejména horlivost sběratelů. — Po úvodní řeči předsedově ujal se slova vrchní pastýř, odvolávaje se na bullu ustanovovací, v níž zejména na srdce se mu klade, aby se ujímal stavby velechrámu metropolitního. Zájmy jednoty úsilovně podporovati považuje tudíž za povinnost svou. Jakožto velepastýř vyslovil jménem Církve vřelý dík jednotě za vytrvalost, s jakou usiluje dokončiti velké dílo Karla IV., hroby svatých patronů a tak mnohých panovníků českých. Posléze s vděkem vzpomínal předních podnikatelův jednoty, kanovníka Pešiny, zakladatele jednoty Františka hraběte Thuna a vysoce ctihodného bratra jeho, jakož i v Pánu zesnulého předchůdce svého kardinála Bedřicha knížete Schwarzenberga, obraceje pozornost shromáždění na významná slova jeho ve valné hromadě vídeňského bratrstva sv. Michala, poukazujíc na písmo sv. o stavbě chrámu Jerusalemského.

Po vřelé řeči nejdůstojnějšího pana arcibiskupa čtena jest jednatele zpráva, jejíž obsah v příštím čísle bude uveden.

Z výroční zprávy archaeologického spolku »Vocel« v Kutné Hoře za r. 1883, sepsané od jednatele, vdp. arciděkana Karla Vorlíčka, uvádí se stručný obsah jak následuje:

Činnost sborová věnována i loni hlavně zachování staroslavného chrámu sv. Barbory.

Základem netušeného rozvoje a úspěchu znamenitého sboru našeho byla vzácná přízeň vysoké vlády a slavného sněmu království Českého.

To co malému a skrovnému počtu mužů, již dne 6. ledna 1877 sbor náš »Vocel« v život uváděli, zdálo se být ideálem, stalo se tělem. Oživilo vůkol chrámu sv. Barbory, poněvadž zájem rozvíjející činnosti jednoty naší den ke dnu stával se živějším.

Po kollaudaci prvních v stavební periodě 1884

provedených restauračních prací snesen předem spodní opěrný oblouk pilíře čís. III. a nahrazen ve všech částech kusy novými.

Po zabezpečení opěrného pilíře č. III. obnovou vrchního a spodního oblouku započato ihned s výměnou spodního a vrchního oblouku opěráku č. IV. Se vzornou bedlivostí a svědomitostí vyměněny i galerie v délce mezi oběma opěráky (III. a IV.) a velmi nádherné okrasy nadokenní, totiž vzácné krásné růžice křížové.

Nákladu vyžadovala oprava opěrných pilířů čís. III. a IV. a jich oblouků 12239 zl. 44 kr.

Veškerý náklad za práce dekorativní uhradil správní výbor: 1. subvencí vysokého sněmu království Českého pro rok 1885 3000 zl. 2. příspěvkem sboru našeho »Vocela« dle usnesení valné hromady ze dne 22. dubna 1883 za r. 1885 200 zl. 3. zbytkem jmění z r. 1884 1634 zl. 86 kr. Po kollaudaci obou restaurovaných pilířů čís. III. a IV. sneseno lešení a započato stavbou nového lešení na straně východní u dalších travě totiž V., VI. a VII.

Do zakončení stavebních prací (dne 22. listopadu) bylo provedeno: výměna obou oblouků travě čís. V., svazek fial, svobodné fialy na čelné straně téhož pilíře, chrlič a konečně vrchní oblouk středního pilíře č. VI.

Aby pak současně úplná oprava veškerých okras ornamentálních, která tomuto klenotu české architektury s to jest dodatí původního rázu, nemusila při rychlém postupu oprav částí konstruktivní váznouti, bylo třeba, aby správní výbor k zvětšení činnosti po ruce měl potřebných prostředků. Z té příčiny obrátil se správní výbor k slavnému zemskému výboru království Českého s pilnou prosbou, aby žádost jeho za subvenci 10.000 zl. na rok 1886 příznivě vyřídil a vysokému sněmu království českého doporučil.

S nevědění rychlostí pojednával zemský výbor o naší žádosti spravedlivě, slušně a oddané a to příznivě — tak že již 13. prosince sdělil p. Zeithammer s rozpočtovým výborem, že zemský výbor v příčině subvence na restaurování chrámu sv. Barbory srozuměn jest se zvýšením subvence na 10.000 zl., což zemský sněm dne 9. ledna schválil.

Zpráva musejního spol. »Včela Čáslavská« za r. 1885—86. Předseda p. Jan Hendrich líčí činnost spolku musejního v podstatě takto:

As tím směrem, jak přibývá »Včele« na létech — spolek působí 21 roků — tak i přibývá činnosti a členů, čímž důležitost spolku zajisté zasloužilé uznalosti nalezla. Proto též mně při letošní výroční zprávě možno podati vám, velectění pánové, uspokojivý obraz činnosti spolkové.

I rok letošní předčil činností spolkovou mnohem léta dřívější; neb čilost, obětavost a horlivost závodily vždy utěšeně se snahou »Včelu« v popředí jiných spolků musejních postaviti.

Rok minulý jest pro obor náš v mnohem ohledu

velmi památným; neb sbírky toho roku umístěny v Museu, v okolí učiněno více důležitých nálezů, prozkoumána část »Hrádku« a více vycházek konáno, čímž značného materiálu jak hmotného, tak i topograficko-historického získáno bylo.

Správní rok 1885 počal vycházkou na zříceniny Lichnické. — Dne 25. května podniknuta první vycházka do kostela bračického, následkem které svolán výbor ke dni 28. května. V této schůzi usneseno podniknouti druhou vycházku do Bračic a povolen náklad na výzkum a kopání.

Dne 3. června výzkum ten při hojném účastenství podniknut a výsledek nad očekávání skvělým byl.

Pod náhrobíkem Lukrecie Bohdanecké z Nečtiny († 1582) objeven jest znamenitý krucifix románský, jež nálezcové kladou do XII. století. Kříž měděný, zelenou patinou zbarvený jest 28 cm. dlouhý; břevno příčné měří 17 cm. Břevna jsou pokryta různobarevným emailem. Vzácná památka jest ve zprávě fototypicky vyobrazena. Kromě toho nalezeny jsou dva menší stříbrné křížky.

Nemalou část letošního bádání v nejbližším okolí města zaujímal prozkum na »Hrádku« čáslavském. Tento počal dne 22. dubna a pravidelně kopáno dvakráte v týdnu, později však každodenně. Prozkum ten ukončen dne 30. července. V celku kopáno 62 dnů a plocha překopaná obnáší 850 metrů a nalezeno zde více než 2000 předmětů.

Výzkum na »Hrádku« jest jeden z nejskvělejších a hlavně pro domácí a místní archaeologii velmi důležitý. O výzkumu tomto přednášel p. jednatel v mimořádné valné hromadě dne 22. listopadu a mimo to podána obšírná zpráva — o šesti arších — kteréžto dvě fotografie, nejvýznamnější nalezené předměty obsahující, se přiložily — sl. sboru archaeologickému musea král. Českého v Praze a sl. c. k. centrální komisi pro umění a historické památky ve Vídni.

Z odpovědi této komise na výbor spolkový zasláné vysvitá, že prozkum ten znalecky veden byl a všestranně uspokojil; neb se »Včele« za její horlivé působení plně uznání vyslovuje. Zároveň s touto zprávou podána uctívá žádost na sl. cis. král. ministerstvo kultu a vyučování, by toto na lichotivé doporučení c. k. ústřední komise i pro rok 1886 spolku k dalšímu prozkumu »Hrádku« subvencí uděliti ráčilo.

Jak výboru sl. c. k. hejtmanstvím sděleno, uznalo i sl. c. k. ministerstvo důležitost dalšího bádání na »Hrádku«, a tak i spolku letošního roku podpory se dostane; neboť J. E. pan c. k. ministr kultu a vyučování výnosem ze dne 1. února 1886, čís. 22.094, udělil musejnímu spolku »Včele Čáslavské« k pokračování v kopání na »Hrádku« subvencí 50 zl., který obnos c. k. hl. berním úřadem v Časlavi vyplacen byl. Výlohy při výzkumu tom převýšily sice roku 1885 vykázanou subvencí o 19 zl., však přírůstek část 50 zl. hlavně ulehčila výdajům spolkovým, a tak umožnila tento nákladný prozkum.

Veškeré nalezené předměty vřaděny jsou do spolkových sbírek, kde ve zvláštní skřini uloženy jsou.

Konečně usneseno dne 1. července podniknouti vycházku do kostelíčka v Lochách.

Lošský kostel, stavba gotická, založen od časlavských patriciů, byl již v letech 1384—1411 farním kostelem. Lochy a Kluky tvořily jedno panství a z těch dob v kostele tom jest nápis: »Jan starší Lukavecký z Lukavce a na Klukách a Magdalena Lukavecká z Volbramovic r. 1589.« Starší zvon v Loších jest z r. 1536. Podací právo k lošskému kostelu náleželo nejdříve opatu sázavskému a pak v 16. století k Třebešicům a ke Klukům. Kostelík ten byl po třicetileté válce hrabětem Věžníkem opraven. Roku 1872 byl od ředitele vyšší realky kutnohorské, pana Jiřího Zacha, v gotickém slohu obnoven a novým oltářem, kazatelnou a okny z barvené mozaiky opatřen. V Loších prý byl pochován český vladyka Čáslav po r. 803, jak dī Hájek.

Máme nyní, čeho spolek tak dlouho postrádal, máme útulek nejen pro vzácné památky, máme ale též útulek, kde popřáno nám nevyrušeně se scházeti a o záležitostech spolkových rokovati. Jest tedy také naši povinností tyto výhody v plné míře využítkovati, jest naši povinností jak pilně včelky snášeti získané starožitnosti a tak je jak před zkázou tak i před ziskuchtivými překupovači zachrániti, a vši silou se o to zasaditi, by činnost spolku našeho známou se stala v celé daleké vlasti a tak spolek náš vždy postaviti se mohl v první řadě spolků vědeckých.

K zprávě výroční přidány jsou popisy zanikajícího zámku vrchlebského od Jana Hendricha a Kostela v Bračicích od Klimenta Čermáka.

K opravě chrámu sv. Jiří na Hradčanech. O žalostném stavu nejstaršího

kostela pražského rokovalo se 4. t. m. v druhé sekci c. k. centrální komise pro zachování uměleckých a historických památek. O návrhu na zachování vele-památné svatyně ministrem osvěty a vyučování k posouzení předloženém podával zprávu stavební rada Hlávka. Dovožoval, že při tak veledůležitém památníku, který z velké části až do desátého století sahá, nikterak nedostačuje, aby vždy opravovaly se pouze stavební částky přímo zřícením hrozící. Jest povinností centrální komise, aby na vyšších místech upozornila na dokonalou restauraci dosud stávajících a opravy vyžadujících starých částí téhož chrámu.

Vedle předloženého návrhu rekonstruktivního má věž chatrná podchytiť se podezdívkou v kapli věžní, jež starou sakristií slove, čímž by kaple tato, před všelikým přetvořováním a pustošením dosud ještě skorem úplně zachráněná, jednak rozpoltila se na dvě částky a stylistická jednota celku se zničila, jednak zřízením tak značného zdíva v malé prostore zničily by se naprosto dosud zachované staré malby nástěnné, které lze ještě obnoviti. Takovou měrou zmařila by se jednou pro vždy veškerá stavební i malířská cena jakož i veškerý význam prostory této co památníku umělecky dějinného.

Ze stanoviska umělecky-dějinného jest neporušené zachování kaple téže důležitosti, jako zachování věže samé. Nutnou rekonstrukci věže jižní lze zcela dobře a s úplnou bezpečností provésti, aniž by kaple věžní nejmenší škody a změny utrpěla. Buděť tedy základy věže s ulice ohledány, malá předstih mříží ohražena a oba věžní jehlanové zdění při snášení nakresleny, aby opět při obnově původní tvar obdržely. Shromáždění s uvedenými návrhy jednomyslně souhlasilo.

Lehner.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc červen.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalich ozdobený: pro vdp. Jana Kleina, děkana v Činěvsi co dar k padesátiletému kněžskému jubileu svému bratru dp. Jos. Kleinovi, biskup. notáři v Oboře. — Pozlacení v ohni kalichů: pro dp. Jana Cenefelsa, faráře ve Vinařicích a pro vp. Jos. Pohla, kaplana v Česk. Kamenici. — Nádobky na sv. oleje: pro vp. Jos. Röttiga, kaplana v Krásné Lípě. — Ostenso-rium: pro vp. Jos. Pohla, kaplana v Č. Kamenici. — Lampa na věčné světlo: pro kapli městského chudobince v Praze. — Nádobka na svěcenou sůl: pro vp. Jos. Röttiga, kaplana v Krásné Lípě. — Mešní konvičky skleněné: pro vdp. Jana Kleina, děkana v Činěvsi; pro dp. Frant. Fleischhauza, zám. faráře v Kladrubech; pro dp. Jos. Bukovského, faráře v Hůrce a pro dp. Frant. Trnku, faráře v Hor. Kounicích na Moravě. — Nástroj na pečení hostií: pro dp. Gottfr. Sukdola, faráře v Stryčicích.

Rozličné. Berlička jubilejní: pro vdp. Jana Kleina, děkana v Činěvsi. — Kříže: pro vp. Norb. Košateckého, kaplana v Železně; pro dp. Jos. Bukovského, faráře v Hůrce a pro vdp. Jana Kleina, děkana v Činěvsi. — Harmonické zvonky: pro vp. Ad. Skřivana, kaplana v Planě; pro dp. Jos. Slavika, faráře v Oužici; pro důst. farní úřad ve Zbejšově; pro dp. Fr. Zinekra, faráře v Beneticích; pro dp. Fr. Fleischhauza, zám. faráře v Kladrubech; pro vdp. Jana Němečka, vikáře v Loukově; pro vdp. Fr. Kořána, ředitele kn. a. chl. semináře v Praze; pro vp. Jos. Kolářka, kaplana v Mnich. Hradišti a pro blahp. Jos. Schweigla, kníž. důchodního v Č. Kounicích.

Paramenty. Bílá ze zlatého brokátu: pro J. kníž. Milost nejvyšší p. arcibiskupa Františka hraběte Schönborna co dar do poutnického kostela sv. Prokopa v Sázavě; dvě bílé, jedna červená a bílá: pro nejdp. generálního opata Sigm. Starého na Strahově; bílé: pro dp. Ferd. Lehnera,

kaplana v Karlíně. — Pluvialy dva bílé a jeden černý: pro velesl. patronátní úřad v Ma-
lešově; černý skvostný: pro dp. Jos. Molitora,
faráře v Chicagu v Americe. — Štoly: pro vp. F.
Košťáka, kaplana v Novém Bydžově; pro vp. Norb.
Košteckého, kaplana v Železně; pro dp. Karla Pa-
pouška, měst. faráře v Třebíči na Moravě a pro dp.
Ant. Špále, faráře v Mirošově. — Vela: pro důst.
Ondřeje Schustra, faráře v Podsrpu; pro nejdůst. p.
generálního opata Sigm. Starého na Strahově a pro
vp. Jana Paclíka, kaplana v Protivíně. — Zlatem
vyšité rukavičky: pro nejdůst. Dr. Leopolda
Kotrbelce, inf. probošta v Poděbradech. — Zlaté
třípečky ku kličku od tabernaklu: pro
dp. Fr. Miču, koop. v Mětině.

Prádlo kostelní. Pally a purifikatoria:
pro vp. Josefa Fiedlera, kaplana v Rychnově; pla-
chta oltářní: pro dp. Fr. Zinekra, faráře v Be-
neticích; alby a humerale: pro vdp. Fr. Da-
neše, děkana na Peruci; cingulum, humerale
a korporale: pro dp. Ant. Špále, faráře v Miro-
šově; cingula: pro dp. Jos. Bukovského, faráře
v Hůrce; korporalia a purifikatoria: pro
vp. Fr. Hraběte, kaplana v Pcherách.

II. Nová objednání.

Práce kovové: Ciborium: vdp. Fr. Kořán,
ředitel kníž. arcib. chlapeckého semináře v Praze. —

Kaditelnici: vdp. Fr. Kořán, ředitel kníž. arc.
chlapeckého semináře v Praze; dp. Josef Bukovský,
farář v Hůrce a velesl. městská rada v Kutné Hoře.
— Kropenku: vdp. Fr. Kořán, ředitel kn. arc.
chlapeckého semináře v Praze. — Lampu na věčné
světlo v ohni pozlacenou: vdp. Fr. Kořán,
ředitel kn. arc. chlapeckého semináře v Praze; blah.
p. Ad. Merrel, kn. arcib. důchodní ve Vltavotýně a
velesl. městská rada v Kutné Hoře; žlutou: dp.
Jos. Bukovský, farář v Hůrce. — Svícny oltářní:
vdp. Fr. Kořán, ředitel kn. arc. chlapeckého semináře
v Praze a velesl. městská rada v Kutné Hoře. —
Kanonické tabulky: vdp. Fr. Kořán, ředitel
kn. arc. chlapeckého semináře v Praze. — Pultíky
pod mešní knihu: dp. Josef Bukovský, farář
v Hůrce.

Paramenty. Conopea: vdp. Fr. Kořán, ři-
ditel kníž. arcib. chlapeckého semináře v Praze. —
Antipendium: dp. Fr. Fleischhans, zám. farář
v Kladruzech. — Korouhve: vdp. Jan Němeček,
vikář v Loukově; dp. Ant. Gruda, farář v Mokro-
lascích ve Slezsku; dp. Václ. Novák, farář ve Veselí
a důst. farní úřad ve Velkém Újezdě na Moravě. —
Zlatem vyšité fábory ku praporu: blah.
p. Theod. Müller v Borotíně na Moravě. — Birety:
vp. Ed. Friedl, kaplan ve Vimberku; dp. Josef Bu-
kovský, farář v Hůrce a vp. Jos. Kubiček, kaplan
v Mnich. Hradišti. — Příkrov: dp. Jos. Bukovský,
farář v Hůrce.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přenešeno . . .	850 27
Nejdůstojnější starobylá kollegiální kapitola v Staré Boleslavi	10 —
Blp. Ignác Gürtler v Praze	10 —
Úhrnem . . .	870 27
Do 2000 schází 1129 zl. 73 kr.	

Votivní obraz řádů řeholních.

Přenešeno . zl.	832 30
Ryt. řád křížovnícký (k dosavadním 122 zl.) dp. J. V.	5 —
Úhrnem . . .	837 30
Do 2000 schází 1162 zl. 70 kr.	

Votivní obraz řeholních panen.

Přenešeno .	656 06
Ct. kongregace milosrdných sester (k dosa- vadním 93 zl. 6 kr.): klášter karlinský . . .	5 —
Úhrnem . . .	661 06
Do 2000 schází 1338 zl. 94 kr.	

Votivní obraz bohoslovců česko- moravských.

Ct. pp. bohoslovci IV. roku semináře praž- ského složili upsaných	28 05
Úhrnem . . .	456 06
Do 2000 schází 1543 zl. 94 kr.	

Vel. pp. novosvětcenci semináře pražského zřídili
si v květnu m. r. jednotku cyrillo-methodějskou na
votivní obraz bohoslovců, skládající se svědomitě ka-
ždého měsíce po 5 kr. K pravidelným příspěvkům
přidávali dárky mimořádné o zvláštních příležitostech
na příkl. o jmeninách a pod. Za rok měli pohotově
upsanou částku, již odvedli i se seznamem po celý
rok pravidelně vedeným, který mi zůstane vzácnou
upomínkou dojemné obětovnosti jejich. Učinili-li po
příkladu jejich veškeré ročníky všech seminářů v Če-
chách a na Moravě po několik roků, náklad na obraz
jejich bude uhrazen.

Za další příspěvky prosí

redaktor.

Jelikož štočky k vyobrazením ještě ani 11. srpna redakci dodány nebyly, musí konečně
toto číslo vyjít — bez vyobrazení.

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta
1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob *administrace* v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se
přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. *Dopisy*, týkající se redakce, buďtež zasílány **F. J. Lehnerovi**
franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: **Akademie křesťanská** v Praze,
Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 8.

V Praze, dne 30. srpna 1886.

Ročník XII.

OBSAH: Farní osady na panství Chudenickém: Poleň, Úboč, Koloveč. — Farní chrám P. svat. Jakuba apoštola v Dalečíně na Mor. — Pražské kostely za Karla IV. zbudované: Kostel sv. Štěpána. — Různé zprávy. — Literatura. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc srpen. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda.

Farní osady na panství Chudenickém.

Podává *František Wildmann*, farář v Slavkovicích.

181. Farní osada Poleňská.

Nynější farní kostel Všem svatých byl asi v 15. století vystavěn, bohužel nevkusným obnovováním v minulém století není na něm stáří jeho znáti, jenom portál, jímž se z kobky do kostela vchází, má cenu značnou a svědčí o umělé ruce kamenníkově. Gotické ozdoby krásí portál tento.

Farní pamětní kniha povídá též o kamenu s prastarým znakem, který se na pravo od kostelní věže nalézati měl. Nyní není po něm žádné památky. Na starém hlavním oltáři uvnitř kostela, z něhož nyní již jen některé části pozůstávají, nalézalo se mnoho nápisů. Na sloupu na straně evangelia byla písmena: »D. P. G. C.«, t. j. Diviš Petr a Jiří Christof a pod nimi psáno »Sudové Lukavečtí z Reneč« a znaky jejich. Na straně epištoly jsou písmena »A. K.«, t. j. Anna Kateřina, manželka Divíše Petra Sudy Lukaveckého z Reneč, pána na Mezbolzích a pod tím: Sudová, rozená z Vidersperku, též se znakem.

Uprostřed za tabernakulem nalézal se nápis:

»Oltář tento jest ke cti a slávě Boží, ku poctivosti všem milým Božím svatým vyzdvižen od urozených a statečných rytířův Divíše Petra, Jiřího Křištofa, vlastních bratrů Sudův z Reneč, prv na Hořejší Lukavici

nyní na Mezbolzích zůstávajících, jako i v tomto chrámu Páně Polínském odpočívá, jenž usnul v Pánu leta 1688 dne 21. Julii pan otec náš Markvart Jan, uroz. a stateč. rytíř Suda z Reneč.«

Nápis tento na prkénku učiněný byl při opravě hlavního oltáře přenesen na tabernakul oltáře sv. Jana, kdež dosud se nalézá.

Obraz všech svatých na hlavním oltáři není bez ceny. Hlavně však pozornost každého upoutá obraz Panny Marie na vedlejším oltáři. Asi před dvěma sty a padesáti lety přinesl prý obraz tento jeden voják z Italie do Kobzového mlýnu u Mlýnce, odkud tento pak do poleňského kostela přenesen byl, kde velice od osadníků ctěn jest. Obraz tento má značnou cenu — neb jest od znamenitého umělce malován. Obraz tento představující Madonnu vzezření nad míru milostného a příjemného, ana v rukou drží dětátko s jablíčkem v ruce, malován jest na dřevě, a jest proto již zvláštností. Obraz ten byl v celém okolí poleňském velice ctěn a oltář ten marijanský nalézal mezi okolní šlechtou mnoho dobrodinců. (Farní memorab.)

Několik náhrobních kamenů nalézá se v kostele na zemi, jichž nápisy již velice jsou otřeny. Jeden má tento nápis:

»Na tomto místě odpočívá urozený a statečný rytíř František Hrobčický z Hrobčic, usnul v Pánu léta Páně 1730 dne 17. máje věku svého 65 let;«

druhý kámen jest již mnoho otřený s letopočtem 1568, nese znak rytířů Příchovských z Příchovic, kterýž tehda velmi rozšířený rod v 16. stol. seděním byl na přifařeném prve k Poleni Ústově.

Z obou zvonů na věži kostelní jest jeden velice stár. Matka Boží s Ježíškem a Spasitel světa na kříži jsou na něm vyobrazení a při tom slova:

»Maria Mater gratiae, mater misericordiae tue . . . nos ab hoste. Hoc opus fecit Egidius z Plznie 1525. Matheus, Marcus, Judas, Joannes.«

Druhý poněkud menší zvon, tak zvaný »přelítý« má na sobě rok 1707 a nápis:

»A fulgure et tempestate libera nos Domine Jesu Christe. Franciscus Harturanu, comes de Klenova, dominus in Polen. Ioanes Pricqvey, civis Klatoviensis me fundavit.«

Ve vížce malé, dříve nad presbytářem stávající nalézal se před lety malý zvonek, o němž se tvrdilo, že když někdo z rodu Chlumčanských z Přestavlk umřel, sám zvonil, až konečně, když poslední člen tohoto slavného rodu prý zemřel, zvonek ten posledně nad míru truchlivě sám se rozezvonil a pak se rozrazil. Zvonek ten zmizel v r. 1760, byv prodán s věže poleňského kostela. Poslední rytíř Chlumčanský z Přestavlk byl knížetem arcibiskupem pražským Václav rytíř Chlumčanský z Přestavlk, jenž zemřel 14. června 1830.

Na zříceninách blízkého hradu Pušperku v r. 1600 zřízena kaple sv. Václava, která pak za císaře Josefa II. byla rozbořena a soška sv. Václava nalézá se v kapliče u myslivny bažantické u mostu na potoku.

U Staré vsi nad Černíkovem stála kaple na vrchu, kde doposud se říká na »Kostelíku«.

Na hřbitově poleňském nalézá se mešní kaple Nejsvětějšího Spasitele, kterou poleňský farář Václav Leeder v r. 1787—1805 vy-

stavěti dal, kde se pod ní nalézá hrobka pro poleňské duchovní.

Na hřebeni bitovském na silnici z Klatov do Horšova Týna stojí malá kaplička, sv. Blažejí zasvěcená. U této jest studánka, kde se prýští pramen velmi dobré a zdravé vody, již lid jako zázračné užívá a v nádobách si ji domů nosí. Vedle kapličky leží placatý kámen, v němž jako otisky kopyt a spárů rozličných zvířat, ano i šlapka lidská se nalézá. Lid věří, že když se dobytek těch šlapek v kameni tom dotkne, bude hned uzdraven. Proto v minulém století dovídali sem z daleka široka chorý dobytek, aby se pozdravil. Ano o šlapce té lidské v tomto kameni vytištěné lid vypravuje, že jest to šlapka sv. Vojtěcha, který touto cestou od Ouňovic ku Klatovům šel, zde se zastaviv po krajině celé se rozhlížel a jí žehnal. Kámen tento zdá se býti obětní kámen z dob pohanských, zasvěcený bohu Velešovi. Sem vztahuje se pověst ve farní pamětní knize zaznamenaná: »Na obecních drahách poleňských před Věckovicemi (nyní u sv. Blažejí) ležel před časy velký kámen, v němž jakoby ve vosku vytlačeny nalézaly se otisky nohou lidí a zvířat. Ve vydutích těchto pastýř poleňský zde stádo pasoucí nalézal každodenně groš sedmák, až mrzut nad tím, že pro sedmák den co den stádo tak daleko jemu honit jest, snesl sobě kámen pro své pohodlí dolů do Poleně, uložil jej na tehdejší hřbitov (u kostela) poleňský. Odtud však pastýř více grošů sobě neodnášel, kámen však prý ještě za časů faráře Smiška (1749—1776), jenž tuto pověst zaznamenal, spatřován byl po levé straně při vchodu (nyní tak zvaný starý) hřbitov. V r. 1763 byl zase kámen tento ku kapliče sv. Blažejí na původní místo navrácen.

V Teteticích vesnici stojí ode dávna kaple sv. Vojtěcha, jež prý postavena byla na památku, že tady sv. Vojtěch krácel. Kaple ta je mešní. U Zdeslavi na vrchu jest mešní kaple sv. Jana Nepomuckého, kterou v r. 1831 obec zdeslavská postavila.

Farní osada poleňská čítá 2296 českých katolických duší, farářem jest Tomáš Masopust a kaplanem Josef Kaplický.

182. Farní osada Úbočská.

Úboč, Ouboč, též v starých listinách Ůboz, Ůbrzko (pojmenování to od údolí čili ůbočí, v němž leží na svahu (ůbočí) hory Vinice), byla již v XIV. století rozsáhlá vesnice s dvojím vyznáním, s katolickým a

husitským, a měla dvě farní osady. V Horní Ůboči byl katolický kostel sv. Václava, v Dolní Ůboči husitský, který stal se později protestantským, sv. Mikuláše. Před dobou husitskou byly již v Ůboči v r. 1384

za krále Václava IV. dvě katolické fary, z nichž ona v Dolní Úboči později stala se husitskou. Farář čili plebán v Horní Úboči platil dec. eccl. 6 gross, a onen v Dolní Úboči 16 gross. Později však, jak souditi se dá, katolická fara v Horní Úboči byla zrušena a celá Úboč stala se husitskou, neboť dle příznání kněží archidiakonatu plzeňského a týnského, jež byl arcibiskup v Plzni r. 1573 svolal, neuvádí se Úboč mezi farami katolickými, nýbrž mezi farami podobojí, a připomíná se v Úboči (Woboczi neb Auboczi) kollator: Bratří Jan a Křištof Markvartové. (Viz Palackého Dějiny I. 2. 383 a Archaeol. pam. díl VII. a V.).

Z kolovečské matriky in Quinto máme tento výtah:

»L. P. 1641 zemřel dne 8. března velebný kněz P. Jan Šnelig, toho času farář úbočský spolu i týnský, kterýžto zavrhnuv víru a cestu zlou, na dobrou spravedlivou katolickou převrácen, až do smrti s manželkou svou (která jenom jako staříčka s dovolením práva duchovního byla ponechána) farářem a pastýřem dobrým ovčí svých jest zůstal, kterýžto skrze vojáky švédské náramně mučen a také knitly svíran a koňmi šlapán byl, od kteréhožto mučení po čtvermo z cesty úbočské do města Kolovče časem nočním jest přilezl, kdežto v chrámě Matičky Boží řádem pobožným a náležitým pochován jest — leží pod kazatelnou.«

Tím zjištěno, že utrakvisté úbočští stali se později protestanty, jichž byl posledním farářem v Úboči Jan Šnelig, neboť po bitvě na Bílé Hoře r. 1620 stal se pak katolikem a farářem katolickým a ve stáří jeho i staříčka jeho manželka mu ponechána. Od té doby katolické vyznání v Úboči zavedeno. Tím lze vysvětliti, že Úboč v tom čase nad míru sešla, neb množství protestantů, jež nechtěli se státi katolíky, ze země se vystěhovalo. Též i strašně Švédové v této krajině hospodařiti musili, tím pak se stalo, že obě vesnice, Horní a Dolní Úboč, spojeny a jediný protestantský kostel sv. Mikuláše přeměněn v katolický a kostel sv. Václava na hřbitově ve filiální čili hřbitovní kapli. V r. 1652 zemřel v Úboči farář Jakobus Laurentius, eremita poustevník, jenž byl farářem úbočským a loučimským. Byl to muž přísných mravů, svatý, podnikavý, přirovnán k papeži Řehoři VII. Od r. 1599 byl v Úboči kollatorem Jindřich rytíř Příchovský z Příchovic a na Smržovicích, a pak Jindřich rytíř Vlasatý, pán na Domaslavě

a Loučimi; oba se s Příchovským vedle sebe na listinách podpisovali.

R. 1763 byl kostel sv. Václava v Horní Úboči Václavem Holečkem, vrchním panství chudenického, obnoven, ale r. 1785 na rozkaz císaře Josefa II. zavřen a rozbořen. Obraz sv. Václava a dřevěná soška téhož svatého přeneseny jako památné do farního kostela sv. Mikuláše v Úboči.

Na starém hřbitově nalézá se toliko tento do kamene vytesaný nápis:

»Leta Páně 1606 dne 31 mesyce czervence umrzel jest ctihodny kněz Matěj Porziczky, fararz Auboczky a tuto v Kristu Pánu odpocziva oczekavaje veseleho z mrtvých povstanie.«

Nad nápisem nalézá se v kameni vytesaný kalich s hostií dle katolického způsobu.

Ze čtyř zvonů farního kostela na věži se nalézajících, mají jenom dva nápisy; na největším nalézá se tento nápis:

»Tento zvon jest v Plzni slitý ke cti a chvále P. B. A. S. Mikuláše. 1549.«

Dle letopočtu toho patří zvon tento mezi nejstarší s českými nápisy. Na menším zvonu nalézá se tento nápis:

»Leta Páně 1601 tento zvon udielal Matiej Zvonarz v miestie Plzny nákladem vosady Auboczské.«

Věž nynější u kostela toho vystavěti dal farář Alois Matoušovský v roce 1851 z jmění, jež Kašpar Němeček, kněz a vychovatel hrabat Černínů, ze svého rodinného odkazu byl kostelu na věž předal. Z farářů úbočských z minulého století vynikal též Václav Stehlík, rytíř z Čenkova a Treustattu.

V nejstarších dobách patřila Úboč ke blízkému hradu Herštejnu, který náležel rodu pánů Herštýnských z Velhartic, tak udávají knihy erekcí v r. 1384. V roce 1367 objevuje se Ješek de Wilhartic marschalcus imperatoris et regis Bohemiae a r. 1369, též pan Buzek z Wilhartic jako kollator úbočského kostela.

R. 1370 byla Ofka po Ješkovi z Wilhartic kollatorkou kostela úbočského až do r. 1390. Po ní její syn Jan Herštejnský z Wilhartic připomíná se patronem v Úboči.

Presbytář v kostele sv. Mikuláše, čistá gotická stavba s velkými barevnými okny, jest pozoruhodná a pro starožitníky cenná. Loď kostelní je však již novějšího vkusu stavby a nemá ceny; za to špičaté oblouky presbytáře jsou památny. Oltáře pocházejí

z nové doby, náhrobků v kostele není žádných. Řídítel panství chudnického v minulém století Václav Podivín Holeček postavil v úbočském kostele oratorium a pod ním oltář sv. Anny.

Ve farní zahradě nalézají se valy, náspy a zříceniny z bývalé tvrze úbočské.

Ve vesnici Chocomyšli asi hodinu cesty vzdálené nalézá se kamenná socha sv. Jana Nepom., vystavěná od svobodných pánů Wunšviců v r. 1658—1693, kteří na Chocomyšli vládli.

Národní pověst vypravuje následující událost, která prý se tehdy za panování tohoto rodu šlechtického na statku chocomyšlském přihodila :

»Touha vzdělati se a seznati cizí země přiměla jednoho mladého pána z Wunšviců, že se odebral na cesty po západní Evropě. Delší dobu zdržel se v Paříži, v nejproslulejším městě tehdejší doby v celé Evropě. Když se jednoho dne pozdě v noci přes most řeky Seiny do svého bytu vracel, našel na mostě zavražděného člověka, který, právě když se k němu přiblížil, v bolestech velkých duši svou vypustil. Noční hlídky právě v tom okamžiku sem přišle spatřivše zavražděného, domnívaly se nejináče, nežli že cizinec ten onu vraždu sám spáchal a proto nevinného pána z Wunšviců zatkly a do vězení uvrhly. Ubohý mladý pán z Wunšviců byl vyslýchán a tvrdě nevinu svoji, že toho člověka nezavraždil, byl za to, že se přiznati nechtěl, strašlivě mučen, až konečně v bolestech nevýslovných, aby jim ušel, přiznal se, že vraždu tu spáchal. Ubohý nevinný pán z Wunšviců odsouzen k šibenici.

Večer před popravou poklekl ve svém vězení a prosil Boha za ochranu; vzpomenuv na své rodiště a svou vlast českou, zvláště na velkého patrona českého sv. Jana Nepomuckého, prosil jej za ochranu a přimluvu u Boha, možno-li, aby byl od nastávající ohavné smrti zachráněn. — V tom upadl ubohý mládenec ten ve tvrdý, klidný spánek — a když se probudil — kdo popíše jeho překvapení — arci ruce a nohy jeho byly posud spoutány těžkými železy, ale on nenalézal se již ve svém pařížském vězení, nýbrž na pastvišti blíže svého rodného zámku Ronova (Ronšperku). Sám ani ne-

věří zraku svému, až konečně k němu přihání stádo ovec panský ovčák, pohlíží na něho a volá: »Všemohoucí Bože! toť náš mladý pán.« Běží kvapem do zámku, oznamuje to své vrchnosti, ta s celou rodinou a se všemi známými přichází, odepínají pouta synovi a plní udivení naslouchají podivné události o velikém zázraku, který sv. Jan Nepom. s mladým pánem Wunšvicem učinil. Sv. Jan Nepom. přišel prý k němu ve snu pravil: »Mládenče, neboj se! Všemohoucí zná nevinu tvou, budeš zachráněn!«

Vděčný otec dal pak postavit na pražském kamenném mostě a ve svém domě v Praze a v Ronově bronzové sochy, v Chocomyšli pak kamennou sochu sv. Jana Nepom. na věčnou památku, že přispěním světce toho zachráněn byl nevinný mladý pán z Wunšviců. Socha tato kamenná nalézá se nyní uprostřed vesnice v Chocomyšli.

Ve vesnici v Ouňovicích v r. 1859 vystavěla obec ouňovická mešní kapli ke cti sv. Jana Nepomuckého.

U Ouňovic za velkým rybníkem na louce směrem k Chocomyšli stojí tak zvaný »sv.-Vojtěšský kříž.« Na kříži tom nalézá se obraz českého patrona sv. Vojtěcha s nápisem: »Zde sobě odpočinul sv. Vojtěch na cestě své z Říma do Čech.« Pod křížem tím leží značně přičernalý kámen (bohatý jinorazem), jenž na vrchní straně poněkud jest vyhlouben. Pod kamenem tím prýští se voda i za největšího horka a sucha, ano ve vyhloubeném kamenu vždy se udržuje voda, kterouto vymývají si věřící oči, aby je nebolely a mnozí churaví na oči byli zde prý uzdraveni. Sv. Vojtěch ubíral prý se touto krajinou od Milávče — praví národní pověst — odpočíval na tomto kamenu, aby se památka jeho návštěvy potomkům zachovala, vyhloubil se kámen ten od svatého těla jeho. Odtud prý kráčel k Poleni přes hřeben horský u Bytova ku Klatovům.

Na silnici chudnicko-domažlické na pěšině k Mězholzům stojí socha svatého nerozdílné Trojice Boží, kamž mnoho poutníků putuje.

Farářem ve farní osadě úbočské jest Ferdinand Peutelschmid, osada čítá 1985 katolických českých obyvatelů.

183. Farní osada Kolovečská.

Ve farním chrámu P. zasvěceném Zvěstování Panny Marie, kterýžto chrám se ku konci XIV. století (in Decanatu Horšoviensi

et in Archidiaconatu Horšoviensi) připomíná, nenachází se žádných starožitných památek, ač byl již v XIV. stol. farním. Později se

stal filiálním kostelem farního kostela v Srbicích. R. 1652 přičiněním rytíře Diviše Žákovce ze Žákové, pána na Srbicích, byla fara ze Srbic do Kolovče přeložena a srbský kostel (dle farní pamětní knihy tehdejší děkanský) stal se filiálním fary kolovečské. (Inventar. eccles.) Roku 1729 chrám kolovečský vyhořel a byl r. 1731 poznovu postaven. Kaplanské místo bylo r. 1819 od osady kolovečské zřízeno.

V Srbicích za rybníkem na kopci o samotě stojí kostel sv. Víta zasvěcený. Svatý tento byl již v nejstarších dobách u praotců našich u veliké úctě a vážnosti, proto kostely jemu zasvěcené náležejí zajisté mezi nejstarší. Srbský kostel jest nejstarším v celých západních Čechách a sám lid jej dle starobylé pověsti za nejstarší považuje, an již ve XII. století (dle pověsti) stál prý zde klášter otců sv. Benedikta. Když však klášter ten přišel ve zkázu, bylo založeno v Srbicích děkanství s několika kaplany.

R. 1652 přičiněním rytíře Diviše Žákovce ze Žákové, pána na Srbicích, byla fara ze Srbic do Kolovče přeložena a kostel srbský stal se filiálním. Farní pozemky úrodné byly k panskému dvoru v Srbicích připojeny a faráři dány neúrodné rozkouskované pozemky u Kolovče, — tak že si na tuto změnu všickni faráři kolovečští valně stěžují. Každou třetí neděli slouží se v Srbicích mše svatá. V první polovici tohoto století byl kostel srbský zcela obnoven dle vkusu nynějšího, jen zašpicatělá okénka ponechána v původním tvaru. Na stropu kostela jest gotický nápis 1599, to jest rok, v němž byl

kostel ten obnoven. V presbytáři nad oknem na straně epištoly stál nápis:

»Anno 1199.«

O nápisu tom připomíná se v starých inventářích, že původně zněl: »Anno 1199 28 octobris fuit restaurata.«

R. 1384 ve knihách erekcčních připomíná se již tento kostel »in decanatu et archidiaconatu Horšoviensi.« R. 1389 daroval Petr Hrabanie z Kalivody tomuto kostelu půl kopy grošů poplatku. (Lib. Erect. vol. XII. Br.) Na jednom zvonu, který asi nejstarším jest, nalézá se nápis:

»Hoc opus factum est pro honore Dei et sti Viti 1089« (= 1489).

Na druhém zvonu nalézají se slova:

»Maria mater gratiae, mater misericordiae. Z.«

Starých náhrobních kamenů zde není. Vedle hlavního oltáře odpočívají: rytíř Jan Vilém Žákovec ze Žákové, jeho manželka a synové Jindřich a Vilém. (Invent. Eccl.)

Ze starožitného kostela svat. Víta zachován na doby naše jen portál v normanském slohu vystavěný a nedaleko zbytky bývalé tvrze rytířské.

V Těšovicích postavil rodák Volf, jenž do Vidně se co učeň odebral a velkolepý závod truhlářský pak si založil, v r. 1881 kapli mešní sv. Jana Nepomuckého a chce též tam vystavěti školu a opatrovnu, jež chce svěřiti školním sestrám.

Farářem ve farní osadě kolovečské jest Václav Mráz a kaplanem Václav Hefert. Osada čítala 2890 katol. českých duší.

184. Filiální Chrám Páně

sv. Jakuba ap. v Dalečíně na Moravě.

Napsal *Pavel Pavelka*, zám. kaplan v Líšni.

V údolí řeky Švarcavy na silnici mezi Jimramovem a Bystřicí rozkládá se částečně v údolí samém, z části po stránkách jeho ves Dalečín, jejíž farní chrám sv. Jakuba na pravém břehu Švarcavy na stráni stojí. Původně prý byl malý, avšak pevně staven; r. 1741 byl od tehdejšího majitele Dalečina Jana Imbsena, rozšířen. (Volný, cirk. top. II. 2.) Kostel postaven jest presbytářem k východu. Na téže straně vystavěna jest nad sakristií, jež za hlavním oltářem jest umístěna, věž, z kterouž po točitých dřevěných schodech se strany jižní se vychází. Zavěšeny jsou na ní čtyři zvony vykrouhlého tvaru. Dva podle sebe, jiné dva nad nimi.

Největší z nich, jehož šířka asi 86 cm. a výška 58 cm. obnáší, jest ozdoben obrazem P. Marie a má na čepci v pěkných majuskulích tento nápis:

„**KE CCJ * A CHACE * PAUV BOGU**
*** A ASWOCAU * A SLOW ***
POBJAU * TENCIO * SWOU * GESC
*** DECAL * ADAM * SWOUNAS ***
3 MCBNJCBI“ a letopočet 1561.

Druhý zvon, asi 75 cm. vysoký a asi 54 cm. široký, má na hraně nápis velkými písmeny psaný:

»ZU EHREN DES HEIL. LAUREZI BIN

ICH GEGOSSEN VON FRANZ HILLER IN ALTBRUNN 1854«

Má na čepci ozdobu květinovou a na jedné straně obraz sv. Vavřince.

Třetí zvon bude asi nejstarší. Jest asi 54 cm. široký a 44 cm. vysoký. Jest na něm obraz P. Marie pomocné ve formě malého medaillonu a na čepci nápis starou gotikou, jež mi nebylo lze vyzkoumati.

Čtvrtý zvon, umíráček, má nápis:

»LIBORIVS MARTINIV IN BRUN 1776.«

Druhý zvon, sv. Vavřince, byl snad Fr. Hillerem přelit, nebo ve farním protokolu uvádí se nápis na jednom zvonu, který prý zněl:

»Caspar Ulrich in Glatz goss mich 1638.

Mar. Im Namen S. Laurentii bin ich
gegossen.«

Na věži jsou hodiny, které r. 1881 pro kostel zakoupil Ferdinand Trappl z Dalečína za 250 zl. od Leop. Plesnivého, hodi náře v Praze, v Bubnech.

Kostel má z venku liseny a jest obehnán víceročlankovou římsou a podřímsím. Okna jsou polokruhová a bílým sklem zasklena. Vchody má kostel dva, jež oba jsou čtyřhranné a z nichž hlavní na straně západní, postranní na jižní jest straně.

Klenba v kostele jest valenými oblouky, které žebry jsou ozdobeny, v jednotlivá pole rozdělena, v nichž jest klenba křížová bez žeber. Loď jest širší presbytáře. Dlažba, která r. 1848 byla kladena, jest z bílých čtyřhranných kamenů. Tohotěz roku byl kostel šindelem pokryt a obílen.

Oltáře jsou v kostele tři. Hlavní má mensu zděnou a jest zasvěcen sv. Jakubu, patronu chrámu Páně. Obraz světce toho malován byl r. 1746 malířem Ludv. Geislerem.

Dva postranní oltáře, z nichž jeden sv. Jana Nepom. na straně epistolní má obraz našeho sv. patrona, též malířem Lud. Geislerem malovaný; druhý na straně evangelijní, oltář Panny Marie.

Kazatelna postavena jest na straně evangelijní mezi presbytářem a lodí. Byla r. 1836 zhotovena, jest kulatá a vysutá. Na oblouku uvnitř jsou písmena I H S září obklopena, na vrchu na klobouku kříž, desatero Božích přikázání a kalich. Zdá se, jakoby kalich v pozdější době, snad za času, když helveti faru drželi, tam dán byl. Na kazatelnu vchází se z kostela. Křtitelna jest ze šedého mramoru a kulatá. U vchodu postranního stojí kropenka též ze šedého

mramoru, na jejímž dně vydlabán jest kříž.

Kruchta bývala dřevěná. Nynější zděná byla r. 1842 postavena a spočívá na kopulovité klenbě na pilířích. Fond náboženský povolil na stavbu 343 zl. stř.

Varhany o 8 registrech byly roku 1805 zbudovány; fond povolil 430 zl. stř. Od té doby byly však již po několikráte opravovány. Tak byly r. 1839 naladěny a obarveny za 56 zl. Na to r. 1842 opět laděny. R. 1854 opět opravovány, kteráž oprava stála 124 zl. Téhož roku byl kostel uvnitř obílen a u vchodů kamenná futra dána na místě zetelých dřevěných. Při opravě této napomáhali někteří farníci povozy, a jiní, jako: Ignát Musil a Jan Findeis z Dalečína a Václav Entner z Unčina platili nádenníckou práci.

Sakristie jest za hlavním oltářem, má klenbu valenou, vchod však do ní z kostela jest v oblouk lomený sklenut. V kostele jest zavěšena kalvarie od Forstnera, která byla r. 1869 za 116 zl. zakoupena. Na uhrazení této sumy přispěli: pan baron Kuno Honrichs, pán na Dalečíně, 25 zl., Sartori ve Vidni 24 zl. a farníci 67 zl. Kalvarie byla důstojným p. kvardianem Konrádem Mühlhauptem od svat. Jeronyma ve Vidni posvěcena.

Hřbitov rozkládá se kolem kostela. Byl po 76 let společný, katolíkům i helvetům, od r. však 1860 jest jen pro katolíky. Zeď kolem hřbitova byla roku 1841 opravena a r. 1842 vchod na hřbitov opatřen železnou branou. Jak Volný (Kirchl. Top. Br. Diöc. 2. B.) uvádí, stávalo v Dalečíně fary již roku 1358, kdy plebánem byl jakýs Ješko. R. 1385 postarali se o zlepšení farních důchodů bratři: Bohuslav, Ingram, Smil a Vilém z Pernštejna.

R. 1622 vedl duchovní správu v Dalečíně farář z Kunštatu a r. 1666 byl farní chrám v Dalečíně jako chrám filiální přidělen ku Jimramovu. An však toho roku ani Jimramov samostatného duchovního správce katolického neměl, vedl duchovní správu jak v Jimramově tak i v Dalečíně farář bystrický, Jiří Bern. Vlášek.

K Jimramovu přidělen zůstal Dalečín až do r. 1785, kterého roku opět samostatná správa duchovní v Dalečíně byla zřízena. Farářem stal se Arn. Roth, františkán z Brna od sv. Maří Magd. Farář dostával z náboženského fondu 400 zl., zač měl povinnost sloužiti 90 mší sv. Od r. 1825 dostával však pouze 387 zl. 30 kr., až teprva zase roku 1851 úplných 400 zl. jemu přiřknuto bylo.

Farní stavení přízemní stojí na stráni níže pod kostelem, má 4 světnice a malou

zahrádku. Bylo po vícekráte opravováno. R. 1805 a r. 1833, kdy bylo nově pokryto, r. 1842 povolil na opravu náboženský fond 305 zl. 36 kr. R. 1855 opět stavení opra-

veno a na novo pokryto za 169 zl. stříbra. R. 1874 bylo celé stavení ličeno, okna a dveře natřena a světnice malovány.

Patronem fary jest náboženská matice.

Pražské kostely za Karla IV. zbudované.

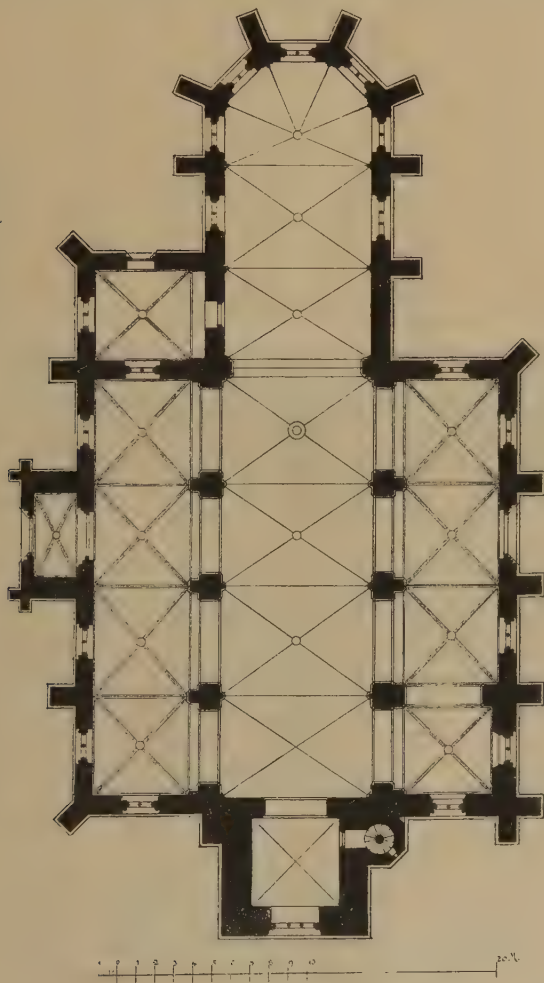
Píše *F. J. Lehner*. (Pokračování.)

IV.

Kostel svatého Štěpána.

O stavbě kostela sv. Štěpána na Novém městě pražském nezachovaly se nám žádné zprávy. Víme pouze, že kostel zbudován

jest od řádu křižovníků s červenou hvězdou, který byl patronem jeho a držitelem vsi Rybníčku, královnou Konstancí r. 1233 od

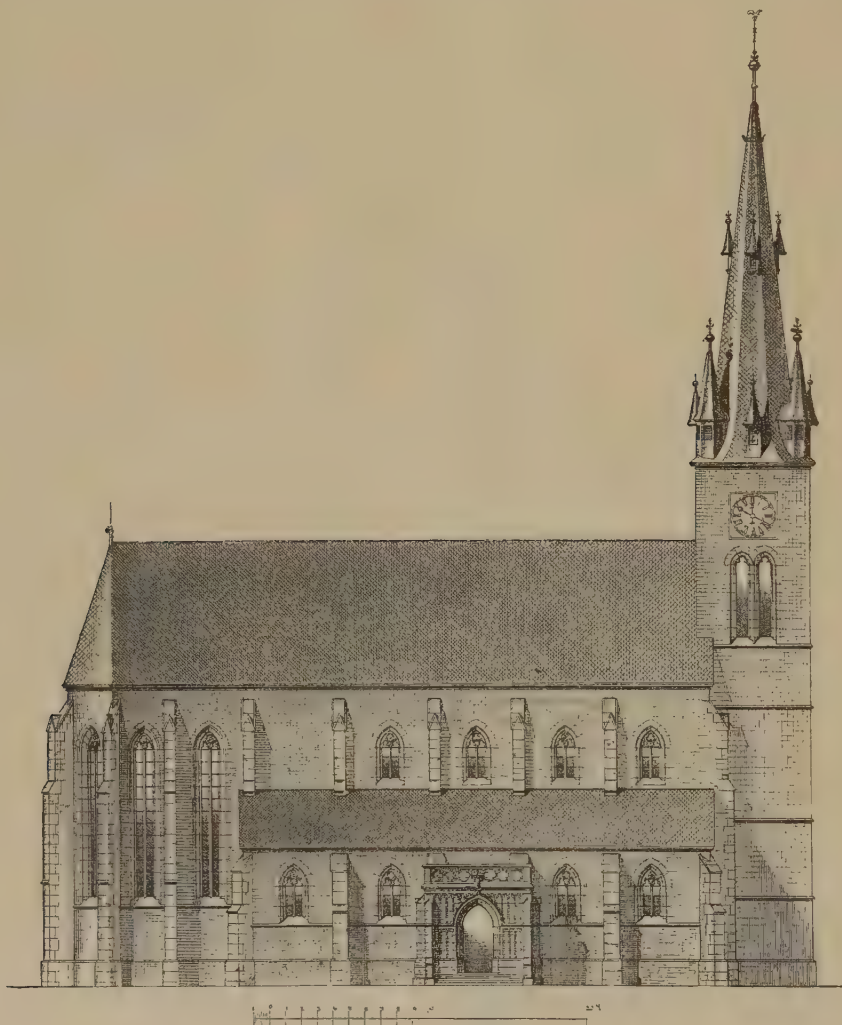

řádu německých rytířů koupené a špitálu sv. Františka darované. Ve vsi této stával kostel sv. Štěpána, který za nového patrona r. 1257 biskupem Mikulášem na farní po-

výšen jest. Byla-li to dosud zachovaná, okrouhlá kaple románská, nyní po sv. Longinu pojmenovaná, nelze s určitostí tvrditi. Když po založení Nového města pražského

osada Svato-Štěpánská znamenitě vzrostla, bylo ovšem i prostranného chrámu třeba. Vše nasvědčuje, že nový kostel zbudován jest v polovici 14. věku. Klade-li tedy Balbin dokončení svatyně na r. 1367, tvrzení jeho souhlasí s jiným udáním, dle něhož děje se r. 1376 první zmínka o oltáři Božího Těla. Karel IV., nábožný ctitel svatých ostatků, který ve svém prstenu nosil

částičku prstu sv. Štěpána r. 1353 od uher- ského krále Ludvíka darovanou, získal v římském klášteře sv. Pavla též část hlavy a ramene, zub a díl holeně jakož i jeden kámen, jímž týž světec kamenován jest, věnovav vzácné ostatky r. 1355 velechrámu Sv.-Vitskému. Kámen uvedený býval o slavnosti v kostele Sv.-Štěpánském lidu k uctění vystavován. Mezi tím co křižovníci vzdělá-

vali nový svatostánek ku poctivosti prvního mučedníka Kristova, rozmnožující novým památkem stavitelství církevního pokladnici uměleckou, aby se stala stověžatou mateří měst, věrný vyznavač a mocný ochránce kříže Kristova — otec vlasti — množil kle- notnici Svato-Vitskou vzácnými ostatky prv- ního vyznavače a nadšeného obhájce víry křesťanské. Ke svátku ostatků, na památný den svátostí království Českého, celá země

putovávala ke zlaté Praze. V obvodu ko- stela sv.-Štěpánského vypínala se na pro- stranném náměstí nyní Karlovu zvaném věž k vystavování svátostí. Poutníci, kteří za dnů slavnostních v Praze zemřeli, pochová- vání jsou na velikém hřbitově sv.-Štěpán- ském, který kolem kostela zejména před chorem jeho daleko se rozkládal, odkud hřbitovem poutníků slul.

U kostela zbudována jest škola a fara.

V řadě prvních farářů vyskytuje se i proslulý mistr Křišťan z Prachatic, stojící na rozhraní doby slávy s dobou bouří a hrozného úpadku. Již r. 1410 byl kostel svědkem surového násilí, když zde šest zuřivých stoupenců Husových s tasenými meči dotíralo na kněze bezbranného, klatbu odbojníkům ohlašujícího a po devíti letech (1419) Jan Želivský v čele výtržníků vyrazil násilím dvěře svatyně, v níž křížovnícký farář Jan právě služby Boží konal a vypudiv jej i s mistrem a žáky a vyplniv faru vedl odtud divoký zástup k Novoměstské radnici, kde děsně krvavé divadlo se odehrálo. Kostel zůstal od té chvíle v rukou výstředníků a přešel později (1435) na kališníky, byv Basilejským legátem Filibertem (1438) znova posvěcen, kteří jej skorem po dvě století nepřetržitě drželi, ač ani tehdyž nebylo bez nepokojů a nových různých náboženských. Farář Václav, člen dolejší konsistoře, načichl luteránstvím, zdráhaje se Tělo Páně v mon-

stranci vystavovati, čemuž však osada, nanejvýš pak řezníci rázně se opřeli na faře důrazně s ním promluvivše (1524). A jelikož s bludem jedním druhý se plodí, skrývali se po městě bludníci, kteří »Održenci«, »Amosenci« či »Malou stránkou« sluli. Z nařízení obcházeli kněží po osadě Svato-Štěpánské, napomínajíce lidi ke zpovědi a pátrajíce po bludnících. Přišedše do domu Zbíroh zvaného, jež držela vdova Klára, u které žil starý vřetenář Mikuláš, zdráhali se oba ke zpovědi jíti. Na udání faráře Oulehle u Havla Čáhery, administratora dolejší konsistoře, jsou oba vězněni a za purkmistrovství Jakuba Kocoura ke smrti ohněm odsouzeni (1526). Když roku příštího týž osud stihl též Martu na Poříčí, zanikla sekta »Održenců«. Že horlivost náboženská na osadě se vzrůstala, dosvědčuje vzniklý sbor literátský, jemuž r. 1588 v přístěnku u kostelní věže zvláštní kobka zřízena byla.

(Pokračování.)

Různé zprávy.

Stavba kollegiálního chrámu Páně sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Nový chor svatyně vyšehradské nezástal dlouho osamělý. Staroslavná kapitola s dp. proboštem Msgn. Václavem Štuncem v díle šťastně zahájeném statečně pokračují. Během letošního roku dostane se hlavní lodi slohové klenby gotické souhlasící s klenbou nového choru a celý chrám přikryt bude strnou střechou, jaká nad presbytářem se spatřuje. Při té příležitosti odstraněny jsou od pilířů hlavní lodi copové oltáře, čímž pěkná architektura chrámu v plné kráse se objeví. Oltáře boční zůstanou na dále pouze v kaplích po obou stranách lodi bočních. Rekonstrukce oken prováděti se bude poslopně při volném zasažení malovaných oken. Jelikož lodi boční jakož i kaple s nimi sousedící původní klenbu gotickou zachovaly, zastkví se celá svatyně v původní organické kráse své. Prodloužení kostela ke straně západní o jedno klenbové pole a přistavění dvou vysokých věží na průčelí zůstává se druhé době stavební. Moudrý tento a jedině oprávněný postup práce odporučuje se též jiným chrámům na rekonstrukci čekajícím. Nejprve dlužno slohově upravití budovu stávající s veškerou vnitřní ozdobou a potom teprv pomýšletí na zakončení průčelí s věžmi, jakých soustava stavební vyžaduje. Redaktor z plna srdce blahopřeje slavné kapitole kollegiální, jakož i štědrému mecenáši Msgr. Václavovi Štuncovi k podniku tak velkolepému. Račiz Pán Bůh nám jej zachovati, aby se ještě dlouho těšil z dokonané svatyně vyšehradské.

Polychromie karlínského chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda.

Malba hlavní lodi, od hlavic začínaje, jest již šťastně dokonána a polovice vrchních oken malovaných zasažena. Druhá polovice dodána bude v těchto dnech. Kolossální postavy sv. patronů českých se malují. Dvě — sv. Ludmila a bl. Anežka Přemyslovna — jsou vyvedeny. Kartony šesti následujících se dokonávají.

Maliři ornamentální pracují nyní v pravé lodi boční, jejíž klenba jest hotova, a to s toutéž nádhrou jako klenba lodi hlavní. Staví se již poslední lešení v lodi levé. Práce vzorně prováděná postupuje ve lhůtách stanovených. Každý den přináší redaktoru novou radost, radost žádným mrakem nezkalenou — nejšťastnější rok života.

Malby freskové na týnském dvoře.

V době baroku a rococo okrašlovali umění milovníci majitelé průčelí domů svých se zálibou malbami freskovými, jichž valná část však již zanikla. Nejbohatějšími malbami vynikal v Praze dům »u tří růží« na Malém náměstí starého města, které teprv v druhé polovici minulého věku přebíleny anebo seškrábány byly. V letech sedmdesátých zmizely zbytky maleb průčelních Martinického domu na Malé straně a zachovala se freska pouze na domě »u šesti králů« pod Vyšehradem a několik svatých obrazů na různých domech. Nejvíce želeť jest zkázy fresk Sprangerových, kterými dvorní tento malíř vlastní dům v ulici

Ostruhové okrášlil. Starší ještě jsou freska týnského dvoru, tak zvaného Starého ungeltu, kde za dávných dob panovával veselý ruch čilého obchodnictva. Jsou malována kolem r. 1360 současně s dokonáním domu, anebo snad o několik let později, jistě však před úmrtím Ferdinanda I. (1564), jelikož podobizna jeho ve středu menšího průčelí se vyskytuje. Pokrývají zevní stěnu nejstarší části dvoru týnského. Jižní trakt k západnímu vchodu hlavnímu připojený skládá se ze dvou dílů. První západní patro tvoří otevřenou loggii s širokými oblouky, druhé patro má nad každou osou oblouku dvojité malé okno polokruhem zakončené. Veškerá plocha od cipů obloukových začínaje až k římsě střechy jest malbami pokryta, rovněž první a druhé patro připojené východní částky budovy, jejíž zevní stěna prolomena jest pouze jednoduchými, rovnouhelně zakončenými řadami oken.

Předměty maleb z Vlach v první polovici 16. věku do vlasti naší přenesených čerpány jsou vždy z těchže pramenů, z bible a bajesloví, jakož i z nejstarších dějin římských (Romulus a Remus, Mucius Scaevola, Curtius, Brutus a j.), pak allegorie a personifikace, podobizny souvěkých veličin. Na dlouhých vlysech prohánějí se geniové, tritoni a nereidy. Ornamentů méně jest si všimáno. Vyskytují se pouze v rámcích, jimiž obrazy obroubeny jsou, anebo vyplňují se jimi na způsob cartouchů pole a rohy, kde nebylo lze lidskou postavu vpraviti.

Freska týnského dvoru, ač prachem silně pospiněna a rozšířením oken druhého patra částečně zničena, lze přece snadno stopovati. Levý dům s arkádami pokryt jest obrazy biblickými, menší dům vedlejší nazvice výjevy z dějin klassických, rohy arkád ornamenty, cartouchy a p. Jak pravěno, mívalo druhé patro nad každou osou oblouku malá zdvojená okna kulatě zakončená, z nichž první tři v pravo později prolomena a zvětšena byla, čímž mnohé malby zničeny jsou, tak že jen s těžší předmět stanoviti lze. Mezi oblouky loggie a okny druhého patra táhl se

dlouhý úzký vlys, nyní skoro naprosto maleb zbavený tak že pouze na dvou místech rozeznati lze ležící postavy ženské a pelikána krví mláďata svá krmícího. Lépe zachovány medaillony a ornamenty pod římsou nad zdvojenými okny. Velká pole mezi okny vyplněna jsou obrazy biblickými. Cyklus počíná na levo Adamem a Evou pod stromem, pak následuje bratrovražda Kainova, Lot s dcerami, Abraham obětující Isaaka, Josef a žena Putifarova. Ze zbytků pak stěn později vandalsky prolamovaných poznává se Dalila Samsonovi vlasy stíhající a lázeň Susanina.

Sousední dům mnohem užší s nepravidelnými osami oken byl od římsy až k pozemku pokryt bohatou komposicí téměř zcela zničenou. Byla to dvě velká pole na způsob vlysu; první mezi přízemkem a prvním patrem představoval bacchanal, druhý mezi okny prvního a druhého patra deštěm téměř již zanikl. Prostory druhého patra vyplňují postavy: Judity, Kleopatry, Cimona od dcery v žaláři živého; pod tím uprostřed císař Ferdinand v plné slávě, Justitia a různé trofeje a ornamenty.

Veškeré obrazy jsou malovány šedě v šedém, přirozené barvy omítky mramorové použito jest za ton střední, stíny a světla jsou malovány all' fresco a pouze nejsilnější stíny na sucho nanášeny.

Malby dvoru týnského jsou svého druhu jediným, ale znamenitým zbytkem průčelních maleb pražských. Mají tudíž nevšední význam historický a umělecký. Jméno původce jejich určití nelze, ač umělecký způsob zřetelně jest vysloven. Malíře dlužno vřaditi do skupeniny umělců pracujících manírou téhož věku, která později měla nejčetnější stoupence mezi umělci dvoru Rudolfova. Nepřehlížejíce k upřilicněnému sestrojení komposice a pohybu figur, k manirismu hlav a přehnaným tvarům těl, jeví se v nich přece jistý krasocit kresby.

Profesor J. Koula a architekt J. Fanta uvolili se k bezplatnému obnovení fresek, opatřili městská rada potřebné lešení, což městská rada učinila.

Lehner.

Literatura.

Památky průmyslu uměleckého v Čechách. Sebral a nakreslil Jan Koula. Vydal v Praze nákladem vlastním. Folio.

Průmyslu uměleckému nastává doba příznivější. Nutno ohlížeti se po dobrých vzorech domácích, jichž porůznu dosti hojně se zachovalo, ač mnoho a mnoho věcí již zmizelo. Vetešníci, jimž obchod se starožitnostmi výtečně se vyplácí, vysílají dotíravé a vychytralé agenty po všech končinách vlasti naší, aby ji oloupily o poslední zbytky, které přes nepřízeň věků dosud se zachovaly. Oči novomodních basilisků znají dobře pátrati. Sepisují si celé inventáře památností, po kterých tak dlouho slídí, až je uchvátějí. Zvěčnělý Hellich měl několik vzácných předmětů umě-

leckých. Perlou byla socha P. Marie ze slonoviny značné velikosti z doby Karla IV. Všickni agenti rakouští i cizozemští o ní věděli. Kdykolivěk některý do Prahy na lup se vydal, nikdy neopomenul nabízet za ni dosti značnou sumu. Když Hellich zemřel, hledali jsme sochu a — nenalezla se. Vídeňský vetešník zavlékl ji za drahý peníz do ciziny. Kam? není známo. Nezachoval se nám ani nákras její. — Vlast česká oloupena takto o velevzácnou památku nenahraditelnou. Toť jeden ze sta příkladů. Další loupeži lze přitřž učiniti — veřejným inventářem. Šťastný počátek učinil Jan Koula. Před dvěma roky vydal se na cestu po vlasti. Kdekolivěk nalezl, co uměleckou cenou vynikalo, nakreslil a nyní vlastním

nákladem vydal sto listů foliových, Vlastním nákladem! Nemáme nakladatelů! Příteli umění u nás k obětovnosti jest přičiniti i hmotnou pomoc. Smutné poměry! Vlastní pílí a vlastními penězi poskytnul bohatou látku zpytateli i průmyslníku uměleckému. Učme se od něho lásce a nadšení. Jen společnou prací a obětovností lze vzdělati knihu dějin umění českého. Většina nákresů jest poprvé reprodukována. Nákresy již známé vynikají kresbou věrnější.

Znamenitou částí díla jsou práce kovové, jichž u nás hojně se zachovalo. Spatřujeme zde kromě jiných zábradlí studny ze zámeckého dvora v zámku jindřichohradeckém z r. 1596, mříž věžní na chrámě sv. -Vítském (1624—30). Zejména pak bohaté práce kovové z doby barokní na př. ze zrušeného kostela sv. Karla na Novém městě pražském, sv. Mikuláše na Starém městě a j.

Intarsie druhdy velmi oblíbené ukazují se na dvou listech, dvěře ve staroměstské radnici z r. 1610 a náplň kazatelny písecké z XVI. století.

Keramiky zastoupena jest džbány a kachli v Kutné Hoře objevenými z konce XVI. století, dlaždičkami s renaissanční ornamentikou a p.

Také drobná plastika, práce zlatnické, křišťálové a skelné, jakož i textilní hojně jsou uvedeny.

V díle celém znázorněn jest život kulturní národa Českého průběhem sedmi století. Celá sbírka jest výtečnou pomůckou k dějinám uměleckým.

Petr Parlér a mistři gmündští. Napsal Dr. Karel Chytil. — V Praze J. Otto 1886.

Spisovatel líčí obraz umělecké rodiny Parlérů. Petr Parlér jest umělec doby gotické, o jehožto čin-

nosti umělecké zachovalo se poměrně dosti hojných zpráv. Při stavbě kostela v Gmündenu se vyučil, na sv. -Vítském chrámu pak mistrovství své prokazoval. Také poměry jeho soukromé jsou dostatečně známy. Podobnými monografiemi upravuje se dobře materiál pro díla větší. Mylného náhledu o kapli sv. -Václavské bylo snadno vystříhati se.

Chrám sv. Barbory v Hoře Kutné. (Druhá doba stavby.) Společná studie J. Zacha a J. Braniše. V Hoře Kutné. 1886.

Roční zprávy c. k. vyšších reálných škol a reálného gymnasia v Hoře Kutné jsou vzácné unicum v řadě zpráv podobných ústavů. Vedou si soustavně a v celistvosti budou jednou správnými a důkladnými dějinami uměleckými českého Norimberka. V letošní zprávě vypisuje se na 36 stránkách druhá doba dějin stavby chrámu sv. Barbory čerpaných z archiválních pramenů kutnohorských. Ke znázornění jsou pak přidána tři vyobrazení: perspektivní pohled na chrám od jihu a dva půdorysy, jeden v přízemí a druhý ve výši triforia.

Děkanský chrám sv. Petra a Pavla na Mělníku. Popisuje Bohuslav Čermák, ředitel průmyslové školy pokračovací na Mělníku. Vydáno ve zprávě všeobecné průmyslové školy pokračovací na Mělníku koncem škol. r. 1885—86.

Ku prosbě redaktorově pracuje pan spisovatel na nákresech ku popisu uvedenému pro »Methoda.« Co bývalý žák pana ředitele Zacha jest dle pořekadla »jaký mistr, takový žák« rovněž dovedným kreslíčem. Popis s vyobrazeními uveřejněn bude v »Methodu.«
Lehner.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc srpen.

I. Vyřízení záležitosti.

Práce kovové. Kalichy: stříbrný a bohatě ozdobený: pro dp. Frant. Bečičku, faráře v Květné; hladký: pro dp. Jindř. Flecka, koop. v Nicově a pro vp. Ferd. Schindlera, kaplana v Nicově. — Pozlacení a postříbření v ohni: pacifikálu: pro dp. Frant. Kondelika, faráře ve Mšeně; kalichu: pro dp. Josefa Bartáka, faráře v Uher. Ostravě na Moravě; patenky k nemocným: pro dp. Fr. Malstu, faráře v Majetině; kalichu: pro dp. A. Křicnera, faráře ve Vlachovicích na Moravě; kalichu a ciboria: pro dp. Jana Grussa, faráře v Mrakotíně; kalichu: pro dp. Jana Webra, faráře v Popovicích a pro důst. farní úřad v Kobylí. — Nádobky na sv. oleje: pro dp. Karla Šoulavého, faráře v Tejnici, pro dp. Jos. Kašpara, faráře v Radiměři a pro důstojný farní úřad v Kobylí. — Patenka k nemocným: pro dp. Jos. Kašpara, faráře v Radiměři. — Kropenky: pro dp. Josefa Nováka, faráře v Kněžicích a pro dp. Gerl. Dvořáka, faráře v Dolánkách. — Konvičky mešní: pro dp. Jos. Kašpara, faráře v Radoměři,

pro vdp. Dr. Ferd. Hechta, kanovníka a profesora v Praze, pro dp. Gerl. Dvořáka, faráře v Dolánkách a pro vp. Jana Svobodu, kaplana v Praze. — Kadi-telnice sločkou: pro vysokor. p. hraběte Chotka v Praze. — Svícny oltářní: pro vysokor. p. hraběte Chotka v Praze a pro dp. Ant. Průšu, faráře v Pan. Týnci.

Rozličené. Jubilejní berlička: pro vdp. Dr. Fr. Hrádka, kanovníka na Hradčanech. — Přístroj na pečení hostií: pro vdp. Engelb. Janečka, rektora na sv. Hoře u Přibrami. — Pultík pod mešní knihu: pro vdp. Em. Girku, děkana v Star. Městě. — Harmonické zvonky: pro důst. františkánský klášter v Hostinném, pro blahor. p. Priebsche v Rynovicích, pro vysokor. p. hraběte Chotka v Praze, pro dp. Ferdin. Scheithaura, faráře v Libořicích; pro dp. Karla Bilčíka, faráře v Roketnici u Přerova; pro dp. Gerl. Dvořáka, faráře v Dolánkách; pro dp. Jos. Kyselku, profesora v Praze a pro dp. M. Tumera, faráře v St. Sedle.

Paramenty. Kasule: bílá: pro J. knízece Milost' nejdůst. pana arcibiskupa Františka de Paula

v Praze; bílá, bohatě vyšitá ze zlatého brokátu: pro dp. Jos. Bartáka, faráře v Uh. Ostravě na Moravě; bílá, sváteční: pro vdp. Ant. Životského, děkana v Rožné na Moravě; bílá: pro dp. Fr. Kvítka, katechetu v Třebíči; fialová: pro vdp. Vavřince Hafenrichtra, kanovníka a gymnasiařitele v Praze; bílá; pro vp. Pavla Vondráčka, kaplana na sv. Kopečku u Olomouce; černá: pro vdp. Fr. Tesaříka, děkana ve Vel. Němčicích na Moravě. — Pluvíál bílý: pro nejd. p. Dr. Egona Bréma, probošta na sv. Kopečku u Olomouce. — Pláštiky na ciborium: zlatem bohatě vyšitý: pro dp. Gerl. Dvořáka, faráře v Dolánkách a pro vp. Jana Maixnera, kaplana v Pozořicích. — Velum: pro Její Jasnost princeznu Bertu Lobkovicovu v Praze; pro blahorodé slečny Rohlenovy v Praze; pro vdp. Ant. Životského, děkana v Rožné na Moravě a pro dp. Gerl. Dvořáka, faráře v Dolánkách. — Bursy k nemocným: pro dp. Frant. Hoppe, faráře v Boroticích; pro ct. pl. Corneliu Greinerovou, představenou řádu vincenciánského v Csákváru v Uhrách. — Štoly: pro dp. Leop. Hrubého, faráře v Kdousově na Moravě a pro dp. K. Bilčíka, faráře v Raketnici u Přerova. — Korouhve: pro dp. Ferdinanda Scheithauera, faráře v Libořicích; pro vysokor. paní baronku Pechovou v Praze; pro dp. Jos. Dubského, faráře v Rozsochách na Moravě a pro dp. Jos. Hanáka, faráře v Štárovicích na Moravě. — Příkrovy: pro J. knížecí Milost nejdůst. pana arcibiskupa Františka de Paula v Praze a pro dp. Al. Kricnera, faráře ve Vlachovicích na Moravě.

Prádlo kostelní. Korporalky, humerale, purifikatorie a pally: pro dp. Frant. Hoppe, faráře v Boroticích; rocheta: pro dp. H. Papáčka, admin. v Tvrdonicích; cingula a pally: pro dp. Karla Bilčíka, faráře v Raketnici u Přerova; alba: pro dp. Gerl. Dvořáka, faráře v Dolánkách; dvě rochetty: pro vp. Pavla Vondráčka, kaplana na sv. Hoře u Přibrami.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Mešní konvičky: dp. F. Scheithauer, farář v Libořicích. — Kaditelnici s lodkou: dp. Ferd. Scheithauer, farář v Libořicích. — Lampu gotickou v ohni pozlacenou: dp. Vojtěch Cipín, farář v Ahnapec v Americe pro chrám P. v Křemži u Budějovic.

Paramenty. Kasule: bílou: dp. Ferdin. Scheithauer, farář v Libořicích; bílou, bohatě vyšitou: dp. Fr. Malota, farář v Majetíně na Moravě; fialovou: dp. Gerl. Dvořák, farář v Dolánkách. — Pluvíaly: černý: dp. Ferd. Scheithauer, farář v Libořicích; bílý, bohatě vyšitý: dp. Fr. Malota, farář v Mojetíně na Moravě a fialový: dp. Gerlach Dvořák, farář v Dolánkách. — Antependia: dp. Ferd. Scheithauer, farář v Libořicích; blahor. p. Dr. Hynek Lang, advokát v Táboře a blahor. p. Jan Bina v Radimí. — Polštáře oltářní: dp. Ferd. Scheithauer, farář v Libořicích. — Birety: dp. Ferdinand Scheithauer, farář v Libořicích.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přenešeno	870 27
Neznámá dobroditelka	500 —
Vdp. vikář Martin Pacht s několika duchovními bratřími vikariátu plzeňského	15 —
Dp. Fr. Soukup, farář u sv. Havla v Praze (2. dar)	1 50
Úhrnem	1386 77
Do 2000 schází 613 zl. 33 kr.	

Votivní obraz řeholních panen.

Přenešeno	661 06
Ct. Milosrdné sestry sv. Karla Bor. v Brně	5 —
Úhrnem	666 06
Do 2000 schází 1333 zl. 94 kr.	

Votivní obraz moravský

Přenešeno	417 04
Dp. Ign. Konečný, farář v Bračicích	1 —
Úhrnem	418 04
Do 2000 schází 1581 zl. 96 kr.	

Když jsem se minulý neděle vracel s požehnání, doručeno mi na cestě v obálce zalepené příspěvek na votivní obraz český od neznámé paní. Na otázku, koho mám zanést do seznamu, odpověděno mi, že má zakázáno jmenovati dárkyni, která prosí, abych někdy v modlitbách byl jí pamětliv. Vzkázav neznámé dobroditelce povinovaný dík, odešel jsem domů. Když jsem otevřel obálku, vypadlo z ní 5 stovek. Že radost má odpovídala velikému daru, netřeba se šití. Daru tak velkolepého a s křesťanskou skromností věnovaného schopno jest ovšem jen zbožné srdce pohlaví žožného. Obětovnost taková bezděčně připomíná na doby prvokřesťanské. Dostane-li se list tento náhodou do rukou štědré dobroditelky, nechť laskavě přijme srdečně »Zaplat Pán Bůh« s ujištěním, že v žádné mši sv. neopominu Boha prositi, aby zbožné duši kdysi odplatil životem věčným.

V arcidieci pražské již třetí vikariát ráčil zaslati příspěvek na votivní obraz český, na který bohdá! rozpomenou se veškeré vikariáty diecése českých a moravských.

Za zasláné dary srdečné díky vzdáváje, o další příspěvky pokorně prosí

redaktor.

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234.

„Methoda“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 9.

V Praze, dne 30. září 1886.

Ročník XII.

OBSAH: Pro zvelebení umění křesťanského. — Stříbrná poprsí sv. Petra a Pavla v pražském paláci arcibiskupském. — Filiální chrám Páně sv. Michala archand. ve Vitochově na Moravě. — O někdejší kapli Loretské u Horažďovic. — Farnost Maloborská u Horažďovic. — Feuilleton: Rafael Santi: Madonna Sixtinská. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc září. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda.

Pro zvelebení umění křesťanského.

Z výnosů v č. 3. a 4. letošního »Methoda« uvedených zřejmě se objevuje, že provinciální synoda pražská a po ní zevrubněji diecéšní synoda pražská usilují zvelebiti umění křesťanské nařízeními, jak následují:

1. aby v každé diecési a to v městech katedrálních za ochrany biskupa zřídila se občetnost křesťanskou a přísluhou umění církevního zbožná jednota pro zvelebení domu Hospodinova (Syn. Prag. Tit. V. Cap. IX) — tedy **křesťanská jednota krasoumná** — »jejižto stanovy vypracují biskupové po vzájemných mezi sebou úradách« (L. c.), což v arcidiecési Pražské se skutečně stalo (viz stanovy Syn. dioec. prag. Cap. XVIII., v překladu »Method« r. 1886 č. 3., str. 25. a 26.);

2. aby každá diecéšní jednota krasoumná na poučenou správců duchovních jakož i zhotovovatelů a objednavatelů různých předmětů kostelních zřídila v sídle svém — **museum diecéšní**, »v němž by se vystavovala nejen díla starého umění církevního, nýbrž také práce novějších umělců duchem církevním zhotovených anebo nakreslených«. (Syn. dioec. prag. Cap. XVIII. §. 2. a) stanov);

3. aby »v každém obvodu vikariátním usta-

noven byl od biskupa muž zákona, tradice a umění křesťanského dobře znalý, který by jakožto **biskupský konservátor starožitností posvátných a dozorce budov a náčiní kostelního** byl moci úřadu ordinariem mu svěřeného rádcem správců jednotlivých kostelů po celém okrsku při opravách budov posvátných, při objednávání nádob, paramentů a jiných potřeb okrasy církevní«. (Conc. provin. prag. Tit. V. Cap. IX.)

Církevně-umělecká trojice veledůležitých a velevýznamných úchval synodálních na zvelebení a rozkvět umění křesťanského bude předmětem tří úvah po sobě následujících. Církev katolická byla po všechna století matkou vznešeného umění církevního. Za její péče starostlivé a velemoudré dospělo veškeré umění ve službě liturgie k dokonalosti nevidané. Církev nepřestává ani v devatenáctém století mateřsky pečovati o umění, které křtem obrodila, na prsou svých odchovala, požehnaným vlivem svým posvětila, moudrým zákonodárstvím řídila a spravovala, aby nevybočilo z mezí přesně mu vykázaných. Dokladem toho jsou překrásné nálezy obou synod pražských. Ovoce stromu za modliteb církve štipeného zraje a dozraje.

Lehner.

Stříbrná poprsí sv. Petra a Pavla v pražském paláci arcibiskupském.

Palác arcibiskupský chová dvě památky plastické, jejichž cena umělecká dosud známa nebyla. Jsou to dvě poprsí velikosti téměř přirozené knížat apoštolských sv. Petra a Pavla, která byla uzamčena ve skříni sakristie arcibiskupské kaple, za jejichž šťastné objevení a umělecké ocenění máme co děkovati samému velepastýři, J. M. nejdůstojnějšímu panu knížeti — arcibiskupovi, Františku de Paula hraběti Schönbornovi. Umění znalý kníže církevní poznal okamžitě nevšední uměleckou cenu jejich a vyprostil obě poprsí z temnoty dlouholetého žalařování. Když byla pečlivě očištěna, objevil na obrubě obou stejně znějící nápis vyrytý gotickou minuskulí:

albicus à'repūs

s dvěma znaky po stranách. Ve štítu prvním spatřuje se vodorovné břevno, v obou pak polích svrchu i ve spod jednoduchá hvězda. Štít druhý má dva klíče křížem postavené. Znak na prvním místě uvedený vyryt jest v rozměrech větších též svrchu na lebec.

Šťastným objevením datovaných poprsí obohatil nejdůstojnější arcipastýř českou plastiku a dějiny umění církevního velezácnou památkou. Uvedeným nápisem zjištěn jest i rok díla uměleckého. Jelikož Albicus, šestý arcibiskup pražský, králem Václavem z lékáře na prestol arcibiskupský doporučený, dne 20. října 1411 kapitolou zvolený, brzy potvrzený a v lednu 1412 posvěcený na sklonku téhož roku úřadu svého se vzdal, načež proboštem Vyšehradským jmenován jest, na nápisu však ještě arcibiskupem se uvádí, zhotovena jsou poprsí roku 1412.

Přecházejíce ku krasoumnému posouzení poprsí, poznáváme, že hlavy knížat apoštolských vyvedeny jsou charakteristickým typem tradicionelním, který z dob prvokřesťanských dědil se všemi stoletími s pokolení na pokolení. Výraz tváří jest od pravěku křesťanského tak ustálen, že apoštola jednoho od druhého na první pohled rozeznáváme. Charakteristické tváře jejich jsou všeobecně uznávány za skutečné podobizny, nikolivěk za výmysl rázu ryze konventionelního, umělci prvokřesťanskými libovolně stanoveného a námi zděděného. Domnění toto není neodůvodněno. Z počtu 340 tak zvaných »zlatých sklenic« v katakombách objevených a Garruccim uveřejněných spa-

třuje se obraz obou knížat apoštolských 80krát, na sarkofagách pak vyskytuje se 24krát. Až do 9. století byla tato vyobrazení velice oblíbeným předmětem umělců křesťanských, tak že s těži vyskytuje se odvětví památek uměleckých, kde by se neobjevovala.

Četná tato vyobrazení na památnících starokřesťanských neidealizují sv. Petra, nýbrž prostě podobiznu jeho znázorňují jakožto muže s krátkými, kadeřavými vlasy a vousy, kulatého sploského obličejce, tahů obyčejných, jak u lidí z lidu se vyskytuje. Nejdokonaleji spatřujeme rysy apoštolovy vytvořeny v kov, vyžadujícím pilnější a zručnější práce, na bronzové minci ve vatikánském museu z 2. věku a jiné ze 4. věku, na bronzové sošce z druhé polovice 4. věku, zejména však na známé soše bronzové u sv. Petra ve Vatikánu z konce 4. nebo z počátku 5. věku.

Sv. Pavel byl dle vlastních slov těla slabšího. Pohanský spisovatel knihy »Philopatris« (n. 12) vyznačuje jej za Galilea známého s hlavou poloholou a velkým nosem. Ještě určitěji líčí jej »Acta Pauli et Theclae«, věku nejstaršímu náležející, rovněž jako holohlavého a s nosem orlím. S popisem tím shodují se památníkové, přičiňující však co další znak dlouhý vous mudrcův a u přirovnání k hlavě Petrově genialnější výraz tváře. Tak spatřujeme jej na uvedené minci bronzové pečlivě ciselované a velmi dobře zachované z 2. věku v museu vatikánském, na tamějších dvou a několika jiných »zlatých sklenicích«. Na jiných »zlatých sklenicích« a to dobře a pečlivě pracovaných má apoštol vlas plný a výraz mladistvý; podobně ukazuje jej mosaika v S. Pudentiana z r. 398, obraz v cemetieru Praetextatově na arcosoliu Celeriny, jiný obraz vedle dobrého Pastýře u Bottariho s nápisem: PASTOR — PAVLVS APOSTOLVS, dlouhý však vous mudrcový nikde neschází. Opírajíce se o uvedená data, archaeologové dosti jednomyslně dovozují, že četná vyobrazení knížat apoštolských pracována jsou na základě skutečných podobizen; Garrucci pak odůvodňuje různost hlav sv. Pavla dvěma podobiznama téhož světce, z nichž jedna z mladšího, druhá však ze staršího věku pochází.

Přirovnávajíce uvedené popisy k poprsím tuto vyobrazeným, shledáváme, že odpovídají typům tradicionelním obou knížat apoštolských. Oba jsou oděni pluvíaly bohatě

vzorkovanými. Na plášti sv. Petra střídá se ve vzorku orlice s ornamentem. Jelikož Albík byl rodem Moravan z Unčova, vyznačuje se orlicí bezpochyby rodná jeho zem. Pruh pluvíálu okrášlen jest řadou plastických věnečků, jejichž vnitřek vyplňuje bohatý email. Z modrého pozadí vynikají zlaté arabesky s kvítky bílými a červenými. — Nadšenost sv. Pavla vyjádřena jest tváří významně k nebi obrácenou.

Přirovnávající poprsí nově objevená k poprsím v triforiu velechrámu sv.-Vítského, lze na nich stopovati pokrok, kterak směr více idealistický a obecný věku minulého rychle ustupoval směru realistickému a individuálnímu. Jsou proto poprsí knížat apoštolských důležitým článkem v řetězu dějin české plastiky. Poprsí paláce arcibiskupského jsou historickým pokračováním a důležitým doplňkem poprsí sv.-Vítských s tím ovšem rozdílem, že tepaná práce v kovu podajnějším kamene dopouštěla větší dokonalosti

v provedení. Jest-li lakotným vandalismem Sigmundovým zničen a židům norimberským rozprodán jest věhlasný oltář stříbrný, Karlem IV. v kapli sv.-Václavské štědrostí v pravdě královskou zřízený, lze aspoň na poprsích kaple arcibiskupské sledovati techniku práce tepané onoho věku, vyznačující se rozumnou a zručnou dokonalostí. Obě poprsí tepána jsou z pozlaceného plechu stříbrného a vynikají tudy i nevšední cenou hmotnou. Dostane se jim přiměřeného místa v kapli arcibiskupské, která s nemalým nákladem a důmyslem právě se obnovuje.

Všeliký přítel umění domácího, které za onoho zlatého věku tak utěšeně rozkvětovalo, s vděkem pamětliv bude ruky, jež s otcovskou pečlivostí vzácný památník z temnoty zapomnutí vynesla na světlo denní. Spanilomyslný kníže církevní dal vlastním nákladem poprsí pro »Methoda« fotografovati, která tuto ve světlotiskové reprodukci čtenářstvu věrně se představují. *Lehner.*

185. Filiální Chrám Páně

sv. Michala archand. ve Vitochově na Moravě.

Napsal *Pavel Pavellka*, zám. kaplan v Lišni.

Vitochov (také Vojtěchov, a až do r. 1675 Dětochov) ves asi dvě hodiny od Bystrice pod Pernštýnem na sever, má filiální chrám P. sv. Michalu archanděli zasvěcený, který na návrší stojí. Jest prý chrám tento jeden z nejstarších v krajině té. Až do r. 1630 měl Vitochov svou samostatnou správu duchovní. Roku 1662 uvádí se chrám P. ve Vitochově již jako filiální farnosti bystrické a jest jím posud. (Wolný, Top. cír., VI. sv.)

Kostel jest vystavěn z kamene a má na jižní straně přistavěnou čtyřhrannou věž o dvou patrech, která jest ozdobena obloučkovou římsou, r. 1848 zděnou. Střecha věže jest též čtyřhranná, nízká, šindelem kryta a zakončuje v bání zasazeným křížem.

Na věž vchází se z kostela, z krucht vchodem v lomený oblouk sklenutým a jsou na ní dva zvony tvaru vykrouhlého na stolici z tvrdého dřeva podle sebe zavěšeny.

Větší z nich, jehož šířka 87 cm., výška 69 cm. obnáší, jest po jedné straně ozdoben křížem, po druhé okrasou květinovou z lilí. Na čepci má v pěkných majuskulích následující nápis:

„CENCO * GESC JWON * DUECAN
* AC CCH * KWACE TUCO * ODCJ
* 1° * 5° XXXV *

Druhý zvon 64 cm. široký a 51 cm. vysoký s nápisem na čepci v minuskulích:

„panu bohu a panne marige a swatemu
wacslawu ke czi a k chwale.“

Kostel jest šindelem kryt a nad presbytářem na střeše jest zasazen dvojitý železný kříž. Okna kostela jsou polokruhová až na jedno v presbytáři za oltářem, jež jest gotické, dlouhé, úzké a velmi hluboké. Do kostela vedou tři vchody. Hlavní na straně západní, jest nyní čtyřhranný, býval však, jak posud lze zříti, lomený; na straně jižní vchod s lomeným obloukem a vchod do sakristie tvaru segmentového.

Vchodem na jižní straně přichází se napřed do předsíně přístavku při věži s klenbou křížovou bez žeber. V předsíni té jsou v dlažbě zasazený tři kameny, na nichž na dvou po jednom kříži a na třetím dva vyryty jsou kříže. Stojí tam též velká klopenka z perněstejnského mramoru,

na jejímžto dně vyryt jest kříž; snad jest to bývalá křtitelna, o níž Volný ve své církv. topografii se zmiňuje.

Z předsíně té vchází se vchodem v oblouk lomený sklenutým do kostela. Hned u vchodu jest na dlažbě kámen podobný oněm v předsíni, na němž vyryt jest kruh a v něm kříž. Ostatní dlažba v kostele jest z cihel červených. Loď chrámová, kterážto není klenuta, oddělena jest od presbytáře obloukem lomeným, širokými, třemi žebernými pruhy zdobeným. Na oblouku tom jest na straně epistolní upevněn krásný starý svícen z kutého železa.

V presbytáři jest klenba valená, na níž uprostřed ze žeber šestihranná ozdoba. Na straně evangelní ve zdi čtyřhranný výklenek s kamenným obložením.

Oltáře jsou v kostele dva. Hlavní sv. Michala archanděla. Obraz oltářní jest nepěkná malba na dřevě, představující svat. Michala bojujícího s luciferem. Byl opatřen Vilémem hrabětem Mitrovským r. 1847. Po stranách obrazu jsou dřevěné sošky sv. Rafaela arch. a miládeho Tobiáše. Oltář jest celý z kamene zděn, na vrchu však obložen dřevem tabulí. Portatile má nápis:

»Procuratum Ecclesiae Witochoviensi
Ao : 1779.«

V zadu na oltáři položena byla deska, na kteréž bylo napsáno:

„P. P. garošský malíř z Tiffnowa to dílo
dofonal 1707.“

Hlavní oltář byl r. 1847 nákladem dobrodinců opraven a obarven.

Druhý oltář postranní na straně epistolní v lodi naproti kazatelně zasvěcen jest Rodičce Boží. Ozdoben jest krásným obrazem P. Marie, na němž jest zlatými písmeny následující nápis do kola psán:

»EFFIGIES B. MARIAE VIRG. QVAE
IN MONASTERIO AVLAE REGIAE

(ZRASLAV) IN REGNO BOEMIAE
POST FVNDITVS EVERSVM MONA-
STERIVM ANNO 1420 VSQVE HODIE
INTEGRA MANET 1646.«

Obrazy v kostele zavěšené jsou dva, a sice: v presbytáři na straně epistolní starý obraz »Zvěstování P. Marie« a v lodi na straně evangelní bývalý obraz na hlavním oltáři »sv. Michael arch.« Malba na plátně dosti slušná v krásně vyřezávaném rámcu.

Kazatelna, na níž se vchází z kostela, jest postavena u zdi na straně evangelní v lodi. Jest dřevěná, pětihranná. Na stranách poprsníků jsou dřevěné sošky svat. evangelistů, na klobouku dvě desky desatera Božího přikázání a znaky tří Božských cností: kříž, kotva a hořící srdce.

Kruchta oproti presbytáři na konci lodi chrámové jest celá dřevěná. Na zábradlí byl barvou červenou napsán r. 1783. Varhany o čtyřech registrech: flauta minor a major, quinta a octava, byly r. 1883 opraveny nákladem 25 zl. r. č. Na kruchtě vedou dřevěné schody z kostela.

V sakristii, která jest k presbytáři na straně evangelní přistavěna, jest klenba křížová bez žeber. Pozornost mou tam upoutala kaditelnice ve slohu gotickém zhotovená, jejíž přiklopka ozdobena byla hvězdou a křížem. Na lodičce pro kadidlo vyryty byly písmena I H S, kříž a ozdoba květinová. Mimo to stál tam relikviárek se sv. ostatky sv. Kateřiny.

Na konci tohoto stručného popisu stůjtež ještě jména pozemků u Vitochova, jak mi tamním p. učitelem byla podána. Pole: Na dolínách, u žleba, vokolnice, u smrka, na nohavici a okroužek. Lesy: Holotín, skalice, mílka, doly, hrádek, kříb, háj, špílberk, jidáše, houpady.

186. O někdejší kapli Loretské u Horažďevovic.

Podává Jindřich Lad. Barviř, kand. prof.

Po obou stranách města Horažďevovic krajina značně vystupuje. Severozápadně skoro při samém městě zvedá se vrch Stráž*), jež nyní jmenují Loretským, poněvadž na něm l. 1649 hrabě František

ze Šternberka, pán Horažďevovský, vystavěl kapli ke cti Panny Marie Loretské.***) Půdorys této kaple byl trojúhelník, jehož jeden roh čelil k severozápadu, a v tom rohu byl oltář se soškou P. Marie. Rozměru kaple

*) O Strážích v Čechách pojednal prof. Martin Kolář v Pam. arch. nové řady na str. 187 a násl.

**) List z l. 1779 v archivu fary Maloborské. Srovn. Schaller's Topographie, III. 195.

byla malého, ale dosti vysoká, slohu pak tehdá obyčejného: o valené klenbě a vysokých, polokruhem zakončených oknech s kamennými obložkami. Naproti oltáři prostřed zdi byly dvě hlavní, druhýma dvěma rohy šlo se na ambity, jež kolem kapličky byly vystavěny způsobem dosavadních ochozů n. př. na sv. Hoře u Příbrami. Kaple tato stala se brzo pověstným místem poutnickým a byla obdařena nejenom znamenitou fundací Šternberkovskou, určenou pro faráře Maloborského, aby zde sloužil jednu mši sv. týdně každé soboty, nýbrž měla též jiné fundace pro minority Horažďevské i značné vlastní jmění. Balbin v Miscellaneích vypravuje (L. I. cap. 29.), jak hrabě Ignác ze Šternberka daroval jí dvě velké perly ceny jednoho tisíce zlatých, vylovené v Otavě u Horažďevic. Inventář z l. 1710 (v arch. fary Maloborské) poznamenává, že kaple ta má právě fundčního kapitálu

za panstvím . . . 2.000 zl. R.,

a věna 1.500 zl. R.;

mimo to velikou monstranci stříbrnou po-

zlacenou a jinou malou stříbrnou pro sobotu; kaditelnici stříbrnou, 2 konvičky stříbrné a misku pod ně též stříbrnou; ba i tabernakulum na oltáři bylo ze stříbra. Na sošce P. Marie byl dukát zlatý a též prsten s dýmantem; roucha bohoslužebná, darovaná Šternberky, byla též velmi cenná. L. 1673 pokřtěna byla v Loretě Ludmila Anna Barbora, dítko rytíře Jana Buryana z Oujezda na Malčově a manželky jeho Alžběty, rodilé z Říčan. (Matrika fary Maloborské).

Kaple Loretská byla zrušena za císaře Josefa II. l. 1787, soška pak P. Marie přišla odtud na hlavní oltář do Malého Boru. Před několika lety byla na vršku vystavěna hospoda a někdejší kaple činí její severozápadní roh; zůstaly tu po ní zdi a jsou zachovány na památku. Hořejšek kaple připadá do prvního poschodí hostince. Obložka jednoho okna lemuje nyní vchod do hostinského sklepa, vížka se střechy již stržena; také ambity jsou sbořeny, jenom násep svědčí o nich, kde bývaly.

187. Farnost Maloborská u Horažďevic.

Podává Jindřich Lad. Barviř, kand. prof.

Malý Bor jest česká ves, asi $\frac{3}{4}$ hodiny od Horažďevic na západ vzdálená při okresní silnici Klatovské. Čítá 99 čísel o 950 obyvatelích. Skupení domkův a stavení hospodářských rozděleno jest na příč potokem, okolní rybníky spojujícím, i rozkládá se levá část osady na návrší »Kuchyňce«, pravá pak táhne se z dolejška do vršku protějšního, na němž kostel, fara a škola vesnici zakončují. Odtud od kostela, z fary a ze školy otevírá se kolem do kola utěšený rozhled: východojihovýchodně na mohutný vrch Prácheň, porostlý bujným stromovým jehličnatým a listnatým, na jehož temeni spatřujeme zbytky zdi slavného někdy hradu a vížku starožitného kostela, zasvěceného sv. Klimentu, pod vrchem pak jako lem klikaté břehy Otavy. Od Prácheň východně užíme znamenité město Horažďevice, při nich na levo malebný kopeček Loretský, dříve zvaný »Stráž«, s hospodou na vrcholku. Severně kyne nám bílý kostel Pačejovský, povznesený všecek nad hřeben okolní výšiny. Západně vidíme mohutný vrch Zvon blíž vesnice Hradešic, za Zvonem modrají se v dáli hřbety a vrchy šumavské. Krajina půvabná jakož i památná.

Chrám Páně v Malém Boře, zasvě-

cený cti sv. Máří Magdaleny, jest budova neveliká, mající v obvodě podobu obdélníku, z něhož na sever jedno rameno vybíhá. Okna její všecka jsou jednoduchá, napřed — v kobce — s lomenými, ostatně s polokruhovými oblouky. Presbyterium čelí k východu. Nade střechu na pravé straně kostela, tam, kde kobka připojuje se ke vlastnímu chrámu, ční věž s okny románskými, nahoře dvojími se sloupkem, nížeji ve 3. a 2. patře malými čtverhranně podlouhlými, v 1. pak patře opět malými a jednoduchým obloukem polokruhových zakončeními. Mimo věž ostatek učiní na nás dojem stavby věku 17.—18. Uvnitř čtverhranné kobky spatříme ve stěně zazděný pomník býv. zdejšího faráře Tichého. Přijdouce dále do chrámu shledáme prostor podoby kříže. Loď hlavní klenuta jest klenbou obyčejnou, valenou, ale ramena kříže klenbou gothicky křížovou s pasy kamennými, velmi značnými, i má každé z nich po jednom okrouhlém plochém svéráku; žebra přecházejí do zdi volně, bez nosiče, prostým zúžením. Hle památku starožitnou! Radostí zaplesáme a prohlížíme stavbu důkladněji. Začátkem lodí užíme klenutý kůr s malými varha-

nami, podepřený jedním čtverhranným zděným sloupem, na nějž vchází se z prvního patra věže. Při pravém křídle kostela jest prostora Božího hrobu, na pravé straně presbyteria oratoř, pod touto sakristie. Poznáme brzo přístavky doby pozdější a objeví se, že prvotní kostel gothický měl jenom podobu kříže, síňky před ním že nebylo jako nyní, nýbrž že věž stála na pravé straně při samém hlavním vchodu.

Tento hlavní vchod jest nyní čtverhranný, ale nepochybně býval též gothickým, a v kamenné jeho obložce vytesán byl tuším letopočet 1396. Tak soudím z letopočtů vyrytých na venkovské zdi presbyteria: 1396, 1815, 1840, 1862, z nichž první psán jest rukou mnohem pozdější, nežli rukou toho času, i myslím, že při opravě vchodu a zaměnění jeho obložky byl sem vyryt na památku. To pak znamenalo by dobu, kdy gothický kostelík tento byl vystavěn; část románská svědčí však o původu ještě mnohem starším. Jednotlivé přístavky chrámu samého pocházejí skutečně z různých dob. Hlavní vchod přestavěn byl a síňka založena l. 1781, později obě ještě změněno. Co nyní Boží hrob jest, bývala sakristie do l. 1790, dokud totiž nevystavěli nynější nové při presbyteriu; avšak i ta předešlá sakristie byla pozdějším ku chrámu přístavkem, jak dosud dobře lze viděti na zevnější zdi kostelní, kde (nyní Božího hrobu) zeď s ramenem staré budovy se pojić zřetelnou čini s ním rýhu pro svůj, ač malý směr odklon.

Oltářů kostel čítá tré. Hlavní, zasvěcený svatě Máří Magdaleně a dosti zdobený sestává ze dvou dílů: ze přední části s tabernakulem, kolem níž možno jíti, a ze zadní, kteráž zakrývá východní okno budovy. Na části přední stojí mimo jiné též dva relikvíáře s ostatky svatého Ignáce z Loyoly. Část zadní tvoří stánek zasklený a okrášlený, chovající sošku P. Marie, — kteráž dříve stála na oltáři v někdejší Loretské kapli u Horažďovic —, nade stánkem pak zasazen jest v řezaném rámcí menší ovální obrázek sv. Máří Magdaleny. Altare portatile má autentiku z l. 1732. Dva oltáře postranní jsou beze zvláštní umělecké ceny. Kazatelnu krásí vypukle řezaný symbolický obraz rozsevače; výška podlahy její od země jest 132 cm., výška poprsníku činí 93 cm. V severním rameně kostela stojí křtitelnice žulová z l. 1565, jak do ní vyryto, mohutná, mající podobu kalicha o 93 cm. výšky a 80 cm. průměru, se příklopem však toliko dřevěným. (Schránka na sv. oleje jest po evang. straně hlavního

oltáře ve zdi.) Z obrazů po stěnách chrámu rozvěšených zmiňují se jen o křížové cestě, kteráž jest obstojná majíc obrazy 86 + 65 cm. veliké na plátně, ačkoli neznámo právě, kým malované.

Ve prádelníku kostelním schovány jsou tři rukodilné ornáty z konce 17. století: jeden atlasový, růžově jednobarvý o 3 zlatých pruhách příšitých, každé 16 cm. široké, řidce pletené a vyšívané; ornát druhý těžký, všečen zlatem a stříbrem cele posítý, má obraz velkých zlatých lupenů ve stříbrném poli; ornát třetí z atlasu světle modrého, pěkným zlatým a stříbrným vyšíváním kolem na 7 cm. zšíří zdobený. Kalich stříbrný jest toliko jeden, novější. Monstrance, mosazná, nemá umělecké ceny.

Hrobky v kostele Maloborském jsou dvě, jedna pod samou dlažbou kostelní, druhá pod nynější sakristií. Co týče se oně pode dlažbou, svědčí nám o ní čtyry mramorové náhrobníky a pátý pískovcový, mezi dlažbicemi zasazené. Nápisý jejich jsou sice již na větším díle otřeny, avšak přece zachoval nám je alespoň částečně Schaller ve své topografii.*) Ten zaznamenal z nich následující:

Zdeněk Baubinský z Augesda w Trzebo-
myšlicyž umřel 1616. — Vrožena Panna
Maria Baubinska w Panu vsnuła 1605. —
1606 vmřel vroženy Pan Dimiř Baubinský.

Sám přečetl jsem ještě na čtvrtém kameně:

VMRZELA EWA DCERA VROZENEŮ
P. ZDENKA . . .

Kámen pátý, pískovcový, jehož nápisu, pokud vím, dosud nikdo neopsal, jest rozměru 172 + 83 cm. Prostředek jeho zaujímá znak: dva býkové, z nichž jeden stojí nad jakousi přilbou, druhý pod ní. Ze slov podařilo se mi rozluštití toliko:

. . . a welsôhor z radešína na swa . tw
na mi . . . ew (?) a tyto leží . . .

Ostatek vyšlapán. Svat jest vesnice za Práchní, asi 1/2 hodiny od Horažďovic vzdálená; »v radešíně« říkají polím blíže vesnice Hradešic (nebo Radešic) směrem k Malému Boru ležícím, od silnice severně při zádušním Hradešickém lesíku — ačkoli nechci ještě tvrditi poznámkou touto, že Radešín na pomníku jen tu bylo by hledati.

Hrobka pod sakristií zřízena byla l. 1815 zároveň s oratoriem, nad sakristií postaveným. Jest to malý sklípek, chovající pět

*) III. Theil Prachiner Kreis, pag. 201.

rakví. Ve dvou rakvích srovnány jsou kosti šesti mrtvol, dílem sem 27. dne listopadu 1827 ze zrušeného kláštera minoritů z Horažďevovic přenesených, dílem tu původně pohřbených: kněžny Karoliny z Löwensteinu, rodilé kněžny Slesvicko-Holštýnské, jež byla paní panství Horažďevovského 1755 až 1765; Christiny, komtesy z Rummerskirchenu († mající věku 3 měsíce), Morice z Rummerskirchenu († m. v. 9 let), Anny z Rummerskirchenu († též m. v. 9 let), Morice z Rum. († l. 1811 m. v. 5 let) a Anny z Rum. († m. v. též 5 let). Tři ostatní rakve chovají těla jednotlivá: Jana Bernarda hrab. z Rummerskirchenu, otce všech právě řečených dítek, někdy pána panství Horažďevovského, král. bavorského tajného rady, vyznamenaného velkým křížem řádu sv. Stanislava a jinými řády, jenž dosud v rakvi blýští se mu na prsou, † l. 1829 ve věku 73 let; syna jeho Františka, † l. 1830 m. v. 50 let, a Annu z Rummerskirchenu, rodilou baronku Hildprantovu z Ottenhausen, manželku řeč. pána J. B. z Rum., † l. 1841 v Praze m. v. 66 let.

Prohlížejíce vnitřek věže, seznáme, že okna její od vnitřku na venek se zúžují. Zvony visí tu čtyry, malé, obyčejné podoby: největší má průměr 64 cm.; jsou pak z let 1667, 1724, 1780 a 1847. V bání věže té uložena byla l. 1800 pamětní listina.

Fundací chrám P. Maloborský má větší počet. Šternberská zřízena byla prvotně v Loretě u Horažďevovic l. 1666 16. dne ledna, Kavkovská sloužena jest za † Ludmilu Kavkovou z Řičan, provdanou někdy za Frant. Matiaše Karla ze Šternberka, pána Horažďevovského. (Desky zemské 316 B 6.)

Bratrstvo bylo založeno při kostele prvně l. 1774, totiž »Bratrstvo Nejsv. svátosti«, jež zrušeno bylo s podobnými císařem Josefem II.; jest ještě seznam údů jeho v archivu farním. Místo zrušeného vzniklo tu l. 1786 nové »Bratrstvo účinné lásky k bližnímu«, avšak ani toto dlouho nepotrvalo.

Patronem chrámu P. jest pán panství Horažďevovského, nyní kníže Ferdinand Kinský ze Vchynic a Tetova.

Za kostelem jihozápadně na svahu vršku toho prostírá se hřbitov obezděný, v jehož středu stojí prostý železný kříž z l. 1851. Hřbitov tento byl zřízen za císaře Josefa II. l. 1788; byltě prvotně kolem kostela, tak jako zdi zůstaly dosud ukazují.

Od kostela východně stojí fara, budova jednopatrová, kamenná, vystavěná asi leta 1730. V horní světnici visí dva velké obrazy

inventární, na plátně malované Narození Páně a Poslední večeře. Poslední večeře jest obraz dosti pěkný, malovaný, jak se vypravuje, někdejšími faráři zdejšími P. Jiříčkem. Archiv a knihovna farní vyplňují tři skříně na horní chodbě. V archivu listiny pocházejí teprve ze 2. polovice věku 17., avšak mnohá obsahuje ledacos zajímavého. Matriky počínají letem 1644 latinsky, řádně však a česky teprve letem 1669. Tehdáž psal je zdejší kantor. Pamětní knihu založil farář P. Karel Malkovský l. 1787, sepsav do ní zprávy od l. 1668. Co týče se knihovny, obsahuje nejvíce spisy náboženské, zvláště německé a latinské. Z ostatních připomenou jen několika svazků »Časopisu Musejního« a »Přítele mládeže«; též jest tu »Kronika světa« Jana Kariona, kniha ve 4° o 480 stranách, vytištěná ve Starém městě Pražském u M. Daniele Ad. z Velešlavína l. 1584 (srovn. Jungmannovu Histor. liter. 1848, str. 145 č. 282); jiná starší kniha jest »Růže duchovní líbeznoti« od Frant. Fridr. Žalkovského, sv. písma bakaláře, Chejnovského děkana, vytištěná l. 1696, k níž ody latinské připsali Jiří Frant. Tesánek, filos. doktor, theol. bakalář, děkan Chlumecký a Václav Frant. Klobása, filos. doktor, theol. bakalář, farář v Milčíně. (Srovn. opět Jungm., odd. V. č. 1446.)

Za farou jest ovocná zahrada, místo velmi příjemné. Při farním stavení býval v ní ještě na počátku 18. století farní pivovárek, v němž pivo vařeno bylo »pro domácí potřebu«, jak poznamenáno nalezl jsem v pamětní knize »dle svědectví pamětníků«. Fara stávala nejspíše na místě dosavadním. První zmínku o ní čteme v popise far arcibisk. Pražského, mezi l. 1344—1350 zhotoveném. Patřila tehda do dekanatu Prácheňského, arcidiaconatu Bechyňského. L. 1356, 2. dne dubna farář v Boře Malém uváděl faráře Prácheňského (Ll. conf., Tom. I., ed. Tingl, pag. 33). L. 1369 byl v Malém Boře děkan (Tomek, Reg. decim. pap., pag. 67).

L. 1393 farář v Malém Boře uváděl faráře do Mysliva (Ll. conf. Tom. V., ed. Tingl, pag. 165). L. 1461 byl kněz Petr farářem v Malém Boře, l. 1574 kněz Tomáš. (Památky arch., VIII. díl. str. 338). Kněz Petr, farář na Menšíin (Malém) Boru, toho času děkan kraje Prácheňského, prodal od fary »Maloborské« s povolením starších prelátův l. 1461 dva dvory kmetcí (čili statky selské) se dvěma lány dědiny tu na Boru, i s tím se vším, což k těm dvorům příslušelo »opatrnému« muži Bláhovi ve právo zákupní za hotových šest kop grošů

pražských a mimo to za ustavičný roční úrok, kterýž byl: 140 grošů, šestero slepic, dva senosekové na den a čtyři sena sušiči též na den. Dvory ty kněz Petr prodal »se vši vůli v pastvách, v obci, v právích, v soudech, tak jak jiní kmeté té vsi Malého Boru měli«. Svědky prodeje byl pan Smil z Kocova, pán na Horažďevovicích a patron kostela Maloborského s rytířem Janem ze Třebomyslic. (Palackého archiv český I., 348, 349). — Farář Maloborský platil desátku papežského l. 1369 grošů 44, l. 1382 grošů 24, l. 1399 grošů 54 (Tomek, Reg. decim., l. c.)

Za války třicetileté kolatura spravována byla z nedostatku kněží světských minority z Horažďevovského kláštera až do l. 1668, ve kterémž letě obdržela opět vlastního faráře Václava Knopfa, před tím faráře Malenického. Kněz Knopf zůstal v M. Boře jeden rok, po čemž odstěhoval se do Paky u Jičina. Nástupcem jeho byl Karel Ignác Tichý, rodák Horažďevovský, dříve farář Hradešický. Za něho fara byla sice o jednom patře, ale hořejšek byl pust. Po smrti faráře Tichého († 1708) spravoval osadu farář Vít Ant. Velíš, a když za rok zemřel, následoval Alexandr Rabský, bakalář pisma sv., rodem opět z Horažďevovic. Tento dal svým nákladem přelíti zvon jeden u sv. Máří Magd. a zemřel zde l. 1735. Nástupcem Rabského byl exjesuita Ant. de Lemayer (1735—† 1742); pak přišel sem Vojtěch Bernard Mottl, rodilý zase z Horažďevovic, doktor sv. Can. a děkan tit., jenž působil ve farnosti zdejší po 33 let († 1775). Sedmý od války 30letý farář byl Václav Alois Silný, rodilý z Kostelce nad Labem, jenž však po 3 letech odebral se na věčnost. Po něm dostalo se fary Karlu Ignáci Malkovskému, pocházejícímu opět z Horažďevovic, mistru svob. umění a filosofie, bakaláři theol. Malkovský byl jedním z nejhorlivějších farářů Maloborských. Mimo to, jak řečeno, že založil pamětní knihu farní, dal l. 1780 nákladem svým postaviti postranní oltář pod kazatelnou, poněvadž ve chrámu do té doby byl toliko oltář hlavní. Leta následujícího pořídil druhý oltář vedlejší opět svým nákladem a l. 1782 dal oba za své pozlatiti. Zatím však l. 1781, poněvadž škola Maloborská velmi sešla byla, dal opět svým nákladem vystavěti školu přízemní novou ze základů, k čemuž Maloborští sousedé přispívali ruční prací. Později postaral se též o ozdobu hlavního oltáře, k čemuž daroval 230 zlatých sám, 70 pak zlatých Frant. Martinek, rychtář Třebomyslický. Život svůj dokonál zde l.

1824. Pozdější pak pp. faráři jsou ještě v dobré paměti žijících.

Blízko kostela západně spatřujeme dvě stavení školní. Škola Maloborská jest původu staršího. Z matrik farních podařilo se mi vypsati jména některých bývalých zdejších učitelů, jimiž byli: l. 1670 Martin Lev († toho leta); roku 1687 Jan Pelargus; 1703 Jiřík Formánek; 1725 Josef Koral; 1797 Frant. Šmrha. Stavení školní, jak je farář Malkovský vystavěl, jest vyobrazeno nade vchodem kostelním ve předsíňce. L. 1838 byla místo ní vystavěna škola nová, jednopatrová a nedaleko této později leta 1880 jiná, též jednopatrová, kterou obec v pravdě může se honositi.

Vršek na levém břehu potoka slove »Kuchyňka«, též »Panskí kuchyňka«. Tu stával, jak se domnívám, onen panský dvůr Maloborský, jenž ještě za 16. století jmenován jest v dskách zemských (L. F. 12), kdežto zapsáno, že l. 1515 Karel, kníže Minstrberské, hrabě Kladské seznal, že přidává paní Uršile, kněžně Minstrberské, manželce Jindřicha z Ryzmberka, pána na Práchni, Horažďevovicích a j.: . . . Malý Bor, ves, dvůr poplužní s poplužím a dvory kmetci s platy . . . Západně od vršku »Kuchyňky« místu jednoho níže položenému říkají »v zámčích«, i vypravují, že do válek husitských stával tu ženský klášter. O pověstech zdejších, týkajících se tohoto kláštera, podal jsem zprávu v Památkách arch. l. 1884.

Ves Malý Bor náležela ode dávna ku panství Horažďevovskému. Nějaký díl patřil i k Nalžovu, byl však l. 1591 také Karlem Švihovským, pánem na Horažďevovicích, přikoupen. (Desky zemské 167, P 14). Před sto lety (1786) měla jenom 46 čísel o 340 obyvatelích. Obecní listiny nemají nic zvláště památného; nejstarší jsou obecní účty, začínající letem 1791.

Ku konskribci vesnice patří samoty: panský dvůr Altenburg, Nový dvůr, Zmrzlický mlýn, »Flusárna«, panské sázky, hájovna Gloriette, hájovna Plantage, pohodnice Dobrné, dvůr bažantnice (Wilhelminenhof) a ovčín Chrást. K obci Maloborské počítána byla též viska Zářečí, přímo pod městem Horažďevovicemi položená, jež byla oddělena teprve před několika měsíci.

Z vesnic Malému Boru přiřazených dlužno zmíniti se o Třebomyslicích, osadě asi půl hodiny sev.-vých. odsud vzdálené. Jsoutě prvotním sídlem pánů ze Třebomyslic, staré rytířské rodiny české, která později dala si jméno »Dubských ze Třebomyslic« po hradě svém Dubu u

Vodňan a měla znakem dva rohy bývolí, při nich šestero ruk barvy přirozené v poli modrém. Tito žijí dosud jako hrabata »Dubští ze Třebomyslic«. (Pam. arch. II. 102, Orth a Sládek: Sl. Čech). L. 1411 rytíř Vilém ze Třebomyslic daroval roční plat 1 kopy 8 grošů kostelu Maloborskému. (Ll. erect. VIII. O 10 dle Trajer's »Dioec. Budw.«). Na místě někdejší tvrze a příslušných jejích stavení stojí panský dvůr. Dvoříště tohoto má podobu obdélníka; po jedné straně jest přívětivé obydlí, blíže něho stodoly, naproti kolny a špýchar. Tvrz sama stála na místě někdejších těchto stodol i trochu ještě napřed do nádvoří a byla ještě v 2. polovici 17. století obydlena. Základy její jsou v zemi dosud zachovány. Co nyní špýchar jest, býval pivovar, o němž zmiňuje se ještě matrika Maloborská. Za pivovarem bývala chmelnice. Vedle špýcharu jest chalupa dosud »psárnou« zvaná a vedle »psárny« na zad trochu stranou rybníček »kuchyňka«. — Třebomyslice patří od l. 1699 k panství Horažďevskému. Posledním pánem na Třebomyslicích usedlým byl rytíř František Sezim z Vrtby a na Třebomyslicích.

U vesnice Břežan jest novější kaple

sv. Anny s obrazem této světice na plátně malovaným l. 1760 Janem Konrádem beze zvláštní ceny umělecké, avšak obstojným, velikým 115 a 73 cm. Kaple ta byla založena prvotně l. 1691 nákladem obce, později (asi l. 1760) obnovena.

Půda krajiny zdejší patří ku prahorám, jestit rula a žula; proto ráz její jest kopcovitý, při tom však romanticky půvabný. Při cestách nalezneme několik štíhlých sloupů pískovcových, vysokých, jejichž vršek končí čtverhrannou hlavicí, kostkou to na rozích přikrojenou a na ní zasazen jest malický dvojramenný kříž železný, zcela prostý. Sloupy tyto mají na oko starožitnou podobu, ale nepamatují leč první polovice předešlého věku. Dva sloupy na př. u Břežan mají letopočet 1738. — Lid zdejší jest ducha boдрého. Kroje zvláštního nemá, leda že obvyčejně do práce nosí dřeváky a bílé nebo šedé vlněné punčochy doma vyrobené, přes dolejšek nohavic vytažené. V hovoru zvláště spozorujeme, že přisv. příd. jména zakončují slabikou *ovic*, jižto stahují až na *oc*: Josefoc = Josefův, kovářoc = kovářův a pod.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Rafael Santi*): MADONNA SIXTINSKÁ.

Píše F. J. Lehner.

Žádný pravý umělec neopomíná učiti se ve škole předchůdců svých a stavěti se na ramena jejich. Rafael pak zejména byl přístupným všemu, co bylo velkého a nového v plodech vrstevníků uměleckých. Na pouti života zasloužili si vděku jeho Perugino, Lionardo, Fra Bartolommeo, Sebastian del Piombo, nejpozději pak Michel Angelo. Odtud odvoditi lze stylistické obraty a překvapující proměny v jednotlivých dobách vývinu jeho. Čalouny dle jeho nákresů tkané měly zdobiti tutěž prostoru, ve které před několika roky Michel Angelo klenbu vymaloval, měly doplniti velkolepý cyklus obrazů. Bylo tudy Rafaelovi lze právě zde ubrániti se vlivu Michel Angelovu, aby nenásledoval slohu heroického? Vliv tento jest patrný a nepopíratelný, ač i zde povaha obou umělců zřetelně se rozchází. Michel Angelovi stačí na vyjádřenou myšlenku jednotlivá postava a skupenina. I objemné komposice, na př. potopa, rozpadává se do skupenin. V tom

jeví se plastický ráz bytosti Michel Angelovy. U Rafaela naopak převládá záliba a radost na vypravování. Spatřuje veškeré výjevy, které jest mu znázorňovati, v souvislosti dramatické se všim, co předcházelo a následovalo, tak že jednotlivé skupeniny nerozlučně se spojují. Dramatická mohutnost Rafaelova nikdy neosvědčila se tak mocně a slavně jako na kartonech čalounů. A tak studiem děl Michel Angelových dozrála vlastní povaha jeho. O mnoho-li mocnější byl by však dojem díla toho, kdyby nejzralejší plod umělcův nebyl býval vydán tkadlci flanderskému, nýbrž skvěl se jemnou barvitostí světla a stínu na omítce spodních stěn kaple Sixtinské, jak vlastně byl myšlen!

Dvě léta pracoval Rafael na kartonech. Maloval-li mezi tím k vůli oddechu též obrazy tabulové, spatříme na nich dojista bezděčné stopy díla hlavního. Všimajíce si bedlivě pozdějších obrazů tabulových, sledujeme tentýž cit a ráz, stejné tvary a tahy na nejpopulárnějším a nejznámějším obraze Rafaelovu — *Madonně Sixtinské*.

*) »Method« XI. 33, 43, 56, 67, 75, 92.

Vasari zmiňuje se o obraze pouze těmito slovy: »Rafael maloval pro černé mnichy (Benediktiny) u sv. Sixta v Piacenze obraz pro hlavní oltář, na němž spatřuje se Madonna se svatým Sixtem a sv. Barborou, dílo skutečně vzácné, ba jediné.« V klášterním chrámu zůstal obraz do r. 1753, kdy za 20.000 dukátů stal se majetkem krále Augusta III. a na dřívější místo jeho přišla kopie od Nagariho. Nyní jest nejvzácnějším skvostem obrazárny Drážďanské. Madonna Sixtinská druží se k Madonně Foligenské.

Jako by zraku pozorovatelů dosud byla bývala zastřena a teprv nyní odhrnutím opony viditelnou učiněna, zjevuje se Matka Boží s Ježíšem v průvodu andělů a dvou světců. Nebeský zjev nebylo lze účinněji vyjádřiti, jako se stalo tímto jednoduchým prostředkem opony náhle odhrnuté. Madonna netrůní na oblacích, nýbrž vznáší se, jakoby z hlubin říše nebeské krácejíc po oblacích. Celé nebe poseto jest malými hlavičkami andělskými, ztrácejícími se v oblacích, čímž dojem nebeského zjevu znamenitě se zveličuje. Žádný donator nezastupuje zde osadu, žádná krajinka nerozprostírá se u nohou postav nebeských. Pouze ctihodný papež Sixtus a líbezná sv. Barbora, jejíž věž za oponou vyčnívá, klečí na oblacích po obou stranách Madonny. Velikolepý úkol vyžadoval též zvětšeného rozměru obrazu a hlubšího výrazu charakterů. Mohutně zahaluje blahoslavenou Pannu modrý plášť a světlohnědý závoj od hlavy přes levé ramě, jakoby nebeským váním nadmutý, dodávaje velebné postavě ještě větší velkoleposti. Krásná hlava s tajemně tmavými velikýma očima zářícíma, se vznešenou důstojností a velebou matky Páně zírá jakoby tázavě ven z obrazu. V náruči pak nese lehce se vznášejíc v blaženém objetí Ježíška, avšak více co svěřený klenot, jemuž sama hluboce se koří. V okamžiku, kdy Božská přirozenost z očí Ježíškových září a Matka Páně vznešený úkol svůj uvažuje, ustupují všeliké city lidské. Něžný poměr matky k dítěti na dřívějších obrazech líčený tuto se uvolňuje. Rozložil se sice pohodlně Ježíšek v náruči matky, ale jinak není bližšího styku matky s dítětem, jak toho ráz obrazu, zjev nebeský vyjadřující, žádá. V levo u nohou klečí sv. Barbora, sklánějíc vlnavě spanilou hlavu, jakoby leskem vidění oslněnou, kdežto

naproti ní vzhůru pohlíží s důvěrou a jako by tázavě ctihodná postava sv. Sixta v nádherném pluvialu. Obě postavy, věkem a pohlavím, pohybem a výrazem protívu vyjadřující, doplňují se navzájem co nejdokonaleji, tak že jednu bez druhé ani mysliti si nelze. Znázorňují osadu neviditelně kolem obrazu shromážděnou, kterouž zbožný Sixtus milosti Matky Páně odporoučí a jejíž radostné nadšení s milostné tváře sv. Barbory září. Dole pak jest obraz zakončen lištou, na které tiara papežova spočívá a o níž dva okřídlení andělkové rukama se opírají. Odstranili se z velikého zástupu andělů, aby lépe spatřili zjev utěšený, zirájící vzhůru k Ježíškovi s nevinou, právě dětinou zvědavostí, čímž napnutí, kterým veleba hlavních postav pozorovatele uchvacuje, míle se vyrovnává. Jelikož výjev tak nevyrovnatelně zaokrouhlují, nelze je považovati za pozdější korekturu umělcovu, ač malování jsou již na hotovém pozadí oblakovém.

Také koloristickou stránkou druží se obraz k nejdokonalejším plodům Rafaelovým. Z modrého roucha Madonny, ze zlatého brokátu pláště papežova a ze zeleného roucha sv. Barbory skládá se hlavní akkord, jemuž veškeré ostatní tony s nejjemnějšími přechody jsou přizpůsobeny. Obecně se doznává, že postava papežova jest skutečným dílem mistrným. V ruce zdvižené, v modelování roucha zlatem protkávaného ukazuje se nejvyšší dokonalost umění technického. Zelenou oponou na obě strany odhrnutou vypadá zlaté ovzduší postavy ovívající ještě vzdušněji a veškerá malířská úprava, rukou samého Rafaela vyvedená, vyznačuje se takovou lehkostí a průhlednou jasností vedení štětce, že obraz plodí dojem zjevu nadpřirozeného. K dojmu zejména valně přispívá světlý ton barvy, prostý všelikých těžkých stínů.

Dosud se nenalezl žádný náčrtek, žádný nákres Sixtinské Madonny; že na obraze však lze rozeznati jednotlivé opravy, utvrzuje v nás domnění, že rysy přímo na plátno nakreslené umělci postačily. Tato geniální improvisace dodává obrazu ceny ještě znamenitější, tak že se zdá, jako by se byl maloval za dojmu přímé inspirace. Tolik možno na jisto tvrditi, že žádný obraz věku starého nevbudil takové nadšení a obdiv jako Madonna Sixtinská.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc září.

I. Vyřízení záležitosti.

Práce kovářské. Kalichy: pro dp. Fr. Kvítka,

katechetu v Třebíči na Moravě, pro dp. dra Fr. Böhma, faráře ve Stráži a pro vdp. Jos. Němečka,

děkana v Loukově. — Mostrance: pro dp. Jana Bernarda, faráře v Rychnově u Jablonce. — Pozlacení a postříbření v ohni kalichů: pro sl. patronátní úřad v Podmoklech; pro vdp. Em. Doležala, děkana v Minicích a pro vdp. Jana Prchlého, faráře v Horní Bobrově; monstrance: pro vdp. Bened. Büchsa, děkana v Krásné Lipě. — Patena k nemocným: pro důst. farní úřad v Sedlci. — Nádobka na sv. olej: pro vp. Jos. Rejzka, kaplana v Liberci. — Svícny oltářní: pro dp. Jana Cenefelsa, faráře ve Vinařicích. — Kropenky: pro dp. Jana Cenefelsa, faráře ve Vinařicích a pro dp. Jos. Moce, faráře v Malešovicích na Moravě. — Mešní konvíčky: pro dp. Jana Cenefelsa, faráře ve Vinařicích a pro vp. Ferd. Schindlera, kaplana v Jablonci. — Kanonické tabulky: pro dp. Jana Cenefelsa, faráře ve Vinařicích. — Nádobka na svěcenou sůl: pro dp. Jos. Moce, faráře v Malešovicích na Moravě.

Rozličné. Missaly: dva pro dp. Jana Cenefelsa, far. ve Vinařicích. — Harmonické zvonky: pro vdp. Jos. Němečka, děkana v Loukově, pro blahor. p. Kaštáka, nadučitele v Rovensku, pro blahor. p. E. Maudra, zlatníka v Praze, pro blahor. p. Fr. Hirsche, pasíře v Praze a pro blahor. p. Engla v Praze. — Pultíky pod missál: pro dp. Jana Sedláčka, faráře ve Špičkách na Moravě, a pro dp. Jos. Moce, faráře v Malešovicích na Moravě.

Paramenty. Kasule: bílá a fialová: pro dp. Jana Cenefelsa, faráře ve Vinařicích; dvě bílé: pro dp. Václ. Koukla, faráře v Mitrovicích; bílá: pro dp. Jos. Bindra, vicerektora kn. arcib. semináře v Praze; zelená: pro dp. Edm. Langra, bibliotekáře v Děčíně; bílá: pro dp. Fr. Šplichala, faráře v Petrovicích na Moravě; černá: pro dp. Vinc. Brzobohatého, faráře v Citolibech; bílá: pro blahor. p. Tom. Gaška v Uh. Brodě na Moravě; černá: pro dp. Mart. Žemličku, faráře v Předbořicích; bílá a fialová: pro sl. městskou radu v Kolíně. — Pluvíaly: bílý a červený: pro dp. Jana Cenefelsa, faráře ve Vinařicích; bílý sváteční: pro dp. Jana Sedláčka, faráře ve Špičkách na Moravě. — Mitra stříbrná: pro J. Milost Nejd. p. Karla Schwarze,

světícího biskupa v Praze. — Plášťík na ciborium; pro dp. Ferd. Harnu, faráře ve Chvalkovicích u Olomouce. — Vela: pro dp. Jana Cenefelsa, faráře ve Vinařicích a pro důst. farní úřad v Nehvizdech. — Štoly: bílá, červená a černá: pro dp. Jana Sedláčka, faráře ve Špičkách na Moravě; křestní: pro vp. Ferd. Schindlera, kaplana v Jablonci. — Antipendia: pro dp. Jana Cenefelsa, faráře ve Vinařicích a pro dp. Jos. Rejzka, kaplana v Liberci. — Korouhve: pro dp. Mat. Plachého v Rovni. — Polštáře oltářní: pro dp. Jana Cenefelsa, faráře ve Vinařicích, pro důst. farní úřad ve V. Nehvizdech, pro dp. Fr. Bečku, kaplana v Kornouze a pro dp. Mart. Žemličku, faráře v Předbořicích. — Birety: pro dp. Fr. Bečku, faráře v Kornouze a pro ctih. p. Ant. Fischra, bohoslovce v Litoměřicích. — Komže: pro dp. Jana Cenefelsa, faráře ve Vinařicích a pro sl. patronátní úřad ve Vlašimi.

Prádlo kostelní. Alby, rochetty, cingula, purificatoria a korporalia: pro dp. Jana Cenefelsa, faráře ve Vinařicích a pro dp. Odu Prušu, faráře v Doksanech; dvě alby: pro dp. Jana Sedláčka, faráře ve Špičkách; plachty na oltář: pro dp. Jana Kraupnera, faráře v Knihnicích na Moravě; plachty na oltář, cingula, korporalia a j.: pro dp. Josefa Moce, faráře v Malešovicích na Moravě; korporalia, pally a purifikatoria: pro vp. Jana Babora, kaplana v Telči, a pally pro vp. Ferd. Schindlera, kaplana v Jablonci.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalichy: dp. Jos. Grmela, farář ve Štěpánově na Moravě, sl. patronátní úřad v Jilemnicích, dp. Martin Žemlička, farář v Předbořicích; stříbrný gotický: důst. farní úřad v Mokřých Lazcích u Opavy. — Patenky stříbrné k nemocným: dp. Josef Grmela, farář v Štěpánově u Olomouce a dp. Jan Müller, farář v Dl. Újezdě. — Nádobku stříbrnou na sv. olej: dp. Josef Grmela, farář ve Štěpánově u Olomouce. — Stříbrný, bohatě ozdobený pacifikál: dp. Jos. Grmela, farář ve Štěpánově u Olomouce.

Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český. zl. kr.
Přenešeno . . 1386 77
Nejmenovaný na památku milované matky 50 —
Vel. duchovenstvo vik. rokycanského (2. dar) 12 —
Úhrnem . . 1448 77

Do 2000 schází 551 zl. 33 kr.

Votivní obraz řeholních panen.

Přenešeno . 837 30
Nejdůstojnější pán Anselm Rambousek, opat
Starobrněnský (2. dar) 50 —
Úhrnem . . 887 30

Do 2000 schází 1112 zl. 70 kr.

Votivní obraz bohoslovců česko-mor.

Ct. pp. bohoslovci semináře litoměřického
(3. splátka na upsany obnos) 17 —

Úhrnem . . 456 05

Do 2000 schází 1543 zl. 95 kr.

Láska synovská ani za hrobem nevymírá. Šlechtný dárcé přemýšlel, kterak by vyvděčil se milované matce ve výroční den úmrtí jejího. Dojemná láska synovská jest vynalezavá. Doručil mi téhož dne padesátku na »obraz český«. Sám není zámožný, jsa odkázán na skromné sluzné. Jak něžná to láska! Jak

krásná to oběť, kterou položil na hrob své matičky! Ruka její s nebe mu žehná. Slib čtvrtého přikázání spočine na něm. — Na týž obraz věnoval již čtvrtý vikariát arcidiecése pražské dar svůj a to druhý. »Votivnímu obrazu českému« dobře se daří. Lze bezpečně s malbou jeho započítati příštího jara.

Nejdůstojnější pan opat ve Starém Brně s nevšedním nákladem obnovuje velepamátný chrám svůj opatský a předce ráčil si vzpomenouti již druhou padesátkou na »votivní obraz řádů řeholních«. Oběť takovou Pán Bůh dvojnásobně odplatí.

Včeličky seminářské pilně snášejí do oulu svého sladký med. Zaplať Pán Bůh!

Polychromie klenby druhé boční lodě jest již dokonána. Zbývá pouze vyvedení okrasy spodních pilířů. K obrazům sv. patronů českých přibyl sv. Vít, sv. Jan Nepomucký a bl. Jan Sarkander. Chrisailová okna v lodi hlavní jsou již vesměs zasazena. Do adventu bude nádherné dílo s pomocí Boží šťastně dokonáno. První »orate« budou jásavě rozléhati se v okrášlené svatyni. Karlínská osada Cyrillo-Methodějská s dětinnou radostí sleduje utěšený postup práce velezdařilé.

Za hojné příspěvky na votivní obrazy prosí
redaktor.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 10.

V Praze, dne 30. října 1886.

Ročník XII.

Obsah: Farní osada onšovská. — Bývalá plebánie a farní chrám Páně sv. Mikuláše biskupa v Chotči na Jičinsku. — Filiální chrám Páně sv. apoštolů Petra a Pavla v Konecchlumí. — Tympanon v chrámu Páně sv. Jiří na hradě pražském. — Některé památky stavitelství křesťanského v Krakově. — Literatura umělecká. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc říjen. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda.

188. Farní osada onšovská.

Popisuje J. Hille.

I. Farní chrám sv. Martina.

V utěšené krajině na potoku lukaveckém dvě hodiny severně od Pacova leží ves Onšov též Vonšov zvaná, čítající v 72 domech 502 obyvatelů katolických a 17 židů.

Na návrší stojí o samotě farní chrám sv. Martinu zasvěcený. Sestává z užšího gotického presbyteria, pak ze širší lodi, v jejímž západním průčelí stojí nevysoká, čtverhranná věž. Jest trojpatrová, přízemí jest klenuto a užívá se ho jako kobky chrámové. K pravé straně její přistaveno jest zvláštní schodiště na kruchtu a na věž, k levé straně pak umrlčí komora. Po dřevěných schodech přichází se na zvonici, osvětlenou čtyřmi podlouhlými okny. Na dubové stolici visí vedle sebe dva zvony.

Na největším z nich »Maria« čte se tento nápis:

»haec campana fusa est in honorem Dei et beatae Virginis Mariae per magistrum Andream dictum Ptaczek Kutnis Anno Domini MCCCCXCIII.«

Na zvonu »sv. Jakub« o málo menším prvního jest tento nápis:

»S. JACOBE ET DANIEL ORATE PRO NOBIS GOSTHEIMBIANIS.
ANNO 1747.«

U samého pak okna východního visí vedle sebe opět dvě menších zvonů, z nichž jeden byl r. 1863 od c. k. dvorního zvonáře pražského K. Bellmana přelit a má nápis:

»Sv. Václave, oroduj za nás!«

Druhý zvon náleží k nejstarším zvonům v Čechách, an dle formy a písma pochází, ne-li z konce XIV., zajisté z počátku XV. století.

Kolem koruny má následující nápis obrázkový:

»W † umvczeny † naseho † pana † gezu
† krista. †«

Kde vloženy jsou křížky, jest polovypukle vyobrazen beránek boží s praporečkem. Co tedy nápis nedopovídá, vyjadřuje obraz, totiž: »jest naše vzkříšení — náš život.« Věž končí jehlancem šindelem pobitým a červeně natřeným. Na špici jest dvojranný kříž.

Presbyterium obráceno jest k východu a uzavřeno jest třemi hranami. Má operaci pilíře o třech ústupcích bez všelikých okras. Prostoru presbyteria osvětluje šest vysokých, nahore zašpičatělých oken.

Loď chrámová jest o něco širší než

presbyterium, má zdi hladké bez všelikých ozdob. Oken má po pravé straně dvě, po levé než jedno, kteráž jsou nahoře zakulacená. Ve všech oknech jest obyčejné tabulové sklo.

Ke straně severní přistavěno jest zvláštní vchodiště, střechou příkrou kryté. Nad ním ve zdi chrámové spatřuje se ve zdi malý křížek rovnoramenný v kámen tesaný.

K levé straně presbyteria přistavěna jest malá sakristie se zvláštním vchodištěm na oratorium. Celý kostel se všemi přístavky přikryt jest taškami. Střecha presbyteria a lodi jest příkrá, přístavků pultová.

Podlaha chrámová položena jest kameninými plotnami, v nichž v lodi nalezá se tři náhrobníků. Na největším náhrobníku, v jehož středu jest vytesán erb rytířů Lukaveckých z Lukavce, vine se tento nápis:

»Leta Panie 1618 dne 5 miesice srpna dokonál život Swůj v Panu Urozeny a Stateczny Rytirz Pan Jan Nejstarssi Lukawecky z Lukawecz Panownik na Wonssové, gehoz tielo w tomto chrámu leží w Panu odpocziwa oczekawage budaucího z mrtwých wstany.«

Vedle toho náhrobníku leží jiný s erbem (hlava zaječí); z nápisu dají se přečísti pouze slova:

»Letha Panie 1605 . . . urozený a stateczny rytirz . . . «

Třetí náhrobek nese znak Lukaveckých. Nápis nedá se již přečísti.

Strop v presbyteriu jest goticky klenut, jehož jednotlivá žebra uprostřed se sbíhají. Žebra spočívají na jednoduchých konsolech. V lodi jest strop rovný, rákosný. Vchody do kostela jsou tři: ze sakristie, z vchodiště a z kobky věžní. Presbyterium jest o stupeň vyšší než loď.

V kostele umístěny jsou tři oltáře. Hlavní oltář v presbyteriu stojí samostatně. Má tumbu dřevěnou, která spočívá na dvou dřevěných stupních. Na tumbě jest dřevěný tabernákl. Velký obraz sv. Martina, jakož i nad ním menší obraz »Proměnění Krista Pána« maloval akad. malíř J. Herzog v Plzni r. 1875. Po stranách velkého obrazu jsou anděličkové, při menším sochy sv. Václava a sv. Víta, nejhořeji sv. Michaela. Po stranách oltáře jsou zvláštní vchody; nad nimiž stojí sochy sv. Jakuba a sv. Anny. Hlavní oltář od ostatního presbyteria odděluje dřevěná mřížka.

V lodi v rohu pravém stojí novější oltář na stupni. Má dřevěnou tumbu a tabernákl. Oltářní obraz představuje Pannu

Marii Růženeckou, nad ním jest jiný obraz sv. Aloisa.

V levém rohu stojí třetí oltář podobný předešlému, na němž jest obraz P. Ježíše na kříži a jiný menší obraz sv. Anny nad ním. Obrazy oltářní jsou vesměs práce pěkné, na plátně malované.

V presbyteriu po levé straně hlavního oltáře jest ve zdi malý otvor mřížkou opatřený, v němž uschovává se nádoba se sv. oleji. Nádobka tato jest cínová a má asi 11 cm v průměru. Víko její ozdobeno jest ornamentikou a obrázkem ukřižování Páně. Na spodní části jest nápis:

»Ssimeon mladssi Hrabiessinsky z Hrabessina leth 1583.«

Od téhož dárce pochází snad také velká cínová křtitelnice, na jejíž jedné straně spatřuje se polovypuklé vyobrazení křtu P. Ježíše, na protější straně jakýsi znak a začáteční písmena:

H J V D — A V G G V K.

Kazatelna jest kulatá a vchod z presbyteria, vchází se na ni po dřevěných schodech. Křížová cesta jest ceny nepatrné.

Po stranách presbyteria jsou dvě velké dubové lavice, jejichž přední strany jsou uměle vyřezávány; uprostřed jedné spatřuje se hlava Spasitelova, uprostřed druhé hlava Panny Marie. O lavicích těchto se vypravuje, že je zhotovil jakýsi svobodník ze Studené za pokání. V lodi stojí po pravé straně 10 lavic dubových, po levé 4, jejichž přední a postranní části rovněž umělou řezbou jsou ozdobeny. V oratoři jsou dvě malé lavice. Před hlavním oltářem visí cínová věčná lampa.

Na kruchtě jsou pěkné varhany, kteréž roku 1874 daroval kostelu zdejšímu patron chrámu toho zvěčnělý pražský arcibiskup Bedřich ze Schwarzenberga.

Pod kostelem nalézá se hrobka, prázdná. Kolem kostela jest hřbitov, na nějž se kladou zemřelí osadníci. Jest zdi ohražen se dvěma vchody. Před větším stojí mezi vysokými košatými lípami stará kamenná socha sv. Jana Nep., před druhým vchodem vysoký dřevěný kříž z r. 1875.

Fara.

Při kostele stojí jednopatrová fara, vystavěná r. 1812, s malou kolnou a velkou zahradou. Stará fara stávala tam, kde nyní myslivna. V Onšově stávala již v XIV. století fara, neboť v známém popisu diecése pražské připomíná se mezi farními v dekanátu řečickém a v arcidekanátu kouřim-

ském. Patrony tohoto chrámu byli nejprve rytíři z Onšova, z nichž některý bezpochyby kostel i faru zde vystavěl. R. 1388 dne 22. máje darovala Bětka, vdova po Vilémovi z Onšova, kostelu zdejšímu 2 kopy ročního úroku. Té doby bylo v onšovském kostele dvoje střídnicví, a z každého platilo se 11 grošů půlletního desátku.

R. 1410 byla rozepře o podací právo tohoto kostela mezi Janem z Leskovce a Theodorem ze Studené rozhodnuta tak, že patronátní právo Zdeňkovi a Zbyňkovi ze Žirovnice přináleží, protože si tito ono právo při prodeji onšovského statku vymínili.

R. 1414 bylo rozhodnuto, aby farář onšovský dva kaplany vydržoval a že při vykonávání práva patronátního při téměř kostele Jan, Beneš a Bracháčko z Onšova s jedné a Mikuláš z Horky, Aleš z Martinic, Zbyněk ze Žirovnice a Beneš z Kunemilu s druhé strany střídati se mají.

Dalších sporů u vykonávání patronátního práva, jak se zdá, více nebylo, neb od těch dob vždy držitelé zámku a panství onšovského vždy také patrony chrámu byli.

Z farářů známe pouze Petra, kterýž zde byl do r. 1392, po němž toho roku nastoupil duchovní správu při kostele tom Heřman, před tím farář ústrašinský. Za války husitské opustil bezpochyby tehdejší farář své beneficium, načež tuto faru (dle pověsti) spravovali kněží pod obojí. Po bitvě bělohorské připadl kostel onšovský jakožto filiální ku kostelu vojslavickému. Tehdejší faráři vojslavičtí a zároveň administratoři onšovští byli: r. 1636 Jan Pavel Padert, r. 1659 Skardus Falko, na to Frant. Mitis, všickni z premonstrátského kláštera v Želivě.

Od r. 1669—1699 přicházejí členové kláštera cisterciáckého v Sedlici jakožto administratorové fary onšovské. Z nich známe pouze P. Quida. Když r. 1680 fara a kostel ve Voplavicích vyhořely, tu spravován kostel zdejší faráři senožatskými. Tito byli r. 1683 Sig. Bernbroch, r. 1690 Hroznata Glos. Za tohoto duchovního správce vymohl tehdejší držitel statku onšovského Jan Jakub svob. pán z Gastheimu, že při kostele onšovském zřízena byla farní administratura. Prvním administrátorem stal se svrchu řečený Hroznata Glos, jehož následovali: r. 1709 Petr Lustig, 1719 Ambróž Schönhanzl, r. 1723 Martin Křížek, kterýž byl posledním administrátorem ze řádu premonstrátského, neboť za něho r. 1762 přešel statek onšovský na arcibiskupy pražské, kteří sem dosazovali kněze světské. Byli pak tito: r. 1762 Jiří Payer, 1764 Kašpar Peithner, 1768 Jindřich Růžicka, 1772 David

Strnad, 1801 Daniel Morávek, 1806 Jan Pavel Vazač, 1814 Ant. Graf, 1815 Václav Strecker, 1823 Frant. Scholle, 1827 Alois Mrázek, 1841 Martin Šeinoha, 1848 Jan Kalina, 1854 Frant. Boš, 1856 Mat. Mikota, za něhož farní administratura dne 14. února r. 1858 byla povýšena na faru. Další faráři byli tito: 1861 Václav Čechman, 1869 Václav Koráb, 1870 Frant. Emmer, 1875 Václav Švec, 1876 Frant. Kalina, 1880 Josef Frolik, 1882 Frant. Pelikán. Nynějším farářem jest dp. Frant. Fiala.

Nejstarší matriky počínají r. 1669. Památní knihy jsou dvě, starší pochází z r. 1723, novější z r. 1830.

Š k o l a.

Naproti faře při cestě stojí trojtřídní škola, kterouž navštěvuje asi 250 dětí. Již r. 1712 jmenuje se Václav Michal učitelem ve Vonšově.

Z á m e k.

Od školy přijde se pěkným stromoradím mohutných a košatých lip ku panskému zámku, který se všech stran téměř obklopen jest zahradami. Zámek ten v předešlém století vystavěn byl na místě staré tvrze rytířů Onšovských z Onšova. R. 1761 koupil Onšov pražský arcibiskup Jan Moric Gustav hrabě z Manderscheidu a připojil jej k pražskému arcibiskupství, kteréž jest dosud majitelem statku onšovského.

Při zámku nalezá se ještě dvůr poplužní ve vsi pak myslivna, hajnice, sušárna panská, druhdy zde stával též pivovar; v malebném pak položení u splavu rybníka, ježž potok lukavecký protéká, stojí mlýn o dvojm složení s pilou.

✓ Nad mlýnem vypíná se značně vysoký vrch řečený »Hůra«, hojně lesem porostlý. Na temeni vrchu toho stával až do nedávných dob poutnický kostelík, Proměnění Krista Pána zasvěcený. Kostelík založili před r. 1582. dva bratři Hraběšínští z Hraběšína. Byl prý dosti prostranný a měl nízkou věž, v níž visel malý zvonek, který byl později ukraden. Na hlavním oltáři byl obraz Proměnění Krista Pána. Tuto stával ještě jiný menší oltář s obrazem Ukřižování Páně, velmi uměle ze dřeva vyřezávaným. Oltářik ten nalézá se nyní na chodbě fary onšovské. V kostelíku tom bývaly dvě větší, čtyry menší lavice a malá dřevěná kazatelna. Na zdi visel obraz P. Marie. Pod kostelíkem nacházela se krypta; vchod do ní kryly dva velké náhrobníky. Na jednom z nich byl tento nápis:

»Leta Panie 1582 to gest tu strzedu po swatej Pannie Katerzinie usnul v Pánu Simeon Starssy Hrabiecssynsky Pan na Wonsowie w kostele kteryz wystawiel na swug gross, gest pochován.«

Na druhém pak pouze toto dalo se druhdy přečísti:

»Leta Panie 1583 .. Ssimeon mladssy .. po wssech Swatych pochowan.«

Kostelík nadán byl plnomocnými odpustky a sice nejprve r. 1693, podruhé r. 1722.

V památní knize zaznamenání jsou též onino faráři a kaplani, kteří v kostelíku tom o pouti zdejší mivali kázání a velké služby boží. Byliť následující: R. 1765 Jan Žák, farář rychnovský, měl zpívanou mši sv. a Matěj Holub, kaplan krívsoudovský, kázání. R. 1766 zpívanou mši sv. Jan Haugvitz de Bisquitz, děkan načeradský. R. 1767 Frant. Svoboda, farář lukavecký, zpív. mši sv. a jeho kaplan Václav Ledecký kázání. R. 1768 zpívanou mši sv. měl Josef Hais, farář z Hořepníka a kázání Mat. Holub. R. 1769 P. Candidus Dubský, praemonstrát želivský, měl velké služby boží a kázání P. Friedericus Veiser, kanovník želivský. Poslední velké služby boží měl r. 1770 Václav Křepelka, farář z Louňovic, a kázání Kašpar Zachar.

Od toho roku se již více žádní nepřipomínají. R. 1781 byl kostelík opravován, nedlouho na to r. 1785 z rozkazu císaře Josefa II. zrušen a odsvěcen. R. 1800 dal jej arcibiskup pražský kníže ze Salm-Salmů

opravití a služby boží v něm opět konány. Avšak kolem r. 1830 musil býti kostelík za příčinou sešlosti stavby zavřen, načež byl zbořen a kamení z něho na cestu odvezeno. Po zboření kostelíka přenesena výroční slavnost do kostela farního, kdež dosud tu neděli po svátku Proměnění Krista Pána hlučná pouť se koná. Místo, kde kostelík stával, označoval původně dřevěný červeně natřený kříž. R. 1865 daroval sem kníže-arcibiskup pražský Bedřich ze Schwarzenberga nový železný kříž. U paty toho kříže, odkudž překrásná jest vyhlídka po okolí, leží náhrobek, který dle erbu (páva) náležel rytířskému rodu Vraždů z Kunvaldu.

Ku konci budíž učiněna zmínka o velikém požáru, který dne 15. srpna 1885 v Onšově vypukl a během půl hodiny zachvátil šest hospodářských stavení, 12 chalup, 11 baráků a stodol a vše, co v nich bylo, zničil. Veškerá škoda obnášela 23.480 zl. a bylo pouze 6 pohořelých na 1850 zl. pojištěno. Při požáru tom zahynul také jeden život lidský.

Názvy polí, luk, rybníků v okolí onšovském: malá strana, u mlýna, bílý kámen, vinohrádek, v záhybí, kněžovka, kozlice, jezérka, dubčice, čelíkovská louka, sláhovka, horní a dolní vrbice, bahnice, na široké, mlíčná, rybník žlábek, rybníček, mlýnský, hospodský, sněžná, cihelka, maršovka, podolí, na pazderně, v pořadí, na chmelně, na navrátilce.

V okolí více kapliček zděných a křížů se nalezá.

(Pokračování.)

189. Bývalá plebánie a farní chrám Páně sv. Mikuláše bisk. v Chotči na Jičínsku.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Choteč, Chodeč, vesnice asi 2¼ hod. severně od Jičína vzdálená, na silnici do Bělehradu a Miletína, má uprostřed stojící farní chrám Páně sv. Mikuláše biskupa, již v 14. stol. vlastním plebánem opatřený, platicím až do roku 1405 desátku papežského 6 gr. (Tomek, Rejstříky desátků papež. str. 82). Roku 1357 dne 16. června zemřel Frenclín, plebán v Chotči (Chodeč), na to patron toho kostela Petr z Chodeč dosadil sem za plebána Hanka, syna Petra z Mladé Boleslavi; uváděl jej plebán v Lužanech (Emmler, Lib. I. conf. pars. I. pg. 17). R. 1371 dne 23. září po smrti

Hynka, plebána, dosazen sem za plebána Antonín, kněz ze Starého Bydžova, od Zdislava Petra a Ctibora z Chodče (Tingl, Lib. II. conf. pg. 58). R. 1390 dne 11. dubna změnil si Jan, plebán z Menší Slatiny, místo s Martinem, plebánem v Chotči s povolením Příbka, panoše z Jikev, obývajícího na Chotči; uváděl jej plebán v Kostelci, děkan Jičínský (Tingl, Lib. quinti conf. ai. 1390, pag. 5 et 6). Plebánie ta trvala snad do válek husitských, později obsluhována byla fara tato z Bělehradu a Miletína. Když však statek chodečský připadl Pavlánům v Nové Pace r. 1653 odkazem generála svob. p. Rudolfa

z Tiefenbachu, tu zastávali Pavláni v tomto kostele služby boží pod dohledem p. faráře novopackého, bydlice zde v záměcku, nyníjší faře; a když r. 1701 do Nové Paky se přesídlili, tu pokaždé vysílali jednoho duchovního exhortatora čili vikáře, a osadníci jej v neděli robotou přivezli; zde konal funkce po celý týden, dohlížel na dvůr čili hospodářství, ale v sobotu jiným členem jsa vystřídán, vrátil se zase nazpět do kláštera. Matriky však vedly se ve faře novopacké. Poslední takový misionář exkurrendo byl P. Ondřej Avellinus Steinmann, který r. 1709 dán byl do Vítkovic za kooperatora. Na to zase byl obsluhován světským duchovenstvem z Nové Paky, r. 1784 začalo vyjednávání o zřízení fary a r. 1787 lokalie zde zřízena a erekcí listina dne 16. dubna téhož leta zhotovena. První farář byl zde P. Kastulus Breth. Z dob vynavačů pod obojí jest v památní knize psaná pověst, že jeden z okolních zemanů zdejšího faráře, an se jemu jeho kazání nelíbilo, na hřbitově škorní zabil. Fara prý byla dle pověsti č. 42.

Farní chrám stojící uprostřed osady v copovém slohu, zbudovaný z kamene, jednolodový, neskytá nic památného mimo piskovcovitou křtitelnici, snad z husitských dob, ježto nese podobu kalicha. Postranní oltáře jsou: 1. sv. Jana Nepomuckého, r. 1834 zhotovený od Suchardy z Nové Paky; 2. sv. Františka Pavlánského s obrazem od Brandla. Kazatelnice je z r. 1807.

Věž v průčelí jehlancovitě končící má 3 zvony: 1. (18 centů váhy) s nápisem: »Chwalte Pana na cymbalych dobrze zniegiczich chwaltez ho na cymbalych utieszenie. Kazdy duch chwal Hospodina. Justina Leina rozena Purkhrabienka z Donina na Chotci. † Gako Moyziss powyssił atd. (známý výrok biblický).«

2. sv. Jan (tíže 3 centy 18 lib.) praskl r. 1828, byl přelit a po druhé zase r. 1871 v Hradci Králové od zvonaře Pavla.

3. sv. Panna Barbora (20 lib. tíže) ve věžičce nahoře a nad presbyterií zvonek »sanktusník«, 20 lib. těžký.

Farní památní kniha dává o tomto kostele, že byl zbudován již v 12. stol. od Mikuláše Kule na Chotci, kteréhož bratr Jiří postavil kostel v Hřidelci a druhý bratr Jan kostel v Újezdě. Pověst dává, že původní kostel stával dále uprostřed osady a sice na místě nyníjší sochy sv. Jana Nep. Do r. 1828 dle farní památní knihy byl na tomto místě hřbitov. Kostel a fara prý shořely, ale zvonice zůstala státi. V r. 1828 nyníjší kostel

a zvonice byly zbudovány blíže bývalého záměčku a též hřbitov byl sem přenesen. Ale to vše zdá se býti pověst nezaručená, teprve dle výroku lidí do památní knihy r. 1836 začaté vtažená, spíše zdá se, že byl kostel i hřbitov na starém místě blíže záměčku bývalého k pohodlí vrchnosti, nyníjší stavba že byla zbudována r. 1749 a věž postavěna. To dokazuje též letopočet nad hlavními dveřmi kostela:

»A. D. MDCCIXL (1749).«

Při zbudování nového kostela bylo zničeno mnoho starých náhrobníků rytířských, jen dva z nich ostaly, jsouce zasazeny do zdi hřbitova s těmito nápisy:

1. »Leta 1583 w niedieli po hromniczych umrzela gest urozena Pani Katerzina Malerzowska z Chotcze a tuto gest pochowana.

Pan Buh razc nam milostiw byti.«

(Erb: kostkovaný kozel, nad hledím rytířským s fafrnochy, pod tím štít čarou od hůry dolů rozpůlený, levá polovice se šachovnicí, pravá s květinovými arabeskami.)

2. »Leta Božího 1549. umrzela Pani Katerzina Borzkowa z Malerzowa Girzi Borzek tuto gest pochowan.«

(Erb: štít čarou od hůry dolů rozpůlený, levá polovice se šachovnicí, pravá prázdná; nad štítem osoba ženská s fafrnochy a písmena D. B. Z. H.)

Přes cestu od kostela stojí bývalý záměček Pavlánů, jednoposchodový, patřící nyní k panství radimskému; jest v prvním patře spustlý. V přízemí zařízení jest fara, skrovné a též nepohodlné obydlí. V síni dole jest nad jedněmi dveřmi zabilený nápis:

»Leta MDLXII tuto tvrz dal gest stawieti urozeny Pan Mikulašš Kule z Chotcze a na Chotci«

(erb jest bohužel vápnem a maltou zakrytý. Nad hlavními dveřmi toho zámku čte se:

»R. A. MDCCCL Charitas«

(rok obnovení od Paulánů).

Chotečská tvrzka byla již v 14. století rodným sídlem pánů z Chotče, kterých některá jména dle knih konfirmačních svrchu byla uvedena. Kdo asi ve stol. 15. statek ten měl, nemohl jsem pro nedostatek písemných památek nalézt. V stol. 16. dle nápisu na zvonech nalézáme jako majitele Chotče Reginu, purkhraběnku z Donína, Mikuláše a Jiřího Kule z Chotče, mimo to ku konci 16. stol. měl jej David Jindřich ze Schirrahusenu. Po smrti posledního dostala se Choteč ku královské komoře, od které

ej koupil Albrecht vévoda z Valdštiny se vsí Valdovem a Karlovem r. 1624 za hotových 25.666 zl. 40 kr. a postoupil statek onen 4. července 1624 za tutéž částku peněžitou v dědičné léno Fridlandské Janovi Jezberovskému z Olivé Hory, kterému tento statek dle cíś. resoluce ze dne 13. srpna 1639 proti složení sedmého dílu částky trhové, 3666 zl. 40 kr. lenních peněz šacovních, z manství byl propuštěn a za svobodné a zpupné dědictví do desk zemských vložen. (D. Z. c. 215, F 5/6. — 147, A, 6.) Brzy na to dostal statek ten klášter OO. Servítův ve Vidni, od kterého r. 1644 cíś. generálu Rudolfovi svob. p. z Tiefenbachu, majiteli Kumburku, byl prodán, ježto jmenování klášterníci usedlost tuto válkami poškozenou k novému rozkvětu pro nedostatek peněz a cesty vzdálenost přivést nemohli.

Nový majitel však zapsal statek chotečský r. 1653 nově založenému klášteru Paulánů v Nové Pace, u kterého ostal až do r. 1789, kdy po zrušení kláštera c. k. náboženskému fondu byl připojen a dohlídce vrchního v Radimi byl svěřen. R. 1802 spojila administrace státních statků všechny klášterní statky ve Vojicích, Chotči, Radimi, Pecce a Sobčicích v jedno panství a zřídila k jeho správě vrchnostenský úřad v bývalém klášteře karthusiánském ve Valdčicích. Dne 13. dubna 1824 panství toto celé bylo prodáno Ferdinandovi, knížeti z Trauttmannsdorffu a Weinsberka, který je připojil k panství jičínskému. (D. Z. K. XIII, 1.)

Erb pánu Kůlů z Chotče byl: K levé ruce vyskakující kozlík s nohama zadními jako useknutýma, stojící na polovici šachovnice.

190. Filiální Chrám Páně

sv. apoštolů Petra a Pavla v Konecchlumí.

Podává Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Konecchlumí, vesnice na silnici k Horici, na konci hřbetu čili chlumu lesem porostlého (odtud nese jméno), 2 $\frac{1}{4}$ hod. od Jičina vzdálená, s filiálním kostelem sv. apoštolů Petra a Pavla, který v 14. století byl opatřen vlastním plebánem, platícím papežského desátku 21 gr. (Tomek, Rejstříky 92). R. 1355 24/3. Oldřich kněz, syn Lva ze Svatonic od Jana, válečníka ze Zlunic, Jošta a Marthy po Hynku a jeho dětech z Konecchlumí po smrti zdejšího plebána Mikuláše k tomu kostelu byl dosazen. (Emler, Lib. I. Conf. pars. I. 20.) R. 1378 zaměnili si Oldřich, plebán v Konecchlumí, místo s Havlem, plebánem v Sobčicích, s povolením Mikuláše Verdeka, Nikla, Kuny, vdovy po Verdekovi a Jassa ze Studňan (Emler, Lib. III. et IV. Conf. 90). V kostele tomto byl r. 1407 zřízen oltář Věch Svatých, k němu pak dosazen od Pešika, panoše z Konecchlumí, za oltářníka Svatoslav, kněz z Konecchlumí. (Emler, Lib. VI. Confirm. 210.) Kdy zde fara zanikla, není známo. Dle farní památní knihy v Lužanech, kam ona osada jest přifařena, býval v Konecchlumí klášter panenský (jakého řádu, se nepíše), a dle missálu fary lužanské do Hradce Králové zasláného byly r. 1640 zbytky jeho dosud viděti. Dosud se jmenuje jedno pole klášterní, na kterém prý byla vinice. (Nepatřily spíše některé pozemky nějakému klášteru v Hradci Králové?) Kostel

konecchlumský jest jednoduchý jednolodový, copový, má mimo hlavní oltář ještě 2 postranní: sv. Jana Nepomuckého a sv. Ferdinanda; křížová cesta je z r. 1799, hodiny z r. 1844. Starý chrám býval dřevěný, místo něho byl r. 1729 nynější kamenný zbudován nákladem hraběte Františka Norberta z Trauttmannsdorffu. Zvonů má kostel ten 3, a sice:

1. »Leta Panie 1687 tento zwon gest slyty k chwale Boží a swatych Aposstolu Petra a Pawla nakladem chudeho zadussi konecchlumskeho.«

Uprostřed zvonu na jedné straně:

»Za sprawy duchowni a swietsky za Fararze Lužanskeho Tomasse Wogtiecha Knoppa Pana Ferdinanda Bogcnowskeho Hegtmana.«

A doleji:

»Sub regimine illustrissimi Domini Joannis Josephi Sigismundi Wenceslai Timothei Sacri Romani Imperii Comititis de Sternberg.«

Na druhé straně:

»Waczlaw Jirzik kostelnik starssi, Wacław Raudny, Wacław Beness, Gan Maksa, Gan Woynar, kantor.«

2. Prostřední 16 centů:

»Tento zwon slyty gest ke czti a chwale Panu Bohu wssem swatym leta Božioho CCXLII^o (1542) skrze Wacława v Hradci.«

3. Nejmenší:

»Leta Panie tisyczeho pietisteho trzidca-
tego cztwrtego slyt gest ode mnie . . . «
(ostatní nečitelné).

Služby Boží konají se v tomto chrámu Páně: v den zjevení Páně s obřadem svěcení vody, v neděli květnou se svěcením ratolestí, o Vánocích půlnoční, na úsvitě a před polednem zpívána mše sv., první svátek Velikonocní a Svatodušní, na den sv. Petra a Pavla, v den výroční posvěcení chrámu Páně tu neděli po sv. Bartoloměji, na den sv. Štěpána a v den Dušiček s kázáním a zpívaným requiem.

Dějiny té osady. V Konecchlumí bývala tvrz, rodné sídlo pánů z Konecchlumí, z kterých již někteří svrchu byli jmenováni. Byla to rodina v Čechách i na Moravě velmi rozšířená. Erb jejich byl: štít, za svrchní kraj zavěšený, v něm 7 pruhů od levé ruky ku pravé na pokos přetažených, z kterých 1., 3., 5., 7. jest barvy blankytné, 2., 4. 6. barvy bílé, kolem štítu fafrnochy na uzel zavázané těchže barev, na každé straně a nad helmem otevřeným 3 pštrosí péra. R. 1266 podepsán jest na listině kláštera doksanského co svědek Dalibor z Konecchlumí, který byl již r. 1220 nejvyšším sudím zemským (Pal. děj. I. a II. díl, str. 135 a 455). R. 1319 Lev z Konecchlumí se jmenuje až do r. 1325, který dostal místo Bradlce Štítery a Jiřín. (Rel. tab. ter. I., 57, Pam. VIII. 563). R. 1325 Načerad a Pakoslav z Konecchlumí, r. 1319 Heřman odtamtud. (Rel. tab. ter. I. 57). R. 1498 dány byly synům Vlka z Konecchlumí Bernardovi a Janovi leta dospělosti pro dluhy otce jejich. (A. C. VI., 572). R. 1479 prodal Bernart z Konecchlumí Lhotu Konášovu (Rel. tab. ter. II., 379). Té doby byl na Konecchlumí též Aleš z Konecchlumí, zůstaviv to zboží synu svému Hendrychovi, který je zase r. 1511 Janu Kapříkovi z Lesonic přepustil. (Pam. VIII., 488, 500). Z rodu toho čteme r. 1534 Aleše a Zikmunda Kapříka z Lesonic na Konecchlumí. R. 1559 od Zikmunda Kapříka z Lesonic koupila Konecchlumí Marta Vojická z Kokovce. (Slovník naučný XI., 292.) Ale již na počátku 17. stol. nalézáme statek ten spojený s Kumburkem v ruce Smířických ze Smířic. Z rodiny Konecchlumských z Konecchlumí čteme ještě r. 1534 Jindřicha Konecchlumského na Lužanech a Jiřího, bratra jeho, kterých Jindřich r. 1545 Lužany, jak je zdědil po otci,

do desk zemských si vložil. P. 1555, 1569 a 1574 uvádí se v tituláři Jan Konecchlumský na Lužanech, r. 1589—1598 Adam Konecchlumský na dvorech věkošských u Hradce Králové a na Třebonici, který byl r. 1598 žalován od rady města Hradce Králové, že pase prasata a ovce na polích hradeckých u Pouchova (Švenda, Hradec Králové V. 173). Město to chtělo od něho onen dvůr odkoupiti, ale on nechtěl, až později oba dvory smetanovský a bartošovský obci té prodal za 6000 kop gr. (tamtéž V. 218 a VI. 147). Též v té době jmenuje se v Čáslavsku na Cerekvici Mikuláš Konecchlumský z Konecchlumí (Pam. VIII. 46), kterého syn zemřel r. 1599 a byl pohřben v kostele sv. Jakuba u Cirkvice. Na počátku 17. stol. žil Vilém starší Konecchlumský z Konecchlumí, který měl za manželku Kristinu rozenou z Ostředka a byl majitelem Spitic, Pukšic a Zehubic, ten byl poslední rodu toho. Aby však ta rodina nevyhynula, přijal tento Vilém r. 1608 k erbu svému přítele svého Cyrilla, měšťana menšího města pražského, aby tento psal se Konecchlumský z Konecchlumí, což i císař Rudolf II. listem daným téhož leta dne 10. března na hradě pražském potvrdil. Vilém Konecchlumský z Konecchlumí prodal r. 1615 Zehuby Arnoldovi Rabenhauptovi ze Suché, r. 1619 Spitice Hertvíkovi Myškovu ze Žlunic. Jeho manželka koupila r. 1602 od Adama Studěnského z Pašiněvsi dvůr v Krchlebach řečený Nový žitenický za 2500 kop gr. (D. Z. trh. sed. C. 12), který však její manžel r. 1607 prodal obci čáslavské za 5000 kop gr. (Pam. VII., 561.) Vilém starší Konecchlumský z Konecchlumí byl r. 1619 komisařem při výpravě válečné lidu z krajů chrudimského, čáslavského a hradeckého a proto byl r. 1621 odsouzen ke ztrátě cti, hrdla a statku, byl stat a jeho jmění bylo vzato k cis. komoře. (D. Z. 215, C. 1/7 a K. 56.) Rodina pak Konecchlumských rozšířila se v 16. stol. více do Moravy a Slezska. V Čechách byli ještě na počátku 16. a 17. stol. jednotliví členové sem tam roztroušeni živi; tak r. 1552 Anna Konecchlumská provdaná za Bohuslava Mitrovického z Nemyšle a Mitrovic (Pam. II. 158) a r. 1617 Majdalena Konecchlumská rozená z Dobřenic, která měla r. 1617 dům v Chrudimi (Pam. X. 32). Na statcích Hynka z Konecchlumí měl kostel sv. Víta k oltáři Nanebevzetí Bl. P. Marie r. 1419 pojištěných z kopy gr. (Tomek, Praha III., 58.)

Tympanon v chrámu Páně sv. Jiří na hradě pražském.

Píše F. J. Lehner.

Jednou z nejvzácnějších památek české plastiky z doby románské jest kamenný tympanon v nejstarším kostele pražském sv. Jiří na Hradčanech, v němž uložen jest vzácný poklad národa českého, tělo sv. Ludmily († 15. září 921), dědičky vlasti české, sv. Václavem z Tetína sem přenesené.

Krásný tympanon skládá se z prostředního vyobrazení hlavního, k němuž přiléhají dvě křídla boční. V středním obdélníku rámcem obehnaném spatřuje se Matka Boží s Ježíškem. Blahoslavená Bohorodička trůní velebně jako královna nebeská na skvostném stolci královském, opřena nohama o vysoké podnoží trůnu, řadou románských arkad ozdobené. Tvář její vyzírá přímo z obrazu. Vlasy stezkou rozdělené jsou souměrně na obě strany učesány. Hlava paprskovitou aureolou ozářená zahalena jest závojem. Výraz tváře vyniká pravidelným typem tradičním, jakým nejstarší obrazy sv. Lukáši připisované se nesou. Po obou stranách vznášejí se dva andělé v rouchu řasnatém s hlavama rovněž ozářenými, jednou rukou korunu nad hlavou královny držíce, druhou rukou románskými kaditelniciemi ji podkruhuje. Ušlechtilá postava Marie Panny, výtečných rozměrů, oděna jest tunikou a pláštěm. Roucho s řasami pěkně upravenými zahaluje tělo tak, že jednotlivé údy zřetelně se rozeznávají. Oběma rukama drží uctivě a pečlivě Vykupitele božského a milovaného synáčka svého, na lůně jejím sedícího s hlavou paprskovitě ozářenou a žehnajícího po způsobu římském vztýčeným ukazováčkem a prstem prostředním. Celé tělo zahaleno jest rovněž dvojím rouchem spodním a svrchním. Po obou stranách u podnoží trůnu klečí dvě řeholnice oděné úplným a správně vyvedeným rouchem řeholním, z něhož poznáváme, že roucho řeholnic až dosud v ničem se nezměnilo. Kdo obě řeholnice v postavách malých s rukama sepjatými Královnu vzývající jsou, udávají nápisy na rámci vyryté. Za řeholnicí v levo klečící čteme:

MARIA . PRIMA . ABBA:.

Zakladatelka prvního kláštera v Čechách a první abatyše řehole sv. Benedikta, blahoslavená Mlada-Marie, sestra knížete Boleslava II., odporoučí rodinu svou ochraně Matky Boží. Zbožná Mlada, ducha vroucího a statečného, vydala se na dalekou cestu do Říma k otci křesťanstva, aby pa-

peži Janu XIII. osobně přednesla pokornou prosbu knížecího bratra svého za zřízení samostatného biskupského stolce v Praze. Svátý Otec ochotně vyslyšel prosbu nadšené žadatelky hned r. 971, povýšiv r. 973 chrám sv. Víta za chrám biskupský. »Mulier fortis« zanášela se však i jiným velkolepým záměrem, uvést do milované vlasti své první řeholi duchovní sv. Benedikta. Zřeknuvši se slávy knížecí a všeliké rozkoše světské, prosila svatého Otce za svolení, aby směla ke chrámu sv. Jiří na hradě pražském, zbožným Vratislavem kolem r. 915 zbudovanému, který stál za starším nyní biskupským kostelem Panny Marie, Bořivojem založeným, přistavěti první klášter ženský. Když i tato druhá žádost její milostivě byla vyslyšena, vstoupila blahoslavená Mlada do jednoho kláštera římského, v němž po nějaký čas prodlela, přiučujíc se řádům kázně řeholní. Složivši slavné sliby řeholní, dostalo se jí klášterního jména Marie papežem, který ji na úřad první abatyše pozhnal a založení kláštera pražského povolil. Vráťvši se do Prahy r. 973 zbudovala přispěním bratra první český klášter sv. Benedikta při kostele sv.-Jirském, který napotom až do smrti své r. 994 moudře a zbožně spravovala. Klášterní sestry ctily ji již za živa jako světici a blaženě zesnulou s poctivostí pochovaly v chrámu Páně, kdež až do dnešního dne, ač na jiném místě v kapli Marie Panny či v kostele kapitolním odpočívá a od lidu obecně za blahoslavenou se považuje.

Naproti zakladatelce a první abatyši klečí po pravé straně trůnu druhá obnovitelka kláštera sv. Jirského, jak udává nápis na pravém rámci vyrytý:

BERHTA . ABB:.

R. 1142 byl kostel s klášterem při obléhání hradu pražského vojskem Konráda Znojemského zachvácen velkou pohromou. Obě budovy jsou ohnivými šípy zapáleny a při dalším dorážení obléhajících na zdi hradské z valné části pobořeny. Do obnovení kláštera dostalo se jeptiškám útulku při kostele sv. Jana Křtitele na Újezdě. Kostel s klášterem stavěny jsou za panování abatyše Berty, která spravovala řeholi 1145 až 1151, k jejíž žádosti jsou výsady kláštera papežem Eugeniem III. roku 1145 opět stvrzeny.

Mezi oběma nápisy právě udanými čte se na rámci počátek Zdrávasu:

AVE · MARIA · GRACIA · PLENA
· DEVS · TECVM ·

Po obou stranách hlavního vyobrazení klečí ve zvláštních křídlech kruhovým segmentem připojených dvě postavy, mužská a ženská, patrně donatorové, jejichž nákladem tympanon zhotoven byl. Jsou to Přemysl Otakar I. a sestra jeho, abatyše Anežka. Král Otakar I. potvrdil z lásky k milované sestře Anežce výsady kláštera, novými je

rozmnoživ. Oba drží rukama sepjatýma blánky s nápisy, na nichž čtou se modlitby jejich. Jelikož Anežka Přemyslovna byla abatyší od r. 1200—1228, udává se tím doba, v níž znamenitá práce polovypuklá zhotovena byla. Vzácným tympanonem zakončoval se druhdy portál, kterým vcházelo se z klášterní chodby do kostela kapitolního, v němž nyní tělo blahoslavené Mladý odpočívá. Nyní stojí na oltáříku bývalé sakristie a čeká na svrchovaně nutnou opravu velepamatné svatyně, aby se mu opětně dostalo místa příslušného.

Některé památky stavitelství křesťanského v Krakově.

Píše Alois Žáček.

Umění stavitelské vůbec a církevní zvláště dobylo za doby naší úspěchů nevidaných. Přesné zákony technické spojily se zde s vynálezy mechanickými a tak vytvořena díla, jež zadost činíce vznešeným úkolům bohoslužebným, naplňují obdivem ducha lidského a povznášejí cit krasoumný.

V chrámech katolických nynější doby stavěných spatříš jednoduchost snoubenou s velebností, prostou všeho přeplňování nepřislušných okras a opět dalekou neuspokojující prázdnoty, jakou zřítí lze v modlitebnicích jinověrců, jimž také upříti nelze velké druhdy ceny umělecké.

Nezamlouvá se době naší spojovati sloh se slohem, tím pak méně kupiti přívěsky a ozdoby, nesrovnávající se ni v nejmenším se slohem hlavním, a kde tak přece se děje, jest jenom na chválu umění stavitelského, jak na př. souditi lze o velechrámu đakovarském, kde dovedně na základě řeckého slohu vybudována a v podrobnostech provedena stavba románská, jakož také na metropoli olomoucké, kdež poboční kaple přízpůsobena k nemalé spokojenosti pozorovatelově slohu gotickému, v němž munificenci v pravdě knížecí Jeho Eminence dotčená metropole přestavěna.

Těchto předností nemohly míti a také nemají mnohé památky stavitelské doby starší tím méně, když stavěny za vlivu často zvláštního, vlivu národního, jak jsou důkazem četné svatyně krakovské.

Národ polský je povždy zvláště zbožný: on chce míti všude své obrazy, své světce a patrony národní. Tím stává se, že

I. chrámy polské vůbec, původně přesným (druhdy) slohem vy-

stavěné, přeplňovány bývají často okrasami slohu rozdílného na úkor velebné jednoduchosti.

Národ polský však neméně vlast svou horoucně miluje; on chce míti pomníky Boha a vlast milovavších hrdinů v chrámech svých, aby pohledem na ně se sílil, utěšoval a k následování povzbuzoval.

Na těchto pomnicích vyryta celá historie Polsky, a pokud s místem posvátným se srovnávají, jsou ceny převelké; tím pak se stává opět, že

II. ačkoli u chrámů polských dojem z celku uvnitř neuspokojuje, dojem z jednotlivostí, samých to památek předrahých, je neoceřitelný, úchvatný.

Hojně odmění se tedy cesta do Krakova, tohoto, jak praví Mickiewicz, Říma slovanského, králův a bohatýrů hradu... mnohého tam lze shlédnouti, mnohému se přiučiti od národa bratrského, jehož díla umělecká jsou nejen jeho chloubou, ale i chloubou celého národa slovanského.

I.

Katedralní chrám sv. Václava na Vavelu.

Co řečeno o stavitelství křesťanském v Polsku vůbec, dlužno opětovati o každém téměř chrámu polském v Krakově zvláště.

Nebude úkolem těchto řádků popisovati celek i části zevrubně, neboť nemá popis ten sloužiti za průvodce aniž udávati obšírné dějiny, ježto jsou pouze částí vědy »Methoda«, nýbrž obmezí se popis jen na nejpotřebnější.

Katedrální chrám sv. Václava na Vavelu, přední ozdoba Krakova, v nynější podobě pochází ze 14. století ve slohu gotickém.

Délka celého chrámu uvnitř činí asi 68, šířka i s kaplemi asi 30 metrů. Má 3 věže; dvě po boku průčelí. Na jedné z nich zpodu gotické s vrchem barokovým umístěny hodiny; na druhé, zvané vikářské, tři zvony. Třetí věž u sakristie na půlnoční straně kostela hostí největší v Polsku zvon, zvaný »Zygmunt«, 300 centnýřů těžký. Zbudoval jej Sigmund I. a l. r. 1520 »Joannes Bohemus Nurembergensis«, v Krakově tehdy zaměstnaný. Chrám dotčený stavěn jest po způsobu domů francouzských, ano presbyterium s velkým oltářem stojí jakoby kostel v kostele.

Velký oltář, nákladem Petra Gembického, biskupa krakovského, z polovice 17. století ve slohu vlaském, neodpovídá hrubě gotické architektuře chrámové. Spocívá na 4 sloupech, nesa na stříbrném poli obraz Ukřižovaného.

V presbyteriu je ambon, biskupský trůn a sedadla kanovníká v slohu renaissančním z konce 16. století.

Mimo kapli, zvanou ciborium, jež tvoří popředí chrámové a má na straně do vnitř chrámu za velkým oltářem oltář s obrazem sv. Václava, patrona chrámového, a mimo kapli sv. Stanislava, která v hlavní lodi skoro uprostřed jako kostelík s klenbou a střechou se zvedá, má katedrál ještě 17 kaplí, které kolem do kola jako věnec vzácných perel tré lodí chrámových vroubí. Vypsati poklady umělecké, jenž kaple ty v sobě chovají, oltáře, pomníky a desky pamětní, jichž jest na 100 a jimiž chrám naplněn, oceniti obzvláště skvosty klenotnice chrámové bylo by podati téměř úplný obraz historie národa polského. A co mám teprve říci o hrobce královské, pod chrámem se rozprostírající. Zde ve 24 rakvích přeskvnostných uloženy tělesné pozůstatky králů, královen a jiných bohatýřů polských. Ví Polák, co vykonali a proto vděčí se jim obětí nejsvětější mše sv., vděčí se modlitbou. Vycházejícímu z tohoto místa smrti křesťanu v tichém zadumání samovolně proklouznou rty slova církve svaté: Requiem aeternam

Kdo byl zakladatelem katedrálního chrámu na Vavelu, historicky zjištěno není. Jedni kladou Měčislava I., jiní Boleslava Chrabrého a opět jiní Vladislava Hermana.

Původně byl bezpochyby dřevěným, až teprv Vladislav Herman jej vyzdvihl, Boleslav Křivoústý rozšířil, zvýšil a dvě věže přistavil. 8. května 1306 shořev, ležel po 14 let zapustlý, až pak 1320 biskup Nankier znova uchopil se stavby, která 1359 skončena.

Nástupcové jeho na chrám štedře pamatovali, král Kazimír Velký napotom kázal klenbu vymalovati, zlatoskvoucimi hvězdami vyzdobiti a celý chrám olovem pokryti. V rouše tomto dočkal se i našich časů.

II.

Chrám Nanebevzetí Panny Marie.

Co do starožitné okázalosti nejprvnějším a vnitřní spanilosti druhým po katedrále jest arcikněžský a farní chrám Páně, zasvěcený Nanebevzetí Panny Marie. Starožitnost svatyně, výška věží a nade všecko trvanlivost staviva i dokonalost práce zednické jsou obdivuhodny.

Kostel založen, jak svědčí nápis u hlavního oltáře na zdi, biskupem Krakovským Ivonem Odronžem r. 1226 a vybudován v ryze gotickém slohu, jehož mnohé tvary velmi upomínají na podobné v Čechách, zvláště na sloh vladislavský. Stavitel není znám.

Vyšší věž pne se do 255 stop k nebi a skytá rozkošný pohled na město i okolí. Délka kostela je 118, šířka 58 a výška 44 loket, tedy podobá se rozměry mnoho chrámu velehradského a votivnímu ve Vídni. Nej přednější ozdobou chrámu jest hlavní oltář, 44 stop vysoký, 34 stop široký, nejdrahocennější to pozůstatek starodávného řezbářství, dílo řezbáře Vita Stvoše, rodem Poláka, vzdělaný mezi 1477—1490. Zevnitř na 12 ploskořezbách vyobrazeny výjevy ze života Spasitelova, vnitř pak Maria Panna ve společnosti 12 apoštolů. Pamětihodna jsou též sedadla kněžská v presbyteriu, dílo to z konce 16. století ve slohu pozdní renaissance. Z 12 kapli nejkrásnější kaple Obrácení sv. Pavla z r. 1520, v přesném slohu renaissančním vystavěná.

Oltáři, náhrobky a jinými ozdobami stavitelskými chrám přeplněn na škodu stavbě krásně gotické, avšak co již všeobecně řečeno, i tuto má váhy; ozdoby jmenované o sobě prohlédnuty a oceněny, budí obdiv nevšední a podávají též zde kus dějin národa z míry zbožného a vlastimilovného.

Literatura umělecká.

Dějiny velechrámu olomouckého. Sepsal Moric Kráčmer. Nový spolupracovník v oboru literatury umělecké a archaeologické uvádí se nám ve spisu, jehož první část historická redakci došla. Vřele vítající nového spisovatele, odkládáme posouzení na dobu, až celé dílo bude vydáno. Prozatím po-

dotýkáme, že knihkupectví Prombergerovo nešetilo nákladu na zřídlení vyobrazení světlotisková, která spisu nevšední ceny propůjčují. Obsahem i úpravou odporoučí se spis k jubileu J. Eminence nejd. pana kardinála Bedřicha landkraběte Fürstenberka vydaný k obecnému rozšíření. *Lehner.*

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc říjen.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy: pro dp. Lohela Schmidla, sekretáře na Strahově, pro vp. Jos. Vlčka, kaplana v Morašicích, a pro dp. Jos. Bindra, vice-rektora kn. arcib. semináře v Praze. — Pozlacení v ohni kalichů: pro dp. Ant. Baselta, faráře v Bělé, pro vdp. Jos. Kneissla, děkana v Údlicích, pro velesl. patronátní úřad v Podmoklech a pro vdp. Fr. Hampla, děkana a vikáře v Chlumu. — Patenky k nemocným: pro dp. Ant. Štěpánka, faráře v Bejšti, a pro dp. Huga Schwertnera, katechetu v Krásné Lípě. — Kaditelnice: pro dp. Fr. Blažko, faráře v Noutonicích. — Kropenka: pro dp. Fr. Blažko, faráře v Noutonicích. — Kropáček: pro dp. Ludv. Šprysla, faráře ve Hbitech. — Mešní konvičky: pro dp. Romana Voříška, faráře ve Václavicích a pro dp. dra Jos. Doubravu, vicerektora kn. arcib. semináře v Praze. — Pokrývka na křtitelnici: pro dp. Václ. Oplta, faráře v Tysé.

Rozličné. Missaly: pro vysokorod. p. barona Schüttelsberga v Modleticích a pro velesl. městskou radu v Kolíně. — Pultíky pod missal: pro dp. Jana Bačáka, faráře v Starvičkách na Moravě, a pro dp. Václ. Mandlíka, katechetu v Slavkově. — Obraz s rámcem: pro vdp. Mat. Kubička, vikáře v Čestvicích. — Kříže: pro sl. Cyrillo-Methodějské knihkupectví v Praze, pro dp. Fr. Blažko, faráře v Noutonicích, pro chrám Páně v Bohnicích a pro dp. Ant. Štěpánka, faráře v Bejšti. — Lucerny k průvodům: pro chrám Páně v Bohnicích. — Harmonické zvonky: pro dp. Jana Bačáka, faráře v Starvičkách, pro důst. farní úřad v Stříb. Horách,

pro blah. p. J. Žižku, stříbrníka v Praze, a pro dp. Ant. Šonku, faráře v Hamrech.

Paramenty. Kasule: devět bílých: pro nejdůst. p. dra Rup. Smolika, opata v Broumově; bílá a fialová: pro dp. Fr. Blažko, faráře v Noutonicích; bílá: pro vysokorod. paní hraběnkou Wolkensteinovou v Planě a pro dp. Čenka Marka, faráře v Panských Dubenkách; bílá v yšívání: pro dp. Jana Bačáka, faráře v Starvičkách na Moravě; bílá a fialová: pro velesl. patronátní úřad v Č. Kounici; fialová: pro vysokorod. paní hraběnkou Marii Thunovou v Děšíně; dvě fialové: pro vysokorod. paní hraběnkou Marii Nosticovou v Rokytnici; bílá: pro vysokorod. paní hraběnkou Marii Sylva-Taroucu v Čechách u Prostějova na Moravě; černá: pro neznámou dobroditelku v Praze. — Mitra pretiosa: pro nejd. p. dra Rup. Smolika, opata v Břevnově. — Stola: pro dp. Fr. Šrámka, administrátora v St. Píerově. — Prapor bohatě upravený: pro dp. Ant. Willa, faráře v Kurdějově na Moravě. — Antependium: pro blah. p. Jana Rybu, nadesního v Chotěboři. — Polštáře na oltář: pro dp. Alfr. Vaňatko, faráře v Radkově. — Birety: pro ctih. p. Jos. Kopala, bohoslovce v Litoměřicích, 8 pro důst. farní úřad v Bohnicích. — Pííkrov: pro dp. Fr. Preclicka, faráře v Církvici.

Prádlo kostelní. Pally a plachty oltářní: pro dp. Ant. Willa, faráře v Kurdějově; cingula, humerale a ručnický: pro dp. Václ. Mandlíka, katechetu v Slavkově; pally: pro dp. Fr. Šrámka, administrátora v St. Píerově a cingula: pro dp. Ludv. Šprysla, faráře ve Hbitech.

Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přenešeno	1448 77
Velebné duchovenstvo vikariátu strašeckého sbírkou uspořádanou vdp. vikářem Jos. Oppem (druhý dar)	17 50
Nejmenovaná dívka služebná	5 —
Úhrnem	1471 27
Do 2000 schází 528 zl. 73 kr.	
Votivní obraz moravský.	
Přenešeno	418 04
Ct. členové III. řádu sv. Františka v Brně sbírkou velehorl. sestry Emer. Rothové (2. dar)	5 —
Úhrnem	423 04
Do 2000 schází 1576 zl. 96 kr.	

Pátý vikariát arcidiecése pražské ráčil obdarovati votivní obraz český opětým darem. Druhými dary přispěli: vdp. Fr. Daneš, čestný kanovník a děkan na Peruci, vdp. Jos. Opp, vikář, vp. Fr. Štědrý, kaplan na Peruci, blahor. p. Jan Ráž, správce ve Slavětíně, úhrnem 48 zl. 50 kr. — Druhou sbírku III. řádu sv. Františka v Brně odvedla velehorlivá sestra téhož řádu, Šlechtným dárcům srdečné: Zaplat Pán Bůh!

Polychromie karlínská se již dokonává. Usazena jsou dvě nová okna figurální, Skvostný ciboriový oltář bude do adventu rovněž dokončen.

Za hojné příspěvky na veškeré obrazy votivní prosí
redaktor.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní záсылkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Retězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo II.

V Praze, dne 30. listopadu 1886.

Ročník XII.

OBSAH: Farní chrám Páně sv. Prokopa opata v Sobčicích na Jičínsku. — Mirovice. — Pohoří. — Pražské kostely za Karla IV. zbudované. (Kostel sv. Štěpána). — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc listopad. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda.

191. Farní chrám Páně

sv. Prokopa opata v Sobčicích na Jičínsku.

Podává Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Sobčice, vesnice na pravém břehu Javorky, 1¹/₂ hod. severových. od Jičina vzdálená, má farní chrám sv. Prokopa opata, který ve 14. stol. již vlastním plebámem byl opatřen, platícím papežského desátku 12 gr. (Tomek, Rejstříky str. 94). R. 1408 dal Martin ze Sobčic ke kostelu 1 kopu gr. platu (Lib. Errect. VIII. C. 8). R. 1416, 17. října zádušníci kostela složili 10 kop gr. u Petra Kdulince z Ostroměře, který z nich platil 1 kopy gr. platu ročně. (Lib. Errect. X. H. 17). Svědek toho zápisu byl Petr z Doubravy, bratřevce Petra jmenovaného. Sirotci pak po Janu Dohalském z Dohalic dali k tomu kostelu 16 měr polí (D. Z. 394, M. 11). Patronem té plebánie býval arcijáhen hradecký, který r. 1378 povolil, aby Havel, plebán v Sobčicích změnil si místo s Oldřichem, plebámem z Konecchlumí dne 26. dubna (Emler, Lib. III. et IV. Conf. 90). Více plebánů jsem nenalezl zaznamenaných, ačkoliv zde byli až do r. 1405. Zdáli zde byli kněží pod obojí, není známo. Ve válkách švédských r. 1683 byl kostel ten filiální od Hořic. To dokazuje událost zapsaná ve farní památné knize místní, že tento rok přišla hraběnka Strozzy do kostela hořického, kde četl místo kázání kostelník lidem postillu. Když to ale dlouho trvalo a žádné přípravy ku mši sv. se ne-

staly, tázala se na příčinu toho hraběnka načež ji kostelník po sprostě odpověděl »Urozená paní maminko, dnes jsou služby Boží v Sobčicích, u nás není mše sv.« (Lib. Mar. eccl. Sobč. pag. 4); pak byl kostel ten obstaráván z Lužan a sice r. 1723—1732; r. 1723 obsluhoval jej P. Erbmanna, zámecký kaplan v Oboře; r. 1732—1788 byl filiálkou od Chomutic (r. 1746 vedl tu kantor matriky), farář chomutický dostával za službu v tom kostele jistý plat. Za dob pak, kdy klášter Kartusiánů ve Valdčicích byl majitelem tohoto statku, konali zde klášterníci služby Boží. R. 1788 po zrušení kláštera byla zde zařízena lokalie světská, první lokalista byl Berthold Žebra.

Chrám Páně sobčický stojí uprostřed vesnice, bývalým hřbitovem obklíčen, jednoduchý, obrácený k východu. Hlavní oltář sv. Prokopa s obrazem, od akademického malíře Maixnera z Prahy zhotoveným. Kazatelnice, visutá, dřevěná, ozdobená na poprsí obrazem dobrého Pastýře a dole pod ní oltář sv. Jana Křtitele. Křtitelnice, kamenná, s kovovou mísou opatřenou nápisem:

»HOC BAPTISTERIVM FIERI FECIT
FRANCISCVS GROH QVESTOR SOB-
CICENSIS«.

Postranní oltáře v lodi jsou: Mariánský oltář (vlastně rodiny Páně) z r. 1768; sv. Patronů českých (vůbec sv. Jana Nep.) s obrazem od Rotuly a řezbou od Suchardy, dar to r. 1834 preláta Jana Červinky. Altare portatile velkého oltáře jest z r. 1665, 30./12. svěceno od Matouše Ferdinanda Šobka z Bilenburka, biskupa královéhradeckého, s ostatky sv. Felice a Flaviána, mučedníků. Varhany s 13 mutacemi z r. 1776, byly opravovány r. 1882 od varhanáře Ludvíka Fukátky z Hory Kutné nákladem 129 zl. r. č. Kostel ten má relikvii sv. Kříže, zařízenou r. 1756 a sv. Prokopa z r. 1760. Zde jsou též 2 bratrstva srdce Páně a Panny Marie, zařízené r. 1851—1852. Boží hrob jest z r. 1859. V jednom rohu hřbitova jest bývalá kaple sv. Kříže s oltářem, zhotoveným od Adámka z Benátek r. 1779. Zde jest nyní márnice, o dušičkách a v pondělí o posvěcení chrámu Páně konají se zde modlitby za mrtvé. Jen jednou zde byla mše sv., když kaple ta byla posvěcena od prokurátora kláštera kartuziánského P. Kottmanna. Potom sloužila za kostnici, kosti z ní ale později do zemi byly zakopány blíže starých, do zdi zasazených náhrobníků. Věž pro zvony, báňovitá, v průčelí kostela má 4 zvony s nápisy těmito:

1. »Leta Božího mccccXcV (1495) tento zwon slit gest panu bohu wssemohúcymu chwale a swatemu prokopu do sobčic. amen.« (Praskl a byl r. 1822 od Karla Bellmanna v Praze přelit).

2. Prostřední s nápisem:

»Leta Panie MDLIX tento zwon gest slyt w Hradczí« a pod tím písmena »I. Z. P.«

3. Malý, 4 centy:

»Ne nam Pane ne nam ale gmenu twemu swatemu 1565.«

4. Umíráček:

»Haec campana comparata est expensis inclytae Carthusiae Valdicensis ad Majorem Dei gloriam B. M. V. et S. Josephi agonizantium advocati honorem«

a pod tím:

»O MARIA SONET VOX AERIS ISTIUS IN AVRIBVS TVIS AC SIT RECORDATIO AGONIS NOSTRI (1746)«.

Kostel ten byl postaven r. 1761—1777 za preláta kartuziánského Červinky a Jana Chmelíka, faráře chomutického. Presbyter byla zbudována r. 1761, loď r. 1762, kle-

nutí r. 1763, obmítnut byl celý r. 1766. R. 1761 postaven byl hlavní oltář od řezbáře Jana Procházky z Chrudimi a malíře Vojtěcha Krčmy z Chrudimi. R. 1769 pořízeny byly lavice, r. 1770 dne 2. září byl kostel posvěcen. R. 1769 a 1776 získány byly odpustky pro ten kostel v den sv. Prokopa. R. 1776 postavena byla věž, r. 1777 obmítnuta a obilena. R. 1779 zbudována kazatelnice a oltář sv. Panny Barbory, nyní zrušený. R. 1785 zřízen a posvěcen byl nový hřbitov venku za vsí. Kostel sobčický míval též dle inventáře z r. 1765 špalek včel, z nichž byl užitek roční 9 liber medu, 1 libra vosku. R. 1789 ale ty včely umřely.

Na zdi hřbitovní jsou 4 náhrobky zasazeny, ale tak pokazené, že nápis jednoho s podobou rytíře nelze přčísti; druhý má jen znalá slova:

»1628 Wostromierzsky«

Na třetím náhrobku jest nápis:

»Leta Panie 1626 w autery den Pamatky Poczeti Panny Marie . . . Fa . . . Petr Wostrowsky z . . . Wostromierzského od dobre pamieti Pana Gana starsziho Wostrowskyho z Rokytnika Pana Otce sweho w Panu Bohu giż w tom skłipku odpocziwagicz gehożo . . .«

Čtvrtý náhrobek má podobu rytíře se sepjatými rukama a jmenem »Wostromierzsky«. U hrobárny čili márnice jest také mnoho náhrobků zcela zkažených. V kostele tom byla pohřbena dle knihy farní památní též Anna Vostroměřská z Dobřeně, erbu prý krkavce s prstenem a Doroty Ostroměřské († 1676). Též byl v kostele tom, ale není více, náhrobník s nápisem:

» . . . skonal urozeny a stateczny Pan Rytirz Waczlaw Wotik . . . Wostromierzsky z Rokytnika gehożto tielo tuto odpocziwa oczekawage blahoslaweneho o d mrtwych wzkrzissení . . .«

Ve farní knize památní jest na zvláštním archu nakreslen erb pánů Wostroměřských; nalezá se na obraze na plátně malovaném a na válci navinutém, v listárně farní uložený in originali; visíval prvé v zámecké kapli a je to památka dne 14. září 1687 zemřelého Pavla Votfka Vostroměřského. Erb ten má 2 bílé růže v štítu barvy červené, nad tím pak hledí rytířské se řetězem a penízem zlatým na něm uvázaným, nad tím jest koruna barvy žluté a nad ní zase růže bílá a 6 per pštrosích a sice: 2 levé jsou hnědočerné, 2 prostřední bílé, 2 pravé modré a kolem erbu celého nápis tento:

»Letha Panie 1687 dne 14. zarzi o hodinu
... poledni urozeny a stateczny Rytirz
Pan Pawel Wotik Wostromierzsky mladssi
z Kralowicz ziwot swug dokonat mage wieku
sweho 24 let.

W rużich krasa wieku radost
Coż gest w swietie než nestalost
I ta negpiekniegssi ruże
Zde dlouho trwati nemuže.
Byt byla w dole nahorze
Uwadne przy nassi horze
Gistota pole czerwenost
Zbledne a da rodu zialost.
Kdyż przigde smrt wssecko zkazi
I wogenské perzi shazi
Newierz kwietu kdyz rozkweta
Spolu vychazi i spolu wadnou
Spolu rostau spolu hynau.
Mieg se dobrze rozważ pilnie
Żie k żiwotu przigdess wierz silnie
Mie wynssug odpocziwani
Ga tobie sstastné skonani.

Kostel ten, jak z toho patrno, byl hrobkou rodinnou rytířů Vostroměřských z Rokytníka, píšících se od Ostroměře, vesnice asi 1½ hod. vzdálené od Sobčic a tamtéž přifařené, kde bývala tvrzka, na které r. 1382 seděl Ješek z Ostroměře, r. 1416 Petr Kdulínek z Ostroměře, slovatný válečník a vojevůdce krále Jiřího. R. 1529 prodal Zdislav z Dobřenic statek ostroměřský Janu ze Sendražic, ale již před r. 1541 přešel od Beneše Sendražického na Václava a Jana z Rokytníka, píšících se jako i jejich potomci Ostroměřští z Rokytníka. Při rodu tomto ostala Ostroměř do r. 1623, kdy to bylo Václavu Ostroměřskému z Ostroměře a Rokytníka pro účastenství v bouřích stavovských skonfiskováno a za 9958 zl. prodáno vévodovi Albrechtovi z Friedlandu, a sice: tvrz a ves Ostroměř s dvorem popl., vinicí, lesy, mlýnem a rybníky i s přísl., jak to onen Václav Wostroměřský r. 1614 po bratrovi Hermanu t. r. zemřelém za 14.000 kop koupil, pojistiv na tom statku 9050 kop míš. nezletilým synům Heřmana, totiž Janu Heřmanovi a Mikuláši (D. Z. 187, G. 5, C. 216, W. 27, S. 24). Část koupeného toho statku připojil Albrecht vévoda z Valdštýna ku statku Holovouskému a druhou částku k Hořicům (D. Z. 141, B. 7, 194, C. 5). Dotčené sumy 9050 kop. gr. vymáhal r. 1652 Mikuláš Wostroměřský, cís. rytmistr po smrti bratrů svých Jana a Heřmana, ale není dokázáno, zda-li co dostal (D. Z. 215, W. 27). Hrobku rodinnou, zmíněnou v kostele sobčickém zřídil Jan Wostroměřský z Rokytníka (D. Z. 129, G. 2).

V poslední své vůli, v pondělí po neděli děvítník psanou, poroučí tvrz Vostroměř, dvůr poplužní s poplužím v Nevratcích a lidmi manželce své Anně z Dobřenic, aby ostala do smrti vdovou; druhý díl zboží poroučí synu Heřmanovi; za poručníky ustanovil jemu svou manželku a příbuzné své Křištofa z Těmic na Skřivanech, Ctibora Emila Pecinkara z Bydžína na Nechanicích a Kunčicích a Adama Ostroměřského z Rokytníka na Hradištsku. Dědicům pak poroučí, aby hrobku tu v kostele při možném prodeji statku si vymínili (D. Z. 129, G. 2).

Farní stavení v Sobčicích jest v bývalém záměčku Kartusiánů, prostranné a pohodlné budově kamenné pod jedno poschodí, blíže kostela. Ale jen první poschodí jest farou, v přízemí bydlí panský úředník. Na hoře jest v průčelí kaple sv. Brunona s oltářem tam zařízeným, na kterém sloužil mši sv. bezpochyby některý Kartusián, dohlížitel nad statkem sobčickým.

Co se týče dějin statku sobčického, kde bývala tvrz, máme o něm zmínky teprv v 16. století, a sice r. 1553 až 1556 drželi jej Zvířetičtí z Vartenberka, po nichž se r. 1566 dostal Zděnkovi z Valdštýna. R. 1585 koupil jej od Anny Hasišteinské z Lobkovic, rozené z Redern za 8500 kop gr. českých Jan starší Bořek rytíř Dohalský z Dohalic a sice: tvrz a ves Sobčice s oborou, dvorem poplužním, mlýnem a díl vsi Újezda Podhorního čili Hořejšího. Při tom rodu zůstaly Sobčice dlouhá leta. Byl sice majitel Sobčic Stanislav Bořek Dohalský z Dohalic pro účastenství v bouřích stavovských odsouzen při konfiskační komisi 8. března 1623 ku ztrátě třetiny jmění svého, v kterémž byl jmenovaný statek sobčický od král. komory ujat. Ale statek ten byl z cís. milosti ponechán Stanislavovi Bořku Dohalskému z Dohalic a jeho bratrům Janu a Jiřímu Zikmundovi, kteří jej prodali r. 1624 Albrechtovi z Valdštýna za 24 000 kop. míš. (D. Z. 142, P. 21). Ale Valdštýn, zaplativ sumu trhovou jen 1750 kop gr. přenechal též statek v léno přenešený bratrům Dohalským, k užívání vzav toliko z něj něco luk ku hřebčinci smrkovickému. Dohalský pak za své a bratrů provinění musel 21. července 1629 zaplatiti při komisi konfiskační pokutu 600 kop míš., ale nechtěje přistoupiti ku náboženství katolickému, zanechal statek sobčický jmenovaným bratrům svým, kteří jej i po smrti Valdštýna podrželi (D. Z. C. 215, 1. a 4., D. 9, F. 5). Bratři tito drželi Sobčice až do r. 1661, kdy je prodali za 6750 zl. Kartusiánům ve Valdicích (D. Z. 149, C. 1), který klášter koupil r.

1664 vesnici Újezd Podhorní od poručíků sirotků Jana Jiřího Dohalského z Dohalic za 7500 zl., r. 1680 statek Vostroměř a Hradišsko od Rudolfa svob. p. Carmesa z Anheimbů za 35.000 zl. a r. 1718 statek Vojice se svobodným selským statkem u Újezda Podhorního za 37.000 zl. od Jiřího Jindřicha Vojického z Nové vsi a utvořili z koupených těch usedlostí zvláštní statek Sobčice a Vojice, který oddělený od druhého majetku jejich Radimi a Pecky zvláště nechali spravovati. Statek ten ostal klášteru do jeho císa. Josefem II. vyzdvižení,

načež r. 1782 k c. k. náboženskému fondu byl připojen a r. 1802 spojen s Chotčem, statkem Pavlánů, zvláštním vrchním v bývalém klášteře kartusiánském ve Valdčích byl spravován, ale r. 1824, 13. dubna prodán Ferdinandovi knížeti z Trautmannsdorfu a Weinsberka, který jej ku panství kumburskému připojil a při něm ostaly Sobčice do r. 1848. Dvůr poplužní byl emfiteutisován již r. 1784, kterého času i rolníci za jistý roční plat z roboty byli propuštěni. Kde stála bývalá tvrz, zdali snad na místě zámku nynějšího, není známo.

192. P o h o ř í.

Napsal Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích.

Skoro uprostřed mezi Černivskem a městem Mirovicemi stojí na silnici okresní farní vesnice Pohorí s kostelem svatých apoštolů Petra a Pavla. Obec ta, jsouc asi hodinu na jihozápad od uvedeného města vzdálena, patří k témuž okresu a k hejtmanství píseckému. Původ kostela pohořského padá do dávné doby, a ve smlouvách jakýchsi kláštera sv. Jirského na hradě Pražském mezi jiným i Podhoří (Pohorí) se k r. 1226 připomíná. R. 1384 odvedl kostel pohořský osmnácte grošů desátku do komory královské. K němu daroval r. 1410 jistý Pavel z Mirovic jednu kopu grošů. Zdá se, že stále byl kněžstvem obsluhován, ba později pro nedostatek duchovenstva stal se farním i kostela černivského, a od r. 1659—1708 též kostela strážického.

R. 1552 odkázala paní Žofie Koupská z Břízy, manželka Václava Běšina z Běšin a na Bělčicích, čtyrem svým synům vedle vsi Podruhlí, pustého dvoriště v Poříčí, Záluží tvrze a vsi pusté, i Pohorí co tu měla a podací kostelní, též tvrz Koupí a Hostišovickou tvrz s vesnicí a dvory. Paní tato dala s manželem svým ulíti velký zvon, dosud zde v Pohorí na věži zachovaný a libě znějící. Odpočívá s manželem svým v kostele bělčickém, kde do dnes do zdi zasazené náhrobky hlásají jejich památku.

Běšinům patřila také někdejší tvrz v nedalekých Svučicích, na níž r. 1589 Bedřich z Běšin seděním se uvádí. Statek svučický jest později s Drahenicemi v jedno spojen, tvrz stržena a na místě jejím dvůr vystaven.

Kostel pohořský má s dvěma pobočními kaplemi, kterými bezpochyby byl rozšířen, podobu kříže, jest nepřilíš vysoký a dvacet šest-kroků dlouhý. Presbyterium jest něco

málo nahoře vypouklé, loď sama pokryta stropem. Uvnitř stojí pět oltářů, a z těch zasvěcen hlavní sv. Petru a Pavlu, ostatní poboční sv. Josefu, Janu Nep., Blažejí a sv. Anně. Z posledních dvou umístěn první v kapli severní, druhý v jižní. Mimo hlavní oltář, kde mezi sochami patronů chrámových socha Matky Boží v skříni za sklem se nalézá, spatřujeme na všech ostatních oltářích obrazy. Na oltáři sv. Anny jest velmi vzácný prý obraz téže svěťce, který někdy v Mariánském kostele spicberském u Chýše velké úcty požíval, a sem do Pohorí hrabětem Vilémem z Kolovrat byl darován.

Před hlavním oltářem jest hrobka s četnými rakvemi, jak okénkem z venčí dohlédnouti možno. Náhrobních kamenů zde není.

Kulatá cínová křtitelnice má kolem dolejška následující nápis:

»DO POHORZY K SWATEMV PETRV
NAKLADEM OSADNICH VDIELANA
KRZTIDNICE TATO LETA
: M : D LX : III :

Památné jsou též železné dveře u sakristie, přes něž táhnou se křížem četné pruhy čili pásy. Na jednom takovém pásu jest vyryt letopočet: 1556.

Ku kostelu přiléhá po jižní straně věž, pokrytá šindelovým jehlanem. V ní visí tři velké a jeden malý zvon. Z těch významává se zvon velký krásným a jasným hlasem a měří 3' 11" v průměru. Jest to dílo ušlechtilé a lepé, s obrazy sv. dědice Václava, anděla Gabriele poselství svaté Panně vyřizujícího, jakož i s třemi vypuklými poprsími u velikosti tolaru, a chváli dodnes mistra svého, znamenitého Bryk-

ciho z Cynperka. Po obou stranách zvonu jsou ve zvláštních ozdobných rámcích tyto nápisy.

»LETA 1556 TENTO ZWON SLYT GEST K ZADVSSY SO PETRA W POHORZY NAKLADEM VROZENEO PANA WACLAWA BIESSYNA Z BIESSYN A NA BIELCZYCYCH A VROZENE PANI ZIOFIE BIESSYNOWY Z BRZYZY MANZIELKY GEHO TEZ Y WSSY OSADY POHORSKY SKRZE BRYKCYHO ZWONARZE W PRAZE.«

Na druhé straně:

»HOSPODINE CHWALTEZ TIE WSSECKA DILA TWA A SWATITWOGI DOBRORZECZTE TOBIE CWalTE PANA NA CYMBALECH DOBRZE ZWCZNYCH CHWALTE GEHO NA CYMBALECH PLESANI PLNYCH CHWALTE BOHA W DVCHV A PRAWDIE.«

V jiném malém kolečku jest poprsí svatého, asi sv. Petra, tiarou zdobeného, kolem kterého rozdělený nápis se čte:

»YA PAK SEM CZLOWIEK HRZYCHA A SYN ZATRACENI: SWATI PAWEL: Z: K TESSAL.«

Druhý zvon jest 2' 7" široký, a čteme na něm kolem koruny:

»A FVLGVRE ET TEMPESTATE ET ALIS NOXIS LIBERA NOS † DOMINE JESU CHRISTE † I: H: S FUSA ANNO DOMINI: 1775.«

Další dva nápisy jsou po stranách ve dvou tabulkách. První zní takto:

»ILLVSTRISSIMVS AC EXCELLENTISSIMVS D. D. GVILIGELMVSKRAKOVSKI S. R. I. COMES DE KOLLOVRAT DOMINVS IN DRAHENICZ.«

Na druhé pak čteme:

»ILLVSTRISSIMA AC EXCELLENTISSIMA D. D. FRANCISKA KRAKOVSKIANA S. R. I. COMMITISSA DE KOLOVRAT NATA COMMITISSA DE WALDSTEIN DOMINA IN DRAHENICZ.«

Třetí, nejstarší ze všech, měří 2' 5" šířky v průměru a pochází nejméně z patnáctého století, jak tomu nápis v starých gotických písmenách okolo kuruny v jedné řádce provedený a nesnadno rozluštitelný nasvědčuje. Zní věrně takto:

»Leta * bozieho * tynne * R * mpr * cztyrzn * ewangelysta *«

Čtvrtý zvoněk visí poněkud vysoko a viděti na něm nápis dovnitř vyrytý.

Kolem kostela rozkládá se bývalý hřbitov. Nynější svaté pole jest při obci se strany západní. Osada sama jest pod patronátem kněžny Anny z Lobkovic, paní na Drahenicích; čítá 1974 osadníků a správcem její jest kněz František Beránek. Mimo farní obec přifařeny do Pohoří ještě tyto vesnice: Kakovice, Kožli, Minice, Mišovice, Myštice, Ostrov, Slavkovice, Svobodka, Svučice a Výšice.

193. M i r o v i c e.

Napsal Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích.

V starobylém okresním městě Mirovicích jež se nad říčkou Vlčavou, od Březnice tekoucí, rozkládá, stojí památný kostel papeže a mučeníka Páně sv. Klimenta. Dle pověsti dosud mezi lidem zdejším udržené stávala prý na místě tomto prvotně zvláštní malá kaple, kterou svatí Cyrill a Methud na své cestě do Říma zde založiti a svatému mučeníku Klimentu, jehož ostatky s sebou nesli, zasvětití měli. Co pravdy na tom, rozsoudit jest nesnadno; tolik jisto ale, že svatí tito věrozvěstové naši, kudy šli, kostelíčky ku cti sv. Klimenta zakládali, dále, že mezi nemnohými kaplemi a chrámy sv. Klimenta v Čechách i mirovický kostel témuž světci jest zasvěcen, a konečně, že krajina zdejší již ode dávna asi obydlena

byla, jsouc, ne-li místem, aspoň poblízkou župního hradu božeňské župy, jež dle Jirečka sem klásti dlužno.

Již z toho, aniž bychom chybili, kostel mirovický za jeden z nejstarších v celé zdejší krajině prohlašujeme. První písemnou zprávu o něm shledáváme k r. 1359. Tehdáž se dočítáme, že po knězi Ondřeji, za faráře do Kračtic se svolením pánů Diviše a Držislava (totiž z Kračtic) dosazeném, kněz Kuník, který s Ondřejem dotčeným faru si byl zaměnil, mirovickým farářem se stal. Co patronové kostela mirovického dávají k tomu svůj souhlas Ježek, Hynek, Sezima (Sazeme), Ctibor a Jan z Mirovic, Hrdoň a Albert (Albere) z Nestrašovic, Zdeněk, Příbík, Hrzko (Hrzconis) a Ondřej z Tušovic,

Smil z Němčic a Přibík z Dvořetic (Tingl: L. Conf. tom. I. p. 101). Jest tedy zmíněný Ondřej prvním, nám známým, zdejší farářem. Po smrti Kuníkově stal se roku 1377 nástupcem téhož v Mirovicích kněz Ondřej, z rodu pánů z Tušovic. Potvrzení dostalo se mu od Ježka, Petra, Marše, bratří to pánů Zbyňka, Ctibora, Častovoje, zvaného Železníka, všech z Mirovic, též Alberta (Albere), Markýse (Markvarta), Hrdoně, bratří z Nestrašovic, Matouše a Alberta bratří z Tušovic, Ondřeje řečeného Helma a Hrdoně bratří, pak Jana a Přibislava též bratří, všech z Tušovic, Oldřicha příjmím Plachého, Přibislava, bratří to z Dvořetic, Smila z Němčic a kněze Jana z Tušovic, kteřížto rytířové i posledně uvedený kněz Jan práva podacího ku kostelu mirovickému v užívání měli.

Roku 1384 odvedl kostel třicet grošů desátku do komory královské. Do té doby řídil osadu zdejší farář s jedním vikářem nebo kaplanem.

Neboť hned rok na to činí se zmínka o vikáři druhém. Předstoupil zajisté r. 1385 před arcibiskupa Jana tehdejší farář mirovický Ondřej, dovozuje, kterak on i předchůdcové jeho, dílem z příspěvků svých osadníků, dílem z nákladu svého vlastního, navykli sobě vydržovati jednoho vikáře, a kterak nyní osadníci i on kněz Ondřej s nimi, za sebe i své nástupce, hotovi jsou ještě druhého kněze vikáře přibrati a živiti. Na vydržování vikáře toho učinili následující odkazy tyto osobnosti: Heřman z Let (de Letow) jeden lán lesa, nacházejícího se nedaleko městečka Mirovic, dcera téhož nejmladší půl kopy grošů úroků ve vsi Nerestcůch (Neressiczy), Železník z Mirovic jednu kopu grošů na mlýně, stojícím poblíže kostela mirovického; sám pan Ondřej, toho času farář zdejší, s panem Janem, farářem v Paštěkách (u Blatně) a rytířem Albertem z Roteče *) bratřími (asi svými vlastními, z nichž Albert se psal z Roteče) plat a všecky užitky z lázní zde v Mirovicích stávajících, a s jedné strany s domem Jiřího. s druhé s domem Hrona (Hronynae) pekaře hraničících; Burak (Buraco) z Myslína společně s matkou svou jistě polnosti u Mirovic v ceně jedenácte kop grošů, ležící mezi pozemky kostela a téhož městečka Mirovic; Příba ze Sochovic pole u vsi Sochovic v ceně devíti kop; Jarko z Mirovic jisté role u Mirovic v ceně pěti kop; rytíř Vítek z

Nerestec (de Neressicz) třinácte jiter lesa u téže obce Nerestec; manželka Železníka z Mirovic deset kop grošů k zakoupení jedné kopy úroku stalého; Jan Mirošaver z Mirovic (Johannes Mirossawer) půl louky pod kostelem v Mirovicích s dvěma rolemi nedaleko téhož městečka; Martin z Mirovic, Vojtěch a Němec, každý po jednom poli, a někteří osadníci z Mirovic jisté pozemky a peněžité obnos. Toho všeho měl farář a nástupcové jeho k užívání míti. Pakli by ale zanedbal on, neb jiný po něm, vydržovati dotčeného vikáře po uplynutí jednoho měsíce, tu že za pokutu dáti jest povinen ku kostelu mirovickému tři libry vosku a tolik vždy v každý měsíc, dokud by téhož vikáře nehleděl. Dále že se zavazuje farář se svými nástupci, vždy o každých suchých dnech v kostele mirovickém vigilie držeti, a tři zádušní mše svaté, jednu zpívanou (sub nota), dvě pak tiché, za duše všech věrných zemřelých a za blaho uvedených dobrodincův zde na tvrzi v Mirovicích (in castro ibidem in Mirowicz) sloužiti. Věnování toto i závazek kněze faráře Ondřeje na jeho i osadníků prosbu potvrdil arcibiskup Jan v Praze 18. ledna 1385. (L. Erect. Borový. L. II. pag. 216, 217).

Další zprávy o kostele čteme k r. 1408, kdy nabyl kostel jedné kopy grošů od rytíře Dobeše z Hostišovic a Anny, téhož pána manželky. Tolikéž věnoval téhož roku rytíř Jindřich z Modřejovic. R. 1414 doznal rytíř Markvart z Martinic, řečený též jinak Markýs, a na Nestrašovicích sídlící, že povinen jest jednu kopu grošů kostelu mirovickému, kterou sem někdy Vachko z Martinic dobré paměti byl věnoval, a zajišťuje tuto kopu na mlýně a potoce řečeném Bozeš pod Martinicemi (snad na nynějším Počáplském mlýně).¹⁾ Při roce 1416 dovidáme se dále, že dle poslední vůle Beneše, tak zvaného Stývy, Anny manželky, a bratra jeho Štěpána, kostelu zdejšímu od rytířů Přibíka z Myslína a téhož bratří Beneše a Štěpána jedné kopy grošů dostati se mělo.²⁾

V dobách husitských byl spravován kostel faráři pod obojí. Rod pánů ze Švamberka, kterým hrad Orlík s krajinou okolní přináležel, byl v století šestnáctém též kollatorem zdejší plebanie. Od Švamberků držela rodina rytířů Loubských z Lub poblíž tvrze Zalužany a Myslín. Z této starobylé rodiny, jejímž původním sídlem byla ves Luby u Klatov, jest důležitým Vilém Loubský z Lub a na Myslině, jehož choti

*) Roteč, Řeteč, nyní Řeč, ves 1 $\frac{1}{4}$ h. s. v. od Mirovic. Řeteč ves a tvrz, a ves Tušovice spadly po smrti Vitka, řečeného Němce, na král, komoru a darovány r. 1439 Mikulášovi z Krchlebs.

¹⁾ L. Erect. Vol. VIII. S. 4. Balbín.

²⁾ L. Erect. Vol. X. J. 7. Balbín.

byla Kateřina z Hořovic, a který asi v polovici šestnáctého století zemřel. Vilém zanechal po sobě pět synů, Jana na Myslině, Adama na Zalužanech, Chvala v městě Mirovických († 1571 v též městě), Křištofa na Řenci u Přestic, a Mikuláše. Chvalovi synové Jan a Hynek Loubští z Lub stali se dědici strýců svých Jana a Adama, tak že Jan sídlil na Zalužanech, Hynek pak na Myslině a Horosedlech. Matkou těchto dvou bratrů byla paní Anna Pintovna z Bukovan. Jan a Hynek bratři Loubští z Lub vyžádali sobě r. 1573 na panu Jindřichu ze Švamberka, co kollatoru kostela mirovického, by mohli v též kostele založiti pro svůj rod zvláštní hrobku, k čemuž též pán listinou zvláště vydanou ochotně svolil. Do hrobky takto povolené a zřízené pochován jest pan Vilém Loubský, děd jejich, jeho manželka Kateřina z Hořovic, též synové Vilémovi Jan, Adam a Chval, poslední zároveň se svou manželkou Annou z Bukovan, do doby té v kůru ve zvláštních sklípkách odpočívavše. Do dneška spatřuje se v kostele krásný, nyní ve zdi umístěný, náhrobník mramorový, kterým upřímní vnukové pana Viléma a synové Chvala, bratři Jan a Hynek hrobku, v níž předky své byly uložili, dali přikrýti.

Až do bitvy bělohorské patřily Mirovice pod právomoc pánů ze Švamberka, vládnoucích na Orlice a ve Zvíkově. R. 1621, ten den před květnou nedělí, přitřhl však do Mirovic císařský vojevůdce Don Baltasar de Marradas v počtu čtyř tisíc mužů. Odtud hnul se na květnou neděli k Orlíku, statku pana Petra ze Švamberka, tehdy již zemřelého, kterého též v den na to po vzdání se Fraňka, velitele lidu holandského, v moc dostal. Zmocněním se Orlíka a vzdáváním se Zvíkova dostaly se Mirovice pod vládu nového pána, knížete Jana Oldřicha z Eggenberka, který skonfiskované zboží pana Petra ze Švamberka snadno od komory královské skoupil. Za tohoto knížete začalo se v Mirovících, jako vůbec na statcích jeho, náboženství katolické opětně zaváděti, a již roku 1625 začíná nová řada katolických farářů zdejších. Nákladem knížete Jana Oldřicha zřízena v kostele mirovickém r. 1632 nová křtitelnice cínová za tehdejšího hejtmana jeho Jana Nitsche z Dirrenpachu a faráře Jarolíma Fírta z Prachatic. Toho času nastala zdejšími farářům velká úloha, jelikož nejenom pracovati museli o ujmoutí se víry katolické ve svém okrsku farním, ale zároveň po nějakou dobu obstarávali byli nuceni též fary starosedleckou, kovářovskou a lašovickou, ano dílem

i čimelickou. Po vyhasnutí rodu Eggenberského nastoupili v dědictví jeho knížata ze Schwarzenberga, kterým až dosud statky v okolí zdejších přísluší. Nynějším držitelem panství orlického a patronem kostela mirovického jest kníže Karel ze Schwarzenberga, známý svou šlechtností a vlasti milovností.

Kostel mirovický, zbudovaný, jak výše podotknuto bylo, ku poctivosti papeže a mučedníka Božího sv. Klimenta, jest velmi starobylý a byv v slohu gotickém původně proveden, jest na to r. 1726 přestavěn a rozšířen. Dosud nasvědčuje tomu knížecí švarcenberský znak s letopočtem tím venku nad hlavním portálem. Pamětihodným jest též to, že presbyterium obráceno k západu. Jsa veskrze klenutý má podobu latinského kříže; jest čtyřicet sedm kroků dlouhý (v presbyteriu 16, v lodi 31 kroků), v příční lodi křížové dvacet tří, v lodi pak hlavní deset kroků široký. Uvnitř stojí šest oltářů. Za oltářem čelním, na němž stojí kříž se Spasitelem, vymalován na zdi patron kostela sv. Kliment v pluvialu a s tiarou na hlavě, jej obklopují svatí naši miláčkové, Václav, Cyrill a Method. V příčné lodi nalezají se oltáře sv. Barbory a rodiny Páně, při rozích lodě hlavní a příční oltáře Panny Marie a sv. Jana Nepomuckého, v samé lodi hlavní pak oltář křestní sv. Klimenta. Na prvních dvou spatřujeme obrazy na plátně, na ostatních třech sochy za sklem.

Povšimnutí zasluhuje výše připomenutá křtitelnice, krásné to dílo konvářské s tímto jemně dovnitř vrytým nápisem:

»KE CTI A CHWALE PANA BOHA
WSSEMOHVCIHO BLAHOSLWENE RO-
DICZKY BOZY PANŮ MARIAE NA-
KLADEM ZADVSSI CHRAMV BOZIHO
ZALOZENI SWATEHO KLYMENTA
W MIESTIS MIROWICZÝCH
ZA SSTIASNE PANOWANI GEHO MI-
LOSTI WYSOCZE OSWICZENEGO KNI-
ZETE A PANA PANA JANA WOLD-
RZICHA Z BOZI MILOSTI HERCZOGA
NA KRVMLOWIE A KNIZETE NA
EGKENBERGKV. TEZ ZA SPRAWY
HEYTMANSKE : G : M : K PANSTWI
WORLICZKEHO A ZWIKOWSKEHO
VROZENEGO PANA JANA NŮTSSE
Z DŮRRENPACHV A SPRAWCZŮ CŮR-
KEWNIHO DWOGI CZTI HODNEHO
KNIEZE JERONŮYMA FIRSSTA Z PRA-

CHATICZ S POMOCZI NIEKTERÝCH
WIERNICH A BOZNICH KRZESTIAN VW.

TATO KRZTITELNICZE VDELANA
GEST DNE LETHA 1632.«

Starobylého rázu dodávají kostelu jmenovitě čtyry krásné a zcela zachované náhrobní kameny, péčí faráře zdejšího, kněze Šimona Koudelky v minulém století zde působivšího, do zdi zasazené. Největší z nich vyniká svým krásným provedením a kryl původně hrobku ve hlavní lodi, v které dle věrohodného svědectví asi sedmnácte rakví se nalézá, žel Bohu nejvíce ale bez nápisů, tak že se jen ví, v které uloženi Adam Loubský z Lub († 8. února 1649), Eleonora Deymova ze Strítěže na Horosedlích a kněz Šimon Koudelka, jak to na jich rakvích označují nápisy.

Dotčený náhrobek jest čistě a uměle proveden z červeného mramoru, měří 7' 5" délky a 3' 2" šířky. Uprostřed jest plnovousý rytíř ušlechtilého vzezření, pan Chval Loubský z Lub, maje na prsou památný peníz. V pravici drží chocholatou přilbici s hledím otevřeným, levicí opírá se o mohutný meč. Celá vypouklá postava rytířova stojí na zvláštním podstavci v mramoru vytesaném. Nad hlavou Chvalovou čteme:

„Zeta Panie 1571 w Autery po Swatym Witě Ufnul w Panu Urozensy a Stateczny Rytirz Pan Chwal Loubsky z Lub to Gjasu w Miestie Miromyczych a w tomto miestě odpocziva.“

V rovné čáře s ramenem pravým vyryty jsou v kámen písmeny C. L. Z. L. t. j. Chval Loubský z Lub se znakem Loubských; v téže směru s ramenem levým spatřujeme písmeny A. L. Z. B. t. j. Anna Loubská z Bukovan se znakem Pintů z Bukovan.

Pod pravou rukou rytířovou čteme dále na zvláštním štítku:

»W TOMTO KVRV PAN WYLYM LAVBSKY Z LVB A PANI KATERZINA LAVBSKA Z HORZOWIC DIED A BABA PANA IANA A PANA HYNKA BRATRZI Z LVB TEZ STREYCZY A PRZEDKOWE GICH KTERZIZ W TOMTO KVRV OD MNOHA LET W HROBICH LEZIELI ZASE DO SKLIPKV DOLV POLOZIENI SAV.«

Pod rukou levou čte se jako pokračování:

»MANZIELKA TEHOZ PANA CHWALA LAVBSKIHO Z LVB BILA PANI ANNA

RODV PANV BVKOWANSKICH PIN-
THV Z BVKOWAN MATIE PANA IANA
A PANA HYNKA GEGIZTO DVSSI
PAN BVH RACZ MILOSTIW BEYTI A
W POCZET WOLENYCH SWYCH
PRZIGITI.«

Pod nohama rytíře se dokončuje nápis takto:

»TENTO KAMEN PRO BVDAVCZY PAMATKY A SKLYPEK DOLE VDIELAN GEST NAKLADEM VROZENYCH PANA IANA A PANA HYNKA BRATRZI LAVBSKYCH Z LVB NA ZALVZIANECH A (MYSL)NIE SYNV PANA CHWALA LAVBSKIHO KV PO(CHOWANI) SWYMV A RODV GICH.«

V poslednějších řádkách poloslova zaháčkovaná jsou od náhrobníku odlomena.

Po pravé straně hlavního vchodu spatřujeme pod kůrem malý, tu a tam poněkud zabilený náhrobek, taktéž rodině Loubských příslušící. Kámen ten jest též z červeného mramoru a má 3' 1" délky, 2' 5" šířky. Uprostřed vytesány jsou vypouklé podobizny dítek pana Hynka Loubského, majíce znak rodu svého mezi sebou. Nápis jde po krajích a zní:

„Zeta 1602 w Pa Bepnuli Marie — w strzedu po S. Aně a Bedrych Ladislaw w autery po S. . . — . . . Syn a dcera Urozes Pa. Hynka z — Lub a Pi. Any z Trzitegie a tuto odpoczivagy. —“

Mimo tyto náhrobníky zachovaly se zde dva kameny rytířské rodiny Güntherů z Moren, někdy v Mirovicích usedlých, z nichž první panu Erazimu z Moren svědčí. Kámen tento, též červenavý, jsa 6' 2" dlouhý a 3' 3" široký, představuje nám vousatého rytíře příjemné tváře, který má pod pravici svou znak, jež kryje přilba s chocholem. Ve znaku stojí rytíř s šípem přes prsa, což též nad přilbou. Kolem obruby čteme:

„Zetha 1589 w pondielu po Swaty Du — drzegi Umrzel Urozensy a Stateczny Rytirz Pan Grazym Gynntter z Moren — a W Miromyczych tuto Pochowan — gest Dzefawagice prze Radostneho Zmrtwych Wstany Se wssiemu Woleny“.

Po levé straně hlavního vchodu zazděn pod kůrem malý náhrobek dcery pána tohoto, jenž jest 2' 10" dlouhý, 1' 10" široký a barvy bělavé. Uprostřed stojí malá dívka, Zuzana z Moren, se sepjatýma rukama na prsou, u levé nohy má znak své rodiny, rytíře s šípkou přes prsa přeloženou. Kolem obruby jest tento nápis:

„Beta p. 1580 . . . — po Swatým Tomášji Umrela Buzana — dcera Uroženec P. Gra-
zyna — w pul tretim letě a tuto odpoczíwa.“

Nedaleko kostela stojí k severu mohutná a starobylá věž se čtyřmi zvony, z nichž zvláště dva první pro své vysoké stáří jsou památné.

Velký vyniká lahodným hlasem a jsa 3' 10" široký, má kolem koruny nápis ve dvou řádkách:

1. „Beta božyho tyšychoho čtyrčysteho de-
dašateho šesteho tento zvon dyelan ten pateľ
pošvathym ptye han Konvarz dyelal ten zvon
ave maria gratya

2. ylena domynus tecum benedycta tu hu
mulherybus et benedyctus fructus ventrys
tuy gešus chryštus amen. šancta maria ora
pro nobys ad domynum. chryšte audy noš.“

Na zvonu spatřují se obrazy Spasitele na kříži, biskupa — nejspíše sv. Klimenta — a Matky Boží s dětátkem Božským. Nad biskupem jest v malém štítku pod královskou korunou písmena W značící krále Vladislava II. tehdy panujícího, nad Pannou Marií pak zvláštní známka (lilie?)

Prostřední měří 3' 2" šířky a má kolem koruny taktéž ve dvou řádkách nápis tohoto obsahu:

1. „anno * domini * millesimo * Quin-
gentesimo * XXVIII * Qui * me * fecit *
magister * bartolomeus * nomen * habet *
in * civitate * prage *

2. Qauš * deo * patri * omnipotenti *
et * beate * marie * semper * virginiš *
et * omniibus * sanctis * veni * sancte *
spiritus * s x * noš *

Pod nápisem jest obraz Matky Boží s dětátkem.

Menší zvon jest z doby novější a měří v průměru 2' 6" šířky. Čteme na něm kolem koruny v jedné řádce:

„S. DONATE PROS ZA NAS OD PO-
WETRZI HROMOBITI OD BAVRZEK A
KRVPOBITI WISWOBOT' NAS NAMI
WRCHNOSTI MIROWSKÉ WYPROS
POZEHNANI BOZKE.“

Po stranách jsou tyto další nápisy:

»SVB CVRATO VITO KAMLOCH
LOCI HVIATIS ET SANCTI IOANNIS
BAPTISTAE IN STRASCHIST FACTA
EST.«

»EXPENSIS SERENISSIMI PRINCIPIS
ADE A SCHWARTZENBERG PATRONI
GRATIOSI.

PRZELIWANI OD IANA BRICKNERA
W ROSSMITALV.

Kolem obruby zasazeno jest do zvonu dvacet jeden penízů s Pannou Marií a jinými podobiznami jako tolar velikých.

Čtvrtý, nepříliš velký zvonec visí ve vikýři střechy věžové a má mezi slovem ANNO a letopočtem 1706 malé kolečko, v kterém čteme: Vetero-Pragae, kde byl ulit.

Prvotně rozkládal se hřbitov kolem kostela. Doposaváde spatřujeme venku při hlavním vchodu kostelním jehlan s plačícím na něm andělem, náhrobník to svobodné paní Marie Anny z Helversheimu, rozené Hildprantovny z Ottenhausenu, jež, jak německý nápis nám praví, co ovdovělá baronka Kocová z Dobře r. 1802 zemřela.

Na nynějším hřbitově stojí kaple Božského srdce Páně, nákladem farníků, při čemž vrchnost orlická stavivo poskytla, r. 1815 a 1816 vystavěná.

Osada mirovická čítá 4.612 osadníků. Duchovní správu vede kněz Josef Rozsypal, osobní děkan a toho času bisk. vikář střidnictví mirovického, kněz jubilovaný a kaplanem jest kněz Vilém Zykán. Na osadě jsou mimo filiální kostel stražištský (v 14. století již farní) a zaluzanský, knížetem Karlem ze Schwarzenberka vystavěný, mešní kaple zámecká v Horosedlech, Touškově, Zaluzanech a Neřestcích Dolních. Mimo město Mirovice patří tyto obce k farní zdejší osadě: Boješice, Lety, Horosedly, Myslín, Neřestce Dolní, Neřestce Horní, Nestrašovice, Plíškovice, Sochovice, Stražiště, Touškov, Vohař, Zaluzany. Při kostele sv. Karla Bor. v Zaluzanech sídlí toho času fundatista kněz Jan Sellner.

Pražské kostely za Karla IV. zbudované.

Píše *F. J. Lehner*. (Pokračování.)

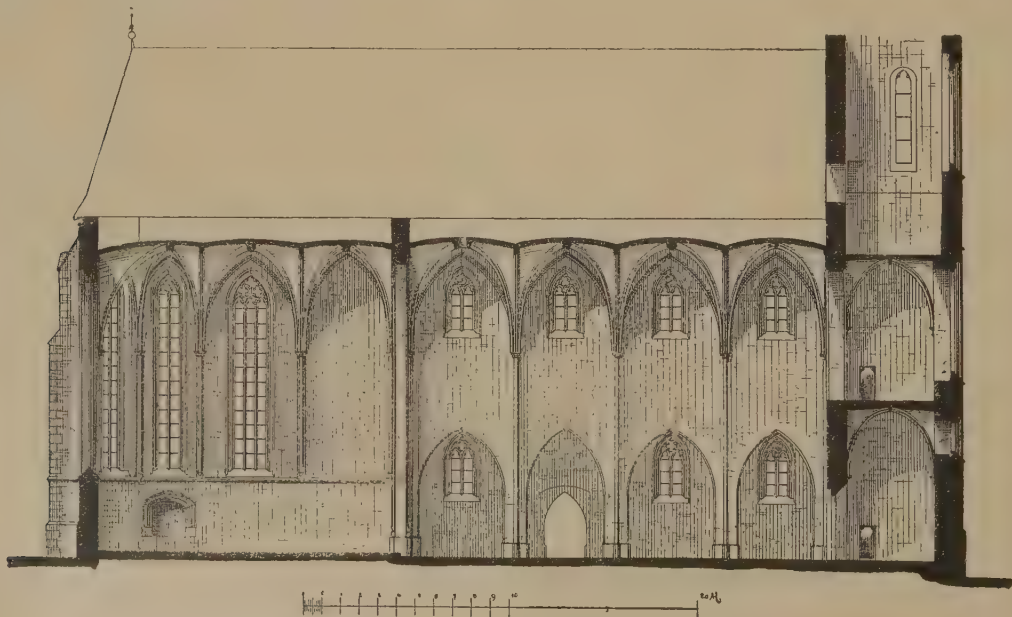
IV.

Kostel sv. Štěpána.

Počátkem 17. století byl kostel opraven vzkus tehdejšího věku, pozbyl mnoze tvarů gotických, zejména v oknech a přistavěna kaple k lodi jižní nákladem

dobrodinců. Po bitvě bělohorské vrácen jest | nedostatek kněžstva svého brzy vzdal se
kostel řádu křižovnickému, který však pro | práva patronátního. Z farářů následujících

byl zvláštním ctitelem starobylého obrazu Matky Boží, zde ode dávna chovaného kanovník Václav Nebeský z Blumenberku, od Švédů ožebračený, který před ním téměř každodenně mši svatou sloužil a později, když opět na Hradčany se vrátil, jej sv. ostatky ozdobiti dal. Za obsazení Prahy od Prusáků r. 1744 uloženo jest kostelu kontribuce 6000 zl., r. 1757 porouchána jest budova kulemi pruskými. Rozsáhlý hřbitov s množstvím znamenitých náhrobků, třemi kaplemi a hrobkou českých literátů byl r. 1784 zrušen. Poslední pohroma zastihla chrám r. 1870, kdy o půlnoci 27. října prudká vichřice přelomila a skácela štíhlý jehlanec věže.

Poslední dva faráři pečovali však svědomitě o zvelebení starobylé svatyně. Za faráře Ignáce Řivnáče byl chrám v letech 1855 a 1866 upravován a k lodi severní přistavěn jest sinec. Vzornou pak péčí nynějšího faráře, Václava Nyklesa, vrácen jest kostelu původní ráz gotický. Stavitel velechrámu sv. Vítského, architekt Josef Mocker, zbudoval úhledný jehlanec věže, okna choru opatřena jsou opět pruty a kružbami, znetvořeným oknům lodí dostalo se tvaru přiměřeného, copové kruchtíčky v bočních lo-

dích jsou odklizeny, vnitřek pak řízením architekta Antogína Bauma se vymaloval.

Kostel sv. Štěpána jest budova trojloďná s chorem k východu vystupujícím a se západní věží (viz str. 91.), kterou se vchází do hlavní lodě, spočívající na hmotných pilířích čtverhranných. Čtvero klenbovým obdélníkům odpovídají po obou stranách čtyry čtverce nízkých lodí bočních. Na příporách spočívají žebra klenby křížové; vítězným obloukem dělí se loď od táhlého choru, k jehož levému boku přiléhá sakristie; chor má dva klenbové obdélníky a zakončuje se pěti stranami osmistěnou. Pod štíhlými okny táhne se kolkolem podokenní římsa, ze které vystupují přípory, z nichž žebra klenby se vyvinují. Na straně epištolní jest zděný výklenek s kněžskou lavicí.

Z venčí (str. 92.) jest kostel obklopen kolkolem opěráky po dvou ústupcích svrchu štítkem zakončenými. Věž přistavěna jest v průčelí západním. Úhledný jehlanec osmihranný, dvojí řadou vikýřů větších a menších oživený, ozdoben jest svrchu korunou, která z venčí charakteristicky označuje kostely sv. Štěpánu zasvěcené, na jméno a vítěznou korunu prvomučedníka poukazuje.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc listopad.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové: Pozlacení v ohni kalichů: pro dp. Ant. Svobodu, faráře ve Skorotčích, a pro dp. Jos. Kučeru, administr. v Bezdržicích. — Patenky k nemocným: pro důst. p. Lohela Schmidta, sekretáře na Strahově, pro dp. Bart. Martinů, faráře ve Tvrdonicích na Moravě, pro dp. Vojt. Podobského, faráře v Lysé, pro dp. Jana Balcara, faráře v Javorníci a pro dp. Jos. Brennra, faráře v Eisenstrassu; stříbrné: pro dp. Jos. Pečenku, faráře v Dol. Újezdě u Litomyšle. — Nádobky na sv. oleje: pro dp. Bart. Martinů, faráře v Tvrdonicích na Moravě a pro dp. Ondř. Bilowesského, ředitele semináře v Kašavě v Uhrách. — Lampa na věčné světlo: pro dp. Jana Knejsla, faráře v Král. Městci. — Kaditelnice s lodkou: pro dp. Jana Knejsla, faráře v Král. Městci. — Kropenky s kropáčky: pro dp. Jana Knejsla, faráře v Král. Městci a pro dp. Lohela Schmidta, sekretáře na Strahově. — Kropáčky: pro vdp. Ant. Nováka, děkana ve Veliši, pro dp. Karla Rudišra, faráře v Tuchlovicích a pro dp. Jos. Brennra, faráře v Eisenstrassu. — Mešní konvičky: pro dp. Jana Knejsla, faráře v Král. Městci, pro dp. Loh. Schmidta, sekretáře na Strahově a pro dp. A. Kozlera, koop. v Orlově, rak. Slezsko. — Svícny oltářní: pro blahorod. p. J. Uzá, kameníka v Praze.

Rozličené: Oltář poboční: blahor. p. Vojt.

Opatrný, inšpektor pro chrám Páně na Vodolce. — Sošku P. Marte Lourdské: dp. Jos. Stifter, farář v Ostružně. — Harmonické zvonky: pro dp. Jana Knejsla, faráře v Král. Městci. — Pultíky pod mešní knihu: pro dp. Karla Kotrbelce, faráře v Dolní Krupě a pro dp. Vojt. Frejku, kooper. na Sv. Kopečku u Olomouce.

Paramenty. Kasule: fialová: pro blahor. pí. Růženu Barborkovou, choť prof. v Pardubicích; červenou: pro dp. Ant. Malovce, faráře v Bubenči; červená a fialová: pro dp. Bern. Jirschele, faráře v Nových Hamrech a fialová pro vdp. Ant. Brichtu, děkana v Manetíně. — Montirování jedenácti kasulí: pro vysokor. pí. hraběnkou Lažanskou v Praze. — Pluvialy: černý: pro dp. Lohela Schmidta, sekretáře na Strahově; tři fialové: pro důst. p. dra. Václ. Horáka, sekretáře řádu křižovnického v Praze. — Plášť na ciborium: pro vdp. Karla Vorlíčka, arciděkana v Kutné Hoře. — Bursa k nemocným: pro dp. Jana Balcara, faráře v Javorníci. — Vela: pro vdp. Fr. Miesnera, děkana ve Stříbře a pro vdp. Vinc. Mottla, ředitele kníž. arcibisk. semináře v Praze. — Antipendia: pro vdp. Vinc. Mottla, ředitele kn. arcib. semináře v Praze a pro dp. Jos. Brennra, faráře v Eisenstrassu. — Korouhve bílé z hedbávného damašku: pro vdp. Václ. Kunze, děkana v Toužimi. — Birety: pro dp. Karla Rudišra, faráře v Tuchlovicích.

cích a pro dp. Fr. Blažka, faráře v Noutonicích: — Komže pro ministranty: pro vdp. Karla Vorlička, arciděkana v Kutné Hoře.

Prádlo kostelní: dvě rochety, 18 purifikatorií a 12 pal: pro důst. p. Bart. Martinů, faráře v Tvrdonicích na Moravě; 6 alb a 2 rochety: pro vysokor. paní hraběnku Lažanskou v Praze; 6 pal: pro dp. Šim. Bejvlu, faráře ve Vlni; 2 alby, 4 humerály a 2 paly: pro vdp. Ant. Husáka, děkana v Nymburce; 2 rochety, 6 purifikatorií a 6 ručníků: pro vdp. Ant. Nováka, děkana ve Veliši; 3 korporalie, 3 paly a 6 purifikatorií: pro dp. Lohela Schmidta, sekretáře na Strahově; rochetu: pro dp. Tob. Krejčířika, faráře v Březníku; 12 rochet pro ministranty, 2 pro kostelníky a 6 pro duchovní: blahor. p. Jiří Kettner, velkoobchodník v Praze.

II. Nová objednání.

Práce kovové: Ciborium stříbrné; dp.

Václ. Richter, farář v Bořislavi. — Monstrance stříbrnou, drahokamy ozdobenou: dp. V. Richter, farář v Bořislavi. — Pozlacení a posvěcení lampy: dp. Fr. Ptáček, farář v Trávě na Moravě.

Paramenty. Celý bílý, skvostný ornát (kasulí, dalmatiky a pluvial) z těžkého zlatého brokátu, s bohatě zlatem vyšitým křížem a garniturami: dp. Karel Kaštyl, farář ve Veselí na Moravě. — Kasule: bílou, červenou a černou: dp. Fr. Richter, farář v Předhradí u Poděbrad; bílou a červenou: dp. Ign. Künstler, kaplan ve Výškově. — Pluvialy: bílý a černý: dp. Fr. Richter, farář v Předhradí. — Praporečkový a bohatě upravený pro spolek sv. Cyrila a Methoda v Chicagu v Americe: blahor. p. Jan Hrdina v Chicagu. — Příkrov: dp. Fr. Vyšín, farář v Borku. — Komže pro kostelníky a ministranty: dp. Fab. Krejčířik, farář v Březníku a dp. Fr. Richter, farář v Předhradí. — Pytlíček se zvonečkem: dp. Fab. Krejčířik, farář v Březníku.

Příspěvky na votivní obrazy v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český. zl. kr.

Přeneseno . . .	1471 27
Dp. Max Vodrážka, farář ve Zdicích . . .	5 —
Vp. Vojtěch Kameš, kaplan u Ledči . . .	1 —
Nejmenovaná	5 —
Sbírka žáků jistého vyššího ústavu	17 —
Úhrnem . . .	1499 27
Do 2000 schází 500 zl. 73 kr.	

Votivní obraz řádů řeholních.

Přeneseno . . .	837 30
Vp. P. Gallus, cp. F. Hubert, F. Prokop, členové řádu Minoritů	6 —
Úhrnem . . .	843 30
Do 2000 schází 1156 zl. 60 kr.	

Votivní obraz bohoslovců česko mor.

Přeneseno . . .	456 05
Ct. pp. bohoslovci II. ročníku v semináři pražském (splatné před vysvěcením) . . .	100 —
Úhrnem . . .	556 05
Do 2000 schází 1443 zl. 95 kr.	

Jako ct. pp. bohoslovci III. roku upsalí rovněž pp. bohoslovci II. ročníku v pražském semináři na votivní obraz bohoslovců 100 zl. Jim, jakož i dárčům zde uvedeným upřímně: Zaplať Pán Bůh! »Obraz bohoslovců« sv. apoštolům našim z vděku na trvalou památku tisíciletého jubilea od nejmladších synů a

příštích dělníků na vinici jejich zbožně věnovaný, bude se malovat za tři roky. Do té doby bylo by třeba složit příspěvky na uhracení potřebného nákladu. Svornou obětovností veškerých seminářů v Čechách a na Moravě lze toho snadno docílit, když každý ročník upíše stotku, splatnou ve třech ročních lhůtách, čímž na každého jednotlivce připadá měsíční příspěvek, který i nemajetnému, při osvědčené obětovnosti pp. bohoslovců lze uspořít. V semináři pražském jest to již téměř provedeno.

Polychromie svatyně karlinské jest již šťastně dokonána. Dopadla tak nádherně, jak toho vyžadoval nejslavnější památník svatých věrozvěstů. Celý chrám září leskem zlata a krásou barev. Souhra barev jest úchvatná. Obširný popis následovati bude v monografii, kterou v příštím ročníku »Methoda« napsati hodlám. Nyní dokonává se hlavní oltář. Práce kamenická a kovová jest již hotova. Do svátků vánočních bude zakončena též polychromie velkolepého oltáře ciboriového o nákladě 2,500 zl., věnovaného jednohlasnou úchvalou městské rady karlinské, která se vzácnou štedrostí nový tento dar k dřívějšímu daru 10.000 zl. přičinila. Vzácná obec! Potřebné nákresy zhotovil co další svůj dar jubilejní architekt Josef Mocker, jemuž za šlechetnou obětovnost nelze ani vyvděčiti se. V dějinách chrámu Cyrillo-Methodějského skví se bude jméno jeho zlatou literou v první řadě tolika a tak vzácných dobrodinců.

Zbývá pouze vyvedení »obrazů votivních«. Za hojné příspěvky prosí tedy co nejpokorněji

redaktor.

Veškeré dřívější ročníky »Methoda« má na skladě redakce »Methoda« v Karlině č. 234.

»Methoda« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Retězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 12.

V Praze, dne 30. prosince 1886.

Ročník XII.

OBSAH: Některé památky farního kostela sv. Jiljí v Praze. — Farní osada onšovská. (Dokončení) — Černivsko. — Pražské kostely za Karla IV. zbudované. (Kostel sv. Jindřicha a sv. Kunhuty.) — Rafael Šanti. — Zpráva výroční Jednoty pro dostavění hlavního chrámu sv. Víta v Praze. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda.

Některé památky farního kostela sv. Jiljí v Praze.

Píše c. k. místodržitelský rada m. sl. *M. Lüssner.*

Podávajícе přítomnou zprávu nemáme jiný úmysl leč ten, doplniti dosavadní topografické popisy zvlášť uvedením dle možnosti úplného obsahu starších, na ten čas neuveřejněných nápisů, jsouce toho náhledu, že pouhé udání let a jmen z nich čerpaných ne vždycky ukázalo se býti dostačitelným a správným a že nápisy jen tenkrát sloužiti mohou jako základ dalšího vědeckého pátrání, když jako listiny v úplném obsahu svém před očima leží.

Nejstarší památka v samém chrámu sv. Jiljí jest křtitelnice cínová, která stojí v jižní lodi, vstupujícímu hned v pravo. Jest velmi úhledná, ozdobena kolem vypuklými obrazy Spasitele, Marie Panny a sv. apoštolů, pod baldachýny gotickými stojícími. Spočívá na 3 nohách, nahoře vousatými obličejí a dole nohami lvími ozdobených. Víko drží tři hlavy vousaté s kuklemi. Nad věncem apoštolů vidíme nápis v gotické minuskuli, který však proti obyčejí čísti se musí s pravé strany k levici; jest následující:

»a * d * m * cccc * lxx * factvm *
est * hoc * opus * baptistery * pro *
eclezia * sancti * egidy * maioris * ci-
vitatís * pragensis *«

O nápisu tom bylo sice již psáno v Pam.

D. XIII, str. 142, zde jej podáváme dle úplného obsahu.

Víko též cínové jest z novější doby, byla však s něho patrně původní vyčnívající rukojěť ulomena a pak jinou v podobě kůželky nahrazena, ale při tom část na něm vyrytého nápisu zničena. Nápis tento jest psán staženou a popletenou minuskulí 16. století a nedá se lehce přečísti. Vzat jest z větší části z evang. sv. Marka, kap. 16, v. 15. a proto se dá scházející již začátek doplniti:

(Euntes in mundum unive) * rsum . et . pre-
dicare . dicentes . alleluja . qui . crederit . et
. baptisat * us . fuerit . salvus . erit . alle-
luja . In . nomine . patris . et . filii . et . spi-
ritus . sancti . Gloria . patri . et . filio *

Hned pod držátkem vidíme korunovaný vykrojený štítek, v němž se dvě ohnuté čáry křížují a podle něho spatřujeme rok 15 — 48.

Výška křtitelnice obnáší bez víka 92 cm, víko i s držátkem 35, průměr pak 78 cm. V dlažbě kostelní leží více pomníků starších a sice v levé lodi.

1. Mramorová deska, ze které erb asi kovový utržen s nápisem:

»Sepultura Illustris et antiquae Hložkorum
de Schampach Familiae. Orate pro eis.«

Rodina tato měla ve znaku lesní roh černý v poli bílém. Kámen tento leží před oltářem sv. Václava. Před schodem téhož oltáře položen

2. jiný kámen s erbem právě popsáním a částečným nápisem:

»Wenc. Christ. Hlozek de Zam . . . i iud. prov. ass. svprens in regno scriba poni curavit 1726.«

3. Mramorová deska:

»Tumulus N(obil)is ac praeclari viri domini Ca . . ri a Schwenkfeldt metropolis Veteris Pragae pharmacopolae et civis . . . simi quem ipse pro se suisque . . . strui curavit anno recuper . . . humanae MDCXXXVIII.«

Pod nápisem vidíme dva erby; v pravo štít, v němž tři z trojhranu vycházející břevna (triquetra), nad přílbou křídla orličí a mezi nimi opět triquetra. Štít v levo jest ošlapán, jen nad přílbou ukazuje se panna s dlouhými vlasy a šaty.

4. Kámen nad kryptou, kolem nápis:

»Hic Pauli Constantini Phialae Netolicky de Hu . . . gelfeldo N . . sil stema (?) prae . . kien quisquis Vis es loca sacra viator . . Te . . . «

Vedle těchto kamenů leží v levé lodi ještě tři jiné, s nichž nápisy již jsou setřeny, které však dle toho, co ještě částečně na nich poznati se dá, pocházejí ze stol. 17.

8. Pod kruchtou v levo červený mramor:

»Sepultura Luftensteiniana Ab. A. D. MDXCIX.«

Erb: Štít rozdělený. V hořejší polovici vzpřímený, do předu hledící lev s tlapami pozdvíženými; v dolejší polovici 3 kolmá břevna. Nad štítem korunovaná přílba s rozpjatými křídly orličími, mezi nimiž půl lva jako ve štítu.

Také v pravé lodi leží 2 náhrobníky s erby, avšak s ošlapanými nápisy, pak

11. Kámen nad kryptou:

»A. 1663 Begrebnus der E. E. Johanna Theresia Preissin G. Marschalin ihres Eheherrns und Kindern D S G C V B S W.«

12. Mramorová deska jako kámen hrobový vypadající leží před oltářem sv. Dominika, blíže známého pomníku advokáta Mráčka; ukazuje však dle obsahu nápisu k účelu jinému a připomíná osobu smutné památky.

»Dominus D. Balthasar Marradas S. R. I. Comes. Dominus in Fravmberg Sdrietein

Bvdian sc. comendator Almaniae et consiliis svpemis statvs et belli. S C M ab intimis camerus capitanevs caesarae cvstodiae colonellvs mille qvingentorvm cathaphractorvm generalis eqvitvm magister militiae et generalis caes exercitvs per Hvngariam. Hvc tmvvlvm ad maiorem dei beatique vincentii Ferrerii gloriam et ad animarvm hic jacentivm Beneficiũ fieri cvravit. Anno salvtis MDCXXXI.«

Nad nápisem stejnou lapidárkou psaným vytesán jest erb Maradasa, jaký také na štítu kostela Marie Panny de Victoria na Malé Straně viděti lze. Zdá se, že kámen tento poukazuje ke zřízení jakéhosi oltáře nyní již zde nestávajícího.

Před mřížkami oltáře sv. Dominika má býti pochován znamenitý malíř Reiner, nemá však žádného památníku, jelikož tam pouze leží kámen s erbem bez nápisu.

13. V prostřední nebo hlavní lodi leží mramor s nápisem:

»Sepultura Familiae Illustrissimorum Novohradskiorum Comitum a Kolowrat.«

Znak: Ve štítu orlice o dvou (!) hlavách.

14. Kámen s nápisem:

»Seputura F. F. Ordinis Praedicatorum MDCCXXXVIII.«

15. Mramorový pomník s dvěma znaky; v pravo štít s rohem, v levo štít s orlicí jednohlavou. Nápis zachoval se jen malou částí:

»A. D. M. D. C. . . . «

16. Deska s nápisem:

»Requiescant in pace. Amen.
A. D. MDCCXLV.«

Na věži polední kostela visí tři zvony, které mají nápisy následující:

1. Zvon sv. Jiljí:

»Anno * Domini * M * cccc * lxxxvii
* mense Julio * hoc * opus * factu *
est * per * magistrum * geronymum *
de * Praga * ad * laudem * et * honorem * omnipotentis * dei * beate * et
* gloriose * virginis * marie * et *
sancti * egidy * patroni * huius * ecclesie * ex * diligentia * reverendi * magistri * duchonis * de * mielnik * pro
tunc * plebani * eiusdem * ecclesie * et
* discretorum * virorum * samuelis *
cultellifabry * mauricy * acuficis * parochianorum * sancti * egidy *.«

Znamení jednotlivá slova dělicí a zde pouze * naznačená pozůstávají ve skutečnosti ze tří rozdílných podob, střídají se

totiž heraldické lilium, růžice a zvonek malý. Dolejší okraj zvonu jest prázdný; pod nápisem v hořejší části zvonu, o 3 řádkách a got. minuskulí vyvedený vidíme obraz Marie Panny s Ukřižovaným na klíně a na druhé protější straně v rámci tvaru okna gotického obraz sv. Václava s praporem a štítem. Pod obrazem vpravo umístěn jest štítek s podobou jednorozce, v levo znamení svrchu naznačené, znamení to asi zvonářské. Průměr zvonu obnáší 1 m. 52 cm. výška pak 1 m. 25 cm. Předběžná zmínka o zvonu, který byl pokládán mylně za z r. 1437 pocházející, stala se v Památkách arch. D. XIII. str. 142.

2. Dominik. Zvon druhý má kolem klenby nápis velikou lapidárkou latinskou:

»Anno Domini MDXCIII renovata haec campana impensis huius ecclesiae.«

Pod nápisem spatřujeme další nápisy na čtyřech stranách zvonu umístěné, obsahující jména asi těch, kteří přispěli na zvon tento, pak jméno zvonáře. Jsou to následující a sice na straně 1.:

»Gallus Sstirskey, Simon Lopatsky, Mathias Kapaun, Johannes Golias, Johannes Postula.«

Na straně 2.:

»Johannes Nataniel, Wencislaus a Faubergo, Johannes a Wilkanowa, Bernardus Werner.«

Na straně 3.:

»D. Johannes Banno a Fenixfeldo, Georgius a Ssudetis, Elias Behem a Paubergo, Melior Haldius a Naienperg, Thamas Hebnsstreit a Sstretfeld.«

Na straně 4. nahoře v rámci čtverhraněm:

»Rud : II. Rom : Imp.«

Pod tím v rámci ozdobnou frakturou:

»Hans Christoff Löffler und sein Sohn Christoff gossen mich im 1593 Jahr.«

Průměr zvonu 124 cm., výška 1 m. Tento H. Ch. Löffler byl proslulý zvonář, pochá-

zející z Tyrolska neb z Vorarlberku ze známé rodiny zvonářské; lil děla, zvony a díla umělecká, a byl stavu šlechtického, uděleného již dědovi jeho a potvrzeného r. 1591 v Praze císařem Rudolfem II., požívaje praedikátu »von und zu Büchsenhausen«. (Viz Mittheil. der Cen. Commission Jhg. 1883, IX., p. 60 et 94.) Jelikož Löffler také r. 1592 a 1593 lil zvony do Mostu a r. 1593 do Heřmani, zdá se býti pravdě podobno, že téhož času se zdržoval v Praze asi z rozkazu císaře Rudolfa II.

Rozluštění nápisů dvou zvonů uvedených bylo spojeno s obtížemi nemalými, zvláště z příčiny nepříznivého pověšení a osvětlení jakož i přístupu dosti nesnadného.

3. Zvon třetí jest novější, zasluhuje však povšimnutí co svědek vkusu své doby. Nápis jeho jsou:

»Anno Domini MDCCCXXXI. Imperatore Francisco I. gloriosissime regnante Sub celissimo principe archiepiscopo Aloysio Josepho comite de Kollowrat Krakowsky Provinciae praeposito D. Raymundo Fuchs Priore conventus D. Augustino Sobitschka Subpriore D. Stanislao Wobornik Procuratore D. Edmundo Matejka Conventualibus D. Edmundo Dowara D. Carolo Dohnalek D. Xawerio Ponocny Haec campana sumptibus conventus a D. Carolo Bellman est fusa dicataque Dei genetrici.«

(Stranou obraz Panny Marie.)

Nápis uvedený psán latinskou lapidárkou, na protější straně však čteme kurentním písmenem německým (!):

An Gott und Menschenliebe
Doch nie an böse Triebe
Grinnere stets mein Silberton
Dann kann und wirds geschehen
Daß manches fromme Flehen
Oft dringen wird zu Gottes Thron.

Průměr 99 cm. Výška 77 cm.

188. Farní osada onšovská.

Popisuje J. Hille. (Dokončení.)

II. Popis přifařených obcí.

K onšovské osadě náležejí tyto vesnice: 1/2 hod. Chlovy, ves se 16 staveními a a 120 obyv. kat. Opodál dvůr poplužní »Nový dvůr«, hajnovna »Šanořin« a samota

»krčma«, druhdy hostinec při zemské silnici. Ves tato náležela k býv. panství onšovskému.

1/4 hod. Martinice, jež leží v pěkné

poloze. Čítají v 16 domech 118 obyv. kat. U rybníka mlýn s pilou. Z vladyk někdy zde usedlých připomínáme pouze r. 1415 Alšíka z Martinic a r. 1453 Mikuláše Rubáše z Martinic. Později připadly Martinice k panství onšovskému.

$\frac{1}{2}$ hod. Skorá novice, ves o 12 číslech s 97 obyv. kat. Opodál »Popovice«, dvůr poplužní s ovčínem. R. 1534 jmenují se pustou vsí.

$\frac{1}{4}$ hod. Teškovice, jež čítají ve 14 domech 111 obyv. kat. Ve vsi kaplička se zvonkem, r. 1845 vystavěná. R. 1876 postiženy byly velkým požárem. Teškovice náležely druhdy k panství onšovskému.

1 hod. ves Chyšná o 34 domech s 218 obyv. kat. a 7 židy. Již r. 1436 jmenují se mezi zbožím, které král Sigmund zapsal Mikuláši Trčkovi z Lípy, pánu na na Dolních Kralovicích. Z pozdějších majitelů připomínáme pouze Jana Alberta Berku z Reinfeldu, velkého dobrodince kostela onšovského, v němž zřídil r. 1691 nové oltáře s obrazy velkými. R. 1723 založil fundaci při kostele onšovském.

$\frac{3}{4}$ hod. Dunice, mající v 28 domech 198 obyv. kat. a 10 židů. Ve vsi kaplička. Ves tato náleží k nejstarším v Čechách, proto se již v XII. století připomíná v újezdu Svataviném. R. 1436 zapsány Mik. Trčkovi

z Lípy a na Dol. Kralovicích. Okolo Dunic jest několik rybníků, které se již v 16. století tuto připomínají. Opodál mlýn.

$\frac{3}{4}$ hod. Studená, čítající v 46 domech 305 obyv. kat. a 10 židů. Ve vsi nalézá se dvojtřídní škola, zde již r. 1836 založená. Vinopalna. Studená obydlena byla druhdy svobodníky, kteříž náleželi k první čtvrti svobodnické kraje čáslavského. Tvrz zdejší, po níž nezbylo žádné památky, patřila r. 1414 Dětrichovi ze Studené a r. 1440 Janovi ze Studené. Týž ještě r. 1464 se připomíná. Opodál vsi leží vršek řečený »na kostelíku«, kdež někdy snad stával nějaký chrám, o němž však nezachovaly se nám žádné zprávy.

1 hod. ves Petřihotka, též Lhota Petrova neb Lhotka zvaná. V 13 domech bydlí 71 katolíků. Obec ta náležela jako Studená k býv. dom. první čtvrti svobodníků kraje čáslavského.

1 hod. Jiříčky neb Jirice, kteréž čítají v 15 domech 118 obyv. kat. Ves ta náležela druhdy k býv. panství červenořečickému, jakž také i ve XIV. stol. zřejmě se připomíná. Opodál vesnice na vysokém ostrohu, který obtéká potok lukavecký, spatřují se zbytky někdejšího hradu, ježž obecný lid »kočičím hradem« nazývá.

194. Černivsko.

Napsal Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích.

V Černivsku, jež v starých památkách pod jménem Czrniwsk přichází a v obecně mluvě Černisko sluje, stojí farní kostel Nejsvětější Božské Trojice. Malá tato farní obec jest od Březnice asi půltřetí hodiny na jihozápad vzdálena a v milém údolí jakoby ukryta. Že kostel jak zdejší tak i poblížský v Pohoří z dávné doby jsou, souditi možno dle několika starých zpráv, i dle bývalých hrádků a tvrzí kolkolem stávavších. První záblesk v krajině této shledáváme k r. 1088, kde v tomže čase kapitula vysehradská nabyla dvě usedlosti s koláři ve vsi »Sutticich« (nynější Svučice) a jiných pět usedlostí s poddanými ve vsi »Rastileh« (nynější Rástely). V listinách svatojirských k r. 1228 a k r. 1233 uvádí se některé vesnice tehdejší župy Božeňské, a mezi těmi i následující z okolí zdejšího: Podruhlí, Huzinci, Drahinicich a Luscounicich (nynější to Podruhlí, Uzenice, Drahenice, Lučkovice). Patřila dle toho krajina tato

pod pravomoc jak kapituly vysehradské, tak i jeptíšek kláštera sv. Jiří na hradě pražském, a z toho vším právem se souditi dá, že zároveň nějakým kostelem anebo kaplou byla záhy opatřena.

Kdo kostel zdejší vystavěl, zda snad držitelé hradu Křikavy, který hned při samém Černivsku k východu na površí lesnatém se zvedal při rozsáhlém rybníku a jehož památku některé základní a přízemní zdi, den ode dne zlobě živlů přírodních podléhající, do dnes hlásají, nebo zda to byli držitelé tvrzí v nedalekých Hošovicích (ondy Hostišovicích) a Huzenicích, či ještě někdo dříve před rody těmito, asi původně příbuznými, udati jest nesnadno. Prvním, nám známým farářem černivským byl kněz Vilém. Po smrti Vilémově dosadili na jeho místo páni Hugo a Kolomaz z Křikavy (jinak »de Durnstein«) kněze Otu (Otto de Medrosicz), ježž farář kocelovický Pavel r. 1360 uvedl do osady zdejší. Tento Ota

faru černivskou asi dlouho neřídil. Neboť již r. 1364 činí se nová zmínka o uprázdňení se obročí tohoto, kterého se kněz Albert, nejspíše Otův nástupce, vzdal a na jeho místo panem Kolomanem z Křikavy (de Krzikaw) a bratřími jeho Rupertem a téhož bratrem, oběma z Hostišovic (de Hosziessouicz), jakož i Konrádem a bratrem, též oběma z Huzenic kněz Jakub (Jacobus de Rakonicz) sem dosazen a farářem z Mirovic uveden. Jména bratří Kolomana z Křikavy jsou nám známa při obsazování fary v nedalekém odtud Újezdci r. 1363 a 1367, jsou to Bušek, Hugo a Přibík, též jinak Přibyslav. R. 1380 zemřel Jakub a na jeho místo presentovali bratři Bušek, Robert a Henzlín z Křikavy (de Durnstein) ku kostelu černivskému kněze Jakuba z Lisovic (de Lissouicz). Rod pánů z Křikavy vládl toho času také na Obořišti u Dobříše. Neboť když kněz Jakub r. 1394 zaměnití se odhodlal faru černivskou s Petrem, do té doby farářem v Hrádku, dávají k záměně této své svolení Koloman z Obořiště, Henzlín z Huzanic, Jan z Hostišovic a Přibík z Černivska (de Czrnyewsko-Křikava) jako patronové kostela černivského, a potvrzují dotčeného Petra, sem farářem pohořským uvedeného, za nového faráře v Černivsku (Tingl, L. Confirm. ab a. 1393—1399).

První známou nadací ku kostelu zdejšímu učinil r. 1396 Rupert z Hostišovic, darovav k němu jakýsi les a půl kopy grošů na čtyry výroční mše svaté. Jiným dobrodincem jeho byl (dle Balbina: L. Er. Vol. VIII. F. 9.) Jindřich z Křikavy, syn někdy pana Kolomana, jenž věnoval dvě kopy bez osmnácte grošů.

Tento Jindřich jest asi bez pochyby týmž pánem, který sedě na Obořišti, r. 1425 po vzetí téže tvrze od Husitů i se vši čeledí byl upálen, tvrz pak spálena a zbořena. Dle listiny od r. 1653 v archivu drahenickém chované jest prý tehdaž i Křikava od Táboritů pod velením Jana Žižky ztečena a pobořena, načež prý v brzce k blízkým Uzeničkám, jinak Uzenicům (Huzinci, Huzanice), které opět ke hradu Zvíkovu počítány, připojena jest. R. 1442 přichází v listinách Racek z Dlouhé vsi seděním na Huzenicích. Hrad Zvíkov, stojí od r. 1436 v držení pánů z Rožmberka, přešel r. 1473 na pány ze Švamberka. Zdaž i zdejší okolí, totiž Křikava s Uzeničkami tehdy v to počítáno bylo, nesnadno lze určit, neb v době skoro současně objevuje se jistý Tašek z Drahonice na Uzeničkách, jinak též Uzenicích, který v kostele černivském r. 1488 prý pochován, jehož náhrobního

památníku však marně hledáno, ačkoliv dle pověstí se tam do nejnovějších dob spatřovati měl. Tolik jest jisto, že r. 1503 Uzeničky Jindřichu ze Švamberka, pánu na Orlice a Zvíkovu, náležely, jak to zřejmě vysvítá ze smlouvy uzavřené téhož roku v pátek před sv. Urbanem mezi ním a panem Zdeňkem Lvem z Rožmitála a na Blatné. (Arch. zám. v Drahenicích a far. pam. kniha v Černivsku.) R. 1534 vládl na Uzenicích Petr Daliboch z Vodice. V druhé polovici století šestnáctého připadly Uzenice rytířům Bešinům z Běšin, z nichž se okolo r. 1589 Zdeněk seděním na Uzenicích uvádí. Rod ten vládl zde až do r. 1617. Tehdy, po neděli Misericordias, postoupil pan Zbyněk Jiří Běšin z Běšin a na Uzenicích dědictví své spupné a nezavadné, totiž tvrz řečenou Uzenice se vším příslušenstvím, vsi Uzeničkami (zde stála dotčená tvrz Huzenice), Uzenicemi, Černivskem, a celé panství své v těch mezích a hranicích, v nichž nadepsané dědictví záleží a také tak, jakž toho tentýž Zbyněk z Běšin na ten čas v držení a užívání byl, panu Vilému, nejstaršímu Vrabskému Tluksovi z Vrábí na Drahenicích a Dešenicích, za 14.000 kop grošů míšenských, dobrých stříbrných a v tomto království obecně berných. (Pam. kniha far. v Černivsku.) Dotčený pan Vilém Vrabský odpočívá v kostele strážiském, kam tehdaž Drahenice farou patřily, v hrobce před velkým oltářem, kterou pro rod svůj byl zřídil. Na sklonku sedmnáctého století objevují se opět Běšinové na Uzenicích, ale jenom na krátko, neboť v krátkém čase jsou tyto spojeny s Drahenicemi na vždy. Na Drahenicích vystřídalo se v potomních dobách více rodů panských, jako rod Valdštýnský, od r. 1795 hraběcí rodina Hartmannů z Klarštejna, z nichž známý hrabě Prokop posledním byl. Po jeho smrti nabyla koupí statku drahenického a tudíž i s ním spojeného okolí černivského kněžna Anna z Lobkovic, choť knížete Jiřího z Lobkovic, která dosud zde vládne a patronkou kostela v Černivsku jest.

Z hradu Křikavy, jež dle nedobrého zvyku našich rodů Durnstein neb i Dürnstein byla přezvána, dochovaly se do dnes trosky více a více mizící, tvrz huzenická ve vsi Uzeničkách proměněna v sýpku a na místě tvrze hostišovické v nynějších Hošovcích stojí nyní poplužní dvůr.

Kostel černivský zasvěcený ku poctivosti Nerozdílné Trojice Boží, od starodávna farní, byl později k pohořskému chrámu Páně jako filialní přidělen. R. 1785 císařem Josefem II. zřízena v Černivsku lokalie, ta pak r. 1856

za faru prohlášena, čímž kostel ke své dávne důstojnosti na novo přišel. Stojí uprostřed hřbitova, jest dvacet kroků dlouhý a osm kroků široký. Loď i presbyterium jsou pokryty stropem. Zdá se, že kostel ten byl vystavěn původně v slohu gotickém, čemuž ještě dosud nasvědčují zbytky napolo zazděných oken gotických na nynějším kůru, kterážto okna, z venku jsouc zázděna, dosti svůj ráz uvnitř zachovala. Stojí zde tři oltáře. Na hlavním vidíme obraz Nejsv. Trojice, na jednom z pobočných umístěna pod obrazem socha Panny Marie, na druhém pod obrazem Spasitelovým socha sv. Anny, obě v zasklených skříních.

Nápisův a náhrobkův v kostele nyní není. A jak by těchto posledních zde bylo, když slouží za schody nebo stupně do chrámu a na kůr! Pouze na jednom, po němž se na kruchtě vstupuje, lze seznati z několika slov: (le)ta panie ... w nedielu po sw ..., že nápis byl český. Písmo samo jest tvaru gotického, a uprostřed náhrobku spatřuje se snad jako znak okrouhlý kámen, mlýnskému podobný, s malou prohlubní uprostřed. Druhý, jehož

se jako schodu do kostela užívá, jest veskrz setřen. Nad předsíní, kudy hlavní vchod do kostela vede, zvedá se věž, od západu k štítu chrámovému přistavěná a plechovým jehlanem pokrytá. V hořejším jejím poschodí visí dva zvony. Z těch velký, 2' 4" v průměru široký má po straně obraz Matky Boží, a ve dvou řádkách kolem čepce tento nápis:

„Geta * boziho * tisnyceho * pyetisteho *
dewateho * tento * zwon * dielan * ke cti *
chwale * pannu * bohu * matce * bozy *
nan * konwarz * dietal * ten * zwon *
przdek ulety *“

Menší zvon jest 1' 5" široký, a dle tvaru písmen jest asi součastníkem prvního. Čteme na něm kolem hořejška v jedné řádce:

„ke cti * a chwale * pannu * bohu * a swa-
lemu * wactlawu * amen *“

Osada celá čítá 1720 osadníků, a sestává ze sedmi obcí, jež jsou: Černivsko, Hošovice, Choboty, Malkov, Nevčelice, Uzenice a Uzeničky. Nynějším farárem jest kněz Josef Hanzlovský.

Pražské kostely za Karla IV. zbudované.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

V. Kostel sv. Jindřicha a sv. Kunhuty.

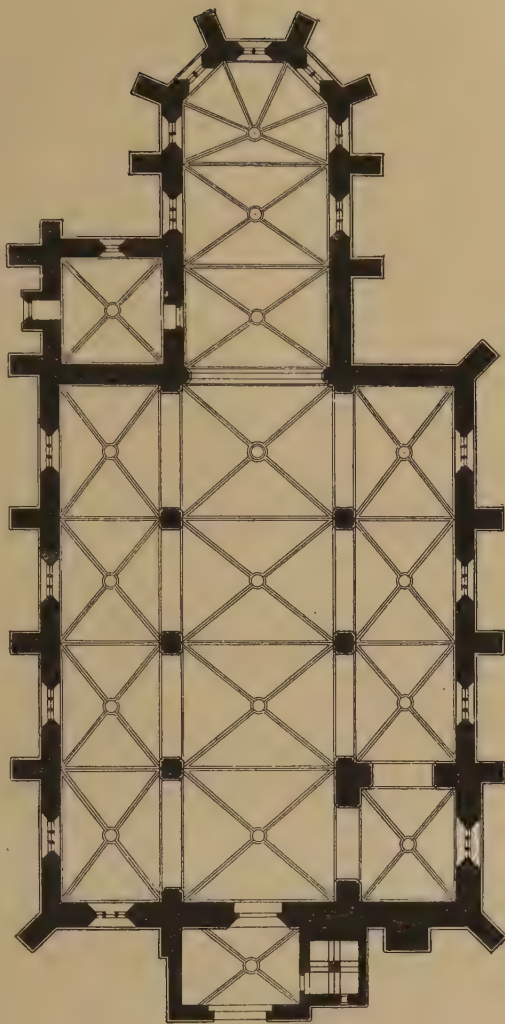
Rozsáhlé prostranství, na němž Karel IV. ku zvelebení královské Prahy r. 1348 Nové město založil, objímalo starou Prahu velkým polokruhem od Vyšehradu až ku Poříčí. Bylo již zalidněno vesnicemi s kostely skromných rozměrů, které s přibývajícím obyvatelstvem buď rozšiřovány aneb zcela novými nahražovány byly, »aby věřící tu usídlení nepřicházeli na úkor spásy své, neb živi jsouc bez jistého pastýře, nebyli jako bez hlavy jmíni«.

Mezi Poříčím a Rybníčkem, kde nákladem řádu křižovnického kostel sv. Štěpána v minulých číslech uvedený zbudován jest, rozkládala se na pozemcích téhož řádu ves Chudobice, ke kostelu sv.-Havelskému přifařená. Zde povstalo nyní prostranné náměstí senné či senovážné, na němž s povolením a vůlí arcibiskupa Arnošta založen jest mezi r. 1348—1351 nový chrám sv. Jindřicha a sv. Kunhuty zasvěcený. Bylť zajisté Karel IV. vroucím ctitelem světce, který o rod Přemyslovců, z něhož císař a král český dle matky pocházel, nemalých zásluh si byl získal. Řád křižovníků pak, od

něhož nový chrám zbudován jest, s vděkem byl pamětliv dobroditelky své sv. Kunhuty, chotě krále Přemysla Otakara II. Oldřich, mistr špitálu sv. Františka († 1350) počal kostel stavěti, vyžádav si svolení arcibiskupa a nástupce jeho Jindřich jej dokončil, načež arcibiskupem Arnoštem r. 1351 posvěcen a za farní povýšen jest současně s kostelem sv. Štěpána. Oběma chrámům, nákladem a na pozemcích řádu křižovnického zbudovaným, vyměřeny jsou v únoru r. 1351 farní obvody, načež dne 16. března téhož roku arcibiskup Arnošt vrchnopastýřskou listinou oba chrámy za farní prohlašuje a vykázané jim osady potvrzuje. Kolem chrámu založen jest zároveň rozsáhlý hřbitov.

Osadu novou spravovali faráři z řádu křižovnického, jimž na výpomoc dán jest střídník, sakristián, kazatel a správce školy. Při visitaci dne 11. října 1379 shledáno, že jest kostel pěkně ozdoben a že má bohoslužebné náčiní v bezpečnosti. Z doby té snad pochází staročeská archa, kterou farář Schönpflug (1719—1742) do města Jilového, rodiště svého, daroval, která dosud jest nej-

vzácnější ozdobou far-ního chrámu tamněj-šího; obrazy oltáře sklá-dacího, rozměrů dosti značných, vyžadují však již nutně důkladného obnovení. Křížovníci spravovali osadu do r. 1419, kdy chrám od Husitů uchrácen a fa-ráři jejích obsazen jest. Prokop z Plzně, který zde s krátkou přestáv-kou od r. 1435 až do r. 1457 farářoval, pa-trčil mezi nejmírnější stoupence strany své, usilovav s Příbramem, s nimž od r. 1439 byl administrátorem strany pod obojí, o smír ná-rodu českého s Církví katolickou. Maje vyni-kající účastenství v teh-dejším ruchu nábožen-ském horlil ve spisech svých proti Táborům, zejména proti Janu Že-livskému. Za něho byl kostel biskupem Fili-bertem, legátem Basi-lejským, znovu posvě-cen dne 18. dubna 1438. Křtitelna cínová v ko-stele dosud zachovaná s vypuklými obrazy sv. apoštolů a českým ná-pisem zhotovena jest r. 1487 za faráře To-

biáše z Hradce Krá-lové od konváře Ja-notky. Brzy po něm, za faráře Jana Búchala (1509 — 1521), který v záležitostech strany kališnické byl dva-kráte (r. 1509 a 1513) u krále Vladislava v Budíně, ulit jest roku 1518 nejstarší zvon sv.-jindřišský »Maria«, 10 centů těžký, od zvonaře Bartoloměje na Novém městě s latin-ským nápisem: »Aj, já zvon nikdy marně nezaznívám, hlásám svátek neb požár či pohřeb slavný«. Když Vladislav II. dne 13. března v Uhrách ze-mřel, konali za duši jeho novoměstští Pra-žané v kostele zdejším slavné služby Boží zá-dušní. »I učinili pro-cesi, vybravše zname-nitých měšťanů osm, kteří v černých šubách kuních, aksamitem i a-tlasem pošítych oble-čení jsouce, máry nesli se znakem královským, primátor nesl korunu pozlacenou, jiný kon-šel žezlo, jiný jablko říšské, jiný praporec; za marami šel obecný

lid a každý nesl v ruce hořící černou svíci. | se čemu podiviti, rovně jako by tu král
A k tomu divadlu mnoho lidí šlo a bylo | osobně ležel.

Rafael Santi.

Píše *F. J. Lehner.*

(Rafael stavitelem chrámu sv.-Petrského.)

V umění stavitelském spočívá zvláštní kouzlo. Stavitel budující pyšné památníky osvědčuje nejvýrazněji tvořivou sílu svou. Tím se vysvětluje, že právě nejlepší umělci jiných oborů vábení mocí neodolatelnou zaslavčují zejména konec života se zvláštní zálibou umění stavitelskému. Také Rafael poutala v posledních letech života architektura nejvíce. V době té bylo snáze od něho obdržeti plány stavební, než obrazy.

Kde získal však Rafael potřebných vědomostí stavitelských? Jest povědomo, že Baccio d'Agnolo ve Florencii byl jeho důvěrníkem. Ze jmen mužů, kteří v dílně Bacciově za zimních večerů často se scházivali, lze souditi, že záležitosti architektonické bývaly hlavním předmětem zábavy. Patrná příbuznost staveb Bacciových (palác Bartolini ve Florencii) s palácovým slohem Rafaelovým nasvědčuje, že ony schůzky byly snad první školou, v níž Rafael umění stavitelskému se přiučoval. Co ve Florencii započal, v Římě dokonil za šestiletého obcování s Bramantem. Architektonické pozadí vatikánských fresk Rafaelových poučuje nás, kterak mladší umělec přilnul ku starému mistru. Vždyť nákres síně chrámové ve škole athénské připisuje se přímo Bramanteovi. Rafael osvědčuje však nejen podivuhodnou vnímavost k Bramanteovým myšlénkám stavebním, nýbrž pokouší se též o samostatné tvoření. Chrám na obrazu Heliodorova vyniká krásnou skupeninou prostory a budovy na čalounech ukazují množství tvarů šťastně komponovaných. Aby úplné samostatnosti nabyt, přidržel se též Rafael knihy, z níž veškerí architekti římského šestnáctého bohatého poučení čerpali a bádali pilně na Pantheonu.

Nejdůležitější událostí pozdějšího uměleckého života Rafaelova bylo řízení stavby chrámu sv.-Petrského, jež mu po smrti Bramanteově svěřeno bylo. Zpravuje nás o tom sám v listu k ujcí svému Šimonu Ciarla-ovi (1. července 1514). »Mně naprosto nelze na jiném místě dliti kromě Říma, z lásky ku stavbě sv. Petra, kterou jsem po Bramante-ovi přijal. Které místo na světě bylo by však také důstojnější Říma a který podnik ušlechtilější budovy sv.-Petrské. Jest to první chrám světa a největší budova, která kdykoliv se spatřovala. Bude vyžadovati nákladu jednoho

miliónu ve zlatě přesahujícího a dlužno vám věděti, že papež na tom se usnesl, vydati ročně na stavbu 60.000 dukátů a že na nic jiného nemyslí. Za společníka dal mi velice zkušeného mnicha, přes osmdesát let starého. Nebo papež věděl, že mnich onen jen krátký čas ještě živ bude a tuť Jeho Svatost na tom se ustanovil, že mi ho dá za společníka, abych se od něho učil, má-li snad nějaké krásné tajemství v architektuře a takto stále dokonalejším se stával v umění stavitelském. Nazývá se Fra Giocondo. A den co den dává nás papež k sobě volati a bavi se s námi o stavbě této.«

Uvedený mnich Fra Giocondo řadí se k nejznamenitějším osobnostem onoho věku. Vynikal tak obsáhlou a všestrannou vzdělaností, že nazýván jest živou knihovnou veškerých vědomostí věku starého i nového. Jest jedním z nejlepších Graecistů, sbírá nápisy, vykládá válečné výpravy Caesarovy, vyniká znamenitými vědomostmi hydraulickými a botanickými a provádí v rodišti svém Veroně, v Benátkách a Paříži znamenité stavby.

Od 1. dubna 1514 uvádí se Rafael v účtech sv.-Petrské pokladny stavební s ročním platem 700 dukátů. Úředně ustanoven jest stavitelem velechrámu 1. srpna papežským brevem:

»Jelikož kromě umění malířského, v němž všickni lidé znají zásluhy tvé, také v umění stavitelském architekt Bramante tak vysoko tě cenil, že na smrtelném loži za to měl, aby ti stavba chrámu knížete apoštolského jím započata svěřena byla, což jsi také sám tak důmyslným způsobem a dostatečně osvědčil dokonáním modelu, jehož dosud nebylo, jakož i předloženým plánem celého díla: ustanovujeme tě, nemajíce žádné větší tužby nad onu, aby chrám tento za největší nádherou a rychlostí zbudován byl, za stavitele se služným 700 zlatých, každoročně správci splatných z peněz ku stavbě určených.«

S jakou svědomitostí Rafael v nový úřad svůj se uvázal, jeví se z listu, který brzy na to psal hraběti Castiglione-ovi, v němž praví: »Pán náš, prokázav mi čest, složil na bedra má těžké břímě. Jest to péče o stavbu sv. Petra. Doufám, že nepodlehnu, a to tím méně, jelikož model, který jsem zhotovil, Jeho Svatosti se líbí a čet-

nými krasomilci se chválí. Nesu se však myšlenkami mnohem výše. Rád bych objevil lepší tvary budov antických, nevím však, nebude-li to let Icarův. Velikého světla udlí mi Vitruv, nikolivěk však tolik, aby postačilo.«

Také zevní poměry jej nutily, aby veškerou sílu ve prospěch díla napjal. Fra Giocondo zemřel již v letě r. 1515 a Giuliano, třetí spolustavitel chrámu, pro stáří a nemoc vzdal se úřadu svého 1. července 1515, vrátiv se do Florencie. Zůstalo tedy řízení stavby Rafaelovi samotnému. Teprv r. 1517 přidán jest mu k žádosti jeho nový pomocník v osobě mladšího Antonio da San Gallo, který o rok později (v květnu 1518) služným Rafaelovi na roveň postaven jest, aniž by však byl domohl se stejného vlivu s ním.

Vykonávatelem plánů Rafaelových byl zkušený stavbyvedoucí Giuliano Leno, již za živobytí Bramante-ově při stavbě chrámu zaměstnaný, muž »dovednější v provádění nákresů a vůle jiných, než v navrhování vlastních plánů«.

Z poměru Rafaela k Bramanteovi, jímž ku pokračování budovy započaté doporučen jest, lze souditi, že na návrzích předchůdce a mistra svého samoděk ničeho neměnil, což i písemnými doklady 16. věku se potvrzuje. Serlio velebí Rafaela jakožto dokonavatele plánů Bramanteových a Panvinis podotýká, že krácel v šlépějích předchůdce svého. Přidržel se měř jeho v prostore střední kuple, uzavřel chor a ramena křížová polokruhem přičiniv k nim ještě chor. Před chorem a kaplí rozkládá se mohutná budova podélná o třech lodích na pilířích spočívající, hlubokými kaplemi po obou stranách sprovázená. Podržel rovněž základní tvar pilířů, jakož i oživení jich výklenky.

Nápadná jest však předstí trojí radou sloupů ozdobená, kterou se vchází do lodě

podélné, v níž sloupy nejsou stejnou měrou rozestaveny. Úprava tato poskytuje sice v půdorysu jasný názor vnitřního rozvrhu chrámového, ve skutečnosti nebyla by však plodila dojem souladný. Ostatně nedošlo ku provedení Rafaelova plánu. Dle zprávy Vasariho obmezila se činnost jeho na opevnění základů pilířů kuple, které Bramante vyvedl až po římsu oblouku sklenuv i oblouky. Nyní se však ukázalo, že základy nejsou dosti pevné, aby unesly tíži na nich spočívající. Tomu odpomoci považoval Rafael za nejbližší úkol svůj. Vasari popisuje obsírně, kterak při tom si počínal. Vykopaly se v určitých odstavcích pod základy jámy na způsob studní, vyzdily se a nad tím sklenuly se oblouky, tak že budova postavena jest na nové zdvo základní.

Dějiny stavby chrámu sv.-Petrského jsou zároveň dějinami stran uměleckých tehdejších v Římě vládnoucích a vzájemně se potýkajících. Každý z pozdějších architektů měl se za oprávněna opravovati chyby předchůdce svého. Jako činnost Rafaelova vykládala se za zřejmé vyznání viny Bramanteovy, bylo opětne i dílo jeho předmětem ostré kritiky.

Mladší Antonio da San Gallo, který po smrti Rafaelově ochotně uvázal se ve vrchní řízení stavby, domníval se, že nejlépe podporovati bude nároky své, když papeži odhalí veškeré poklesky Rafaelovy. Seznam jejich není nepatrný. »Veškerému plánu schází vůbec jasnost a soulad, pilířům lodě pravá míra; loď jest úzká, tmavá jako ulička; vchody do kaplí podobají se štílnám, slovem, veškerý náklad, kterého dosud na stavbu se užilo, jest prostě vyhozen.« Nelze nám zkoumati pravdu výtek Antoniových, jelikož předpokládají věci nám částečně neznámé.

Zpráva výroční

Jednoty pro dostavění hlavního chrámu sv. Víta na hradě Pražském

od 1. ledna 1885 do 31. prosince 1885.

Konajíc svou povinnost podává ředitelstvo Jednoty pro dostavění hlavního chrámu sv. Víta na hradě Pražském ctěné valné hromadě zprávu o činnosti spolkové v roce 1885, a tu především třeba zmíniti se o pracích na nové stavbě, jež také během roku minulého valně pokročily.

I v zimních měsících, v prosinci 1884 a v lednu 1885, po kterou dobu práce zednické a osazování

přestaly, bylo v pracích kamenických v dílnách s menší pílí pokračováno. Zde byly shotoveny veškeré hlavice pro svobodné a nástěnné pilíře určené, při čemž okrasy listové na nich jen z hruba provedeny byly, aby se poškození jich předešlo a budou teprve později podrobně vypracovány. Z profilovaných patek pásův, které nad těmito hlavicemi začínají, byla většina té doby již hotova, takže se s osazováním těchto

částí hned z jara počítí mohlo. V měsíci únoru byly pásy nad svobodnými pilíři lodě chrámové jakož i záklenky klenby jižní postranní lodě provedeny. V měsíci březnu bylo s vyzdíváním pilířů a zřizováním lešení k vůli přepásání pilířů jižní lodi chrámové započato. Poněvadž v zimních měsících veškeré hmoty kamenné hotovy byly, mohlo se s přepásáním těchto pilířů rychle pokračovati, takže koncem června pátý velký pás při křížové lodi zaklenut a uzavřen býti mohl, kdežto současně záklenky žeber klenby jižní postranní lodě z obou stran silně osazeny byly a s vyzdívkou se započalo.

Zároveň byly osazovací práce při jihovýchodním rohu věže, když byla hraničná zeď mezi křížovou lodí a kaplí nejsv. Trojice dvakrát přepásána a lešení vyvýšeno, urychleny. Pilíř tento byl v stavu nejvyšším chatrným, neboť jednotlivé kameny čtvercové dílem následkem ohromného přetížení z větší části byly rozpukány a proto muselo při této práci co nejopatrněji si počínáno býti. Koncem července bylo vyzdívání na tomto místě i s přiléhajícím pilířem a rohy v kapli nejsv. Trojice až do výše hlavic provedeno.

Aby také ještě obě severozápadně ležící kaple výšky římsy dosáhnouti a okenní oblouky v místech těch zaklenuty býti mohly, bylo potřebné k tomu lešení rozebráno a při těchto kaplích zřízeno. Když pak veškeré pilíře jižní vysoké lodi překlenuty byly, přikročilo se k nadezdívce ve všech směrech, i byla tato do konce srpna až do výšky římsy pod triforíem ukončena. Tato jakož i protější část nemůže prozatím přes výši triforíu vyzdívána býti, dokud oprava pilířů křížové lodě na straně východní ukončena nebude a stavba na straně západní k výši druhé galerie nedospěje.

K vůli překlenutí pilířů na protější severní straně započato ještě v měsíci srpnu se snášením lešení na pilířích jižních, aby toto na straně severní postaveno býti mohlo. Koncem září bylo na této straně tak dalece postaveno, že se mohlo s překlenutím obou oblouků počítí. Stěny mezi oběma severozápadními kaplemi, které v dřívějších letech pouze k výši hlavic byly dospěly, byly také vyvýšeny, záklenky klenby postranní lodě i s příčnými pásy na obou stranách zřízeny a rovněž i oba okenní oblouky tam uzavřeny a nadezděny. Lešení v měsíci září u svobodných pilířů lodě chrámové na straně severní postavené bylo během měsíce října směrem k lodi křížové postupně rozšiřováno a pásové oblouky v místech těch v témž pořadí lešením opatřeny. S osazováním přepasů samých počalo se hned jak pod prvníma dvěma oblouky lešení bylo zřízeno, a práce ty tou měrou byly urychleny, že počátkem října první přepas při severozápadním průčelí uzavřen býti mohl. Na počátku listopadu byl pak také již pátý velký pás při lodi křížové a koncem listopadu také severně od pilíře křížové lodi se nalezájící přepas sklenut a uzavřen, načež s nadezdívkou oblouků a s vyrovnáním záklenků se počalo.

Mezi tím pokračovalo se s osazováním čtverco-

vého zdíva druhé polovice severní podpůrné zdi hlavní věže a dosáhla tato koncem listopadu výše z sáhů 3 stop. Na to započato s osazováním okenních oblouků kaplí severních jakož i arkatur na zevnějších obloucích hlavního a obou vedlejších průčelí. Při pracích těchto užito bylo měděných čepů, které z obou stran do kamene zapuštěny a olovem zality byly. Rovněž byly spáry velkých kružeb veskrze měkkým olovem zality. Jelikož také v měsíci prosinci počasí pracím stavebním dosti příznivé bylo, pracovalo se dále jak na severním pilíři lodě křížové tak i na vyzdívce jedné polovice velkého přepasu jakož i na přepasu severním a dospěly zde práce až k římsě pod triforíem, kdežto osazovací práce směrem západním přerušeny býti musely. Od polovice prosince počínaje byly jenom kružby oken kaplových na straně severní dále osazovány. V dílně kamenické byly mimo to kružby jižních kaplových oken a průčelí západního pro letošní období stavební zhotoveny. Zvláštní péči věnovala správa stavby modelování a provedení chrličů, jichž bylo do konce roku 1885 šestnáct pro hlavní římsu úplně dohotoveno. Tak dosáhla stavba na prodlouženém chrámu koncem roku 1885 na zevnější straně a sice jak na severní a západní tak i na jižní straně výšky první galerie, kdežto vnitřní pilíře lodi chrámové vesměs přepásány a na jižní straně až k římsě triforia dále vyzdívány byly, takže jen na straně severní přepasy za příčinou nepříznivé povětrnosti vyzdívány býti nemohly.

Co se prací uvnitř staré části chrámu týče, byla nejprv oprava kaple Martinické dokonána a pomník Jaroslava hraběte Martinice opraven, vyleštěn a dle patrných ještě stop opět vylacen. Dne 26. března byla knížecí Lobkovická hrobka, která od hrobky Martinické zdí na cihlu silnou oddělena jest, otevřena. V ní shledalo se šest dobře zachovalých cínových rakví s nápisy jakož i zlomky cínových a dřevěných rakví. Na jižní straně, při zdi hrobky Martinickou oddělující nalezena kamenná tumba, cihlami na 3" silnými překlenutá. V ní nalezal se rum, uhlí, kusy mramoru, břidlice a střepy prostých, hliněných nádob a malovaných oken, vše ohněm poroucháno. Možno jest, že tato tumba dříve nahoře v kapli stála aneb pod dlažbou kaple přizděna byla a že při velkém ohni r. 1541 víko její zničeno bylo. Nápis nějaký neb známka nějaká, z čeho by se na její původ souditi mohlo, nalezena nebyla. Poněvadž v této kapli prý královna Barbora, manželka krále Zikmunda, pochována byla, nebylo by nemožno, že tumba ta i z oněch dob pochází. Rum byl z ní vyklizen, kosti v hrobce rozházeny jakož i kosti z rozlámaných rakví byly do tumby té vloženy a táž plotnou kamennou uzavřena. Dne 7. dubna bylo klenutí vyzdíváno a nová obruba k víku hrobky zasazena. Člen ředitelstva, c. k. konservator pan František Beneš, veškeré rakve důkladně prohlédl, veškeré nápisy zaznamenal a o výsledku tohoto ohledání pojednání sepsal, které také ředitelstvu Jednoty pro dostavění chrámu sv. Víta ochotně k použití nabídnul. Pojednání to bude v ročníku jednoty uveřejněno. Dne 13. dubna byla hrobka

panem metropolitním kanovníkem Michalem Hornsteinerem u přítomnosti členů rodiny Lobkovické vysvěcena a pak novým víkem uzavřena.

Čtění valné shromáždění již v loni na jevo dalo hluboký zármutek nad těžkou ztrátou, kterou jednota úmrtím Jeho Eminence pana kardinála a arcibiskupa Bedřicha knížete Schwarzenberga utrpěla, a která smutnou příčinou byla, že i knížecí arcibiskupská hrobka v kapli Pernštýnské otevřena a opravena býti musela. Po úmrtí Jeho Eminencí ve Vídni dne 27. března 1885 byla hrobka ta působením nejdůstojnější metropolitní kapitoly dne 30. března u přítomnosti pana probošta dra. theol. Ad. Würfela a metropolitního děkana Vojtěcha Küffera ryt. z Asmannsvilla otevřena a vyšetřena, a když se shledalo, že víko hrobky chatrné jest, ihned nové pořízeno. Tato hrobka tvoří nepravidelný mnohoúhelník a nepochází, rovněž tak jako hrobka Martinicova, z téže doby jako kaple, nýbrž byla později zřízena. V hrobce nalezaly se 4 dřevěné rakve a jedna rakev cinová, kteráž chová ostatky arcibiskupa Ant. Petra hraběte Příchovského z Příchovic dne 14. dubna 1794 zesnulého a velmi bohatě vyzdobena jest. Z dřevěných rakví byly dvě, a sice arcibiskupů Aloise Josefa Kolovrata-Krakovského, zesnulého dne 28. března 1833 a Ondřeje Aloise hraběte Ankvice z Poslawicze-Skarbeku, zesnulého dne 26. března 1838, v dobrém stavu, kdežto rakve s arcibiskupy Aloisem Jos. svob. pánem ze Schrenku na Notzingu a Egmingu, zemřelým dne 5. března 1849 a Václavem Leop. rytířem z Chlumčanských, zesnulým dne 14. června 1830, úplně zpuchřelé byly, pročež je vždy věrná metropolitní kapitula novými dubovými nahraditi dala. U zdi hrobky k postranní lodi nalezá se náhrobní deska z pískovce se znakem Sternberským, opatřená na pokraji gotickým nápisem: »Anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo domenica ante Francisci obiti magnificus vir dominus Joannes de Sternberg . . . orate pro eo.« Pro krátkost času nemohl kámen tento vyzdvižen býti, zdá se však, že se pod ním ještě jedna malá hrobka nalézá. Dne 1. dubna o 11¹/₂ hod. dopolední uložten byl slavnostně zesnulý kardinál do hrobky té, načež opět uzavřena byla.

Upřímná a všeobecná radost jala Jednotu, že knížecí arcibiskupský stolec metropole naší dlouho osiřelým nezůstal, a že spolku popřáno bylo tak brzy slavnostně vyzdobiti místa jeho snaživé práce k přijetí tak důstojného nástupce zvěčnělého protektora svého, o jehož stejně vřelém účastenství, o jehož stejně vřelé podpoře vznešeného úkolu svého ujištěn býti může. Již dne 15. srpna m. r. konáno bylo slavnostní nastolení nejdůstojnějšího knížete arcibiskupa, Františka de Paula hraběte ze Schönbornů, při němž ředitelstvo spolku četnými členy a jednateli zastoupeno bylo. Nového povzbuzení dostalo se spolku také vysoce radostnou zvěstí, že Jeho Svatost papež Lev XIII. v listině praekonisauční vřelý zájem o vystavění sv. Vitského dómu na jevo dáti ráčil. Téhož dne prohlížel si také Jeho Excellence apoštolský nuntius ve

Vídni, arcibiskup Vanutelli, provázen jsa předsedou spolku, panem Františkem hrabětem z Thun-Hohensteinu a členy ředitelstva stavbu chrámu sv. Vitského, při kteréžto příležitosti plně uspokojení své vyslovil s prováděním a pokroky stavby této.

V jak velké míře vznešený úkol Jednoty pro do-stavění hlav. chrámu sv. Víta na hradě Pražském v nejvyšších kruzích a všech vrstvách obyvatelstva vlasti naší uznání dochází, to dokazují četné odkazy a dary účelům spolkovým každoročně věnované. Tak jest nám také na odkazech z roku předešlého uvéstí odkaz zesnulé paní Johany Moravcové roz. Küffer z Asmannsvilla, která již po dlouhou řadu let větší obnosy spolku věnovala a nyní v závěti své užitky z kapitálu 10.000 zl. po smrti příbuzné její na Jednotu pro vystavění hlav. chrámu sv. Víta na hradě pražském přecházející ji odkázala, kdežto jistina sama k dalšímu udržování chrámu sv. Vitského sloužití má. Dále připadlo spolku na odkazech: po paní Marii Preinelterové roz. Rolandové 1000 zl., po panu děkanu Janu Řihánkovi v Malém Boru 2000 zl., po paní Kateřině Hrdinové v Přibrami 500 zl., po panu Jindřichu Scherksovi v Praze 400 zl., po paní Teresii Haydonové 400 zl., po pánech Františku Bošovi, děkanu v Rožmitále a Štěpánu Navrátilovi, faráři z Libouše po 100 zl. c. k. rak. renty, po panu děkanu Jakubu Liškovi v Poříčanech jedna akcie živnostenské banky pro Čechy a Moravu na 100 zl., po panu JUDr. Englovi v Praze 50 zl. a po panu Františku Levickém z Duban 25 zl. Darem obdržel spolek také letos od její císařské Výsosti nejjasnější paní korun-ní princezny Štěpánky značný obnos 300 zl., předsedovi spolku, panu Františku hraběti Thun Hohensteinovi odevzdáno bylo panem P. Hodikem 6000 zl., které jistá paní, jež jmenovaná býti si nepřeje, z vděčnosti za zachránění chotě jejího, spolku darovala; dále od jistého pána, jež rovněž jmenován býti nechce, obnos 1000 zl. a konečně od paní Adély hraběnky Nosticové na výroční památku úmrtí dcery její Gabriely hraběnky Sweerts-Sporkové obnos 300 zl. Mimo to obdržel spolek značnější částky: od české spořitelny 500 zl., od jistého pána, jenž jmenován býti si nepřeje, 200 zl. c. k. rak. renty, od pánů alumnů k. a. semináře v loni vysvěcených 141 zl., od nejmenovaného 100 zl., od neznámé dámy pod známkou »W« 100 zl., od paní Františky Krásové po přání jejího zesnulého chotě 100 zl., od členstva Dědictví Nepomuckého panem kapitulárem Dr. Th. Klem. Borovým 77 zl. 72 kr., od pánů dědiců Josefa Wiederkomma v Praze 70 zl., od pana Frant. Váni, faráře v Maršovicích u příležitosti druhotin jeho 50 zl., od nejmenovaného kněze diecése budějovické u příležitosti 60 letého kněžského jubilea jeho panem gener. vikářem Ant. Horou 50 zl., od »první občanské záložny« v Praze 25 zl., od »Občanské záložny« v Karlíně 25 zl., od dědiců pana Bedřicha Sieverse co památka na něho 25 zl., od kohosi pod známkou »E. V.« panem Emanuelem Všetečkou v Chrudimi 20 zl., a j. v., takže úhrn těchto darů, dar vzácné výše 6000 zl. ovšem

v to počítaje, značného obnosu 8995 zl. 82 kr. dosáhl.

Pokud se týče příspěvků zakladatelů a podpůrců, splatila i letos nejdůstojnější metropolitní kapitola lhůtu 250 zl., Svatováclavská záložna 500 zl. a okresní výbor v Mladé Boleslavi 200 zl., rovněž složil Jeho Jasnost Josef kníže Colloredo-Mannsfeld 3. a 4. lhůtu 200 zl. jednou pro vždy darovaného příspěvku 500 zl. Příspěvek 200 zl. jednou pro vždy složili pánové: Jan Klein, děkan v Činovsi, František Šorejs, bisk. notář a děkan v Rožďalovicích, pan subprior P. J. Koblasa za zesnulého P. Heřmana Kolenatého, priora premonstrátského kláštera na Strahově, slečna Františka Jelinkova a veledůst. pan Václav Štulc, probošt král. koleg. kapituly na Vyše-

hradě; zároveň odevzdal pan prof. Jan Drozd za malostranské městské nižší reálné gymnasium na příspěvek jeho 200 zl. poslední splátku 50 zl. Město Plzeň zvýšilo k návrhu náměstka starosty p. dra. Hauschky svůj roční příspěvek z 10 zl. na 100 zl.

Také sbírky ve prospěch spolku zavedené měly výsledek příznivý; tak odvedla nejdůstojnější kníž. arcib. konsistoř v Praze ze sbírek v diecési pražské roku 1884 konaných 1408 zl. 90 kr. a pro rok 1885 1185 zl. 54 kr., veledůstojná biskupská konsistoř v Č. Budějovicích 181 zl. 55 kr. Sbirka o slavnosti Svatojanské vynesla 246 zl. 26 kr. o slavnosti Svatováclavské 72 zl. 72 kr. Konečně sbírky ze schránek na mostě při chrámu 252 zl. 16 kr.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přešeno 1499	27
Dp. Václav Uhlíř, farář v Jesenici	1 —
C. Geyling z Vidně	5 —
Úhrnem	1505 27
Do 2000 schází	494 zl. 73 kr.

Votivní obraz řádů řeholních.	
Přešeno	893 30
Rytířský řád Maltánský prostřednictvím vdp. podpřevora Fd. Wartera k dosavadním 85 zl. dalších	115 —
Úhrnem	1008 30
Do 2000 schází	991 zl. 70 kr.

Votivní obraz šlechty.	
J. kníž. Milost, nejdůstojnější pan arcibiskup, František de Paula hrabě Schönborn	300 —
Úhrnem	300 —
Do 2000 schází	1700 zl.

Buď jméno Páně pochváleno! Skvostná úprava chrámu sv. Cyrilla a Methoda jest šťastně dokonána. Na štědrý den Karlínská osada obětovala Ježíškovi vánoční dárek svůj, na který sama, bez všeliké cizé pomoci složila za dobu tak krátkou 40.000 zl. Poslední den před svatvečerem vánočním zmizely poslední zbytky lešení a o jitřní zaskvěla se za jasného osvětlení plynového celá svatyně v bohaté nádheře své. Radost byla všeobecná, ničím nezkalená. Každý se těšil z toho, že byl účastníkem té oběti Ježíškovi tak ochotně přichystané. Byly přetušeny a blažené ty dvaadvacáté mé vánoce Karlínské! O čem jsem sníval dlouhá leta, stalo se skutkem, Sen se mi vyjevil. Plesala celá osada,

chudí i bohatí, dívky a rodičové, mladí a staří. Slzy radosti perlily se po tvářích, když z kazatelny všem jsem z toho srdce děkoval za tu něžnou lásku k Ježíškovi, jemuž dívky jeho tak vzácný dar vánoční uchystali. Dal mu každý rád, seč byl, chudý z mála, ale ze srdce upřímného, bohatý hojně, ale s křesťanskou skromností. Radost byla obecná a dětinná, vždyť každý cítil se býti dítkem toho dítká nebeského. O! jaký poklad blaha skýtá křesťanu ta víra, která skutkem se osvědčuje. Do knihy života zanesl již milostivý Vykupitel všeliký dárek Jemu zbožně věnovaný. Jistina v nebi na úrok uložená ponese úrok hojný a každý tam jednou radostně s ním se shledá. Byly to veselé vánoce!

Radost vánoční s dítkami otcovsky sdílel milovaný vrchní pastýř náš, Jeho kníž. Milost, nejdůstojnější pan arcibiskup, František de Paula hrabě Schönborn, štedrovečerním nadělením štědře zahájiv sbírku na nový obraz votivní, aby též stav urozený měl památník vděku ve svatyni apoštolů našich. A jelikož dle nejnovějších správ ze Záhřebu první dary na „votivní obraz chorvatský“ scházeti se počínají, jsou tím šťastně zahájeny sbírky na veškeré votivní obrazy jubilejní. Co láska započala, láska doplní. Jednotlivé skupiny národů a stavů dokonají ušlechtilou obět svou.

„Votivní obraz řádů řeholních“ překročil již první tisícovku opětým darem rytířského řádu Maltánského. Důstojný konvent Pražský doplnil dar svůj na 200 zl. Šlechtný vdp. podpřevor, Ferdinand Warter, oběť konventu osobně do Karlína doručil.

Všem dobrodincům: Zaplať Pán Bůh! K díku srdečnému připojuje prosbu za další hojné dary na veškeré votivní obrazy

redaktor.

„Method“, ročník XIII. vycházeti bude jako dosud každého měsíce. Předplatné 2 zl. přijímá redaktor v Karlíně.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, budež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány budež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Retězová ulice číslo 223.

Nákladem vydavatelovým. — Knihtiskárna Politiky v Praze.

METHOD.

Časopis věnovaný umění křesťanskému.

Zároveň orgán odboru

pro výtvarná umění a archaeologii

při

AKADEMII KŘEŠŤANSKÉ V PRAZE.

Majitel, vydavatel a redaktor:

FERDINAND J. LEHNER.

XIII. ROČNÍK.

V PRAZE 1887.

KNIHTISKÁRNA »POLITIKY« V PRAZE — NÁKLADEM VYDAVATELOVÝM.

Obsah XIII. ročníku „METHODA“.

I. Články.

Pražské kostely za Karla IV. zbudované: V. Kostel sv. Jindřicha a sv. Kunhuty. 3. — F. J. Lehner. Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně. 25, 43, 52, 77, 89, 105, 114, 129. — F. J. Lehner. Upomínka na bývalý kostel sv. Valentína v Praze. 28. — O některých starších památkách farního kostela sv. Havla v Praze. 62. — Pozůstatky bývalého farního kostela sv. Martina ve zdi v Praze. 73. — Moric Lüssner. Nová kaple sv. Maří Magdaleny arcib. zámku v Břežanech. 38. — F. J. Lehner. Kolegiální chrám sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. 122. F. J. Lehner. Románské exkurse. 1. Kostel v Chabrech. 134. F. J. Lehner. Archaeologické paralely. 123. — J. Braniš. Votivní obraz bohoslovců česko-moravských v Cyrillo-Methodějské svatyni Karlínské. 49. — F. J. Lehner. Výstava darů jubilejních pražské arcidiecése věnovaných J. Sv. Lvu XIII. 97, 109. — F. J. Lehner. Kněžské druhotiny J. Sv. Lva XIII. 133. Církevní umění na rakouské výstavě ve Vídni r. 1887. 140. — K. Konrád.

Monografie.

Bývalá plebánie a filiální chrám v Gruntě. 67. — Farní chrám Páně a bývalá plebánie ve Zvoli u Jaroměře. 86. — Bývalé plebánie: Švihov. 87. Dolany 88. Štěpánovice 89. Chudenice 99. Poleň 100. Horní a Dolní Úboč 100. Srbeč 101. Habřín 114. — Bývalá plebánie a farní chrám ve Veletově u Kolína 101. — Josef Nechvíle. Kostely a kaple na osadě Netolické. 1, 13, 30. — Farní kostel sv. Vavřince v Pištěně. 39, 55, 61. — Farní kostel sv. Mikuláše v Němčicích. 110, 126, 136. — Jan K. Truhlář. Záboří 64. — Nový Rychnov 75, 85. — Velký Bor 103. — Jan Hille. Osada Velvarská. 91. — Fr. Vacek.

II. Akademie křesťanská.

Měsíční zprávy: 10, 23, 35, 47, 59, 71, 83, 95, 108, 131, 144.

III. Literatura.

Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře, Studie J. Zacha a J. Braniše. 82. Klášterní chrám Obětování Panny Marie v Č. Budějovicích. 83. — J. Braniš.

IV. Různé zprávy.

Kaple sv. Lazara v Praze. 22. — Albertina. 23. — Jednatelská zpráva jednoty pro okrášení chrámu Páně v Karlíně 34, 45. — Komitét na oslavu druhotin J. Sv. Lva XIII. 69, 94. — Dokončené průčelí chrámu Florentského. 70. — Basilika sv. Jana v Lateráně. 70. — Stavba chrámu Ulmského 71. — Obnova chrámu sv. Sebalda v Norimberce. 71. — Nová kaple sv. Cyrilla a Methoda v basilice sv. Klementa v Římě 79. — Popis monstrance v Rybářích pod Mělníkem nalezené. 81. — Konkurence o nové průčelí chrámu Milánského 82. — Jednatelská zpráva jednoty sv. Vitské za r. 1886. 92. — † Jiří Zach. 116. — Zpráva archaeol. sboru »Vocela« v Kutné Hoře. 116. 130.

V. Vyobrazení.

Kostel sv. Jindřicha a Kunhuty v Praze: příční průsek 4, socha sv. Jindřicha 6, svorník s poprsím sv. Kunhuty 6, zvonice 7. Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně; půdorys 26, průčelí 27, chor 44, průsek po délce 53, průsek na příč 54, vnitřek apsidy 78, perspektivní vnitřek 90, 106, loď boční 115, baptisterium 129, Půdorys děkanského a hřbitovního kostela v Netolících. 15, 18. — Půdorys zámecké kaple v Kratochvíli. 32. — Půdorys kostela sv. Vavřince v Pištěně. 42. — Půdorys kostela v Němčicích. 126. Románský kostel v Chabrech, Půdorys 134. Vnitřek 135. Zevnějšek 135.

VI. Příspěvky na votivní obrazy.

12, 24, 36, 48, 60, 72, 84, 96, 120, 144.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo I.

V Praze, dne 30. ledna 1887.

Ročník XIII.

OBSAH: Kostely a kaple na osadě Netolické. — Pražské kostely za Karla IV. zbudované. (Kostel sv. Jindřicha a sv. Kunhuty.) — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc prosinec 1886. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda.

Kostely a kaple na osadě Netolické.

Napsal Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích.

Netolický kostel Nanebevzetí Matky Boží, původně farní a od r. 1743 děkanský, kolem něhož hřbitov se rozkládal, směřuje k východu a jest to zcela obyčejná, zvláště z venku neúspěštilá budova, která do dnes nese na sobě následky požáru, v době války třicetileté ji postihnulšího. Byl chrám do ohně toho o mnoho vyšším a proveden původně v slohu gotickém, jak tomu nasvědčují dosavade jak zakončení presbytáře s operacemi piliří, tak i zbytky původních oken pod střechou, klenutí nyníjší značně přesahující. Jest uvnitř 43 kroků dlouhý, z čehož 25 kroků na loď a ostatek na presbytář vypadá; délku posledního rozděluje dřevěná mříž před čelným oltářem úplně na polovici. Šířka obnáší v lodi 14, v presbytáři 9, v lodi s přistavenou kaplí sv. Barborskou 23 krokův. Kaple sama přiléhá k lodi od jihu a měří 9 kroků délky a 6 kroků šířky. Od jihu stojí při presbytáři také sakristie s přístavkem, v němž dva vchody z venčí, jeden do sakristie, druhý na prostorný oratoř nad touto. Presbytář osvětlen čtyřmi okny, z těch třemi od severu, jedním od jihu a jedno je také za hlavním oltářem, však úplně tímto zakryté. Okna dříve gotická a vysoká jsou nyní o mnoho nižší a mají podobu úplného obdélníku co do své výšky. Do lodi, oddělené pouhým stupněm od kněžského kůru, padá světlo dvěma delšími a tolikéž nižšími

okny, z nichžto posledních jedno je na kůru hudebním a druhé pod kůrem. Tak na straně severní, od jihu též tak. Severní okno první, jdeme-li od hlavního oltáře, má za protějšek kapli sv. Barbory, jižní druhé zase hlavní vchod, před nímž zděná kopka, kostelu právě k okrase nesloužící. Jest v ní uvnitř s obou stran po jednom výkleaku s lavičkou, a u portálu zapuštěna do zdi velká kaňoná kropěnka. Portál jest goticky sklenut, má po pravé straně dva sloupce s podstavci a hlavicemi, za to po levici vnitřní již původně scházel. Dveře s letopočtem 1793 jsou dubové a stejně staré s protějšími nižšími, které otvírají se o nedělích a svátcích, neb když mnoho lidu obcuje službám Božím. Pod kruchtou vchází se nízkými gotickými dveřmi do sklepu pod věž, kde uschovávají se drahocennější věci a náčiní. Celý kostel opatřen jest valenou klenbou, v presbytáři vine se nad okny velká římsa, loď rozdělena polosloupky a pasy na pole a nad okny zde veliké lunety.

Celkem jest zde šest oltářů. V presbytáři zvedá se velký oltář P. Marie s kredenčním sv. Františka Xav., oba za mřížkou, a proti dveřím ze sakristie oltář sv. Jana Nep. V lodi při vítězném oblouku jest oltář sv. Vojtěcha a na druhé straně při kazatelně, na kterou se ze sakristie vystupuje, oltář sv. Floriana, kolem něhož hned přijdeme

do jmenované již kaple. Tu oltář sv. mučednice Barbory. Na dvou posledních oltářích spatřují se sochy, na prvních obrazy.

Na hlavním oltáři zavěšen velký obraz Nanebevzetí Panny Marie. Svatá Máti vznáší se k nebesům uprostřed poletujících andělů, dole u otevřeného hrobu klečí apoštolové s bolestí vzhůru hledící za tou, kterou byli milovali nevýslovně. Obraz sám žádá opravy a má s každé strany dva sloupky, a při těchto po dvou pozlacených velkých sochách. Nad obrazem upevněn znak knížat ze Schwarzenberga, jimž zde přísluší podací právo. Tabernakl s dvířky potažen uvnitř bílým atlasem a z venčí pozlacen. Altare přenosné s ostatky sv. Kandida a Renovaty jest celé mramorové a posvětil je 29. listop. 1883 kard. Bedřich Schwarzenberg. Celý oltář dala nákladem 335 zl. opravit r. 1760 společenstva pekařů a sládků. Na to upozorňuje také nápis na prkně za oltářem: Anno 1760 den 26. Octobris ist dieses Alta staffirt worden von Mier Joseph Putz fürstlicher Mahler und Stafirer. Nové opravy dostalo se mu r. 1846 od píseckého malíře Jana Hubáčka péčí tehdejšího děkana Ant. Herrmanna a městského zkoušeného rady, Mat. Račmayera z Raschenfelsu. R. 1756 obdařen odpůtky sedmi let od arcibiskupa Morice Gustava z Manderscheidu na každý den za duše všech v Pánu zesnulých. Stará ale zašlá památka zachovala se za týmže oltářem. Jest to bývalé sanctuarium s dřevěnými dvířky. Nad nimi v kameni již zčernalém vytesáno hnízdo s třemi ptačátky, na které velký pták, snad pelikán, s hora pohlíží.

Hned vedle po evangeliu jest oltář íček sv. Františka Xav. Světec drží oběma rukama kříž umíraje a s nebe slétají k němu andělé. S jedné strany zdobí oltář poprsí Inda s křížkem v rukou, s druhé proveden slušně veliký rak ze dřeva s holí poutnickou ve svých klepetech. Altare porušeno a mše sv. se zde nekoná. Dne 17. září 1715 píše kněžna Marie Arnoštka z Eggenberga na Krumlově obci města Netolic, že zamýšlí, ano na přímluvu sv. Františka Xav. město i vévodství krumlovské od moru častěji bylo zachráněno, u arcib. konsistoře v Praze vymoci, aby svátek téhož svatého nejen v jejím sídelním městě, ale i v celém vévodství slavně byl konán, a žádá, by obec se všemi společenstvy zdání svá vyjevily, jichž by pak k žádosti připojení se mohlo, při čemž zároveň podotýká, že zachovávání tohoto nového svátku by žádného pod těžkým hříchem nezavazovalo. Jaký výsledek dopis ten měl, nevíme (Archiv obecní).

Zcela jednoduchý jest také oltář sv. Jana Nep., kde obraz představuje téhož svátce klečícího na klekátku před křížem. Na mense svatostánek s kalichem na dvířkách, s každé strany anděl. Altare s ostatky sv. Feliciana a sv. Innocencie posvětil biskup Jan Vác. Kaliničenský.

Na oltáři sv. Vojtěcha zavěšen starobylý a vzácný obraz na dřevě. Svatý biskup oděn jest v přepásanou albu, přes níž dolů pluvial splývá, s nepokrytou hlavou vzhlíží k oblakům a pravici dolů skloněnou žehná. Nad obrazem soška sv. Anny s Ježíškem, dole na mense skleněná skříň se sochou Bolestné Panny Marie se Spasitelem na klíně. Po obou stranách na podstavcích je vždy socha světce. K tomuto oltáři má lid zdejší velikou úctu, denně na něm hoří světla a nejčastěji po hlavním obětuje se zde obět mše svaté. Altare bývalo do r. 1884 na velkém oltáři, posvětil je r. 1734 biskup hr. Jan Rudolf Špork a jsou v něm ostatky sv. mučedníkův Amadea, Celestina a Klemencie. Na tumbě, která zde u všech oltářů dřevěná, je provedena pěkná řezba: sv. Vojtěch, v plášť biskupský oděn, klesá k zemi pod ranou, kterou mu pohan před ním stojící zasazuje kopím do levého boku.

Na druhé straně vítězného oblouku zvedá se oltář sv. Floriana. V pozadí spatřují se polovypouklé hořící domy, v předu stojí slušná soška sv. Floriana s praporem v pravici, v druhé s konví. S každé strany má rovněž pěkné sošky sv. Víta a Filipa, jejichž příznaky však v nedávných letech odpadly. Poněkud níže umístěna za sklem socha bičovaného Pána Ježíše, ale je neuměle dělana. Altare s ostatky sv. Antonína, Felixe, Primitiva a Adriana posvětil r. 1672 arcibiskup Matouš Ferdinand. Také zde má na sobě tumba slušnou řezbu. Mezi domy, na skále stojícími, valí se řeka Enže pod kamenným mostem se třemi oblouky. Na mostě chápají se dva mužové rekovného Florianu, aby jej s velikým žernovem na hrdle mu zavěšeným dolů svrhli do ječícího proudu.

Vedle tohoto oltáře jest kazatelna, pěkné to řezbářské dílo a jistě okrasa chrámu, až bude tento jednou zlacen. Nad baldachýnem stojí dobrý rozsévač, který pravou rukou rozhazuje símě v levé ruce držené. Na roli vidíme již klasnatou pšenici, neboť zrno bylo vpadlo do půdy dobré a přineslo užitek stonásobného; viděti také trní, ale tam bylo semeno udušeno, a na uschlém stromě sedí ptáček, zrno padlo podle cesty a ptáci, nebeští sezobali je.

(Pokračování.)

Pražské kostely za Karla IV. zbudované.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

V. Kostel sv. Jindřicha a sv. Kunhuty.

R. 1529 přistaven jest na jižní straně průčelí kostelního sínec s portálem polokruhovým a klenbou křížovou, z něhož vedou schody na krucht. Nápis na kovové desce v hornější části pilíře opěráciho dává návesti, že práce vykonána jest roku uvedeného. Nad sínem jest přístavek, v němž literáti mivali kancionály své.

Novou příležitost k osvědčení citu dynastického poskytnul osadě sv. Jindřišské slavný vjezd císaře Ferdinanda I. dne 8. listopadu 1558. Konšelé postavili při kostele sv. Jindřicha 1500 pěkných chlapců s bubeníky a korouhevniky stejného s nimi stáří a velikosti. Za dozorce dáno jim 12 počestných měšťanů vzrůstem chlapce nepřevyšujících. Podobně uvítán jest r. 1562 císař Maximilian II. ku korunovací do Prahy slavně vjíždějící žáky školy sv. Jindřišské, kteří jej očekávali s věnci na hlavách, jsouce oděni dlouhými řízami, z nichž jeden Musu Erato představující báseň na uvítanou odříkával. Byla tehdaž u sv. Jindřicha proslulá škola o 3 vyšších třídách, čítající 49 žáků, kteří též kůru literátskému na kruchtě vypomáhali, začez na výživu jejich přispíváno. Žáci z venkova bydleli buď ve škole neb v kostelních přístěncích. Chudí (mendlíci) živeni jsou dobrodinci, z nichž mnozí i v závětích jich pamětlivi byli. Učitelé pak stravováni jsou od farářů při vlastním stole jejich. Z rektorů školy prosluli Pavel Kristián z Koldina, latinský básník a český spisovatel právnický (1552—1562), a Jan Kampán Vodňanský, slavný professor na vysokém učení pražském, latinský básník, který r. 1598 připsal dějepisnou báseň o událostech současných literátům kůru sv. Jindřišského. Vrátiv se potom do lůna církve katolické, pochován jest v kostele Božího Těla r. 1622, kam faráři za dob kališnických v den Božího těla s nejsvětější Svátostí slavné průvody konávali. Někteří z farářů odbočili k lutheránství a k jiným zjevným bludům, jako mistr Martin (1553), který vydal spis český brojící proti počtě obrazů Svatých, Jan Včelinus (Včelice), jenž veřejně »opata« Slovánského s ženou oddal, začez uvězněn býti měl, Jiří Hanuš Landškrounský (1599—1502) byl pak zřejmým Lutheránem, jakož i Vít Fagellus, jenž r. 1621 z Prahy vypovězen byl. Kališník Vavřinec Hanzburský směl ještě r. 1622 o velikonočním svátku v kostele napo-

sled pod obojí podávati. Že za takové správy památkám umění malířského a sochařského valně asi se nedařilo, snadno lze domyslit si. Z těch let jen dvě nehody jsou zaznamenány. Při spouštění makovice s kostelní věže r. 1585 přetrhl se provaz, makovice spadla a rozpoltila se ve dvě. V den Mladětek r. 1612 shodil víchř věžičku nad kostelní lodí.

Zlomená věžka novou nahrazena jest a zlatá makovice zase zaskvěla se nad svato-stánkem Karlovým. Národ český procitnul z mrákot dlouhé, dvoustaleté choroby duševní. Lékař nebeský nedal zahynouti nemocnému. Kdyby prozřetelnost Boží nebyla zastavila kolo dějin, dneš národ český nebyl by jmenován v řadě národů živých. Národ Lutheránský byl by utonul v moři Německa protestantského. Bář rozpoltěná opětne v jedno sloučena jest. Víchř zřítíl věž červem prohlodanou. Nová věž byla znamením nové síly a jednoty.

R. 1622 dal císař Ferdinand II. podací právo kostelů pražských arcibiskupovi Arnoštu Harrachovi, který též k sv. Jindřichu dosazoval faráře katolické. Protestantství pokusilo se sice ještě jednou o uchvácení kořisti — marně. Když Sasíci r. 1631 do Prahy vpadli, protestantský kazatel mistr Karel Kruppius zmocnil se násilím kostela sv. Jindřicha, ale na krátko a naposledy. Od té doby starý kostel katolický zůstal již katolickým. Po právu měl ovšem vrácen býti Křížovníkům, kteří jej zbudovali a drželi až do válek husitských. Pro nedostatek kněží zřekli se tito r. 1646 práva svého a císař Ferdinand III. dal r. 1649 podací právo obci nového města Pražského. O rok dříve (1648) byl kostel za obležení Prahy od Švédů u velkém nebezpečí. Pevná zvonice jeho výtečně hodila se »vartýřům« za tvrz, odkud ke straně blízkých hradeb stříleli na Švédy, jichž mnoho pobito bylo. Na odvetu stříleli tito na chrám, který kulemi jejich velkých škod utrpěl. Tehdejší farář Tichý spatřil pumu přímo nad kostelem se vznášející; zažehnal ji ve jménu sv. Barbory, která spadla na hřbitov a kostelu neublížila. Na poděkování učinil slib, že na témž místě, kde spadla, vystaví kapli sv. Barbory. Sládci pražští pak pochovali zde na hřbitově soudruhy své tehdaž na hradbách zabitě. Po šťastném obhájení Prahy magistrát Novoměstský za-

vázal se slavným slibem, že památku hrdinských bojů oslaví každoročně s veškerými úředníky a staršími pořádků řemeslnických v den Všech Svatých společným přijímáním, což skutečně dalo se po celé století.

Když po hrůzách třicetileté války obyvateľstvo se zvolna zotavovalo, nastala v životě církevním přeutěšená doba nevídané obětavosti a příkladné horlivosti, jevíci se budováním nových, přestavováním, rozšiřováním, obnovováním a nákladným upravováním starých chrámů, jakož i zřizováním různých bratrstev náboženských. Byly to skutečně hody lásky ustrojené s radostí nad nově utuženým svazkem míru a jednoty s Církví katolickou. V nejkrásnějším světle se tu objevila ta staročeská povaha, která pro Boha a víru schopna jest každé oběti. Vše závodilo v živém osvědčování víry své. Kamení pomníkové budov kostelních, nepřehledné galerie obrazů kostelních a soch posvátných jsou výmluvnými svědky nadšení onoho.

Četní stavitelé, malíři a sochaři nebyli takměř ani s to, aby zadost činili tolikerym požadavkům. Je-li se stránky umělecké želeť toho, že neobyčejný a toho druhu snad jediný ruch obětavosti náboženské dostavil se v době renaissance slohu renaissance slohu církevního; se stránky náboženské doba tato zůstane nejskvělejší érou živé víry a dojemné bohabojnosti národa českého.

Co po vlasti všeobecně se dalo, spatřujeme rovněž u sv. Jindřicha. Farář Tichý odešel na jinou faru a po opětém návratu brzy zemřel, tak že nebylo mu lze zbudovati při ko tele kapli sv. Barbory, jak slibem se byl zavázal. Učinil tak nástupce jeho, farář Kašpar Vojtěch Makarius. Metropolitní prelát Dlouhoveský z Dlouhé Vsi položil k ní základ dne 6. srpna 1672 a probošt Nebeský z Blumenberku ji posvětil dne 18. listopadu 1673. Kaple ta mívala někdy věžičku se zvonkem r. 1683 ulitým. Na památku vzniku jejího zavěšena jest na klembě koule ze dřeva, zhotovená v podobě oné koule, která r. 1648 sem dorazila. Na pravé stěně spatřuje se ve výklenku starý obraz Panny Marie Etinské, který míval mnoho

ctitelů obětmi jej zdobivších. Farář Makarius učinil jej r. 1681 dědicem jmění svého, o čemž svědčí nápis zde umístěný. V této kapli mívalo své časté pobožnosti slavné druhdy bratrstvo sv. Barbory k vyprošení šťastné hodinky smrti, nástupcem Makariovým, farářem Ondřejem Košinou (1682—1707) zřízené a hojnými odpustky nadané. Zde měli členové bratrstva zvláštní sklípek, o pohřbech soudruhů nosili zvláštní oděv a vládli spolkovým jméním. Zakladatel bratrstva vydal český spis o sv. Barboře (r. 1691) a správcové záduší vydali jiný spisek o sv. Barboře pro bratrstvo »Zaslíbená sv. Jindřišská dcerka sv. Barbora«. Farář Josef Benedikt Schönpflug z Gamsenberka, kanovník staroboleslavský (1719—1742), o obrácení nekatolíků na víru katolickou horlivě pečující, který na osadě své usadil řeholnice Celestinky, získal z Říma pro kostel ostatky této světky a zvelebil bratrstvo, v jehož

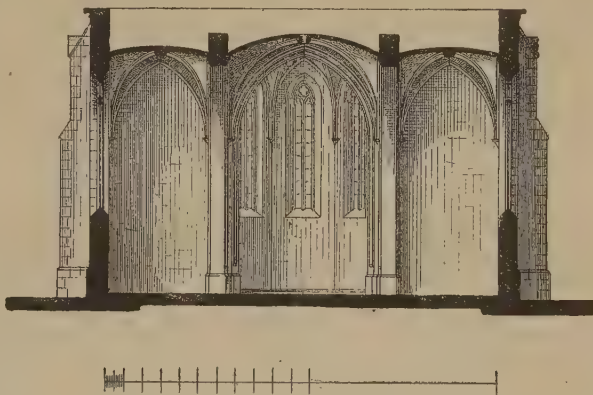
ředitelstvu zasedali nejvzácnější osadníci, tou měrou, že až do zrušení rozkazem Josefa II. r. 1785 mnoho členů čítalo.

Druhá kaple Navštívení Panny Marie v lodi jižní přistavěna jest r. 1688 odkazem a nákladem Matěje Malanotte de Galdes, profesora na

vysokém učení pražském a král. fiskála († 1685), jak dosud oznamuje znak zakladatelův nad obloukem v barvách malovaný.

Třetí kapli sv. Lukáše zbuvoval k lodi severní r. 1696 Jan Lukáš Krocín z Drahobejla, radní novoměstský, jehož znak nad obloukem se spatřuje.

Uvedenými třemi kaplemi slohem tehdejšího věku zbudovanými pozbyl sice zevnějšek jednotné úhlednosti a slohové soustavnosti své, vnitřek však co do architektury podstatně porušen nebyl. Příkladu zakladatelů kaplí následovalo mnoho jiných dobrodinců, kteří chrám obrazy ozdobovali. Vyskytují se tu umělecká díla veškerých tehdejších mistrů, z nichž tuto uvádějí se pouze znamenitější: Karel Škreta ze Závořic (1604—1674), (Zvěstování Panny Marie); Petr Jan Prandl (1660—1739), sv. Maří Magdalena pod křížem klečící (?); Václav Vavřinec Reiner (1686—1743), neposkvrněné Početí

Marie Panny, Proměnění Páně; premonstrát strahovský Siard Nosecký (1693—1753), Maria Panna uprostřed 14. sv. Pomocníků; Jan Jiří Heintsch († 1713), sv. Jindřich a sv. Kunhuta na hlavním oltáři, sv. Cecilie, a j. Nejstarší obraz jest kopie starožitného obrazu Marie Panny Štěpánské, který býval v čas velikého sucha v průvodu nošen na Vyšehrad. Dlužno zmíniti se rovněž o obrazu Marie Panny Pasovské, před nímž němečtí osadníci v moru r. 1713 konali na Koňském trhu v dřevěné kapli služby boží. Býval velmi ctěn a mnohými obětmi ověšen, načež lupiči častěji se odvažovali. Vedle obrazů českých jest zde též vzácný obraz soudobého vlaského mistra Francesca Trevisaniho (1656—1746), na němž se ukazuje svatá Rodina, Panna Maria s Ježíškem, jemuž sv. Anna ruku libá a sv. Josef. Nástin obrazu jest v obrazárně drážďanské. Znameníť obraz koupil od malíře biskup Jan Rudolf hrabě Špork za 100 dukátů. Krásnil domácí kapli jeho a závěti daroval jej r. 1759 kostelu sv.-Jindřišskému.

Vedle četných obrazů má chrám též nemalé množství soch ceny více neb méně podřízené. Jednotliví osadníci zřizovali totiž zejména v první polovici a na počátku druhé polovice 18. století vlastním nákladem četné oltáře v úpravě onoho věku, bohužel na úkor starých památníků středověkých. Po odstranění gotické archy přenesen jest sem r. 1784 hlavní oltář ze zrušeného chrámu sv. Kříže Většího u kláštera Cyriaků za 500 zl. koupený. Moderní úpravou pozbyvala svatyně své dřívější ctihodnosti, což dovršeno jest r. 1738, kdy i pilíře mramorovým stukem obloženy a korintskými hlavicemi opatřeny, klenbová pak pole barokními ozdůbkami sádrovými znešvařena jsou. Tehdáž bezpochyby zbavena jsou též okna prutů i kružeb gotických. K upřílišněné horlivosti přidružila se posléze i zhoubná pohroma živelní. Nevšední okrasou chrámu na venek byla vysoká střecha staročeská, kterou stejnolodní chrámy v Čechách se pokrývaly, se štíhlou věžičkou z prostředku vysoko k oblakům se vznášející, svrchu ozdobenou makovicí, měsícem, hvězdou a křížem s paprsky, vše široko daleko zlatem zářící. Na střechě choru seděl lepý sanktusník a věž kostelní chlubila se štíhlým jehlancem. Dne 5. července 1745 za nepřítomnosti faráře Dvořáka, který téhož dne v klášterním kostele sv. Prokopa na Sázavě o pouti kázal, strhla se prutká bouře, blesk zapálil věžičku staročeského krovu chrámového, který i se sanktusníkem lehl popelem. Jelikož plamen skrze otvory svorníků klenbových šlehal

i do vnitř chrámu, mezi požárem odnesena jest nejsv. Svátost s poklady kostelními do kláštera Celestinek. Hořící trám dolů se zřítivši zabil vojáka věci kostelní vynášejícího, poraniv 4 jiné lidi. K ohni přikvapil též arcibiskup Manderšejd. Po požáru pokryt jest kostel sprostým krovem, který dosud chrám zohyzduje. Když napotom o půlnoci 10. února 1756 vichr srazil celou vrchní část vrchního štíhlého krovu nad kostelní věží, která zřítivši se střechu prorazila a kus zdi věžní pobořila, dostalo se jí za náhradu copového tvaru, který podnes na ní straší. Za pohromou živelní přišla hned v zápětí roku následujícího (1757) pohroma válečná. Prusáci, kteří již r. 1744 vynutili na záduši kostela 10.000 zl. výpalného, nyní opětě Prahu obléhajíce, vztekly na kostel střelili. Dvě kule prorazily mříži v okně sakristie, jiná kule pobořila její klenbu, pět dalších prorazilo střechu a klenbu kostelní. Metajíce na kostel ohnivě koše smolou a sirou naplněné usilovali jej zapáliti, což se jim bohudík nepodařilo, jelikož oheň vždy ještě v čas byl udušen. Pouze ciferníky na hodinách zvonice jsou zničeny a sochy sv. Jana a sv. Tadeáše u vchodu na hřbitov nákladem faráře Jelínka r. 1709 zřízené, potom od dobrodinců opravené a později (1827) před průčelí chrámu postavené jsou porouchány. Přípomenu-li, že po Prusácích byl chrám po tříkrát v letech 1773, 1786 a 1800 od svatokrádežníků o klenoty oloupen, že jmění bratrstva sv. Barbory a sboru literátů z rozkazu Josefa II. r. 1785 bylo zabaveno, v letech pak 1794—1810 stříbrné náčiní státu odevzdáno jest, netřeba diviti se, že po tolikých pohromách chrámu mnoho nezbylo. Více než ztrát, jakých svatyně na klenotech a přesnosti architektonické utrpěla, jest želeť zániku klenotů duchovních, jichž chrám pozbyl násilným zrušením bratrstva sv. Barbory a sboru literátského. Literáti latinští oslavovali posvátným jazykem liturgickým, velebným chorálem sv. Řehoře, později pak i umělými zpěvy polyfonickými slavnou bohoslužbu zpívanou na všechny dny nedělní a sváteční. Literáti čeští pak velebili Hospodina milým jazykem sv.-Václavským při veškerých jiných pobožnostech, při oběti mešní, před službami Božími a po nich, ráno a odpoledne, dne nedělního a všedního. Zejména zpívali po celou dobu adventní z vlastní kruchtý jím vykázané každého dne na úsvitě od 1/25. do 6. hodiny utěšené »Rorate« staročeské za oběti mešní, která mezi zpěvem jejich u oltáře Zvěstování Panny Marie rovněž »Rorate« zvaného sloužena byla. Byla to

ctihodná a nemalé vážnosti poživající jednota pěvecká pod vlastní pečeti, vlastním jménem vládnoucí, jejíž chloubou byly vzácné kancionály na pergamenu psané, které jako drahé klenoty ve zvláštním přístěnku nad síncem za tím účelem zvláště zbudovaným pečlivě se chovaly. Násilným zrušením oloupen jest národ český o podstatný znak národnosti své a jest svatou povinností každého vlastimila, aby vzkříšením jich pod novým názvem »Jednoty Cyrillských« národnosti vráceno bylo, oč osvětářská zpupnost ji připravila. U sv. Jindřicha nezbytný požadavek již skutkem se stal zřízením Jednoty Cyrillské s horlivostí vzornou řízené.

Vylíčil jsem 536letý životopis statečného kmety, narozeného v době slávy národa českého a ve službě církevní sešedivělého. Křest přijal z blahoslavených rukou prvního arcibiskupa pražského, nezapomenutelného Arnošta z Pardubic. V letech pacholectkých koupal a hrál se na výsluní paprsků zlaté doby Karlovy. Jinocha uchvátila v okovy vzpoura z ciziny do vlasti zavlečená. Oči jeho patřily s hrůzou na krvavé divadlo bratrovražedné války. Nad hlavou dospí-

vajícího muže snesla se nejednou litá bouře hučel hrom, blesky se křižovaly.

Když dozřel v muže, setřásl okovy a zajásal nad novou svobodou, za kterou udatně a vítězně bojoval. Požehnaná rodina dítek k otci mile se tulila. Mnohé z nich udávil mor, — ale Job nereptal. Blesk zapálil útulné přístřeší jeho, — ale Job nereptal. Prošel všemi útrapami cesty křížové, — ale Job nereptal. Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal, Pán Bůh zase dá. Koho Bůh miluje, toho křížem navštěvuje. Buď jméno Páně pochváleno. Tak z muže stal se kmet, který očekává obrozené mládí. Nebo v Cirkvi katolické jest ta zázračná koupel, která

kmety obrozuje v jinochy tváří květoucích. Takové jsou dějiny chrámu sv. Jindřicha a sv. Kunhuty.

Kolkolem přibýtku živých jest zahrada dítek libě odpočívajících. Kolem chrámu rozkládal se farní hřbitov, který rozsáhlostí svou čítán jest k největším hřbitovům pražským. Zahrnoval veškeré prostranství nynějších sadů jakož i prostoru mezi farou a zvonici. V jihovýchodním cípu stávala kostnice s věžičkou s 2 zvonky, jimiž při pohřbech se zvonovalo. Před kostnicí byla kaple umrlčí Jerusale-

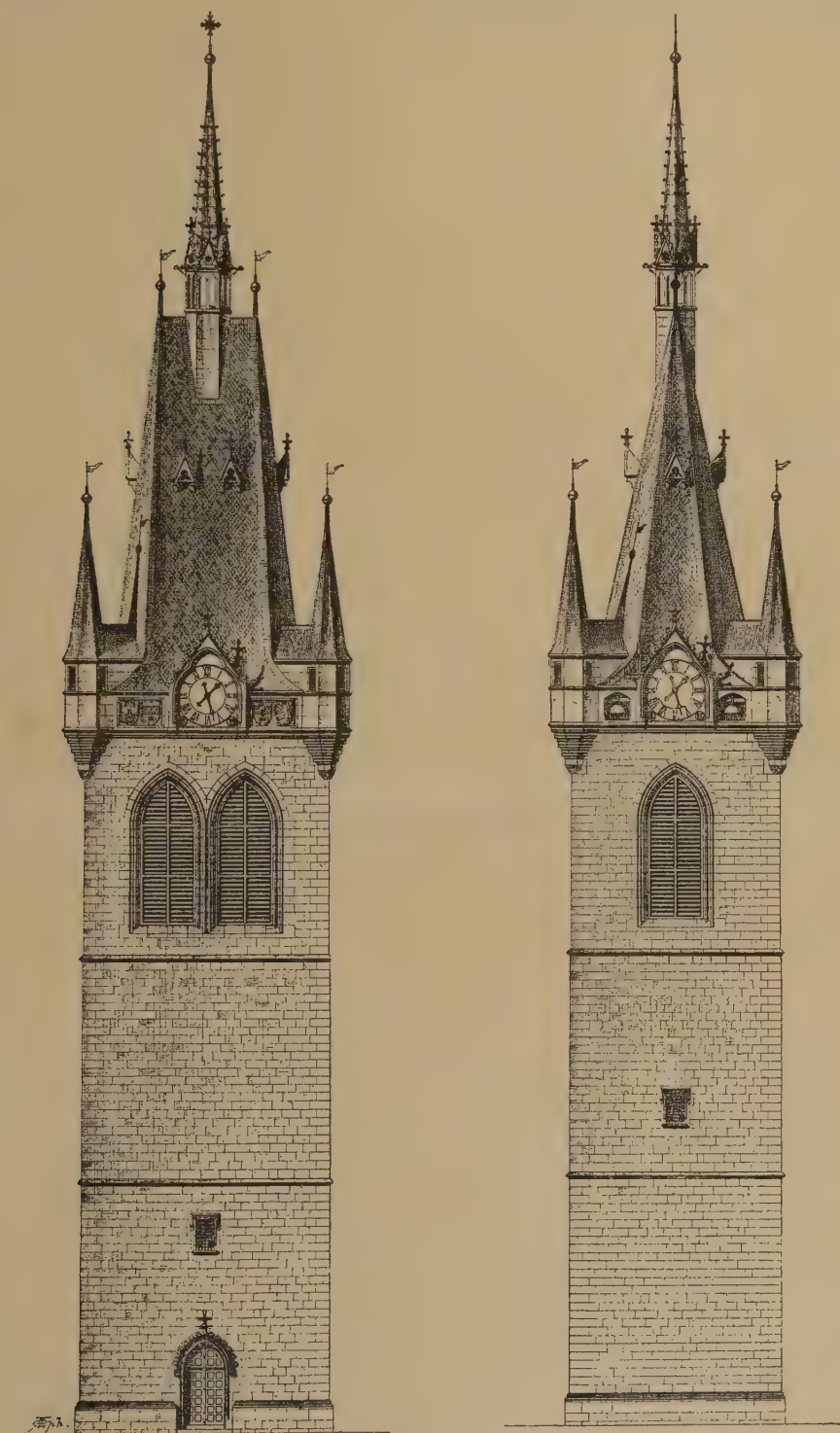
Kreslil profesor Josef Škoda.

Kreslil profesor Josef Škoda.

skou zvaná, dle níž podnes ulice sousední pojmenována jest.

stály od r. 1709 na stráži sochy sv. Jana Nep. a sv. Judy Tadeáše. Jest pamětníkem

Kreslil architekt Josef Mocker.

Hřbitov byl kolem obehnan zdi. Po obou stranách vrat, jimiž na hřbitov se vcházelo, stály od r. 1709 na stráži sochy sv. Jana Nep. a sv. Judy Tadeáše. Jest pamětníkem metel a soudů Božích. Morové rány v letech 1347 až 1361 dávaly četných obětí, jejichž

těla sem pochována jsou. R. 1420 konaly se v chrámu modlitby s postem za odvrácení moru. Řádil nejvíce v 16. století. Za morové rány r. 1507 pochovávalo zde denně po 17. až 20, r. 1520 po 20 až 30, r. 1582 po 40 mrtvolách. Když Švédové r. 1648 Prahu obléhali, pochovávali tu pražští sládkové ve vši poctivosti tovaryše své za obhájení města životy obětovavši. V době morové rány r. 1680 povstaly za branou v obvodu farnosti sv.-Jindřišské dva hřbitovy, Staroměstský s kaplí sv. Rocha a Novoměstský, na němž později kostel sv. kříže zbudován jest, kam z farního chrámu voděny jsou od r. 1724 slavné průvody k poutním pobožnostem. R. 1729 ustanoven jest při kostele zvláštní kaplan, r. 1787 zřízena pak při něm fara. Zeď hřbitova sv.-Jindřišského, táhnoucí se od fary přes ulici Jindřišskou, zbořena jest r. 1827, za paměti pak naši zmizely poslední zbytky její a bývalý hřbitov proměněn jest v sady kostel obklopující.

V severním rohu hřbitova stála zvonice sv.-Jindřišská, o jejímž vzniku a dějinách pronáší se slavný obnovovatel její, architekt a stavitel chrámu sv. Víta, Josef Mocker, ve »Zprávách architektů a inženýrů v království Českém« (sešit III. 1880) v tato slova: »Ačkoliv zvonice u chrámu sv. Jindřicha do velmi pozdní středověké periody stavební spadá, nebylo lze dopídití se ani jména stavitele ani doby, v níž zbudována jest. Věž tato nestála druhdy volně směrem k ulici Jindřišské, nýbrž nalézala se na hřbitově, jehož ohraničující zeď od

severního rohu domu farního vycházela, a jdouc mimo zvonici asi na sáh do Senovážného náměstí vyčnívala, pak východně směrem nynější Jerusalemské ulice se táhla, a odtud směrem téměř kolmým na jih a západ ke stavení farnímu se připojovala. Uprostřed prostranného hřbitova tohoto stál asi ve vzdálenosti 18 metrů od zvonice císařem Karlem IV. roku 1348 založený kostel sv. Jindřicha, k němuž později roku 1529 na straně jižní věž přistavěna jest.

Nelze pochybovat, že volně stojící zvonice mnohem mladší jest kostela, neb teprve, když rozsáhlá kolatura větších zvonů vyžadovala a shledalo se, že zvonice jižní požadavkům nedostačuje, nastala potřeba vystavěti věž rozměrů rozsáhlejších.

Zcela podobné případy udály se i u kostelů sv. Petra a sv. Štěpána, jež vesměs náležely řádu křížovníků s červenou hvězdou a jejichž volně stojící zvonice vykazují tentýž způsob založení ano i podoby. Dle desky věnovací, kteráž na zvonici sv.-Petrské na Poříčí zasazena jest a kteráž udává, že měšťané fary sv. Petra na Poříčí jak z peněz obecných tak i soukromých příspěvků věž tuto potomstvu roku 1598 vystavěti dali, lze tento letopočet i na dobu vystavění obou ostatních věží vztahovati a to tím spíše, ježto užitě stavivo téže jakosti jest, a na zevnějším obložení kvádrovém tatáž znaménka kamennická se vyskytují, kteráž vyjmuta jsouce z abecedy a asi devět písmen zahrnující opakují se pak bezpočtukráte.

A B C D E E G G H O P

Jakou tvářnost zvonice zmíněná po vystavění měla, vyděti lze jednak na mědirytině Sadelerově z roku 1606, jakož i na hlavním reliéfu v chrámu sv.-Vítském z roku 1620. Střecha tvořila osmistěnný jehlan s lucernou v hořejší části a na rozích nalézaly se čtyři nárožní vížky.

Za obléhání města Prahy Švédý roku 1648 užili měšťané pražští věže této k obraně. Roku 1757, kdy Prusové Prahu obléhali, utrpěla věž velice a ještě i nejnovější dobou nalezeny byly patrné stopy dělových kul, ponejvíce na straně jižní, jež zdi zasáhly. Následkem těchto značných škod byla roku 1767 opravena, při čemž obdržela novou střechu jakož i své vížky nárožní. Krásnému pohledu na opravenou věž těšili se však obyvatelé města jen 33 roků 7 měsíců a

18 dní; bylať strašnou, po více dní trvající víchřicí pod lucernou ulomena a sřítla se s hromovým třeskotem o druhé hodině ranní v noci z 29. na 30. ledna 1801. Ulomená část spadla na chrámové kaple sv. Jana z Nepomuku a sv. Lukáše, prorazila klenutí a způsobila velkých škod na oltářích. Snad lze z tohoto případu odvozovati obvyklé u nás pořekadlo, neznáme-li určité doby jakési události, totiž: »Bylo to roku tohoto, když ten velký vítr byl.« Po této katastrofě opatřena byla věž jen přístřeškem; nárožní vížky zůstaly však bez makovic a bez větrných praporečků. Roku 1808 bylo trámů již tak ztrouchnivělé, že značná oprava nutnou se jevila. K návrhu faráře Julia Körnera povoleny byly roku 1822 veřejné sbírky, jichž výtěžek činil 339 zl.

35 1/2 kr.; jelikož však to nestačilo, dal úřad zádušní postavit novou krytku nákladem 1658 zl. 14 kr. V roce 1848 obsazena byla věž za dnů svatodušních c. k. vojskem.

V roce 1864 obral si c. k. appellační rada pan Ferdinand Schmidt z Bergenholdů, kmet 76letý, za úlohu sestavit komitě, kteréžby sbírkami potřebné prostředky na opravu věže opatřilo. Výnos sbírek činil 3549 zl. 35 kr. Následkem chatrnosti jednotlivých částí krovu zejména rozhodla slavná rada hlavního města Prahy, kteráž s velikým nákladem o zachování historických staveb památných dbá, jakožto patron kostela, aby věž důkladně opravena byla, a vyzvala připsím dne 14. července 1874 architekta Josefa Mockra k vypracování návrhu opravního jakož i stanovení nákladu, kterýž c. k. místodržitelstvím v obnosu 30.200 zl. 35 kr. schválení došel.»

Jak půdorys (Method r. XII., str. 139) ukazuje, jest chrám sv. Jindřicha a sv. Kunhuty pravidelně založená budova, skládající se z táhlého choru a tří lodí stejné vysokých, na šesti pilířích spočívajících. Loď střední vyniká šířkou nad obě loď boční a vchází se do ní portálem pravidelně založeným. Síneć nepravidelně založený se schodištěm, jímž na kruchtě sklenutou v prvním čtverci klenbovém se vystupuje, jest přistavěn r. 1529.

Sest čtverhranných pilířů — po 3 s obou stran — po délce goticky prostě přepásaných rozvrhuje veškerou prostoru do dvacíti klenbových polí, křížovou klenbou s žebry a svorníky krytých, z nichž čtvero větších loď hlavní, osmero pak menších loď boční tvoří. Podélné stěny lodí bočních byly v každém obdélníku klenbovém prolomeny gotickým oknem, pruty a kruzbou opatřeným, což později kaplemi sv. Barbory, Marie Panny a sv. Lukáše v druhé polovici 17. věku zvenčí přistavěnými přerušeno jest. Na půdorysu a průseku po délce nakresleném (r. XII., str. 139) ukazuje se chrám v původní podobě bez kaplí a s okny, okrášlenými kruzbou a pruty, které při nešťastném modernisování za své vzaly. K východní straně jsou loď boční zakončeny stěnou prostě vyzděnou, loď však hlavní profilovaným obloukem vítězným otvírá se do choru, o stupeň nad podlahu lodí povýšeného, šířkou a výškou lodí hlavní se rovnajícího. (Str. 4.)

Chor čítá dva obdélníky křížovou klenbou kryté a uzavřen jest pěti stranami osmišenu s tolikéž okny, k nimž přidružují se

ještě dvě okna obdélníku sousedního. Okno střední nyní jest zazděno a velikánem výstavností za hlavním oltářem zakryto, ostatní pak okna prutů i kruzeb zbavena. Obdélník klenbový, k vítěznému oblouku připojený postrádal oken, jelikož na levo vcházelo se do sakristie, nad kterou bývala klenutá klenotnice, kulemi nepřátelskými klenby zbavená, kam nyní pouze po žebříku oběma úzkými okénky vniknouti lze. Obě stěny bezokenné poskytují výtečná pole pro malby nástěnné, až se někomu usmyslí, aby se ujal slohového obnovení a přiměřené úpravy chrámu památného.

Z bývalé úpravy, o níž při visitaci dne 11. října 1379 zjistilo se, že jest kostel pěkně ozdobený, zachovaly se kromě oltáře skládaciho, v kostele jilovském chovaného, pouze dvě památky plastické z doby Karlovy, a to právě obou světců, jímž chrám zasvěcen jest, dosud nikde neuveřejněné: polovypuklá postava sv. Jindřicha, kamenná a polychromovaná, s šezlem na trůně sedícího a svorník pod kruchtou s poprsím sv. Kunhuty, které pan profesor J. Škoda pro »Methoda« laskavě nakreslil s věrností charakteristickou. (Str. 6.)

Zvenčí neposkytuje kostel v nynějším stavu mnoho zajímavého. Opěrací pilíře o dvou ústupcích jsou pravidelně rozestaveny. Na jednom z nich po pravé straně choru spatřuje se kříž kamenný s Rodičkou Boží a sv. Janem po stranách. Věž 16 sáhů vysoká s neúhlednou střechou a přistavěný síneć porušily organismus budovy. Kostelu stejnolodnímu schází staročeská strmá střecha s vysokou věžičkou, oknům pak pruty a kruzba.

Když nynější farář u sv. Jindřicha kaplanoval, napsal r. 1869 pěknou monografii o památném kostele. Kéž se faráři zdaří kmeta obroditi v jinocha, jak se starou zvonici se již stalo.

Nechť stavitel mluví opětne sám za sebe. Architekt J. Mockr v uvedené zprávě své pokračuje, jak následuje:

»Vyšetřovací komisi bylo nejprve zjištěno, že zvětralé zdívo z lomového kamene nutno jest v základech sesílit; dále že stavba věže na straně jižní umístěním dřevěných schodů točitých jakož i velkým otvorem okenním značně seslabena byla, z čehož následovalo, že největší počet tesaných kamenů ve výši 6—8 metrů vykazoval značných trhlin.

Bylo tudíž navrhováno, aby byly schody přeloženy a prázdne místo aby až k oběma pasům do výše 14 metrů pečlivě vyzděno a se starým zdívem spojeno bylo.

Z krovu zbylého dalo se souditi, že vížka na hřebenu sedící ve výši 10 metrů od hlavní římsy poměrně volně postavena byla bez dostatečné vazby, jakož i bez zakotvení ve spodní stavbu, a následek toho byl, že svrchní ano i spodní část krovu stálému kolísání vystavena jest; poněvadž dále i zbylé trámoví ponejvíce zpuchřelé a vniklou vlhkostí již značně poškozeno bylo, pomýšlelo se na postavení zcela nového krovu. Jelikož věž k ulici Jindřišské jakož i sv.-Václavskému náměstí velmi výhodně stojí, půdorys pak obdélník tvoří, zdálo se navrhovateli býti vhodné, přidržeti se charakteristických středověkých forem stavebních, jež v Praze zhusta se naskytují a tvarem střech sedlových vynikají. Tím dosáhlo se vedle stabilnější konstrukce střechy také té výhody, že širší strana obdélníku, která nejvíce vyniká, bohatšího uspořádání dopustila.

Dříve stály vížky nárožní beze všeho přechodu na římsu hlavní, z doby renaissanční pocházející, v novém návrhu použito tudy k docilení lepšího přechodu a sprostředkování s osmiúhelníkem zvláštních konsolů.

Mezi vížkami umístěna jest stěna spojovací a uprostřed jich ciferníky s ověncovým štítovitým.

Směrem k náměstí sv.-Václavskému upraveny jsou po obou stranách ciferníky, polychromované štíty se znaky z vypouklého plechu olověného, a sice v levo znak města Prahy a říšský, po straně pravé znak Nového města a zemský. V ostatních tří polích

jsou okna s jalousiemi. Nad 20 metrů vysokou střechou sedlovou sedí šestistěnná vížka, 15 metrů i s lucernou vysoká, nad kterou vypíná se štíhlá tyč s makovicí a křížem. Sedlová střecha jakož i všechny čtyři vížky kryty jsou modrou břidlicí moravskou, ostatní plochy svislé jakož i vížka střední plechem olověným. Podobně jsou i chrličí, krabole a faly z plechu olověného sestrojeny. Při zdívu, kteréž z venku tesaným kamenem obloženo, ale uvnitř z lomového kamene provedeno jest, jevila se po opravení poškozených míst též potřeba úplné výměny trnožní římsy ze žehrovického pískovce.

Dvěře u vchodu byly bohatěji uspořádány; z navržené však skulptury v poli štítovém, představující sv. Jindřicha, bohužel sešlo.

Obě střední jakož i hlavní římsa se svými konsoly nárožními zhotoveny jsou z pískovce nehvizdského.

Dlužno-li dále zmíniti se o tom, že celá práce menším nákladem, než původně navrženo bylo, totiž za 27.782 zl. 82 1/2 kr. provedena jest, nesmí též opomenouti se učiniti zmínka, že městský rada, stavitel pan Josef Kandert, jemuž dozor nad stavbou svěřen byl, čestný úřad ten s největší bedlivostí vykonával.

Konečně budiž podotknuto, že ku provedení původně navržených klenutí valených s lunetami v obou spodních patrech již nedošlo.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc prosinec 1886.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy: stříbrný s rytinami: pro Jeho knížecí Milost nejdůst. pana arcibiskupa Františka hr. Schönborna; ozdobný: pro dp. Karla Vosyku, faráře v Sebranicích na Moravě; hladký: pro dp. Jos. Slánského, faráře u Panny Marie Vítězné v Praze. — Pozlacení kalichů: pro důst. farní úřad v Lobosicích, pro vysokorodou pí. hraběnkou Thunovou v Děčíně, pro dp. Fr. Kratochvíle, faráře ve Studené a pro vdp. Jos. Petráše, děkana v Lab. Kostelci; pozlacení pacifikalu: pro důst. farní úřad v Liboci. — Nádobky na sv. oleje: pro dp. Karla Žáka, faráře v Olšanech, pro dp. Fr. Fleischhansa, faráře zám. v Kladrubech, pro vdp. dra Karla Beránka, děkana v Újezdě na.

Moravě, pro dp. Fr. Šimůnka, faráře v Drahenicích a pro dp. Jos. Domína, faráře v Křešicích. — Pacifikal: pro dp. Theod. Vojtka, faráře v Růženě na Moravě. — Lampa oltářní: pro vysokorodou pí. hraběnkou Thunovou v Děčíně. — Kropenky: pro dp. Bern. Boháčka, faráře v Třeboraticích, pro dp. Mor. Surmu, adm. v Piňovicích na Moravě a pro dp. Jos. Domína, faráře v Křešicích. — Kropáček pozlacený: pro Jeho knížecí Milost nejd. pana arcibiskupa Františka hr. Schönborna. — Svícny oltářní: pro kapli českého reálného gymnasia v Praze. — Nádobka na svěcenou sůl: pro dp. Morice Surmu, adm. v Piňovicích. — Nádobka na hostie: pro dp. Mart. Zemana, faráře v Koryčanech na Moravě. — Nádobka na mytí prstů;

pro dp. Ant. Kepperta, faráře v Malkovicích a pro dp. Mart. Zemana, faráře v Koryčanech na Moravě.

Rozlišené. Relief sv. Huberta: pro vysokorod. paní kněžnu Idu Schwarzenbergovou v Třeboni. — **Obrazy:** pro dp. Jana Blaschke, faráře v La Crosse v Americe a pro dp. Fr. Musila, faráře v Žitovicích. — **Oprava starého obrazu:** pro vysokorod. pana hraběte Belcrediho v Jimramově na Moravě. — **Křížová cesta:** pro dp. Jana Buchtele, faráře v Těhniciích. — **Pultíky pod mší:** pro vp. Gust. Budra, kaplana na Hrádku a pro dp. Fr. Šimůnka, faráře v Drahenicích. — **Harmonické zvonky:** pro dp. Jos. Molitora do farního kostela v Lašovicích, pro důst. farní úřad v Dešné, pro dp. Jos. Zezulu, faráře v Pisařově, pro dp. faráře v Modré Horech, pro dp. Ant. Kepperta, faráře v Malkovicích; pro blahorod. p. Al. Ehrenbergra, krejčího v Sulkově, pro důst. farní úřad v Liboci, pro J. J. kněžnu Lobkovicovou v Praze a pro dp. Jos. Moce, faráře v Maletovicích. — **Mší:** pro vp. Fr. Pecku, zám. kaplana v Náchodě. — **Kříže na stěnu:** pro dp. Tom. Polácha, faráře v Drahanovicích, pro dp. Karla Kummra, faráře v Michli, pro J. kníž. Milost nejdůst. pana arcibiskupa Františka hr. Schönborna a pro dp. Jana Kořínka, faráře v Místě.

Paramenty. Celý černý ornát: pro dp. Jos. Italu, faráře v Brtnici na Moravě. — **Kasule:** červená: pro dva dráteníky, kteří ji přinesli do svého rodiště Ježíšku darem; bílá: pro dp. Jana Polláka, far. ve Chvatěrubech; fialová: pro dp. Bern. Boháčka, faráře v Třeboraticích; bílá pro svátky a fialová: pro dp. Jos. Italu, faráře v Brtnici na Moravě; černá: pro dp. Fr. Vlka, učitele na ústavu hluchoněmých do kaple sv. Bartoloměje v městském chudobinci pražském; bílá sváteční: pro vdp. dra Karla Beránka, děkana v Újezdě na Moravě; bílá a černá: pro sl. zádušní úřad pražský do kostela ve Velké Vsi. — **Oprava staré a velmi vzácné kasule:** pro Jeho knížecí Milost nejdůstojnějšího pana arcibiskupa Františka hr. Schönborna. — **Pluvíaly:** bílý: pro dp. Jana Polláka, faráře ve Chvatěrubech; bílý a černý: pro sl. zádušní úřad pražský do kostela ve Velké Vsi. — **Vela:** pro dp. Jana Polláka, faráře ve Chvatěrubech, pro dp. Jos. Molitora z Chicaga do kostela v Lašovicích, pro dp. Fr. Vítka, faráře v Předslavicích, pro slavný zádušní úřad pražský do kostela sv. Mikuláše v Praze a pro dp. Morice Surmu, administr. v Piňovicích. — **Bursa k nemocným:** pro dp. Fr. Fleischhansa,

zám. faráře v Kladrubech. — **Pláštiky na ciborium:** pro dp. Jos. Molitora z Chicaga pro kostel v Lašovicích, pro vdp. dra Karla Beránka, děkana v Újezdě na Moravě; bohatě zlatem vyšitý: pro dp. J. Kramra, faráře v Mníšku. — **Štoly:** pro dp. Jana Polláka, faráře ve Chvatěrubech, pro dp. Jos. Italu, faráře v Brtnici na Moravě, pro dp. Ferd. Tschörnera, faráře v Gruntu; bohatě vyšité: pro blahorodou pí. Annu Smrčkovou v Praze. — **Antependia:** pro blahorod. p. Václ. Urbánka, nájemce dvoru v Pěčicích, pro dp. Jos. Molitora z Chicaga do kostela v Lašovicích a pro důst. farní úřad v Lobosicích. — **Korouhve:** pro dp. Mart. Zemana, faráře v Koryčanech na Moravě. — **Pokrývky na pultíky pod mší:** pro kníž. arcibisk. seminář v Praze. — **Komže pro kostelníky:** pro dp. Jos. Italu, faráře v Brtnici na Moravě. — **Koláry:** pro vdp. Vavř. Schmidta, děkana v Radoušově a pro dp. Jos. Dvořáka, faráře v Libošicích.

Prádlo kostelní. Cingula a pally: pro dp. Karla Žáka, faráře v Olšanech; korporalia: pro dp. Fr. Fleischhansa, zám. faráře v Kladrubech; rocheta a korporalia: pro dp. Jos. Italu, faráře v Brtnici na Moravě; pally: pro dp. Ferd. Tschörnera, faráře v Gruntu; 2 alby, 12 humeralií, 16 korporalií, 10 pall a 14 purifikatorií: pro vdp. dra Karla Beránka, děkana v Újezdě na Moravě; rocheta: pro dp. Fr. Padalika, faráře v Opatově na Moravě; cingula, purifikatoria a ručníčky: pro dp. Mart. Zemana, faráře v Koryčanech; pally: pro dp. Felixu Bícu, faráře v Stochově a rocheta s bruselskými krajkami: pro blahorodou paní Annu Smrčkovou v Praze.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalich stříbrný: blahor. p. Jos. Kahler, statkář ve Frauenreutu.

Paramenty. Kasuli: černou: dp. Tom. Polách, farář v Drahanovicích na Moravě. — **Pluvíal černý:** dp. Tom. Polách, farář v Drahanovicích na Moravě. — **Štolu:** dp. Tom. Polách, farář v Drahanovicích. — **Korouhve:** dp. Tom. Polách, farář v Drahanovicích a dp. Jos. Molitor, farář v Chicagu v Americe. — **Prapory spolkové s bohatou úpravou:** dp. Jan Blaschke, farář v La Crosse v Americe. — **Příkrov:** dp. Innoc. Stěelec, farář ve Stráni u Uh. Brodu na Moravě.

Príspevky na votivní obrazy

v karlínském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.

zl. kr.

Přenešeno . . .	1505 27
Dp. dr. Josef Rydvan, beneficiát v Lysé n. L. . .	1 —
Nejmenovaná	3 —
Dp. Fr. Soukup, farář u sv. Havla v Praze . .	1 —
(3. dar)	1 —
Úhrnem . . .	1510 27

Do 2000 schází 489 zl. 73 kr.

Votivní obraz řádu řeholních.

Přenešeno . . . 1008 30

Nejd. p. P. Fr. Huspeka, velmistr řádu křižovníků (4. dar)	6 —
Úhrnem . . .	1014 30

Do 2000 schází 985 zl. 70 kr.

Votivní obraz řeholnic.

Přenešeno . . . 666 06

Dp. Fr. V. Sasínek, spiritual v nemocnici milosrdných sester v Praze (4. dar) . . .	5 —
Úhrnem . . .	671 06

Do 2000 schází 1328 zl. 94 kr.

Votivní obraz bohoslovců česko-moravských.

Přenešeno . . . 556 05

Ct. pp. bohoslovci I. ročníku v semináři pražském (splatné r. 1889)	100 —
Úhrnem . . .	656 05

Do 2000 schází 1343 zl. 95 kr.

Votivní obraz moravský.

Přenešeno . . . 423 04

Bl. sl. Emerencie Rothová v Brně (3. dar) složila upsaných	50 —
Bl. sl. Anna Bauerová v Brně	5 —
Vp. Fr. Kutter, kaplan v Brně	2 50
Vp. Jan Vychodil, kaplan Velehradský (2. dar)	2 —
Dp. Ferd. Harna, farář v Chvalkovicích (2. dar)	1 —
Dp. Ign. Peták, farář v Chrastcích	1 —
Úhrnem . . .	434 54

Do 2000 schází 1565 zl. 46 kr.

Votivní obraz chorvatský.

Ct. pp. bohoslovci semináře záhřebského sbírkou ct. p. Jana Nep. Jemersíče, bohoslovce IV. roku v Záhřebě	40 33
Úhrnem . . .	40 33

Do 2000 schází 1959 zl. 67 kr.

Dobrotivý mecenáš votivního obrazu řeholního, nejd. pan velmistr řádu křižovníckého, P. Fr. Huspeka, ráčil na vyvedení řeholního památníku jubilejního věnovati již 118 zl. Při stejné obětovnosti veškerých členů řádu snadno dovrší se obnos 300 zl. na slavný řád připadající.

Za příkladem tří starších ročníků semináře pražského upsali rovněž ct. pp. bohoslovci I. ročníku na votivní obraz bohoslovců česko-moravských celou stovku, splatnou v červenci r. 1889. Uvedeným věnováním dovršena jest úhrnečná suma 400 zl., dle počtu hlav na seminář pražský ct. pp. bohoslovci vypočtená. Vzácný to zajisté a dojemný důkaz příkladné obětovnosti nejmladších duchovních synů a učenníků Cyrillo-Methodějských.

Duchovní bratři jejich, ct. pp. bohoslovci semináře záhřebského zaslali první příspěvek na votivní obraz chorvatský s nadšeným listem ct. p. Jana Nep. Jemersíče, bohoslovce IV. roku, v němž praví: »Sebral jsem těch několik krejčárků mezi svými kollegy semináře záhřebského. Přijměte od nás ten malý dárek, kterýž zasíláme Vám z upřímného srdce a položte ho k nohám svatých našich apoštolů Cyrilla a Methoděje!« Ze slov uvedených a z celého listu vane nadšená láska k svatým blahozvěstům národů slovanských. Blaží mne nevýslovně, že první dar na votivní obraz chorvatský věnovala duchovní omladina chorvatská, květ a chloub národu, Cirkvi svatě věrně oddaného. Nechat živí Pán Bůh milostivý tu lásku srdci mladistvých, aby květ krásný dozrál v ovoce sladké!

Zbožná druhdy Karličanka a nyní rovněž zbožná Brněňanka sl. Emerencie Rothová nepřestala i na Moravě milovati karlínskou svatyni sv. Cyrilla a Methoděje, obětovavši již třetí tak značný dar na votivní obraz Moravanů.

Všem dárcům srdečně: »Zaplat Pán Bůh!«

Za další hojně příspěvky prosí redaktor.

„Method“, ročník XIII. vycházeti bude jako dosud každého měsíce. Předplatné 2 zl. přijímá redaktor v Karlině.

➡ Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlině č. 234. ➡

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze Řetězová ulice číslo 223.

Nákladem vydavatelovým. — Knihotiskárna Politiky v Praze.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 2.

V Praze, dne 28. února 1887.

Ročník XIII.

OBSAH: Kostely a kaple na osadě Netolické. (Pokračování.) — Různé zprávy. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc leden 1887. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda.

Kostely a kaple na osadě Netolické.

Napsal Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích.

(Pokračování.)

Kolem všeho jsou podoby andlíků. Mnoho okras a nápisů, k rozsevací příslušných, spadlo a uschováno. Podobně krásným jest řečniště se 4 příznaky sv. evangelistův a tolikéž řezbami. Matouš zastoupen mládenečkem knihu držícím, v níž čteme: »Evangel. Jesu Chr. Secundum Mathh. C. 19. V. 22« Lukášovo evangelium drží hlava vola, a čteme v něm »Evangel. Jesu Chr. Secundum Luc. C. 22. V. 3.« Marka značí lev bez knihy, na jejíž polovici, nyní uschované, čteme: »C. 14. V. 68.« Jana vyznamenává orel a ten má evangelium: Evangel. Jesu Chr. Secundum Luc. C. 22. V. 3. Evangel. Jesu Chr. Secundum Jan. C. 4. V. 23.« Dole pod řečništěm zavěšeny jsou dvě knihy. V jedné se čte: »Estote factores Verbi et non auditores tantum fallentes vosmet ipsos. Jacob. 1. vers. 22. Antiquum Testamentum.« Na druhé: »Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra. Psalm. 94. Versl. 8. Novum Testamentum.«

První řezba představuje Spasitele s pozdviženou levicí, an pohlíží na ženu Samaritánku, která džbán k nohám svým postavivši s Pánem rozmlouvá a obě ruce své k němu vztahuje. Za ní sedí žena druhá, za tou tři muži a v pozadí zvedá se na skále město Sichem.

Na druhé řezbě vztahuje Spasitel obě

ruce k muži, jenž s rukama přes prsa přeloženými smutně odchází do brány domu s věží kulatou. Jest to mládenec, kterému řekl Pán: Prodej vše, co máš, a rozdej chudým.

Obraz třetí znázorňuje ďabla držícího pravici svou za prsa muže před ním utíkájícího. Ten má pravici rozhozenou, v levici drží měsíc s mamonem. Zlý duch jest ohyzdného obličej, na hlavě trčí mu dva rohy, na nohou má drápy a v levici svírá na násadce dvozubec. Za ďablem jest pod stromem, s něhož ještě visí provaz, podoba kostlivce. Jest to Jidáš po svém zoufání.

Čtvrtý obraz vyplňuje Spasitel, Petr a děvečka. Mezi touto a Petrem stojí při domě Kaifášově strom s kohoutem na větvi. V tom, co zapřel Šimon mistra, přichází Kristus Pán a levou rukou volá k pokání zarmouceného apoštola.

Na dveřích kazatelny zavěšena řezba pátá se sv. Pavlem a Timotheem. Apoštolu národův jde z úst páska se slovy: »ad Timoth. C. 4., v. 2.«; v levici drží otevřenou knihu, pod ní má po boku meč a podává pravici svému žáku, levou ruku po knize vztahujícímu a pravou na prsou majícímu.

Po stěnách presbytáře a lodi visí obrazy křížové cesty, která začíná při oltáři sv. Jana a končí u sakristie pod oratořem.

Na straně epištolní nalézá se před samou mřížkou starobylý velký obraz sv. Prokopa, opata a dědice země české. Svatý patron s infulí a berlou svírá pravou rukou spoutaného ďábla. V pozadí na jedné straně popohání světec s vyzdvíženým bičem satana zapraženého do pluhu k rychlé orbě na roli, na druhé straně spěchá Prokop s křížem v ruce k svému klášterci přilese. Dle závazku hoří před obrazem denně lampa.

U oltáře sv. Vojtěcha jest jednoduchý obraz bratrstva růženeckého z r. 1862, jiný Nepoškrvněného Početi naproti kazatelně, jenž v době oktávu dáván bývá na velký oltář. S každé strany vchodu do kaple sv. Barborské zavěšena skleněná skříňka, jedna se soškou Panny Marie Svatohorské, druhá s Ježíškem z vosku, jež zakoupil r. 1861 kaplan Fr. Toušek při zřízení spolku Dětství P. Ježíše pro školní dívky.

U zdi při oltáři sv. Vojtěcha stojí kulatá kamenná křtitelnice bez letopočtu sice, ale jistě starobylá. Stávala do dob děkana Herrmanna pod hudebním kůrem mezi dvěma zděnými pilíři, a víko její dřevěné vytažováno tehdy vzhůru kladkou ku klenbě. Při přenesení jejím na nynější místo pořídil též děkan na víko křest Páně. Hned vedle zde jest schránka na sv. oleje křestní.

V lodi táhnou se lavice pro věřící ve dvou řadách, mužských čítá se 17, ženských 11 a mají býti nahrazeny novými. Jiné tři jsou v presbytáři podél stěn, jedna u oltáře sv. Jana, dvě při sakristii.

Kdy jednotlivé náčiní chrámové bylo zřízeno neb opraveno, o tom dočítáme se v pam. knize děkanské. Dle ní postavena byla r. 1749 přičiněním dobroditelky paní Zuzany Prayerové za 400 zl. nynější kazatelna, r. 1752 oltář sv. Vojtěcha, r. 1760 přibyl nový oltář sv. Floriana obětavostí společenstva pekařského a jiných k němu připojených. Nová oprava oltářů stala se r. 1848. Tehdáž obnoveny oltáře sv. Jana, Vojtěcha a Floriana za 400 zl., sv. Františka za 75 zl., křížová cesta s obrazem sv. Prokopa za 160 zl., křtitelnice za 5 zl., vše ve stříbre. Práci podnikl výše jmenovaný malíř Hubáček z Písku.

Pěkným dílem jest velká lampa před hlavním oltářem, která má tři andilky, ale zasazením tří mosazných svčníků do lampy vzali tito v čase neznámém velkou škodu. Krásné toto dílo zdá se pocházeti z r. 1616, jak na jednom místě vyryto a nabízena za ni s marným úsilím před lety nová lampa a 100 zl. od cestujícího skupovatele starožitnin.

Hudební kůr byl r. 1867 ku předu valně

rozšířen a tehdy postaveny na něm nové varhany s dvaceti rejstříky od pražského varhanáře Vocelky. Stály 2240 zl. a jest na nich obraz sv. Cecílie.

K jižní straně lodi přistavena kaple sv. Barborská, při které stávalo zvláštní bratrstvo, o němž kniha, dosud v děkanském domě zachovaná, důkazů podává, že četným bývalo. Bratrstvo to povstalo roku 1750 a dne 30. června t. r. potvrzeno papežem Benediktem XIV. i odpustky obdařeno. Svátek sv. Barbory oslavován býval vždy slavným průvodem po městě, nyní na ten den koná se v kapli zpívaná mše sv. a po celý oktáv litanie s požehnáním v odpoledním čase. Na oltáři, mezi dvěma okny stojícím, vznáší se nad tabernaklem krásná socha sv. Barbory s kalichem a palmou, stojíc na podstavci pod dřevěným baldachýnkem. Poněkud níže s každé strany socha, a to sv. Mikuláše s berlou a jablčky na knize, pak sv. Blažeje, rovněž s berlou a dvěma tmavými svícemi v ruce. Nejvýše viděti jest menší sošku světce v řeholním obleku na knize stojícího, mezi skloněným andělem a řeholníkem bítet a knihu v rukou držícího. Z každé strany svatostánku jest po jedné pozlacené řezbě. Na první zobrazen výjev u ženy Sareptské za času Eliáše proroka, před otevřenou truhlou s chlebem, uvnitř postaveny džbány, sv. prorok opírá se o hůl a v pozadí stojí vdova. Na druhé sbírá Ruth klasy, druhá žena nese v rukou obilný snop, nad nímž slunce v podobě kola a na zad město. Altare s ostatky sv. Amadea, Celestína a Klemencie posvětil r. 1734 biskup hr. Jan Rud. Špork. Také zde jest tumba okrášlena pěknou řezbou. Vidíme tu kněze k nemocnému chvátajícího a chléb nebeský v ciboriu pod pláštíkem nesoucího, hlavu mu kryje bítet, s levé strany kráčí po boku anděl, v pravici nesa zvonek, v levici mošničku; před nimi klečí dvě pacholátka u cesty; přední dělá na čele kříž, zadní tluče se v prsa, obě v rukou levých čepičky držíce. Hned vedle zříme komnatu se dvěma nemocnými na lůžkách, mezi nimiž stojí stůl s křížem. Na loži předním leží stařec a tomu ukazuje anděl do otevřené knihy, na druhém spočívá stařena, které sv. Barbora, korunkou zdobená, ruku tiskne. K oltáři tomu, v pravdě rozkošnému, vstoupá se po dvou stupních jako k hlavnímu, za to je před ostatními po jednom stupni.

Na stěnách kaple zavěšeny jsou dva staré obrazy, sv. Václava, umírajícího pod mečem bratra svého, a menší Bolestné Matky Páně. Jsou zde také dvě z povědnice a z těch

jedna dubová s baldachýnem a pěknou řezbou na hoře. V řezbě jest holubice v pa-prscích, kněžská štola s nápisem: »Absolvo te«, růženec, páska se slovem »Indulgentiae«, vedle štoly desky s desíti Božskými při-kázáními, pod těmito otevřená kniha, na jejímž jednom listu ve třech řádkách se

čte: »Nunc dixi : coepi«, pod štolou zrcadlo s okem, kr-vácející litostivé srdce a pod knihou podstavec. Drobné čárky při jednotlivých příkázáních do dřeva vryté znázorňují, kolikráte se byl pro-hřešil hříšník proti tomu neb onomu příkázání. S každé strany sedadla při-pevněno po jednom obrazu ve dřevě, po pravici sv. Petr s knihou v ruce a s kohoutem po bo-ku, po levici sv. Maří Magdalena s lebkou na knize. Druhá zpovědnice přenesena sem z kostela hřbitovního a dvě ostatní stojí pod kůrem.

Na obloukovité klenbě kaple zná-zorněn na šesti vět-ších a dvou men-ších obrazech život sv. Barbory, při nichž také české ná-pisy, ale vše již mnoho zašlé. Prá-vě tak nesnadno jest čitelný ná-pis nad oblouko-vitým vchodem proti oltáři, jenž zní takto:

HAEC
LEGABAT AMOR
QVAE SVNT REPARATA DECORE.

Kostel i kaple dlážděny jsou čtverhran-nými pískovci, mezi kterými se nalézají četné náhrobních kamenů nad jednotlivými skřípkami. Bohužel, že většina z nich nečitelnou jest.

Pod kruchtou zachoval se náhrobník paní Kateřiny Mokré, rozené Maleninské; jest z obyčejného kamene, 4' 8" dlouhý a 2' 3" široký. Nad znakem Maleninských jest ná-sledující nápis v jedenácti řádkách:

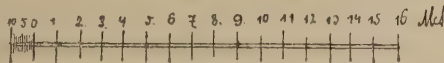
»LETA PANIE : 1660 : 14 : DNE

MESICE • IVNI •
RANO • MEZÝ • 5 •
A • 6 • HODINAV
ORLOGE • POLO-
WICNEHO • VRO-
ZENA • P • KATER
ZINA • MOKRA •
ROZENA • MALE-
NINSKA • Z MA-
LENINA • ZIWOT
SWVG • WPANV •
DOKONAWSSE •
TELO • GEGI • TV-
TO • ODPOCIWA •
OCEKAWAGE •
WESELEHO •
Z MRTWICH •
WSKRZISSENI. «

Při stolicích muž-ských má hrob svůj Václav Prayer; měšťan netolický a zakladatel jednoho ze tří zdejších ka-planství. Tělo té-hož kryje kámen 6' 5" dlouhý, 4' 6" široký a čteme na něm:

†
TVTO
ODPRACÝ UNA-
WEN W POKOGI
SPOCIWA
DOBRY HOSSPO-
DARZ

WACZLAW PRĄYER
MIESSTENIN NETOLICKÝ
KTERÝ
DOBRZE O SWE
NEILEPE O SEBE
SE STARAL
KDYZ

Kreslil stavitel Spiess.

KAPLANSTWJ W NETO
LICZYCH ZA
LOZIL

... SWEHO ROKU

1749.«

Před oltářem sv. Barbory pokrývá hrobku kámen se znakem, v němž kůň vzpínající se ku skoku, nápis pod ním víceřádkový jest skoro již úplně setřen a pouze tato slova znatelná: »sta viator, videte . . ac generosi . . de Helfenb(urg)«. Hned vedle jiný náhrobník, stejně zašlý, ale český. Dle pamětní knihy pochování v kostele farář Pistorius, děkan Nigrin, r. 1763 kaplan Fr. Knia a v pravdě asi i jiných více.

Sakristie, sklenutá a od jihu malým zamřížovým oknem osvětlovaná, jest dosti prostornou a přepažená dřevěnou mřížkou na dvě polovice, vystupuje se z ní po devíti schodech z cihel na kazatelnu. Po stěnách zavěšeny tu obrazy sv. Rodiny, sv. Jana, Jakuba, Šimona a Bartoloměje, všechny beze vší ceny. Dveře u sakristie jsou dubové, vchod čtverhranný. Nad sakristií nachází se oratorium s dřevěným zábradlím; jest z kostela sklenuté a vzadu opatřeno dřevěným tabulovým stropem. Tabuli čítá se celkem devět a na nich zašlé malby se zbytky znaků.

Do sklípku pod věží vedou železné nizounké dveře, prostora sama osvětlena dvěma okénky dvojnásobně zamřížovými, z nichž ono z jihu valně užší a menší než západní. Zde uschovány jsou prapory řemeslníkův městských s náčiním a jiným kostelním náradím. Praporův jednotlivých společenstev čítá se s korouhví zpěváckého spolku osm a všechny vlají se zdi kostelních vždy od slavnosti Vzkříšení Páně až do skončení oktavy Božího Těla. Prapor truhlářů jest barvy zelené, ozdoben obrazy sv. Václava a Vojtěcha a pochází z r. 1824. Prapor zedníků a tesařů má obrazy sv. Josefa, Rocha, Floriana a Vavřince, a jest modravý. Zelený prapor obuvníků má obrazy sv. Kryspína a Kryspiniana a Matky Boží. Prapor koželužský jest z r. 1832 a barvy žluté, s jedné strany jest na něm obraz sv. Bartoloměje v oblacích, s druhé P. Maria Spomocnice s Ježíškem na loktech. Prapor krejčovský z r. 1824, barvy modré, má obrazy Nanebevz. P. Marie a obraz patrona spolkového. Prapor řezníků jest červený s květy, ozdoben s jedné strany sv. Václavem v knížecím hávu; na druhém obrazu otvírají řezníci bránu svými širočinami Eliše

Přemyslovně do Prahy se vracějící. Prapor posvěcen r. 1845 děk. Ant. Herrmannem. Na žerdi zaraženo devatenácte hřebíků, na nichž čtou se jména děkana, měšťanosty Blatenského co dozorce, tehdejšího rady Mat. z Raschenfelsu a všech tehdy mistrů řeznických. S praporu vlaje stuha běločervená, která visela r. 1848 na praporu zdejší gardy a čte se na ní: »Pro Wlast, Svobodu a Krále.« Modrým jest také prapor spolků sdružených s obrazy Nanebevzetí Rodičky Boží a sv. Jana Nep. Poslední visí s kůru a patřil zpěváckému spolku, prvé nežli se týž rozešel na základě stanov. Jest celý z těžkého hedbáví, s jedné strany bílý s českým lvem v červeném poli, s druhé červený s obrazem sv. Václava na zlaté půdě. Má dvě stuhy červenobíločervené, na jedné vyšito: »Vše jen ku chvále« a na druhé: »Vlasti a krále.« Prapor posvěcen byl za velkého účastenství dne 1. září 1867 od děkana Matěje Roswalda.

Kostel má čtyry pěkné kalichy a dvě monstrance s ciboriem. Velká monstrance, již se užívá na větší svátky, jest dar měšťanky zdejší Teresie Accentové jest celá stříbrná a váží 118 lotů, jeden lot po 3 zl. 24 kr. v stříbře. Má podobu slunce a dáno od gravírování 4 zl. stří. Pod nohou vryt následující nápis:

IOANNES ET TERESIA ACCENT
OSTENSORIVM HOČ
PROPRIETATE COGNATIS RETENTA
PERPETVO ECCLESIAE NETOLI-
CENAE VSVI VOVENT.

Ludovicus Fortner
aurifex pragensis inv. et fecit
Anno 1838.

Druhá monstrance má stříbrné okrasy, kolem Nejsv. Svátosti vine se hořící keř, před ním kořící se Mojžíš.

Podobně z obyčejného kovu jsou dva pacifikály, jeden v podobě slunce s ostatky sv. Kříže a sv. Háty; druhý co kříž byl r. 1883 pozlacen a postříbřen, a uložený v něm ostatky sv. Kříže, Jana Nep., Liboria a sv. Ottilie.

Od západu přiléhá k středu štítu vysoká kostelní věž. Jest štíhlá s okny do dnes ráz gotický jevícími a pokryta velkou bání, nad níž baňka menší s otevřenou lucernou se vznáší. Nad knoflíkem velké oko Boží místo kříže. Obě bání jsou s bílého plechu. Dne 15. srpna 1770 udeřil blesk do věže této a spalil ji. Na to upomínal u dveří nápis do zdi vrytý, který zněl:

Ao. Domini 1770
Hic loci die 15.
Augusti haec turris
Fulmine laesa.

Tento vchod čili dvěře na věž jest společný s vchodem na kůr a jde od západu skrz zvláštní přístavek s kostelem souvislý. Pod velkou bání jsou čtyři ciferníky hodinové, cimbály zavěšeny jsou v baňce menší. Hodiny ty zhotovil bechyňský měšťan a hodinář Jan Henner r. 1756 a dne 14. dubna t. r. dány na věž; zdaž pak vzaly pohromu při udeření blesku, kniha pamětní neudává.

V nejhořejším patře zavěšeny čtyry zvony a umíráček, tento poslední v okně naproti starému městu čili severu. Všecky vyznamenávají se pěkným hlasem.

Velký zvon, na nějž se zvoní jenom před a na zasvěcené svátky, má hlas velmi mohutný a čte se kolem jeho hlavy v jedné řádce:

A TEMPESTATE SIS CVSTOS A
GRANDINE LIBERATOR CHRISTE.

S jedné strany spatřuje se Schwarzenberský znak, řádem zlatého rouna obvinutý a dvěma andilkami držení, se strany druhé světec v rouše biskupském, na třetí Panna Maria s Ježíškem, na čtvrté mezi rozdělným slovem AN — NO kolečko, v tom zase zvon co znak litce, kolem něhož se čte:

»ADALBERT PERNER IN BVDWEIS.
ANNO 1833.«

a pod kolečkem letopočet 1833. Byl tudíž r. 1759 ulit a r. 1833 přeléván. V průměru měří 4' 1" šířky.

Druhý zvon, který hlásá denně poledne a v dny nedělní vyzvání, má v jedné řádce kolem hlavy:

»SANCTA MARIA LIBERA NOS A
LABE DONATE A TONITR V FLORIANE AB IGNE.«

Na něm obrazy Panny Marie s dítětkem, sv. Donata s mečem, sv. Floriana a znak švarcenberský. Kolem obruby čte se v jedné řádce:

»HIC IN CIVITATE NETOLITZ FUSA
HAEC CAMPANA PER PETRUM IACOMINY CIVEM ET SENATOREM PASSAVISIENSEM.«

Zvon tedy zde v městě ulit r. 1759 konvařem Jacominym z Pasova a měří 3' 9" v průměru.

Třetí zvon, kterým se zvoní ráno a

večer ku klekání, označen kolem hlavy nápisem jednořádkovým:

»† DEO · B · M · V · S · IOANNI · WENCESLAO ET OMNIBUS SANCTIS DEDICATA · SILVIVS GREVZ GOSS MICH IN
LINZ.«

Jsou na něm obrazy sv. Václava a Kalvarie čili muka Páně.

Podobně v jedné řádce kolem obruby:

»† GEGOSSEN ANNO 1717 BEI REGIERUNG IHRER DVYRCHLAVCHT MARIAE ERNESTINAE HERZOGIN ZV GRVMAY VND FIRSTIN ZV EGGENBERG GEBORNER AVS DEM FIRSTLICHEN HAVS
SCHWARZENBERG.«

Následovně jest zvon ulit r. 1717 od Silvia Kreuze v Linci a jest v průměru 2' 3" široký.

Čtvrtý zvon. Jest na něm obraz Matky Boží s dítětkem, s druhé strany pod kníž. korunou znaky Eggenberků a Schwarzenberků, pod kterýmiž ručička ukazuje na tento nápis:

»IOANNES DVX
CRMLOVIENSIS
CRISTE MARIA
ERNESTINA CONIVNX.«

Na straně třetí mezi rozdělným ANNO v kruhu zvonek, pod kterým v polokruhu se čte:

»IOHANN : ADALBERT · PERNER : IN
BVDWEIS.«

Pod kruhem letopočet 1833. A kolem čepce v jedné řádce:

»A FVLGVRE ET TEMPESTATE
LIBERA NOS DOMINE.«

Měří 2' šířky. Třetím a čtvrtým zvonek se sezvání o všedních dnech na mše svaté.

Umíráček v okně, 10" široký, má nápis kolem hlavy a pro nebezpečí možného spadnutí dolů možno pouze dohlédnouti:

»ANNO 17 ... «

Nad hlavním oltářem zvedá se na střeše, prejzy kryté, věžička s cibulovou bání, nad níž knoflík s hvězdou. V lucerně visí zvonek pouze při pozdvihování Nejsv. Svátosti vyzvánějící, a panuje zde chvalný obyčej, že lid i mimo chrám klaní se P. Bohu svému na ulicích, příbytcích neb na polích na dané znamení. Na zvonce vidíme obraz Nejsv. Trojice Boží, ve zvláštním štítku zvonec, přes nějž dvě děla, pod štítkem

»PERNER IN BVDWEIS.«

Štítek sám jest uprostřed rozděleného letopočtu 18—52, kdy zvonec 1' 2" široký byl ulit.

R. 1845 a 1846 přišla zed, která obkličovala někdejší hřbitov při tomto chrámu Páně, s té strany k starému městu zcela a se strany k potoku z polovice pryč, čímž kostel velmi získal. V květnu r. 1847 byly kolem kostela stromky vysazovány.

Kostel sv. Václava. Kostel milého svatého Václava, mučedníka Božího a předního dědice naší milé české země, svou starobylostí památný, býval jindy farním a příslušel r. 1400 cisterciáckým mnichům Zlatokorunským. Tato památná budova, k jejímuž štítu od západu věž přiléhá, stojí na hřbitově, na němž zemřeli z celé osady nyní se pocho-
vávají, a obrácen je k východu. Věž i chrám prejzy jsou pokryty. Presbytář loď užší a nižší jest sklenut a křížovými žebry, která barvu pískovce mají, po vybílení kostela r. 1884 podniknutém opatřen a čtyřmi okny osvětlován. Z těch jsou tři gotická a ne příliš vysoká, za oltářem čtvrté delší a nízkým obloukem zakončené jest po severu, a rozšířením jeho celek valně utrpěl i souměrnost. Loď jest pokryta stropem, na němž jsou výjevy ze života sv. Václava. Sem padá světlo od jihu čtyřmi podlouhlými čtverhrannými okny, z nichž ono na hudebním kůru menší a nižší; se strany je pouze okno jedno a to podobné poslednímu od jihu, k sobě protějšmu. Z venku na téže straně severní zachoval se výklenek úzkého okna gotického, jak asi původně v lodi vůbec bylo. K presbytáři přiléhá od jihu sakristie se souvislým přístavkem, kudy přichází se na oratoř, a od severu stojí při lodi kaple

sv.-Michalská. Chrám má tři vchody, hlavní pod věží proti hlavnímu oltáři, druhý z uvedené kaple, třetí ze sakristie. Jest uvnitř 35 kroků dlouhý, z čehož na loď 22 a na presbytář 13 kroků vypadá, šířka loď obnáší 12 a u presbytáře 7 kroků. Dlažba záleží z pískovcových čtverců.

Z pěti oltářů stojí hlavní v presbytáři, dva v lodi a dva v kapli.

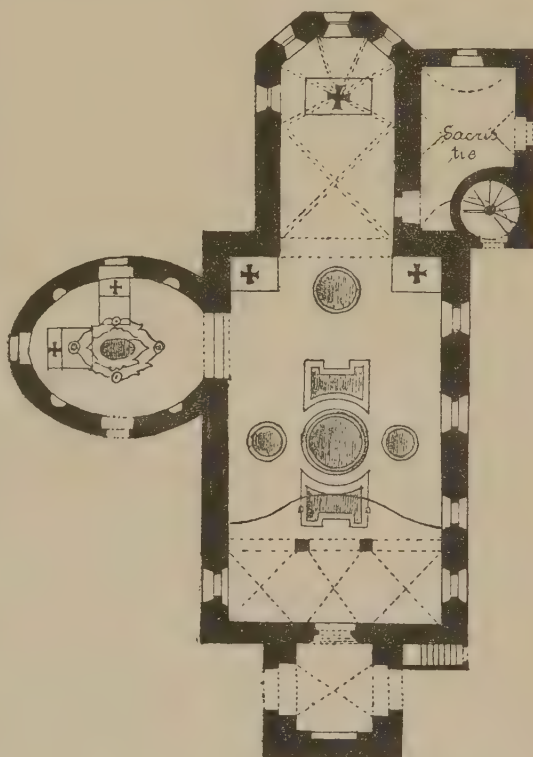
Velký oltář sv. Václava stojí svobodně a má mensu zděnou. Pochází asi ze 17. století a jest poněkud již sešlý. Obraz na plátně, který zde visel do r. 1885, před-

stavoval sv. knížete, klečícího před oltářem Matky Boží Staroboleslavské, jejíž obraz ve výši drží 2 andělé. Světec oblečen v přísné rytířské brnění, přes něž mu splyvá šarlatový plášť, na stupni oltáře položena knížecí koruna, již ostříhá andělek vedle sedící. Za sv. dědicem země stojí anděl s praporem v ruce a jiná postava, podobně jako vladař, v modlitbu pohřížená, snad

Podivén, průvodčí jeho. Obraz chová nyní u sebe pisatel těchto řádků jako svůj majetek. Nynější nový obraz stál 460 zl., malován r. 1885 vídeňským malířem J. Tillem, a jest na něm sv. dědic vyobrazen následovně: V oblacích vznáší se sv. Václav oděn v brnění, které halí bělavá

pasem přepásaná sukně, přes níž se vine šarlatový plášť. Hlavu světce zdobí koruna, po levici visí mu meč a štít s orlicí, v pravici vlaje s orlicí praporec bílý. Tvář jest výrazná, mladého reka v plnovousu znázorňující. S každé strany obrácen ku knížeti anděl, jeden s palmou, druhý s korunou zlatou. V dolním záhybu anděla prvního uvedl malíř své jméno i rok malby: 1885 Till J.

S každé strany velkého obrazu jest točitý červenavě natřený sloup, při němž na straně

Kreslil stavitel Spiess.

evangelia socha sv. Josefa s Ježíškem, po epistole sv. Jana Nep. Na zděné mense stojí čtyry relikviáře dřevěné se sv. ostatky pod sklem. V jednom vidíme sv. Jana Frant. Regis S. J. z vosku v řeholním černém rouše, v druhém sv. Pia pap. z vosku v šatu červeném a s podobnou čapkou na hlavě, třetí s obrázkem neznámé světice, čtvrtý s P. Marií Pasovskou. Ve všech pěkné růžičky a kvítka kryjící četné kostičky svatých a světic Božích.

Altare přenosné s ostatky sv. Amadea, Celestina a Klementie posvětil r. 1734 světicí biskup hr. Jan Rud. Špork. Svatostánek jest dřevěný a otáčecí.

Vzácným jest starobylé antependium kožené, místy již podlepené a na sedm polí se dělicí, z nichž v prostředním Neposkvrněná Panna s korunou na hlavě a dětátkem na rukou stojí tu na půlměsíci.

Pod severním zvětšeným oknem jest ve zdi bývalé sanctuarium s železnou mřížkou a starodávným zámečkem. Nad mřížkou pětistát Rožmberská růže v kameni, též tak nad schránkou samou. Na protější straně epistolní jest ve zdi při zemi otevřený výklenek pro konvičky. Nad ním zavěšen starobylý dlouhý obraz Nanebevzetí Panny Marie na dřevě. Matka Boží vznáší se k nebesům mezi šesti andělíčky. Obruba jejího roucha i pás uprostřed vykládány byly skutečnými drahokami, z nichž však do nynějška menší část zbyla.

Lampa před oltářem jest podobná oné v kostele Marianském, však valně menší a zavěšena na třech řetízích vycházejících z hlaviček.

Proti vchodu ze sakristie, jenž je gotický a velmi nízký, stojí dřevěná socha sv. Barbory s trůnkem na jednoduché dřevěné mense, která se jindy v průvodu bratrstva sv.-Barborského na den 4. prosince vždy slavně konaném nosovala. Světice drží v pravici kalich se sv. hostií, již dva andělé obletují. Na menso také obyčejné sochy sv. Petra a Pavla. Hned vedle zavěšen na zdi starý zašlý obraz P. Marie na plátně. Při vítězném oblouku zvedá se při zdi kazatelna, na kterou se vstupuje po schodech z presbytáře při sakristii. Dřevěné zábradlí má obrazy sv. Petra a Pavla, řečníčtě čtyry obrazy sv. evangelistů, prkno při zdi mezi řečníštěm a baldachýnem obraz sv. Václava se štítem a korouhví, baldachýn sám jest bez sochy.

Loď má při vítězném oblouku vždy po jednom oltáři. Hned při kazatelně jest gotický oltář sv. Ludmily s obrazem na plátně. Pochází z r. 1854 a posvěcen byl

dne 16. září t. r. vikářem tehdejší Václ Hanusem. Svatá bába, v roucho zelené oděná a korunou knížecí ozdobená, pohlíží k nebi s rukama sepjatýma a má zadrnutý závoj kolem hrdla, v pozadí viděti sv.-Jirský kostel. Nad dřevěnou mensou zasazeny do oltáře kanonické tabulky, altare má ostatky sv. Kristiny a Faustina, a posvětil je r. 1723 biskup Daniel Josef z Mayernu. Na tomto místě stával před tím křídlový oltář velké ceny, jest však tehdejší děkanem Herrmannem do zámecké kaple na Hluboké věnován a tento dán sem za náhradu.

Na druhé straně zvedá se při vchodu do kaple sv.-Michalské oltář Marianský. Uprostřed vidíme obraz Neposkvrněné Rodičky Boží s dětátkem na půlměsíci mezi četnými anděly, nad tím menší obrázek korunování a dole nad mensou Zvěstování P. Marie, velký obraz na plátně, oba menší na dřevě. Po stranách dvou sloupů, při nichž znaky spolku obuvnického a krejčovského, jsou ušlechtilé sochy sv. Jakuba Většího a sv. Apoleny. Altare portalile zde bez nápisu, mensa zděná a oltář sám roztočilý svým tvarem.

Strop loď ozdoben starými malbami na vápně a ty dodávají celému kostelu nádechu starobylého a příjemného. V celku je sedm obrazů.

Velký obraz v kruhu představuje zdejší město, jak v minulém století vypadalo s kostelem. Dle toho byla věž pokryta prejzy a nad ní zvedala se lucerna s baňkou, bílým plechem pobitou. Na návrší blízko města klečí muž hladké tváře v roucho šedém a pláští černém, vedle něho klečí pachole a jiné před ním sedí. Všichni tři pohlíží vzhůru, kde v oblaku se vznáší sv. Václav, ta naše chloubka a záštita, v pravici se žezlem a v levici s korouhví, kolem poletují andělé. U praporu světcova stojí Podivén s listinou v ruce, v níž se čte: »Ora pro nobis«, a po pravé straně jest anděl se štíty. Nad městem nápis, prosba to Netolických k sv. dědici:

»DVX FAX LEX PRAESIS WENCESLAE MIHI.«

Od úst muže a pacholicka, obou klečících, jdou prosby:

»CONSERVAQVÉ DVCES NOSTROS«
a

»EXTOLLE REGEQVE ILLOS.«

Druhý obraz uvádí nás do otevřené síně, v níž podává německý král Jindřich sv. knížeti rameno sv. Víta, oba panovníci jsou nakloněni

k sobě, mimo ně viděti v komnatě dvě prázdná křesla a u otevřené stěny stojí dva vojínové na čestné stráži. Jeden z nich má v ruce štít, v němž kolem obruby čteme:

»ANNO 1749 V. LIMMER MAL. IN MAHR.«

Obraz třetí předvádí nám hostinu na Staré Boleslavi. Václav sedí u stolu s hodu-jícími, všech osob jest osm, v komnatě také psík a u dveří stojí dva sluhové.

To jsou obrazy uprostřed stropu a velké. Následující jsou kulaté a menší.

Obraz čtvrtý při vítězném oblouku uka-zuje nám vnitřek kaple, v níž klečícímu knězi Václavu ukazuje kněz Pavel, po-dobně na kolenou trváje, na oltáři kříž Páně.

Obraz pátý představuje komnatu, a v té svatě kníže sedí u stolu mezi dvěma dětmi. Otevřenými dveřmi vchází sem žena s dvěma jinými dětmi, s jedním na pravé ruce, druhé levici vedouc, a před ní kráčí ke stolu jiné pachole. Vychovává tu zbožný panovník mládež.

Obraz šestý nad varhanami hlásá nám lásku knížete k chudíně. Václav nesoucí na pravém rameni dříví stojí u nepatrné chaloupky, z které právě vychází chudobná žena.

Obraz sedmý předvádí nám síň a v té zjevuje se klečící kněžně, asi Blahosl. Anežce, v oblaku ozářený svatý dědic a kníže.

Na vítězném oblouku jsou znaky Eggen-berků a Švarcenberků s letopočtem 1695.

V lodi táhnou se dvě řady stolic pro věřící.

Na rozšířeném hudebním kůru stojí nyní varhany, které dříve bývaly v kostele dě-kanském. Povšimnutí zasluhují také dva bubny s tímto nápisem:

*
* TIMPANA • CONTVS *
* B • V • MARIAE • MILÖSAE *
* BVDVICENSIS • ORD : *
* FRA : PRAEDICATORUM *
* R • P • FRA : CONRADVS *
* PROCVRAVIT * 1 • 6 • 55 *
*

Od oltáře Mariánského půjdeme po dvou kamenných schodech do kaple sv. Michala archanděla. Kaple jest dosti pro-storná a stavěna jsouc v polokruhu přijímá světlo ze tří oken, z kterých západní do-chovalo nám podnes znak Holczsporárů z Hoštejna. Okno severní a východní zakrý-

vají valně dva oltáře tu stojící. Do kaple vede také ze hřbitova zvláštní vchod pod západním oknem. Klenba jest nízká a zdobí ji malby. Před severním oknem zvedá se oltář sv. Michala. Nad zděnou mensou vznáší se sv. archanděl nad svíjejícím se ďáblem, v pravici má meč, v levici štít a na tom se čte:

»QVIS UT DEUS.«

Nejvýše je soška sv. Josefa, dole nad men-sou sochy sv. Antonína s Ježíškem, Šimona s pilou, Jana Nep. a Jakuba s kyjem. Proti dveřím před oknem východním jest oltář sv. Linhart a opata. Nad zděnou mensou malý obrázek P. Marie, nad tou velká socha sv. opata v černém řeholním rouše s hlavou nepokrytou, v pravici okovy a v levici berlu držícího. V zadu na dřevě vyobrazeno pa-soucí se stádo. Poněkud níže s obou stran sochy sv. Jiří na trůně, an draka kopím probodá, a sv. Martina též na komoní, před nímž sedí žebrák. Altare jest z r. 1731 od biskupa Mayera. O svátku sv. Linhart koná se zde vždy o 9. hodině zpívaná mše svatá.

Ve zdích kaple jsou výklenky se sochami sv. Prokopa, Vojtěcha, Florian a Isidora. Poněkud výše visí čtyry obrazy sv. evan-gelistů na plátně.

Na klenbě kaple jest pět obrazů v kru-zích, z nichž prostřední největší nám před-vádí Matku Boží mezi anděly sedící. Pod ní čteme ve dvou řádcích:

»SVB TVA PRAESIDIA CONFVGIVNT
SANC TA MATER ET VIRGO SENATVS
ET DEMISSVS HVIVS POPVLVS
NETTO LICENSIS.«

V druhých kruzích jsou obrazy 4 světců, z nichž jeden má knihu na klíně a v té čteme:

»Joannes Christophorus Anno 22. Aug.
1749«.

Na západním okně, z venku chráněném drátěnou sítí, dochoval se znak Holcz-porárů mezi rozděleným letopočtem 16-08. V bílém poli nalézá se černá orlice s čer-veným hřbetem bez levé peruti. Nad ští-tem přilba s fanfrnochou a kolem celého znaku vine se ve dvou kruzích tento nápis:

V kruhu zevnějším:

»VINCENS • HOLCZSPORAR Z HOSS-
TEGNA • NA SWIBOZICH • A WOL-
BAMEH •«

V kruhu vnitřním:

»ZIOFIGE • HOLCZSSPORAROWA •

Z HOSSTEINA · MANZELKA · TEHOZ ·
PANNA · HOLCZPORARA ·«

Slovo poslední jest pod předposledním
a činí částku kroužku třetího.

Vcházíme-li z chrámu do kaple, máme
po pravé ruce ve zdi otevřeného oblouku
kamennou desku, která do r. 1884 hrobku
uprostřed této kaple kryla a na nynější
místo pak zasazena. Čte se na ní v šesti
řádkách:

»SEPVLTVRA
PROSOPIAE <
BENIDKORVM ·
DE VEVERZI
ET MISLETINA
I · 6 · 0 · 8 ·«

Tito Benidkové z Veverží a Mysletína
byli znamenitou rodinou zde usedlou, po níž
zove se dosud jeden rybník u města Bení-
kovem.

Zmíněnou hrobku kryjí nyní dvě spo-
jené pískovcové desky. Při bílení kostela
jest skřípek dne 23. srpna 1884 otevřen.
Sestupuje se do něho po několika zděných
schodech a leží zde mimo zbytky kostí a
tři lebky v rohu dosud tři rakve směrem
k oltáři Michalskému a čtvrtá podél zdi
k oltáři druhému. V prostřední rakvi odpo-
čívá paní s tělem valně již setlelým. Mimo
dřevěný křížek s kovovým tělem Spasitele
našla se tabulka kovová a ta nám hlásá,
kdo zesnulá jest, takto:

»HIER RVHET IN GOTT DIE WOHL-
GEBOHRNE FRÄU MAGDALENA V.
WIDTMANNIN, VERWITTIBTE V. KVRZ
SO DEN 20. FEBRVARIJ A. 1753 IN
GOTT VERSCHIEDEN.«

Po pravé straně téže rakve jest mrtvola
muže s poněkud zachovalejší lebkou. Nápis
na uzounké destičce zní následovně:

»P SIMON KRENEK
D :: 23 APRIL A 1775.«

Se strany levé je rakev s mrtvolou skoro
spráchnivělou a bez nápisu. V rakvi čtvrté,
kde prkna horní i dolní se dochovala, po-
stranní za to však odpadla, leží Václ. Škýre,
jak nám udává deska na rakvi s tímto ná-
pisem:

»LETA PAÑE 1761 DNE -1. OKTOBR.
V PANY VSNVL SLOWVTNÝ MVŽ PAN
VÁCLAV DOMI : SCHKYRE BYVALÝ
PRIMAS ZDEGSI · MIESTA ·
☉ NETTOLIZ. ☉

Nápisy tehdy na staré místo dány a
hrobka úplně zadělána.

Venku pod věží, která jest průchodná
a za předsíní slouží, jest hrobka jiné podobně
již vymřelé rodiny měšťanské s nápisem:

†
»SEPVLTVRA MOLLERIANA
AB : Ao : 1625.«

V hořejším patře věže, jež má stejný
přístup s hudebním kůrem, zavěšeny tři
zvoný, na které zdejší hodiny bíjí.

Velký zvon měří 2' 10" šířky a má
kolem hlavy tento nápis ve dvou řádkách:

»HANC : CAMPANAM : HAEREDES : DE-
FYUNCTI : DNI : WENCESLAI : POBRZI-
SLO : QVONDAM : PRIMATORIS : NET-
TOLICENSIS : 1730. — DEO : VNO : ET :
TRINO : B : V : M : S : IOSEPHO : S :
WENCESLAO : ET : S : DONATO : DEDI-
CARVNT : ET : FIERI : FECERVNT :
A : M : D : C : C : XXX :«

Ozdoben obrazy sv. Václava a Michaela
na ďáblu stojícího a štit zvedajícího, na
němž kříž, a jinými dvěma svěťci.

Prostřední čítá 2' 4" šířky, má na
sobě obraz Spasitele na kříži a tento nápis
ve zvláštním kruhu:

»FVDIT · ME · IOSEPHVS · PERNER ·
BVDVICY · 1783.«

Malý zvon jest 1' 8" široký, s jedné
strany spatřuje se na něm sv. Václav, s druhé
kruh, v němž se čte:

»IGNAZ HILZER K · K · HOFFGLOKEN-
GIESSER IN WI NEVSTADT 1871.«

Uprostřed tohoto nápisu jest dvouhlavý
rakouský orel. Dole kolem hrany zvonové
stojí:

»Chvalme Hospodina«.

V okně směrem k městu zavěšen
umíráček s nápisem těžko přístupným.
Všechny zvoný honosí se libezným hlasem.

V sakristii nachází se mimo prostou
skříň několik obrazů bez ceny, mezi nimi
obraz P. Marie Kralodvorské z r. 1754
s něm. nápisem. Oratoř s dvěma okénky
a čtyřmi lavicemi uvnitř jest bílé a rovné.

Hřbitov sám jest těsný, a již po více
let jedná se o zřízení nového, který roz-
kládati se má za městem při cestě k Vod-
ňanům.

U vrat hřbitovních stojí kamenný kříž
se sochami Matky Boží a sv. Jana. Zřízení
nákladem děkana Fr. Vojty na místo dře-

věného a byl téhož roku 1858 dne 12. září posvěcen od biskupa Jana Valeriana Jirsíka.

Netolice jsou místem velmi starobylým. Dle předmětů bronzových a popelnic, které nalezeny byly na návrší »na Janě« zvaném, jež při potoku nad samým městem od východu se zvedá a kde kostel sv. Jana Křt. stával, domnívá se prof Voldřich (Památky archeol. a místop. XII., seš. 4.), že na místě nynějšího města již v stol. IX., ba ještě dříve, slovanské obyvatelstvo pohanské přebývalo a mrtvolý zemřelých upalovalo, popel jejich v popelnících neb hrůbkách s milodary zde ukládajíc. Po uvedení křesťanství vystavěn byl na pohřebišti tomto kostel sv. Jana Křt., jak z husta dalo se v Čechách za dob přechodu pohanstva ku křesťanství. Známý dějepisec Kosmas uvádí mezi nejstaršími městy (urbes) v Čechách také »Netolici« a dokládá, že Netolice již 983 stály a otcí sv. Vojtěcha Slavníkoví přináležely. A že starým jest město to, vysvitá i dle toho, že jedno z plemen českých Netoličany slulo majíc právě zde sídlo své župy. Z županů zdejších jsou známi 1167 Nemoj, roku 1177 Oldřich a r. 1253 Jaroš. R. 1185 objevuje se Milhost co summus venator silvarum spectantium in Netolicz. Ještě 1341 přichází v jedné listině provincia Netolicensis (Palacký. Dějiny I., č. 2.).

Založiv r. 1263 Přemysl Otakar II. cisterciacký klášter Zlatokorunský obdařil jej četným zbožím a mezi jiným i panstvím a městem zdejším. Toto věnování stvrzeno také r. 1281 od Oty Braniborského co správce král. Českého po smrti Otakarově. Od krále Vladislava II. dostaly se Netolice r. 1513 Petru z Rožmberka, začež klášteru dána jiná náhrada. Poslední z rodu toho Petr Vok odstoupil r. 1601 zdejší zboží králi Rudolfovi II. a již r. 1628 věnováno toto Ferdinandem II. knížeti Janu Oldřichovi z Eggenberga za prokázané jím služby. Po vymření těchto knížat zdělili panství knížata Schwarzenberkové. Nynějším majetníkem velkostatku Netolického, jehož úředové se nalézají v poblížkém Petrově Dvoře, jest kníže Adolf Josef ze Schwarzenberka.

Kdy povstaly zdejší kostely, a který z nich byl prvním stánkem Božím, udati nesnadno jest. R. 1370 objevuje se kněz Jakub z Netolic, kterého po smrti Jarka dosazují ku kostelu v Řepicích bratří Mikuláš a Oneš z Vhlav a Jan s bratrem svým Purchartem, oba z Hinonic (de Hinonicz) co patronové (Tingl. L. Conf 1868 str. 23.). R. 1377 učinili měšťané Netoličtí jakési nadání k farnímu kostelu svému za času opata Zlatokorunského Bernarda. Jistá úmluva udála se také r. 1413 mezi zdejším plebánem a opatem Adamem a zase záměna s jiným opatem (Balbín str. 65., 190.). R. 1395 potkáváme se s knězem Jindřichem z Netolic, který po smrti Václava, do té doby faráře u sv. Vojtěcha ve Lštění, následkem presentace od Čenka, Hrdoně a Alše, všech z Libolína a Divíše ze Lštění co kollatorů téhož kostela jemu dané do Lštění farářem z Hořtic byl uveden (Tingl. L. Conf. 1866. str. 244.). Že fara netolická tehdy byla na příjmy bohatou, seznáváme z toho, poněvadž odváděla 3 kopy a 12. gr desátku. Příslušela karchidiakonatu i dekanatu bechyňskému.

Těžko udati, zda v tehdejších dobách byly oba kostely zdejší současně farními. Aspoň takým přichází výslovně kostel sv. Václavský, jež papež Bonifac IX. co farní přivlastnil bulou ze dne 7. července 1400 klášteru Korunskému, pod jehož kollaturou již dříve se byl nalézal, čímž dostalo se od toho času klášteru jmenovanému práva při kostele dotčeném dosazovati své duchovní, kteří by duchovní správu zastávali. Později od století 15. až do 17. ustanovování přímým faráři pod obojí, kdežto u kostela Mariánského konány od cisterciaků služby Boží pod jednou (Trajer. Pop. diec. buděj., str. 153.). Utrakvističtí faráři sídlili vedle kostela sv. Václava tu, kde jest nynější městský špitál. V jeho sousedství jsou hned také stodola, zahrada a pozemky farské čili děkan-ské, a pole ta podnes »pod farářským« se nazývajíce, ukazují již k tomu, že kostel hned vedle stojící asi prvotním v městě býval.

(Pokračování.)

Různé zprávy.

Starobylá kaple sv. Lazara při novoměstské radnici Pražské. Není tomu ještě tak dávno, co s nemalým úsilím zažehnáno jest nebezpečí, které hrozilo kapli sv. Ludmily při chrámě Matky Boží nad Týnem, a již zase iný památník měl padnouti za obět

modernímu vandalismu. Má totiž stavěti se v Praze nová budova soudní a starobylá památka stavitelství středověkého nehodí se do čáry, kterou ke stavbě si vyhlídli. Jako při stavbě nynějšího chudobince památný gotický kostel sv. Bartoloměje městskému inženýrovi

nešel do čáry, kterou si vyměřil, ač celou budovu bylo lze zachrániti, kdyby byl s úzkou průčelní zdi jen o stěviec ustoupil. Na vzdor jednomyslnému protestu veškerých konservátorů pražských v noci následující zbořena jest gotická klenba a celý kostel zmizel s povrchu zemského. Podobný osud měl nyní zastihnouti kapli sv. Lazara, která jsouc zbudována v druhé polovině století 13. čítá se k nejstarším a nejzachovalejším památkám pražského stavitelství církevního. Skládá se z dvou částí, z nichž jedna prastará, druhá pak původu pozdějšího jest. Vnitřek kaple jest jednoduchý. Krákorce, na nichž žebra spočívají, mají podobu hlav mužských; zasluhují povšimnutí též dva znaky cechu krejčovského a sladovnického. Nejzajímavější jest umělecké vyzdobení uvnitř kaple blíže vchodu. Myšlenka, jaké zde k okrášení se užilo, nevyskytuje se v celých Čechách. Nad vchodem bývala práce vypuklá, vzkříšení Lazara představující, která již v museu českém se chová. Podobných staveb starožitných jest v Praze velmi pořádku. Soudobé jsou pouze zbytky kostela sv. Kříže blíže kláštera milosrdných bratří, pilíř v podzemní kapli kostela křižovníckého, staré pozůstatky kostela sv.-Dušského a v levé lodi chrámu Týnského.

Zástupcové ředitelství finančního a soudu zemského ohražovali se proti zachování kaple, odvolávajice se na výrok centrální komise vídeňské tvrdící, že kaple postrádá všeliké ceny historické. Tvrzení uvedenému odporovali zástupcové zastupitelství pražským vyslaní s profesorem Tomkem v čele jakož i konservátoři, zasazující se podstatnými důvody za její zachování. Městská rada přidala se k návrhu jejich jednomyslnou úchvalou, aby jedna z nejdůležitějších a nejstarožitnějších památek architektonických Praze i vlasti zachována byla.

Albertina. K nejvýznamnějším mezi četnými uměleckými sbírkami vídeňskými řadí se sbírka mědirytin a kreseb arciknížete Albrechta »Albertina« zvaná. Z přednášky konané ve spolku starožitnickém Schönbannerem, ředitelem téže sbírky, uvádějí se tuto data následující: Sbírkou založil vojvoda Albert, manžel arcikněžny Marie Kristiny, nejstarší dcery Marie Teresie, jehož jménem sbírka i pokřtěna jest, tentýž, jemuž láska ovdovělé choti zřídila podivuhodně krásný pomník v kostele Augustiánském, rukou Canovovou vyvedený. Brzy po smrti vydal se vojvoda na cestu do Vlach. Na zpáteční cestě z Říma prodlel delší dobu v Benátkách, kde tehdejší císařský vyslanec republiky a znamenitý znatel i vřelý přítel umění, r. 1786 zesnulý hrabě Durazzo, vzbudil v něm myšlenku, aby

zřídil velkou sbírku uměleckou, zejména soustavně spořádanou sbírku mědirytin, jejichž vlašská část již po dvou letech dokonána byla. Mezi tím přesídlil se princ do Bruselu a sebral tam samostatně velkolepou sbírku děl uměleckých, zejména vevzácnou kolekci kreseb. Loď, která měla poklady dovézt do otčiny, stroskotala se a vše, co s takovým úsilím a nákladem se nasbíralo, vzalo za své, vojvoda však nedal se odstrašiti a v brzkou byla pohotově nová a neméně znamenitá sbírka, která po smrti jeho přešla na synovce, tehdejší ještě mladistvého arciknížete Karla, vítěze Aspernského, od něhož nejen rozmnožena jest, tak že jej druhým zakladatelem nazvati lze, nýbrž také obecnostvu přístupnou se stala. Syn jeho, arcikníže Albrecht vítěz Custozzský, pečoval o odkaz s neunavnnou horlivostí a nejbohatšími prostředky; on to byl, který sbírku opatřil za příležitosti světové výstavy 1873 nynější organizací, pojmenovav ji po prvním zakladateli Albertinou.

Co do organizace rozpadá se sbírka na tři obory: rytců, tak zvaného »díla malířského« (v němž nepřehlíží se k reprodukci mědirytin, nýbrž vyobrazení a vzorům) a radirů; každý z oborů rozpadá se opětně ve skupiny národní, a každá ze skupin národních zase ve školy. Děl ryjeckých (s litografiemi, dřevorytinami a listy radírovanými) čítá se nyní 230.000 kusů, z nichž kolem 20.000 podobizen a zvláštěně oddělená sbírka 9.000 listů čítající; sbírka nákrešů zahrnuje 17.000 listů, dle národův a škol chronologicky seřaděna.

Kromě těchto zaokrouhlených sbírek vyskytuje se však v Albertině též značné množství starých, dřevorytinami opatřených tiskopisů a inkunabulí, seřaděných ve čtvrté sbírce nejvýznamnějších zvlátností, (Biblia pauperum, Speculum humanae salvationis, Ars moriendi, Ars memorandi a j.) Nejceněnějšími listy sbírky vůbec jsou díla nejstarších mistrů vlašských a německých, rytiny Albrechta Dürera a četných drobnomistrů, německých, Lukáše Leydenského a pozdějších Nizozemců, Rembrandta a školy jeho, jakož i rytců dle Rubense, Van Dyka a jeho žáků, zejména Ecklinksa. Počtem a důležitostí vynikají však nejslavnější mědirytci francouzští z doby Ludvíka XIV. a Ludvíka XV., též díla anglická, zejména Landserova jsou znamenitě zastoupena. Ve sbírce nákrešů jest 160 listů Dürerových, 144 Rafaelových (mezi nimiž 50 nepopíratelně pravosti), 152 Rubensových a 547 Rembrandtových.

Doplňkem Albertiny jest knihovna 50.000 svazků, jakož i sbírka plánů a map na 24.000 listů čítající.

Lehner.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc leden 1887.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy: pro dp. Fr. Helza, faráře v Heinersdorfu. — Ciboria: pro J. Milost

nejdůst. p. biskupa Dr. Fr. Sal. Bauera v Brně a pro vdp. Fr. Komárka, děkana v Třešti u Jihlavy na Mor. — Pozlacení v ohni a postříbření:

kalichů: pro dp. Václ. Karlacha, faráře v Slabčích a pro sl. patronátní úřad v Podmoklech; dvou kalichů a ciboria: pro vdp. Fr. Touška, děkana v Třeboni; kalichů: pro dp. Jos. Mádra, faráře v Morkovicích, a pro sl. obecní úřad v Lilien-dorfu na Moravě; pacifikálu: pro důst. farní úřad v Újezdě; lampy na věčné světlo: pro dp. Fr. Trnku, faráře v Horní Kounici. — Nádobky na sv. oleje: pro vysokorod. pí. hraběnkou Waldštyňovou, pro vp. Jos. Charvátu, admin. v Kováni. — Kaditelnice: pro vp. Aug. Pospíšila, kaplana v Bikáni, a vdp. Fr. Komárka, děkana v Třešti u Jihlavy na Moravě. — Konvičky mešní: pro vp. Jos. Charvátu, admin. v Kováni, a pro dp. Gotfr. Mudráka, faráře v Jiřkově na Mor. — Náčiní ku křtu: pro vysokorodou pí. hraběnkou Waldštyňovou v Praze. — Nádobka na mytí prstů: pro vp. Jos. Charvátu, adm. v Kováni. — Schránka na hostie: pro vp. Jos. Charvátu, admin. v Kováni. — Nástroj na pečení hostií: pro vysokor. pí. hraběnkou Waldštyňovou v Praze.

Rozličné. Missály: pro vp. Jos. Charvátu, admin. v Kováni, a vp. Jana Štěpána Trojana, kaplana v Lounech. — Kříže: pro vp. Jana Libertina, kaplana v Praze, a pro dp. Václ. Čápa, faráře v Liboci. — Harmonický zvonek: pro dp. Fr. Jiráka, faráře v Praze.

Paramenty. Kasule: bílá: pro blahor. p. Ed. Fialu, inženýra v Praze; červená: pro vdp. Jana Bergru, děkana ve Hnojicích na Moravě. — Pluvialy: dva bílé: pro Jeho kníž. Milost nejed. p. arcibiskupa hrab. Frant. de Paula Schönborna v Praze; bílý se zlatým vyšíváním: pro ctih. klášter Srdce P. Ježíše na Smíchově; bílý: pro dp. Jos. Trappa, faráře v Haslavě. — Štoly: pro vysokor. pí. hraběnkou Waldštyňovou v Praze, pro vp. Jana Libertina, kaplana v Praze, a pro dp. Jos. Ruběše, faráře v Lužci. — Pláštiky na ciborium: pro vp. Fr. Porazila, koop. v Mostkovicích na Moravě, pro blahor. sl. Antonii Kühnlovou, učitelku na ústavu hluchoněmých v Praze, pro vysokorod. paní hraběnkou Waldštyňovou v Praze a pro důst. farní úřad v Újezdě. — Velum: pro blah. p. dr. Hynka Langa, advokáta v Táboře, pro vysokorod. pí. hraběnkou Waldštyňovou, pro vysokor. paní z Bachhofenů v Praze, pro vp. Aug. Pospíšila, kaplana v Bikáni, a pro dp. Jos. Slánského, faráře u P. Marie Vítězné v Praze. — Velum k zahalení monstrance v Božím hrobě: pro blahor. sl. Maxmilianu Weimannovou, učitelku v Přísečnici, a pro dp. Karla Šoulavého, fa-

ráře v Tejnici. — Bursy k nemocným: pro vp. Fr. Vacka, kapl. v Borohrádku, pro důst. far. úř. v Újezdě a pro vp. Václ. Kotrcha, kapl. v Roudnici. — Pontifikální rukavičky: pro J. Milost nejed. pana biskupa Dr. Fr. Sal. Bauera v Brně. — Okrasy do tabernakle: pro vysokor. paní hrab. Sylvu-Taroucu v Praze. — Korouhve: pro dp. Mik. Kheka, b. notáře a faráře v Nových Etinkách, pro dp. J. Brennera, faráře v Eisenstrássi a pro vp. Hynka Papouška, adminstr. v Milovicích na Moravě. — Polštáře oltářní: pro vysokor. pí. hraběnkou Waldštyňovou v Liblicích. — Komže pro ministranty a kostelníka: pro vysocedp. Karla Vorlíčka, arciděkana v Kutné Hoře, a pro dp. Fr. Růžičku, faráře v Střílkách. — Pytlíček se zvonečkem: pro dp. Jana Švédou, faráře v Určicích na Moravě.

Prádlo kostelní. Rocheta s bruselskými krajkami: pro J. kníž. Milost nejedp. arcibiskupa hrab. Frant. de Paula Schönborna v Praze. — Alba: pro vp. Fr. Vacka, kapl. v Borohrádku. — 12 korporalií, 12 cingul a 12 pall: pro vp. Jana Babora, koop. v Telči. — Rocheta: pro vp. Jana Libertina, kaplana v Praze. — Dvě rochety a 3 cingula: pro dp. Bartol. Martinů, faráře v Tvrdonicích na Moravě.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalichy: celé stříbrné: Dp. Hynek Hübl, farář ve Vlasaticích na Moravě, a důst. farní úřad v Újezdě (Čechy). — Nádobku na sv. olej: dp. Bartol. Martinů, farář v Tvrdonicích. — Patenku k nemocným stříbrnou: dp. Bartol. Martinů, far. v Tvrdonicích. — Kaditelnici stříbrnou: dp. Innoc. Javork, adminstr. v Radčicích. — Nástroj na pečení hostií: dp. Bartol. Martinů, farář v Tvrdonicích na Moravě.

Paramenty. Celé ornáty (kasule, dalmatiky a pluvial): červené barvy: pro kostel Matky Boží před Týnem a pro kostel sv. Haštala; černé barvy pro kostel sv. Petra, sl. zádušní úřad v Praze. — Kasuli červenou pro kostel sv. Jindřicha, sl. záduš. úřad v Praze. — Pluvialy bílé pro kostel sv. Františka a Nejsv. Trojice, sl. zádušní úřad v Praze. — Vela: pro kostel sv. Haštala, sv. Petra a Nejsv. Trojice, sl. zádušní úřad v Praze. — Nebesa bohatě zlatem vyšitá: vdp. Jan Berger, děkan v Hnojicích na Moravě — Prapor bohatě vyšitý: pro spolek rytířů sv. Jiří, dp. Jan Rynda, farář ve Sv. Pavlu v Americe.

Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.		zl. kr.
Přenešeno . . .	1510	27
Dp. Josef Sládek, farář ve Svojsčicích . . .	2	—
Úhrnem . . .	1512	27
Do 2000 schází 487 zl. 73 kr.		
Votivní obraz řádů řeholních.		
Důstojná kolej Redemptoristů u sv. Kajetána v Praze . . .	15	—
Dp. Gerard Pospíšil, farář v Orlově (3. dar) . . .	2	—
Úhrnem . . .	1031	30
Do 2000 schází 968 zl. 70 kr.		
Votivní obraz moravský.		
Přenešeno . . .	434	54
Vp. Jan Vychodil, kaplan Velehradský (2. dar) . . .	2	—
Úhrnem . . .	436	54
Do 2000 schází 1563 zl. 46 kr.		

Kromě votivních obrazů na vlysu jsou v programu maleb nástěnných též 4 obrazy lunetové v presbytáři, jejichž vyvedení připadá Karlíňanům. První věnoval starosta Karlínský, druhý minulého měsíce dobročinný měšťan a tovarník Karlínský, † Josef Novák, odkázav závěti k tomu účeli 1000 zl., k nimž šlechtná choť jeho 200 zl. přidala. Štědrému donátoru račiž Pán Bůh odplatiti životem věčným.

V jubilejním roce sv.-Alfonském račil vdp. rektor Karel Novák jménem koleje OO. Redemptoristů u sv. Kajetána zaslati příspěvek na votivní obraz řádů řeholních, ač ctihodný řád vlastní chrám neustále zvelebují. Za laskavý dar, který obrazu votivnímu dojista přinese hojného pozhnání, dvojnásobně: Zaplat Pán Bůh!

Za další hojné příspěvky prosí

redaktor.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 3.

V Praze, dne 30. března 1887.

Ročník XIII.

OBSAH: Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně. — Upomínka na bývalý kostel sv. Valentina v Praze. — Kostely a kaple na osadě Netolické. (Dokončení.) — Jednatelská zpráva Jednoty pro okrášlení chrámu sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc únor 1887. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda.

Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně.

Píše F. J. Lehner.

Nejmonumentálnější budovou stavitelství církevního 19. století v zemích koruny české jest velebný chrám Karlínský, svatým apoštolům národů slovanských, Cyrillu a Methodu, zasvěcený.

Původcem jeho jest křisitel nově oživeného kultu Cyrillo-Methodějského, slovatný probošt Vyšehradský, ctihodný kněz Václav Štulc, budovatelem pak nezapomenutelný kardinál a arcibiskup, Bedřich kníže Švarcenberk, slavné paměti.

Bylo to 6. března 1851, když tehdejší učitel náboženství na akademickém gymnasiu pražském, Václav Štulc, nadšenou řečí vyhlásil výbor Jednoty katolické dvě léta před tím zřízené, aby ku počtě a na tisíciletou památku blahoslaveného příchodu sv. apoštolů Cyrilla a Methoda na Moravu zbudovala v Karlíně velkolepý chrám, který by byl pomníkem vděku národa českého ke svatým verozvěstům. Téhož dne památného slavil chrám Karlínský narozeniny své. Nadšenosti nikdo neodolá. Plamenná slova roznítila žár nadšenosti. První dary odevšad se snášely. Miláček — král, Ferdinand Dobrotivý, se zbožnou chotí Marií Annou královsky zahájili sbírky, které rozhojňovaly se haléřem vdovy a zlatem majetných křesťanů.

Aby myšlenka šťastně zahájena též zdárně se provedla, bylo však třeba mocného a obě-

tovného mecenáše, který by vlivem svým stavbu řídil a vlastní štědotrou budovati pomáhal. Dobrodínce takového Prozřetelnost Božská do Prahy v pravý čas seslala. Dne 15. srpna 1850 dosedl na stolec sv. Vojtěcha a Arnošta z Pardubic kníže rodem i duchem, kardinál Bedřich kníže Švarcenberk příkladnou dobročinností slynoucí, který podniknu s velepastýřskou horlivostí se ujav, jednak duchovenstvo i věřící arcidiecése své ke sbírkám vyzval, jednak knížecci obětovností pánem stavby se stal. Jako takový určil nejprve sloh budovy. Votivní chrám na tisíciletou památku sv. apoštolů našich ze vděku jim věnovaný měl stavěti se slohem, který na sklonku prvního tisíciletí v římskokatolické církvi ze starořímské basiliky se vyvinul a tudíž slohem románským slove. Tisíciletá památka apoštolů Římu věrně oddaných měla znázorniti se slohem církve římské. Velepastýř stanovil, aby chrám Karlínský byl rozměrů velkolepých a tvarů z doby nejslavnější rozkvětu slohu románského. Tisíciletý památník Cyrillo-Methodějský měl vyveden býti slohem katedrálním. Modelem v měřítku zmenšeném byl knížecímu budovateli starobylý a dosud dobře udržovaný kostel románský v Tismicích u Českého Brodu s dvěma věžmi a třemi apsidami, kam zvláště si zajel. Ustanoviv se

se na slohu a soustavě příštího chrámu, zvolil si stavitele, který se tehďáž stavbami románskými obíral, Karla Rösnera, profesora stavitelství ve Vídni, svěřiv mu zhotovení nákresů dle rozvrhu naznačeného. Stavitelem pak ustanoven jest pražský architekt, Ignác Ullman, který napotom při stavbě podstatné opravy konstruktivní provedl.

Mezi tím konaly se v Karlíně pilné přípravy k započetí práce. Za staveniště vyhlédnuta jest překrásná prostora na rovině pod vysokým vrchem Vítkovem. Aby chrám vypínal se odevšad svobodně, zakoupila obec Karlínská pozemek obrovských rozměrů, na kterém tehďáž zahrady zelenářské s malými domky zahradnickými se rozkládaly. Moudrou obětovností obce zjednáno takto důstojné místo pro chrám, který nyní na východní straně prostorného náměstí ve věnci sadů k nebi se zvedá. Památníku Cyrillo-Methodějském uchystáno tím způsobem místo takové půvaby a krásy, jako málo kterému chrámu evropskému lze chlubiti se.

Staveniště takto zajištěné vysvětil kardinál-arcibiskup na den sv. Cyrilla a Methoda r. 1854, tehďáž ještě 9. března slaveného, obřad pak položení základního kamene dál se s nevidanou slávou. Do Prahy zavítal jasný panovník císař a král František Josef se vznešenou chotí Eliškou a položil základní kámen dne 10. června téhož roku ke chrámu sv. Cyrilla a Methoda.

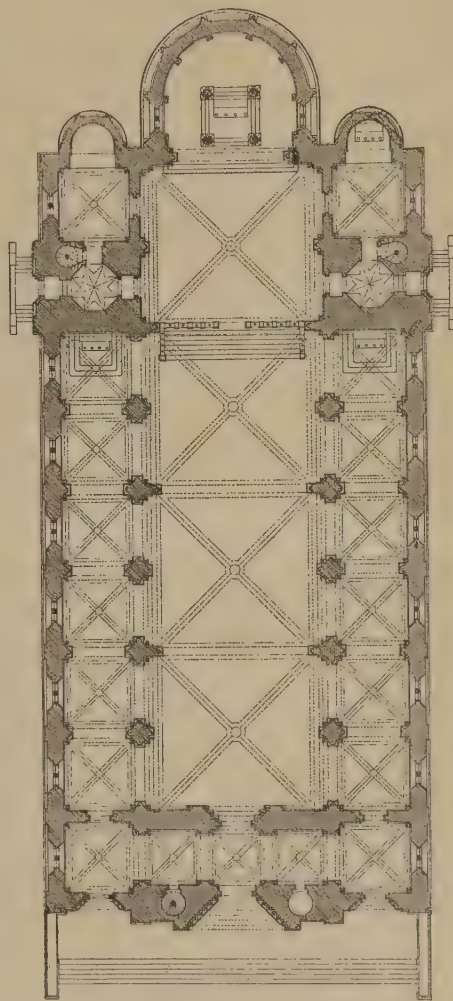
Stavba trvala devět roků za vrchního řízení samého kardinála. Veškeré porady umělecké jakož i záležitosti se stavbou souvisící konány jsou v paláci arcibiskupském za osobního předsednictví jeho. Řídě takto moudře všeliké záležitosti nepřestával sám dozírat na postup práce. Kdykolivěk vybývalo mu vhodné chvíle, zajížděl si do

Karlína. Nebylo lešení byt i v závratné výši upraveného, aby na ně nebyl vystoupil. Po šesti letech pilné práce uzavřel klenbu dne 18. července 1860 usazením posledního svorníku, načež usilovně pokračovalo se v budování věží, aby chrám do tisícileté ročnice Cyrillo-Methodějské byl dokonán.

Nadešel památný rok 1863. Veškeré Slovanstvo okázaleslavilo tisíciletou památku

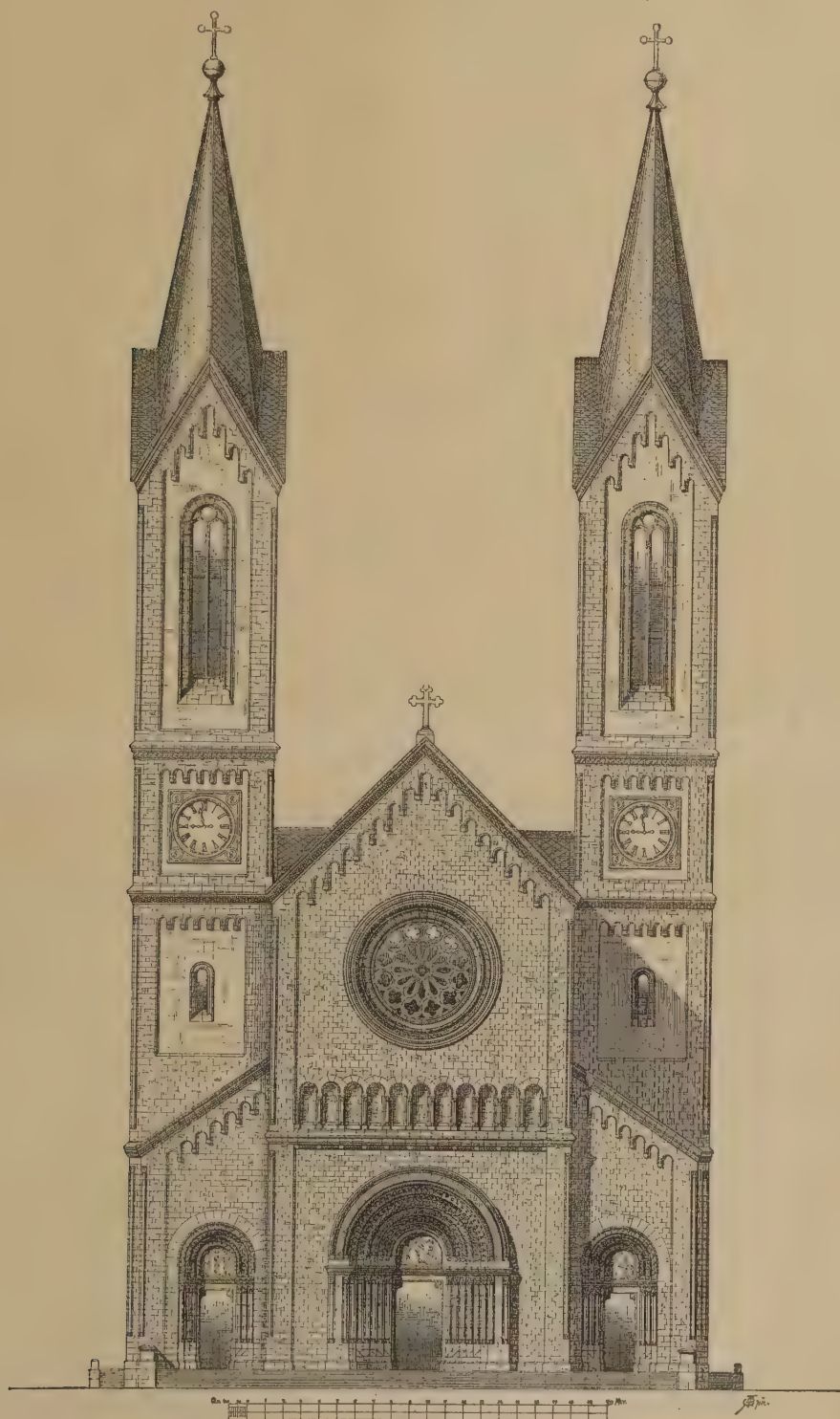
požehnaného příchodu svatých bratří Soluňských do krajín žirné Moravy. Karlínu zavítal nejslavnější a nejpamátelnější den dějin jeho, v němž osada měla zasnoviti se s velebnou svatyní svou. Dávno a toužebně kýžený svátek posvěcení nejslavnějšího na okršlku zemském chrámu sv. apoštolů Cyrilla a Methoda se přiblížil. Bylo to v neděli dne 18. října 1863. Město celé odělo se rouchem slavnostním. Z vysokého Vítkova oznamovaly na úsvitě hřimavé rány, že den Páně nadešel. Jásavá hudba veškerými ulicemi zaznívající probouzela osadu k nastávající radosti. Královská Praha a veškeré končiny vlasti česko-moravské vyslaly bezčetné zástupy do Karlína. Příroda s lidmi slavila společný svátek. Blankytné nebe stan svůj sklenulo nad novou svatyní a městem ji obklopujícím. Zlaté slunko s nebe slavnostně pohlíželo na úchvatné divadlo, pozlativši velebnou svatyni, stojící tu na stráži jako pastýř obklopený četným stádem svým. Budovatel

chrámu přišel s dvěma biskupy, aby posvětil svatyni, již zbudoval. Jaké city proudily tehďáž srdcem nadšeného kněze-básníka, z jehož šlechetné duše vynořila se myšlenka nyní vtělená! Žák milého mistra při slavnosti v družině kněžstva chvály Hospodinovy prozpěvující tehďáž se nenadál, že Prozřetelnost Božská milostivě jej zasnoubí s tou svatyní, na jejíž popis tuto se chystá.

Obr. 1.

Chrám sv. Cyrilla a Methoda vyniká | němž předsíň, lodě a chor zřetelně se
ušlechtilou pravidelností p ů d o r y s u, na | objevují. (Obr. 1.)

Obr. 2.

K budově posvátné, nad všednost života | schodech (z nichž pozdější dlažbou zvýše-
povznešené vystupuje se z náměstí po sedmi | nou bohužel jeden zmizel), veškerou šířkou

chrámu se rozprostírajících. Třemi vchody — hlavním a dvěma bočními — vchází se do prostranné předsíně, skládající se z pěti čtverců klenbových, z nichž první a poslední velikostí rovná se čtvercům lodí bočních, tři pak prostřední, nad nimiž kruchta chrámová jest upravena, odpovídají šířce lodí hlavní. V tloušťce mohutné stěny průčelní jest s jedné strany šnek, po němž na kruchtu se vystupuje, s druhé strany otvor pro možnou dopravu věcí potřebných. Předsíň dvěma okny s pravé a levé strany osvětlená jest pravidelně přepásána a sklenuta klenbou křížovou s žebry a svorníky. Jsouc 28 metrů dlouhá a s bočními lodmi stejně vysoká, rovná se prostranností svou mnohemu kostelu venkovskému a hodí se výtečně za síň adorační, kde kolemjdoucí rád za dne se zastavuje, aby pozdravil a uctil Beránka Božího v tabernáklu svatyně sídlícího. Za tou příčinou jest před zasklenými hlavními dveřmi vnitřními klekátko, aby každému bylo lze vykonati zde pobožnost svou. Také boční dvěře zasklené umožňují volný rozhled po prostorách chrámových. Řečenou úpravou stal se chrám i při zavřených dveřích vnitřních po celý den přístupným — kostelem adoračním.

Z předsíně vchází se třemi vchody do tří lodí chrámových. Loď hlavní skládá se ze tří obrovských čtverců klenbových, jimiž dle pravidel slohu románského odpovídá s pravé i levé strany dvojnásobný počet klenbových polí lodí bočních. Čtverec se čtvercem spojeny jsou mohutnými pasy po délce a napříč směle se pnoucími a sklenuty pravidelnou klenbou křížovou, otevřenými svorníky uzavřenou.

Čtverhranné jádro pilířů, z nichž soustava klenby se vyvinuje, obklopeno jest čtvero příporami silnými, na nichž

pasy po délce a na příč spočívají a čtvero příporami slabšími pro podporu žeb. Pilíře, na kterých spočívají příční pasy lodí hlavní, jsou z příčin konstruktivních značně sesíleny. Obě lodě boční zakončuje rovná stěna, k níž oltáře přiléhají, loď pak hlavní pokračuje ke straně východní čtverým čtvercem chor chrámu tvořícím.

Do choru vystupuje se monumentálním schodištěm mramorovým, sedm schodů čítajícím a celou šířku střední lodě zahrnujícím. Jest bohatou mřížkou mramorovou od lodí oddělen. Ku pravé a levé straně choru přiléhají k oběma bočním lodím obě věže chrámové s třemi vchody, z věží, do choru a do křtící kaple na straně epištolní, jakož i do sakristie na straně evangelní, z nichž opětně do choru se vchází. Baptisterium a sakristie jsou sklenuty klenbou křížovou, otvírajíce se vítěznými oblouky na východ do polokulatých apsid, na venek svobodně vynikajících. Podobnou úpravou zakončuje se též chor. Mohutný oblouk vítězný jest slavnostní branou svatyně oltářní, o tři schody nad chor povýšené. Nádherná apsida z prodlouženého polokruhu konstruovaná a dvěma okny, vítězným obloukem z chrámu zastíněnými jasně osvětlená, stkví se ciboriovým oltářem, do půdorysu apsidy pravidelně postaveným.

Klassickému půdorysu odpovídá nárys rovněž vzorný. Trojlodní uspořádání vnitřku na venek jasně vystupuje. Na průčelí (obr. 2.) nádherným portálem, řadou výklenků pro sochy a kolem svato-Kateřinským, bohatou kružbou významně vyznačeném, hlavní loď při vši klidnosti velkolepě se vyznačuje, stranice pak s portály více podřízenými, s vystupujícím podřímsím obloučkovým a střechami pultovými o loď hlavní opřenými, lodě boční přiměřeně se vyznačují.

(Pokračování.)

Upomínka na bývalý kostel sv. Valentina v Praze.

Píše c. k. místodržitelský rada m. sl. *M. Lüssner.*

Z dějepisu města Prahy V. Tomka jest nám známo, že nynější ulice Kaprová nazývala se někdy sv.-Valentinská, na jejíž západním konci nacházela se brána téhož jména a že vedle brány té na místě nynějšího domu č. 56 stával kostel sv. Valentina. Kostel tento, o kterém se činí první zmínka r. 1253, byl farním a platil r. 1352 desátku papežského kopu grošů, v letech pak 1399 až 1405 i dvě kopy; náležel podle toho

k důležitějším kostelům v staré Praze. Byl vystavěn v slohu gotickém s věží z kvádrů a honosil se kazatelnou z kamene tesaného. Kolem kostela rozprostíral se hřbitov, na kterém r. 1300 vystavěna byla zvláštní kaple svaté Trojice měšťanem Konrádem, synem Velflovým. Vedle, kde nyní č. 63. bývala fara ve vlastním dvorci. Z tohoto kostela, který byl r. 1784 zrušen a r. 1794 pobořen, nezbylo ani té nejmenší částky,

jen starobylé lomenice na domě č. 63 asi pocházejí ještě ze staré fary.

Když pan stavitel V. Sigmund r. 1875 při svém domě č. 57—I. na místě bývalého hřbitova sv.-Valentinského stavěl, přišel na nepatrné zbytky jakési kaple a na pilíře tvaru gotického jakož i dvěře sponami gotickými pobité, pak na jakýsi vchod, snad do hřbitova vedoucí s letopočtem 1662. Na dvorečku vykopalo se tolik kostí lidských, že jimi čtyry vozy naplněné na hřbitov olšanský dopraveny jsou. Při tom přišli na kostru, která měla lebku proraženou dlouhým hřebem, vedle níž ležel krátký meč zrezovatělý. Hned vedle domu č. 57 stojí jiný dům pana Sigmunda číslem 71 poznamenáný, obrácený průčelím k »Rejdišti«, známý pod jmenem »Kocanda«. Na místě toho domu vystavěl pan Sigmund roku lonského dům zcela nový a při kopání základů přišli na základy starých zdí městských na 4 metry silných, pak na základy zdi kolem bývalého hřbitova. Také na částce hřbitova do tohoto staveniště padající přišli na kostry zde pochovaných, při čemž bylo jen to nápadné, že při jedné kostře nalezeny jsou brakteaty stříbrné, slepené do čtyř hromádek; bylo jich celkem asi 37, částečně s obrazem krále, s mečem a jablkem říšským, částečně s podobou lva; pocházejí z 13. století. Jiné v těch místech v ohledu archeologickém veledůležité nálezy dokazují, že pod hřbitovem tím křesťanským a jeho okolím nacházelo se původně pohřebiště pohanské. To jest vše, co na městišti samém upomínalo na starobylý kostel sv. Valentina.

Nic méně se nám mimo to zachovala ještě jedna památka z toho málem z lidské paměti již ztraceného chrámu; jest to křtitelnice, která se po zrušení kostela přenesla do kostela sv. Frant. Seraf., křížovníků s červenou hvězdou, blíže mostu Karla IV., kde se i nyní ještě nachází a k svému původnímu účelu používána bývá. Stojí na podstavci dřevěném blíže vchodu do sakristie a jest přikryta novějším víkem dřevěným, které jest ozdobeno soškami, Božské křtení představujícími. Výška cínové této křtitelny obnáší 76 cm., průměr pak 63 cm. Spočívá na 3 nohách lvích 34 cm. vysokých, které nahoře ozdobeny jsou hlavami vousatými; dělené dlouhé vousy drží s obou stran ruce. Na okraji hořejším jsou tři hlavy kuklemi kryté. Kolem prostředku upevněno bylo 10 polovypuklých podob svatých, tuším

apoštolů, z nichž však tři jsou utrženy a scházejí. Svatí ti stojí pod baldachýny gotickými v podobě oken gotických s kružbou. Mezi těmi postavami a hořejším okrajem nacházely se tři vyčnívající hlavy lví, z nichž však již jedna schází. Pod okrajem hořejším vine se kolem nápis gotickou minuskulí znění, jak následuje:

»leta • boziho • tisiciho • stirzisteho •
wosmdesateho • trzetiho • udielana • gest •
ke • czti • a • chwale • panu • bohu • a •
swatemu.«

(Nápis tento doplňuje se kolem okraje do-
lejšího takto:)

»walentynu • pamatka • gest • panie •
p rono solva.«

Celá tato křtitelna byla patrně ohněm silně porouchána, což činí čtení nápisu již původně méně zřetelného dosti obtížným. To platí zvláště o slovech posledních, které obsahují asi jméno toho, který dal slíti křtitelnu tuto. Snad by se mohlo čísti: »Pamatka gest panie prokopowa«, však i to jest nejisté.

Zasílaje zde opětně příspěvek pro »Methoda« přicházím s uctívou žádostí. Do článku o kostele sv. Jiljí v posledním čísle 12. »Methoda« vloudila se chyba na str. 135. ve sloupci 1., řádek 9. a 10. tím, že stojí tam slova »v levo znamení svrchu naznačené«, kdežto dle mého sepsání mělo státi: »v levo znamení vedle naznačené«, což se táhlo k výkresu připojenému.

Jak nyní věta tato vypadá, myslelo by se asi, že znamení to vyhlíží tak jako znamení na str. 133., sloupec 2., odstavec 3. popsané, čemuž však není tak a také ani býti by nemohlo, jelikož toto pochází z r. 1548, znamení na zvonu ale z r. 1487. Podávám výkresy obou těch znamení ještě

jednou a prosím, aby jako doplněk uveřejněno bylo aspoň znamení 2. se zvonu, a to tím spíše, ano se týče znamenitého zvonaře Jarolíma pražského, o kterém píše náš Rybčeka ve svém důležitém spise o českém zvonařství na str. 25.

Kostely a kaple na osadě Netolicke.

Napsal Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích.

(Dokončení.)

Dle pamětné knihy začíná posloupnost zdejších farářů a později děkanů rokem 1588. Tehdy jmenuje se zde kněz Jiří Vyškovin. Sepsal rejstřík, roční dávky pod jménem »slepičky«, jež měli někteří z města vždy ročně odváděti.

R. 1592 v úterý velikonoční vedle žádosti pana Jana Benídka tomu všecka obec svolení dala, aby týž pán při kapli sv. Michala, jež stojí při kostele sv. Václava, pro sebe a své potomky místo pohřbu na svůj groš vystavěti dal, a aby se tu svobodně pochovávali směli, když by je Pán Bůh prostředkem smrti z toho světa povolati ráčil.

Léta 1594 připomíná se kněz Pavel Bavorovský, jenž koupil dům Kaňkovský za 200 kop gr. od měšťana Vespasiana Neuhausera.

V nešťastných válkách po bitvě na Bílé Hoře nastalých bylo město i kostel P. Marie spálen a klenutí spadlo, takže kostel po dlouhá léta zbořeníšti se podobal. R. 1637 skládali se měšťané na vystavění nového farního domu, kteréžto peníze po nějaký čas uloženy zůstaly, a r. 1645 žádala obec kněžnu Marii z Eggenberka za pomoc k zvelebení chrámu Páně. O kostele dočítáme se již r. 1628, kdy stavěna střecha na věž Janem Tesařem za purkmistra Václ. Vorlíka a za purkmistra Jana Škopka, že učiněna r. 1634 úmluva s Ondřejem Chrystem a jeho pomocníky zednickými, aby při spáleném kostele P. Marie vše, co s klenutí a zdí i krovu se sesulo, vyrumovali a vše srovnali za 13 kop, 2 strychy žita a půl strychu pšenice.

R. 1641 byl zde farářem Jan Ignac Weis, rytíř ze Schlangenhau, rodák Jindřichohradecký. Po vstoupení své manželky do kláštera stal se knězem, pak zdejším duchovním správcem. Věnoval kostelu pacifikál, stříbrný kalich pozlacený a podobizny jeho i bývalé choti dochovaly se v domě děkanském dodnes. Po něm nastoupil r. 1651 Václav Voj. Palacký, rodák Karlsteinský, za správce panství Pavla Špinky z Helfenthalu. Toho roku jsou posvěceny zdejší zvony od opata z Vyš. Brodu. V r. 1655 přišel sem kněz Pavel Luteola neb Čížek, cisterciak vyšobrodský, zakladatel nejstarší matriky a zemřel 26. února 1661 o 14. h. odpolední, maje za nástupce Kašpara Erharta, rodilého z Dobřan, který zemřel již r. 1662.

Nástupce jeho Matěj Malý přichází r. 1668, začal stavěti r. 1671 špitál, kde jindy stával farní dům. R. 1681 přišel na jeho místo Kašpar Neuburský ze Lhenic, zemřel však rok na to, maje po sobě rodáka volyňského Zikmunta Varousa. Potomní farář Jan Jindř. Pistorius, Pražan původem a před tím jesuita, spravoval osadu od r. 1684, byl mužem pohostinným, vína milovníkem, ale horlivým knězem; pohřben r. 1703 u Matky Boží. Potomní farář Václav Ant. Gruber byl arcib. vikářem, založil r. 1722 ze své mohovitosti při zdejším kostele první kaplanství a zemřel téhož roku, jehož místo pak zaujímal do r. 1737 Prachatican Alexander Tantzinger. Za něho postaven r. 1730 nový oltář sv. Václava a v kapli sv. Michala rok před tím dán nový strop i vymalován, jak se spatřuje podnes. Poslední farář Josef Daniel Knia přišel r. 1737 a přičinil se, že obec r. 1738 postavila na náměstí nynější sochu sv. Jana Nep., jež pak slavně posvěcena od prachatického vikáře Matěje Šulpacha.

Děkanové: R. 1742 přišel do Netolic František Šulpach. Za něho povýšil arcibiskup hr. Jan Moric z Manderscheidu zdejší farní kostel za děkanský a farář tento stal se prvním děkanem zdejším a odešel odtud r. 1745, byv povolán za arciděkana do Krumlova Českého. Nástupce jeho Josef Wimmer, před tím farář v Ktiši, řídil chvalně osadu, ale pro jistě nesrovnalosti odešel za děkana do Prachatic, ač tamní obročí vynášelo o 200 zl. méně. R. 1748 následoval Antonín Raušer, Sušičan, a r. 1754 sám resignoval, maje své vlastní důchody. V té době objevují se zde ponejprvé tři kaplani, dva fundační a třetí osobní, neboť byli r. 1745 založili druhé kaplanství měšťan zdejší Václav Prayer a manželka jeho Zuzana, velká kostela dobroditelka.

Po resignaci Raušerově přišel děkan Matěj Rud. Nigrin, Volyňan, a pohřben v kostele r. 1764. Za jeho doby jest na náklad obce od Petra Jacominyho z Pasova ulit zde v městě zvon, kterým se poledne dodnes vyzvání, ve váze 10 centů a 88 liber; a od téhož mistra téhož r. 1759 přelit zvon velký, mrazem puklý, 19 centů 89 liber vážící. Oba na to posvěceny od bývalého děkana Fr. Šulpacha, tehdy arciděkana Krumlovského. R. 1754 přišel do Netolic

z Říma poustevník z třetího řádu sv. Františka, bratr Jakub Sýkora, rodem Čech, a ubytoval se při kapli sv. Ketrudy za městem nedaleko kostela sv. Jana Křt., i dáváno mu od obce pak každoročně k snazšímu živobytí 1½ strychu žita, ½ str. pšenice, tolikéž ječmena, větel hrachu, a z každé várky obecní půl vědra řediny.

R. 1764 nastoupil Karel Jos. Palentín, před tím farář Volarský, jenž byl zároveň kanovníkem Staroboleslavským, arcib. vikářem a zesnul r. 1787. Za jeho správy zřídil zdejší měšťan Jan Pínsker r. 1773 třetí kaplanství, a to německé, ježto do Netolic tehdy sedm něm. vesnic přifařeno bylo a velká část Němců i v městě přebývala. Kaplany byli toho času Fr. Vrtátko, Dominik Bláha a Jan Šuldes. Za děkana Jana Horského, který r. 1799 zemřel, nastaly zde proměny. Hned v době jeho sem příchodu jsou v měsíci říjnu r. 1787 kostel sv. Jana Křt. a kaple sv. Ketrudy, na rozkaz Josefa II. zrušeny byvše, vikářem prachatickým Filipem Hieberem odsvěceny. Kostel se hřbitovem koupěn 2. července 1788 za 215 zl. od měšťana a řezníka Jana Accenta, a téhož dne i kaple sv.-Ketrudská od Anny Havlové, vdovy po měšťanu a soukenníku za 200 zl. Kapitály těchto dvou kaplí i to, co se za věci z nich stržilo, fondu náboženskému se dostalo. Po kostele není za naší doby ani památky, a na jeho místě zvedá se nyní letní restaurace městská, kaple Ketrudská, proměněna v obydlí soukromé, dosud zachovala někdejší tvářnost svou.

R. 1799 dosazen sem za děkana Václ. Rokoš, Volyňský rodák, a řídil osadu do r. 1822. Dle pam. knihy posvětil dne 1. února r. 1801 ve zdejším městě biskup budějovický hr. Jan Prokop Schaaffgotsche vojenský prapor pluku Kollerova a sám měl k vojsku promluvu německou a děkan českou. Na to v roce tomtéž rozmohla se v měsíci březnu jak v městě tak i ve vesnicích Podeřišti a Volšovicích nakažlivá nemoc takovou měrou, že i dva kaplané Ant. Schmittmayer a Tom. Režáb zemřeli a pouze děkan zde zůstal.

Po jeho smrti nastoupil Josef Kraus; za něho začato r. 1840 se stavbou nového děkanství, duchovní bydleli po městě a on sám r. 1842 zemřel v soukromém domě.

Nástupce jeho Ant. Herrmann dočkal se dokončení stavby a dnem 1. května 1843 usídlil se se svými pomocníky v děkanství nově vystavěném, založil nynější pamětnou knihu a odstěhoval se r. 1854 do Protivína, maje po sobě Frant. Vojtu, jenž za deset let zde umřel a u sv. Václava uložen. Za tohoto jest vystavěna při kostele dvoupa-

trová škola a táž od biskupa Jana Valer. Jirsíka u přítomnosti kníže Adolfa Jos. ze Schwarzenberga dne 7. října 1863 posvěcena. Předposledním děkanem byl od r. 1864 Mat. Roswald, rodák Bavorovský, týž propustil sem přifařené vesnice Lékařovu Lhotu a Hlavatce k nové faře na Selci, dostoupil co senior diecese vysokého věku 91 let a pro stáří vzdav se r. 1885 benefícia, roku letošního zesnul, maje za nástupce svého Jos. Fremunda, jenž s pomocí tří kaplanů nyní zdejší osadu řídí.

Na hořejší chodbě domu děkanského dochovaly se dodnes na plátně podobizny faráře Grubra, děkanů Šulpacha, Nigrina, Palentina, Rokoše, arcib. Mayera z Mayernu, fundatorů Vác. Prayera a manželky jeho Zuzany, a v pokojích Jana Weise ze Schlangenhau, bývalé jeho manželky, děk. Jos. Krause a M. Roswalda, tato poslední na papíře.

Matriky zdejší začínají od r. 1656 za kněze Pavla Luteoly a psány jsou v jazyku českém.

Osada, k níž po delší čas i Němčická co fil. přináležela a více obcí i z jiných okolních osad příslušelo, čítá za našich dob přes 5300 duší a mimo město patří sem tyto vesnice: Babice, s obyvatelstvem smíšené národnosti a škol. něm. — Bor Velký se školou. — Hradiště. — Hrbov. — Chraštany Dolní s obyvatelstvem smíšeným a něm školou. — Lužice. — Petrův dvůr, kde sídlo velkostatku. Skládá se z roztroušených jednot, uvedeného dvoru a ze zámku Kratochvíle. Zámek tento vystavěl pan Vilém z Rožmberka v druhé polovici XVI. století i s kaplí zdejší. Kaple ta stojí v jihovýchodním rohu staveb a zdí, zámecké nádvoří, nynější zahradu, obkličujících, má při sobě věž opatřenou krytbou jehlancovitou. Střecha kaple jest prejzy krytá a má tři vykýrky, jeden od severu s letopočtem 1585, druhý od jihu a třetí od východu. Do svatyně sestupuje se po třech schodech vchodem od severu a celek její skládá se z presbytáře a lodi. Presbytář, končící uvnitř šestiúhelníkem, jest 5 kroků dlouhý a tolikéž široký, loď čítá na délku 13, na šířku 7 kroků. Celek osvětlován jest třemi dlouhými okny gotického tvaru s jižní a jedním podobným se strany severní, jež vesměs v lodi se nacházejí, a malým kulatým oknem v presbytáři nad oltářem. Okna jsou vůbec bez kružby a jednotlivé tabulky zapuštěny v olovo. Proti hlavnímu oltáři jest uzavřený vchod pod věž. Od jihu přiléhá k presbytáři malá sakristie, proti ní zase oratoř přízemní s otevřeným oknem

do kaple, jsou ve spojení s obydlím, nyní prázdným, kde dle pověsti sídlivati měl duchovní za přítomnosti panstva na zdejším loveckém zámku. Celá kaple jest zklenuta a honosí se krásnou štukovou prací. Šest kulatých polosloupů s červeným nátěrem a pozlacenými hlavicemi dělí stěny presbytáře na pět polí, z nichž v prostředním umístěna kamenná mensa oltáře hlavního, a nad každou hlavicí hlavička andílka. Za to obě stěny lodě polosloupky na tři pole jsou rozčlankovány, takže v každém od jihu okno jedno, od severu v prvním, stojíme-li pod kruchtou, okno prvním podobné, v druhém vchod z venku, a v třetím čtyřhranné okno nezasklené, jdoucí do předsíně výše jmenovaného obydlí. Krásnou jest klenba

presbytáře, která do dnes hlásá onu nádhěru, jaká zde někdy byla panovala. Vidíme na ní postavy anděličků s pozlacenými křídly, z nichž je šest větších a 2 menší, a mezi všemi shlíží dolů krásná podoba Boha

Otce.

Všichni andělkové drží nástroje připomínající nám

smrt Páně. Jeden má žebřík, druhý kříž, třetí roušku s hlavou Spasitelovou, čtvrtý korunu, pátý bičinky a šestý sloup, na němž sedí kohout.

Ve výklenku nad oltářem jest nad okénkem krásně provedena podoba Ducha Svatého v podobě holubice, v ostatních čtyřech výklencích za to kytice. Jako pod holubicí okénko tak zase pod každou kyticí andílek. Více utrpěla již klenba lodi, původně ne méně pěkná pro své malby, scény to z umučení Páně, jichž celkem sedmnácte se čítá. Na jednom obraze padá Spasitel pod křížem, na druhém kladen na kříž, na třetím s téhož sundáván, na čtvrtém znázorněn jeho pohřeb. Toť hlavní obrazy, jiné již nejasné, opravou puklin v klenbě povstalých

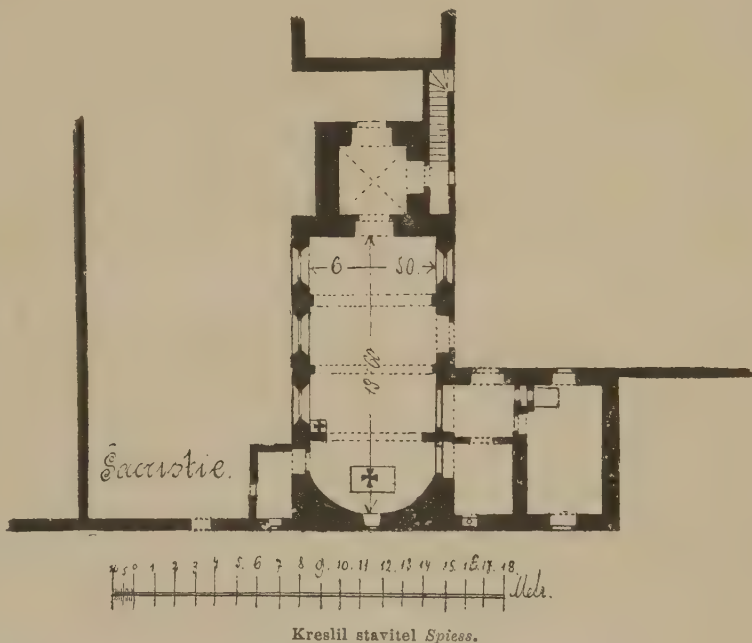
před časem znešvařených. Též zde na klenbě více hlaviček andílků a Rožmberských růžic. Pět podobných růží červených viděti také na oblouku dělicím presbytář od lodi. Kaple má dva oltáře s kamennými mensami a v každé otevřený skřípek pro relikvie. Nad mensou hlavního oltáře představuje nám obraz Nanebevzetí Panny Marie. Altare přenosné jest celé mramorové, má ostatky sv. Kandida a Konkordia a posvěceno kard. Bedřichem Schwarzenbergem r. 1883. S každé strany oltáře jest po jednom výklenku se sochami sv. Petra a Pavla, obou v nadživotní velikosti. Na jich svátek a v neděli po Nanebevzetí Panny Marie konají se tu velké služby Boží s kázáním. Nad vchodem do sakristie zavěšen na zdi starý obraz Panny Marie na zlaté půdě.

Sv. Máti stojí na půl-měsíci a jsouc dvěma anděly korunována, drží dětátko na rukou. Druhý oltář jest v lodi a přiléhá s jihu k oblouku vítěznému. Na obraze vypo-doběna rodina Páně. Mezi matkou a bábou svou sedí tu Ježíšek pravici žehnaje a

v levici kouli zemskou drže, v pozadí za nimi svatý Josef a svatý Jachym. Kolkolem pěkného toho obrazu sklem zakrytého vine se věnec z hedvábných růžic a granátkův. Pod obrazem stojí slušná soška sv. Jana Nep., při jehož nohou sedí andílek s křížem v rukou. Za oltářem napsáno; »Pictor Pragensis Joannes Collař de Colleysperk me fecit.« Starobylý obrázek na plátně vidíme také na jižní stěně, který představuje Matku Páně na zlaté půdě jež Synáčka Božského na levé ruce chovajíc, pravici svou na prsa pokládá. Nad hlavami obou jsou písmeny:

»MP J O I X«.

Dole pod postavami čte se:

»Das : gradenbild : so : 1696 : den : 4 : november :
Du böß gewirenet.«

Nad dveřmi, z venku do kaple vedoucími zavěšen v řezbě mezi dvěma páskami malý obraz sv. Rodiny na dřevě. Svatá Panna drží dětátko a za ní v pozadí sv. Josef. Na hořejší pásce čteme:

»GLORIA LAVS TIBI SIT NVTRICIE
SPONSE MARIAE CIVVS HONORE PA-
TENT VALVAE SACRAE HAECCAE
SALVTIS«

Na pásce dolní:

»SWARZENBERG CASTISSIMO HO-
NORIBVS AEDES VENERATIONIBVS
ERREXISTI LILIO«.

Nad samým obrazem v polokruhu: Ecce ceperunt animam meam, Ps. 58. 4.

Kříže konsekrační pokryty malými papírovými obrázky křížové cesty. Lavice pro lid táhnou se ve dvou řadách, z nichž k oknům deset a ke dveřím šest je na počet. Na hudební kůr, s něhož do kaple nahlížeti lze podélným otevřeným oknem, jež kamenný trámec na dvě polovice rozděluje, přichází se zvenčí po zděných schodech při věži. Věž sama přiléhá ku kapli od západu a jest v úplném spojení s byty, jižní stranu nádvoří zámeckého obkličujícími a s hlavní branou zámeckou rovnoběžně se táhnoucími. V ní visí zvon lahodného zvuku a má následující nápis kolem hlavy:

»IESUS NAZARENUS REX IUDEORVM.
PERNER IN BUDWEIS 1846.

Jedna strana zvonu ozdobena Spasitelem na kříži, druhá znakem knížat ze Schwarzenberga, kteří ve zdejší zámku, zbytky někdejší slávy dosud v jednotlivých komnatách jevicím, vydržují ústav sirotků po služebnících na svých statcích. — Poděříště. Nad mlýnem této vesnice zvedal se v dávných dobách na skále hrad Poděhusy, po němž mimo prostoru 40 kroků dlouhou a 34 kroků širokou ničehož nestává. Stopy bývalých zdí již zanikly úplně. První historická zpráva o Poděhusích jmenuje Viléma z Poděhus, který plat polovice kopy čes. gr. pro kostel v Chelčicích prodal dne 14. dubna 1401 bratřím Petrovi a Bohuslavu z Malovic. Hradiště to zove dosud zdejší

lid »na hradě«, — Hláska, malá to vesnička. — Část vesnice Obory, velmi roztroušené, se Setuní. — Volšovice stak zvanou Třetinou. — Žitná. V této obci stojí mešní kaple Neposkvrněného Početi Panny Marie, kterou však obyvatelé zdejší Panně Marii Růžencové přisuzují, a vystavěna v letech 1870 až 1873 po přenechání honitby se strany téže obce knížeti Adolfu Jos. ze Schwarzenberga na dobu dvaceti pěti let týmže pánem. Kaple stojí na návsi a směřuje k jihozápadu oltářem. Benedikována dne 25. dubna 1874 od děkana Mat. Roswalda v prostřední svátek Svatodušní, načež následovalo hned kázání, jež konal k lidu z města v průvodu sem vedenému kaplan Fr. Šachl, a slavná mše svatá, světitelem konána. Listinou ze dne 28. dubna 1874 prohlásil biskup Jan Valerian Jirsík kapli za mešní a uděleno právo v ní konati mši svatou vždy na dobu šesti let o dnech všedních. Budova sama, majíc s obou stran po dvou k sobě spojených oknech, jest sklenuta a vstupuje se do ní vchodem proti oltáři. Jest 11 kroků dlouhá, 6 kroků široká a pokryta cihlami. Nad vchodem je výklenek se sochou Spasitele a nad štítem pozvedá se ve zděném sedle pod střížkou zvonec, který někdy na dřevěném sloupu tu, kde kaple nyní stojí, zavěšen býval. Vnitřek dlážděn je dlaždicemi. Slušný oltář nákladem obce pořízený má masivní sochu Panny Marie Růženecké, od jmenovaného knížete sem darovanou a přičiněním obce pozlacenou. Na dřevěné mense jest altare přenosné s ostatky sv. Vavřince a Blandína, jež vložil uvedený biskup. S každé strany oltáře na podstavcích při zdi jsou sochy sv. Vavřince a Bartoloměje. R. 1883 obdržela kaple od zdejšího rodáka Petra Částky, tehdy kaplana ve Chvalšinech, veliké sochy sv. apoštolů Petra a Pavla, které tento co dávno v tamním kostele pohozené za 20 zl. koupil, opraviti dal a sem věnoval, jsou však na kapli příliš vysoké a v oknech stojíce překáží spíše. Po zdi rozvěšeny obrázky křížové cesty, jejichž kříže posvětil dne 20 února 1874 kvardian bechyňských františkánů Jiří Nuschel. Nad vchodem jest malá kruchta a v kapli dvě řady lavic pro lid. Kaple má krásnou monstranci za 100 zl., pěkný stříbrný kalich, roucho a hojně prádla, což vše horliví obyvatelé zdejší zaopatřili. Při ní vešla r. 1885 v životz vládní fundace na zpív. mši svatou, kázání a požehnání.

Jednatelská zpráva

jednoty pro okrášlení chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda za r. 1885 a 1886.

Je-li obětovnost, s jakou národ velkolepé památníky stavitelské buduje a zvelebuje, bezpečným měřítkem vzdělanosti a osvěty, sluší Karlín vřaditi mezi nejosvícenější města království Českého. Příkladnou obětovností vykonané práce umělecké za minulého dvouletí jsou toho zřejmým důkazem. Co Karlín v době tak krátké vykonal, zdá se býti přeludem snu obrazotvorností vykouzleného, který v mlhách zmizel, když člověk ze sna procitnul. Nevěřili bychom, že krásný sen se nám vyjevil, kdybychom vlastníma očima nezhlíželi se v nádheře svatyně z valné části dokončené. Program, povoláním jednoty pro okrášlení chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda před dvěma roky Karlínu přidělený, tělem učiněn jest. Výbor první valnou hromadou zvolený vykazuje činnost svou, jak následuje.

Valnou hromadou dne 8. února 1885 konanou za předsednictví náměstka purkmistrova, pana Jana Topinky, zvolen jest předsedou jednoty Josef Srnec, do výboru pak povoláni jsou pánové František Beran, majitel domu, Bedřich Hingst, farář, Antonín Choděra, ředitel zastavárny a majitel domu, Dr. Edmund Kaizl, advokát a poslanec zemský, Mamert Knapp, majitel knihkupectví a knihtiskárny, František Kneidl, učitel, Václav Lokay, purkmistr, Ferdinand Lehner, kooperátor, Emanuel Malfertheimer, úředník pražského magistrátu, Václav Nekvasil, stavitel a rada městský, Dr. Vavřínek Svátek, advokát, zemský poslanec a rada městský, Václav Sviták, továrník a rada městský, Ferdinand Schüller, majitel domů, Jan Topinka, náměstek purkmistrův, Dr. K. František Verich, lékař. Za revisory účtů zvoleni jsou pp.: František Pok, tajemník záložny, Dr. Antonín Roušal, učitel školy měšťanské. V první schůzi výborové dne 10. února t. r. předsedou zvolen jest náměstkem předsedovým Dr. Edmund Kaizl, jednatelem Ferdinand Lehner, pokladníkem Antonín Choděra, kontrolorem Mamert Knapp, zapisovatelem Emanuel Malfertheimer. Sboru uvedených funkcionářů odkázal výbor vyřizování běžných záležitostí jakožto užšímu výboru, který zorganizoval sbor sběratelský, rozděliv město na pět čtvrtí, z nichž první ujal se Jan Tužil, majitel domu, druhé F. Kremlíčka, materialista, třetí Alois Válek a po přesídlení jeho František Doležal, obchodník, čtvrté Josef Hlad, majitel domu, páté František Horník, majitel domu. Úkolem sběratelů čtvrtí bylo získání sběratelů a sběratelek po jednotlivých domech jakož i pravidelné vybírání odvedených příspěvků ve lhůtách čtvrtletních. Za tou příčinou vydal výbor provolání k občanstvu Karlínskému, které sběratelé po domech roznesli a při té příležitosti organizaci sběratelek jednotlivých domů provedli. Veškeré záležitosti jednoty vyřízeny jsou v šesti schůzích výborových, v 50 schůzích užšího výboru, jichž nazvíce účastnili se též sběratelé čtvrtí a ve tří valných schůzích veškerých důvěrníků sbě-

ratelských. Výsledek společné činnosti vypisuje se, jak následuje.

Prvním předmětem bylo dokončení kaple křestní od mnoha let řízením Wachsmannovým již polychromované, ale dosud neužívané, položením vykládané podlahy kamenné jakož i vyložením kamenné křtitelny měděným plechem a zhotovením slohového víka, což vyžadovalo nákladu 367 zl., uhrazeného průmyslníky, kteří jednotlivé věci zhotovili a chrámu darovali, jak v provolání již uvedeno bylo. Dne 6. dubna 1885, v den tisící ročnice blahoslavené smrti sv. Methoda odevzdána jest kaple účelu svému prvním udílením svátosti křtu svatého jednatelem jednoty.

Po dokončení baptisteria přikročeno jest k žádoucím opatřením ve chrámu samém. Aby vnitřek chráněn byl před průvanem, bylo třeba tří velkých dveří, jimiž by se uzavíraly tři vnitřní portály, kterými z předsíně do lodi chrámové se vchází. Stavitel velechrámu sv. Vítkého, architekt Josef Mocker, zhotovil potřebné nákresy, darovav je jednotě, dle nichž mistr truhlářský, Antonín Baumgarl, ozdobná vrata dubová zhotovil nákladem 1.170 zl., věnovav prostřední co dar svůj chrámu Páně. Bohaté kování mistrně vyvedl továrník Jan Rudle za 555 zl., mistr pak sklenářský Václav Michner veškeré dveře bezplatně zasklil. Uvedenou úpravou stal se chrám kostelem adoračním, jelikož z předsíně po celý den přístupné zasklením dveří uzavřených poskytuje se volný rozhled po veškerých prostorách chrámových.

Druhým opatřením bylo zavedení plynu, aby svatyni o pobožnostech ranních a večerních jakož i o velkých slavnostech bylo lze důstojně osvětlovati; továrník Václav Sviták provedl instalaci plynovou vlastním nákladem, pořídív bezplatně i plynoměr a prozatímní kandelábrý.

Přesností slohové úpravy má posléze odpovídati krása liturgická zejména při slavné bohoslužbě, jejíž podstatnou částí jest zpěv gregoriánský, který po příkladu sv. Řehoře Vel., tvůrce chorálu gregoriánského, má přednášeti se »školou pěveckou« v choru před oltářem umístěnou a oděvem liturgickým opatřenou. Jednatel zřídil žákům »školy Cyrillské« 24 hlav čítajících černé taláry a plátěné cotty, výbor pak jednoty kostelní zjednal škole dvě dlouhá klekátká, za kterými zpěváčkové v choru před oltářem ve dvou řadách po dvanácti proti sobě stojící chorálem gregoriánským bohoslužbu oslavují. Schodiště k vysokému choru uzavřeno jest rovněž dubovými klekátky, úhrnným nákladem 168 zl. jednotou pořízenými.

V době, co chrám takto se upravoval, konány jsou pilné přípravy k nejdůležitějšímu dílu, k nádherné polychromii, jaké velkolepý chrám, katedrálním slohem románským vyvedený, vyžadoval. Jakmile program umělecký pro polychromii ornamentální a figurální jednatelem sestavený schválení architekta

Josefa Mockra, artistického rádce jednoty, došel, ohlíženo se po umělci, jemuž by provedení nesnadného díla se světilo. Když kroky v Praze jednatelům podniknutí cílem se minuly, obrácen jest zřetel k prvnímu toho druhu umělci mocnářství Rakouského, malíři Karlu Jobstovi, který se proslavil polychromií chrámu Plzeňského, Jáchymovského, votivního a mnoha jiných památníků. Za tou příčinou zajel si jednatel s architektem Mockrem do Vidně, aby program stanovený s polychromií tamějších chrámů opětně porovnal, načež šlechtyní architekt řečeného umělce vyhledal, jemuž program uvedený se zamlouval. Navrátil se sděliti výsledek vyjednávání výboru, který umělce požádal za zaslání náčrtku polychromie a rozpočtu. Když obě výboru zasláno a jeho knížecí Milosti, nejdůstojnějším panem arcibiskupem, Františkem hr. Schönbornem, schváleno bylo, vyzval jednatel jménem výboru umělce, aby k uzavření smlouvy do Karlova zavítal, kde se zavázal během roku 1886 polychromií provést za úhrnný obnos 22,000 zl., a to v ten způsob že jednota zapraví ve lhůtách postupem práce stanovených téhož roku 16,000 zl., roku 1887 další 4,000 zl., roku pak 1888 zbývající 2000 zl. Lešení v obnosu uvedeném zahrnuto nebylo. Obětovný stavitel, † Gabriel Sponer, zhotovil bezplatně potřebné nákrasy,

kteří, byvše architektem Josefem Mockrem schváleny, zaslány jsou mistrům tesařským Karlínskými staviteli doporučeným s vyzváním, aby podali výboru oferty, z nichž nejvýhodnější, p. Janem Kuncem, mistrem tesařským v Žižkově, na 2,400 zl. rozpočtená se přijala.

K uhrazení výloh bylo nyní třeba objeviti i bohaté prameny. Za tou příčinou zažádal výbor sl. obec, jakož i občanskou záložnu Karlínskou za laskavou podporu k vyvedení díla monumentálního. Obě žádosti vyslyšeny jsou s výsledkem stkvělým. Obec i záložna věnovaly jednohlasným usnesením po 10,000 zl. Oběma královskými dary zůstaven jest příštím pokolením dojemný příklad vzácné obětovnosti občanské. Výbor jednoty vzdává slavnému zastupitelstvu městskému jakož i slavné záložně občanské za tak bohaté obdarování díky nejuctivější. Při té příležitosti nelze ji nezmíniti se o zásluhách muže, který, jsa zpravodajem záležitosti naší v obou sborech, s výmluvností, jaká mu dána jest, jakož i s vělostí právě vlasteneckou přimlouval se za udělení pomoci tak vydatné. Výbor jednoty koná prostou povinnost svou, když náměstkovi starostovu, p. Janu Topinkovi, vyslovuje díky nejrůznější.

(Pokračování.)

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc březen 1887.

Jeho Veličenstvo daroval jako každý rok i letos Akademii křesťanské 100 zl.; taktéž obdarila sv. Václavská záložna při rozdělávání z výtěžku tento ústav jako jindy nyní 200 zlatými.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalich: pro dp. Jana Letošníka, faráře v Cibuzi; dva kalichy: pro vdp. Fr. Poláčka, arciděkana v Nové Vsi na Moravě. — Pozlacení v ohni a postříbření: dvou kalichů: pro vdp. Em. Gírku, děkana v Starém Městě; tři kalichů, ciboria, tři patenek k nemocným, čtyř nádobek na sv. oleje a pacifikálu: pro vp. Jana Babora, kooperatora v Telči na Mor.; dvou kalichů: pro dp. Fr. Ptáčka, faráře v Trnavě na Mor.; kalichů: pro dp. Jana Müllera, faráře v Dlouhém Újezdě, pro dp. Václ. Čápa, faráře v Liboci a pro dp. Meth. Nýlta, konventuala v Želivě; monstrance: pro dp. Jana Grusa, faráře v Mrákově na Mor.; ciboria: pro vdp. Ant. Grötschla, děkana ve Verměřicích. — Hostiarius: pro důst. farní úřad v Ludnici na Mor. — Patenka k nemocným: stříbrná: pro dp. Bartol. Martinů, faráře v Tvrdonicích na Mor. — Nádobky na sv. oleje: pro vdp. Jana Bergra, děkana v Hnojicích na Mor.; pro důst. farní úřad ve Veltrusích, pro vp. Reinh. Seiferta, kooper. v Haindorfu a stříbrná: pro dp. Bartol. Martinů, faráře v Tvrdonicích na Mor. — Kaditelnice: pro vp. Fr. Jeřábka, zám. kaplana v Chlumci. — Kropenky: pro vdp. Jana Kleina, děkana v Činěvsi a pro dp. Ant. Kubička, faráře v Popelíně. — Kropáčky: pro vp. Jana Babora, kooperatora v Telči. — Mešní konvičky: pro vdp. Theod. Stodůlku,

děkana v Březové (rak. Slezsko), pro vp. Jana Babora, kooperatora v Telči na Mor., pro důst. farní úřad v Kosmanosích a pro dp. Jos. Böhma, faráře v Štáhlavě. — Náčiní ke křtu: pro vdp. Jana Bergra, děkana v Hnojicích na Moravě. — Svícny oltářní: pro dp. Václ. Kocmanna, faráře ve Vodolce a pro dp. Ant. Průsu, faráře v Panenském Týnci. — Kanonické tabulky: pro dp. Vojt. Launera, faráře v Úherci a pro dp. Václ. Kocmanna, faráře ve Vodolce. — Stroj na pečení hostií: pro dp. Bart. Martinů, faráře v Tvrdonicích.

Rozlišené. Kříž oltářní: pro dp. Václ. Kocmanna, faráře ve Vodolce. — Kříže na stěnu: pro nejd. generál. opata Sigm. Starého na Strahově a pro dp. Ant. Willa, faráře v Kurdějově. — Pulťky pod missál: pro dp. Ant. Willa, faráře v Kurdějově a pro dp. Jos. Farského, faráře ve Bohuslavě. — Lucerny k průvodům: pro dp. Meth. Nýlta, konventuala v Želivě. — Zvonky harmonické: pro dp. Ant. Kubička, faráře v Popelíně, pro sl. patron. úřad v Dupavě, pro dp. Fr. Krásu, faráře ve Stěnicích a pro dp. Jos. Böhma, faráře v Štáhlavě. — Missal: pro dp. Bartol. Martinů, faráře v Tvrdonicích.

Paramenty. Kasule: bílá: pro dp. Daniela Deutsche, faráře v Kokorách na Moravě a pro vysokorodou paní hraběnkou Valdštyňovou v Praze; černá: pro vp. Bedř. Pabsta, kaplana v Holešicích; červená: pro dp. Fr. Vacka, faráře v Borohrádku a pro vysokor. paní hraběnkou Schmising-Kressenbrockovou v Praze; bílá: pro dp. Jos. Böhma, faráře v Štáhlavě a pro vysokorod. paní hraběnkou Lažanskou. — Pluviály: fialový: pro dp. Daniela Deutsche, faráře v Kokorách na Moravě; bílý: pro

dp. Gerlacha Dvořáka, faráře v Dolankách; černé s garniturami bohatě zlatem vyšitými: pro dp. Jos. Wašicu, faráře v Hradci u Opavy a pro dp. Fr. Urbáška, faráře v Citově na Moravě; fialový: pro důst. benediktinský klášter v Praze; černý: pro vp. Bedř. Pabsta, kaplana v Holešicích a červený: pro nejdp. generál. opata Sigm. Starého ve Strahově. — Vela do Božího hrobu: pro dp. Ant. Průšu, faráře v Panenském Týnci, pro důst. farní úřad ve Veltrusích a pro nejdp. generál. opata na Strahově. — Bursy k nemocným: pro vdp. Jana Kleina, děkana v Činěvsi, pro dp. Ant. Průšu, faráře v Panenském Týnci; dvě bohatě zlatem vyšité: pro vp. Jana Babora, kaplana v Telči na Mor. — Pláštiky na ciborium: pro důst. farní úřad v Brtnici, pro důst. rytířský řád křižovníků v Praze a pro důst. farní úřad u sv. Apolináře v Praze; zlatem bohatě vyšitý: pro vdp. Theod. Stodůlku, děkana v Březové (rak. Slezsko). — Stoly: pro ctih. milosrdné sestry v Sloupnici, pro dp. Jos. Wašicu, faráře v Hradci u Opavy, pro vp. Jana Babora, kaplana v Telči na Moravě, pro vdp. Theod. Stodůlku, děkana v Březové, pro důst. farní úřad ve Veltrusích, pro ctih. školní sestry v Příbrami a pro vp. Fr. Wagnera, kaplana v Mikulovicích; bohatě zlatem vyšitá: pro vdp. Jana Bergra, děkana v Hnojicích na Mor. — Nebesa: pro dp. Gerlacha Dvořáka, faráře v Dolankách a pro dp. Václ. Fortnera, faráře v Dupavě. — Antipendia: bohatě zlatem vyšitá: pro vdp. Theod. Stodůlku, děkana v Březové (rak. Slezsko), pro důst. benediktinský klášter v Praze a pro blahor. pí. Annu Štombachrovou v Praze. — Polštáře oltářní: pro dp. Fr. Urbáška, faráře v Citově na Moravě a pro dp. Václ. Kocmanna, faráře ve Vodolce. — Bi-

rety: pro dp. Karla Rudišra, faráře v Tachlovicích a pro dp. Jos. Böhma, faráře v Štáhlavě. — Komže pro ministranty a kostelníky: pro J. J. vysokor, paní kněžnu Schwarzenbergovou v Praze, pro dp. Ant. Kubička, faráře v Popelině a pro dp. Jos. Moce, faráře v Malešovicích na Moravě. — Koberce na stupně oltářní: pro dp. Gerlacha Dvořáka, faráře v Dolankách, pro sl. patronátní úřad v Dupavě a pro vdp. Theod. Stodůlku, děkana v Březové (rak. Slezsko).

Prádlo kostelní. Čtyry tučty pall: pro vysokor. sl. Severinu Skorzewskou v Pozn. — Dvě rochetty: pro dp. Ferd. Harnu, faráře ve Chvalovicích u Olomouce. — Dvě rochetty a tři cingula: pro dp. Bartol. Martinů, faráře v Tvrdonicích na Mor. — Tři plachty oltářní a 12 korporalií: pro vdp. Theod. Stodůlku, děkana v Březové u Opavy. — Dvě rochetty a 2 alby: pro dp. Fr. Chaloupeckého, faráře v St. Kolíně. — Rocheta: pro dp. Fr. Helza, faráře v Hainersdorfu. — Purifikatoria: pro vdp. Fr. Poláčka, arciděkana v Nové Vsi a pro dp. Leop. Derku, faráře v Milonicích na Moravě.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalich stříbrný, drahocenný, bohatě ozdobený, co jubilejní dar sv. Otcí: důstojný cisterciácký řád ve Vyšším Brodě. — Pozlacení v ohni: tři nádobe: dp. Jos. Petráš, farář v Lab. Kostelci; dvou kalichů: vdp. Fr. Toušek, děkan v Třeboni. — Kropenky do stěny: vdp. Jan Klein, děkan v Činěvsi. — Svícenů oltářních 14: dp. Ant. Gruda, farář v Mokřích Lazcích (rak. Slezsko).

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přeneseno . . .	1512 27
Společnost bývalých studujících Jindřichovo- Hradeckých za brožurku Pravdovu pro- střednictvím p. Fr. Kremličky	3 50
Nejmenovaná	3 —
Pan Antonín Materka, správce všeobecné ve- řejné nemocnice v Kutné Hoře a choť jeho Vilémína	2 —
Úhrnem . . .	1520 77

Do 2000 schází 479 zl. 33 kr.

Dar posledně uvedený obdržel redaktor s připsaním, jak následuje: »Na památku sv. křtu naší dce-

rušky »Ludmily« prosíme, byste laskavě přijmouti ráčil skromný náš dárek na »votivní obraz český« v slavném chrámu Páně našich apoštolů sv. Cyrilla a Methoda. — S projevením hluboké úcty znamenáme se Antonín a Vilémína Materkovi,« — Spanilomyslným dárcům nedovedu ani vysloviti, jak vysoce cením to něžné osvědčení srdcí rozradostněných. Za to, že Pán Bůh ráčil je obdarovati dítětem, které na křtu sv. dítětem svým učinil, vděční rodičové obdarovali sv. Cyrilla a Methoda, kteří národ náš milý křtem svatým obrodili, Za laskavý dar jim i ostatním dárcům srdečně: Zaplať Pán Bůh!

Za hojně příspěvky na veškeré »obrazy votivní«
prosi redaktor.

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234.

„Methoda“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 4.

V Praze, dne 30. dubna 1887.

Ročník XIII.

OBSAH: Nová kaple sv. Maří Magdaleny arcibiskupského zámku v Břežanech. — Farní kostel sv. Vavřince muč. v Pištině. — Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně. (Pokračování.) — Jednatelská zpráva Jednoty pro okrášení chrámu sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně. (Dokončení.) — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc duben 1887. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda.

Nová kaple sv. Maří Magdaleny

arcibiskupského zámku v Břežanech.

Píše F. J. Lehner.

Zvěčnělý kardinál Bedřich kníže Švarcenberk pomýšlel na zbudování nové kaple arcibiskupské v zámku Břežanském již tehdy, když Karlínský chrám sv. Cyrilla a Methoda stavěl. Oblíbiv si sloh románský, dal zhotoviti nákresy kaple od architekta Karla Rösnera, jemuž dříve svěřil zhotovení nákresů chrámu Karlínského. Ku stavbě však tehdyž nedošlo. Chystaje se k oslavě 50letého jubilea biskupského, hodlal v skutek uvéstí dávný záměr svůj. Kaple Břežanská měla býti památkou vděku. Položiv základy, odebral se k biskupským poradám do Vídně a nenavrátil se více. Zemřel v povolání. Schránka tělesná uložena jest s plácem ve velechrámu sv. -Vítském.

Vykonání drahého odkazu stalo se prvním osvědčením piety nejdůstojnějšího nástupce jeho, J. M. knížete-arcibiskupa Františka de Paula hraběte Schönborna, který bezodkladně památník dle nákresů zvěčnělým předchůdcem stanovených zbudoval a vkusem svým nádherně vykrášlil.

Arcibiskupská kaple Břežanská jest obdélník 13.58 m dlouhý a 7.58 m široký, přiléhající úzkou stranici k zámecké budově. Skládá se ze tří klenbových polí křížovou klenbou žebrovou krytých a 11.30 m vy-

sokých. Žebra klenbová spočívají na lisenách, po obou stranách příporami s hlavicemi opatřených. Třem obdélníkům klenbovým odpovídají s každé strany tři velká okna polokruhem sklenutá, z nichž první na straně východní jest zazděno, jelikož tudy nově zbudovaným schodištěm a krytou chodbou s malovaným ve skle obrazem Marie Panny Pomocnice ze zámku do kaple se vchází. Na straně k zámku přiléhající upravena jest dubová empora o dvou patrech; na první vystupuje se z kaple, druhé pak slouží za oratorium arcibiskupské, přístupné pouze s komnat zámeckých. Za protější hladkou stěnou oltářní přistavěna jest polokulatá apsida co sakristie s třemi okénkami, do které z kaple dveřmi po obou stranách oltáře prolomenými se vchází. Venek kaple oživen jest pilastry a podřímáním obloučkovým. Na štítu k apsidě čelícím zvedá se menší štítek otevřený jako zvonice. Vchod jednoduchý upraven jest na straně západní. Stavbu kaple provedl dle nákresů Rösnerových panský stavitel Tenkrad za dozoru knížecího-arcibiskupského ředitele stavebního, Josefa Svobody.

Vnitřní úpravu kaple v architektonickém uspořádání celkem jednoduché určil

a řídil Jeho knížecí Milost, nejdůstojnější velepastýř, sám s láskou a vkusem znatele, v tajemné krásy umění církevní hluboce zasvěceného, svěřiv provedení Bedřichu Wachsmannovi. Kníže církevní poskytnul úpravou kaple své duchovenstvu vzor, kterak lze svatyni i menších rozměrů v duchu církevním důstojně okrášlit.

Oltář mramorový má podobu stolu na sloupcích spočívajícího. Obrovská deska stolu oltářního jest celistvý kus červeného mramoru Sliveneckého a spočívá na pěti sloupcích, jejichž dřívky z leštěné tmavočervené žuly české, černé a žlutě kropenaté, hlavice pak a patky z mramoru kararského zhotoveny jsou. Veškeré ostatní částky oltářní skládají se z českého mramoru šedého. Predella vykládána jest ornamentem z mramoru kararského na zlatém pozadí. Dřevěný tabernakl, vně i vnitř vesměs vyzlacený a kuplovou střechou krytý, ukazuje na dvířkách monogram Kristův, románským ornamentem obklopený. Jest vedle předpisu církevního z venčí obestřen conopeem z bílé látky hedbávné hnědé a zlatě protkávané. Románské svícny mosazné a v ohni silně pozlacené jsou přesně a bohatě komponovány. Zvláštní nádherou vyniká věčná lampa na způsob koruny vyvedená. Jest mosazná, v ohni zlacena a českými drahokamy posázena. Obrouček koruny ozdoben jest pěti křížky, z nichž každý z pěti karneolů se skládá; lupení korunky okrášleno jest šesti amethysty, šesti topasy, šesti aquamaríny a šesti chrysoprasy; na spodním článku pak visí v podobě kapek šest velkých zelených berillů.

Obrovská stěna nad oltářem rozluštěna jest způsobem zvláště zajímavým a od obyčejné úpravy vrchních výstavností oltářních naprosto se uchylujícím. Jedinou ozdobou její jsou sochy polychromované na krakorcích svobodně stojící. Přimo nad tabernaklem vypíná se na mohutném krakorci obrovský krucifix výše náběžníkové se dotýkající. U paty kříže úplně pozlaceného klečí sv. Maří Magdalena, na jejíž jméno kaple posvěcena jest. Po obou stranách Vykupitele na stromu kříže rozpjatého stojí na krakorcích Matka Páně a sv. Jan Křtitel. Nad oběma vchody, jimiž od oltáře do sakristie se vchází, postaveny budou na krakorcích do zdi již zasazených ještě sochy sv. Jana Nep. a sv. Františka de Paula, patrona budovatele svatyně. Skupení polychromovaných soch Eduardem Veselým mistrně pracovaných výtečně se obráží od červeného čalounu, zlatem bohatě protkávaného, jimž veškerá stěna oltářní až do

čáry, kde klenba počíná, malována jest. Neobvyklé rozluštění toto arcipastýřem samým stanovené mocně dojíhá jak půvabem a krásou, tak důmyslem a původností.

Na straně evangelní stojí v presbytáři kazatelna ze dříví lipového, na šestihraném sloupu spočívající, s tolikéž vynikajícími pruty kulatými a hranami, z nichž vyvinuje se vrchní těleso šestistěnné. V náplních ploch vždy dvěma sloupky ohraňovaných a poloobloukem překlenutých spatřuje se malovaný ornament znázorňující podobenství Páně o rozsévání.

Presbyterium odděleno jest od lodě mřížkou z železa kovaného, černohnědě natřenou a částečně pozlacenou. V lodi jsou po každé straně tři dubové stolice.

Nádherná polychromie pojí veškerou úpravu v ladný celek. Stěny temperou malované pokryty jsou silně barevnými bordurami obroubenými kobercem červeným, zlatým ornamentem hojně protkávaným, který od trnože šedě mramorovaného až do výše náběžníkové kolkolem se rozprostírá. Na plochách lisen a pasů v klenbě jim odpovídajícím spatřuje se barevný ornament z geometrických tvarů složený s monogramy Kristovými, Marianskými a kříži. Přípory z nároží lisen vystupující a žebra jsou jednobarevné; patky a hlavice přípor pozlacené. Klenbové trojhrany stkví se blankytnou modří se zlatými hvězdami. Veškerá ostění oken pokryta jsou ornamentálním pásmem jemnobarevným, v pravidelných odstávcích obklopujícím pole čtverlistá a čtvercová, v nichž na ostění oken presbyteria spatřují se emblemy utrpení Páně, v ostění pak ostatních oken znaky litanie lauretánské. V soustavu polychromie pojata jsou též okna ze skla kathedrálního, malbou chrisailovou na způsob průhledného koberce na šedém pozadí žlutě vzorkovaného provedená a barevnou obrubou lemovaná, jakož i různobarevná podlaha z desek chammottových v presbytáři vzorkem bohatějším, v lodi pak jednodušeji upravená.

Veškerou úpravu tuto uvedenou komponoval a prováděl ve smyslu a duchu knížecího budovatele svatostánku s největší svědomitostí Bedřich Wachsmann úplně spokojenosti velkodušného mecenáše a k nemalé radosti duchovenstva a lidu věřícího. Zámecká kaple v Břežanech stala se krásným vzorem svatyně menších rozměrů, dojemnou upomínkou na nezapomenutelného kardinála Bedřicha knížete Švarcenberka, důstojným pomníkem lásky a umělecké vytríbenosti jejího budovatele,

našeho arcipastýře a školou duchovenstva umění církevní milujícího a pěstujícího.

Neděle bílá, dne 17. dubna, byla velikým svátkem celého okolí. Nejdůstojnější arcipastýř obklopen jsa četnou družinou duchovenstva dílo své korunoval slavnou kon-

sekrací. Velebný obřad konsekrační, úchvatný zpěv bohoslovců a krása výtvarného umění církevního sloučily se v souzvuk krásy nadpřirozené, jakou umění ve službě církevní se vyznačuje.

Farní kostel sv. Vavřince mučedníka v Pištině.

Napsal Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích.

Dodatek k Netolicům, a sice ku
Kratochvíli:

Na zámecké věži mají hodiny dva cim-bály, z nichž větší v průměru 65 centimetrů široký jest. Čteme na něm kolem do-kola:

»obe mne Wawrzince hodináře B nowem
mešte praštem slyt gešt tento cymbal letcha
panie 1590.«

Malý měří 37 centimetrů v průměru
a též kolem něho vine se nápis tohoto znění:

»MELHIOR SHVFR IN LINZ HAT MICH
GOSSEN ANNO 1684«

Ve farní vesnici Pištině, která na sil-nici zemské se rozkládá a severozápadně od Budějovic tři hodiny vzálena jest, stojí farní kostel sv. Vavřince mučedníka. Osada tato, patříc k vikariátu hlubockému, příslu-šela s celým okolím k bývalému panství a zámku Hluboké, z té příčiny také vlada-řové jmenovaného hradu právo podací při kostele pištínském od давných dob vyko-návali.

Nejstarší nám známá zpráva udává již k r. 1261 kněze Václava co plebána čili faráře v Pištině. (Dir. diec. Buděj.) O po-tomních farářích činí se v následujícím sto-letí častější zmínka, kdy jich zhusta užíváno bývalo co uváděčů kněžstva do osad pobliz-ských. Tak když r. 1355 po knězi Buzkovi Bohunko, klerik Jana z Čechova ku kostelu budějovickému od Karla IV. byl potvrzen, uvádějí tam téhož farář kostela Panny Marie »de Zahradie« a farář pištínský. A podobné služby prokázal zdejší farář r. 1357 i knězi Petrovi, jež Jindřich z Biedovopole, Svatoň z Němcic, Tomáš z Robčic a Petronella z Nákří ku kostelu nákeřskému byli do-sadili. R. 1358 jmenuje se zde výslovně plebánem kněz Ondřej. Ten v roce tom za změnil zdejší faru s Konrádem, do té doby

farářem v Hořici (Horzycz) na Krumlovsku, když byli k tomu přistoupili a své svolení dali Karel IV. co patron kostela pištínského s jedné a opat i celý konvent kláštera Panny Marie ve Vyšším Brodě co patron kostela hořického se strany druhé. Ondřej uvedl do Hořice plebán z Chvalšín (Qualls, Qualliss), Konráda do Piština farář ko-stela Panny Marie (Beatae Virginis). Kon-rád objevuje se také k r. 1364, kdy v tom čase uvedl kněze Syfrída z Netolic do Karls-hausu, kdež císař a král Karel IV. kostel tamní na novo byl nadacemi opatřil a Sy-frída tam dosadil. R. 1368 byl Konrád již mrtev, neboť tehdy jmenován za jeho ná-stupce Prkoš, syn Jana ze Sulislavi, jež co svého kaplana král Václav IV. opatřil farou zdejší. O tomto Prkoši podávají nám »acta judiciaria« arcibiskupství pražského r. 1392 četné zprávy. Za souhlasu krále Václava IV. zaměnil později r. 1396 Prkoš faru svou pištínskou se Zachariašem, do té doby farářem v Bukovci, a když Za-chariaš r. 1411 zemřel, dosazen sem od krále kněz Petr z Budějovic. V té době potkáváme se zde také s altaristy. Neboť když r. 1413 kněz Albert, vikář při oltáři sv. apoštolů Filipa a Jakuba v kostele pištínském stávajícím, sám dobrovolně se svého místa byl vzdal, presentován k oltáři tomuto od krále Václava kněz Matěj z Domažlic (de Tusta), a uvádí jej farář budějovický, a po smrti Matějově r. 1415 k témuž ol-táři jmenuje týž panovník kněze Václava, řečeného Philophus. Poslední uveden v úřad svůj samým farářem pištínským Petrem. R. 1415 vzdal se plebán Petr zdejší fary a na jeho místo určen farář ze Stráže Bla-žej a ten němčickým plebánem také pak uveden. Po Blažejovi další zprávy pojednou mizí. Snad za něho (jak čteme v popisu diecése buděj. od Trajera str. 95.) krátce před vypuknutím válek husitských právě o svátku sv. Vavřince vnikl Bušek z Ma-

chovic se svými ozbrojenci, klatbou obtížnými, do zdejšího kostela a přinutil přítomné duchovní k odbývání služeb Božích.

Neznámo, jakých osudů kostel v potomních bouřlivých dobách zažil, a jací kněží při něm působili. Nového světla podává nám teprve pamětní kniha, kterou farář Josef Schneltzer založil a v níž Frant Šubarský horlivě pokračoval.

Dle knihy této byly za hrůzných švédských válek, jež vlasti naší tak bolestně se byly dotkly a tolik ran smrtelných jí zasadily, jak kostel tak i fara v Pištíně úplně vyloupeny, listiny spáleny neb odnešeny, tak že do r. 1647 ničehož o farářích zdejších dopátrati se nelze. Dne 11. dubna 1647 přišel sem konečně Tomáš Jan Palma, Rakušan z Waidhofenu, před tím farář u Matky Boží na Louži v Praze. Spravoval nejenom faru pištínskou, ale i filiálku nářečskou a po několik let i kostel zahájský, jelikož tamní farář pro různice s patronem a poddanými fary své byl zbáven. První tento opětně nám známý správce duchovní dosazen do Pištína od hr. Fr. Madarassa, jemuž tehdy hrad hlubocký přináležel. Zdá se, že snad již před Palmou kněze nějakého v Pištíně bývalo, neb dosud dochovala se tu kasule od jmenovaného hraběte kostelu zdejšímu věnovaná a rok 1628 na sobě nesoucí.

R. 1660 nastoupil Jan Ignác Holý, rodem Slezan z Křenovic, jenž trpě bolestí v ruku odebral se r. 1671 do lázní libničských u Budějovic, ale již třetího dne nazpět byv přivezen, v měsíci říjnu zemřel. Nástupce jeho Jiří Václav Dvořák, rodák z poblížské vsi Mahouše, do té doby farář zahájský, spravoval také od r. 1680 filiálku v Němčicích, a zesnuv 10. listop. 1697 pochován v kostele před presbytářem. Za jeho času prodával se korec pšenice za 7 i 8 zlatých. Na nějaký čas administroval pak faru Jakub Josef Suchecius. Potomní farář Antonín Křištof Rudolff, Rakovnickan, před tím řídil osadu dlažkovickou u Litoměřic, vzdal se r. 1701 fary zdejší a dosazen na Bílou Hůrku, kde také zemřel po několika letech.

R. 1701 přišel Václav Ant. Liška, rodem z Kutné Hory, vystavěl tu na svůj groš na hřbitově kapli Panny Marie Karlemské, nynější to jižní předsíň, založil dvanacte mší svatých, z nichž vždy měsíčně jedna v téže kapli měla býti sloužena, a zemřev r. 1707 pochován na hřbitově před touto kaplí. Jeho nástupce Jachym Ignác Šťastný, původem z Počátek, spravoval osadu do r. 1723 a odešel do Ledenic

vystřídán Janem Mannem, Trutnovanem. Ten byl zde osm let a čtyry měsíce.

R. 1731 přišel rodák chvalšínský Josef Schneltzer, zakladatel knihy pamětné a získal sobě o Pištín velikých zásluh. Potomní jeho nástupce Šubarský o něm dokládá, že to byl muž, jakému není hned tak podobného, neboť sám ze svého jmění světlem kostel zaopatřoval, za 180 zl. zřídil křížovou cestu r. 1749, obstaral také novou kazatelnou 300 zl. určil na fundaci za spásu své duše. Za jeho času vyhořel dne 19. dubna 1752 celý Pištín, velká věž i kostnice zničeny, zvony až na velký se rozlily, kostel ale neporušen zůstal. Dle domnění všeobecného vyšel oheň v domě »u Kochtů« zvaném. An farář neměl místa, kam by položil své hlavy, nucen ostávati ve dvoře Suché, dokud dům farní na novo nebyl postaven. R. 1754 zemřel Schneltzer a brzy na to nastoupil neméně horlivý po něm František Šubarský, rodem z Netolic. Z jeho pilných záznamů do pamětné knihy se dozvídáme zpráv dalších. R. 1759 jest nejmenší ze tří zvonů, na bývalé velké věži zavěšených, nově přelit, od opata zlatokorunského Godefrieda Bylanského 17. ledna 1760 ke cti sv. Jana Nep. a sv. Víta muč. posvěcen a den na to k druhým dvěma na věži dřevěné zavěšen. An proutím zvony na věži dřevěné byly umístěny, pomýšleno na vystavění věže zděné a již dne 25. dubna 1765 přikročeno ku kladení základů za vrchního ředitele hlubockého Jana Karla Zelenky, tak že již dne 8. srpna 1766 po poledni přenešeny býti mohly tři velké zvony z dosavadní dřevěné věže na nynější novou kamennou. R. 1768 přelit jest opětně zvon na věžici nad presbytářem od zvonáře budějovického Antoniho a dne 18. dubna posvěcen od jmenovaného již opata zlatokorunského ke cti Matky Boží a sv. Gottharda, jakož i současně s ním zvon pro přifařenou obec Zliv na počest Panny Marie a sv. Floriana.

Dne 5. září 1768 jel z Plzně k Linci skrz Pištín ve čtvrt na jednu v noci cí. Josef II. Čekán od knížat Josefa Adama ze Schwarzenberga, téhož syna Jana a faráře, zastavil se u domu Tomešovi patřícího.

R. 1774 ustanoveno, aby vždy v den 12. února bratrstvo uctění Velebné Oltární Svátosti jak mužové tak ženy toto přesvaté Tělo a Krev Kristovu na osadě zdejší oslavovali, a slavnost ta konána zde ponejprv téhož dne i roku. Také tohoto roku postaveny v kostele nové varhany, které zhotovil dílem z peněz faráře Šubarského dílem z almužny osadníků Bedřich Ferd.

Semrád z městečka Selce u Přic. Dne 22. října 1776 zemřel Subarský a po administrování Josefa Eckharta nastoupil roku 1777 zdejší faru hořícký rodák kněz Václav Ant. Hoffmann. Za něho vypukl hned oheň ve stodole vdovy Urbanové a rok ten byl náramně suchý, tak že nebylo ani travin ani s důstatek obilí. R. 1783 zemřel tento duchovní správce maje po sobě Josefa Motejla, původem z Mladé Boleslavi, s nímž nás stará pamětní kniha ještě obeznamuje. V této knize zanešeny věrné opisy nadačních listin, jichž celkem jedenácte se čítá a z nichž první je od r. 1703. Farář Motejl spravoval osadu zdejší do r. 1805 a po něm následovali tito jeho nástupcové: Josef Hošek, rodilý z Rožďalovic, do r. 1818; Jan Pulec, Klatovan, do r. 1828; Florian Veselý do r. 1835; Ferdinand Leopold, zakladatel nové pamětné knihy, do r. 1844; Jan Fiala do r. 1858; Ignác Gregora do r. 1870; Jan Čížek do r. 1878, a od té doby nynější farář Josef Hoffmann. V tomto století vystřídal se zde při některých farářích více kaplanův.

Dle četných zpráv, které se po různu ve zdejších farních knihách dochovaly, musely bývatí příjmy fary pištínské velikými a značnými. Pod jménem lacticiniorum dostával farář z každé krávy sedlákovy 2 kr., z podruhovy však ničehož. Sedláci ze vsi Plástovic odváděli z každého lánů 12 kr., ze dvora Suché brával 30 liber syra, ze dvora Čejkovic 1 zl. Desátky byly: ze dvora Suché (jindy vesnice) brával tři korce a tři měrice pšenice a ovsa dle míry pražské, při pšenici míru rovnou, při ovsu vrchovatou. V jednotlivých obcích bral podobně obilí dvojího druhu, pšenici a oves, pouze z Plástovic obilí druhu čtverého, k oněm i žito a ječmen. Z vesnic Piština, Dasného, Dechtář, Pašic, Zalužic a Zlivi přiváželi obyvatelé desátek sami, za to do Plástovic, Česňovic, Čejkovic a Břehova dojížděl si farář s potahem svým sám.

Robotu konaly k faře pištínští chalupníci Jakeš, Brych, Vovesný, Křeji a Švestka vždy dva dny v týdnu, ať práce jakákoliv, buď orali, dříví poráželi, vozili neb mlat obstarávali, za to dával se jim oběd ze tří jídel sestávající z polévky, hrachu, nějakého moučného jídla a kusu chleba.

Železných krav počítalo se 72, mezi nimi v Pištině 14, Česňovicích 10, Čejkovicích 7, Zalužicích 2, Zlivi 9, Dechtáři 3, Břehově 5, Pašicích 1, a v panském dvoře Suché 10. Z této každé jednotlivé krávy

dostával kostel 4 kr. a 4 denáry, dohromady 5 zl. 36 kr.

Co do zaopatřování nemocných, kdo koně měl, se svými pro duchovního příjížděl, jinak jezdil farář s potahem svým. Nyní jezdí sám vesměs.

Za faráře Šubarského náležely k faře čtyry kusy polí. První »Hrudý« zvané od hrobárny ve vsi táhne se až k polím vsi Česňovic, měříc asi šedesát korcův; druhé za vsí, jde-li se ven, po levé ruce až k soše sv. Jana Nep., z kamene provedené, měří šestnáct korcův; třetí »v hájku« měří též 16 korcův, začíná od uvedené sochy a táhne se k polím chalupníka Brycha. Slove toto pole »hájek«, neboť tu bývaly ondy porostliny čili háj, který za času kněze faráře Jiříka Dvořáka byl vyplaněn a v pole obrácen; čtvrté pole bylo v »Picinách«, asi za 40 korcův. Celkem bylo tudíž asi 135 korcův, ale zádušní kniha je tehdy za jeden lán, to jest za 60 korcův počítá, jako by všechny role ty z jednoho lánů užitek nesly.

Za faráře Josefa Hoška stala se se svolením vyšších úřadův záměna mezi ním a panstvím hlubockým v tomto smyslu: farář dotčený odstoupil 25 jiter 1442³/₆ sáhů polí »v Picinách« řečených k panství hlubockému. Za to toto odstoupilo k faře louku 1 jitro 182 sáhů »v Blatečku« zvanou, zavázalo se 16 sáhů měkkého a 8 sáhů tvrdého dříví faráři dávati, jenž sám povinován si je poraziti a přivézt. Břemena a daně z polí nésti má panství, z louky farář. Směna uzavřena 20. února 1811.

Dle starodávného obyčeje přijímali faráři zdejší kantory do služby, a kdo byl přijat, představoval se hejtmanu hlubockému z té příčiny, by ušel velikému přikořenství a před zlými lidmi zastání aby užil.

Kostel pištínský, původní gotický, stojí zcela uprostřed vesnice na poněkud vyvýšeném místě a vévodí této; jest obklopen hřbitovem a směřuje k východu. Operací pilíře svírají presbytář a postrannou sakristii, která k němu přiléhá se strany severní. Do vnitř vchází se dvěma vchody, jedním od západu skrze věž, po ohni v minulém století nově vyzdviženou a zcela ke štítu přiléhající, druhým od jihu skrze kobku, někdejší to kapli karmelskou. Vnitřek chrámu jest velmi slušný a čistotou svou mile dojíhá. Presbytář jest žebrovitě sklenut, klenba natřena r. 1852 světlomodře, žebra světlolalová, loď kryje bílý strop a ten je stukaterským čtvercem ozdoben, nad vítězným obloukem provedena ozdoba v podobě znaku. Kobka pod věží, v níž dolů sply-

vají provazy od zvonů, jest sedm kroků dlouhá, kostel sám bez této měří až za velký oltář 34 kroků délky, z čehož na loď 22 kroků a ostatek na presbytář vypadá. Šířka lodi obnáší 14 a v presbytáři osm kroků.

Celý tento stánek Páně osvětlen osmi okny, z těchto tři podlouhlá, někdy gotická, později v kolmé obdélníky proměněná, propouští světlo do presbytáře tak, že jedno od východoseveru, druhé od východojihu a třetí od jihu, čtvrté za oltářem samým jest zazděno. V lodi s každé strany po dvou oknech polokruhových a jedno malé čtyr-

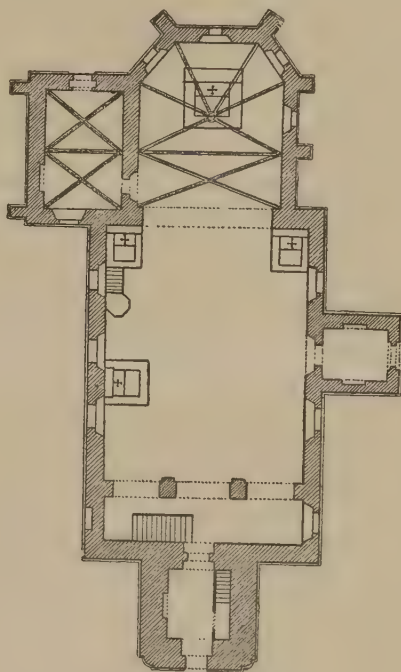
Klenba presbytáře jest lodi vyšší, nad hlavním vchodem vznáší se kruchta nad třemi oblouky, vstupá se na ni po dřevěných schodech při samém vchodu. Čtyry staré železné skoby ve zdi dodnes hlásají, že dvěře, které nyní do předsíně věžové se otvírají, původně do vnitř chrámu šly, a snad i věž chrámová před požárem sama o sobě na jiném místě stávala a proto zhoubným tím živlem zasáhnuta byla, kdežto kostel sám neporušen zůstal.

Dlažba sestává ze čtverhranných pískovců a presbytář je o stupeň vyšší než loď. Také sakristie, jako nějaká kaple objemná jsouc, sklenuta je starobyloou klenbou žebrovitou a bude jistě co do stáří s kostelem současnou.

Celkem stojí uvnitř čtyry oltáře, hlavní sv. Vavřince a poboční ku počtě svatých Barbory, Anny a Linhartu.

Mensa hlavního oltáře, svobodně o sobě stojíc, jest zděná a úplně dřevěnou skříni zakryta. Na ní zvedá se prostorný svatostánek s dvířkami a nad tímto malý křížek. S každé strany oltářního stolu vedou vždy mezi dvěma sloupy zakryté vchody za oltář; těmi obchází lid oltář při obědi. Nad sloupy těmi zvedají se se strany pravé socha sv. Václava s praporem a štítem a socha sv. Jana Křtitele s dlouhým křížem

v ruce a beránkem u nohou, po epištole jest sv. Vít s palmou v pravici a s koutem na knize sedícím v ruce levé, a sv. Jan Miláček s kalichem, z něhož vylézá had. Všechny sochy jsou velké. Za oltářem spočívá na zvláštních dřevěných trámech další řezba oltáře, v té spatřuje se za sklem obraz Panny Marie Pasovské s Ježíškem na lokti, malovaný na plátně, na prsou sv. Panny zavěšeny na tkanicích a korálech novější stříbrné peníze a zcela ve výši nad tímto obrazem vznáší se pozlacená socha patrona chrámového sv. Vavřince, který v pravici pokládá na prsa, levicí o rošt se opírá a vzhůru pohlíží. Nejvýše jsou sošky Boha Otce a Syna a pod nimi Duch svatý v podobě holubičky. Vše to obklopuje bohatá řezba. Zmínky zasluhuje obraz Panny Marie. Dne 12. února 1778 daroval k obrazu tomuto jistý mládenec Josef Jicha, rodem ze Strakonice a řemesla mlynářského devět starých českých mincí, které byvše zlatníkem vyčištěny a oušky opatřeny na hrdlo Matky Boží na to zavěšeny byly. Jeden z těchto peněz nesl na sobě letopočet 1617 a patřil císi. Matyášovi; na druhém čtlo se kolem koruny české: »moneta regni Boemiae«, s druhé strany spatřoval se český lev; třetí bez

Kreslil knížecí stavitel A. Mocker.

roku byl s podobou svatého Jiří, na koni sedícího a draka probodajícího; ostatních šest byly staré české groše. Kam se tyto původní peníze poděly, jest nepovědomo. Mezi svatostánkem a sochami sv. Vítu a Václava stojí po jednom velikém relikviáři; v obou spatřují se značné kosti sv. mučedníkův Honorata, Abundantia, Prima a Candida. O těchto svatých ostatcích poznamenáno, že pocházejí od Jana Ondřeje Kaysera, biskupa thermicienského a sufragana pražského, který tu v Píšťině r. 1770 uděloval sv. birmování. Veřejně vystaveny k obzvláštní účtě r. 1772 a zvláštní bulla zavěšena bývala o nich v sakristii za sklem. Šest velkých a dva menší svícny, všechny

ze dřeva pěkně řezané, jsou r. 1863 darovány. Nad vchody za oltář zavěšeny obrazy Srdce Páně a Srdce P. Marie. Altare portatile je bez nápisu. Celý oltář pochází z r. 1710, řezba stála tehdy 328 zl., pozlacení 458 zl. Roku 1861 obnoven nově ze sbírky, která vynesla 274 zl. Po obou stranách oltáře táhnou se podél zdi presbytáře slušné stolice podélné se sedadly a dřevěnými vysokými oporami.

Oltář sv. Anny, původně sv. Kateřině zasvěcený, má obraz, na němž svatá bába učí dcerušku Marii Pannu z knihy otevřené, v pozadí pohlíží na ně sv. Jachym. Nad tímto obrazem jest menší obraz sv. Kateřiny s kolem v levici. Na mense stojí zasklená skříň se soškou Panny Marie s dětátkem Božským, soška zahalena v bílé hedvábné

rouško a jest vkusně provedena. Na tumbě ukazuje sv. Jan Křitel při Jordánu na beránka s korouhvičkou na knize sedícího.

Oltář sv. Barbory, zasvěcený ještě za času Šubarského sv. Antonínu Paduan-skému, jest ozdoben obrazem téže svaté panny. Mučednice klečí, v oblacích vznáší se nad ní kalich se sv. hostií, andílky obklopený. Dole v rohu obrazu před světicí zaopatruje kněz starce na lůžku umírajícího. Nejvyšší oltáře viděti menší obraz sv. Antonína Pad. Na mense nalézá se ve skříni zasklené pozlacená socha sv. Jana Nepom., která původně na čelném oltáři stávala, dále jsou tu také dvě malé sošky sv. Petra a Pavla pod skleněnými klobouky, kteréž farář Leopold byl daroval. Na tumbě obraz, na němž pohanský otec stíná dceru svou Barboru.

(Pokračování.)

Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

Sloh románský soustřeďuje veškerou náheru architektonickou kromě strany průčelní na zakončení chorovém. Svatyně oltářní vyznačuje se, jak sluší, i na venek nejbohatější úpravou. Na Karlínském chrámu Páně jest tato částka skutečně co nejskvostněji vyzdobena. Apsida hlavní lodi z budovy chrámové mohutně vystupující jest velebným střediskem celého skupení. Na dvojnásobném trnoží vypíná se soustava vysokých arkad románských skvostně provedených. Každá přípora na vlastním podstavci a attické patce s nárožními lupeny spočívající končí hlavicí korinthisující, nad níž polokulatý oblouk na předním naroží pletivem kosočtverečným ozdobený se klene. Nad mohutnými arkádami obíhá uslechtilá galerie z těchže článků se skládající, rozměrů ovšem drobnějších, tak že jedné arkádě spodní odpovídají vždy tři arkády galerie. Nad galerií posléze vine se vlnatě profilované podřímsí obloučkové z ještě drobnějších polokruhů se skládající. Důsledný tento rytmus architektonický plodí dojem nad pomyšlení uspokojivý. Oblouk polokulatý, co základní tvar slohu románského všude se objevující s přibývajícím výškou stále se umenšuje a drobí. Tentýž akkord na spodní klávesnici silně udeřený v pravém poměru s výškou stále slaběji zní, až posléze svrchu co pouhá ozvěna doznívá. Lадně vystupující soustava obloučkovitá zakončena jest mohutnou římsou kostkovitou. Apsida kryta jest střechou, opírající se o štít, vystupující

cím podřímsím obloučkovým opatřený a kostkovou římsou zakončený.

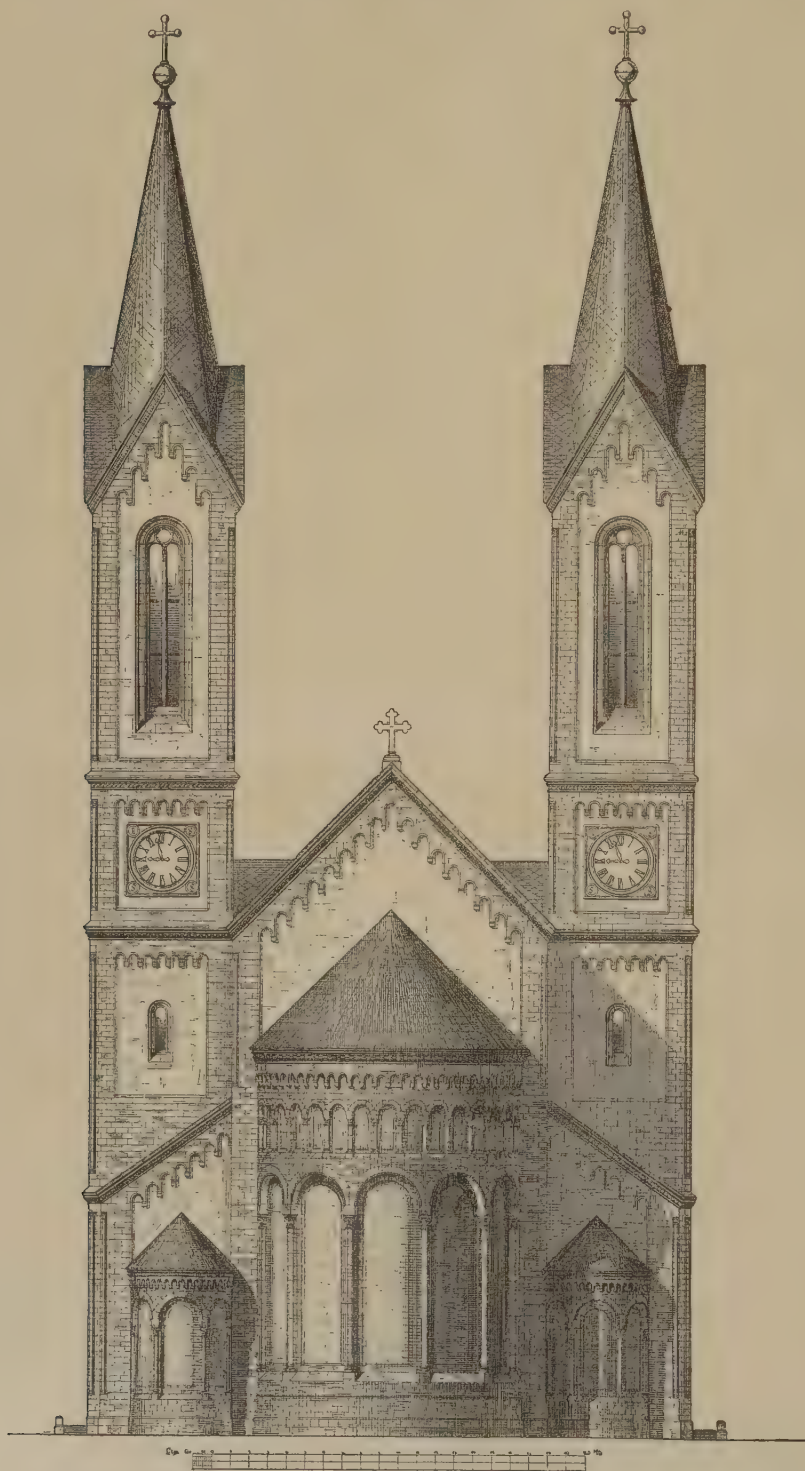
Po obou stranách hlavní apsidy stojí dcerky její, dvě boční apsidy, věrné podobizny matky, těla ovšem útlejšího, opírající se o stěnu lodí bočních vystupujícím podřímsím obloučkovým a ozdobnou římsou zakončenou.

Bohatou skupeninu architektonickou důstojně zakončují dvě věže čtverhrané, římsami na tři patra rozvržené, z nichž první malým oknem, druhé hodinami, třetí co zvonice velikým oknem oživeno jest. V každém patře opakuje se podřímsí obloučkové, ve dvou spodních patrech vodorovné, na štítu třetího patra vystupující. Veškeré římsy jsou motivy románskými hojně vyzdobeny. V nárožích pater táhnou se štíhlé sloupky s hlavicemi krychlovými. Věže kryty jsou jehlancem osmihranným s bání a křížem pozlaceným.

Na straně oltářní soustředěna jest veškerá krása slohu románského. Polokulaté apsidy různých rozměrů s budovy na venek vynikající, štít hlavní lodi, vystupující stěny lodí bočních o loď střední se podpírající, obě věže vysoko k nebi strmící, — to vše tvoří skupeninu velebnou a přímo uchvacující.

Boční strany chrámové, nádherné průčelí a bohatý chor spojující, kontrastem jednoduchosti velkolepost budovy klidně doplňují. Jedinou ozdobou jejich jsou liseny pilířům vnitřku odpovídající, okna román-

ským sloupkem na dvě rozdělená s ostěním | plasticky vyzdobené. Loď střední mohutně
profilovaným, obloučkové podřimsí a římsy | vystupující a nízké lodi boční pultovým;

střechami o ni opřené ukazují trojlodní roz-
vrh chrámu.

Celý kostel zbudován jest z kamene
tesaného, jen náplně jsou maltou ovrženy.

(Pokračování.)

Jednatelská zpráva

jednoty pro okrášlení chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda za r. 1885 a 1886.

(Dokončení.)

Za pomoci tak štědré bylo lze bez obavy práce zadané šťastně zahájiti. Koncem ledna roku minulého počalo se stavěti obrovské lešení, aby hned za prvních jarních dnů zahájiti se mohla práce malířská. Počátkem dubna bylo lešení hlavní lodi až po klenbu dohotoveno a jelikož počastí bylo nad pomyšlení příznivo, vymalován jest jeden čtverec klenbový na zkoušku. Když pak malba po odstranění vrchního lešení architektem J. Mockrem, provádějícím umělcem a jednatelem z dolejška zkoušená a výborem jednoty zhlédnutá za velmi zdařilou uznána jest, začalo se pracovati definitivně s dvaceti malíři a pomocnými silami vesměs v Praze najatými. Při tolika zručných pracovních s výtečnou obezřelostí a rázností řízených pokračovalo dílo vřehledě. Jednatele, jemuž z povinnosti bylo denně dozíráti na postup a směr práce, každý den očekávalo nové překvapení, tak že tento rok čítati bude k nejpříjemnějším vzpomínkám života. Vše bylo tak moudře zorganizováno, že ústrojí složité hravě pracovalo. I ukázalo se, jak zdánlivě nemožné věci lze vykonati při neobomné pilnosti a moudrém rozvrhu práce. Vzorné pilnosti této dlužno připisovati, že za devět měsíců vykonána jest obrovská práce, která za poměrů méně příznivých na léta se protahuje. V Karlínském chrámu Páně bylo třeba práci urychlit již proto, aby lešení, které celou budovu vyplňovalo, co nejdříve zmizelo, jelikož služby Boží přerušiti nebylo lze. (Následuje popis polychromie, o které v »Methodu« na jiném místě obšírně bude pojednáno.)

S malbou současně pokračovalo v m e n ě ě n ě n í o k e n obyčejným sklem opatřených okny ve skle malovanými, které jsou doplňující a podstatnou částkou polychromie chrámové. Zasazeno 16 oken chrisailových, světle vzorkovaných s barevnějšími obrubami do hlavní lodi, pokud vysoké lešení volného přístupu k nim dopouštělo. Z promyšlené rozvahy volila se okna světlá, aby kostel velenutného světla vrchního nepostrádal. Bočním pak lodím dostalo se oken figurálních, rovněž světle držených, architektem Josefem Mockrem komponovaných, který nákresy mistrně provedené Jednotě Karlínské daroval. Kartony figurální kreslil profesor František Ženíšek. Dosud usazeno jest 6 oken figurálních, čímž celá pravá loď jest dokonána. Každé okno románským sloupkem rozpučené jest ozdobeno dvěma postavami představujícími, pokud bez opakování bylo lze, svaté patrony a patronky šlechtitých donátorů, jak následují: Sv. Josef a sv. Anna, sv. Gabriel a sv. Filomena, sv. Antonín Pad. a sv. Barbora, sv. Jan Nep. a sv. Máří Magdalena, sv. Jan Křtitel a sv. Františka Římská, sv. Eduard a sv. Teresie. Věnování rodinných pomníků zaznamenáno jest na votivní desce ve spodní části okna na vděčnou i věčnou

paměť předních dobrodinců chrámu, pořádkem tuto uvedeným:

První okno:

JOSEF · SRNEC · A · CHOŤ · JEHO · ALOISIE ·
LETA · PÁNĚ · MDCCCLXXXIV · ZBOŽNĚ ·
VĚNOVALI ·

Druhé okno:

GABRIEL · SPONER · S · CHOTÍ · JOSEFOU ·
V · ROCE · JUBILEJNÍM · ZBOŽNĚ · VĚNOVALI ·

Třetí okno:

ANTONÍN · CHODĚRA · S · CHOTÍ · JOSEFOU ·
VĚNOVALI ·
BARBORA · VESELÁ · SE · SYNEM · FRANTIŠKEM · VĚNOVALA ·

Čtvrté okno:

SV · CYRILLU · A · METHODU · ZBOŽNĚ ·
VĚNOVALI · JAN · NEP · ŠLEISS · S · CHOTÍ ·
MARIÍ ·

Páté okno:

KU · CTI · SV · JANA · KŘTÍTELE · JAN · KŘ ·
LANGER · A · CHOŤ · TERESIE ·
NA · PAMÁTKU · DCERY · FRANTIŠKY
MATKA · ANNA · BERNTOVÁ ·

Šesté okno:

NA · OSLAVU · PATRONŮ · CHRÁMU ·
EDUARD · BROŽE · A · CHOŤ · EMILIE ·
KE · CTI · A · CHVÁLĚ · BOŽÍ ·
JAN · KUNDRÁT · A · CHOŤ · ANNA ·

Okna od ostatních dárců v provolání Jednoty uvedených zasazena budou během roku tohoto i snovými, která chrámu Páně věnovali: p. dr. Edmund Kaizl a p. Václav Brabec s chotí Marií, p. Josef Muzika, podnikatel stávek v Brně s matkou Marií v Karlíně a pí. Emilie Seidlová, p. Hynek Kopecký s chotí Marií. Výbor Jednoty vzdává obětovným dárcům za dary tak památné díky nejvroucnější, jakož i továrníku a radovi městskému, p. J. Rudleovi, který zámečnickou práci všech dosud zasazených 22 oken vlastním nákladem vykonal.

Od polychromie a oken došlo posléze i na dokonání hlavního oltáře.

Když práce polychromní ku konci se chýlila, shledalo se, že ciboriový hlavní oltář, až z opuky skvostně zhotovený, nesouhlasí s nádhernou úpravou dokonávající se svatyně. Oltář hlavní má co skvost nejvýznačnější vynikati nad všelikou okrasu chrámovou. Aby tedy hlavní a nejdůležitější předmět nezůstal bez sourodne úpravy, obrátil se výbor Jednoty poznovu s prosbou na slavnou obec karlínskou. Žádost došla opětného vyslyšení. Slavná obec věnovala na dokončení obnos 2.500 zl., umělcem na vyzlacení obrov-

ského oltáře vypočtený, dovršivši první dar velkolepý darem druhým. Dala tedy Jednota nejprve práce kamenické na patkách pilířů, na římsách a v náplních plastických ornamentů postrádajících dohotoviti, architekt Josef Mocker v bezmezně dobrotitosti své zhotovil a daroval nákrasy náplní, jimiž kuple ciboria dosud otevřená měla se sklenouti a továrník Václav Sviták mistrně vyvedl práci bohatě profilovanou. Ciborium takto dokončené počalo se vně i vnitř důstojně polychromovati slohem, jakého monumentální památník vyžadoval. Vnitřek oltáře vyzdoben jest blankytnou modří s plamennými paprsky od svorníku se rozbíhajícími a zlatými hvězdami, pendantivy vyplněny jsou poprsími typů starozákonních na nejsvětější oběť mešní poukazujícími, — Abela, Isaaka, Melchisedecha a Arona, veškerý pak zevnějšek přetvořen jest v zlatý stan, pod nímž sídlí v tabernaklu oltářním Beránek Boží. A aby vánoční dar, který osada Karlínská s radostí a nadšením Vykupiteli světa chystala k štědrému večeru, skutečně byl dokonán, pracováno po celý advent s veškerým úsilím den co den až do půl noci.

S pomocí Boží dílo šťastně zahájené šťastně se dokonalo. V dubnu počalo se malovati. Na štědrý den odnešeny jsou pak z kostela poslední zbytky lešení. O půlnoci zastkvěl se dokončený chrám při jasném osvětlení plynovém ve veškeré nádheře své. S klenbového nebe světci vážně pohlíželi z pozadí zlatem zařícího na osadu dole shromážděnou, která vzornou obětovností svatyni svou proměnila v předsíň rájskou. Jasná zář světla obřázela se v tisícerych paprscích zlata po veškerých prostorách chrámu s přípor, pilířů a hlavic, s koberců stěn a bohaté klenby zařícího. Uprostřed apsidy pak velebně vypínal se oltář ciboriový jako zlatý stan sklenutý nad svatostánkem co nejvýznačnější skvost svatyně a osady. Ký div, že přítomní uchvácení jsou radostí, jakou srdce lidská v živobytí zakouší jen jedenkrát. Osada Karlínská uchystala novorozonému Vykupiteli vánoční dar, který zůstane radostí a chloubou i příštích pokolení.

Na veškerém podniku spočívalo patrně požehnání Boží, které umělce a dělníky od všelikého úrazu chránilo, Jednotě pak hojnost štědrých dárců přivádělo, jak ukazuje seznam členů tuto uvedený.

Členové zakládající: Slavná obec Karlínská 12.500 zl., slavná občanská záložna 10.500 zl., † Josef Novák a choť jeho (obraz lunettový: »Smrt sv. Methoda«) 1.200 zl., Václav Lokay a choť jeho Julie (obraz lunettový: »Křest Bořivojův«) 1. dar 802 3/4 zl., Josef Srnec a choť Aloisie (okno) 800 zl., † Gabriel Sponer a choť jeho Josefa (okno) 800 zl., Jan Šleiss a choť jeho Marie (okno) 800 zl., rodina Meisnerova (okno) 800 zl., Hynek Kopecký a choť jeho Marie (okno) 800 zl., Ferdinand Lehner (okno) 700 zl., Bedřich Hingst (okno) 500 zl., nejmenovaná dobroditelka v Karlíně (na votivní obraz český) 500 zl., Jan Šebek 500 zl., Anna Berntová (půl okna) 400 zl., Václav Brabec a choť jeho Marie (půl okna) 400 zl., Eduard Brože a choť jeho Marie

(půl okna) 400 zl., Antonín Choděra a choť jeho Josefa (půl okna) 400 zl., dr. Edmund Kaizl (půl okna) 400 zl., Jan Kundrát a choť jeho Anna (půl okna) 400 zl., Jan Langer a choť jeho Teresie (půl okna) 400 zl., Josef Muzika a matka jeho Marie (půl okna) 400 zl., Emilie Seidlová (půl okna) 400 zl., Anna Teisingrová (půl okna) 400 zl., Barbora Veselá a syn František (půl okna) 400 zl., Antonín Baumgartl (hlavní dvéře vnitřní) 390 zl., Václav Sviták (práce kovové) 300 zl., Václav Nekvasil a choť Eliška (1. lhůta 100 zl.)

Členové skuteční: Karel Máša (dlažba kaple křestní) 230 zl., Alžběta Křížová (čtvrt okna) 200 zl., Václav Michner (zasklení 3 vnitřních dveří) 120 zl., nejmenovaná (na votivní obraz český) 100 zl., Ferdinand Čulík 100 zl., Jednota lásky k bližnímu 100 zl., Leopold Kraus 100 zl., Jindřich Ronc 100 zl., slavné ředitelství státní dráhy 100 zl., František Šlechta 75 zl., Matěj Bacík (víko křtitelny) 60 zl., Vojtěch Adamec 50 zl., Teresie Blechová 50 zl., † Ferdinand Melichar 50 zl., Marie Meszová 50 zl., Nejmenovaný (na votivní obraz český) 50 zl., J. Rectoris 50 zl., Adolf Schramm a choť jeho Emilie 50 zl., M. Knapp 35 zl., Josef Malý (náter víka křtitelnice) 30 zl., Kateřina Zdrahalová 30 zl., Alois Foret 28 zl., Josef Fillén 25 zl., K. Hladík 25 zl., Josef Hnizdo 25 zl., dr. Edmund Kaizl 25 zl., František Kneidl 25 zl., Fr. Kocourek, choť jeho a syn Prokop 25 zl., Všeobecná záložna 25 zl., Karel Perman 25 zl., dr. Vavřínek Svatek 25 zl., Josef Šípek 25 zl., Teresie Voráčková 25 zl., Vilém Kellner 20 zl., Bartoloměj Pavlíček 20 zl.

Členové přispívající. (Následuje seznam jejich dle čtvrtí a domů spořádaný.) Sběratel I. čtvrti Jan Tužil odvedl od 189 členů 584 zl. 59 kr.; sběratel II. čtvrti Fr. Kremlíčka od 112 členů 261 zl. 60 kr.; sběratel III. čtvrti Fr. Doležal od 141 členů 355 zl. 10 kr.; sběratel IV. čtvrti Josef Hlad a František Kneidl od 265 členů 655 zl. 6 kr.; sběratel V. čtvrti Frant. Horník 329 zl. 72 kr.

Výbor Jednoty vzdává veškerým členům, zejména však pp. sběratelům čtvrtí, sběratelům a sběratelkám domů, jež dary svými a vzácnou obětavostí umožnili dokonání díla rovněž velkolepého jakož v dějinách památného, díky nejsrdečnější.

Z úspěchu dosavadního lze bezpečně souditi, že za podpory všemi vrstvami tak příkladně osvědčené šťastně se dokoná, čeho chrámu našemu dosud se nedostává. Kromě votivních obrazů jednotlivých národů a stavů, jejichž příspěvky stále se množí, připadají Karlínu 4 lunettové obrazy, představující čtvero hlavních výjevů ze života sv. věrozvěstů Cyrilla a Methoda. Dva — »Křest Bořivojův« a »Smrt sv. Methoda« — jsou již pojištěny věnováním dvou rodin Karlínských, první p. starostou Václavem Lokayem a zbožnou choť jeho Julií, druhý odkazem šlechtetného měšťana a továrníka, † p. Josefa Nováka, Jednotě 1000 zl. závěti věnovavšího, jehož dar spanilomyslná choť 200 zl. doplnila na

obnos ke zhotovení obrazu potřebný. Není pochybnosti, že Pán Bůh vzbudí chrám dva nové dobrodince, kteří se stanou zakladateli dvou dosud zbývajících obrazů lunetních.

Další nezbytnou potřebou jest rozmnožení lavic kostelních, z nichž každá vyžaduje nákladu 200 zl., napotom pořízení definitivních kandelábrů plynových, z nichž dva pan Jan Rudle za dar svůj si vyvolil, křížové cesty plastické, posléze pak vyměnění nynější ač důkladné, přece však ostatní nádhře chrámu neodpovídající dlažby chrámové za dlažbu mosaikovou.

Pro malbu nástěnných obrazů, s kterou letošního roku se započne, získán jest osvědčený umělec domáci, p. Maxmilián Pirner, rodem Plzeňan, který, jsa žákem Trenkwaldovým, dovede příští obrazy přizpůsobiti malbám na obmítce apsidy zmíněným umělcem před lety vyvedeným. Vedle smlouvy s umělcem uzavřené vykoná letos veškeré přípravy vypracováním náčrtků celého cyklu a vymalováním prvního obrazu lunetového, smrt sv. Methoda představujícího, roku pak příštího provedením dalších tří obrazů nástěnných. Má-li však velkolepé dílo jubilejní bráti se postupem pravidelným, jest veležádoucí, aby skupeniny národův a stavů památníky své v první svatyni Cyrillo-Methodějské zabezpečily doplněním příspěvků svých na určený obnos 2000 zl.

Příspěvky jednatelem Jednoty co redaktorem »Methoda« dosud sebrané vykazují se, jak následuje:

Votivní obraz český	zl. 1545'47
» » Moravanů	» 438'28
» » Poláků	» 205'—
» » Chorvatů	» 40'33
» » krajanů amerických . . .	» 36'78
» » šlechty	» 300'—

Votivní obraz řádů řeholních	zl. 1062'74
» » řeholnic	» 567'54
» » bohoslovců českomoravských »	132'36
(na novo upsáno 516 zl.)	

Výbor Jednoty pro okrášení chrámu sv. Cyrilla a Methoda v Karlině vzdává veškerým přispívatelům na votivní obrazy díky nejuctivější a prosí za další laskavé dary, aby dílo šťastně zahájené dovršením příspěvků na obnos 2000 zl. též šťastně se dokonalo. Podobnou žádost vznášejí k sběratelům čtvrtí, sběratelkám domů a veškerým členům svým, aby s dosavadní příkladnou horlivostí sbírajíce a přispívající činnost svou rozšířili též na domy a osoby účelům Jednoty dosud nezískané a tím urychlili provedení programu osadě Karlínské k dokonání zbývajících.

Nevšední zásluby o veškeré dílo získal si veleobětavý stavitel velechrámu sv. -Vitského, pan architekt Josef Mocker, jemuž za oběť prokázanou nelze vyvděčiti se, a výbor Jednoty prosí, aby přijal za tolik obětí dík nejuctivější. Také umělci provádějícímu p. Karlu Jobstovi, který dílo své konal s láskou a vytrvalostí obdivuhodnou, vyslovuje Jednota dík zasloužený.

Z výboru Jednoty pro okrášení chrámu
Páně dne 27. března 1887.

F. J. Lehner,
t. č. jednatel.

Josef Srnec,
t. č. předseda.

Zpráva pokladniční vyazuje příjem úhrnečný: 38.634 zl. 87 kr.

Valná hromada dne 16. dubna konaná zvolila per acclamationem za prvního čestného člena stavitele velechrámu sv. -Vitského a architekta, Josefa Mockra.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc duben 1887.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalich: pro dp. Jos. Slánského, faráře v Praze. — Ciborium: pro důst. klášter ve Vyšším Brodě a pro vp. Václava Uhýrka, kaplana ve Slavkově. — Pozlacení a postříbření v ohni: kalichu: pro veld. děkanský úřad v Brandýse n. L.; dvou kalichů: pro vdp. Vil. Kesslera, děkana v Rozbělesích a pro vdp. Jana Rosnera, arciděkana ve Falknově; kalichu: pro dp. Jak. Pittnera, faráře v Trunksaufenu; pacifikálu: pro dp. Fr. Rosu, faráře v Krehlebach; kalichu: pro dp. Ant. Tschernaya, faráře v Schnauhüblu a pro velesl. patronátní úřad v Boru; monstrance, kalichu, relikviáře a pacifikálu: pro vp. Ign. Papáčka, admin. v Milovičkách na Moravě; kalichu: pro dp. Václ. Čápa, faráře v Liboci a pro dp. Ant. Podhorského, faráře v Pořežově. — Nádobka na sv. olej: stříbrná: pro dp. Ign. Němce, faráře v Kvasicích na Moravě. — Patenka k nemocným: stříbrná: pro dp. Ign. Němce, faráře v Kvasicích. — Pacifikály: pro dp. Vinc. Marka, faráře v Panských Dubenkách a pro vp. Karla

Vondrušku, kaplana u sv. Havla v Praze. — Dva oltářní kříže: pro důst. farní úřad v Kvílicích. — Lampa oltářní: pro důst. farní úřad v Kvílicích. — Svícny oltářní: 16 pro důst. farní úřad v Kvílicích a 4 pro dp. Jana Böhma, faráře v Hrabíně u Opavy. — Kaditelnice: pro veld. děkanský úřad v Brandýse n. L., pro dp. Vil. Kesslera, děkana v Rozbělesích, pro dp. dra. Fr. Hechta, kanovníka a profesora v Praze, pro dp. Jul. Šmateru, faráře v Křížanově a pro dp. Vinc. Marka, faráře v Panských Dubenkách. — Kropenka: pro sl. ústav šlechtičen v Brně.

Rozličné. Sochy dvě: pro dp. Jana Böhma, faráře v Hrabíně (Rak. Slezsko). — Missaly: pro důst. farní úřad v Kvílicích, pro vdp. Ed. Rausa, děkana v Rokycanech, pro veld. děkanský úřad v Tachově a pro dp. Vojt. Hněvkovského, faráře v Mutějovicích. — Pultíky pod misál: pro dp. Fr. Pohla, faráře v Praze a pro důst. farní úřad v Kvílicích. — Kanonické tabulky: pro důst. farní úřad v Kvílicích a pro dp. Vinc. Marka, faráře v Panských Dubenkách. — Zvonek ku sakristii

a oltářní: pro důst. farní úřad v Kvilicích a pro vdp. Karla Vorlíčka, arciděkana v Kutné Hoře. — Zvonky harmonické: pro ved. děkanský úřad v Brandýse n. L., pro dp. Mat. Fischmeistra, faráře v Mladošovicích, pro ved. děkanský úřad v Kaplicích, pro dp. Jana Uzla, faráře v Klobukách a pro vesel. ústav šlechticů v Brně. — Nástroj na pečení hostí: pro dp. Jana Křivého, faráře v Letonicích na Moravě.

Paramenty. Kasule: červená a fialová: pro dp. Jana Dostala, faráře v Třeboníně; tři bílé a červená: pro ved. děkanský úřad v Brandýse n. L.; pro dp. Jindřicha Stürzenhofra, faráře v Kylešovicích (Rak. Slezsko); bílá sváteční pro dp. Jul. Šmateru, faráře v Křižanově na Moravě; červená: pro důstojný dominikánský klášter v Olomouci; bílá: pro veleb. p. Karla Vondrušku, kaplana u sv. Havla v Praze; bílá sváteční: pro dp. Václ. Pandulu, faráře ve Valtovicích na Moravě; bílá: pro dp. Vojt. Hněvkovského, faráře v Mutějovicích; bílá a červená: pro vp. Ign. Papáčka, admin. v Milovičkách. — Pluvialy: bílé: pro dp. Jindř. Stürzenhofra, faráře v Kylešovicích (Rak. Slezsko) a pro dp. Fr. Jiráka, faráře na Karlově; černý: pro dp. Ant. Jenčíka, vojenského kuráta v Terezíně. — Vela: pro ved. děkanský úřad v Brandýse n. L., pro ct. Alžbětky v Praze, pro dp. Jana Hruše, faráře ve Zbejšově na Moravě, pro dp. Jos. Schneidra, faráře v Tmáni, pro vdp. Ed. Rausa, děkana v Rokycanech, pro důst. farní úřad v Mníšku a pro dp. Jos. Ješinu, faráře v Zlaté Olešnici. — Štoly: vyšívána: pro dp. Jana Dostala, faráře v Třeboníně, pro ved. děkanský úřad v Brandýse n. L., pro důst. farní úřad v Mníšku, pro dp. Jana Ješinu, faráře v Zlaté Olešnici a pro dp. Ant. Podhorského, faráře v Pořejově. — Pláštiky na ciborium: pro vysokor. paní baronku Malovcovou v Praze, pro vysokor. paní baronku Fleissnerovou v Dešné, pro J. Milost' nejd. p. biskupa dra. Fr. Bauera v Brně a pro vdp. Jos. Landkammra, děkana v Táboře. — Bursa k nemocným: pro ved. děkanský úřad v Brandýse n. L., pro důst. farní úřad v Klecanech, pro blahorod. paní Marii Šrámkovou v Strakonici, pro dp. Fr. Jiráka, faráře na Karlově a pro vdp. Karla Hodináře, vikáře v Č. Kostelci. — Antependium: pro dp. Jana Maňouska, faráře v Urbanově. — Korouhev kostelní: pro vesel. knížecí patronátní úřad ve Vys. Veselí, pro dp. Fr. Porazila, kooper. v Mostkovicích na Moravě, pro vp. Jos. Švejcara, kaplana v Bezně a pro blahorod. p. Ant. Šrámka, starostu v Čidruvici na Moravě. — Prapory: pro gymn. studující vdp. dr. Reinh. Stránský, ředitel v Časlavi a pro školní mládež vp. Jan Maňoušek, kooper. v Urbanově. — Pentle

k praporu, bohatě zlatem vyšitý: pro sl. Jednotu hasičů v Jilemnici. — Komže: pro ctih. Alžbětky v Praze. — Pošťáři oltářní: pro dp. Fr. Rosu, faráře v Krchlebach. — Koberec na stupně oltářní: pro dp. Jana Zindla, faráře v Jindřichovicích. — Pytlíčky pro kostelníky: pro vp. Fr. Porazila, kooper. v Mostkovicích a pro dp. Ant. Neumanna, faráře v Měděnci.

Prádlo kostelní. Korporálie: pro dp. Jana Dostala, faráře v Třeboníně; 4 alby, 2 rochetty, 12 korporálií a 12 purifikatorií: pro ved. děkanský úřad v Brandýse n. L.; 3 alby, korporálie, purifikatorie a ručníky: pro dp. Jos. Schneidra, faráře v Tmáni; 3 cingula: pro dp. Mat. Fischmeistra, faráře v Mladošovicích; 6 korporálií a 4 pally: pro dp. Vinc. Marka, faráře v Panských Dubenkách; plachty oltářní a rocheta: pro blahor. pí. Marii Blahoutovou v Ječovicích; plachty oltářní, korporálie a pally: pro dp. Jana Maňouska, faráře v Urbanově; 10 cingulí a 5 pall: pro J. J. paní kněžnu ze Schwarzenberga; 8 plachet oltářních a 8 rochet: pro J. kníž. Milost' nejdust. p. arcibiskupa hrab. Frant. ze Schönbornů; korporálie, purifikatoria a ručníky: pro důst. farní úřad v Mníšku; 2 alby, 1 rocheta, plachty oltářní, cingula, korporálie a jiné: pro dp. Vojt. Hněvkovského, faráře v Mutějovicích; 12 korporálií, 12 purifikatorií a 3 pally: pro dp. Ign. Papáčka, admin. v Milovičkách; 3 plachty oltářní a cingula: pro dp. Ant. Podhorského, faráře v Pořejově.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalich stříbrný, bohatě ozdobený: důst. řád piaristický v Praze co jubilejní dar sv. Otci Lvu XIII. — Monstranci gotickou: vdp. Ferd. Bursík, děkan v Humpolci — Nádobku na sv. olej stříbrnou: blahor. sl. Karolina Rohlenová v Praze co jubilejní dar sv. Otci Lvu XIII. — Patenku stříbrnou k nemocným: blahor. sl. Emma Rohlenová v Praze co jubil. dar sv. Otci Lvu XIII.

Paramenty. Kasule: bílou, červenou, černou, fialovou a zelenou s bohatou úpravou: nejd. Fr. Huspeka, velmistr rytířského řádu křižovnického v Praze co jubilejní dar sv. Otci Lvu XIII.; bílou, bohatě vyšitou: zbožné ženy a dívky v Oseku u Lipníka na Moravě co jubilejní dar sv. Otci Lvu XIII. — Nebesa skvostná: dp. Ant. Jančík, vojenský kurát v Terezíně. — Bursu k nemocným, zlatem vyšitou: blahor. paní Barvitiiová v Praze co jubilejní dar sv. Otci Lvu XIII.

Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přešeno	1520 77
Úrok z příspěvků uložených	25 30
Nejmenovaný	4
Úhrnem	1550 7
Do 2000 schází 449 zl. 93 kr.	
Votivní obraz moravský.	
Přešeno	436 54
Karel Bedroš, katecheta v Karlině	3
Snešeno	439 54

Přešeno	439 54
Úrok	2 38
Úhrnem	441 92
Do 2000 schází 1558 zl. 8 kr.	
Votivní obraz řeholnic.	
Přešeno	567 54
Nejmenovaná v Karlině	100
Úhrnem	667 54
Do 2000 schází 1332 zl. 46 kr.	
Za další hojně příspěvky prosí	redaktor.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 5.

V Praze, dne 30. května 1887.

Ročník XIII.

OBSAH: Votivní obraz bohoslovců česko-moravských v Cyrillo-Methodějské svatyni v Karlíně. — Farní kostel sv. Vavřince muč. v Pištině (Pokračování.) — Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně. (Pokračování.) — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc květen 1887. — Výroční valná hromada »Křesťanské Akademie«. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda

Votivní obraz bohoslovců česko-moravských

v Cyrillo-Methodějské svatyni Karlínské.

Velkolepý chrám sv. Cyrilla a Methoda jest monumentálním památkem významu povšechného a důležitosti dějinné. Zbudovalť jej metropolita a primas slavného království českého s národem na památku tisícileté ročnice požehnaného příchodu svatých apoštolů a věrozvěstů slovanských do žirných krajin sesterské Moravy. Dějinný význam tento jest třeba důstojně znázorniti a dochovati příštím pokolením. Nejslavnější svatyně Cyrillo-Methodějská má všem příštím věkům kázati, že v době tisíciletého jubilea žila vděčná rodina, vroucně milující přední po Bohu dobrodince a duchovní otce, kteří národy slovanské obrodili pro nebe a pro osvětu křesťanskou. Společný vděk velké rodiny lze nejlépe a nejvýznaměji vyjádřiti a znázorniti nástěnnými obrazy votivními, věnovanými jednotlivými národy a stavy k otcům svým vděčně se hlásícími a to v ten rozum, aby ve velebné hlavní lodi chrámové na stěnách strany evangelní zářily nástěnné obrazy národu Českého v království Českém a markrabství Moravském, jakož i bratrských národů Polského a Chorvatského, na protějších pak stěnách strany epistolní nástěnné obrazy předních stavů křesťanských: šlechty, řádů řeholních

mužských a ženských, jakož i bohoslovců česko-moravských.

Radost nebyla by celá a dokonalá, kdyby při rodinné slavnosti scházeli nejmladší synové, miláckové naši a naděje budoucnosti. Jsouť ovšem nejchudšími členy rodiny církevní. Mladistvé nadšení bývá však vynalézavé a znává chudobu pozlacovati obětovností.

Zavděčím se dojista laskavému čtenářstvu »Methoda«, když s ním sdělím, kterak ctihodní bohoslovci seminářů česko-moravských o svůj obraz votivní pečují. Jest to utěšený a dojemný obrázek historický, na němž oko rádo utkví a srdce stále se potěšuje.

Nelícená slova prostého provolání v »Methodu« uveřejněného ještě ani nedozněla, když do Karlína zaletěla ozvěna odpovídající: »Ano! Dáme! na oslavu sv. Cyrilla a Methoda rádi dáme!« Novina novinu stíhala a každá z nich oznamovala veselé poselství: »Jsme nejmladšími, ale věrnými syny svatých věrozvěstův a památník vděku dětinného zbudujeme v českém Velehradě!« Cp. Alois Hlavinka, literární činností po vlastech chvalně známý spisovatel, odpověděl jménem bohoslovců brněnských: »Pro letošní rok Cyrillo-Methodějský upi-

sujeme na votivní obraz bohoslovců českomoravských 102 zl.« A v zápětí slibu zasílal příspěvky sebrané. Zaměnil seminář za vinnici Páně, zůstavil úřad sběratelský rovněž horlivému nástupci svému, cp. Josefu Horákovi, který dovršiv odvedené dary na 95 zl. právě oznamuje, že před nastávajícím vysvěcením rozmnoží je novou padesátkou a další péči odevzdá nástupci horlivému.— K semináři brněnskému přidružil se seminář pražský. Cpp. bohoslovci upsali hned na počátku úhrnem 160 zl., letošního pak roku překvapili redaktora veselou zprávou, že každý ze 4 ročníků složí na hotovosti po 100 zl., zvolivše v každém ročníku důvěrníky, kteří pravidelně příspěvky měsíčně sbírají a ukládají, pokud obnos úhrnečný nebude dovršen. Radost a upřímnost, s jakou velkolepou obětí svou jubilejní sv. Cyrilla a Methodu věnovali, zůstane pisateli jednou s nejmilejších upomínek života. Aby pak dílo šťastně zahájené bezpečně se dokonalo, zaslali všem seminářům v Čechách a na Moravě svolání, sepsané ct. jáhnem Josefem Tumpachem, jehož jméno i v literatuře již pěkně se objevuje, jak následuje:

Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!

Bratři draží po rodu a víře!

Druzí milovaní!

Díkem nehynoucím, vděčností nezměrnou naplněno býti musí srdce každého upřímného Slávy syna, když o tisíc let nazpět zaletí zbožnou myslí svou na tu žirnou, sesterskou Moravěnkou naši a tam v duchu zří rodné svaté bratry Soluňské, Cyrilla s Methodem, jak s okem láskou planoucím a slovem pravdy ze srdce vycházejícím první semena svaté, drahé víry v Krista Ježíše v ta zlatá srdce praotců našich házejí, aby vyrostl z nich mohutný strom náboženské pravdy Kristovy u potomků jejich i těch nejpozdnějších... A strom ten vyrostl, rozkvétl a plody vydal... My, těch otců svých potomkové nejmladší, víme to dobře a ve srdcích svých přesvědčení o tom chováme nezlomné, přesvědčení, jež nezvrátí nikdo nikdy! Což tudíž divu, že přesvědčení tomu výraz dán, že vděčnost ta skutkem projevena? Jaký div, že těm věrozvěstům našim svatým pomník slávy postaven ve srdci země české pod ochranným křídlem a strážným hledem té stověžaté slávké Prahy naší?...

Bratři milovaní! Velebný pomník slávy světců našich, vznešený dar vděčnosti dětí

jejich dokonán! Karlínský velechrám vyzdoben již leskem čarokrásným dárky upřímných a věrných synů a dcer. A ještě jen obrazy jubilejní scházejí, ještě tato pole prázdná jsou a každého jako by vyzývala k té poslední oběti na dokonání skutku lásky a vděčnosti...

Z obrazů těch jubilejních jeden však určen nám, jeden z nich my, bratři draží, věnovati máme svaté památce miláčků Božích a našich, Cyrilla a Methoděje.

Nuž, bratři milení, dejte, — dejte každý dárek ten, obět tu na oltář lásky této, sbírejte mezi sebou ty groše obětí, ať brzy již skutkem se stane, co srdci našich povinným přáním. Je dosti nás, tak že silami spojenými v malém počtu roků částku tu povinnou sebereme jistě, neboť Bůh požehná darům našim ze srdcí upřímných podáváním, a než několik uplyne let — celá ta dvoutisícová částka složena bude. My vykonali jsme již, co na nás bylo, bratři pak Brněnští jakož i Litoměřičtí počali již. Než třeba nám plánu určitého, pevného. Nás všech asi osm set jest v seminářích českomoravských. Necht tudíž v semináři každém, tak jako zde u nás, ročník každý se k jistě určité částce uvolí a měsíčním příspěvkem, jenž bude velice nepatrný — u nás obnáší 5 kr. — částku tu splácí a ve 4 letech již pohromadě bude suma celá dvoutisícová.

Šest seminářů jesti v sesterských zemích českoslovanských, a po rozpočtu dle množství českých bohoslovců v nich na seminář každý připadá částka následující:

na Litoměřický	160 zl.
» Budějovický	300 »
» Brněnský	350 »
» Králové-Hradecký	370 »
» Pražský	400 »
» Olomúcký	420 »

Bratři draží! Pro lásku Boží žádáme Vás, počněte ještě letos, dejte se do práce ještě tyto dny a zařídte družstva Cyrillo-Methodějská! Pán Bůh pomůže, On nám požehná, a světci naši Cyrill a Methoděj se slzou radosti ve zraku budou tam před tváří Hospodina zástupů prositi o zdar a požehnání pro nás, syny jejich... Postavme se pod ten prapor Cyrillo-Methodějský a s heslem: »Vše pro Boha a svaté Jeho!« pracujme a sbírejte neunavně. A bohdá dočkáme se zdaru práce své všichni, neboť příklad lásky naší a obětavosti věru že bez účinku nezůstane.

Pročež do práce! Tak voláme k Vám jménem druhů a spolubratří svých, přímlově

svatých patronů našich a modlitbám Vaším se doporučejíce.

V Praze, v semináři u nejsv. Salvatora, dne 3. března 1887.

Jos. Tumpach.

Václav Houška, Václav Müller,
jménem IV. ročníku,

Ant. Podlaha, Karel Pošmurný,
jménem III. ročníku.

A. Vápeník, Frant. Hlasya,
jménem II. ročníku.

Fr. Ptáček, Prokop Holý,
jménem I. ročníku.

Nadšené provolání druhů k druhům nezůstalo ovšem bezvýsledným.

Obětovným bohoslovcům semináře Litoměřického nezbývalo dle rozpočtu navrženého mnoho ku doplnění, jelikož v příkladné horlivosti současně s Brněnskými bohoslovci hned na počátku 122 zl. 50 kr. upsali a prostřednictvím důvěrníků svých, ct. pp. V. Suchánkem a Josefem Šeborem 44 zl. 50 kr. již hotově odvedli. Odpověděli tedy bratřím svým v Praze, jak následuje:

V Litoměřicích, dne 13. března 1887.

Druzi milení!

K Vašemu přátelskému vyzvání, bychom zvolili si družstvo Cyrillo-Methodějské, sdělují s Vámi, že jsme tak učinili a částka 160 zl., jež na náš seminář připadá, že jest upsána.

Každý zavázal se složit do určité doby 2 zl., takže od nově přibylých roku budoucího nebude již ani třeba k zmíněnému účelu vybírat. Sebráno a zasláno až dosud 44 zl. 50 kr.

Společným sběratelem a odesýlatelem jest p. Jos. Šebor v III. r., ve II. r. p. Václ. Keller a v I. r. p. Jos. Svátek.

Co našeho roku se týče, doufám, že se před odchodem ještě aspoň větší část, když ne vše, zapraví.

Přeje Vám na Pánu Bohu vše dobré, znamená se za bohoslovce IV. roku

Ehl Fr.,
IV. r.

Bohoslovci semináře Olomouckého proslavili se darem svým Velehradským, vzácnou křtitelnou z mramoru karrarského, nákladem 2.800 zl. zřízenou. Pro velkolepý dar Velehradský nezapomenou však ani na společný dar bohoslovců pro český Velehrad, jak z odpovědi jejich vysvítá.

Chvalme Boha v Jeho svatých
Cyrillu a Methoději.

Ctihodní pánové!

Drazí bratři!

Obdrželi jsme Vaše vyzvání, abychom se účastnili bohosloveckého daru do chrámu Karlínského, a sice, poněvadž je nás co do počtu více než v kterém jiném semináři českomoravském, i větší částkou než seminář Pražský a ostatní, Myšlenka votivního obrazu bohosloveckého jest velmi pěkná a najde zajisté v mladistvích hrudích všech bohoslovců, duchem velkých našich sv. apoštolů Cyrilla a Methoděje nadšených, ohlasu. U nás již dříve, jakmile dp. Lehner v »Methodu« návrh ten učinil, ozývaly se hlasy návrh schvalující. Zaradovali jsme se tedy nemálo, že jste Vy, drazí bratři, myšlenky tak energicky se ujali a jsme přesvědčeni, že se Vám podaří ji také uskutečniti a jsme ochotni i sami, pokud nám bude možno, Vám k tomu přispěti.

Usnesli jsme se tedy ve schůzi v neděli dne 13. t. m. svolané, začátkem příštího školního roku k účelu tomu zahájití sbírky po ročnících v měsíčních splátkách; letos již nelze uchopiti se toho proto, poněvadž přibýly nyní zase sbírky na dary bohoslovecké sv. Otcí k letošnímu jeho jubileu.

S tím Vás i sebe i naše snahy do ochrany sv. Cyrilla a Methoda poroučí

bohoslovci Olomouctí.

V Olomouci, dne 22. března 1887.

Bohoslovci semináře Králové-Hradeckého věnovali první svůj dar již r. 1885, nyní pak oznamuje cp. Josef Vomocil, praefekt choru, že další sbírky se připravují, aby obnos na ně připadající ve 4 letech byl uhrazen.

Z Budějovického semináře odpověď sice nedošla. Jelikož však duchem a smýšlením neliší se od ostatních seminářů česko-moravských, dlužno opožděnou odpověď přepisovati náhodě.

Votivní obraz bohoslovců česko-moravských jest tedy pojištěn, a to příkladnou a dojemnou obětovností nejmladších a nejchudších synů rodiny Cyrillo-Methodějské. Chudý-li dává, dává dvojnásobně. A proto obraz bohoslovců bude nejvzácnějším a nejdrahocenějším z veškerých obrazů votivních. Dedikační nápis jeho vypravovatí bude příštím pokolením, že v době tisíciletého jubilea sv.

apoštolů Cyrilla a Methoda na sklonku XIX. století žili ve štěpnicích seminářů česko-moravských nadšení a věrní synové jejich, kteří s láskou a horlivostí dobrých pastýřů

povedou ovečky květoucími pastvinami Cyrillo-Methoděskými.

Lehner.

Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně.

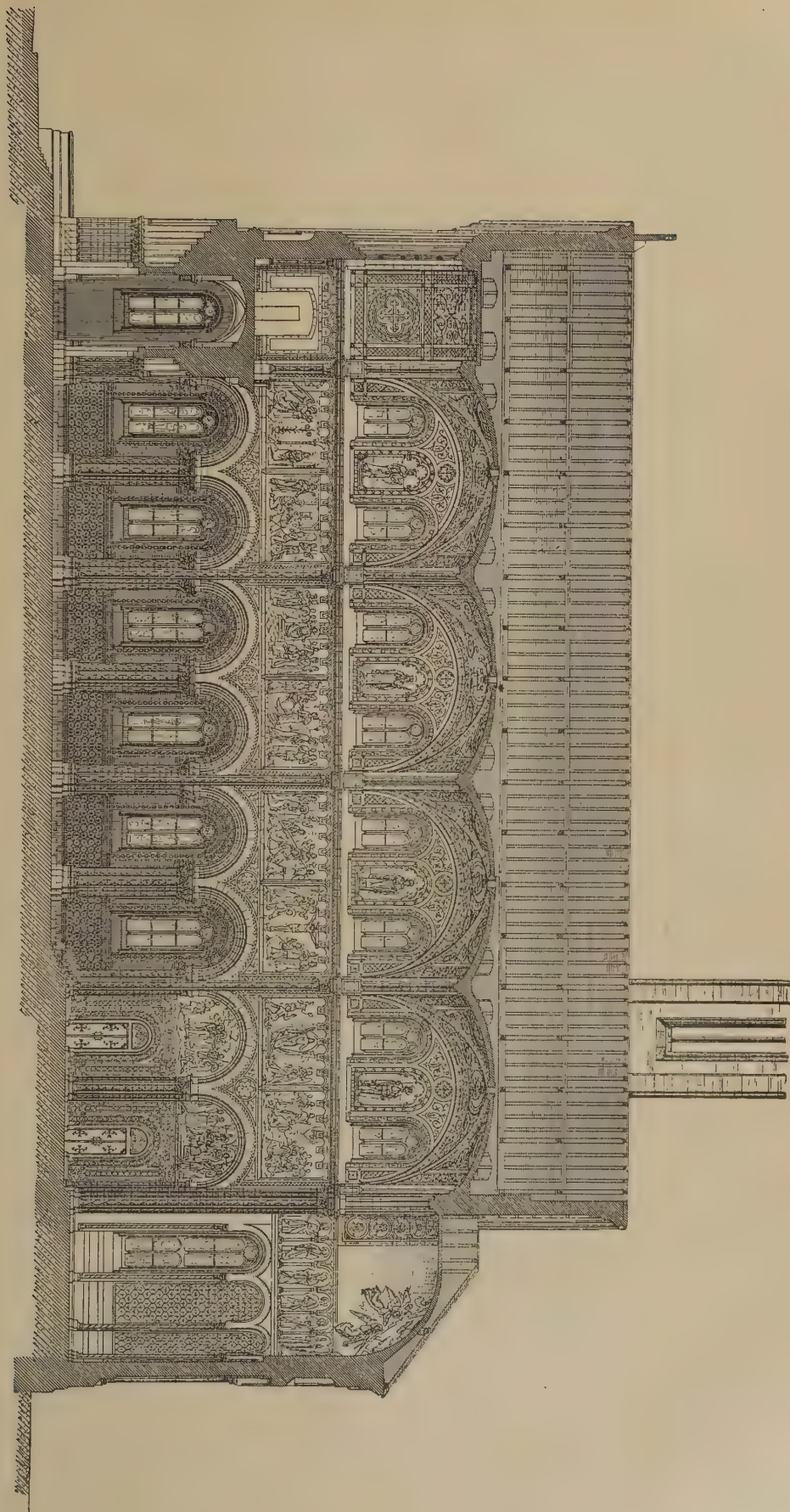
Píše *F. J. Lehner.* (Pokračování.)

Na průseku po délce nakresleném (obr. 4.) lze zřetelně sledovati architektonickou soustavu vnitřního rozčlánkování před-síně, lodi a apsidy chrámové.

Ostění portálu hlavního, jímž do před-síně se vchází, vyzdobeno jest po pravé i levé straně sedmi sloupy s tolikéž archivoltami k tympanonu stále se zmenšujícími. Podobný portál o třech sloupech a obloucích polokruhem sklenutých otvírá se na straně protější do vnitřku lodi střední. Před-sín po každé straně oknem románsky rozvrženým osvětlená sklenuta jest klenbou křížovou, jejíž žebra spočívají na štíhlých příporách s příslušnými patkami a hlavicemi. Nad před-síní upravena jest kruchta obrovským kulatým oknem průčelním jasně osvětlená a klenbou valenou krytá.

Z před-síně vchází se úpravným portálem do hlavní lodi chrámové, sklenuté 4 obrovskými čtverci, z nichž přední tři lodí, čtvrtý pak chor tvoří. Smělá klenba spočívá na mohutných pilířích kolkolem příporami opatřených. Přípory hlavní vystupují až do výšky římsy náběžníkové, podřímsím obloučkovým ozdobené, která délkou celé budovy obíhá a stěnu chrámovou na dvě patra dělí. Nad hlavicemi hlavních přípor klenou se profilované pasy po délce a na příč, o které opírá se pravidelná klenba křížová, jejíž žebra ve svornících se sbíhají. Jelikož každému čtverci hlavní lodi odpovídají dva čtverce lodí bočních, jest vnitřek chrámu po obou stranách rozvržen osmi arkádami, z nichž šest s každé strany do bočních lodí se otvírá, poslední pak dvě zazděné chor ohraničují. Každé arkádě odpovídá v lodích bočních okno románským sloupkem na dvě půle rozvržené, svrchu pak kruhem zakončené. Do choru vystupuje se mramorovým schodištěm sedmístupňovým. Do choru zabočují s obou stran dvojě dvěře; prvními vchází se do věží, druhými do baptisteria a sakristie. Lunetty nad 4 dveřmi poskytují výtečného místa pro nástěnné obrazy, s jejichž malbou ještě roku letošního se započne. Budou zde vyličený 4 vý-

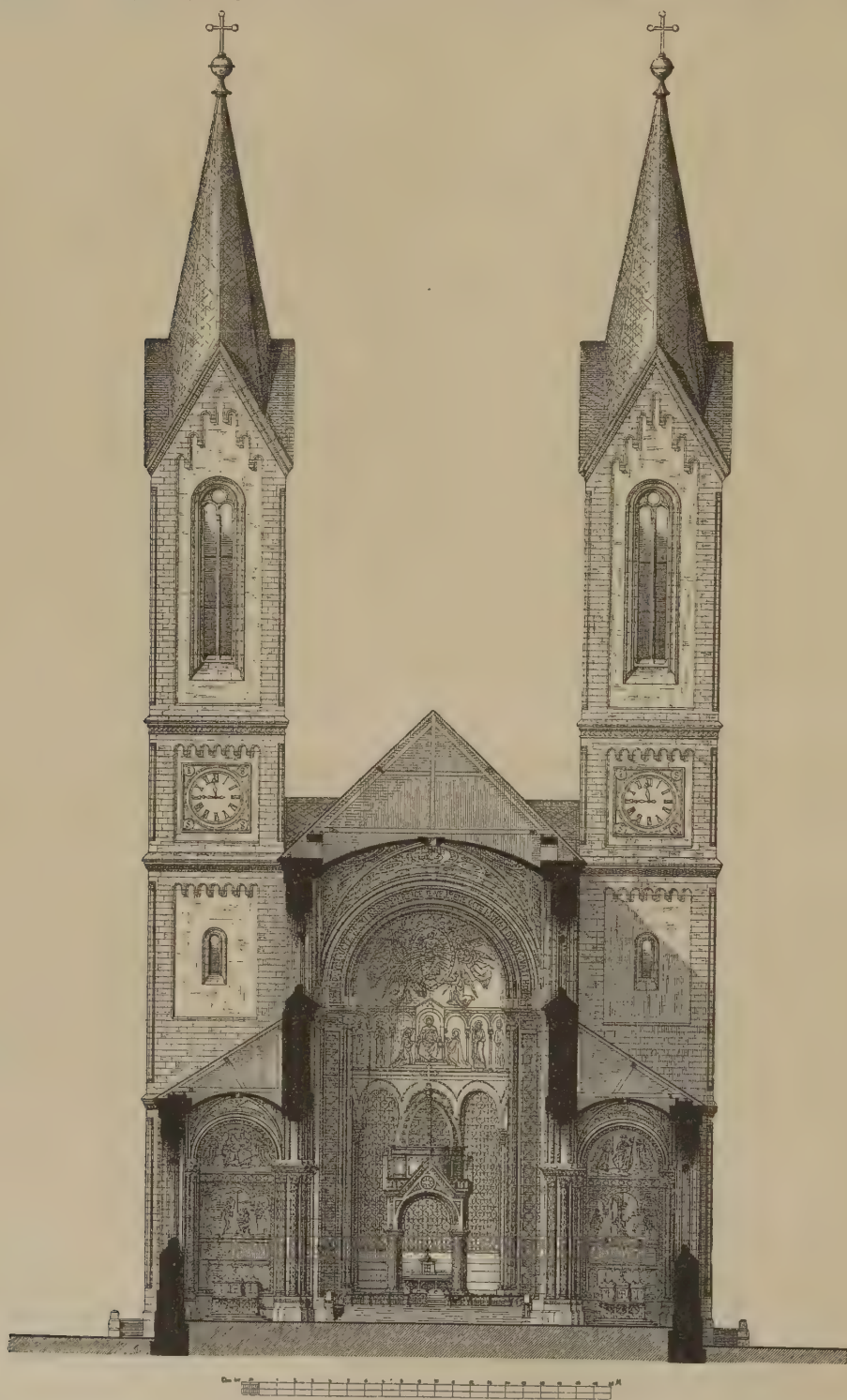
jevy ze života sv. apoštolů Cyrilla a Methoda, jímž chrám zasvěcen jest, a sice: »Příchod obou věrozvěstů na Moravu«, »Křest Bořivo-jův«, »Loučení se obou svatých bratří v Římě« a »Smrt sv. Methoda.« Náklad uhrazen bude jednotlivými mecenáši karlínskými, z nichž dva se již přihlásili a dva se přihlásí. Do choru — prostory vyznamenané — dobře se hodí životopis světců svatyně. Nad arkádami táhne se po celé délce kostela vlys pro votivní obrazy národů a stavů. Vlys rozvržen jest architekturou na čtvero táhlých polí, z nichž každé minulého roku prodloužením středního profilu obloučkového podřímsí na dvě půle rozděleno bylo, což jednak soustavě architektonické lépe odpovídá, jednak vhodnější prostory pro výjevy cyklu obrazového poskytuje. Každý s osmi votivních obrazů bude zahrnovati dvě komposice. Na spodní pásce pod každým obrazem čísti se bude nápis věnovací skupenin národních a společenských zlatým písmem. Počínajíc od vchodu jest první pole na straně evangelní vyhrazeno pro votivní obraz národu chorvatskému, druhé národu polskému, třetí bratřím Moravanům, čtvrté nám Čechům; na protější straně epištolní první bohoslovcům česko-moravským, druhý klášterům sester řeholních, třetí mužským řádům řeholním, čtvrtý šlechtě. Obrazy jsou ná-zornou biblí a ustavičným kázáním lidu věřícímu. Předmětem kázání jest zjevení Božské, zákon starý a nový. Strana evangelní bude tedy hlásati evangelium v osmi hlavních výjevech ze života Páně od narození až do Nanebevstoupení a seslání Ducha Svatého, které rok co rok během církevního roku slavením hlavních svátků v Cirkvi Spasitelově tajemně se obnovují a opakují; strana epištolní kázati bude zjevení Božské zákona starého typickými obrazy odpovídajícími jednotlivým výjevům protějších obrazů zákona nového. Nad cyklem vlysu obrazů nástěnných podřímsím obloučkovým a římsou zřetelně zakončeným vystupuje stěna v každém čtverci klenbovém dvěma okny souhlasně s okny bočních lodí prolomená, uprostřed pak postavami svatých

Образ 4.

patronů českých ozdobená. Spatřují se zde | a sv. Ludmila, na straně protější sv. Vít,
sv. Václav, sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký | sv. Prokop, bl. Jan Sarkander a bl. Anežka

Obraz 5.

Česká, doplňující příslušné skupeniny světců | jak v příštím popisu polychromie chrámové
s litanie Věch Svatých v klenbě vyobrazené, | jasněji se objeví.

Chor vítězným obloukem zakončený a zlatým nápisem: »Jdouce · učte · všechny · národy · křtíce · je · ve · jménu · Otce · i · Syna · i · Ducha · Svátého.« opatřený, otvírá se v apsidu, jejíž klenba s vítězným obloukem sousedící okrášlena jest popsími patriarchů a proroků v medaillonech. Ve středu conchy vyzírá ze zlatého pozadí velebná postava Vykupitelova apokalipti-

ckého (obr. 5.) na duze trůnícího v mandorle obklopené sborem andělským. V arkádách přímo pod Vykupitelem sedí na trůnu nejblahoslavenější Matka jeho, po jejíž stranách klečí svatí patronové chrámu, Cyrill a Method, v pravo pak a v levo sbor apoštolský stojí, Spodní část apsidy oživena jest štíhlými arkádami románskými.

(Pokračování.)

Farní kostel sv. Vavřince mučedníka

v Pištíně.

Napsal Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích. (Pokračování.)

Čtvrtý oltář zasvěcen sv. opatu Linhartu, přiléhá k severní zdi lodi chrámové proti jižní kobce, a an prvotní z r. 1713 byl valně sešlý, pořízen r. 1860 nový přičiněním faráře Gregory. Pochází od vodňanského malíře Rennera a dáno za 164 zl. 70 kr. Obraz představuje sv. opata stádu žehnajícího. Timže malířem obnoveny rok před tím i druhé dva zmíněné poboční oltáře, vše ze sbírek, které jmenovaný duchovní správce po osadě konal a k nimž lid houfně i ochotně přispíval, ba obnovená i kazatelna, jež mezi oltářem sv. Linharta a sv. Barbory při zdi lodní visí. Jest celá pozlacená, na baldachýnu spatřuje se Spasitel s korouhví co vítěz nad smrtí, řečnické obtočeno polovypuklými obrazy čtyř evangelistů. Vstoupá se na ni při stupních oltáře sv. Barbory, a je z nouze v loď postavena, an pro dvěře ze sakristie nelze ji zavěsit pod obloukem vítězným, jak v chrámech obyčejem bývá.

Zmínky zasluhují slušný Boží Hrob a pěkný Betlem, z nichž první za 130 zl. r. 1882 a druhý za 115 zl. r. 1884 nynější farář ze sbírek byl zjednal. Oba stávají na oltáři sv.-Linhartském. Ke všem oltářům vstoupá se po dvou dřevěných stupních.

Při oltáři sv. Anny zadělána je ve výklenku pod obloukem vítězným kulatá kamenná křtitelnice s cínovým starobyklým víkem rovným, které bohužel beze všeho nápisu jest. Na něm upevněna soška sv. Jana Křtitele, jenž pravici vzhůru ukazuje a levicí kůži velblodí k tělu svému vine.

Stěny presbytáře i lodi zdobí veliké obrazy svatých apoštolů, které r. 1852 od budějovického malíře Beneše dle starých sešlých byly malovány, pod těmi jsou tu a tamže obrazy křížové cesty, a u oltáře sv.

Anny vedle zpodobnění obraz Neposkvrněného Početí.

Kříže konsekrční na zdích upomínají na posvěcení kostela, které se událo v neděli desátou po sv. Duchu o slavnosti sv. Vavřince dne 10. srpna 1800 biskupem hr. Janem Prokopem Schaaffgotschem, jenž den před tím do Pištína zavítav na to druhého dne chrám za četného shluku kněžstva i lidu posvětil, slavné služby Boží konal, což od půl osmé hodiny až do půl druhé s poledne trvalo. V pondělí pak udělována svátost sv. břimování.

Na kruchtě stojí varhany z minulého století se 6 rejstříky, jsou tu dále po obou stranách lavice pro zpěváky a na zděném zábradlí rozloženo více novějších zpěvníků s rajským Slavičkem r. 1716 vytištěným.

V podlaze kostelní nalézá se více náhrobníků, namnoze již setřených. Tak u oltáře sv. Anny jeden se znakem rytířským, druhý hned vedle s kalichem, dva další pod oltářem sv. Linharta, z nichž jeden poločitelný se slovem Kunass a slovy českými kryje některého Kunáše z Machovic. Podobně pod kruchtou je úlomek náhrobku a jiný celý pod schody na hudební kůr vedoucími. Tento poslední má na sobě ženskou postavu v životní velikosti a čteme na něm dosud po jedné hraně ve dvou řádkách:

»... RV · OBRACZENI · VMRZELA · SSICZOWA · Z MACHOWICZ · TIELO · GEGI · GEST · «

Patří tudíž některé paní Šicové z Machovic, ježto Machovci i Šicové na poblížské Suché a Machovicích u Čejkovic sídlívali.

Venku na hřbitově dochoval se před samou předsíní v zem zapuštěný náhrobek,

pod nímž farář Liška pochován jest. Nápis zní takto:

»LETHA 1707 - DNE 18. LYSTOPA. - VSNVL w Panu - Dwogy Czti Hodny - Knies Waczlaw Antonín - Lysska fararz Pysstinsky - tohoto Chramu Panie a - obwzlasstnie teto Kaply - Panny Marige znamenity - Zwelebitel gemuz wgec- - žne odpoczynuti dey Pan. - Amen. - «

Bylo by k přání kdyby tyto náhrobníky, zvláště poslední, žvlům přírody i krokům lidským vysazený, byly z podlahy vyzdvíženy a pro budoucí pamět v zeď zasazeny.

Starobylá sakristie, severně podél presbytáře se táhnoucí, má starou původní klenbu žebrovou, jest dosti prostorná, však studená a vlhká, vstupuje se do ní ze hřbitova od východu jednoduchým vchodem, nad nímž jediné okno čtyřhranné světlo do vnitř propouští. Spatřuje se tu starý vysoký svícen železný na oběti voskové a dvě skříně pro roucha, z nichž drahocennější uschovávají se raději v domě farním.

Kobka jižní, bývalá to kaple karmelská, jest šest kroků dlouhá a vede z ní do kostela čistý jednoduchý gotický vchod. Dvěře v něm jsou pevné, dubové a otevírají se do vnitř kostela. V obou předsíních vždy po jedné staré kamenné kropence.

Kostel honositi se může pěknými i rouchy, která hlavně za nynějšího faráře přibyla. Stářím památná jest kasule, pochodící od hr. Madarassa de Salent, jest uprostřed žlutohnědá, po stranách červená, vzadu spatřuje se dosud bohatě vyšitý znak téhož pána s tímto nápisem:

»COMES MADARAS 1628«.

Za faráře Šubarského byly zde tři stříbrné pozlacené kalichy, pozlacené ciborium z mědi, jedna vyzlacená monstrance, dvě nádoby stříbrné, první na Vel. Svátost, druhá na oleje posvátné, obě k nemocným, jeden stříbrný pacifikal a 5 portatilií. R. 1783 daroval ku kostelu zdejšímu tehdejší kaplan Josef Eckhardt stříbrné ciborium za 102 zl. zhotovené, po němž není památky. Nyní je ciborium i ostensorium z obyčejného kovu; a tytéž dvě nádoby plechové v malé podobě také v domě farním uschovány, jichž snad dříve se užívalo. Kalichy jsou za nynějšího času dva; denní, s kupou a patenou stříbrnou, má pod nohou vrytý nápis v německých písmenech: »Obcy Pfaffstoffs pätrich.« Krásným jest druhý kalich sváteční, ten celý stříbrný, kolem kupy vine se krásné provedený stříbrný věnec z pupat a růží,

a knoflík nohy ozdoben třemi hlavičkami andilkův. Vezpod kolem nohy čte se v polokruhu tento nápis:

»VALENTINVS PREGENBAVR AVS DEM DORFE DASNV PRÆSENTIRT. ANNO DNI M. DCLXXVIII. «

Dotčená ves Dasny nebo Dasné patří osadou na Hlubokou.

Věž kostelní, úplně ku kostelnímu štítu přilehlá, zvedá se proti hlavnímu oltáři, jest dosti vysoká, a kryje ji useknutý jehlan, nad nímž lucerna baňkou pokrytá se vznáší. Nad touto je plechový knoflík s dvojitým křížem. Jak jehlan tak kostel pokryty jsou prejsy. Vnitřek věže osvětlen v hořejším patře s každé strany vždy jedním obloukovitě zakončeným podélným oknem. Po četných schodech vstoupá se ze západní předsíně věžové ke čtyřem zvonům proti oknům visícím.

Nejpamátnějším jest zvon velký, v průměru 3' 2" široký. Krásný tento pamětník starých dob, který šťastně přečkal doby zlobných válek a hrůzný požár r. 1752, jemuž i věž, v níž visel, za obět tehdejší byla padla, má nepatrně obrubu tu a tam následkem pádu při ohni tom pohmožděnou a vyniká vážným temným hlasem. Jediným obrazem na něm jest Rodička Boží, v levici dítětko Božské chovající a v pravici žezlo držíc. Kolem koruny vine se v gotických písmenech nápis ve dvou řádkách a zní takto:

»A nativitate . Christi . Anno . domini . Millesimo . quatuorcentesimo . nonagesimo . octavo . hoc . opus . conflatum . est . per . magistrum . egidium .

(první řádka).

ciuitatis . pragensis . consule . eius . post . festum . sancti . iacobi . ex . hoc . laus . deo . et . beate . marie . virginis . et . omnium . sanctorum . «

(druhá řádka).

Druhý zvon jest 2' 4" široký, koruna jeho kolkolem ozdobena četnými okrasami, po stranách obrazy Pan Ježíš na kříži, Matka Boží s Ježíškem a zvonový znak konváře, pod nímž čteme:

perner
in bndweis
1848

Na třetím, 1' 10" širokém, čte se kolem hlavy v jedné řádce:

»ANNO 1759 GOSS MICH ANTONI IN BVDWEIS.

Po straně na něm je obraz sv. Jana Nep. Nejmenší visíval na věžici nad prebytářem, jest 1' 2" široký, nese na sobě obrazy Matky Páně s Ježíškem, Krista Pána na kříži, pod nímž stojí svatá Máti, orodující za duše nalézající se v plamenech očistcových. Kolem koruny táhne se následovný nápis v jedné řádce:

»ANNO 1768 ANTONI FECI IN
BVDWEIS.«

Hodiny na věž porýzeny obcí pištínskou. R. 1746 dal zříditi k nim za 110 zl. tři ciferníky od hodináře Schneidra v Budějovicích bývalý lesník švarcenberský Vojtěch Makovička, bydlicí tehdež na králčím ostrůvku u vesnice Zlivi.

O hřbitově, na nějž vedou tři vchody, hlavní od jihu, druhý od východu proti fáře, a třetí od severozápadu při škole, zachovala se nám tato písemná zpráva: Když r. 1784 císař Josef II. vydal zákon, že hřbitovy mají býti za městy a dědinami a od gubernia království Českého r. 1787 nařízeno bylo, aby se tak všudež dalo, tu na žádost obce pištínské farář část pole u sochy sv. Jana Nep. postoupil k založení hřbitova nového, na němž od měsíce července 1787 až do 24. listopadu téhož roku pochováno bylo dvanácte dětí a jedna děvečka. Za náhradu dala obec faráři stejně rozsáhlou pastvinu při poli chalupníka Brycha. Poněvadž ale na novém hřbitově půda byla náramně bahnitou a hrobaři těžko bylo v době zimní zde kopati, obrátil se farář na zámek hlubocký, a na to ku krajskému úřadu budějovickému, aby změna nějaká se učinila. Vyslání komisař Mohrenbach, uznav půdu za bahnitou, odejel, aniž by určil, kde nový hřbitov by měl býti zřízen. I žádal farář nově, buď aby půda opět se zkoumala, aneb aby při starém hřbitově setrvat se mohlo. Tehdy odepsal komisař krajský hrabě J. Bořek z Dohalic: ač půda na novém hřbitově a ve vůkolí mokravou jest, přece nelze vzhledem ku nařízení císařskému hřbitova kolem kostela se rozkládajícího a v středu obce ležícího upotřebiti, a tudíž dobře bude, když se při novém hřbitově setrvá, a když každá mrtvola před uložením do země vápnem bude posypána. Konečně dostavil se s Mohrenbachem sám okresní kapitán baron Eben, a ten prozkoumajv půdu farské obce, určil nové místo pro hřbitov v panském lese Jarově, skoro půl hodiny vzdáleném. Pro přílišnou odlehlost postoupil konečně farář na prosbu osadníků a k vybidnutí vikáře Václava Veselého, toho času faráře v Hosíně, část pole zvaného »hro-

bárna« darmo pro nový hřbitov, vymínil si pouze, aby košti a žiti mohl trávu na starém hřbitově kolem kostela. Nový tento hřbitov sám farář posvětil dne 25. listopadu 1787 právě o neděli dvacáté šesté po sv. Duchu za velikého účastenství lidu. Jak dlouho se na něm pochovávalo, jest neznámo, zdá se však, že brzy opět používáno bylo hřbitova pradávného kolem kostela, jako dosud.

Jméno »hrobárna« dochovalo se do dnes při domku čis. 9., který patří k fáře a hrobařem jest obyván; domek spravuje farář a nájemník od něho závisí. Hned vedle stojí kaplička sv. Jana Nep., k níž o slavnosti téhož sv. patrona vedeno bývá každoročně procesí, po němž následují velké služby Boží v chrámu.

Za dávných dob odbyvány z vůkolních osad ku kostelu zdejšímu četné poutě. V neděli pátou po velikonočních přicházela procesí z Hosína, Dubného, Němčic, Hůrky a Zaháje, kněžím a jiným hostům dával oběd farář, hudebníkům kantor. Za to dostával první z hradu hlubockého nádobu piva, jedno tele a deset zlatých na penězích. Tatáž procesí přicházela také na sv. Vavřince, a duchovní bral tři zlaté z kostelní pokladny. Od r. 1860 koná se zde uctění Velebné Svátosti vždy 30. ledna a lid zve ten den »novým svátkem«.

Budova farní, s rozsáhlými stavbami hospodářskými velký čtverec tvořic, jest asi třicet krokův od kostela k východu vzdálena, při požáru r. 1752 shořela celá a na to vystavěna, ale hned ne úplná, uvnitř v prvním poschodí nalézají se tři světnice s komorou a chodbou podélnou, dole dvě světnice a kuchyně s dvěma komorami. Zahrady jsou dvě, jedna vzadu, druhá před farou na návsi, jejíž pozemek obcí byl postoupen faráři, začez on obětuje každoročně jednu mši svatou za obec farní na odvrácení všeho zlého.

Nejstarší matriky zdejší jsou vesměs ve formě registrů. Křestní začínají od roku 1645, kopulační a úmrtí od r. 1668. Stará pamětní kniha založena farářem Schneltzerem, jenž r. 1731 zde nastoupil a staré zprávy, rokem 1647 počínající, do ní psáti začal. Při požáru již zmíněném shořela fara a s ní vše, i některé knihy farní s arcibiskupskými patenty tištěnými. Aby tudíž za dost učinilo se dekretům arcibiskupským, a fara patenty i dekrety tyto měla, učinil farář Šubarský výtah těchto, založiv k tomu zvláštní knihu dne 8. října 1757. V dotčenou knihu vepsán jím též inventář farní a později jiné historické zprávy osady se

týkající. Jinou knihou starší jest kniha protokolů snubních. Poněvadž dne 31. srpna 1835 nejvyšším purkrabím hr. Karlem Chotkem nařízeno bylo, aby při všech farách pamětné knihy se zřídily a tytéž buď latinským neb německým jazykem se vedly, porídil hlubocký ředitel Josef Winzig pro Pištín novou objemnou knihu r. 1836, za niž osadníci zdejší 5 zl. 6. kr. konv. měny zaplatili. Německé nařízení Chotkovo nalézá se podnes na začátku přilepené. Prvně začal psáti do ní farář Ferdinand Leopold, rodák budějovický, v řeči německé, nástupci jeho jali se pokračovati přirozeně česky. V knihovně dochovala se vzácná kniha *Concordantiae majores biblicorum* od Jana de Secubia r. 1496 tisknutá, náležela r. 1624 Janu Hermanu Blovskému, jenž vlastnoručně v ní podepsán. Jinou starší památkou jest latinská Postilla čili kázání Jana Ferusa, mohučského kazatele metropolitního, tamže r. 1558 vydaná, sem věnoval ji pištínský a spolu němčický farář Jan Ignác Holý, a farář Motejl dal ji r. 1790 nově převázat.

Ve farní vsi, která pěkně vystavěna a malému městečku skoro podobna, stojí na návsi při samém kostele slušná budova trojtřídní školy, jest tu dále pošta, několik kupců a stanice četnická.

Ku kostelu zdejšímu přifařeny tyto obce:

Břehov. Stojí zde mešní kaple sv. Josefa z r. 1861. Stavba této pěkné a prostranné kaple, k níž nákres učinil hlubocký stavitel Oswald, započala na jaře uvedeného roku a v třinácti nedělích byla hotova. Na to umluveno s vodňanským malířem Rennerem, že týž postaví oltář svobodně o sobě stojící, aby se okolo něho choditi mohlo a že vymaluje kapli, vše nákladem 140 zl. Na oltář dána socha sv. Josefa ze starého, mezitím odstraněného oltáře sv. Linhartského v kostele pištínském. Altare portatile objednáno v Budějovicích, a dne 9. června 1862, v druhý svátek svatodušní, vyšlo četné procesí z kostela farního do Břehova, kdež kaple pak posvěcena hlubockým vikářem Václavem Matiaškem. Kapli dává se dispens vždy na šest let k odbývání mše svaté v ní. Celá stavba stála 1100 zl. R. 1863 darováno sem šest větších a dva menší svícny na oltář, zřízena křížová cesta za 75 zl., kazatelnice za 18 zl., a vše to zhotoveno uvedeným Rennerem z Vodňan. Za nynějšího faráře přibyl kapli krásný stříbrný kalich a roucho. Lid zdejší velice si tohoto stánku Božího váží a o něj dbá. — Čejkovice. Asi čtvrt hodiny od této vesnice stávala někdy tvrz Machovice, na niž

nyní pouze některé hrby upomínají. R. 1380 náležela bratřím Višotovi a Buškovi z Machovic, kteří ves Křenovice za obec Žlukov s králem Václavem IV. zaměnili a později vše Kunašovi z Machovic postoupili. R. 1572 a 1589 byli Kunašové z Machovic ještě v držení této své kolébky (Paprocký o stavu rytířském str. 321.). Tento rod rytířský květl ještě r. 1790, neboť tehdy žil král. svobodník Jan Kunaš z Machovic v Měšetích. Tvrz Machovice byla již r. 1680 spustlá, ale hlavní zdi ještě dobře byly zachovány a i r. 1760 dosti značné zříceniny z ní se spatřovaly (Trajer: Popis diec. buděj. str. 96.). Nyní jest v Čejkovicích dvůr k velkostatku hlubockému příslušný a jednotřídní škola. — Češňovice na silnici k Budějovicům. — Dechtáře, ves při velkém, od Petra Voka z Rožmberka založeném rybníce. Samota Hiskův mlýn. — Pašice a opodál bašta Vomačka. — Zalužice. — Zliv, ves s mešní kaplí sv. Václava z dob faráře Gregory. V nejnovějším čase vystavěl zde kníže hlubocký velikou továrnu na barvy, jest zde též stanice železniční. — K obci Pištínu patří nedaleký poplužní dvůr Suchá, (dle pamětné knihy farní prý někdy ves, jejíž sedláci desátek kněží pištínskému odváděli, bývalé to původistě pánův Rabenhauptů (psali se též Robmhapové, Romhapové) ze Suché, kteří se od začátku 14. století připomínají a r. 1761 po meči vymřeli. Počátkem 16. století přešla Suchá v majetek Václava Kunaše z Machovic, jenž se tu r. 1534 sezením připomíná (Paprocký str. 321.), r. 1614 na Mikuláše Šice z Drahenic, od jehož sestry Elišky Baltazarovi de Marradas prodána a s Hlubokou spojena (Orth a Sládek: Popis král. Česk. str. 783.). — Myslívna Picina s hájovnou. — Vesnice Plástovice přifařena nyní k Selci, kde v našich dobách nová fara zřízena jest.

Osada pištínská náležela v 14. století do dekanátu a archidiakonátu bechyňského, tehdy odváděl kostel 33 grošů královského desátku; nyní patří k vikariátu hlubockému, patronem jest kníže Jan Adolf ze Schwarzenberka na Hluboké, a celkem čítá 2190 osadníkův.

V »acta judiciaria« z r. 1392 čteme o Prkoši, faráři pištínském, na str. 11.:

Dne 17. ledna: Dominus Prkossius, plebanus ecclesie in Pisczin comparuit coram Domino Johanne Pomuk Vicario in Spiritu alibus citatus ex officio. Idem dominus Prkossius Interrogatus et Interrogatus super articulo primo, Respondit, quod promouit capellaniam, sed ea intencione, quod unus manualis sit capellanus in expensis suis

proprijs, et ipse census dotandum pro capellano tolleret; ad aliam partem articuli non credit. Item Interrogatus super articulo secundo, Respondit, quod promouit ut prius deposuit, sed ad alia contenta in eodem articulo non credit. Interrogatus super articulo tercio respondit, quod dominos contentos in articulo petiuit pro consensu capellanie manualis, ad alia autem contenta in articulo non credit. Interrogatus super articulo quarto, Respondit, quod omnes vacce

contente in articulo sunt adjudicate per Dominum Officiale Pragensem et pro illis vaccis recepit quinquaginta sex sexagenas grossorum. Interrogatus super articulo quinto Respondit, quod ipse instetit pro capellano manuali et obtinuit consensum apud Dominum Regem pro X vel XX sexagenis grossorum. Interrogatus super articulo sexto, Respondit, quod credit, contenta in articulo excepto hoc, quod pro maiori summa consensum impetrauit. (Pokračování.)

Z Akademie křesťanské.

Výroční valná hromada „Křesťanské Akademie“ konala se dne 3. t. m. v domě sv. Václavské záložny za řízení předsedy architekta p. Barvitia. Nejprve schválen protokol předsedě valné hromady, dále zprávy jednatelská a pokladniční, od jichž čtení upuštěno a po zprávě revisorů dáno výboru absolutorium. Po té přikročeno k volbám a zvoleni: za místopředsedu vdp. metrop. kanovník, dr. Klem. Borový; do říditelstva: vdp. kanovník a farář Jan Havlů, prof. th. dr. Schneedorfer, prof. Frant. Sequens, dp. Karel Vondruška, kaplan a dp. Václ. Horák, sekretář řádu křižovnického, na místo opata broumovského vdp. dra. Ruperta Smolika. Po té podal vdp. místopředseda dr. Klem. Borový, jmenem říditelstva návrh na změnu stanov; navrženo a přijato takto: zakladající členové nechť platí místo dosavadních 200 zl. pouze 100 zl. příspěvku, buď jednou nebo ve lhůtách; dále zařizuje se ještě třetí třída členů s ročním příspěvkem 3 zl., dále: členům

»Kř. Akademie« poskytována budiž srážka na ceně časopisů »Akademie« podporovaných a sice 25% členům s ročním příspěvkem 1 zl., 33% členům s ročním příspěvkem 3 zl. a 50% členům s příspěvkem 5 zl.; navrženo a přijato též, aby jednatelé »Kř. Akademie« byli voleni, v pevně zajisté naději, že dosavadní horliví jednatelé, zvoleni i nadále horlivou pílí svou veledůležitým zájmům »Akademie« věnovati budou. Následovala přednáška vdp. děkana a vikáře Hoříckého Boh. Hakla: »O výstavě jubilejních darů, věnovaných sv. Otci Piu IX. r. 1877«, jejíž účel nesl se k přání, aby i výstava darů sv. Otci Lvu XIII. k jubilejní jeho slavnosti chystaných, co nejskvěleji se zdařila. Vdp. vikář Boh. Hakl vážil do Prahy cestu schválně k vůli zmíněné přednášce a zasluhoval tedy plnou měrou díky, jež mu za to srdečným způsobem vzdal vdp. místopředseda dr. Klem. Borový. Po oznámení voleb skončena tato zajisté dosti důležitá ale bohužel poněkud slabě navštívená výroční valná hromada.

Zpráva za měsíc květen 1887.

Výbor umělecké sekce dal celou řadu kalichů, ciborií a jiných bohoslužebných nádob zhotoviti, aby při pořizování jubilejních darů sv. Otci důst. duchovenstvo a citelé Jeho Svatosti hojný výběr měli.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení a postříbření v ohni: dvou kalichů a patenky k nemocným: pro dp. Al. Mlčocha, adm. v. Komárově; kalichu: pro dp. Ferd. Wartra, podpřevora maltézského řádu v Praze; ciboria: pro dp. Ign. Papáčka, admin. v. Milonicích na Moravě; monstrance, lampy a dvou kropáček: pro dp. Ign. Bilka, vikáře v Bartošovicích; lampy: pro blahor. p. Ferd. Kubeše, obchodníka v Třebíči na Moravě; kalicha a ciboria: pro dp. Václava Oplta, faráře v Tyse u Podmokli. — Patenka stříbrná: pro vp. Jos. Böttiga, kaplana v Krásné Lípě, — Nádobky na sv. oleje: pro vysokor. paní baronku Stillfriedovou na Hradčanech, — Kaditelnice: dvě: pro vysokor. paní baronku Stillfriedovou na Hradčanech, — Kropenky: pro vysokor. paní baronku Stillfriedovou na Hradčanech, pro dp. Fr. Passauera, faráře v Schönwaldě a pro blahor. p. Jana Hakla, továrníka v Jilemnici. — Kropáčky: pro důst. dominikánský klášter v Olomouci,

pro vp. Jana Řeháka, admin. v. Opočně a pro dp. Ign. Papáčka, admin. v. Milonicích na Moravě, — Svícny oltářní: pro vp. Innoc. Jaworka, adm. v Radčicích a pro blahor. p. Jos. Stejskala, velkostatkáře v Zdibech. — Mešní konvičky: pro blahor. p. Jana Hakla, továrníka v Jilemnici.

Rozličné. Missaly: pro dp. Mat. Hartika, rektora piaristické koleje v Bruntálu (rak. Slezsko), pro důst. farní úřad v Libšicích a pro blah. p. Jana Hakla, továrníka v Jilemnici. — Sochy P. Marie a sv. Jana: pro sl. zemský blázinec v Dobřanech. — Harmonické zvonky: pro dp. Jana Nováka, faráře v Hostouni, pro vp. Jana Řeháka, administr. v Opočně, pro blahor. p. Jana Hakla, továrníka v Jilemnici, pro důst. farní úřad v Ječovicích a pro dp. Jos. Lehmana, faráře v Malměřicích. — Lucerna k zaopatřování nemocných: pro dp. Jana Křivého, faráře v Letonicích na Moravě.

Paramenty. Kasule: bílá, bohatě vyšitá: pro vdp. Jana Bergra, děkana v Hnojicích; červená, sváteční: pro dp. Fr. Šplichala, faráře v Petrovicích na Moravě; červená, bohatě vyšitá: pro dp. Jos. Marčíka, faráře v Chodovicích; bílá sváteční: pro chrám Páně v Libšicích; bílá a červená: pro dp. Ign. Papáčka, admin. v. Milonicích na Moravě; bílá drahocenná: pro vysokor. paní hraběnkou Raczinskou v Bregenci

— Mitra zlatá: pro vdp. Jos. Slánského, převora maltézského řádu v Praze. — Štoly: pro vp. Ferd. Schindlera, kaplana v Jablonném a pro vp. Jana Truhláře, kaplana v Netolicích. — Velum: pro ct. paní Vincencii Mudrlovou, chalupnici v Kelčicích na Moravě. — Pláštiky na ciborium: pro dp. Jana Nováka, faráře v Hostouni, pro dp. Erh. Gregoru, faráře v Holedečku a pro dp. Arnolda Mokříže, faráře v Kvilicích. — Bursy k nemocným: 10 pro vysokorod, paní baronku Stillfriedovou na Hradčanech a pro chrám Páně v Nové Vsi. — Antipendium: pro blahor. paní Terezií Jirákovou pro kostel sv. Havla v Praze. — Nebesa skvostná: pro dp. Fab. Krejčířika, faráře v Březníku na Mor., pro dp. Jana Nováka, faráře v Hostouni a pro vdp. Jos. Hofmanna, děkana ve Vys. Mýtě. — Korouhve: pro dp. Jos. Kučeru, faráře v Bezručicích, pro dp. Fr. Vyšinu, kníž. arcib. notáře a faráře v Bork-Suchomastech, pro blahor. pana Fr. Pecánka, rolníka v Oseku, pro blahor. p. Jos. Opatrného, starostu v Záluží. — Prapory: pro blahor. p. Václ. Čápa, ředitele školy v Hostomicích a pro sl. živnostenský spolek »Svornost« v Holovousích. — Polštáře oltářní: pro blahor. paní Terezií Jirákovou pro kostel sv. Havla v Praze. — Birety: pro dp. Fr. Styčku, neomistu v Litoměřicích. — Komže pro kostelníky a ministranty: pro důst. dominikánský klášter v Olomouci a pro dp. Fr. Růžičku, faráře v Střílkách na Moravě.

Prádlo kostelní. Alby, rochety, korporalia, humeralia, cingula, purifikatoria a ručníčky: pro sl. sv. Václavskou záložnu v Praze co jubilejní dar; korporalia, pally, purifikatoria a ručníčky: pro vp. Jana Plzáka, vychovatele v Chlumu; dvě rochety: pro nejđ. p. dra Rup. Smolika, opata v Břevnově; cingula: pro sl. zádušní úřad v Praze; rocheta a korporale: pro dp. Fr. Passauera, faráře v Schönwaldě;

pally, korporalia a purifikatoria: pro dp. Jana Hrubeše, faráře v Zbejšově na Moravě; korporalia, purifikatoria a ručníčky: pro chrám Páně v Nové Vsi; korporalia, purifikatoria a ručníčky: pro důst. farní úřad v Ječovicích.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalichy: stříbrný, bohatě ozdobený co jubilejní dar: vdp. Jos. Slánský, převor maltézského řádu v Praze, sl. sv. Václavská záložna v Praze; stříbrný s okrasami: nejđp. Dr. Rup. Smolík, opat u sv. Markéty v Břevnově. — Ciborium: co jubilejní dar sv. Václavské záložny v Praze. — Patenky: stříbrnou s emailovaným beránkem s pouzdrém: blahor. sl. Karolina Rohlenová v Praze a sl. sv. Václavská záložna v Praze. — Nádobky na sv. oleje: stříbrnou co jubilejní dar s pouzdrém a pytlíčkem: blahor. sl. Emma Rohlenová v Praze; dvě stříbrné ke křtu a jednu k zaopatřování nemocných co jubilejní dar sl. sv. Václavské záložny v Praze. — Lampa na věčné světlo: co jubilejní dar sl. spolek katolíků v Praze. — Svícny: co jubilejní dar sl. sv. Václavské záložny v Praze.

Paramenty. Kasule: bílou, červenou, fialovou, černou a zelenou, bohatě vyšívané: sl. sv. Václavská záložna v Praze co jubilejní dar sv. Otcí. — Pluvial bílý, bohatě vyšívaný: sl. sv. Václavská záložna v Praze co jubilejní dar sv. Otcí. — Velum skvostné, sl. sv. Václavská záložna v Praze co jubilejní dar sv. Otcí. — Bursy k nemocným, bohatě zlatem vyšívané: co jubilejní dar blahor. paní Františka Barvitiová v Praze a sv. Václavská záložna co jubilejní dar sv. Otcí.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.

	zl. kr.
Přenešeno	1550 7
Vdp. J. H., kněz v Praze	10 —
Jan Dlouhý, uzenář v Praze	10 —
† Jan Votruba, knížecí ředitel statku	10 —
Úhrnem	1580 7
Do 2000 schází 419 zl. 93 kr.	

Votivní obraz řádů řeholních.

Přenešeno	1062 74
Důstojný konvent na Strahově 3. sbírkou vdp. podpřevora P. Justina Koblasy: Vdp. P. Damian Manžel, převor (3. dar) 5 zl., vdp. P. Justin Koblasa, podpřevor, (3. dar) 5 zl., vdp. P. Lohel Schmidt, sekretář (3.	

dar) 3 zl., vdp. P. Constantin Beránek, provisor (2. dar) 1 zl., vdp. P. Adolf Wagner, Culin. praef. (2. dar) 1 zl. Úhrnem	20
Úhrnem	1082 74

Vdp. podpřevor P. Justin Koblasa ráčil uspořádati již třetí sbírku na votivní obraz řádů řeholních v konventu strahovském, který dosud na památník jubilejní obětoval značný obnos 103 zl. 30 kr. Všem jednotlivě uvedeným dárcům srdečné: Zaplat Pán Bůh!

Za další hojné příspěvky na veškeré obrazy votivní pokorně prosí

redaktor.

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásylkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze Retězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 6.

V Praze, dne 30. června 1887.

Ročník XIII.

OBSAH: Farní kostel sv. Vavřince muč. v Pištině. (Dokončení.) — O některých starších památkách farního kostela sv. Havla na Starém městě pražském. — Záboří. — Bývalá plebánie a filiální chrám Páně Navštívení Bl. P. Marie v Gruntě u Kutné Hory. — Mosaika. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc červen 1887. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda.

Farní kostel sv. Vavřince mučedníka v Pištině.

Napsal Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích. (Dokončení.)

Interrogatus super articulo septimo Respondit, quod emit census in articulo contentos pro capellania, sed non pro capellano perpetuo sed manuali. Interrogatus sub articulo octavo, Respondit, quod non credit, imo de pecunia sua propria emendo censum addidit quinquaginta sexagenas grossorum. Interrogatus super articulo nono, Respondit, credit, quia pro se et sua ecclesia et capellano manuali et luminaribus dictum censum emit. Interrogatus super articulo decimo, Respondit, quod aliqua legata fuerunt pro capellano manuali, aliqua pro ecclesia, et aliqua pro persona summa, que aliqua recepit et aliqua adhuc retinet, sed ipse nescit uerum. Interrogatus super articulo undecimo, Respondit, quod est monitus per parochianos et ipse comparauit censum pro capellano manuali, ut superius deposuit. Interrogatus super articulo duodecimo, Respondit, quod est presentatus, sed non habuerunt presentantes Jus presentandi, quia dicta capellania non est in beneficium ecclesiasticum erecta. Interrogatus super articulo tredecimo, Respondit, quod vendidit dictum censum ea intencione pro LXXV sexagenis grossorum Liczkoni ad hunc finem, ut censum cerciorem pro eccle-

sia sua emeret. Ibidem eciam dominus Prkossius ex una et Albertus clericus de parte ex altera promiserunt in simul, treugas pacis tenere et inuiolabiter obseruare infra hinc et festum Sancti Georgij uenturum de proximo inclusiue, sub puritate fidei et honoris et pena quinquaginta sexagenarum grossorum denariorum Pragensium parti tenenti treugas per partem non tenentem super recognicione Domini Johannis Vicarij in Spiritualibus soluendarum, pro quibus quidem treugis tenendis et observandis et pena prescripta Dominus Prkossius Onssonem seruitorem Domini Johannis de Wlassim et Albertus Petrum notarium olim dominorum de Rosenberg fidemissores suos constituerunt, qui fidemissores omnia prescripta promiserunt unacum dictis partibus obseruare inuiolabiliter sub penis prescriptis presentibus.

Item die XII. mensis Junii hora terciarum Anno prescripto prefati dominus Prkossius et Albertus promiserunt treugas pacis, ut est prescriptum sub pena premissa usque ad decisionem cause inter ipsos uertentis coram Domino Johanne Vicario in Spiritualibus tenere et inuiolabiliter obseruare.

26. února v pondělí po sv. Matěji. Na

stránce 20. čtème: Dominus Prkossius plebanus ecclesie in Pisczin, meliori modo, jure, forma et causa, quibus melius et efficacius fieri potest et debet, fecit constituit et ordinavit suum uerum et legitimum procuratorem, actorem, factorem et omnium negotiorum suorum gestorem ac nuncium specialem honorabilem uirum magistrum Vitum aduocatum Consistorij Pragensis presentem, dans eidem plenam et liberam potestatem ad impediendum et arrestandum cridam super quadam capella, que pretenditur erigi in ecclesia sua in Pisczin, et presertim per quemdam Woythieconem clericum huius modi erreccionem procurantem, et nichilominus ad agendum et defendendum et omnia alia et singula faciendum, que in premissis circa premissa et quelibet premissorum fuerint necessaria et eciam oportuna, presentibus domino Otticone capellano in Nyempczicz, Dominico de Budweis clerico.

19. Junii ve středu po sv. Vitě. Na stránce 62 čtème: In causa super capella in Pisczin Wojtiech personaliter comparens contra cartam alias oblatam gene-

raliter verbo et sine scriptis replicauit, petens ante omnia ipsam capellam predictam ex officio in beneficium ecclesiasticum erigi iuxta voluntatem Regiam, quia ita placuit facere principi, et quod principi placuit, vim legis habet, quare rectorem fieri petebat se institui et confirmari ad dictam capellam . . . Terminus . . . sexta feria proxima ante festum sanctorum Petri et Pauli Apostolorum.

Dne 28. června v pátek před sv. Petrem a Pavlem. Na stránce 66. čtème: In causa super erectione capelle in Pisczin dominus Johannes Vicarius in Spiritualibus domini Archiepiscopi Prag. interloquendo mandauit per partes in huius modi causa ordine juris procedi et eandem ad examen domini Officialis remisit cum partibus in presencia magistri Viti et Woythiechonis. Ibidem eciam statim magister Vitus procurator domini Prkossij et aliorum dominorum se de huius modi causa exoneravit propter comminationes dicti Woythiechonis, qui dixit publice, se velle procurare eidem captiuitatem.

O některých starších památkách

farního kostela sv. Havla na Starém městě pražském.

Píše c. k. místodržitelský rada m. sl. *M. Lüssner.*

V popisech farního kostela sv. Havla činí se o zvonech na věžích jeho visících a krásným souladem svým se vyznamenávajících zmínky více jen všeobecně, a proto snad nebude od místa blíže seznámiti se s nimi, a to tím více, jelikož toho pro své stáří a umělé sliti skutečně zasluhují. Celkem při kostele tom se nachází zvonů pět, a sice na polední věži dva, na věži půlnoční jeden a na vížce sanktusové dva. Nápisý na ten čas neuveřejněné a společně s panem Břet. Jelínkem rozluštěné podávám v řádkách následujících.

Nejstarší, ale i také nejdůležitější ze zvonů sv.-Havelských má průměru 74 a výšky 60 cm. Kolem čepce čtème gotickou minuskulí psaný nápis tento:

»leta • od • narozeny • e syna • bozieho •
M • CCCC • l • v • tento • zvon • slit •
gest • ke • czti • a • k chwale • bozie •
swatue • hawlu • w starem • miestie •
prazskem • «

Podle toho máme před sebou nejstarší nám známý pražský zvon z r. 1455, jelikož zvon v kostele sv. Jilji, který mylně považován byl za nejstarší, pochází z r. 1487. Ovšem tím není řečeno, že zvon tento skutečně jest nejstarší v Praze, neb na ten čas zvony hlavního města ještě nebyly veskrze a všude důkladně prozkoumány a není tedy nemožno, že svým časem nalezen bude zvon z dob ještě starších. Mimo uvedené dva zvony známe jen ještě jeden z 15. století a sice u sv. Štěpána z r. 1490. Z výrobků konvářských lépe se v Praze zachovaly křtitelnice, jsouce v kostelích více chráněny před záhubnými požáry; však i z těch zachovala se pouze jedna z první polovice 15. století v kostele týnském, z druhé pak polovice téhož věku jest nám na ten čas známo šest. Co se týče zvonu uvedeného, budiž ještě podotknuto, že pod nápisem se nachází pět vypouklých vyobrazení, totiž sv. Petra s klíčem, sv. Pavla s mečem, sv. Matěje se sekyrou a konečně krucifix, podle něhož pak na levé straně kalich. Srdce

zvonu jest novější, jsouc s obou stran poznamenáno letopočtem 1681.

Zvon druhý na věži polední jest 83 cm. vysoký a průměru 104 cm. Ozdoben jest obrazem sv. Václava a má nápis tento gotickou minuskulí:

»Anno . domini . millesimo . Ccccc .
septimo . en . ego . campana . nunquam .
pronuncio . vana . ignem . vel . festum .
vel . funus . honestum . qui . me . fecit .
magister . bartolomeus . nomen . habet .
in . nova . civitate . pragensi . ium .«

Na věži půlnoční visí zvon zde největší, výšky 120 a průměru 138 cm. Čtení nápisu kolem čepce v minuskulích gotických pro nepříznivé pověšení, nepřístupnost a špatné osvětlení bylo velmi nesnadné; skládá se ze dvou řádků a jest následující:

»Anno . domini . millesimo . quingentesimo . sexto . hoc . opus . preclarum .
est . factum . feria . quinta . post . festum .
sancti . (znamení ležícího lvička) Marci .
ev . (znamení jelena)
wangluste (evangelistae) . domini . et . est .
confusum . per . joannem . cantaristam .
atque . campanifusorem . ex . hoc . sit .
laus . et . honor . (znamení jelena) omni
(? domino neb omnipotenti; znamení jelena.)

Zvonky na vížce sanktusové jsou jen s největší obtíží řebříkem přístupny a mají dle čtení p. B. Jelínka nápisy tyto:

- a) Goss mich Nicolaus Löw in Prag 1665.«
b) »Anno domini 1500 per magistr barto«
(gotická minuskule.)

Ze starších památek v kostele sv. Havla opsal pouze Hanka nápis náhrobní Jana Klayna z r. 1582 a uveřejnil jej v Památkách II., str. 334.

O větší částce ostatních stala se zmínka v Ekertových Posv. míst. m. P. str. 416 až 419. Podáváme zde zevrubnější popis jejich.

V jižní lodi kostela jest hrobka s náhrobním kamenem, na němž nápis latinskou lapidárkou:

»Misto pohrební vrozených
Vladyk panv Dvbskich z Witinowski
a na Picinie«.

Pod tím znak na přič na dvě pole rozdělený. V poli hořejším jakási rostlina o pěti listech z pahrbku vyrůstající; v poli dolejším obrněná ruka, která drží k pravici obrácenou ručnici tvaru starého. Nad přílbou spatřují se křídla orličky nad sebou položená. Pod štítem erbovním: »1632«. Rodu Dubských z Vitiněvsi dostalo se hodnosti vla-

dycké majestátem ze dne 22. máje 1626 a první z vladyk těch Václav Dubský z Vitiněvsi koupil r. 1629 statek Pičinu za 21.500 kop míš. od Mikuláše star. Bechyně rytíře z Lažan.

V téže lodi, blíže k hlavnímu oltáři spatřujeme mramorový pomník částečně oltářem sv. Alberta krytý s nápisem:

»(Mo)numentum novum fieri fecit per
(illus) t:ac generos: dns. Wolfgang'
Henric' de Schenken S. C. M. celeber
rimi regiminis Kevsersteiniani svprem' vigi
liarum praefectvs sibi svaque dilectis
simae conjvgi perilust. Dmae Ioannae
Mariae natae Czabeliczianae de Sav
ticz anno 1681 die 13. Octobris
pie in dno defvntae et hic in pace
qviescente«.

(Vše latinskou lapidárkou.)

Pod tím pod širokou korunou dva štíty erbovní, z nichž pravý jest na čtvero rozdělen; v poli prvním a čtvrtém jednohlavá orlice, v poli druhém a třetím pak vzpřímený lev. Erb levý jest známý Čabelických, totiž křídlo orličky na noze orlici spočívající.

W. H. de Schenken dal zříditi zmíněný oltář sv. Alberta r. 1682 a padl dne 20. srpna 1683 při obležení Vidně Turky, jak Hamerschmid (Prodr. p. 167) dí »slavně pro Boha, císaře, křesťanstvo a vlast«. Tělo jeho bylo z Vidně do Prahy přivezeno a dle vlastního za živobytí výslovně vyrčeného ustanovení v kostele sv. Havla pochováno. (Viz také B. Miltnera »K. Z. hr. Kaplíř« str. 20.)

V podlaze hlavní lodi jest pod lavicemi pomník mramorový s tímto částečným nápisem gotickou minuskulí:

»Leta panie M. V. lv. na chkos
gegizto tielo tuto pochowano gest«.

Kromě uvedeného jest ve střední lodi ještě několik pomníků usazeno s ošlapanými však znaky a nápisy. Jen na jednom se zachoval znak nápadnější, totiž věž s branou, dvěma okny a s cimbuřím, kteréžto znamení se pak nad přílbou opakuje.

V presbyteriu vyskytuje se, a sice částečně pod menším postranním oltářem Panny Marie, pomník z šedého mramoru, na němž se čte:

»Sta viator, vide Stellam
Mediolanum dedit orientem
Occidentem Praga incept
Ab illustri ac generoso domino
Jacobo Minett . . .
Die Martii 12 . . .

Perillu
Sic ortu
Ave et V.«

Vytečkována místa jsou kryta oltářem řečeným, víme však ze Šallerovy topografie III., p. 176, že Jakub Minetti, kterého mylně uvádí jménem »Jakob Graf Moretti«, zemřel 12. března 1698. Rodina »Minetti«, byla rytířská rodina italská, z které Jan rytíř Minetti odkázal r. 1744 vlaskému špitálu v Praze své panství Větrný Jeníkov (viz Ekrt I., p. 198 a Schaller II. 86.)

Vedle hlavního oltáře v levo jest v dlažbě menší pomník z červeného mramoru. Nahoře byly dva znaky již ošlapané, pod nimi se však zachoval nápis latinskou lapidárkou:

»Wisocze Vrozeni Pan Pan Christoph
Jaroslaw Krakowsky Kolowrat na
Wolessni Libinj a Swosetinie G. M. C.
Slawneho Savdv Dworskiho a Ko
morního Radda Hejtman krage Rako
wnickeho vsnvl w Panv letha 1659
dne 20. Martij zde odpociwage weseleh
z mrtwich wstany. Amen.

Tez

Vrozena pani pani Anna Katerzina
Kolowrato(wa) rozena Kaplirzka
S(ul)ewicz a na Wolessni a toto
misto gest rodu swemu wiwolila.«

V levé lodi chrámové spatřujeme hrobový kámen, částečně krytý oltářem bolestné Panny Marie a lavicemi, na němž lze čísti:

»Letha panie 1604 dne . . .
sicze Vnora vsnul v Panv
pan Daniel Pichlperger z Pic . . .

perch miestienin a Senator
star . . . ho«

Vladický a rytířský rod Pichl neb Pichlberger z Pichlberka jmenuje se často v 16. věku i později. Držel statky Chruštenice, Chrástany, Vysoký Újezd atd. Daniel měl za manželku Annu roz. z Varvažova. Jindřich a Křištof Pichl z Pichlberka byli pro účastenství ve vzpouře zbaveni r. 1624 a 1634 všeho jmění. (Slov. nauč. VI., str. 356 a Bilek r. 981.)

Vzácná starožitnost v kostele tom jest cínová křtitelnice, stojící v levé lodi v koutě tmavém. Výška její obnáší bez víka 98 cm., průměr pak 67 cm. Stojí na tří nohách lvích ukončených nahoře polovičními postavami lidskými; hlavy vousaté kryty jsou korunami vévodskými, rukama pak drží otevřené knihy. Po okraji hořejším spatřují se též tři vousaté hlavy, pokryté přilbicemi. Pod okrajem čteme nápis gotickou minuskulí:

»Anno . M . ccccc . xpm . hoc . opus .
perfectvm . est . per . me . magistrum .
Johannem . cantifvsorem . glatowski . «

Pod nápisem tím byly kolem upevněny polovypouklé figurky asi apoštolů, jsou však utrženy, tak že pouze místa, kde byly, rozeznati lze. Kolem dolejšího okraje jest umístěn nápis:

»baptisate . in . nomine . patris . et .
filii . et . spiritus . sancti . amen . «

Víko s krucifixem jest 75 cm. vysoké a původu pozdějšího s vyrytým nápisem:

»Svsana Rabin
Anno 1641.«

Z Á B O Ř Í.

Popisuje Jan Hille, kaplan v Kádově.

V západním konci vesnice Zábोří (okres Blatná) stojí o samotě na značně vysokém vrchu (561 m nad hl. moř.) farní chrám sv. Petra a Pavla. Nejstarší část kostela jest střední loď v těžkém gotickém slohu zbudovaná, k níž r. 1607 přistavěno nynější presbyterium. Nasvědčoval tomu následující nápis:

Léta 1607.

»Pan Jan Horčice nejstarší ze Prostého, jsa pán na Bratronicích, Poli k tomu, pro rozšíření Božího domu kůr tento, oltář a kazatelnicí vyzdvihl a ozdobil z lásky hořící,

kterouž pěl Bohu, k službám jeho svatým, slouže nyní všem v přízeň Boží jatým.

Ty pak, o Pane! věčná Boží sílo, rač oblíbiti sobě toto dílo.

Rozloď v něm sobě to vonné lilium, jenž moc má Tvého evangelium.

A tak nechť trvá v něm věčně tvá správa a ať se množí z toho Tobě čest a chvála.«

R. 1713 přistavěny k střední lodi ještě dvě poboční, tak že pozůstává nyní chrám z gotického presbyteria a z hlavní a dvou pobočních lodí. Presbyterium obráceno jest k východu a uzavřeno třemi hranami. Prostoru jeho osvětlují dvě vysoká, nahoře

v lomeném oblouku sklenutá okna. V lodích pobočních jsou po každé straně čtyři okna široká, nahoře zakulacená. Všechna okna jsou bílým sklem zasklena. Stěny zevnější jak presbyteria tak obou lodí jsou hladké, obílené. Stít chrámový jest rovný a má jedno okno osvětlující hudební chor. Střecha presbyteria a hlavní lodi jest příkrá, obou lodí pultová. Nad presbyteriem jest malá dřevěná vížka se zvonkem. Celý kostel pokryt jest taškami. Vchody má dva: jeden se strany severní do levé lodi a druhý ze strany jižní do pravé lodě k němuž přistavěno jest zvláštní vchodiště. Jiný vchod jest ze sakristie do kostela.

Podlaha chrámová dlážděna jest kamenými plotnami. Tutěž nalézají se dva velké, hladké kameny (někdy opatřené kruhy) kryjící vchod do hrobky chrámové. V kostele bývalo více náhrobníků. Památní kniha uvádí tyto. Pod kazatelnou:

»Léta 1608. Já Jan Horčice nejstarší ze Prostého na Bratronicích, Poli tento pohřeb vyzdvihnouti jsem dal ku památce a potřebě své paní Kateřiny Pořičové z Kokořova, manželky mé milé a dědicův a budoucích našich.«

Výše při praporcích okolo prvního erbu:

»Jan nejstarší Horčice ze Prostého a na Bratronicích, Záboří, Poli, Bezděkově a Miroticích 1616.«

Okolo druhého erbu:

»Urozený a statečný rytíř Pan Adam starší Vratislav z Mitrovic a na Pořiči, Bratronicích, Mirošově, Miroticích Umřel léta 1624.«

U dveří kostelních:

»Epitaphium urozeného mládencečka Heřmana Horčice ze Prostého synáčka urozeného a statečného rytíře Pavla Horčice ze Prostého, kterýž léta 1611 dne 3. Julii v rybníce podvěským při vsi Bratronicích nešťastně se koupaje utonul maje věku svého 12 let.«

Strop presbyteria a hlavní lodi má klenbu křížovou, na modro obarvenou, patky pak z nichž jednotlivá žebra vybíhají, jsou červeně natřeny. Žebra scházejí se ve svorníky kulaté, postrádající všelijakých ozdob. Presbyterium od hlavní lodi dělí mohutný a široký pilíř. Jest o stupeň vyšší než-li loď. Poboční lodě od hlavní odděleny jsou mohutnými pilíři, obloukovitě sklenutými a jsou opět o stupeň nižší než-li hlavní loď. Na konci hlavní lodi naproti presbyterium spočívá na dvou dřevěných sloupech

hudební kruchta s mřížkovým zábradlím. Postavena byla r. 1744. Na kruchtě vchází se z pravé poboční lodi po dřevěných krytých schodech. K presbyteriu jest přistavěna čtverhranná sakristie. Střechu má mansardskou, taškami krytou. Strop rovný, dvě oken menších osvětluje vnitřní prostor. Vchod jest ze hřbitova.

Pod presbyteriem jest hrobka chrámová. Uložen jest v ní veliký počet rakví s tělesnými pozůstatky někdejších majitelů Záboří, Bratronic, Lažan, jakož i bývalých farářů zábořských. Zvláštní pozornosti zasluhovaly tři cínové rakve (později odtud odnesené), na nichž dle památní knihy bývaly tyto nápisy:

»Léta Páně 1616 10. dne měsíce března umřel jest urozený a statečný rytíř Pan Jan nejstarší z Prostého, na Bratronicích, Poli, Bezděkově a Mirošově, očekávaje radostného z mrtvých vstání majíce věku svého 63 let.

Na jiné:

»1624 na neděli druhou postní jenž slove Reminiscere v noci na pondělí mezi 9. a 10. hodinou na celém orloji dokonal běh života urozený a statečný rytíř Pan Adam starší Vratislav z Mitrovic na Pořiči, Bratronicích, Poli, Bezděkově, Mirošově, Miroticích, jehož tělo mrtvé tu v Pánu odpočívá radostného z mrtvých vstání očekávajíc.«

Na třetí truhle četl se pouze rok 1636 a začáteční písmena: S. W. Z. P. (Salomena Wratislavová ze Prostého.) V jiné rakvi odpočíval dle latinského nápisu lažanský zámecký kaplan P. Mauritius z řádu sv. Benedikta. Hrobka tato naposledy otevřena byla r. 1884, při kteréžto příležitosti byly v ní nalézající se truhly srovnány.

V kostele jest sedm oltářův.

Hlavní oltář sv. Petra a Pavla stojí svobodně v presbyteriu a byl r. 1877 ve sluhu gotickém z dobrovolných příspěvků pořízen. Obraz oltářní maloval p. Kunzl z Budějovic. Po stranách obrazu jsou sochy sv. Ludmily a sv. Anežky. Altare portatile s ostatky sv. Vincence a sv. Viktora posvěceno r. 1761. Presbyterium od lodí hlavní dělí dřevěná mřížka.

V hlavní lodi jsou oltáře: na pravé straně s obrazy sv. Josefa a Panny Marie, na levé sv. Anny a andělů strážných. Oba tyto oltáře posvěceny r. 1879.

V pravé lodi těsně u zdi východní stojí oltář Panny Marie Bolestné. Tumba jest dřevěná, na níž stojí velká, bíle natřená socha Rodičky Boží za sklem. Oltář ten

děli od ostatní lodi dřevěná mřížka. V téže lodi při pilíři stojí úzký dřevěný oltář se starým obrazem sv. Jachyma a sv. Anny.

V levé lodi rovněž u zdi východní jest oltář s tumbou dřevěnou, na níž stojí kříž s obrazem Spasitelovým za sklem. U oltáře jest mřížka. Tutěž jest úzký oltář s obrazem sv. Rocha a jiných sedmi pomocníkův.

V pravé lodi ve výklenku jednoho z pilířův umístěna jest dřevěná křtitelnice s rovným víkem.

Po pravé straně hlavního oltáře jest čtyřhranná, dřevěná a gotická kazatelna z r. 1878. Schody vedou na ni z presbyteria. Naproti ní jest vysoký, dřevěný kříž s obrazem Spasitele, postavený zde na památku sv. missie z r. 1882. Dřevěný gotický lustr pochází z r. 1879 a skleněný osmiramenný z r. 1838.

V hlavní lodi jest s každé strany pět lavic z měkkého dříví, kdežto v lodi pravé jest jich 12, v levé 10. Jiné tři menší lavice jsou pod kruchtou. Prapory jsou dva: jeden živnostníků a řemeslníků s obrazem sv. Josefa a sv. Václava z r. 1870 a druhý žen zdejší osady s obrazem sv. Anny a sv. Petra a Pavla z r. 1860.

Na zdích lodí bočních rozvěšena jest křížová cesta, malovaná r. 1856 Frant. Mikulem z Jinína. V kostele jest veliký počet obrazů starších různé velikosti a ceny, kteréž byl většinou bývalý zdejší farář Vemmer koupil a kostelu daroval. Z obrazů těch zvláštní pozornost na sebe poutají dva staré, na plátně malované a naproti vchodu hlavnímu zavěšené. Jsou uměle skládány a pohlížíme-li na krajní obraz P. Ježíše se strany levé, jeví se nám obraz sv. Petra, se strany pravé však obraz sv. Pavla. Podobně se to má u druhého obrazu sv. Duchy. S levé strany dává obraz sv. Maří Magdaleny, s pravé strany Boha Otce. Velikostí svou vynikají obrazy: Večeře Páně, P. Ježíš myje nohy sv. apoštolům, Povýšení sv. Petra za hlavu církve a Rozeslání apoštolův. Obrazy tyto vysílaly někdy v lodi chrámové, byly však snaty a uloženy v po-boční lodi. V zadní části hlavní lodi visí čtyry podlouhlé obrazy s jednoduchými rámy. Jsou to: Zvěstování P. Marie, sv. Ondřej, archanděl Gabriel a na čtvrtém nelze rozeznat, co by vyznačoval. V presbyteriu jsou menší obrazy s copovými, kulatými a pozlacenými rámy: sv. Jachym, P. Maria na útěku do Egypta, P. Ježíš na kříži, Bolestná P. Maria, Pohřeb P. Ježíše a Nejsv. Trojice.

V sakristii jsou ještě dva staré obrazy: Duch sv. a Ecce homo. Z novějších uvá-

díme pouze obrazy srdce P. Ježíše a P. Marie, malované a darované sem dp. Karmarem, farářem v Deštné. Z posvátného nádobí jmenujeme starou monstranci, ciborium (staré), na jehož patě jsou obrazy sv. Petra a Pavla, pacifikál s ostatkem sv. kříže, pak nový kalich, na jehož patě jsou obrazy čtyř evangelistův a nejsv. Trojice. Cínové lampy jsou dvě a pocházejí z r. 1862.

Z bohoslužebných rouch zaslouhuje zvláštního povšimnutí bílý, hedbávný ornát, při jehož spodním okraji jest vyšíváný erb (loukoť se dvěma špicemi.) O ornátu tom praví se, že pochází z kaple někdejší tvrze Torovické u Lnář. Na jiném ornátu barvy bledozelené jsou tato začáteční písmena a letopočet »16 A. W. Z. Z. B. 53«.

Na choru jsou varhany, postavené r. 1744 dne 4. října. V pozdější době byly o dvě mutace a rejstřík rozmnoženy.

Na osadě Zabořské jest více bratrstev a spolků, z nichž nejčelnější jest bratrstvo růženecké čítající na 700 údův. R. 1878 založen spolek zpěvácký a r. 1870 společenstvo řemeslnícko - živnostenské. Bývalo zde někdy bratrstvo Matky Bolestné (založené r. 1722, zrušené r. 1784), kteréž čítalo v době zrušení svého 11.900 údů.

Při levé straně vchodu do sakristie jest zasazena deska býv. farářů zdejšímu a spisovateli Aug. Jedličkoví († 31. srpna 1869) a na protější straně jest jiná deska s jmény svob. pánů Enisů, tuto na hřbitově pocho-vaných. Před vchodem do sakristie stojí velký kříž dřevěný, postavený zde r. 1871 na památku sv. missie. Na hřbitově tomto pochovávalo se až do r. 1873. Celý hřbitov jest ohrazen nevysokou zdí a má toliko jeden vchod, po jehož levé straně stojí as 8° vysoká, taškami krytá zvonice. V ní visí tři zvony. Na největším »Petr« řečeném jest nápis:

»Urozený Pan Bohuslav Záborský z Brloha a na Zaboři a Pan Jan nejstarší Horčice ze Prostého a na Bratronicích dali jsou tento zvon slíti a udělali k záduší apoštolův svatému Petru a Pavlu nákladem ty vsi obce a osady přináležející. Ode mne slit jest Martina Jindry, měšťánina města Klatov.

A. Z.
G. A.

Ve Jménu Páně jsou všechny věci učiněny. Bohuslav Záborský z Brloha a na Zaboři Letha 1586.«

Na druhém zvonu »Pavlu« čte se na jedné straně:

»Leta Panie 1612. Já Jan nejstarší Horčice

ze Prostého a na Bratronicích a Poli dal jsem na svůj náklad vlastní tento zvon slíti ku cti a slávě Pánu Bohu Všemohoucímu a k kostelu mému Zábořskému, jenž jest založení sv. Petra a Pavla apoštolův Božích na památku svou. I. N. H. Z. K. Z. R.»

Na této straně jest vypouklý obraz Rodičky Boží a sv. Petra a Pavla a na druhé straně obraz sv. Jana a Pavla s nápisem:

»Tento zvon jest přelítý r. 1751 nákladem filiálního chrámu Páně Bezděkovského ke cti a slávě Boha všemohoucího, bolestné Matky Boží, sv. apoštolův Petra a Pavla, titulárních tohoto chrámu Páně farního patronův, též sv. mučedníkův Božích Jana a Pavla, patronův proti bouřce. Od Jana Ditricha, zvonáře královského města Pražského«.

Třetí nejmenší zvon »Poledník« váží 112 liber a byl r. 1862 přelít.

Farní dům stojí u paty kostelního vrchu, s něhož se dolů po 42 kamenných schodech sestupuje. Jest to budova jednopatrová, již velká zahrada téměř kolkolem obtáčí.

V Záboří bývala již r. 1350 fara. Tehdáž náležela do dekanátu práchenského a arcidekanátu bechyňského. R. 1384 platil zdejší farář 18 gr. půlletního desátku. R. 1574 byl zde farářem kněz Mikuláš. R. 1607 byla fara často jmenovaným Janem nejst. ze Prostého bohatě nadána. Za války třicetileté byla okolními faráři spravována, až teprve r. 1654 znova zde zřízena byla. Prvním farářem stal se Václav Žiobský, kněz z koleje březnické. Nástupcové jeho byli: 1656 Havel Rabský, Jan Bohuslavský, 1659 Blažej Holický, 1663 Václav Zamovský, 1685 Jakub Paulinus, 1690 Václav Konopa de Kutova,

1701 Jan Bajer, 1703 Ondřej Frank, 1713 Sigmund Wemmer, 1735 Adam Kohout, 1741 Václav Barák, 1775 Jan Tichý, Jan Hakl, 1777 Václav Josephi, 1782 Pavel Slavík, 1807 Vojtěch Nechyba, 1808 Josef Protiva, 1816 Josef Machovec, 1831 Aug. Jedlička, 1870 Josef Petřík. Nyní jest dp. Martin Ticháček.

Kaplanské místo založil r. 1775 Václav Barák farář. Nejstarší matriky počínají r. 1654. Památní kniha je asi z r. 1730.

Při východní zdi fary stávala někdy kaple Bol. P. Marie. Nyní jest zde pouze kamenný oltář s pěknou soškou Bol. P. Marie. Na tumbě čte se r. 1862 a nápis:

»Ora pro nobis.«

Opodál fary stojí čtyřtřídní škola v jednopatrové budově r. 1862 vystavěné a r. 1872 rozšířené.

Naproti škole stojí zbytky někdejšího rodinného sídla rytířů Zábořských ze Záborka. Při něm býval dvůr, nyní pustý. Majitel dvora a spolu patron chrámu zdejšího jest uroz. p. Karel svob. pán z Lilgenau, majitel velkostatku Lnářského.

Ves sama čítá asi 70 domků s 560 katolíky a 6 židy.

Ve vsi jest kaplička sv. Vavřince, opravená r. 1841 a posléze r. 1878. Opodál vsi leží nový hřbitov, dne 21. září r. 1873 posvěcený. Uprostřed stojí pěkný železný kříž na kamenném podstavci. Zde pochovávají se zemřelí, z těchto přifařených osad: ze Záborka, Bratronic, Čechelovic, Doubravice, Jindřichovic, Hlupína, Klatovska, Lažan Enišových, Lažánek, Mečichova, Milčic, Mračova, Nahošína a Slivonic.

Bývalá plebánie a filiální chrám Páně

Navštívení Bl. P. Marie v Gruntě u Kutné Hory.

Podává Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Grunta, (též Vallis S. Mariae, Vallis Virginis v starých listinách psaná), vesnice přivtělená k farnosti v Kaňku, od Kutné Hory jednu hodinu vzdálená, má na malém návrší filiální chrám Navštívení Bl. P. Marie pro sebe stojící, již r. 1350 vlastním plebánem pod patronátem arciděkana kouřimského opatřený. Plebáni byli r. 1367: Mikuláš, který zaplatil půldruhé kopy papežského desátku, udáváje, že má faru rozdělenou (Tomek, rejstříky papežských desátků, str. 54). R. 1398 změnil si plebán

Boreš v Gruntě místo s Mikulášem Schenherrem, oltářníkem v horním kostele na Horách Kutných (Tingl, libri quinti Confirm. ab anno 1393—1399, pag. 235). R. 1404 změnil si plebán Kříž v Gruntě (Crux) místo s Janem Englišem, oltářníkem oltáře sv. Tomáše a Eloii (?) nového farního kostela v Hoře Kutné, s povolením Vítka z Černčic, patrona téhož kostela, arciděkana kouřimského. (Emler, lib. VI, Conf. 110). Plebán Engliš ale r. 1405 změnil si místo s Janem, oltářníkem oltáře Bl. P. Marie a sv. Apo-

štolů v novém kostele Božího Těla a sv. P. Barbory v Kutné Hoře, s povolením vicearciděkana kouřimského Michala, rektora kostela farního sv. Vojtěcha pod Zderazem v Praze (tamtéž, pag. 139). Později byl ten kostel filiálním od různých far. Do r. 1815 až 1818 stál zde nádherný gotický chrám, zbudovaný od pánů z Vrchovišť, majitelů tavíren stříbrných v Gruntě a držitelů asi 10 minut odsud vzdálené vsi Libenice i s tvrzí, které stopy dosud se nalézají v té vsi na hospodě č. 1. Erb těch pánů byl: štít na čtyry díly rozdělený, v jehož první čtvrti horní a zadní čtvrti dolní viděti lze jednorožec bílého, vzhůru sepnatého v poli modrém, v horní zadní čtvrti ale sovu v bílém poli a v přední dolní čtvrti bílého chrta s obojkem v poli červeném, nad štítem pak helm otevřený s korunou, z které jednorožec jako dole v štítu vyskakuje. Některé větve toho rodu ostaly při erbu původním, jednorožec bílý v poli modrém. (Paprocký, zrcadlo markrabství Moravského, list 312).

Ze zápisek bývalého faráře Mikulovičského Jos. Devotyho, složených v museu Pardubickém, který kněz též faru v Kaňku administroval a o tamním kostele i chrámu v Gruntě sepsal poznámky, čteme o starém bývalém kostele v Gruntě toto popsání: »Starý chrám byl vysoký, v slohu gotickém zbudovaný. Sakristie byla po levé straně s 2 okny, kazatelna starobylá dřevěná, velký oltář sochami ozdobený. Postranní oltáře byly dva: sv. P. Barbory a sv. Jana Nepomuckého; na choru byly varhany. Chrám ten časem nejsa opravován schátral, načež věci z něho byly dány do jiných kostelů panství kolínského. R. 1814 svatyně ta byla zbořena, kámen prodán ve veřejné dražbě, a r. 1815—1818 nynější nevkusná kaple kamenná, jednolodová, v slohu copovém zbudována byla. Nemá kromě hlavního oltáře, kterého obraz na plátně malovaný toliko na stěnu jest přibyt, žádné památnosti až na 3 náhrobky dole v sínce umístěné z rodiny Libenických z Vrchovišť s těmito nápisy:

1. V písmu německém stojatém:

»Leta Panie mdcxxviiiij w patek przed s. Katerzinou mezi 11 a 12 hodinau Pan Buh wssemohauczi gest z tohoto swieta prostrzedkem smrti powolati raczil urozenego a statecznego rytirze Pana Gana Arkleba z wrchowisst a na libeniczych a Genikowie. Pan Buh racziż dussi gehu byti milostiw. A . S . R . «

Uprostřed kamene postava rytíře a dole u nohou erb: štít rytířský s jednorožcem

sepnatým vzhůru, stojícím k levé ruce obráceným a v rytířském hledí nad štítem též jednorožec jako ve štítu.

2. »Leta 1594 po rozeslání swatych Apostoluw mezi 1 a 2 hodinau na nocz usnula gest w Panu urozena Panj Anna z Libenicz a ze Lstiborze, z toho swieta wykrocziła gegiżio tielo tuto odpocziwa.«

Uprostřed kamene podoba paní a dole v rohu erb: rytířský štít, vodorovnou čarou na 2 půle rozdělený a první polovice horní čarou s hůry dolů taženou zase na dvě částky stejně rozpušená.

3. »Letha MDLXXXXXI w den pamatny swaty Žofie mezi 16 a 17 hodinau Pan Buh wssemohauczi raczil gest z toho swieta powolati urozenego a statecznego rytirze Pana Wilema Wssebora Libeniczkeho z Wrchowsisst a na Libeniczych a Genikowie . B . racz byti gehu dussi milostiw.«

Z těch tří kamenů byly 2 před hlavním oltářem v starém kostele dle poznámek p. faráře Devotyho. Ze sakristie nic památného neskytající jdou schody na kamennou věž čtverhrannou, jehlancovitou střechou končící. Ve věži té visí zvon 6 centů tíže s nápisem kališnickým v gotické minuskuli:

»ave maria gratia † pane bozie dai so-
wodu tiem kdoz te milugi a twau prawdu
wyznawagi.«

Kolem koruny pak jest krásný věnec listový na zvon vylitý. Druhý zvonek bez nápisu 1 cent tíže byl ukraden. Kolem kostela jest hřbitov, na který se pochovávají osadníci z vesnic: Grunty, Libenic, Čertovky, Dolan a Hořan. Služby Boží vykonávají se 17krát do roka.

Mimo výše popsaných náhrobků byly dle zápisků p. faráře Devotyho v kostele tom i jiné náhrobky, kterých nápisy tuto podávám:

1. »1575 . dokonala gest žiwoť swug urozena Panna Katerzina dzcera urozenego Pana Jana Libeniczkeho z Wrchowsisst a tuto tielo gegi odpocziwa w Panu.«

2. »Leta Panie 1573 dokonat gest ziwoť swug«
(ostatní prý bylo nečitelné s erbem jednorožce).

3. »Leta Panie 1583 tuto gest pochowan Jan syn Urozenego Pana Jana z Rziczana a na Popowiczich.«

4. »Leta na den swateho Ondrege umrzel Gindrzych Kasspar syn urozenego

Pana Jana Libeniczkeho z Wrchowisst a tuto gest pochowan. Pan Buh racz duši geho milostiw byti.«

5. »Leta 1579. prowodni nedielu umrzela urozena Panj Barbora«

6. »Leta umrzela gest urozena Panj Katerzina Libeniczka z Rokyczan a tuto gest pochowana Pan Buh racz gegi dussi milostiw byti «

P. farář Devoty, v zápiscích svých vyňatých z radních knih Kutné Hory, kde býval kazatelem u sv. P. Barbory, píše o farářích pod obojí při kostele v Gruntě toto: »Dne 19. října r. 1584 dáno jest vyhlášení knězi Mikulášovi, bývalému faráři Pikhardskému k farnímu kostelu Matky Boží v Gruntě skrze ctihodného kněze Wlachníka, arcipřysta kouřimského jakožto patrona a podacího nadzminěného kostela. Měl přiřazené osady: Přítoku, Libenice, Grunty a Hořany. Desátku požíval: žita a ovsu 51 korců, 2 větele a platu z kostela 1 kopu 5 grošů.

Jmění toho kostela jest veliké; má 114 měřic polí, z kterých část jest pronajata sousedům a p. faráři v Kaňku za mírný plat; z peněz dostává tentýž p. farář doplněk své kogrundy na příležitosti a mše sv. při službách Božích.

Dějiny této osady. Dle výše uvedených výpisů z knih konfirmačních zdá se, že ves Grunta, která v Palackého popisu míst, str. 237, do r. 1848 k bývalému panství kolínskému pod jménem Libeznice-Grunt sv. Marie se počítá, k výživě arcijáhna kouřimského náležela, který sem ku kostelu plebány dosazoval a potvrzoval. Po válkách husitských byla ta osada bezpochyby arcijáhnů v Kouřimi vzata a rozdílným osobám zapisována, ač nenalezl jsem komu. V zápiscích p. faráře Devotyho stojí: »Ves Grunta patřila v 16. století r. 1590 i s Libenicí a Dolany rytíři Janu z Vrchoviště a na Jeníkově, krajskému hejtmanovi v Čáslavsku, před ním pak r. 1535 Janu Trčkovu z Lípy a na Lipnici, r. 1538 Václavu Popelovi z Vesce a na Sukloce. Co se týče plebánie, dokládá † bývalý děkan Rojek (Památky 10, 823) co opravu k Palackého popisu Čech, str. 237, by se u Grunta Vallis smazalo Libeznice (a to vším právem, neb osada ta nalézá se u Mělníka jako prebenda kanovníků pražských) a kromě plebánie v Gruntě aby se ještě připsalo Libenice plebánie (kostel nyní zrušený). Co na tom jest, jestli i v blízkých od Grunty půl hodiny vzdálených Libenicích byl kostel a plebánie, pro nedostatek písemných zápisů nelze rozluštit.

M o s a i k a.

Na oslavu kněžských druhotin sv. Otce Lva XIII. sestoupil se, jak známo, v Praze za předsednictví nejduší, knížete arcibiskupa hrab. Schönborna metropolitní komitét, který dle vzoru ústředního výboru slavnostního v Bononii přijal ve svůj program též sbírání uměleckých a řemeslných předmětů bohoslužebných, které zaslány budou do Říma na velikou výstavu vatikánskou jakožto dary sv. Otci k účelům misionářským. Výstavní odbor pražského komitétu, jemuž předsedá p. generální vikář Ant. Hora, koná pilné schůze a dodělal se již značných úspěchů, takže pražská arcidiecése na výstavě římské bude důstojně zastoupena množstvím darů namnoze vzácných, jimiž podá se i pěkný důkaz o pokročilosti českého umění a řemesel uměleckých. Vedle sekce výstavní ustavil se v Praze za předsednictví hraběnky Valdštyňové, předsedkyně spolku paramentního, zvláštní komitét dam, jenž opatřuje hlavně kostelní prádlo pro výstavu. Činností touto zaměstnává se množství domácích českých nanejvýš pražských sil uměleckých a řemeslných, a podporuje ze zejména české plátenictví a krajkářství. Veškeré odboru zasláné předměty budou v druhé polovině měsíce září v Praze souborně vy-

staveny a obecnostu přístupny, načež prostřednictvím ústředního výboru vídeňského odešlou se do Říma, kde na výstavě ve zvláštním oddělení zastupovati budou arcidiecési pražskou vedle ostatních diecézí českých. Až posud slíbily a dílem již také odvedly výstavnímu odboru z arcidiecése pražské tyto korporace, kláštery, spolky a jednotlivé osoby: Praemonstrátské kanonie na Strahově a v Teplé drahocenné monstace, rytířský řád křižovníků s červenou hvězdou patero mešních roucho, král, kollegiální kapitola Vyšehradská skvostnou kasulí, konvent kněžský rytířského řádu maltézského v Praze kalich, kollegiální kapitola Staroboleslavská kalich, Akademie křesťanská mešní roucho, kollegiální kapitola u Všech svatých kalich, záložna sv.-Václavská v Praze kalich, ciboř, svícny a jiné kovové předměty i paramenty a prádlo v ceně 1500 zl., školské sestry mešní roucho, milosrdné sestry mešní roucho, anglické panny ciboř a ruční práce, sestry srdce Páně na Smíchově brašnu z Paříže pro misionáře, Alžbětinky kostelní prádlo, Ursulinky v Praze velum a kostelní prádlo, šedé sestry plátno, Mariánské sestry ruční práce, služby Kristovy v Praze kostelní prádlo, benediktinské opatství v Břevnově

skvostný obraz P. Marie, Piaristé v Praze kalich, Jednota sv. Ludmily v Praze kostelní prádlo, Dědictví Svatojanské drahocenný relikvíř s ostatkem sv. Jana Nep., klášter augustiánský u sv. Tomáše v Praze kalich, Jednota katolická v Praze lampu, tiskový spolek katolický mešní kánon, sbor profesorů fakulty bohoslovecké v Praze missál, Beseda katolická v Praze pluviál, katolicko - politická Jednota pro království České kasuli a mešní prádlo, kníž. arcib. seminář v Praze skvostnou kasuli, ústav hluchoněmých v Praze velum a kostelní prádlo, Jednota sv. Notburgy s předsedkyní svou kněžnou Eleonorou Thurn-Taxisovou prádlo a kropěnku, Ženský výrobní spolek český v Praze kostelní prádlo, paní Františka Barvitiusevová a slečny Karolína a Emma Rohlenové v Praze patenu k zaopatřování nemocných a nádobky na sv. olej s pouzdry. Přiměřené dary slíbily dále: kapitola metropolitní u sv. Víta, konvent dominikánů u sv. Jiljí v Praze, Dědictví sv. Prokopa, Mariánská kongregace mužů v Praze, Jednota sv. Elišky ve Vinohradech a ozbrojené měšťanské sbory pražské. Z venkova posud dílem slíbily, dílem již zaslaly: Obec Dolní Jamny kropěnku s aspergilem, duchovenstvo střídnicví česko-brodského cíboř a kostelní prádlo, duchovní a věřící střídnicví proseckého cíboř, farníci stolmířští u Českého Brodu rochetu, štolu a biret, paní hořovické kostelní prádlo, duchovenstvo vikariátu toužimského svícny, kropěnku a mešní konvičky, dívky v Bečově kostelní prádlo. Slíbené dary mají výstavnímu odboru v Praze odeslány býti nejdéle do 15. září.

Dokončené průčelí chrámu Florentinského.

Staleté přání Florentčanů se uskutečnilo. Katedrála Santa Maria del Fiore dočkala se svého dokončení. Dne 12. května odhaleno jest nové průčelí způsobem slavnostním. Nejprve objevil se štít hlavní lodi vlnadně oživený, napotom ukázala se mohutná rosetta kulatého okna lodi střední, barevným kamením okrášlená, jakož i bílé a červeně vykládaný vlys s dvanácti apoštoly; pak spatřil se výklenek baldachýnový, v němž stojí socha Madony s Ježíškem, zlatou květinu podávající; posléze odhaleny jsou tři portály s vysokými štíty ozdobené obrazy mosaikovými. Jakmile celé průčelí s veškerou nádherou a krásou se objevilo, propukl bezčetný zástup diváků v nadšený jásot, který se teprv utišil, když arcibiskup družinou kněžstva obklopený v hlavním vchodu se objevivší dokonanému dílu poželhal. Vojsko vzdalo počtu, hlahol trub se rozezvucil, a když i campanile Giottovo kovovými ústy zvonů se rozjásalo, vyletělo z hořených oken 300 holubic do všech úhlů světa s veselou novinou, že veliké dílo umělecké, na němž šest věků pracovalo, konečně jest dokonáno. Průčelí září sluneční osvětlené poskytuje obraz úchvatný. Krásná Florencie obohatila se novou okrasou. Baptisterium z vraty Ghibertiho a se sochami Ondřeje Sansovina dostalo se přirozeného protějšku. Nedodrží-li průčelí s novotou a čerstvým leskem svým soutěž se ctihodnou patinou starších památníků ji obklopujících, jakou věkové minulé ji okrášlili, má v náhradu spanilý, ač vesměs moderní

dojem celkový, v němž převládá živel malebný. S bílými plochami mramorovými sdružují se náplně z mramoru temnězeleného a temnočerveného. Lunetty tří portálů září pestrou mosaikou benátskou, pozadí různých výklenků vyzdobeno jest opět jinou mosaikou temněasurovou s hvězdami zlatými, zde a onde zvoleno jest za pozadí soch bohaté vyzlacení. K tomu druží se mohutné článkování částí architektonických se střídavým světlem a stínem, čímž zmírňuje se protiva povstávající mezi dílem novým a starší zvonici i baptisteriem jakož i pestrobarevným obložení mramorovým na ostatních stěnách chrámu.

Provedení v jednotlivostech svěřeno bylo rukoum četných umělců. Bezvýminečně chváli se ornamentika veškerých částí. Z řady soch mramorových dochází zasloužené chvály Madonna s Ježíškem pod baldachýnem nad lunettou hlavního portálu s pláštěm častěji pozlaceným, jejíž typ nese se vzorem moderních malířů francouzských, profesorem Titem Sarracchim vyvedená. Méně se však chváli sochy dvanácti apoštolů pod malými baldachýny po stranách rozestavené a téměř veškerou šířku průčelí vyplňující. Nejméně uspokojují sochy sv. Reparata a sv. biskupa Zenobia po obou stranách hlavního portálu od Amalie Dupré. Kdo si však nechce kaziti požitek, jaký celek poskytuje, nemá se dle rady očího svědka dívat na velké tři mosaiky v lunettách portálů. Technicky provedla sice zasloužilá „Società Musiva“ v Benátkách práci v dílně své dokonale, kartony malířů byly však pojmutím i úpravou mizerné, což platí zejména o postavě Vykupitelově na hlavním portálu. Sprosté pojmutí uráží tím více, že naproti ve vzdálenosti několika kroků spatřuje se Ondřeje Sansovina socha Kristova (1529), která se řadí k nejpůsobnějším a nejjemněji pojmutým vyobrazením Kristovým veškeré vlaské renaissance. Malíř pohrdnul patrně klassickým vzorem, kterým »porta della Mandorla« na mosaice »Zvěstování« Domenicově a Ghirlandajově se nese (1490). Mosaiky lunett portálních postrádají vůbec všelikých znaků umění florentinského. Za to se zálibou prodlévá zrak na pěkně komponovaném reliéfu mramorovém v tympanonu nad onou postavou Kristovou, vyvedeném rukou Passagliovou dle udání prof. Augusta Contiho, který určoval a rozvrhoval veškeré předměty obrazové na průčelí. Jest to Madonna ráme své sklánějící k osobám pod ochranu její se utíkajícím, mezi nimiž spatřuje se Kristof Kolumbus, sv. Kateřina Sienská a papež Pius V. Nad středním oknem kulatým jest řada medailonů s poprsími osobností historicky důležitých: Dante, Petrarca, Brunellesco, Palestrina, Giotto, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Raffael a j. Poprsí stavitele průčelí E. de Fabrise před několika lety zesnulého, odhaleno jest v týž den uvnitř chrámu.

Veškerý náklad páčí se na 900.000 franků. Nové průčelí chrámu Florentinského řadí se důstojně k oběma památníkům téhož druhu s 14. věku v Sieně a Orvietě.

Basilika sv. Jana v Lateráně. Po dokonání

pracech restauračních uvnitř basiliky Lateránské, nově zbudované apsidy a přenesení starých mosaik do ní, započnou nyní z nařízení J. Sv. papeže Lva XIII. potřebné práce obnovné ve dvoře klášterním za řízení architekta Františka hraběte Vespignaniho. Pěčí Svatého Otce zastkví se skvělý památník 13. věku brzy v plném lesku okrasy své mramorové a mosai-
kové; mají zajisté staré, neporušené části co nejpe-
člivěji zachovány býti, co však porušeno a ztraceno
jest, bude s nejpilnější zevrubností a po nejbudlivějším
bádání zase obnoveno.

Stavba chrámu Ulmského utěšeně pokračuje
za řízení stavitele profesora Beyera. Dosud jsou do-
konány práce sesilovací na hlavní budově, rovněž i
čtverec. Osmistěň dospěl výše 177 m., úhrnem má
býti 32 m. vysoký a do konce tohoto roku dokonati
se. Celá věž bude 160 m. vysoká a stane se tudy

nejvyšší budovou v Německu. Nová střecha skládá
se z tašek polévanych a bude koncem tohoto roku
hotova. Sesilování zdíva a dosavadní práce na věži
vyžadovaly nákladu 690.000 mark; k dalšímu do-
stavění třeba jest ještě 770.000 mark. Za minulých
40 let vydalo se na obnovu chrámu 3,490.000 mark.
Lze doufati, že za dvě léta k jubilejní ročníci
25letého panování krále Karla (25. června 1889)
jehlanec hlavní věže bude dokonán.

Obnova chrámu sv. Sebalda v Norimberce.

Panující princ schválil návrhy na obnovu chrámu sva-
tého Sebalda prof. Hauberisserem v Mnichově vy-
pracované, jemuž právě bylo uloženo, aby rozpočet
dříve zhotovený, který obnášel 800.000 mark, znovu
prohlédl, načež stavební jednotka kostelní podnikne
kroky, aby potřebné prostředky opatřeny byly.

Lehner.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc červen 1887.

I. Vyřízení záležitostí.

Práce kovové. Kalichy: pro dp. Karla Seyssa, profesora v Bohosudově a pro vdp. Vavř. Hoistschla, kanovníka a děkana v Dražkovicích. — Ciborium skvostné jako jubilejní dar: pro důst. česko-brodský vikariát; hladké: pro vdp. Jos. Stoška, děkana v Biskupicích. — Pozlacení a postříbření v ohni: pacifikálu a kropáčku: pro dp. Jos. Šanského, faráře ve Vorličce; kalichu: pro dp. Jana Krehana, faráře ve Vroutku; dvou kalichů a patenky nemocným: pro dp. Václ. Hradce, faráře v Železně. — Monstrance: pro dp. Ludv. Šprysla, faráře v Hbytech. — Hostiarium: pro J. Jasnost paní kněžnu z Oettingů v Hluboši. — Nádobky na sv. oleje: pro ctih. klášter Navštívení P. Marie v Chotišově, pro dp. Fr. Holoubka, faráře v Roztokách, pro důst. farní úřad v Zlatníkách, pro vp. Václ. Mikoláška, kaplana v Ehrenbergu, pro dp. Fr. Koppe, faráře v Boroticích; stříbrné dvě k sv. křtu a jedna k zaopatřování nemocných: pro dp. Ant. Podhorského v Pořejově. — Patenky k nemocným: pro dp. Ant. Svobodu, faráře v Skoroticích, pro vp. Václ. Mikoláška, kaplana v Ehrenbergu, pro dp. Fr. Hoppe, faráře v Boroticích, pro dp. Vinc. Mrštíka, faráře v Nové Vsi a pro dp. Lohela Schmidta, sekretáře na Strahově; Lampy oltářní: pro sl. katolický spolek jako jubilejní dar, pro dp. Karla Seyssa, profesora v Bohosudově, pro vp. Al. Hlavinku, koop. v Kučerově a pro vdp. Mat. Kubička, b. vikáře v Čechticích. — Kaditelnice: pro vp. Vinc. Ševčíka, koop. v Luhách na Moravě; pro dp. Ludv. Šprysla, faráře v Hbytech; skvostná, v ohni pozlacená: pro vdp. Jana Cibulku, rektora jesuitské koleje na sv. Hostýně na Moravě. — Kropenka mramorová: pro dp. J. Kramra, faráře v Mníšku. — Kropenky: pro vdp. Jana Cibulku, rektora koleje jesuitské na sv. Hostýně na Moravě a pro dp. Lud. Šprysla, faráře v Hbytech. — Kropáček: pro vp. Vinc. Ševčíka, koop. v Lukách na Moravě. — Konvičky mešní: pro vdp. Jana Cibulku, rektora na sv. Hostýně. — Svícny oltářní: pro blázinec v Dobřanech. — Tabulky

kanonické pro bl. paní Adélu Majerovou v Černém Kostelci.

Rozličné. Missal jako jubilejní dar: pro sl. professorský sbor pražské university; pro důst. farní úřad ve Veliši a pro dp. Lamb. Ludvíka, faráře v Osyračině. — Obraz sv. Floriana: pro dp. Jos. Šanského, faráře ve Vorličce. — Sochy sv. Cyrilla a Methoděje: ctih. školské sestry v Novém Bydžově. — Pultíky: pro vysokor. pana hraběte Kolovrat-Krakovského a pro vdp. Karla Kellnera, kanovníka ve Staré Boleslavi. — Kříž školní: pro sl. místní školní radu v Nížebohách; kříž velký na stěnu: pro blahor. p. Josefinu Choděrovou v Karlíně. — Harmonické zvonky: pro bl. p. Ant. Valentu, c. k. poštmistra v Mělníku, pro bl. p. Fr. Fischera, obchodníka v Kraslicích, pro vp. Václ. Ujku, kaplana v Ořechu a pro blahor. paní Adélu Majerovou v Černém Kostelci. — Razítko: pro dp. Vinc. Mrštíka, faráře v Nové Vsi.

Paramenty. Kasule červená: pro vysokor. paní hraběnkou Nosticovou v Rokytnici; červená a bílá sváteční: pro vdp. Jana Černohezu, děkana v Kovářech; červená skvostná, zlate m vyšíta: pro nejdp. Fr. Huspeku, generála a velmistra řádu křižovníckého v Praze; červená a bílá: pro dp. Ludv. Šprysla, faráře v Hbytech; bílá: pro důst. dominikánský klášter v Olomouci. — Pluvialy; černý: pro dp. Ad. Pažouta, faráře v Sadské, pro důst. farní úřad v Bernardicích a pro dp. Jos. Mejsnara, faráře v Klecanech; bílý: pro dp. Ludv. Šprysla, faráře v Hbytech. — Velum: pro důst. farní úřad ve Veliši, pro vp. Jos. Švejcara, kaplana v Bezně, pro vp. Fr. Porázila, kaplana v Mostkovicích na Moravě, pro dp. Jos. Kučeru, faráře v Nikolčicích a pro dp. Ludv. Šprysla, faráře v Hbytech; zlate m bohatě vyšíta: pro blahor. paní Marii Bendovou v Budějovicích. — Pláštiky na ciborium: pro důst. farní úřad ve Veliši, pro dp. Jana Hanzlíka, kaplana v Schönbachu, pro vdp. Jos. Stoška, děkana v Biskupicích a pro J. Jasnost paní kněžnu z Oettingů v Hluboši. — Bursy k nemocným: pro důst. farní úřad ve Veliši, pro vp. Václ. Mikoláška, kaplana v Ehrenbergu a pro dp. Fr. Hoppe, faráře v Boroticích. — Štoly: por dp. Fr. Hoppe, faráře v Boro-

ticích pro dp. A. Janíka, voj. kurát v Terezíně a pro dp. Ludv. Šprysla, faráře v Hbytech. — Antipendium vyšívané: pro blahor. paní Adélu Majerovou v Černém Kostelci. — Korouhve: pro dp. Jos. Švejcara, kaplana v Bezně, pro dp. Ludv. Šprysla, faráře v Hbytech a pro vdp. Mat. Kubička, b. vikáře v Čestčicích. — Polštáře oltářní: pro dp. Ant. Podhorského, faráře v Pořejově a pro dp. Ludv. Šprysla, faráře v Hbytech. — Birety: pro blahor. pana Alfr. Protivenského, ředitele v Kamenici a pro vp. Leop. Tůmu, kněze řádu minoritského v Praze. — Komže pro ministranty: pro vdp. Jana Kocka, b. vikáře v Pravoníně, pro vysokor. paní baronku Hildprandtovou v Blatné, pro dp. Lamb. Ludvíka, faráře v Osvračíně a pro důst. farní úřad v Křešicích. — Koberec na stupně oltářní: pro blahor. paní Adélu Majerovou v Černém Kostelci.

Prádlo kostelní. Korporalia: pro důst. farní úřad v Sadské; — alba a plachty oltářní: pro vp. Jos. Svobodu, kaplana v Praze; cingula: pro dp. Jos. Springra, faráře v Tise; — plachty oltářní a pokrývka na klekátko: pro dp. Ant. Podhorského, faráře v Pořejově; — alba, 6 cingul, 6 korporalií, 6 ručníčků a 6 purifikatorií jako jubilejní dar: pro sl. kat. pol. Jednotu v Praze; — plachty oltářní: pro vysokor. pana hraběte Kolovrat-Krakovského v Oblajovicích; — alba, rocheta, 6 humeralií, 6 korporalií, 6 purifikatorií a 6 ručníčků: pro blahor. paní Nejedlou v Praze; — alby pro dp. Fr. Hoppe, faráře v Borotcích; alba, rocheta a humerale: pro dp. Václava Hradce, faráře v Železně;

— 4 tucty pall, 2 tucty korporalií a 2 tucty purifikatorií: pro vysokor. p. Severina Skorzewského v Poznáni; alba, rocheta, pally, korporalia a pod, pro dp. Fr. Chudáčka, faráře v Novém Rousínově no Moravě; — rocheta; pro dp. Jos. Neumanna, faráře v Měděnci; — 6 alb, 6 rochet, 6 humeralií: pro důst. farní úřad v Mor. Chlumu; — cingulum: pro důst. dominikánský klášter v Olomouci; rochetky pro ministranty: pro c. k. správu velkostatku v Buštěhradě.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalichy: stříbrný: dp. Václ. Körner, farář v Detroit v Americe; stříbrné a ozdobné: vdp. Vojtěch Cipín, děkan Ahnapec v Americe a vdp. Jos. Ledr, b. vikář v České Třebové; se stříbrnou kuppou a patenou. — Ciborium: celé stříbrné, bohatě ozdobené jako jubilejní dar: důst. prosecký vikariat.

Paramenty. Kasule: červenou, bohatě zlatem vyšítou jako jubilejní dar: nejd. král. kolleg. kapitola Vyšehradská; bílou bohatě vyšívanou jako jubíl. dar: sl. katol.-politická Jednota v Praze; červenou a bílou: dp. Václav Körner, farář v Detroit v Americe. — Dalmatiky černé: blahor. paní Hamrníková v Praze. — Pluvialy: bílý jako jubíl. dar: sl. katolická beseda v Praze; černý: blahor. paní Hamrníková v Praze; bílý: dp. Václ. Körner, farář v Detroit v Americe. — Velum: dp. Václ. Körner, farář v Detroit v Americe. — Plášťik na ciborium, bohatě vyšíty jako jubíl. dar: důst. prosecký vikariat.

Príspevky na votivní obrazy

v karlínském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.

	zl. kr.
Přeneseno	1580 07
Vdp. Antonín Novák, arcikněz a vikář ve Velíši	5 —
Nejmenovaná	1 —
Úhrnem	1586 07
Do 2000 schází 413 zl. 93 kr.	

Votivní obraz krajanů amerických.

	zl. kr.
Přeneseno	36 78
Paní Marie Nouzová z Chicagu	5 —
Paní Marie Zezbová z Minaopols	5 —
Úhrnem	46 78

Krajanům americkým do Karlína zavítavším velmi se líbila svatyně sv. Cyrilla a Methoda. A když jim

při výkladu redaktor ukázal místo, kde stkvíti se bude votivní obraz jejich, zazářily jim oči a jedna z paní chtěla okamžitě uspořádati první sbírku, což zpravodaj však nedopustil, prose, aby památníku jubilejního pamětliví byli, až vrátí se zase do zamořské vlasti. Výroční zpráva s vyobrazeními vnitřku chrámového, kterou je na památku návštěvy podělil, způsobila jim srdečnou radost a každý se o ni hlásil. Až českému duchovenstvu americkému donešena bude zpráva o významném památníku, s nadšenými a uvědomělými krajanů hravě provedou památné dílo své ve staré vlasti. Rukojemstvím zdu jsou dary, které dvě paní doručily redaktoru, jehož před odjezdem v Karlíně si vyhledaly.

Za hojné dary na veškeré obrazy votivní prosí

redaktor,

➡ Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234. ➡

„Methoda“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 7.

V Praze, dne 30. července 1887.

Ročník XIII.

OBSAH: Pozůstatky bývalého farního kostela sv. Martina ve zdi v Praze. — Nový Rychnov. — Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně. (Pokračování). — Mosaika. — Literatura. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc červenec 1887. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda.

Pozůstatky bývalého farního kostela sv. Martina ve zdi v Praze.

Píše c. k. místopředsedelský rada m. sl. *M. Lüssner*.

Kdežto zrušené farní kostely na Starém městě pražském: sv. Štěpána ve zdi, sv. Linhart, sv. Valentina, Matky Boží na Louži a j. beze stopy zmizely, zachovalo se stavení někdy farního kostela sv. Martina ve zdi, na vzdor změnám podniknutým, představováním a zužitkováním pro účely soukromé celkem ještě tak, že se pozorovateli zvláště z ulice sv. - martinské představuje i nyní jako budova službám božím slouživší. Do ulice této hledělo hlavní průčelí kostela a z ulice té býval také přístup do něj vchodem sloupy pozdějšími ozdobeným, který nyní ovšem do jakéhosi krámu vede. Po zrušení byla totiž celá stavba ta rozdělena v přízemí a patro; v onom byly zařízeny krámy, v tomto pak byty a sklady. Kostel v hlavních svých částech byl vystavěn v slohu gotickém 14. století, byl ale již původně stavba dosti nepravdělná, ač za trojlodní považován býti může. Jíž hlavní severní průčelí v Martinské ulici netvoří čaru rovnou, strana pak jižní do dvora domu číslo 417-I. obrácená vypadá v půdorysu stupňovitá. Hlavní loď jest rovnouhelně uzavřena, presbytář obrácen byl do uličky ze třídy Ferdinandovy do Martinské vedoucí a jest opatřen jedním prostředním a dvěma

nárožními pilíři, mezi nimiž se dvě původně gotická okna nacházela. Klenutí v hlavní lodi se ještě úplně zachovalo a presbytář vyniká uměle propletenými žebry a dvěma svorníky, z nichž jeden ozdoben jest gotickou růžicí, druhý pak blíže oblouku triumfálního hvězdou šestihranou.

Loď prostřední obsahovala dva klenbové obdélníky se svorníky prostými. K stranám hlavní lodi přiléhaly postranní lodě nestejně a sice delší k severu a kratší k jihu. Loď půlnoční jest nejlépe zachovalá část celého stavení a skládá se ze čtyř obdélníků klenbových, z nichž tři mají výšku stejnou, čtvrtý pak mnohem vyšší měl asi tvořiti jakousi loď křížovou, ač na straně protější nic podobného k spatření není. Touto vyšší východní klenbou křížovou končila se původně tato postranní loď, neb jest v obdélníku tom mimo gotického okna do ulice také podobné okno k východu obrácené, nyní ovšem zazděné; přístavek další s okny obyčejného bytu pochází z dob pozdějších jelikož památek po slohu gotickém zde pozorovati nelze. Řečená vyšší klenba má podobu hvězdovitou a svorník s vykrojeným štítkem erbovním prázdným. Outle profilovaná žebra spočívají v koutech na

pěkných konsolích, představujících lidské hlavy bezvousé; jedna zdá se býti hlava dívčí, jiná pak s dlouhými ušima a krajkami kolem obličeje hlavu šaška. Z ostatních obdélníků gotickou klenbou opatřených jest každý gotickým, ovšem jen částečně v původní podobě zachovalým oknem osvětlen a na svorníku poslední klenby k západu vidíme štítek s kladivý havířskými přes kříž položenými. I na konci západním jest gotické okno zazděno. Zdá se, že v místech těch bývala kruchta vedlejší, z které se chodilo dveřmi ještě stávajícími na hlavní kruchtu v lodi prostřední. Polední loď postranní skládá se pouze ze dvou obdélníků klenbových, které však nyní odděleny jsou zdi. Klenba západního obdélníku ozdobena jest svorníkem, pozůstávajícím z erbovního štítu, na němž kotva s trojím ukončením; v obdélníku východním jest svorník otvorem asi k zavěšení lampy opatřen; stál zde asi oltář, neb bylo zde nejen gotické okno k jihu, které nyní za dveře slouží, ale i také k východu, a toto jakož i nárožní pilíř jest důkazem, že postranní loď zde ukončena byla. Nyní vedou k tomu obdélníku ze dvora v čís. 417 schody, kterými se přichází také v levo do přístavku, přiléhajícího k západnímu obdélníku, s nimž jest nyní spojen. Přístavek ten pochází z dob pozdějších a jest to snad kaple sv. Rocha, která po moru 1680 byla vystavěna a o níž víme, že přiléhala ke kostelu sv. Martina (viz Hammeršmid, Prodróm., str. 55.) Pod místností výš položenou nachází se druhá dolejší, do které se sejde ze dvora přes několik schodů. Slouží nyní za skladiště a tvořila asi s hořejším patrem jen jedinou kapli.

V této dolejší místnosti zachoval se v dlažbě pomník hrobový z červeného mramoru s nápisem již silně porouchaným; na němž lze přecísti:

» . . . 4 w pondeli den s . . . ana
 . . . u mezi 11 a 12 hod . . . v no
 ci Vrozeny Wladika . . . pan
 . . . Cheynowsky Proku . . .
 v kralowstwi czesk . . .
 . sweho 60 let st . . . toho
 . ta gest wikroc . . . az
 . ssi mile pan buh k . . . milo
 . nuti a tyr (?)
 . . vrozena paní Anna
 . . swska rozena . . . Det (?)
 . . noerinie Dala tento . . . ne
 . to položití w nowie wite
 . . a sweho manzel . . .
 na naklad swug.«

Pod nápisem latinskou lapidárkou psa-

ným vytesán znak, totiž ve štítu orlice o jedné hlavě k pravé straně obrácené; pod štítem korunovaným křížuje se meč s jiným již nezřetelným nástrojem. Mám za to, že tu máme před sebou hrob jednoho z dobrodinců, kteří vystavěti dali kapli, ve které se nachází.

K straně západní kostela přiléhá věž z cihel, vystavěná asi v dobách pozdějších, neb i na ní slohu gotického rozeznati nelze. Dvěře, jimiž do věže se vchází, jsou v hlavní lodi asi tam, kde býval kůr hudební; však přístup na ní pro sešlost schodů nyní by byl velmi nebezpečný.

Že kostel sv. Martina před svým zrušením skutečně byl tmavý a vlhký (viz Ekert, II., str. 464) nelze pochybovati, neb okna postranních lodí nemohla dostatečně osvětlovati loď hlavní, a dlažba kostelní, jak ještě nyní posouditi se dá, ležela mnohem níže nežli dlažba ulice, úkaz, který často pozorovati lze při kostelích starých, což se vysvětluje nahromaděním rumu při stavbách pozdějších a zvláště zvyšováním povrchu, povstalém z trvajících pochovávání na hřbitově kolem se rozprostírajícím.

Za pozůstatky kostela sv. Martina považovati dlužno také věci, které za příčinou přeložení fary ku chrámu nejsv. Trojice tomuto kostelu postoupeny byly.

O pozoruhodných starých, železem pobitých a znaky království českého ozdobených dveřích, nyní v sakristii téhož kostela se nacházejících, učiněna již zmínka v Ekerťových Pos. m. d. II., str. 82 a jest jen litovati, že dveře ty nyní zavěšeny jsou převráceně. Také stará cínová křtitelnice v řečeném kostele pochází od sv. Martina; jelikož však nápisy na ní, pokud známo, dosud uveřejněny nebyly, podávám zde její popis úplný.

Jest bez vlka 78 cm vysoká, víko pak s krucifixem, též cínovým na něm 46 cm, tak že celá výška křitelny obnáší 122 cm. Průměr hořejší jest 58 cm a pod okrajem spatřujeme nápis ve dvou řádkách vypouklou gotickou minuskulí.

Řádek první:

»M . CCCC . XC . tercyo . curente .
 anno . fons . pro . baptis mate . sacro .
 yn . laudem . omny potentys . dey .
 sancty . que«

(štítek a v něm korunované W.)

Řádek druhý:

»Joane . wladyka . canulatore . factum .
 festo . ad . marty nv . yn . cyvytatem .
 antyquam . pragensem .«

Pod nápisem krucifix, po jehož pravé straně sv. Václav, po levé pak Panna Maria a pod křížem sedící svěťice. Vedle obrazu Panny Marie sedící Bůh Otec, kolem pak obrazy apoštolů, však beze všech rámců a roubení. Kotel má dva kruhy železné, vycházející z podstavců srdcovitých; stojí na tří nohách lvích, nad nimiž jsou hlavy kryté s vousy dlouhými, dělenými a drženy rukama. Kolem okraje hořejšího vyčnívají tři hlavy bez vousů s čepicemi.

Viko jest novější kotle a jest sestaveno ze 2 částek, z pozdějšího krucifixu a staršího

okraje. Na tomto jest vyryt nápis skroucenou a staženou minuskulí, jak v 16. století bývala v obyčejí a dosti těžce se čte, zvláště zde, kde jest částečně setřena; obsah jest ale méně důležitý:

»Ite in mundum universum et qui crediderit et baptisatus fuerit salvus (nad tím pak) erit.«

Nad nápisem jsou vyryta leta 1552, což zavdalo příčinu, že souzeno, jako by celá křtitelna z toho roku pocházela, kdežto, jak ukázáno, dolejší část pochází ze starší doby totiž z r. 1493.

NOVÝ RYCHNOV.

Popisuje *Jan Hille*, kaplan v Kádově.

V malebném údolí obklíčeném se všech stran značně vysokými chlupy, z nichž zvláště vyniká »Křemenešník«, známý svým poutnickým chrámem a na okresní silnici spojující Pelhřimov s Jihlavou na Moravě, leží městys Nový Rychnov. V 150 domech bydlí 1160 obyvatelů katolických, 24 protestantů helvetského a 2 augsburského vyznání a 40 židů.

Má náměstí tvaru obdélného, z jehož čtyř rohů vybíhají ulice. Jednotlivé části zovou se »na bezenkách«, »na obci«, »za dvorem«, »pod hrází« a »v újezdě«.

Uprostřed náměstí stojí o samotě farní chrám zasvěcený Nanebevzetí P. Marie. Jest založení velmi starého. Byl již v XIV. věku farním. Stavba chrámu utrpěla však valně častými požáry a následujícími na to opravami. Pozůstává z presbyteria, po jehož obou stranách jsou přistavěny kaple s oratoriemi, pak ze širší lodi, v jejíž zadním průčelí stojí čtyrhenná věž z kamene a z cihel zbudovaná.

Kobka věžní slouží zároveň za hlavní a jediný vchod do vnitř kostela. Nad vchodem do kostela jest zasazena trojhranná kovová deska s erbem a nápisem:

»Anno 1829. Domini

Wenceslaus Leopoldus Chlumčanský
archiepiscopus Princeps Pragensis.«

K lodi přistavěno jest zvláštní vchodiště, kudy možno po dřevěných schodech, přijíti na chor a odtud na zvonici, osvětlené čtyřmi většími okny. Na dubové stolici visí čtvero menších zvonů. Na největším z nich, 90 cm v průměru majícím, čte se nápis:

»S. FLORIANUS.

A. WENC. LEOPOLD ARCH. EPPS.

PRAG. 1829.

FUSA a CAROLO BELLMAN
PRAGÆ 1829.«

Na jiném zvonku, jehož průměr obnáší 67 cm, jest nápis:

»S. WENCESLAUS.

AW. L CHLUMČANSKÝ ARCH.
EPP. PRAG GEGOSSEN IN PRAG VON
CARL BELLMAN, K. K. GLOCKEN-
GIESSER 1851.

Třetí zvon (v průměru má 50 cm) jest bez nápisu. Věž zakončena jest bání s lucernou, na níž upevněn jest kříž s hromosvodem.

Na věži jsou též hodiny.

Presbyterium obráceno jest k východu a zakončeno třemi stranami s opěracími pilíři o dvou ústupcích bez velkých okras. Prostoru chrámovou osvětlují tři druhdy gotická okna, r. 1799 však rozšířena a nahoře zakulacena. K pravé straně presbytáře přistavěna kaple »Božího hrobu«, nad níž pak jest oratorium s jedním oknem.

Schody sem vedou ze vnitř. Po levé straně jest přistavěna druhá kaple, s níž souvisí též sakristie, z níž vedou schody na oratorium. Tato osvětlena jest dvěma podlouhlými, nahoře zakulacenými okny. K sakristii přistavěno je ještě zvláštní vchodiště. Loď chrámová jest širší presbyteria. Stěny z venku rozděleny jsou v pole lisenami rovnými. Římsa jest více článkovaná. Po každé straně jsou dvě okna větší, nahoře zakulacená. Střecha celého kostela i přístavků jest příkrá, taškami kryta. Na střeše presbyteria jest malá vížka se zvonkem »Sanctus«. Podlaha chrámová pozůstává z kamenných dlaždic. Jest tu několik náhrobních kamenů. Jeden podlouhlý náhrobník kryjící

vchod do hrobky chrámové jest opatřen čtyřmi železnými kruhy. V levo od něho leží jiný stejně dlouhý s předešlými.

Uprostřed vytesán jest erb rytířů Leskoců z Leskovce a nad ním co klenot přilba s fafrnochy a nad přilbou dvě vidlice křížem položené. Kolem náhrobníku jakož i nad erbem vlně se tento nápis:

»Letha Panie MDLV v Pátek Den Svatého Martina Umrzela Gest Vrozena Erba Pohřeb: Panv z Liskovce Paní Žofka z Lvkavce Manželka Vrozeného Pána Vlachyně z Liskovce.«

V kapli Božího hrobu jsou dva náhrobníky: na jednom jest nápis úplně již vyšlapán, na druhém čte se toto:

»Tu leží newinní kvítek majoví Gmenem Josef Braym nazvaní který sotwa w swietie wzkwietl v patim roku wieku sweho sw. Janu Nepomuckemu se poručil a jej w newinnosti swe když jinacz uctíti nemohl smrti jemu podobnou swietu i tielu zemrzel, Bohu pak s ním ziwemu wiecznie jeDenaCztego Male nestaLost W swietie poznaL i. e. 1721.«

V lodi pak leží vedle sebe čtvero náhrobníků. Na jednom z nich spatřuje se monogram IHS a letopočet A. 1763, na druhém pak nápis:

»Hir ligt begraben Gnab in Gottes Gnaden Joseph Ic mit nomen Dei den 11 Januar A 1704. ist im Himmelreich genommen mit Zunahmen de Alfer fon seiner Geburt den 15. Feber Anno 1700

Na ostatních dvou spatřují se erby, avšak nápisy jsou nečitelné. V levé zdi lodní nachází se malý náhrobek s poprsím jakési dívky, která v sepnutých rukou drží křížek. Strop v presbyteriu jest křížový, jehož jednotlivá žebra sbíhají se uprostřed v růžici. Žebra spočívají na jednoduchých konsolech. Loď má strop rovný, zdi bez okras. R. 1882 byl celý kostel vymalován. Naproti presbyterii jest dřevěná kruchtá spočívající na dvou kamenných sloupech.

V kostele bývalo druhdy pět oltářův. Nyní jsou tu pouze tři, nové gotické. Na hlavním oltáři jest obraz Nanebevzetí Panny Marie, na pobočních obrazy sv. Jana Nep. a sv. Václava, kteréž maloval r. 1876 malíř Šmíd.

Kazatelna jest visutá, hranatá, ze dřeva. Vchod na kazatelnu býval druhdy ze sakristie, odtud vedly zvláštní schody na kazatelnu. Nyní vchod ten jest zazděn a na

kazatelnu vchází se po dřevěných schodech z presbyteria.

Křtitelnice umístěna jest v levé lodi. Jest cínová, prostřední velikostí a uzavřena taktéž cínovým víkem. Stojí na třech nohách rovněž cínových. Na jedné straně čte se:

»Krisstof starssí Leskowec z Leskowce a na Nowem Rychnowe toho czasu hejtman kraje Bechynského. Barbora Leskowcová ze Skuhrowa.«

Na druhé straně vyryt jest znak Rychnova a pod ním slova:

»Erb města Nového Rychnova.«

Na víku:

»Brykcy Zwonarz z Cynperku v Nowem mestie Prazskem. Leta 1583. Toto dílo dělal.«

Z obrazů připomínáme pouze křížovou cestu r. 1851 koupenou, pak několik starších obrazů visících v oratoři. Po stranách presbyteria jsou dvě dubové lavice, jejichž přední strany jsou umělou řezbou ozdobeny, uprostřed pak jedné jest podobizna P. Ježíše, u druhé P. Marie.

V lodi jsou dvě řady lavic, při nichž zastrčeny jsou korouhve kostelní, prapory bývalých cechů Rychnovských a prapor zdejší gardy z r. 1848.

V kostele jest pěkný, skleněný lustr o dvanácti ramenech, kterýž zdejšímu kostelu daroval r. 1845 Antonín Hopp, majitel sklářských hutí v Čejkově. Na kruchtě jsou nové a pěkné varhany, kteréž byl kostelu daroval zvěčnělý kardinál a arcibiskup pražský Bedřich kníže ze Švarcenberka. U hlavního vchodu, kdež zasazeny jsou dva kaštaný dne 24. dubna r. 1879 na památku stříbrné svatby Jejich Veličenstev, stojí na kamenném podstavci železný kříž. Okolo kostela býval hřbitov. Na náměstí jest též socha sv. Jana Nep. Poblíž kostela na severní straně náměstí stojí farní dům o jednom poschodí. Průčelí ozdobeno jest znakem arcibiskupa Příchovského z Příchovic, za něhož fara dřevěná shořela a nyníjší vystavěna byla. Při ní bývalo též zvláštní obydlí pro kaplana. Právo presentační na faru Rychnovskou měli již v XIV. století arcibiskupové pražští jakožto držitelé panství Rychnovského. V době válek husitských byl jim odcizen statek ten a dostal se nejprve rytířům Leskocům z Leskovce a po nich svobodným pánům z Říčan.

Oba tyto rody přiznávaly se k luteranismu a také na faru Rychnovskou dosazovali kazatele luteránské. Z nich znám jest pouze

Jan Jakobides Benešovský který r. 1606 přestěhoval se odtud na faru Červeno-Řečickou. Když po bitvě bělohorské statek Rychnovský navrácen byl arcibiskupům, povolali sem tito Františkány z Jindřichova Hradce, kteříž osadu Rychnovskou spravovali až do r. 1670, načež dosazení sem byli kněží světští za faráře. Prvním byl Jan Alex. Prenz (do r. 1677.), jej následovali Pavel Ignac Poliokanus (1700), Jan V. Křepický z Modliškovic (1712 stal se kanovníkem v Hradci Králové), Bernard svob. pán z Říčan (1718 stal se kanovníkem v Litoměřicích), Benedikt Lisetti (1722),

Karel Reichwitz (1760), Jan Žák (1794), Josef Onitsch (1806), Daniel Morávek (1815), František Mergl (1832), Jan Fähnrich (1853), Jan Kalina (1870), Václav Korál (r. 1877 stal se děkanem ve Vltavotýně), Moric Budecius (1880). Nynějším farářem jest dp. Frant. Kalina. Kaplanské místo založeno r. 1731. Nejstarší matriky počínají od r. 1785. Památní kniha stará založena asi r. 1712. Na náměstí poblíže samého kostela nalézá obecná škola. Vystavěna byla za arcibiskupa Chlumčanského na místě shořelé staré dřevěné budovy. R. 1876 rozšířena škola ta na dvoutrídni a r. 1882 na trojtrídni.

(Pokračování.)

Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

Seznámivše se s architektonickou soustavou vnějšku a vnitřku, jest něm ohledati roucho polychromní, jímž architektura vnitřní odína jest.

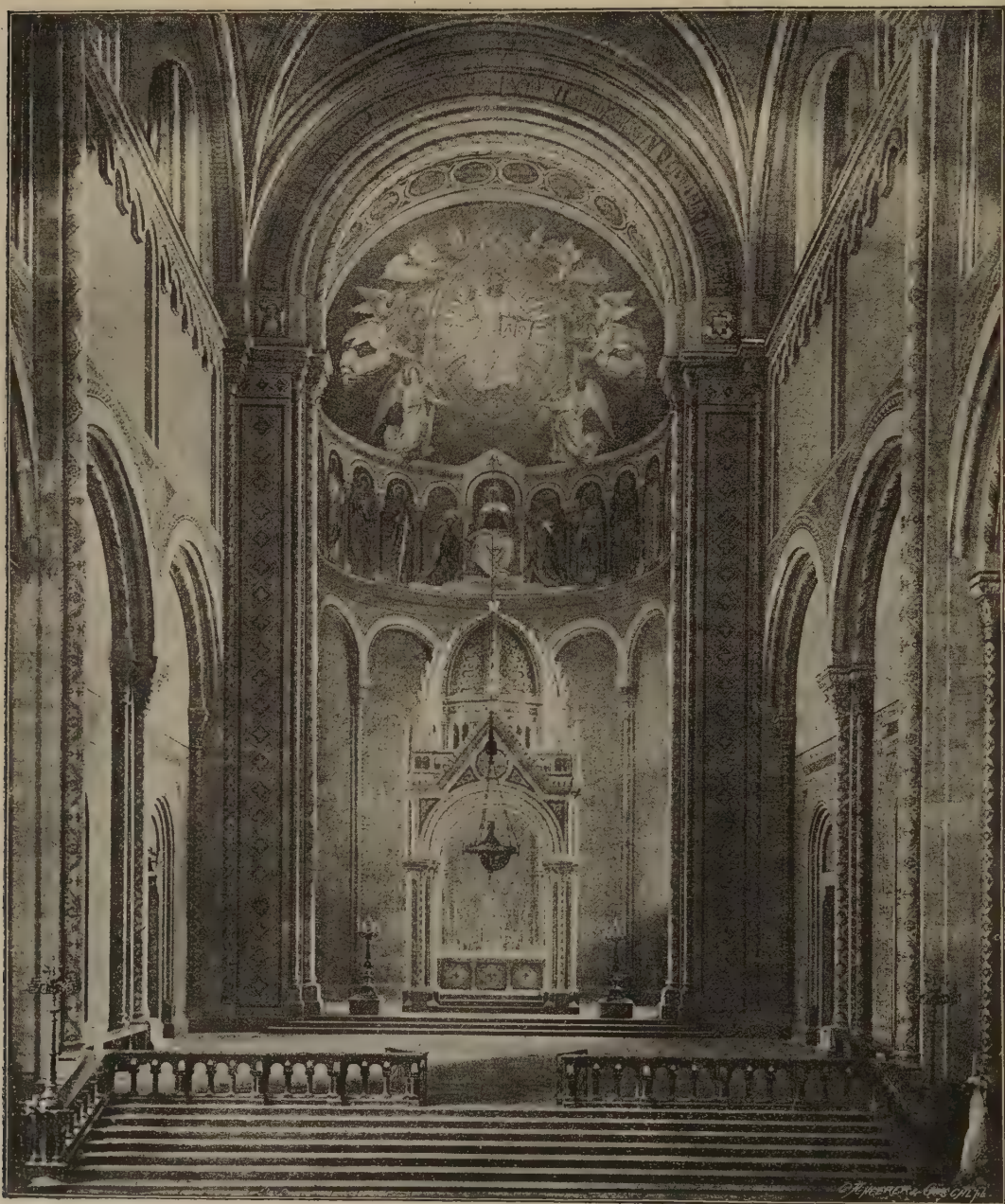
Moderní vzdělání zvyklo nás na ostré oddělování plastických tvarů a barev, znesnadnivši nám představu architektonického dojmu polychromie. Vkus novověký namnoze až dosud štítí se různobarevností. Předkové naši neduhu toho neznali. Středověk nebál se barev, nýbrž miloval je a snesl mnohem více nás. Jednotlivé více neb méně nešťastné pokusy nesmí nás odstrašiti. Návrát k barevné okrase jest zdravý a žádoucí. Pestrost a nelač není ovšem ještě polychromií. Nahodilá směsice tónů není polyfonií, pestrá směsice barev není polychromií. Dle přesně stanovených pravidel hudebních složená harmonie jest polyfonií, z pravidelné stupnice barev sobě odpovídajících a se doplňujících utkaný soulad slove polychromií. Dojem pestroty a nesouladnosti mizí, když organická mnohobarevnost jest provedena a veškeré prostory stejnoměrně jí naplněny jsou. Nikoho nenapadne tvrditi, že jednotbarevný nátěr, kterým význam jednotlivých článků nezbytně se seslabuje, příznivěji působí než různotvarná barvitost architektury. A na této zásadě právě zakládá se podstata polychromie, již ani umění řecké se neodříkalo, užívavši jí na zesílení dojmu jednotlivých článků. Polychromie jest různobarevným rouchem, jímž tělo architektury ladně se odívá. Každému údu dostává se roucha, jakého dle povahy své přirozené vyžaduje. Barvou a zlatem jednotlivé články architektonické vyznačují se tak, jak toho důležitost jejich v soustavě architektonické žádá.

Jednotlivým příporám a pasům klenbovým dostává se barev buď střídajících se nebo souměrně se opakujících, zde prostých, tam vzorkovaných, a to dle poměru a důležitosti různých článků, které takto zřetelněji od sousedních se rozeznávají a poměrnou vzdálenost jedněch od druhých oku jasněji ukazují. Prostorné pak plochy uvnitř chrámu románského po obrazech přímo volají, tak že budovu románskou bez malovaných dějin posvátných vlastně ani si mysliti nelze.

V době románské bývaly větší chrámy vesměs polychromovány. Stářím a novotářstvím pozdějších pokolení nazvíce zbaveny jsou ovšem charakteristické okrasy své až na několik výmink. Podlaha skládala se z barevných desek kamenných nebo hlíněných vzorkovitě seřaděných. Lísti na hlavičkách sloupů a v ornamentech malováno jest barvami dle přírody napodobenými, pozadí pak jejich vyznačováno barvou tmavě červenou, z níž lístí zřetelněji vynikalo. Žlábký a rýhy profilů malovány jsou modře nebo červeně, tak že ještě hlubšími býti se zdály, vynikající pak články opačně vyznačovaly se tony zvláště jasnými, barvou zelenou, červenou, anebo pozlacením. Díky sloupů vzorkovaly se pestře barvou zelenou, červenou, modrou a hnědou. Skulptury figurální se malovaly. Plochy stěn a klenby jakož i pole stropů rovných pokrývaly se malbami figurálními a ornamentálními. Nejnádherněji ozdobována jest apsida, která již v basilice starokřesťanské okrasou mozaikovou se vyznamenávala. Polychromií po veškerém vnitřku se rozprostírající zmírňována jest přísnost tvarů architektonických, čímž slavnostní dojem vnitřku znamenitě

se povznášel. Barevná okna, oltáře zlatými antependii a relikviáři, kalichy, kříži a svícny okrášlené, pestré čalouny, jimiž podlahy a lavice choru se pokrývaly, posléze bohatě barevná roucha duchovenstva a stavu světského, vše to tvořilo dokonalý a nejkrás-

nější soulad s tak utěšenou a veselou nádhrou barev, kterou celá budova chrámová zářila, tak že nám zvyklým na holé, obilné stěny chrámů našich, na jednotvárný kroj věku našeho, jedva ještě lze představit si onu nádhru a velebu.

Předeslav stručně hlavní zásady o polychromii slohu románského, lze na základě jejich pronést se o soustavě, dle níž chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlově polychromován byl.

Nutno počítati s apsidou, jejíž malba nákladem krasoumnou jednotou věnovaným dřívějším ředitelem malířské akademie Pražské, M. Trenkwaldem, provedena a r. 1873 dokonána jest. Polychromii chrámu bylo

třeba upravit tak, aby s vymalovanou již apsidou celistvě se spojila. Dlužno tudy předeslati popis maleb zde se vyskytujících, o nichž ku konci článku minulého stručná zmínka se učinila. Při popisování dobře nám poslouží fototypické vyobrazení, dle fotografie věrně vyvedené.

Umělec došel si pro vzor ku své komposici do basiliky starokřesťanské, postaviv do středu mušle apsidní velebný typ Vykupitelův rozměrů obrovských, jak se tam na starých mosaikách dosud spatřuje. Trůní na temně modré duze se zlatými hvězdami v mandorle podobně upravené, opíraje nohy své o kruh světový. Hlava ozářena jest nimbem s křížem vepsaným. Celá postava zlatolesklou plamennou září obklopená zahalena jest oděvem běloskvoucím. Pravici s nebe žehná světu, levici pak ukazuje otevřenou knihu života s A a Ω, Pán nebes a země, jenž jest počátek a konec. Mocně kraluje v nebi, obklopen jsa sbory andělskými. Kolem mandorly vznášejí se andělé rouchem různobarevným odění v souměrném rozestavení po osmi s obou stran. Postavy nebešťanů jasně se odrážejí od zlatého pozadí v maltě dessinovaného.

Concha oddělena jest od oblouku vítězného mohutným pasem světle malovaným, do něhož vkomponováno jest 12 medailonů s poprsími proroků a králů starozákonních. Na obrubě čtou se jména jejich:

MOSES · JEREMIAS · ISAIAS · DAVID ·
SALOMON · OSEAS · ZACHARIAS ·
BARVCH · EZECHIEL · JOEL ·
MICHAELAS · SOPHONIAS ·

Na obrubě pak protější čte se nápis:

»TE · DEVM · LAVDAMVS · TE · DO ·
MINVM · CONFITEMVR ·

SANCTVS · SANCTVS · SANCTVS ·
DOMINVS · DEVS · SABAOth · PLENI ·
SVNT · COELI · ET · TERRA · MAJE ·
STATIS · GLORIAE · TVAE · »

Jest to chvalozpěv Cirkve vítězné, kterým otcové starozákonní Vykupitele světa ve slávě nebeské velebí, obklopujice jej s jedné strany.

S druhé pak strany vyznává jej rod na novozákonní kolem nejblahoslavenější Matky jeho shromážděná. Pro jednotlivé postavy upraveno jest 15 malovaných arkád románskými sloupky oddělených. Ve zvýšené střední arkádě štítem opatřené a písmenem M znamenáné sedí na povýšeném trůnu o tři stupních Rodička Páně s rukama na prsou skřížovanými, po jejíž pravici na stupních trůnu klečí sv. Cyrill v rouchu řeholním, po levici pak sv. Method, rouchem vrchnopastýřským oděný. V dvanácti arkádách po obou stranách stojí vážné postavy apoštolů Páně. Apoštolům slovanským dostalo se čestného místa v řadě apoštolů Páně a to bezprostředně u trůnu blahoslavené Máti milovaného Mistra Božského. Pod arkádami pak čte se na tmavomodrém pozadí velkými zlatými literami celé »vyznání apoštolské«:

»CREDO · IN · VNVM · DEVM.»

Spodní část apsidy oživena jest vysokými arkádami, jejichž náplně malovány jsou temně červeným čalounem; po štlhlých příporách vinou se zlaté proužky modře obroubené, hlavice a náběžníky přípor jsou pozlaceny. Na stěně pod čalounem napodobuje se tmovozelený kámen ve vrstvách světleji a temněji se střídajících. Též barvy jest i tůň z podlahy vystupující.

(Pokračování.)

M o s a i k a.

Nová kaple svatých Cyrilla a Methoděje v basilice sv. Klementa v Římě. (Původní zpráva z Říma.) Sv. Otec Lev XIII. hned tenkrát, když památnou encyklikou »Grande munus« rozšířil svátek velikých dvou apoštolů slovanských, našich světců Cyrilla a Methoděje, na celou církev katolickou, pomyslel na zvěčnění památky této slavné události, pro kterouž národové slovanští s jásotem těsněji páskou víry a jednoty připoutáni jsou ke stolci sv. Petra. Připadl na šťastnou myšlenku vystavěti kapli sv. Cyrilla a Methoděje ve starobylé basilice sv. Klementa papeže, jehožto sv. ostatky onino dva bratři do Říma přinesli. — V téže svatyni z nařízení pa-

peže Hadriana II. pochován jest též sv. Cyrill, jenž tuto v Římě skonal.

Stavbu kaple svěřil sv. Otec věhlasnému architektovi Františku Fontanovi. Ten učinil plány, avšak v polovici práce samé zemřel. Po jeho smrti na radu velikého ctitele sv. našich apoštolů a přítele Slovanů, kardinála Bartoliniho, z vůle Jeho Svatosti uvázal se v další práci žák Fontanův, velmi nadaný a pilný architekt Bonanni. Šest let pracoval na kapli s obtížemi nemalými a s mistrovskou dovedností.

Jak známo, jest basilika sv.-klementska stavěna na třikrát, či vlastně jsou tam tři kostely. Nejstarší původně byl obyčejný příbytek, později v kapli pro-

měněn sloužil k bohoslužebným úkonům. Nyní tahle část je téměř nepřístupná, z polovice zasypaná a vodou prýstící se dosud zbořenými a zaniklými vodovody z dob císařských zaplavena jako ostatní budovy římské nízko položené.

Na počátku 4. století vystavěli křesťané nad prvotní svatyní velkolepou basiliku, která zasvěcena byla počtě sv. Klementa papeže. Tahle část je pomníkem velmi vzácným umění stavitelského a malířského z prvních dob křesťanských a nemálo prospěla právě v tomto století badatelům a zkoumatelům starožitností křesťanských. Též tato basilika spustla po stěhování národů a poznenáhla pod zemí se octla navážkami a zvyšováním sousedních čtvrtí. Když pak nad ní na počátku 12. století vystavěna nynější basilika, byla zasypávána a konečně úplně pod zemí pohřbena. Teprve r. 1858 opat Mulooly, důkladná předeslav studia s de Rossim, nařídil, aby památná basilika byla vykopána. Práce ta vyžadovala obětí nesmírných, ale objevení drahocenných starožitností bylo patřičnou odměnou za obětavé přičinění neunavného opata dominikánského Muloolyho a prof. de Rossiho.

Základy pro novou kapli sv. Cyrilla a Methoděje jsou tedy kopány až pod nejspodnější svatyní a stavěny ve vodě na cement. Přes dvě léta trvaly jen práce zednické. — Kaple stojí na západní straně kostela mezi sakristií a vyvýšenou kaplí u presbytáře. Má podobu obdélníka, který na straně oltáře zakrouhlen vybíhá v apsidu; malou kopuli, kterou kaple nahoře je opatřena, vniká světlo. Architektura, stavba, okrasa, malby, všechny a fresco, jsou mistrovské, mramory na oltáři, na stěnách a na podlaze velmi vzácné.

Dovedný štětec prof. Nobiliho vymaloval v apsidě Boha Otce, jenž v oblesku slávy obklopen jsa še ti cherubíny, jakožto předními dvořeníny a služebníky u trůnu Nejvyššího žehná a s oblaku, který Jemu slouží za podnoží, nechává zaznívat svým hlasem Božským: »Tentot jest Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil,« a sesílá na Syna Božího Ducha Svátého v podobě holubice. Syn jednorozený, Slovo věčné Boha Otce, vtělené pro naše spasení, sedí na trůně své velebnosti, drže v levici knihu života otevřenou, v níž staroslovanským písmem zaznamenáno jest: »Já jsem cesta, pravda a život.« Pravici žehná lid věřící a popředně papeže Lva XIII., který tu klečí oděn jsa pluvíálem s tiarou u nohou, po levici máje sv. Cyrilla a po pravici sv. Methoděje jakožto tlumočníky, přimluvce a orodovníky a podává Synu Božímu model nové kaple, ku počtě apoštolů slovanských zbudované. Po krajích vyrůstají dvě veliké palmy jakožto stromy života ze země porostlé krásnými květinami, zobrazujícími místo nebeského Sionu.

Obraz na pravo ode vchodu na stěně představuje papeže Hadriana II., jenž v basilice sv. Klementa sedí na stolci papežském ve shromáždění kardinálů, biskupů, kněží a jáhnů. Uprostřed sv. shromáždění

stojí sv. Cyrill a Methoděj vydávající počet ze svého apoštolování a obhajují se z nařknutí proti užívání jazyka slovanského při bohoslužbě. — Milý pohled papežův, pilné naslouchání a napnutí osob přítomných, velebné postavy nevinně obžalovaných věrozvěstců slovanských, klidně pravdu vypovídajících, vzbuzují obdiv a jsou první předností této umělecké práce.

V polooblouku nad obrazem jest tento nápis:

»Josephus Georgius Strossmayer
Episcopus Bosniens. et Syrmiens.
Splendidissimus Ordo
Canonicor. Diakovariens.
Et Sodales Illyrici a S. Hieronym.
Pecuniam in operis partem
Sua voluntate contulerunt.«

Na levé stěně vyobrazeno jest slavné přenesení těla sv. Cyrilla do basiliky sv. Klementa. Malíř zobrazil onen okamžik, když při západu slunce průvod pohřební pominuv kolosseum blíží se chrámu sv. Klementa. V čele průvodu nesen jest kříž, za nímž jdou jáhnové a kněží s rozžatými svícemi. Za nimi na marách nesou kněží v biskupské roucha oblečené tělo světcovo, které ozářeno jest posledními paprsky zapadajícího slunce. Za rakví kráčí sám papež Hadrian s tiarou na hlavě, sv. Methoděj, biskupové, kněžstvo a dav lidu věřícího. Kolemjdoucí padají na kolena a bijí se v prsa. — Tenhle obraz zrovna mluví a působí, že divák mimoděk na kolena padá a z hloubi srdce volá: »Sv. Cyrille, oroduj též za mne!«

Nad tímto obrazem v polooblouku nachází se druhý nápis, jenž zní takto:

»Anno MDCCCLXXXVI.
Sacellum Cyrilli et Methodii
Quorum doctrina et laboribus
Gentes Slavicae omnes
Christianam sapientiam agnovere.
Munificentia Leonis XIII. P. M.
Exstructum et ornatum
Cur Dominico Bartolinio Card. Tit. Marciano.«

V rozích kaple umístěny jsou emblémy čtyř evangelistů, v malé kopuli osm andělů s emblémy symbolickými.

Oltář je mistrovským dílem prof. Vinc. Gianettiho, je sice malý, ale zrovna perlou drahocennou celé kaple. Na přední straně je složen z mramoru druhů nejvybranějších. Viděti tu mramor africký alabastr, t. zv. porta santa; žlutý, červený a černý starý (rosso e nero antico), jaspis ze Sicílie, který tvoří též půdu dvěma znakům (erbům) papežským, pracovaným v té nejjemnější mosaice. Umělecké práce z mramoru na stupínku pro svícny provedeny jsou z lazuru (lapis lazuli), malachitu a alabastru.

Spodní část zdí a podlaha je vykládána lesklým mramorem rozličného druhu a barev. Ostatní ozdoby a okrasy záležejí z nejjemnější stukatury a bohatého pozlacení, díla to mistrů Masciottiho a Anfossiho. —

Mříže, která uzavírá kapli, je zhotovena ve "slohu středověkém, je pozlacená a nahoře opatřena papežským znakem. — Celkový dojem kaple je zrovna uchvacující.

Oltář v nové kapli sv. Cyrilla a Methoděje chtěl sám sv. Otec Lev XIII. posvětit, jsa však neblahými poměry upoután na Vatikán, svěřil posvátný ten úkol titulároví chrámu sv. Klementa, Jeho Eminenci Nejvyššímu Panu kardinálovi Sanfelicemu, arcibiskupu Neapolskému, který proto schválně na přání sv. Otce z Neapole do Říma přišel. V sobotu dne 2. t. m. na svátek Navštívení Panenky Marie posvětil tedy kardinál Sanfelice jménem sv. Otce nový oltář ku počtě sv. Cyrilla a Methoděje. Přisluhovali Jeho Eminenci klerikové papežské kaple, řízení jsouce papežským ceremoniářem Msgrem. Gatonim, zpěvem sv. obřady doprovázeli zpěváci papežští. Přítomen byl J. E. kardinál Bartolini, mnoho prelátů, Monsignorů, generální prokurátor řádu Dominikánského a téměř všichni Slované v Římě přítomni.

Sv. Otec udělil odpustky 7 let a tolikéž quartén pro věřící, kteří dne 5. července navštíví a pomodlí se v této kapli.

Toť opět jeden a sice velice velmi vzácný důkaz náklonnosti a lásky nynějšího sv. Otce Lva XIII. k nám Slovanům a úcty Jeho k věrovcům slovanským sv. Cyrilla a Methoději. Bůh nám ho dlouho ještě zachovej a nechejž dočkatí ho 50letého jubilea kněžského a sjednocení u víře všech národů Slovanů, „Hlas“.

Popis monstrance v Rybářích pod Mělníkem nalezené. Systematická pátrání v kulturních vrstvách, často značným nákladem vedená, jako ku př. na Akropoli Athenské, v Římě v zahradách farnských a p. nejsou více žádnou zvláštností, vždyť i v Čechách provádí archeologický spolek „Včela čáslavská“ soustavně výzkum Hrádku, sídla to bývalých županů staročeských, přímo u města na pahorku ležícího. Potěšitelné výsledky prací těchto právem budí překvapení a radost obecnou, jakou radost a interes budí nahodilé objevy, toho doličovatí netřeba a přece veliká většina znamenitých nálezů archeologických děkuje náhodě, že opět jasné slunce v tvář jim patří. —

Když řízením osudu první rána kopáčem při kopání základu k prvému pilíři břehovému nového mostu přes Labe u Mělníka matce zemi roucho potrhala, nikdo netušil, která Štěstěna tvář svou přivítivě k onomu místu naklonila.

V hloubce skoro 3 metrů (neb as 120 cm pod normálem vody) učiněn šťastný archeologický nález, který jako víně mostu v pravý okamžik, když přátelé umění přítomni byli, v blátivém sice povlaku, ale za to tím cennějšího obsahu na povrch země vyzvednut. Jedenáct předmětů příbuzných uměleckých tvarů vynešeno a po pečlivém z bláta očištění, když srovnány, shledáno, že náležejí monstranci forem přesně

gotických, o jejíž povšechný popis aesthetický se tuto pokoušíme.

Přirovnávajícím nalezenou monstranci k menší, v hlavním chrámu zdejší se nalézající, nemůže nám nápadná podoba, ano téměř shoda v některých partiích na jevo vystupující ujíti. Nalezená monstrance jest ovšem starší umělecký kus, jest ručně vyhotovena a byla zlatníku pozdějšímu vzorem, který tento vzor dle vlastní fantasmie zpracoval, ale jeho linií základních najisto se přidržel. Tušíme, že byt nepracoval přímo dle objevené monstrance snad rozmlácené, jak byla nalezena, a pohozené, tuto aspoň velmi dobře znal a její formy vyvésti se snažil.

Výška nalezené památky obnáší 70 cm, největší šířka vysoko nad středem měří 26 cm. Celek spočívá na umělé prohýbaném, čtyřmi oblouky omezeném talíři, který v elipsu vepsati lze, z něhož mírně v šestiboký hranol přecházející držadlo vystupuje. Největší část patrného již hranolu vyzdobena jest as ve středu mřížkou šestihrannou, v rozích gotickými pilířky podepřenou. Od této mřížkové ozdoby přechází směrem vzhůru hranol držadla v konický oblý útvar, jehož kruhovitý vrch pod spodní částí mísky, na které nejsv. svátost oltářní v melchisedechu připevněna bývá, mizí. Kruhovitá část, ve které skleněný válec stál, okrášlena jest ornamentem trojlístým, prolamovaným, stále se opakujícím a jako draperie dolů visícím; nejvíce vystupující kruh jest ozdoben šroubovým tvarem. Dále do výše jest na kruhu opět týž trojlaločný gotický listek, dvaadvacetkrát vedle sebe vzhůru směřující, postavený za tím účelem, aby válec skleněný držel. Tentýž obloun ozdobný, obráceně postavený, nachází se nad prve popsáním u výši 105 cm, kterouž mezeru vyplňoval válec skleněný, 8 cm v prům. mající. Toto střední válcovité těleso, jako křídly na obou stranách okrášleno jest čtyřmi ve svislé rovině za sebou stále se blíže jdoucími pilířky čtyřbokými, mezi kterými v prostoru nejširším sošky nastrčeny byly, které se však bohužel nenalezly. Mezi prvými dvěma pilířky jest štítek, jehož kružba osm kroužků nese a směrem dolů gotickou lilií končí. Nad štítkem i nad každým pilířkem jest fiala, charakteristickou různici zakončená, poslední pilířek zevnější nese chříče vod, gotickým stavbám tak vlastního. Vnitřní pilířek u skla jest po straně řadou známých nám již listků gotických opatřen. Pilířky spočívají na vodorovné římse a jsou ve spodní části přímo na římse spojeny prolamovanou výplní; z římse oné dolů směrem zevně vyrůstá závitnice po způsobě berly biskupské, opět trojlístkem po celém obvodu zdobená. Nejušlechtlejší zpracována jest dvoupatrová stříška, která bohudíky téměř úplná a skoro neporušená se nám dochovala. Na komolém, šesti-bokém jehlanu nalézá se šest svislých štíhlých, křížovou kytkou zakončených okének velice jemně pracovaných, která podepřena jsou v hranách malými pilířky téhož tvaru jako na popsané mřížové ozdobě držadla podstavce. Nad touto šestihrannou částí jest druhé patro, které čtyřmi okénky shodnými pive vzpomenuťmi jest vytvořeno. Střechu této stavby

tvorí čtyřboký jehlan, jehož hrany otupeny jsou a plochy na způsob šachovnice se střídajícími se políčky hladkými a ryhovanými spatřujeme, kterážto výzdoba i na bocích komolého šestibokého jehlanu přichází. Celou umělou tuto stavbu zakončuje jednoduchý křížek, patrně práce ruky jiné, řekli bychom kovářské, majíce přirovnávati.

Monstrance jest vyhotovena z čisté mosaze, byla silně zlacena a nyní vrstvou starožitnou (patinou) vážného vzezření si dodává, místy vytvořila se i měděnka, zajisté tam, kde zlato odřeno bylo a vlhko na monstranci přímo účinkovalo.

Vzácná tato památka řemeslné dovednosti náleží buď valně pokročilé druhé polovici věku čtrnáctého nebo spíše první polovici věku patnáctého a pracována jest pilníky dosti již jemnými. Ornament gotický zde přicházející jest z oněch jednoduchých pravzorů, kterých renesanční duch nezastihl; kytky na fialách pilířků i krabolce a chrliče několika zářezy jsou vyznačeny, ano prolamované kružby okének na stříšce a jinde pouhými kroužky označeny. Celek činí dojem úplný, slohu jednotného, čistě gotického, který, až jeho stáří určitě stanoveno bude, za příčinou svých charakteristických tvarů vitaným kusem porovnávacím starožitníků se stane, čímž dobrá pověst města našeho starožitného ještě širších kruhů se dotkne.

Monstrance nalezena byla v pátek, dne 10. června 1887 v den sv. Olivy za přítomnosti svědků hodnověrných (a sice zemského vrchního inženýra p. Jos. Maýra, zemsk. inž. p. F. Fialy, kníž. stav. správce inžen. p. Th. Bauera, tajemníka okr. zastupit. p. Fr. Vinklera a stavitele p. Dobr. Klusáčka) v rumu, stopy ohně nesoucím, jímž zasypána pravidelně do kruhu vyhloubená studna*), spolu se zbytky got. žeber

*) Dno studny jest 3·67 m. pod norm. vodou.

klenbových, náhodou tutéž známku kamenickou nesoucích, jako se naskytují zhusta v Hoře Kutné na chrámu sv. p. Barbory, kterážto stavba v letech 1360—70 nejspíše Petrem Parlěm založena byla.

Bohuslav Čermák.

Konkurrence o nové průčelí chrámu Milánského. O cenu za návrh průčelí chrámu Milánského přihlásilo se 128 uchazečů. Z veškerého počtu zadáných návrhů zvoleno 15 uchazečů, nejvyšší to počet, který se dopouští, jímž volno jest účastníci se druhého závodění, které bezpochyby do konce tohoto roku bude skončeno. Kromě cti záležitosti v dokonání tak znamenitého díla, jako jest chrám Milánský, dostane se vítězi značný obnos 40.000 lir. Patnáct zvolenců tuto se uvádí: D. Bradø, Kendal, Anglicko č. 9, »Qui vivra verba;« Ludvík Becker, Mohuč — č. 11. »Ad Dei gloriam;« Gaetano Moretti, Milán — č. 20; Antonín Weber, Vídeň — č. 22. »Pax et labor;« Hartel & Neckelmann, Lipsko — 25. »Soli Deo gloria;« Rudolf Dick, Vídeň — č. 58; Giuseppe Brentano, Milán — č. 63—64; Eugen Deperthes, Paříž — č. 68; Theodor Ciaghin, Petrohrad — č. 72. »Roma-Amor;« Luca Beltrami, Milán, č. 74—75; Tito Azzolini, Bologna, — č. 81; Enrico Nordio, Terst, — č. 94; »Organica;« Carlo Ferrario, Milán, č. 97—101; Paolo Cesa-Bianchi, Milán, — č. 102—104; Giuseppe Locati, Milán, — č. 119. Za nejlepší práci uznává se návrh profesora na polytechnice, Luca Beltramiho, jehož činnost učitelská nejlépe se zračí ve výsledku tří žáků jeho, 25letého architekta Giuseppa Brentana, Gaetana Morettiho a Giuseppe Locatiho, z nichž oba posléze uvedení působí již co učitelé na Milánské akademii krasoumné.

Lehner.

Literatura.

Chrámy sv. Barbory v Hoře Kutné. (Popis stavby). Společná studie J. Zacha a J. Braniše. Roční zpráva c. k. vyšších reálných škol a reálného gymnasia v Hoře Kutné, 1887.

Druhý po velechrámu sv.-Vítském památník českého stavitelství v době gotiky došel spravedlivého ocenění a důkladného popisu společnou prací dvou vynikajících starožitníků a znalců památek českých. V minulých dvou ročních zprávách c. k. vyšších reálných škol a reálného gymnasia v Hoře Kutné podán jest věrný nástin dějin stavby chrámu sv.-Barborského, vzdělaný na základě všech současných pramenů archivačních, jichž bylo lze dopátrati se, jakož i mnohaletým zkoumáním budovy samé. V letošní roční zprávě dokončuje se společná studie podrobným popisem budovy, znázorněným průsekem příčným, pilířem opěracím v ochozu, oknem první kaple ochozu, oknem

a průsekem klenby galerie, pilířem galerie lodní, triforiem, pilířem v lodi hlavní a v lodích bočních. Práci takové důkladnosti bylo lze vykonati pouze odborníkům v českém Norimberku sídlícím. Redaktoru sbírajícímu materiál k dějinám umění výtvarného v zemích koruny české jest studie tato tím vzácnější, čím ryzejší jsou pramenové, z nichž bylo čerpáno. Zasluní badatelé objasnili zajisté mnohé stránky do nedávna záhadné, a důvodně lze doufati, že po rozšíření pojednání tohoto soudní historikové umění poněkud jinak patřiti budou na tento vzácný pomník středověkého stavitelství, než posud i ve kruzích povoláných bylo obyčejem. V úzkých mezích programu školního zůstalo by ovšem dílo obou spisovatelů pouhou rozkouskovanou studií, jak v závěrku doznávají. Velebitaný jest tedy slib jejich, že »i širše pojednání své hodlají přístupným učiniti v celku souborném, při čemž spolu i pamětihodná díla umělecká, jež přes nepřizeň věků

ve svatyni svato-Barborské se zachovala, dojdou zasloužilého ocenění.«

Klástersní chrám Obětování Panny Marie v Č. Budějovicích. Studie J. Braniše. Třetí roční zpráva české realné školy »Matice školské« v Českých Budějovicích, 1887.

Před dobou Karlovou slyňlo království České a markrabství Moravské v 13. věku neobyčejným rozkvětem činnosti umělecké ve všelikých oborech umění výtvarného i hudebního, zejména stavitelského, kde vyšinulo se ke tvoření samostatnému, tak že dobu tuto čítati lze k nejslavnějším dobám dějin vzdělanosti české. Že však nešťastná a osudná bouře Husitská velikou část předních památníků s povrchu zemského buď naprosto smetla, buď tou měrou pobořila, že dochovaly se nám pouhé trosky bývalé slávy, rozšířili spisovatelé dějin našich neznali a národu českému málo přející bludné náhledy, jakoby doba posledních

Přemyslovců byla bývala neplodná a v oboru umění takměř bezvýznamná. Zpytováním dějin a památníků pozůstalých pravda rází si však vždy zřetelnější cestu, že doba prvogotiky velkolepostí převyšovala i Karlovu činnost stavitelskou, která byla druhým rozkvětem architektury slohu gotického ve vlasti naší. Jedním z památníků dob Otakarových jest bývalý dominikánský chrám Obětování P. Marie v Č. Budějovicích, ač méně nádherný, přece však rozměrů dosti značných a mnohými podrobnostmi pozoruhodný, r. 1265 založený a po devíti letech r. 1274 vysvěcený, jehož dějiny stavitelské a popis s půdorysem zasloužilý spisovatel nám tuto podává co nový, dobře pracovaný kámen k budově dějin uměleckých vlasti naší. Důmyslným badatelem archaeologickým dostalo se jižním Čechám, kde hojnost památek dosud očekává důkladného ohledání a soustavného seřazení, nového odborníka důmyslem a nadšeností vynikajícího.

Lehner.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc červenec 1887.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy co jubilejní dary pro svatého Otce objednalo velebné duchovenstvo vikariátu Proseckého, Žlutického, Rokycanského, Slánského, Bystřického a Mnichovického; stříbrný, bohatě ozdobený kalich s emailovými obrázky věnovalo velebné duchovenstvo Budějovické diecése J. M. nejdůstojnějšímu panu biskupovi k 25letému jubileu kněžskému; kalich s okrasami; pro velebné duchovenstvo vikariátu Soběslavského co jubilejní dar vdp. panu vikáři, Jos. Wačkáfovi, k padesátiletému kněžskému jubileu. — Ciborium co jubilejní dar svatému Otcovi objednalo velebné duchovenstvo vikariátu Rakovnického. — Pozlacení v ohni kalicha: pro vdp. Jos. Ledra, bisk. vikáře v Č. Třebové, pro sl. patronátní úřad v Plané Chodové a pro dp. Jana Grussa, faráře v Mrákově na Moravě. — Pacifikály co jubilejní dary: pro vysokorod. sl. Rozalii Waagnerovou, šlechtičnu z Walerstádu v Jirnech a pro sl. farní obec Libockou. — Nádobky na sv. oleje co jubilejní dary: pro sl. farní obec Charvateckou a Libockou; cínové: pro důst. farní úřad ve Světcích; v ohni pozlacené: pro nejd. p. Jos. Slánského, inf. převora řádu maltézského v Praze, pro důst. farní úřad v Postupicích, pro vp. Jos. Röttiga, koop. v Krásné Lípě a pro důst. farní úřad v Kvilicích. — Patenky k nemocným co jubilejní dary: pro důst. vikariát Novo-Benátský a Libocký; stříbrná: pro vp. Jos. Röttiga, koop. v Krásné Lípě; pozlacené: pro sl. patronátní úřad v Podmoklích, pro dp. Ant. Baselta, faráře v Bosně a pro důst. farní úřad v Kvilicích. — Kaditelnice s ložkou: pro dp. Fr. Michlera, faráře ve Weisskirchenu v Čechách. — Kropenka s kropáčkem: pro dp. Fr. Michlera, faráře ve Weisskirchenu. — Svícny oltářní: pro dp. dra Karla Řeháka, faráře v Podole u Prahy a pro dp. Fr. Patáka, faráře v Popovičkách. — Lampy na věčné světlo co jubilejní dar: pro důst. vikariát Rokycanský a pro důst. farní úřad v Heřmani; deset

malých: pro vdp. Jana Cibulku, rektora koleje jezuitské na sv. Hostyně na Moravě. — Mešní konvičky: pro dp. Fr. Witta, faráře v Srbčích, co jubilejní dar dva páry: pro sl. farní obec Hlavno Kostelní. — Konvička s táckem ke křtu: pro dp. Jana Balcara, faráře v Javornicích.

Rozlišené. Socha P. Marie: pro nejd. p. Jos. Slánského, inf. převora řádu maltézského v Praze. — Missál: pro vdp. Jana Bergra, děkana v Hnojicích na Moravě. — Pultík pod missál: pro dp. dra Karla Řeháka, faráře v Podole. — Nástroj na pečení hostií: pro vdp. Jana Kleina, děkana v Činěvsi. — Harmonické zvonky: pro důst. vikariát Žlutický, pro sl. farní obec Novo-Benátskou, pro důst. farní úřad v Postupicích a pro dp. Jana Balcara, faráře v Javornicích. — Tabulky kanonické: pro vdp. Jana Bergra, děkana v Hnojicích na Moravě.

Paramenty. Kasule: bílá co jubilejní dar svatému Otcovi: pro sl. farní obec Brandýskou n. L., bílá: pro vdp. Fr. Hajzlera, děkana v Přelouči; fialová: pro důst. farní úřad ve Světcích; červená: pro důst. farní úřad v Postupicích; červená, zlatem vyšitá: pro vdp. dra Knoblocha, faráře v Praze; červená: pro dp. Ant. Baselta, faráře v Bosně; fialová s křížem vyšitým: pro vdp. Jana Bergra, děkana v Hnojicích na Moravě; bílá: pro vysokor. paní baronku Hildprandtovou v Blatné a pro dp. Jos. Tangla, faráře ve Chválenicích; dvě bílé: pro vysokor. pí. hraběnkou Marii Waldštýnovou, c. k. dvorní dámu v Praze; bílá: pro vysokor. pí. hraběnkou Waldštýnovou v Praze. — Pluviály: bílý jako jubilejní dar: pro sl. farní obec Chotěbořskou; černý: pro vdp. Jos. Kandlera, děkana a vikáře v Slaném; fialový: pro vdp. Jana Bergra, děkana v Hnojicích. — Stoly: pro vp. Fr. Marata, novicmistra řádu křižovníckého v Praze; vyšívanou: pro vdp. Fr. Hajzlera, děkana v Přelouči. — Pláštíky na ciborium co jubilejní dar: pro sl. farní osadu Brandýskou n. L.; pro dp. Lohela Schmidta, sekretáře na Strahově a pro vdp. Fr. Daneše, děkana

na Peruci. — Velum: pro důst. farní úřad v Postupicích. — Bursy k nemocným co jubilejní dary: pro sl. farní obec Novo-Benátskou a Libockou; pro důst. farní úřad v Kvilicích a v Trinkseifenu. — Pentle zlatem vyšíté na prapor: pro vysokor. paní hraběnku Černínovou z Chudenic. — Koberec na stupně oltární: pro vdp. Jos. Kandlera, děkana a vikáře ve Slaném.

Prádlo kostelní. 3 rochet, 12 purifikatorií a 12 oltářních plachet: pro důst. farní úřad ve Světcích; cingula: pro ctih. školské sestry v Hradci Král., pro sl. farní obec Chotětovskou, pro dp. Jana Selnera, faráře ve Vosově, pro ctihodné Uršulinky v Přestavku na Moravě a pro dp. Fr. Zabláka, faráře v Oráčově; korporálky, purifikatoria, ručníčky a pally: pro dp. Karla Kaštyla, faráře ve Veselí na Moravě; alba, rocheta, cingulum a humerale: pro dp. Jos. Smolu, faráře v Hospozíně; rocheta: pro vdp. Fr. Wortera, děkana v Kunžvartě; ručníčky a cingula pro dp. Fr. Witta, faráře v Srbčích; alba, korporálky, purifikatoria a ručníčky: pro vysokor. paní baronku Hildprandtovou v Blatné; 12 oltářních plachet, korporálky, purifikatoria, pally a humerale: pro důst. farní úřad v Kvilicích; dvě rochet: pro dp. Jana Balcara, faráře v Javorníci; rocheta: pro dp. Meth. Nývltu, konventuála v Želivě; alba, humerale, korporale, cingulum: pro blahor. p. Fialu,

inženýra v Praze; 5 rochet, 12 purifikatorií, 12 ručníčků a 3 korporálie: pro důst. farní úřad v Libici.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalich celý stříbrný. bohatě ozdobený s emailovanými obrázky: vdp. Jan Cibulka, rektor jezuitské koleje ve sv. Hostýně na Moravě. — Pozlacení v ohni monstrance, kalicha, ciboria a pacifikalu: důst. farní úřad v Libici.

Paramenty. Celé ornáty (kasule, dalmatiky a pluvial): fialové a zelené barvy: nejd. gener. opat Sigm. Starý na Strahově; červené barvy: dp. Ferd. Kalvelage, farář v Chigagu v Americe. — Kasule: bílou sváteční: důst. pan Jan Sedláček, farář v Manově a důst. pan Jan Sedláček farář ve Špičkách na Moravě; bílou a fialovou: důst. farní úřad v Libici. — Pluvialy bílé a fialové: důst. farní úřad v Libici. — Štoly: důst. farní úřad v Libici. Velum: dp. Ferd. Kalvelage, farář v Chigagu, důst. farní úřad v Libici. — Korouhve červené a fialové: důst. farní úřad v Libici. — Prapor spolkový skvostný: dp. Ant. Vlček, farář v Clevelandu v Americe. — Polštáře oltární: blahor. paní Maria Krejčová v Chlumu. — Komže pro kostelníka a pro ministranty: důst. farní úřad v Libici.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.

	zl. kr.
Přešeno . . .	1586 07
Vp. Josef Bouchal, kaplan v Přisečnici . . .	1 50
Úhrnem . . .	1587 57
Do 2000 schází 412 zl. 43 kr.	

Votivní obraz moravský.

	Přešeno . . .
Dp. Ferdinand Harna, farář Chvalkovský — třetina ofery Cyrillo-Methodějské . . .	441 92
Úhrnem . . .	445 92
Do 2000 schází 1554 zl. 8 kr.	

Votivní obraz bohoslovců českomoravských.

	Přešeno . . .
Vpp. novosvětcenci semináře pražského (3. splátka na upsaných 400 zl.)	182 36
Ct. pp. bohoslovci semináře v Hradci Králové (2. splátka na upsaných 370 zl.)	40 —
Vp. Josef Bouchal, kaplan v Přisečnici (doplatek na příspěvek v semináři Litoměřickém upsaný)	40 —
Úhrnem . . .	1 50
Úhrnem . . .	263 86
Do 2000 schází 1736 zl. 14 kr.	

Votivní obraz krajanů amerických.

	Přešeno . . .
Nejmenovaný s heslem: »K větší cti a chvále Boží! Matičky Boží a všech Svatých! Pro blaho naší milé vlasti!«	46 78
Úhrnem . . .	12 —
Úhrnem . . .	58 78
Do 2000 schází 1941 zl. 22 kr.	

Když na svátek sv. Cyrilla a Methoda po slavných službách Božích z chrámu Páně do fary jsem se vracel, dodal mi listonoš na cestě poukázku peněžní na 40 zl. s připsaným poznamenáním: »Bohoslovci v Hradci Králové na upsaných 370 zl. odvádějí 2. splátku.« Bylo to milé překvapení a veselé nadšení Cyrillo-Methodějské!

Dp. farář Chvalkovský vynasel způsob, kterak náklad na »votivní obraz Moravanů« rychle uhradit lze. Ofery Cyrillo-Methodějskou rozvrhl na tři díly. První díl zaslal na malbu »českého Velehradu«, druhý na výkup svatyně bl. Anežky české, třetí Matiči ústřední. Ofěrou Cyrillo-Methodějskou na veškerých osadách Moravských byl by rázem zajištěn »votivní obraz Moravanů«, který dle rozvrhu práce za dva roky malovatí se má. Zbožná Morava bohdá! na svůj obraz votivní v první svatyni Cyrillo-Methodějské nezapomene.

Za hojné příspěvky na veškeré obrazy votivní prosí
redaktor.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze Retězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 8.

V Praze, dne 30. srpna 1887.

Ročník XIII.

OBSAH: Nový Rychnov. (Dokončení.) — Farní chrám Páně a bývalá plebánie ve Zvoli u Jaroměře. — Bývalé plebánie: Švihov, Dolany a Štěpánovice. — Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně. (Pokračování). — Farní osada Velvarská. — Různé zprávy. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc srpen. Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu P. sv. Cyrilla a Methoda.

NOVÝ RYCHNOV.

Popisuje Jan Hille, kaplan v Kádově. (Dokončení.)

Západní stranu náměstí tvoří arcibiskupský zámek. Vystavěti jej dal rytíř Vlachyně Leskovec z Leskovce v letech 1551—1556. Rozšířen snad byl za arcibiskupa Valdštejna, jehož znak spatřuje se nad vchodem se strany jižní. V zámku bydlí hospodářský správce, příručí a panský lékař. Zámek ode dvora a od ostatních hospodářských stavení dělí okresní silnice. Pod zámkem jest pivovar a lihopalna. Oba závody žene odtok rybníka pivovarského. Jest tu též záložna (r. 1872 zřízená), poštovní úřad, četnické stanoviště, spolek hasičský a j.

Arcibiskupové pražští v předešlých stoletích mnohých výsad udělili svému poddanému městečku. R. 1691 udělil arcibiskup Valdštejn jim právo obchodu se solí, na žádost hraděte z Manderscheidu udělila jim císařovna Maria Teresia r. 1756 právo obývatí čtvero výročních trhů a j.

Kromě těchto výsad obdržel městys snad již za Leskovců míti svůj znak, kterýž popisuje se takto: Otevřená brána městská s vyzdvíženou mříží se dvěma věžemi, mezi nimiž uprostřed stojí hlásný, který v pravé ruce drží hlásonu troubu, v levé piku. Městys byl častěji navštíven zhoubnými požáry, které několikráte jej celé zachvátily. Pod městysem u hráze rybníka »městeckého« jest mlýn s pilou. Dále k Rychnovu patří

ještě samoty: »Močary« 6 chalup, »Mlýn Hamerský« s třemi chalupami, »Horáček«, »Hoch«, »Lomský«, »u Vackova lesa« »Zámečník«, dále myslivna »Mešnice« s hajnicí »na plácku« a jedna chalupa, myslivna »v Losu« s dvěma chalupami.

Přifařené obce.

Ves Chaloupky s 90 obyv. povstala na půdě bývalého panského dvora. Tudy šla kdysi zemská, čili jak lid říká, »říšská cesta« k Německému Brodu. Na silnici leží Miličov se 411 kat. obyv. a 25 prot. s kaplí sv. Václava, kteráž vystavěna byla r. 1871 a rozšířena 1873. V krajině smutné a kamenité leží ves Hojkov se 412 obyv. kat. a 23 prot. R. 1872 vystavěna zde jednotřídní škola. Opoдал vesnice v lesích leží tak zvaný »Čertův Hrádek«. Za těmito lesy leží Dolní Hutě, nesoucí jméno po někdejších skelných hutích, které v předešlém století zanikly. Jest tu 11 domků s 72 obyv. Poblíž cesty do Dolní Cerekve leží více samot, z nichž jedna má jméno od bývalého vojenského tábora, jehož náspy se tu dosud nalézají. V Tešenově čítajícím 330 obyv. stávala někdy tvrz patřící též rytířům Leskovcům. Opoдал vsí mlýn Trsovský, u rybníka »Hladova« stojí parní mlýn, dvůr Breunerův pojmenovaný

dle svého zakladatele Jana Josefa hraběte Breunera, arcibiskupa pražského. Řeženčice čítají v 23 domech 155 obyv. kat. Poblíž několik samot. U Chrástova, neveliké vesnice s 209 obyv., dobývala se někdy stříbrná ruda. Čejkov, ves s 322 obyv. Poblíž bývala sklárna. Na silnici do Pelhřimova leží Sázava o 41 staveních se 323 obyvateli kat. Nad vsí vypíná se

vrch »Křemešník« (506 m), na jehož temeni stojí poutnický kostel Nejsvětější Trojice, expositura a dvoutřídní škola. Na západním svahu jest kaplička, pod jejímž oltářem prýští se z pramene voda, kterouž tisícové zbožného lidu do roka navštěvují, aby zde útěchy a úlevy v rozličných neduzích dosáhli. Křemešník náleží osadou ku Pelhřimovu.

Farní chrám Páně a bývalá plebánie ve Zvoli u Jaroměře.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Zvole, ves farní na levém břehu Úpy, i hod. severovýchodně od Jaroměře vzdálená, má farní chrám Páně sv. Justa biskupa, r. 1713 v nynějším copovém slohu na vysoké skále postavený vedle stavení bývalého klášteríka OO. řádu kazatelského. Při bourání bývalého kostela, kterého půdorys se bohužel nezachoval, nalezena byla dřevěná socha sv. Justa, nyní na hlavním oltáři se nalézající, která byla tak těžká, že dělníci pracující na stavbě kostela myslili v ní nalézt poklady peněžité, proto ji navrtali, ale bohužel v ní nic nenalezli. Postranní oltáře v tom kostele jsou: sv. Štěpána, sv. Jana Nep. a Růžencový. Na straně epistolní ve zdi jest zasazena kamenná tabulka s nápisem latinským, psaným od bratra klášterního řeči latinské neznalého, jmenem Jana Zilesia:

»Ex Lib: cui Titulus est. Diaeta Salutis in Bibliotheca Zwolensi. Ego Frater Joannes Zilesius Monasterio Ordinis et Professus in Templo Z Wuło, In Medio Altaris scripsi Manu Mea ad Perpetuam Mēoriam, Q, Servo Dus Pago Zwulo ZZHASTel, Dolen, Reichoniae et isto Pago noster Collr abiit cum suo Nñe Zwułsku, dedit isti pagines quatuor in Abbm Jermoniae Gallaciaeque ut semper die Veneris orate pro collatorem et Requiem tenet apud illum et non habet uxor et libor: sunt Nñi quinq Fres hic predicator ordis. Deinde venit Dñs ZZihiska et accepit quatuor Fres in currum et jacet in aqua requiescat in pace. Ego fui apud Abbm in Jermoniae Sacellano habitatio mea in priori domo exporta. Sub Terra sunt sex hypocausta et ibut sub terra post radix caro postea ibimus sub terra in templo, extemplo venimus iterum in habito

meam in domo Prioris sub terra. Actum A. MCCCCXXV.«

Dle tohoto nápisu bylo v tom klášteře 5 bratří duchovních, z kterých Žižka při dobytí Jaroměře 4. duchovní kázal na vůz posaditi a do řeky Úpy se skalnatého návrší hoditi. Jenom bratr Jan Zilesius zachoval se na živu, an byl u opata v Jaroměři, a nápis ten na památku napsal. Zároveň podotýká o 6 chodbách, které ten klášterík s klášteřem Jaroměřským spojovaly. Jedna z těch chodeb vycházela pod branou přední v klášteře Zvolském a šla až za masné krámy v Jaroměři, tak že z jednoho kláštera do druhého se mohlo choditi. V nápisu tom též podotknuto, že jistý Pán ze Vůlska (snad ze Zvole?) odešel a vesnice Zvole, Zhastel (Častolovice?), Dolen (Dolany?), Reichoniae (Rychnov?) tomu klášteři dal na zádušní mše sv., an sám byl svobodným. Zboření toho kláštera snad se stalo r. 1421 z jara, kdy v úterý před svátky svatodušními Žižka dobyl Jaroměře, klášter Augustiniánův v tomto městě se nalézající vypálil, 22 řeholníků z něho zajal, z kterých 3 pražské artikule přijali, ostatní pak řeholníci na náměstí na hranici byli upáleni. (Balbini Miscellanea decadis I. liber IV., pag. 145). Paměti tištěné ale o tom klášteře bývalého řádu kazatelského mlčí.

Při kostele tomto byla stará plebánie v 14. století patřící do arcidekanátu a dekanátu Hradeckého, platící 12 grošů papežského desátku (Tomek, Rejstříky str. 91). R. 1364 po smrti plebána Čeňka ve Zvoli dosazen byl k tomu kostelu od panoše Dlužka z Veselice Ctibor, kněz z Brozan; uváděl jej plebán z Plesu (Emler, Lib. I. Conf. pars II, pg. 43). Tento plebán Ctibor ale vzdal se r. 1370 toho místa, načež Dlužek z Veselice, panoš, dosadil sem kněze Václava za plebána (Tingl, Lib. II. Conf. pag. 27). Plebán Václav ale zemřel r. 1379,

na to tentýž rok 5. prosince k tomuto kostelu byl dosazen za plebána Duchek, kněz z Kostelce, od výše jmenovaného patrona. (Lib. III. et IV. Conf., edid. Emler, pg. 118). R. 1389 byl plebán Zvolský správcem dekanátu Hradeckého (tamtéž str. 212). Dle Jesenické farní památní knihy prý po rozskotání kláštera byli při tom kostele faráři pod obojí, později pak evangeličti, z kterých jeden byl synem úředníka Opočenského. Místo pak, kde onen klášter stával, ukazuje se u samé stráně nad Úpou, na kterémž místě stojí 2 chaloupky. Místo to jest se tři stran obklopeno hlubokým příkopem a náspy, a často se zde nalézají popelnice a pohanské pohřební ostatky. Jest to snad bývalá tvrz, na které r. 1364—1395 seděl dle knih konfirmačních panoš Dlužek čili Dluhomil z Veselice. Část této vsi s podacím kostelním dostala se totiž k polovici zboží hradu Veselického a držel ji na počátku 15. stol. Jindřich z Rychnova, r. 1495 pak Zbyněk z Buchova prodal tu část Mikuláši mladšímu Trčkoví z Lipy na Opočně. Ale již r. 1533 celá vesnice ta se jmenuje majetkem panství Opočenského. Tvrz a dvůr ve Zvoli píše se ještě v zápiskách desk zemských r. 1638 (D. Z. 146, H. 29—30.)

Zvony při tomto kostele jsou 4 s těmito nápisy: 1. Největší dole uprostřed má tento nápis:

»Letha Panie MDLXXXXVI slyt gest tento zwon ke cztí a k chwale Panu Bohu wssemohauczymu ode mnie Mistra Elyasse

Zwonarze v Hradcy nad Labem. S. S. H. Z.« (Tíže 10 centů).

2. Tíže 6 centů, kolem koruny:

»Lauda Dominum anima mea laudabo Dominum quam diu vixero laude cantabo Domino dum heic sum Ps. C. 46.«

Uprostřed toho zvonu čteme:

»Anno 1630. Tento zwon gest slyt nakladem zadussi zwolskyho za pana G. M. Pana a P. Adama Ertmana hrabiete Trczky z Lippy E. C. T.«

A dole na okraji zvonu jest nápis:

»Richter zu Reichnow Peter Jakel zum Schwull Hanes Mikss geschworene Walter Frembt Adam Heissler George Jansky, George Matteus, Falten Trautmann, Merten Hoffmann Kirchenvater, Schulmeister Franz Hanisch.«

Třetí zvon bez nápisu, asi 80 liber tíže.

Čtvrtý zvon, 54 liber tíže, má nápis:

»Na místo ukradeného 50 R těžkého zvonu jest tento nový 54 lib. těžký zvonek slyt ke cti a chvále Boží pro Chrám Páně Zwolský za času Panování Slavné Paměti Cjsaře a Krále Českého Ferdinanda Iního a Excellenz Pana Biskupa P. T. Králowé Hradeckého Karla Boro Hanla Leta Panie 1842 od Karla Paula zwonaře Králo-Hradeckého nad Labem.«

Kostel ve Zvoli byl později filiálním od fary v Jesenicích, r. 1787 zařízena zde byla lokalie, která r. 1855 povýšena byla za faru.

Bývalá plebánie Švihov.

(»Methoda XII., str. 27.)

Píše Jos. Nechvile, farář v Dašicích.

Plat papežského desátku 24 grošů. Plebánie ta byla u nynějšího pohřebního kostela sv. Jiljí. Plebáni: r. 1371 Petr, plebán do r. 1379, kdy zemřel; na to r. 1379 a 1380 Ojír; r. 1393 Slavibor, dříve plebán v Lučimě a Ondřej výměnou. Patroni: po všechna ta leta jen Břeněk ze Skály. Při té plebánii byl též založen kaplan stálý, a sice r. 1359 Konrád († 1359), po něm Dětlín kněz, syn Bedřicha ze Švihova, do r. 1371, kdy zemřel, po něm Martin, syn Děpolda z Bečokov, r. 1403 Vít († 1403) a Petr. Patroni též kaplanky byli: r. 1359 Vilém ze Švihova, r. 1371 Petr, plebán Švihovský, r. 1403 Břeněk ze Skály. Též bylo zde oltářnictví u oltáře sv. Jakuba, r. 1399 od Břenka ze Skály za-

ložené; oltářník znám jen jeden a sice r. 1399 kněz Beneš z Oplotec. Též v kapli špitální sv. Jana Evangelisty, která stávala na místě nynějšího domu č. 18 a zrušena byla od císaře Josefa II.; zde bylo troje oltářnictví a sice: 1. u oltáře sv. Kateřiny. Oltářníci byli do r. 1360 Petr, kněz († 1360), po něm kněz Martin, syn Lipolda z Bozkova do r. 1367, r. 1367 až 1370 kněz Petr z Horšic, r. 1370—1378 kněz Jan ze Švihova, r. 1378 Jiljí a zároveň Jan, kněz ze Třebenec do r. 1383, r. 1383 Oldřich, bývalý plebán ve Zboňově, r. 1394 oltářník nejmenovaný zbaven toho místa, po něm nastoupil Václav, kněz ze Staňkova. Patroni toho oltářnictví: r. 1360 Vilém ze Švihova, r. 1367 Břeněk ze Švihova a zá-

roven též r. 1370, 1378—1394. 2. Oltářnictví u oltáře sv. Jana Evangelisty. Oltárnici byli: do r. 1362 Jan (kdy zemřel), r. 1362 Jan, klerik ze Švihova, do r. 1375 Petr, oltárník, pak plebán Švihovský, po něm Jan, kněz ze Švihova, do r. 1395 Oldřich (kdy zemřel), r. 1395 Bosko, kněz ze Švihova, r. 1403 Blažej a Martin, dříve plebán v Letině výměnou; patron toho oltáře po celá ta léta Břeněk ze Skály. 3. Oltářnictví u oltáře sv. Maří Magdaleny. Oltárnici do r. 1379 Jiljí, po něm r. 1379 zase kněz Jiljí Egr, r. 1390 Petr a Jiří, bývalý rektor kaple sv. Václava v Zdemilech výměnou; v obou letech patron toho oltářnictví byl Břeněk ze Skály.

Hrad švihovský jest rodným sídlem pánů ze Švihova, kteří později Švihovští z Risenburka se psali a původ svůj berou ze slavného rodu Drslaviců. První známý předek z té rodiny jest Držikraj, připomínaný r. 1194, syn Budivoje ze Švihova

(Palacký, dějiny díl I., odst. II., str. 453). Když ten rod ve 13. století dostal se v držení Skály, začal se psát z Risenburka a ze Skály. Hrad ten r. 1425 od Husitů byl vypálen. V listinách veřejných píšou se r. 1415 Jan z Risenburka na Švihově (A. Č. VI., 230), r. 1414 Vilém mladší z Risenburka na Švihově (A. Č. VI.), r. 1434 Děpolt ze Švihova (A. Č. I., 417), r. 1471 Půta z Risenburka na Švihově, nejvyšší sudí království Českého, kterému r. 1473 dovolil král Vladislav, aby na panství svém doloval na kovy, aniž by z toho poplatek odváděl a povolil jemu pro městečko Švihov jeden týdnenní a jeden roční trh po 8 dní. Rod ten držel Švihov do r. 1554, kdy zboží to koupil Heralt Kavka z Řičan na Stěkní, napotom přešel na pány z Klenového a od těch r. 1589 na Černíny z Chudenic; r. 1644 jmenuje se Jindřich Černín z Chudenic na Švihově (Pam. X, 852.)

Bývalá plebánie Dolany.

(»Method« XII., str. 78.)

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Papežský desátek ročně 12 grošů. Plebáni: r. 1356 Mikuláš a Otta, bývalý plebán v Lobkovicích výměnou, do r. 1380 Matěj, pak Petr, kněz z Klatov. R. 1395 † Bláha, po něm Mikuláš, bývalý plebán v Rebríkách, do r. 1404 Otto, r. 1404 Jindřich, dosud plebán v Příběnicích. Patroni: r. 1356 Štěpán z Dolan a Fricek z Englburka, r. 1380 válečník Půta, Dorota a Zdeněk z Dolan; r. 1395 bratři Ctiborové řečení Vrš, Markvart z Dolan a Petr, panoš z Dolan; r. 1404 Bedřich, panoš z Dolan, seděním na Vroutku.

Někdejší tvrz v Dolanech byla rodným sídlem pánů z Dolan, příbuzného to rodu Černínů a pánů z Risenburka. Praotcem pánů z Dolan byl Sezima z Dolan r. 1237 až 1254 (Palacký, dějiny, díl I. odděl. II., 480). Ve 14. století některé majetníky té tvrze uvedli jsme svrchu a dodáváme: r. 1397 Jindřich a Václav, panoši z Dolan, r. 1399 a 1404 Slavibor z Dolan (Emler, lib. VI. et VII., Conf. 28, 29, 13, 111.) V druhé polovici 15. století byly Dolany v rukou rodu Risenburských ze Švihova, z kterých se uvádí r. 1433 Berthold na Dolanech a r. 1445 Děpolt na Dolanech (Památky, X., 598, A. Č. I. 280 a 281.)

Od r. 1530—1631 byla ta osada v rukou Měsícků z Výškova, a sice r. 1530—1534 byli na zdejší tvrzi bratři Jan a Zikmund Měsíckové z Výškova, z kterých r. 1546 Jan prodal polovici svou statku dolanského pro dluhy bratru svému Zikmundovi. Ze synů Zikmundových seděl Diviš na Dolanech, od kterého je r. 1615 zdědil Bořivoj. Při katastrofě bitvy bělohorské Bořivoj Měsíček z Výškova a na Dolanech, písař menších desk zemských, vykonal sice při konfederaci stavů odbojných dne 1. října 1619 přísahu, ale vyhradil si, co by bylo proti náboženství katolickému, an byl katolíkem. Pro tu přísahu byl odsouzen, aby Dolany vzal jako léno rozsudkem ze dne 17. června 1623. Ale on nepřijal manství na statek svůj Dolany, ves a tvrz s dvorem poplužním a ves Balkov, udáváje 27. srpna 1626, že na tom zboží vázne 44.800 kop dluhů, tedy více nežli zač stojí, a žádal, aby statek ten byl ujat od královské komory. Ale teprve r. 1642 byl statek ten z manství puštěn. Později r. 1631 prodal Bořivoj Dolany Čejkovi z Olbramovic. Ale r. 1671 držela statek ten zase Kryselda Dorota, vdova po Cyriaku Oplovi z Velkého Petersdorfu, a ta jej postoupila dceři Evě Kateřině, provdané

Nosticové. (Památky IX, 953 a 954.) Ku konci 17. století patřily Dolany klášteru je-suitskému v Klatovech, po jehož zrušení

připadly královské komoře, od které je roku 1805 hrabě Černín koupil a ku panství Chudenickému připojil.

Bývalá plebánie Štěpánovice.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Plat papežského desátku byl ročně šest grošů. Plebáni: do r. 1380 Jan, r. 1389 Zbyněk (v kterém roce zemřel), r. 1389 až 1403 Ottík, klerik ze Štěpánovic, r. 1403 Soběhrd. Patroni: r. 1380—1398 Otto ze Štěpánovic, r. 1403 Jindřich Štěpánovec z Božetic, Bušek mladší, bratr jeho. Zde bylo založeno též stálé kaplanství od Ottíka ze Štěpánovic, který na vsi Lhotě u Klatov na dvou dvorech poplužních a polích dal k tomu účelu 2 kopy grošů platu ročního a 4 pole položené mezi hranicemi vesnice Štěpánova, aby plebán kaplana

v domě svém choval a vydržoval (Borový, Lib. Erect. I, 65.) Jména kaplanů ale nenalézají se v knihách konfirmačních.

Osada ta byla r. 1115 od knížete Vladislava dána klášteru v Kladrubech. Později zde byla tvrz, sídlo pánů ze Štěpánovic, z kterých některé jsme nahoře uvedli. Do r. 1547 patřila ta ves Klatovům, ale pro vzpouru proti císaři Ferdinandovi I. byla jim odňata, ale zase r. 1549 tomu městu nazpět prodána. Kdy se dostala ku panství Chudenickému, nelze mi udati.

Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

Velebná klenba chrámová znázorňuje křesťanu nebe, oživené sbory světců a světic. To jsou ty hvězdy na obloze života nadpřirozeného se trpící, které poutníkům v slzavém údolí dosud bloudícím, plavcům na rozbouraném oceanu k břehům věčnosti spějícím, ukazují směr, jímž cestou života vezdejšího brátí se mají. Nezbloudí a nemine se s cílem, kdo nepřestává zraku svého obracet ku zlatým hvězdám.

Oblohu zlatými hvězdami světců posetou církev v litanii všech Svatých na sedmero pásem rozvrhla. Jelikož prvé tři skupeniny — andělů a archandělů, patriarchů s proroky a svatých apoštolů — s apsidy nad hlavním oltářem již vyzíraly, chrám pak Karlínský pro následující 4 skupeniny právě 4 klenbové čtverce poskytoval, bylo lze na klenbě hlavní lodi pokračovati, co v apsidě svatyně oltární se započalo. Jsou tudy v prvním čtverci klenby křížové přímo za vítězným obloukem vyobrazení zástupcové svatých mučenníků (Štěpán, Vavřinec, Kosmas a Damián), v druhém sv. biskupové a učitelé církevní (Řehoř, Ambrož, Augustin a Jeroným), ve třetím sv. kněží a zároveň zakladatelé řádů řeholních (Benedikt, Bernard, Dominik

a František), ve čtvrtém svaté panny a vdovy (Maria Magdalena, Agatha, Anežka a Kateřina), nad kruchtou pak valenou klenbou překlenutou sv. Cecilie přímo nad královským nástrojem svým hudebním.

V řadě světců a světic lneme zvláštní láskou k sv. patronům zemským z krve naší vzešlým. Jsou to krásní květové na luzích domácích rozkvětli. Jím mezi světci v chrámech našich patří místo vyznamenané. Nesmělit ovšem scházeti zejména ve svatyni náčelníkům svatých patronů věnované. Obrazům jejich dostalo se příhodného místa v bezprostředním sousedství světců na klenbě malovaných a to v oblouku stěny mezi okny hlavní lodi, přidruživše se ku skupeninám v jednotlivých čtvercích klenbových vyobrazeným. Do sboru svatých mučenníků vřáden jest sv. Václav a sv. Vít, do sboru svatých biskupů a učitelů církevních sv. Vojtěch a sv. Prokop, do sboru sv. kněží sv. Jan Nepomucký a bl. Jan Sarkander, do sboru svatých panen a vdov sv. Ludmila a bl. Anežka Přemyslovna. Svatí patronové vyobrazení jsou na stěnách v celých postavách rozměrů obrovských a to ve zvláštních za tím účelem vymalovaných arkádách, jejichž rozměry rovnají se veli-

kostí oknům po pravé a levé straně figur
umístěným. Pro obrazy v klenbě konstruo-
valy se přiměřené medaillony, čímž od

figurální části přecházíme k ornamen-
tální stránce polychromie.

(Pokračování.)

Farní osada Velvarská.

Popisuje *Frant. Vacek*.

I. MALOVARY.

Malovary, osada starožitná nedaleko města Velvar, bývaly druhdy venkovským statkem královským. Pozemky na lány rozdělené vzdělávali nájemci za určitý plat (Regesta II. str. 836). R. 1302 propůjčila kněžna Gryfina, teta krále Václava II. a dočasná paní na Budyni a Malovarech, šest lánů svobodných v Malovarech Hostíkovi, někdy měšťanu Budyňskému (Ibidem). Při tvrzi Malovarské byl kostel, nynější filiální chrám Velvarský Všem svatých, jehož patronem připomíná se nejprve Jindřich panoše z Malovar r. 1355. Dne 29. listopadu podal za faráře do Malovar kněze Petra, když předešlý plebán Havel jinam se obrátil (L. conf. I. 1. str. 41 n.). Jindřichovi nejspíše přibuzen byl kanovník kostela Pražského Hynek z Malovar (1337—65), který držel obedienci v Uněticích (L. conf. I. 1. str. 11) a r. 1364 stal se také kanovníkem u sv. Apolináře. (Děj Prahy; V str. 121, 164). Z Malovar pocházel kněz Martin Blažej potvrzený r. 1358 za faráře v Bořejově, odkud r. 1361 dostal se do Kruhu (L. conf. I. 1. str. 68 n. 153). Podacím pánem kostela Všem svatých jmenuje se r. 1360 Habart z Malovar, kanovník u sv. Víta (1356—81), jenž dovolil tomu, aby farář Mnichovský Jan změnil místo s Havlem, plebánem Malovarským (L. conf. I. 1. str. 117. Děj. Prahy; V. str. 122, III. str. 171). R. 1374 sřekl se Jan obročí Malovarského a ujal faru Pražskou u sv. Michala v Opatovicích, odkudž kněz Trojan odešel do Malovar za plebána s vůlí Bavora panoše z Malovar, též čas místopurkrabí na Karlově Týně (L. conf. III. IV. str. 14). Kněz Petr, rodák Malovarský, ustanoven byl r. 1389 farářem ve Vlněsvi, načež r. 1391 stal se oltářníkem v Pelhřimově (L. conf. III. IV. str. 169. V. str. 106.)

Držitelové některého zboží v Malovarech byli many hradu Pražského. R. 1384 zemřel Hynek ze Rvenice (Seestadt v Zatecku) na Malovařích a léno jeho jakožto odúmrtí prohlášeno bylo ve Velvarech. Odúmrtí právě řečenou, to jest polovici manského dvoru poplužního v Malovarech s dědinami, lukami a příslušenstvím, odpíral právu královskému Bedřich ze Rvenice, synovec Hynkův, tvrdě, kterak koupil sobě a strýci svému jmenované zboží a toho trhu že jemu král povolil a propůjčil ke pravému manství.

Když však před soudem dvorským při své neprovedl, uvedeni byli r. 1385 místopisáři desk zemských Václav z Doláněk a Mikuláš v držení oné polovice dvoru v Malovarech. Než r. 1390 prodali statek svůj Bedřichovi ze Rvenice za 35 kop gr. Pražských (Archiv Český III. str. 390 nn). Právě řečený Bedřich ze Slavětína byl spolu s Alešem ze Slavětína roku 1384 majitelem některého svobodného zboží v Malovarech, neboť též rok prokazovali deskami zemskými, že zemřelý Jiřík z Malovar neměl ničeho na jejich dědinách (Archiv III. str. 467.) Po smrti plebána Trojana podal r. 1402 urozený pan Bedřich ze Rvenice Jana Sušického za faráře do Malovar (L. conf. VI. str. 76) a když i on se životem se rozzehnal, ustanoven byl nástupcem jeho r. 1406 Jan Čížek, předtím plebán Nabdinský (L. conf. VI. str. 171 n.), který s vůlí podacích pánů svých Drslava a Zdislava, bratří z Hořovic sezením v Malovarech, změnil místo r. 1409 s farářem Teleckým Jiřím (Ibidem str. 272). R. 1412 jmenuje se patronem kostela Všem Svatých toliko Drslav panoše z Malovar, an dopustil tomu, aby plebán Jiří ujal se fary v Cítově, odkudž kněz Valentin přišel do Malovar (L. conf. VII. str. 42 n); kdežto r. 1415 oba bratři Drslav a Zdislav podali ke kostelu svému Jana faráře ze Mšecí, kde nástupcem jeho stal se Valentin (Ibidem str. 168). Největším dobrodincem chrámu Malovarského byl na počátku 15. století Matěj z Malovar a manželka jeho Kateřina. R. 1402 dne 20. října daroval Matěj k záduší Všem Svatých něco pozemkův, aby obětovala se každoročně mše sv. tudíž za spásu duše jeho (L. erect.). Též zeman byl manem hradu pražského (Archiv V., str. 154) imajitelem svobodných dvorů kmetských (Paměti Velvar, str. 41). Vdova po něm pozůstala paní Kateřina nově nadala kaplanku při kostele Malovarském, ukládajíc oltářníkovi, aby obětoval mši sv. při oltáři Panny Marie. Požitky kaplanky té činily ročně 3 kopy gr. (L. erect.). První požíval nadace té kněz Zvěst ze Slaného, potvrzen byv za kaplana dne 14. října 1413 (L. conf. VII., str. 94). Farář Malovarský platil papežského desátku pololetně 21 grošův, měl tedy ročních příjmů asi 420 gr. nebo 7 kop (Paměti Velvar str. 99)

Osudy kostela Malovarského za válek Husitských nejsou nám na ten čas známy. Bratři svrchu jmenovaní Drslav a Zdislav z Malovar byli r. 1432 tak podělení o majetek svůj, že onomu dostaly se v díl dědiny v Malovarech a Zálezlicích, tento pak přijal zboží ve Chrustenicích a Žichově (Archiv III., str. 504). R. 1446 dne 28. července přiznal Václav řečený Zápasník z Kounova a z Malovar dluh svůj Janovi řečenému Kalousovi, bratru svému, jakož i Janovi, synu jeho a Jindřichovi Mičanu z Roztok (Archiv III., str. 535). Po Václavu z Kounova nazýván byl do nedávna dvůr v Malovarech buď Zápasnickým nebo Pasnickým (Sl. naučný II., str. 373). R. 1467 zavádil Petr z Lauterbachu a ze Třtice manželce své Kateřině z Tuchlovic dědiny své manské Malovary hrádek s příslušenstvím ve 400 kop, načež stal se zvod r. 1475 (Archiv III., str. 574). Brzy na to připomíná se Václav Chrustenský z Malovar, zajisté potomek Zdislava na Chrustenicích a Žichově (Archiv IV., str. 313). Uvádíme jména zemanů Malovarských, majíce na mysli, že někteří z nich byli nepochybně podacími pány kostela Všem Svatých, který ve století 15. kněžími se osazoval.

Hojnější a určitější zprávy o farní osadě Malovarské naskytují se nám ve století 16. Při počátku toho věku byl držitelem léna Malovarského slovatný Jan Žichovec z Duban. R. 1513 dosahl toho na králi Vladislavovi II., že listem svým ze dne 1. listopadu (Archiv Velvarský) propustil tvrz Malovarskou a dvůr Pasnický s příslušenstvím v veškerých povinnostech manských a dal je řečenému Janu z Duban i potomkům jeho v pravé a věčné dědictví (Paměti

Velvar, str. 333 n.). Brzy na to prodal Žichovec zboží své v Malovarech rytíři Bohuši Chrtovi ze Rtina, místopurk-rabí hradu Pražského (Ibidem str. 42). Roku 1526 učiněn byl trh mezi Bohušem ze Rtina a obcí města Velvar, kterým připadl díl Malovar k Velvarům. Po shoření desek zemských odpírali dědicové Bohuše Chrtu právu obce Velvarské na zboží děda jejich, avšak na soudu zemském r. 1546 se ukázalo, že Velvarští měli druhy statek Malovarský vložený v desky zemské od Bohuše Chrtu ze Rtina. Za tou příčinou předstoupili nápadníci jeho před úředníky Pražské a přiznali se zase k trhu, který někdy děd jejich položil purkmistru, radě i vši obci města Velvar, řkouce, že »dědictví někdy děda svého Malovary tvrz a dvůr Pasnický, ves tudíž, dvory kmetci s platem, což tu dědičného jest měl, s dědinami, lukami, rybníky, potoky, luhem, vrbinami, hájkem, viničkou při tom hájku, s podacím kostelním tudíž, s mlýny i se vši zvolí . . . prodali svrchu psanému purkmistrovi, radě i vši obci města Velvar za půl druhého tisíce kop gr. Pražských prve úplně zaplacených« (Archiv Velvarský). Co ještě zboží zůstávalo v Malovarech, dokupovali Velvarští: r. 1550 manský dvůr poplužní od bratří Tomáše Kopáče a Klimeše za 250 kop gr. (Paměti Velvar, str. 52); polovinu dvoru svobodného od Matouše r. 1558 a druhou polovici od bratra jeho Václava Pětivlasu r. 1567 (Archiv Velvar.). Ježto však obec městská neuzila nikdy podacího práva svého ke kostelu Všem Svatých v Malovarech, protože pozemky farní i kostelní jinam byly obráceny, stal se chrám ten filiálním k Velvarům r. 1546 a zůstává jím až podnes.

(Pokračování.)

Různé zprávy.

Jednatelská zpráva Jednoty pro dostavění velechrámu sv. Víta za rok 1886. Dle poslední zprávy byla stavba na prodloužení lodi chrámové koncem roku 1885 na zevnější straně a sice jak na severní a západní tak i na jižní straně až do výše první galerie dostavěna, kdežto vnitřní pilíře vesměs přepásány a na jižní straně až k římsce triforia dále vyzděny byly, takže jen na severní straně přepasy nevyzděny zůstaly. Kdežto se v zimních měsících r. 1886 v dílnách pracovalo na kružbách oken jižních kaplí, na ostění pro slepé okno archivní kaple, na okapech a chrličích, započato bylo opět koncem března m. r. s vyzdívkou přepasů na straně severní,

která nedokončena byla zůstala, což do polovice května bylo provedeno. Zároveň byla na jižní straně hlavní věže k vůli vyšetření základů pilíře země vykopána, ježto se ukázalo, že nejnižší vrstvy podnoží masty popraskaly, spodek věže též ohněm utrpěl a římsa podnoží pocházející z velmi pozdní doby restaurační že pouze na půl palce zhloubí do zdi zapuštěna a toliko železnými svorníky s věží spojena byla. Tyto díly byly vybrány a čtvercovým zdívkem, které po vrstvách na 6—10 palců do zdi zasahá, nahrazeny. Také částečně již zvětřalé čtvercové zdívo ze žehrovičského pískovce bylo vytesáno a novým nahrazeno; římsa kordonová svého času otlučená

jakož i přisazené řály na nohách jižního opíracího pilíře při hlavní věži byly nově vysazeny. Při tom byl zároveň přiměřený vchod na jižní straně hlavní věže otevřen, aby vnitřní prostora věže také zvenčí přístupnou se stala. Tyto prvnější práce na jižní straně hlavní věže a na jihozápadním pilíři věžním, jenž kapli archivní na této straně uzavírá, ukázaly se býti obtížnějšími, než se očekávalo, dalo, a zabraly tudíž valně času, neboť při odstraňování jednotlivých poškozených ostění ukázalo se, že celé obložení nad římsou podnožní na 5½ sáhu zvýši z pozdější restaurační doby pochází a beze všeho spojení s tělem zdi, tudíž pouze přisazeno bylo. Také rovněž jen přisazené kamenné desky na hladké zdi — většinou ze žehrovičského pískovce 5—6 palců silné — byly toliko železnými, z větší části zrezovatělými svěráky s hlavním tělem spojeny. Aby tato obložení se neodloupla, pokračovalo se v odstraňování jeho od římsy pod galerii počínaje a prováděno bylo zasazování nového čtvercového zdíva se stálým zřetelem k dobrému spojení kamene. Vykroužené oblouky okenní byly dobře a hluboko v pilíř zakotveny, avšak kámen, jenž oblouk uzavírá, byl následkem nesmírného tlaku jakož i pošunutím se na něm spočívajícího pilíře věžního úplně rozmačkán. Také tyto části byly zcela nově upraveny. Neméně poškozena byla také nad tím se nalézající římsa pod galerií s okapem nanejvýš nedostatečně zařízeným; tato byla tedy zcela snesena a nově vystavěna. Všemi těmito pracemi zaměstnána byla správa stavební až do polovice srpna a bude se v nich i tohoto roku pokračovati, jakmile oba ještě scházející chříčie zhotoveny budou. — Při tom dokončena byla oprava stěny na jižní straně věže a bylo položeno bankalu tamtéž jakož i zasazování kružby okenní provedeno. Mimo to pracováno bylo dále na odhalování a opravě obou pilířů lodi křížové. Hned na počátku stavební sezony zbourán pilíř z lámaného kamene zbudovaný, jenž k severovýchodnímu pilíři lodě křížové přiléhal a byly jednotlivé články tohoto pilíře odkryty. Také tento pilíř, zvláště pak části severní a východní strany, utrpěl požárem velice; velmi špatné jakosti bylo zdívo nad hlavicemi postranní lodi, kamenná hmota byla místy zcela nepatrná, takže nové díly s největší opatrností do zdíva z kamene lámaného zapouštěny a olovem zalitými bronzovými sponami 6—10 palců zdělí a ½ palce tlustými navzájem spojovány býti musely. Práce na tomto pilíři byly až k výši triforií provedeny. — S opravou jiho-východního starého pilíře lodě křížové započato, když byl odstraněn přistavěný k němu silnější pilíř z kamene lámaného z doby Leopoldinské pocházející, 10' dlouhý a 8' silný, v němž ve výši 2'3" otvíral se 2'6" široký a 8' vysoký průchod. Tento pilíř křížové lodi byl ještě více poškozen, než pilíř severovýchodní. Na západní a jižní straně nebylo po článkování žádné stopy více, neboť při požáru zcela oprýskalo; výhodnější byla tu však ta okolnost, že obložení pískovcové daleko tvrdší bylo než u pilíře severovýchodního, neboť zabíhalo mnohem hlouběji v jádro pilíře a jevílo

vzdor velikým stopám po ohni přece mnohem méně trhlin. Nové obložení bylo zařízeno dle starých vrstev, při čemž dle jakosti starého zdíva hleděno na větší neb menší spojení, oprava ta dospěla až k výši římsy pod triforiemi. Největší práce vyžadovala také v předěšlém roce rekonstrukce severovýchodního rohu věže. Když byla druhá polovice podpůrné zdi na severní straně věže výše triforií dosahla, zvýšeno bylo lešení při tomto rohu a bylo dle toho, jak práce osazovací pokračovaly, až do výše 16 sáhů zřízeno. Na to proražena a snesena byla zbývající část staré hraniční zdi z kamene lámaného, a byly jednotlivé vrstvy zdíva čtvercového osazeny. Části pilíře tohoto, které ohněm, nesmírným tlakem na nich spočívajícího zdíva a vlivem povětrnosti silně byly poškozeny a jen mnohými železnými sponami pohromadě drženy, mohly jen po kousku vybrány býti a musil tak povstaly otvor okamžitě novým čtvercovým zdívem vyplněn býti. Nejvíce poškozen byl tento věžní pilíř zvláště ve výši triforií, k čemuž také tlak povstálý uvnitř věže po ohni následkem zřízení pasů značně přispěl. Krom toho ukázalo se také ještě že beztoho slabě založený východní roh věže, jakož i všecko ostatní zdívo čtvercovými kameny pouze obloženo, uvnitř však opukovým lámaným kamenem vyzděno bylo. Tento nově zřízený podpůrný pilíř byl tedy veskrz z čtvercového zdíva co nejsolidněji zbudován a kde možno bylo, v každé 2. nebo 3. vrstvě do východní stěny na 6 palců zavázán, ba jednotlivé vrstvy čtvercového zdíva zasahovaly až k zdívu z kamene lámaného, základní kameny byly veskrz na maltu z hydraulického vápna kladeny, kolmé spáry maltou cementovou zalitý a bídlicí nebo silně pálenými kousky cihel vyklínovány. Tyto právě uvedené práce pokračovaly, jak se samo sebou rozumí, jen zvolna a mohly teprve ku konci období stavebního dokončeny býti. Těsně pod krakorcem musily práci této největší péče a nejpřísnější dohled věnovány býti, neboť nejvyšší dvě vyložené vrstvy byly na více místech puklé, jeden kámen docela odprýsknutý a držel pouze ve sparách kolmých. Dne 11. listopadu m. r. byla podezdívka na východní straně na 4'6" vyčnívajícího pilíře ve výši 16 sáhů úplně provedena a tím stálost věže a možnost jejího dalšího budování konečně zajištěna. Při této práci ukázalo se nade vši pochybnost, že všechny dřívější práce, jako podezdění základů, podezdění pasů ve věži (které arci s velkým nákladem spojeny byly a mnoho času vyžadovaly), byly nevyhnutelně potřebnými a jest Jednota Svatovítská stavební správě díkem zavázána, že tuto tak obtížnou úlohu s takovou obezřelostí, takovou péčí a vytrvalostí provedla. — Při nové stavbě samé bylo pokračováno na průčelí a věžích tamtéž až do vrstvy V. nad římsou při galeriích a byly koncem prosince při ukončení stavební sezony jednotlivé kameny VI. vrstvy na sucho usazeny, aby zároveň sloužily ku přikrytí nového zdíva. Mimo to byli při pracích ornamentálních a figurálních zaměstnáni dva sochaři a tři kameníci. Na jižních opěracích pilířích bylo 7 chříčů

(výtoků) usazeno. * Veškerá činnost stavební roku předešlého vyžadovala, jak předložené účty vykazují, nákladu téměř 76.000 zl., kterýžto obnos ale příjmy roku předešlého víc než kryt jest, neboť, díky čilému účastenství a spravedlivému ocenění, jehož se účelu spolkovému ve všech kruzích dostává, obnášely více jak 90.000 zl. Jelikož se jedná o podporu díla šlechtěného a vznešeného, těší se Jednota Svatovítská také milosti Jeho Veličenstva, našeho vznešeného císaře a krále, jenž nejvyšším rozhodnutím ze dne 5. května m. r. jménem Svým a jménem Jejího Veličenstva císařovny jakož i Jeho cis. Výsosti nejjasnějšího následníka trůnu dosavadní subvenci 6000 zl. na dalších 5 let spolku nejmilostivěji povoliti ráčil. Oceniv velikou důležitost opravy a zbudování chrámu Svatovítského usnesl se také vysoký sněm předešlého roku následovně: »Uznáváje svrchovanou důležitost, jež náleží opravě a dostavění pražského svatovítského chrámu zvláště v ohledu kulturním a ježto provedení prací směřujících k ohroženým částim věže a křížové lodi nutným se jeví, viděl se sněm pohnuta příspěvek zemský na potřeby tyto již v roce 1884 na dobu tří let na 50.000 zl. zvýšený na další tři roky, totiž na rok 1887, 1888 a 1889 povoliti. Ježto však v první řadě státní správě náleží pečovati o kulturní zájmy této důležitosti, ježto dále svatovítský chrám jako památka stavitelská v dějinách umění zaujímá místo významné a tím nejen pro zem, nýbrž pro celé mocnářství má cenu nemalou, vyzývá se c. k. vláda opětně, aby hledíc k velkým obětem, jež země v té příčině již byla na se vzala, pečovala o to, by také z prostředků státních přiměřený příspěvek na důležitou opravu tuto byl vykázán.« Tato účelu spolkovému tak příznivá resoluce vysokého sněmu království Českého má prozatím ten příznivý účinek, že státní subvence roční z 10.000 zl. na 15.000 zl. zvýšena bude. Darem obdržel spolek od jistého dobrodince, který jmenován býti nechťel, prostřednictvím presidenta svého, pana Frant. hrab. z Thun-Hohenštejnů obnos 1838 zl. 36 kr., od české spořitelny 500 zl., od paní Anny Horinové prostřednictvím p. prof. Drozda 300 zl., od p. Václ. Pflugbeila, měšťana a majitele domu v Praze 200 zl., od slečny Eleonory Küfferové z Asmansvilla k upomínce na její zesnulou sestru paní Johannu Moravcovou a chotě téže 200 zl., od nejmenované paní při pobožnosti u sv. Jana Nepomuckého v chrámu prostřednictvím pana kanovníka dr. Klementa Borového 115 zl., od pana Jindřicha Dietze, c. k. dvorního řemenáře u příležitosti sňatku jeho 100 zl., od pana Ed. z Gayerů 100 zl., od p. P. Jos. Pokorného, kn. arc. notáře v Slivčích, panem gen. vik. Ant. Horou 100 zl., od p. P. Lamberta Schwarze panem gen. vikářem 100 zl., od p. Jos. Kleina, děkana v Oboře u příležitosti 50letého kněžského jubilea 50 zl. a j. v. Na odkazech připadlo spolku: po paní Marii Preinhälterové roz. Rolandové 1000 zl., po slečně Teresii Heydonové co 50% kvota odkazu 400 zl. — 200 zl., po p. JUDr. Karlu

Pippichovi v Chrudimi 100 zl., po paní Anně. Faulkalové, vdově po c. k. vrch. fin. radovi 50 zl., po paní Marii Seidlové v Budohosticích 50 zl. a po p. P. Kovařovicovi, faráři na odp. v Podole 47 zl. 18 kr. Sbírký o slavnosti svatojanské vynesly také lonského roku 201 zl. 68 kr., naproti tomu byl výtěžek sbírek o sv. Václavě ještě skrovnější než r. 1885, neboť činil toliko 58 zl. 70 kr. P. T. pány jednatelem sebrané roční a jiné příspěvky překročily obnos r. 1885 odvedený o více než 800 zl. a dosáhly značné sumy 8244 zl. 49 kr. Stav členstva spolku udržel se také předešlého roku na stejné výši, což lze považovati hledíc ku všestranným a stále rostoucím požadavkům ohledně příspěvků k nejruznějším spolkovým účelům na obecnostv činěným za nejlepší svědectví o čilém zájmu na vznešeném podniku Jednoty Svatovítské. Z řad členstva skutečného ztratil spolek buď úmrtím nebo vystoupením 44 nově přistoupilo 16 zůstalo tudíž 631 co členové s příspěvkem 5 zl. přistoupilo . . . 37 vystoupilo nebo zemřelo 29 zbylo tudíž 234 členů s příspěvky méně než 5 zl. čítal spolek . 1270

Výstavnímu odboru metropolitního komitétu v Praze k oslavě kněžských druhotín sv. Otce Lva XIII. byly poslední dobou zaslány tyto nové dary: Ústav hluchoněmých v Praze věnoval skvostné velum, bursu k nemocným a kostelní prádlo; klášter sester Srdce Ježíšova na Smíchově misionářskou brašnu z Paříže se vším příslušenstvím ke mši sv.; sl. Rosalie šlechtična z Wallernstädtu v Jirnech zaslala pacifikál; sbor profesorů bohoslovecké fakulty v Praze missál v deskách bohatě ozdobených; premonstratská kanonie Strahovská stříbrnou gotickou monstrancí; osadníci Libočí nádobky na sv. oleje a bursu pro nemocné; osadníci Předměstí pacifikál; osadníci Novoběnáští nádobky na sv. oleje a bursu pro nemocné; osadníci Chotětovští pluvial a cingula; farnici Hlavního kostelní dvoje mešní konvičky; duchovenstvo vikariatu Rokycanského společně s osadníky kalich a lampu; duchovenstvo vikariatu Slanského kalich; duchovenstvo vikariatu Bystrického kalich; duchovenstvo vikariatu Mnichovického kasuli; duchovenstvo vikariatu Rakovnického ciboř; konvent dominikánský u sv. Jiljí v Praze misionářskou brašnu; duchovenstvo vikariatu Berounského stříbrný gotický kalich; duchovenstvo vikariatu Kolinského a dvě dámy z města Kolína gotický kalich a plášť na ciboř; duchovenstvo vikariatu Budyňského kalich; duchovenstvo vikariatu Kralovického nádobky na sv. oleje a souzvučné oltářní zvonky; komité dam v Rokycanech kostelní prádlo na oltář pro jednoho kněze a ministranty, i bursu pro nemocné, plášť na ciboř a štolu. Komité dam v Praze za předsednictví hraběnky Waldštyňové oznámil svou sbírku 4835 zl., za něž opatřeno bylo po 12 tuctech větších kusů a po 24 tuctech drobnějších kusů ko-

stelního prádla. Anglické panny v Praze věnovaly stříbrné ciborium s pláštěm a velum; ctihodné Uršulinky v Praze zlatem tkané velum a pláštěk na ciboř; osada Borotické bursu, nádobku na sv. olej a kostelní prádlo; osada Břevnovská 5 štol a kostelní prádlo; věřící vikariatu Toužimského oltární svícny, konvičky, kropěnku a kostelní prádlo; farníci ve Slapech kostelní prádlo; osada Hostivická bursu a patenu pro nemocné; ženy a dívky osady svatopolské u Dobříše kasuli a kostelní prádlo; duchovenstvo vikariatu Zbraslavského gotický kalich, bursu s patenou a nádobku na sv. olej; duchovenstvo vikariatu Příbramského kalich; duchovenstvo vikariatu Novostrašického ciboř a kaditelnici; duchovenstvo vikariatu Roudnického kasuli; duchovenstvo a farníci

vikariátu Křivoklatského kasuli a nádobku na sv. olej; osadníci v Teplé kasuli; duchovenstvo vikariatu Hroznětinského ciboř a lampu. Všecky tyto předměty budou ve druhé polovici měsíce září v letním re-fektáři kníž. arc. semináře souborně vystaveny a obe-censtvu přístupny.

Velkodušný odkaz. Jan Pěšínský, pražský měšťan a majetník domu a vápenných lomů, pamatoval v posledním pořízení svém velkodušně skvělým od-kazem 50.000 zl. na Jednotu sv.-Vítskou. Odkaz jeho jest tím cennější, an zvěčnělý majetku svého domohl se poctivou prací a šetrností. Čest budiž památce velkodušného muže!

Z A k a d e m i e k ř e s t a n s k é.

Zpráva za měsíc srpen 1887.

I. Vyřízení záležitosti.

Práce kovové. Kalichy co jubilejní dary pro svatého Otce objednalo velebné duchovenstvo vikariátu Brandýského, Kolínského, Zbraslavského a Příbramského; gotický, celý stříbrný: pro vysokor. paní baronku ze Sternbachů v Třešti na Mo-ravě; se stříbrnou kuppou a patenou: pro dp. Aug. Formanna, faráře ve Velké Bytěši na Moravě a pro dp. Ant. Kunze, faráře v Stranně. — Ciboria co jubilejní dary objednalo velebné du-chovenstvo vikariátu Brandýského, Novostrašického a Hroznětinského. — Pozlacení v ohni: ka-lichů: pro dp. Václ. Šráma, faráře v Markoušovicích, pro důst. dominikánský klášter v Praze a pro dp. Jak. Pittnera, admin. v Trinkseifenu. — Ná-dobky na sv. olej: tři pohromadě co jubilejní dar: pro vel. duchovenstvo vikariátu Královického a jednotlivé pro velebné duchovenstvo vikariátu Zbra-slavského a Křivoklátského; pro dp. Václ. Šráma, faráře v Markoušovicích a pro sl. patronátní úřad v Plané-Chodové. — Patenky k nemocným: pro vdp. dra Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech a pro vel. duchovenstvo vikariátu Zbraslavského. — Stříbrná nádobka na sv. oleje: pro vp. Ambr. Kozlera, koop. v Orlově (rak. Slezsko.) — Kaditelnice: pro vdp. dra Ed. Tersche, ka-novníka na Hradčanech, pro vp. Aug. Pospíšila, kaplana v Bykání, pro vp. Vinc. Ševčíka, admin. v Zaječím a pro důst. dominikánský klášter v Praze. — Kropáček: pro dp. Václ. Šráma, faráře v Mar-koušovicích. — Lampy oltární: pro vdp. dra Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech, pro vp. Aug. Pospíšila, kaplana v Bykání a pro vdp. dra Ferd. Hechta, kanovníka a professora v Praze. — Mešní konvičky: pro vdp. dra Ed. Tersche, kanovníka

na Hradčanech, pro vp. Aug. Pospíšila, kaplana v By-kání a pro důst. farní úřad v St. Přerově. — Mis-sal: pro vp. Aug. Pospíšila, kaplana v Bykání. — Pultíky pod missal: pro vdp. dra Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech, pro vysokorod. p. říšského hraběte Kolovrat-Krakovského v Oblajovicích a pro důst. dominikánský klášter v Olomúci.

Rozličené. Kříže pro školu: pro sl. purkmí-strovský úřad v Podmokl. — Harmonické zvonky: pro blahor. pí. Kateřinu Pospíšilovou, choť mlynáře v Březině, pro vp. Fr. Miču, kooper. v Měříně, pro důst. vikariátní úřad Královický, pro blahor. p. Jana Hinkenickla v Praze, pro dp. Fr. Portycha, faráře v Tatobytch, pro dp. Josefa Skálu faráře v Horní Studenici, pro důst. farní úřad v St. Přerově, pro blahor. pí. Vincencii Mudřlovou v Kelči na Moravě a pro blahor. p. Jindřicha Šebánka, c. k. okr. hejtmana v Mnich. Hradišti.

Paramenty. Kasule co jubilejní dary pro sv. Otce objednalo vel. duchovenstvo vikariátu Mni-chovického, Roudnického a Křivoklátského, taktéž farníci kanonie Teplské; skvostná, zlatem bohatě vyšíta s Pannou Marií Staroboleslavskou jako jubilejní dar: pro knížecí arcibiskupský seminář v Praze; bílá: pro vysokor. pí. hraběnkou Nosticovou v Praze; fialová: pro důst. dominikánský klášter v Olomúci; bílá skvostná: pro farní kostel v Novém Strašedci. — Pluviál bílý: pro vp. Jak. Pittnera, ad-ministr. v Trinkseifenu. — Štoly: pro důst. farní úřad v Podčepici, pro důst. dominikánský klášter v Olomúci, pro dp. Václ. Šráma, faráře v Markoušovicích, pro vp. Jos. Bergmanna, křížovníka v Kar-lových Varech a pro vp. Jana Libertina, kaplana v Praze; bohatě vyšíte: pro vysokor. pí. ba-ronku Schäfrovou v Praze a pro vdp. Karla Kmocha,

ředitele ústavu hluchoněmých v Praze. — Pláštiky na ciborium: pro vp. R. Černocho, kooperátora v Březové, pro ved. děkanský úřad ve Velvarech a pro důst. vikariátní úřad Kolínský. — Bursy k nemocným: pro vdp. dra Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech, pro sl. patronátní úřad v Planě-Chodové, pro dp. Václ. Čišku, faráře v Hostivicích a pro důst. vikariátní úřad Zbraslavský. — Antependium bohatě vyšitě: pro vp. R. Černocho, kooper. v Březové, pro vp. Jos. Wolandu, kooper. v Jevíčku na Moravě, pro ctih. školské sestry v Praze a pro důst. farní úřad v St. Přerově. — Koroughve červené: pro dp. Fr. Bodláka, faráře v Kostelci. — Prapor bohatě vyšitý se skvostnou úpravou: dp. Jan Blaschke, farář v La Crosse v Americe pro sl. spolek sv. Václava v Pine-Creek Wisc. v Americe. — Prapor bílý pro školní mládež: pro vdp. Jana Bergra, děkana v Hnojicích na Moravě. — Koberce na stupně oltářní: pro důst. farní úřad v St. Přerově.

Prádlo kostelní. Plachty oltářní: pro vp. B. Černocho, kooper. v Březové; purifika-

toría: pro vysokor. pí. baronku Widerspergovou v Medlešicích; 2 alby, 1 rocheta, 2 cingula, 6 humeralií, 6 korporalií, 12 purifikatorií, 6 ručníčků a 9 plachet oltářních: pro vdp. dra Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech; 2 rochety: pro blahor. pí. Nejedlou v Praze; 6 korporalií a 3 cingula: pro dp. Jos. Uzla, faráře v Kloboukách; alba, rocheta, cingulum, purifikatoria a pod.: pro dp. Jos. Smolu, faráře v Hospozíně; rocheta a plachta oltářní: pro vp. Fr. Miču, koop. v Měříně.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalichů celých stříbrných dvanáct co jubilejní dary svatému Otci: J. Milost nejd. pan biskup brněnský dr. Fr. Sal. Bauer.

Paramenty. Kasuli: červenou, bohatě vyšitou s obrazem sv. Bartoloměje: blahorodá pí. Marie Schustalová, choť továrníka v Nesselndorfu na Moravě. — Pluviály: čtyry ze zlatého brokátu: nejd. kapitola u Věch Svatých v Praze.

Príspevky na votivní obrazy

v karlínském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přenešeno	1587 57
Nejmenovaný z Hradecka	25 —
Úhrnem	1612 57
Do 2000 schází 387 zl. 43 kr.	
Votivní obraz moravský.	
Přenešeno	445 92
Nejmenovaný	1 —
Úhrnem	446 92
Do 2000 schází 1553 zl. 8 kr.	

Nová čtvrtistovka na votivní obraz český jest redaktoru tím milejší, že ji obdržel darem od vzácného dobrodince, který před 37 roky chudému vokalistovi zjednal místo mezi studenty semináře pražského, čímž studování mu umožnil. Dar takový platí ovšem desateronásobně. Máli v rozmilém listu za to, že »dle výsledku sbírky na některý z těchto obrazů kladu si při nejmenším věk Mathusalemův«, doufáme, že poměry zase snad se zlepší. Letošní rok patřil svatému Otci. Římské dary jubilejní se však již dokonávají, načež opětně četnější dárkové pokapou do pokladny Cyrillo-Methodějské v Karlině.

Za další hojné příspěvky na veškeré obrazy votivní prosí
redaktor.

➤ Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlině č. 234. ➤

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 9.

V Praze, dne 30. září 1887.

Ročník XIII.

OBSAH: Výstava darů jubilejních Pražské arcidiecése, věnovaných Jeho Svatosti papeži Lvu XIII. -- Zprávy o bývalých plebáních a jich osadách na bývalém panství Chudenickém: Chudenice, Poleň, Horní a Dolní Úboč, Srbeč. Bývalá plebánie a filiální chrám P. Zvěstování Bl. P. Marie ve Veletově u Kolína. — Velký Bor. — Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně. (Pokračování.) — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc září.

Výstava darů jubilejních Pražské arcidiecése věnovaných Jeho Svatosti papeži Lvu XIII.

Píše F. J. Lehner.

Dne 24. září zahájena byla v Praze výstava toho druhu první a jediná. Jsou to dary, které arcidiecése Pražská uchystala otci křesťanstva k padesátiletému jubileu kněžského. Výstava překvapuje každého množstvím a rozmanitostí darů vzácných provedením i cenou hmotnou. Většina věcí zhotovena jest Akademií křesťanskou buď přímo nebo za vlivu jejího, i ukázalo se zřejmě, na jaký stupeň dokonalosti povznesla v hlavním městě království Českého průmysl umělecký v nejrozmanitějších odvětvích za tu řadu let poměrně krátkou. Výstava výmluvně ukázala, čím Akademie křesťanská stala se Praze a vlasti. Vše, co tuto vystaveno jest — práce kovové, paramenta a prádlo kostelní — zhotoveno jest silami domácími, a to tak dokonale, že směle lze závoditi s nejlepšími předměty téhož druhu kdekolivěk v cizozemsku vyrobenými. Potěšuje-li výstava přesností a dokonalostí práce umělecké, překvapuje přímo množstvím darů, uvážíme-li zejména, že vše, co tuť sneseno jest, jediná diecése věnovala. Lze-li lásku měřiti dary, hluboce zakotvena jest láska k svatému otci, Lvu XIII., v srdcích arcidiecesanů

pražských. Kdo zná prostory seminářského refektáře, ví, jakého množství předmětů jest třeba, má-li obrovská síň naplniti se. A síň tato jest naplněna a nad to i výtečně upravena. Prostředek síně vyhrazen jest předmětům kovovým, dlouhé strany po celé délce vyplněny jsou výstavou prádla kostelního, část čelní přidělena paramentům.

Po 9. hodině sloužil J. knížecí Milost, nejdůstojnější pan arcibiskup, František hrabě Schönborn, v kostele Božského Vykupitele tichou mši svatou za veškeré arcidiecéssany, kteří dary a příspěvky svými svatého Otce k jubileu kněžskému obmyslili, načež přišel zahájit výstavu. U vchodu očekával velepastýř komitét výstavní s předsedou, nejd. panem generálním vikářem, Antonínem Horou, v čele, jakož i výbor dam, jehož péčí kostelní prádlo a paramenty opatřeny a zhotoveny byly, s předsedkyní J. O. paní hraběnkou Waldšteimovou. Poděkovav přítomným za vzorné osvědčení úcty a lásky k svatému Otci, jal se v průvodu výboru bedlivě prohlížeti dary jubilejní, což po jeho příkladu i my činíme.

Pozornost naši poutá v první řadě skvostné

náčiní kovové, rozestavené na třech dlouhých stolech, z nichž dva zahrnují předměty Akademii křesťanskou zhotovené. Králem veškerých skvostů zde nakupených jest dar, který arcipastýř náš s nejdůstojnější vždy věrnou kapitolou metropolitní svatému Otci věnují — kalich s kupou a patenou z ryzího zlata, celý posázený českými granáty a perlami, pokrytý smaltem a nejjemnější práci filigranskou. Vzorem byl jeden z nejvzácnějších kalichů světoznámého pokladu Loretského. K nejvzácnějšímu daru českému významně užilo se k výzdobě granátů českých, aby svatému Otci připomínaly vděk země České za lásku, kterou prokázal vlasti naší zřízením kollegia českého na sídle svém. — Po zlatém kalichu druhé místo přísluší skvostnému vysokému relikviáři stříbrnému, v ohni silně zlacenému, na způsob štíhlé monstrance gotické, se všech čtyř stran stejně bohatě vyvedenému. Jest to ostensorium na relikvii sv. Jana Nep., významný to dar Dědictví Svato-janského. Ve vrchním baldachínu spatřuje se stříbrná soška sv. Jana Nepomuckého, ve čtvero pak rozích čtvero menších sošek andělů držících palmy a věnec mučenický. Štíhlé ostensorium vyniká neobyčejnou bohatostí a krásou článků gotických, přesně vyvedených. — K ostensoriu řadí se gotická monstrance s podobnou mistrností komponovaná i pracovaná, kterou darem přináší osada staroslavného města Plzeňského. — Vzácné předměty uvedené jsou komponovány od architekta Josefa Mockra, za jehož řízení je pracoval stříbrník Em. Kautsch. Od téhož architekta jsou též tři kalichy gotické, bohatě ozdobené, z nichž jeden stříbrný a v ohni pozlacený s emailovými obrázky na noze věnoval vikariát Berounský, dva bronzové s kupami a patenami stříbrnými v ohni pozlacené vikariát Zbraslavský a Kolínský. První pracoval Em. Kautsch, druhé dva stříbrník J. Tengler.

Akademii křesťanskou pracováno jest dále náčiní kovové dle různých nákrešů, jichž značnou sbírku, architektem A. Barvitiem komponovanou Akademie má, jak následuje: Ciborium bronzové se stříbrnou kupou v ohni pozlacené, bohatou prací vypuklou, drahokamy a emaillem ozdobené (dar vikariátu Česko-Brodského). Ciboria se stříbrnými kupami různě ozdobená pro vikariáty Brandýský, Hroznětínský, Rakovnícký, Falknovský, Prosecký, Novostrašecký. a pro záložnu sv.-Václavskou. Kalich stříbrný v ohni pozlacený s figurálními medailony představujícími Marii Pannu s Je-

žíškem, sv. Jana Kř. a sv. Jana Evg., pak znaky svatého Otce, sv. Stolic a souver. řádu Maltánského (dar konventu Maltánského v Praze), kalich s vyrytým obrazem »dobrého Pastýře« pro velebné duchovenstvo vikariátu Slanského, kalich, jehož nodus posázen jest tirkisy, pro duchovenstvo a osadníky v Českém Brodě, kalich stříbrný s rytinami a drahokamy na podstavci pro záložnu sv.-Václavskou, kalichy stříbrné, různě vyzdobené pro vys. důst. kollegiální kapitolu u Věch Svatých a pro vikariát Plzeňský, kalichy bronzové, v ohni pozlacené se stříbrnými kupami a patenami různých slohů pro konvent Piaristický v Praze, pro vikariát Zlutecký, pro kurátní duchovenstvo Pražské, pro vikariát Budyňský, Planský, Bystřický, Brandýský, Stříbrský, Příbramský a pro farní osadu Černokosteleckou. Veškeré náčiní oltářní: 6 svícňů z bronzu bohatě ciselovaných slohu renaissančního, dvě stříbrné nádoby na svaté oleje, stříbrná patenka pro zaopatřování, částečně pozlacená a emailovaná, nádobka na svaté oleje pro nemocné pro záložnu sv.-Václavskou. Tři nádoby na svaté oleje na podstavci pro vikariát Kralovický a farní osadu Charváteckou; stříbrná nádobka na svaté oleje pro nemocné, částečně pozlacená a rytinami ozdobená, pro sl. Karolinu Rohlenovou, stříbrnou patenku k zaopatřování, rytím a niellem ozdobenou pro sl. Emmu Rohlenovou. Lampy na věčné světlo bronzové, a v ohni pozlacené, pro vikariáty Rokycanský, Hroznětínský a Jednotu sv. Vojtěcha. Veškeré předměty tyto Akademii křesťanskou pracované u stříbrníků Kautsche a Tenglera naplňují dva velké stoly.

Na třetím stole spatřují se dary v jiných závodech pracované. Jsou to: monstrance stříbrné slohu gotického, věnované vys. důst. panem generálním opatem Zikmundem Starým a konventem Teplským, obraz Rodičky Boží Staro-Boleslavské ve stříbrném rámcí, bohatě ozdobeném medaillonky svatých patronů českých a drahokamy, Bedřichem Wachsmannem roztomile provedený (dar kongregace Mariánské u sv. Ignáce), obrázek Rodičky Boží ve stříbrném rámcí ozdobeném drahokamy, stříbrný kalich gotický s obrázky sv. Josefa, sv. Cyrilla a Methoda, sv. Václava, sv. Vojtěcha a sv. Jana Nep. na noze (dar konventu Augustinského v Praze), kalich stříbrný, bohatě ozdobený vypuklými obrazy Marie Panny Staroboleslavské a sv. patronů českých (da-

vys. důst. kollegiální kapitoly Staro-Běslavské, kalichy bronzové, v ohni pozlacené se stříbrnými cupami a patenami (dary vikariátu Libockého a Chebského), pacifikály (farní osada v Předměřicích a slečna Rosalie Wagnerová šlecht. z Wallerstädtů v Jirnách), ciborium (Vlašská kongregace a konvent Anglických panen).

Z drobných darů dlužno uvést: Nádobka na sv. oleje a bursa od farního úřadu v Boroticích, stříbrná patenka s bursou od farní osady Hostivické, patenka, nádobka na sv. oleje a bursa od farní osady Libocké, nádobka na sv. oleje, bursa a zvonky harmonické od osady Novo-Benátecké; 4 svícny cinové, kropenka a konvičky od dp. faráře z Dolní Jamné; patenka, nádoba na sv. oleje, bursa, 2 zvonky, kropenka, kaditelnice, pacifikál a konvičky od farního duchovenstva Pražského; brašna s veškerým příslušenstvím k zaopatřování od dp. faráře P. Jos. Kordíka ve Vrbně; nádobka na svěcenou vodu od kněžny z Taxisů; missionářská

brašna se vším příslušenstvím, čeho ke mši sv. se vyžaduje, od konventu řeholnic božského srdce Páně na Smíchově; missal skvostně vázaný od sboru profesorského bohoslovecké fakulty v Praze, pontificale, kanon, ceremoniale episcoporum od katol. spolku tiskového v Praze; veškeré spisy dědictvím sv.-Prokopským vydané od výboru Dědictví; patenka, bursa, nádobky na sv. oleje, harm. zvonky od farní osady Vinořské; svícny, zvonky, lampa, konvičky od farní osady Dobřanské; váček s dukáty s vyšívaným znakem svatého Otce od kongregace sv. Anny; stříbrná patenka a nádobka na sv. oleje silně pozlacená od spolku Arimatejského; kříž s hodinami od dp. faráře Botschana z Frauenreuthu; kropenka postříbřená od p. Amlera; zvonky harmonické od křesťanské akademie a osady Družecké; dva páry pěkných konvíček skleněných od farní osady Hlavnokostelecké.

(Dokončení příště).

Zprávy o býv. plebáních a jich osadách na bývalém panství Chudenickém.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích. (Dodatek k »Methodu« XII., str. 74.)

I. Plebánie v Chudenicích.

Papežský desátek obnášel 21 gr. Plebáni byli: r. 1358—1367 Jakub, po jeho smrti Sezema, kněz z Chudenic, do r. 1378, kdy zemřel; r. 1378—1380 Přibislav (Přibek), dříve ředitel škol u sv. Jiljí; r. 1380 Václav, kněz z Elav, r. 1393 Tomáš. Patroni: r. 1367 Černín z Chudenic, r. 1378 Perchta, vdova po Černínovi z Chudenic a její syn. Zde byla též stálá kaplanka (perpetua vicaria); kaplani byli: r. 1358 první kaplan Václav, kněz z Janovic, do r. 1369, po něm Jan, klerik ze Stříbra, do r. 1393, načež bývalý plebán ve Valtéřově Půtha (změnou). Patroni té kaplanky: r. 1358 Černín a Konrád z Chudenic; r. 1369 Černín z Chudenic sám; r. 1393 Černín a Jan, panoši z Chudenic.

Zprávy dějinné: Chudenice jsou sídlem rodinným slavného staročeského rodu nynějších hrabat Černínů z Chudenic, kteří jediná snad po Čechách v držení rodinného sídla svého zůstali. R. 1192—1212

uvádí se ve starých listinách často Černín comes co věrný přítel a nejvyšší komoří krále Přemysla Otakara I. (Palacký, Dějiny, díl I. odděl. II., str. 453—455) s bratry svými Břetislavem a Držislavem. R. 1228 uvádí se dva synové Břetislava, totiž Břetislav a Černín (tamtéž str. 479); r. 1235 Soběhrd, syn Černínův; r. 1291 Drslav z Chudenic. Rodokmen jejich podal Palacký v dějinách svých, staré vydání díl I. odd. II., str. 480. Byla to rodina silně rozvětvená, zasahující pilně do událostí vlasti naší a slynoucí velkým bohatstvím. Který z těch členů asi měl Chudenice a jaké události v něm se staly, nemohl jsem nalézt. R. 1621 stát byl na Staroměstském náměstí Diviš Černín z Chudenic, ale ten neměl statek Chudenický, nýbrž statek Nedrahovice, dům šosovní ve Starém městě Pražském a 30.000 kop miš. peněz. (Bílek, Dějiny konfiskace, 65). Z rodu toho jest též znamenitým bývalý cestovatel po Turecku, v Palestině a

Africe, Heřman z Chudenic, bratr výše jmenovaného Diviše, který cestu tu popsal v jazyku českém; r. 1644 jmenován jest

hrabětem říše římské. K žádosti Humprechta Černína z Chudenic byly Chudenice povýšeny za městys r. 1592.

2. Plebánie Švihov. 3. Bývalá plebánie Dolany. 4. Bývalá plebánie Štěpánovice.
(»Method« XIII., 87-89).

5. Bývalá plebánie v Poleni.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Plebáni: do r. 1355 Jakub, po jeho smrti Zypota Rokycana, pak směnou tentýž rok Zbyněk, bývalý plebán v Bukové, r. 1357 Martin plebán, po jeho smrti r. 1357 Oldřich klerik; do r. 1400 Petr, po něm výměnou Otto, bývalý plebán v Janovicích, r. 1404 Oldřich plebán, po jeho smrti tentýž rok Jiří kněz z Klatov. Patroni: r. 1355 Racek z Pušperka, r. 1357 Ivan Plichta z Polena, Sezema a Ivan bratři někdy starého Ivana z Polena, r. 1400 Reinwart z Ustupenic, r. 1404 tentýž. Ohledně té plebánie u kostela sv. Markéty byla rozepře r. 1392 mezi patrony plebána dosazujícími, která skončila tím, že Jan válečník z Pušperka (Tussperka) jmenem svým a matky Příby od presentace kněze již vykonané pro ten případ ustoupil, načež Reinhard (snad Reinwart?) z Ustupenic prosil r. 1392, by plebán Jan od něj dosazený byl v Praze potvrzen, dokládaje, že kdyby měl nový kněz budoucně býti zvolen, že bude Jan z Pušperka s ním jej společně dosazovati a to ne vícero nežli jedním listem. Ale od Reinharda ustanovený plebán Jan nebyl v Praze potvrzen, ani od Jana válečníka z Pušperka zvolený plebán Štěpán, oba museli před konsistoří Pražskou místa se vzdáti, na to místo pak byl dosazen Mikuláš plebán, který knězi Štěpánovi musel složit 1 kopu gr. v tomto roce do sv. Víta a druhou část leta budou-

cího. (Acta judic. Tingl anno 1392 pg. 42, 43, 45). Poleň, (Polín, Poleno) byla sídlem soujmenného rodu, z kterého již r. 1245 jmenuje se Blažej z Poleně, syn Budivoje ze Švihova (Palacký dějiny I. oddíl II. 459), a r. 1388 Soběslav z Rudoltic dobrodinec zdejšího kostela. Brzy na to a snad již dle konfirmačních knih r. 1355 patřila Poleň ku hradu Pušperku. Albrecht Nebovidský z Drahobuzi v r. 1548 pán na Pušperku postavil si v Poleni tvrz, na které on i nástupci jeho po celé 16. stol. sídlili, nechávající se zastupovati zvláštním purkhrabím. Počátkem 17. stol. patřila Poleň Chlumčanským z Přestavlk, pak pánům z Klenového, od nichž r. 1711 prodána byla Františku Jos. hrab. Černínovi z Chudenic a přivtělena k panství Chudenickému. Z dob starých dějin té osady dokládáme, že r. 1457 hrad ssutý Pušperk a městys Pušperk, vsi Poleno, Komšín, Babice, Bezpravovice, Lučice, Výlov, Sedlov, Úňovice a dvory poplužní v Belišově po smrti Reinvalda Bohunka z Ustupenic a synů dostaly se králi, který je zapsal Janu z Hazmburku a Kostí, nejvyššímu sudímu dvoru královského (A. Č. III, 566). R. 1439 zemřel Reinwald starší z Pušperka a syn jeho Svojše, Poleň a některé osady okolní dány byly od krále Alberta Martinku válečníku z Bavorova; Hynek z Ustupenic hájí to zboží (A. Č. III, 523).

6. Bývalá plebánie Horní a Dolní Uboč.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích, (Dodatek k »Methodu« XII., str. 86.)

Plebáni v Úboči: r. 1355 dne 27. dubna po smrti Oldřicha, plebána v Úboči, (v které, Horní nebo Dolní, se neudává) dosadil Břenek z Nového Herštýna kněze Buška, syna Konráda ze Štitar, sem za plebána (Emler Lib. I. Conf. pars. I., 59). R. 1367 zemřel tentýž Bušek plebán, po něm dosazen od Ješka

z Vilhartic, maršálka cís. Karla IV., Liphard, bývalý plebán v Janovicích (Emler Lib. Conf. I., pars II., pg. 96). R. 1369 vzdal se Jakub plebán v Úboči místa, na to Boček z Vilhartic dosadil sem kněze Martina ze Stříbra (Tingl Lib. II. Conf., pag. 18), který zde zemřel r. 1371, na to Ůffka, vdova Jana

z Vilhartic, dosadila sem za plebána kněze Jakuba (tamtéž 49). Liphard, výše jmenovaný plebán, který dle dalších zápisek byl plebánem v Dolní Úboči, zemřel r. 1380, na to Offka, vdova po Ješkovi, maršálku z Heršteina, dosadila ke kostelu sv. Mikuláše v Dolní Úboči za plebána Michala, kněze ze Stod (Emler Lib. III. et IV. Conf. pg. 132). Na to následují ještě 2 plebáni kostela sv. Václava v Horní Úboči, a sice r. 1399 změnil si zdejší plebán Václav místo s Janem, plebánem u sv. Vojtěcha v Hradci s povolením Offky, vdovy po Janu z Herštýna a synů jejich Navona a Jana. (Emler Lib. VI. et VII. Conf. pg. 6). R. 1405 změnil

si se svolením Jana z Herštýna plebán Úbočský, Petr, místo s Eliášem, plebánem v Čachrově (tamtéž z pg. 150). Co se týče dějin této osady, byla již v 13. století Úboč (též Ouboči psaná) panským sídlem, neboť r. 1251 připomíná se Jiří a r. 1316 Vitla z Úboče. V 14. stol. patřila ta osada k blízkému hradu Heršteinu. Do r. 1547 byla Úboč i s hradem Heršteinem a okolními osadami mnohými majetkem města Domažlic, kterému r. 1547 pro vzpouru proti králi Ferdinandovi vzata byla a r. 1549 i s některými vesnicemi prodána Šebestiánu Markvartu z Hrádku a na Nekmíři, purkrabimu Karlšteinském (Pam. X., 469).

7. Bývalá plebánie v Srbči (Srbice).

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Plebána, který platil papežského desátku 19 gr., známe toliko jednoho a sice od r. 1380 do roku 1384, Oldřicha Hložka, syna Jana z Hlohova, zemana (Tomek, dějiny Prahy V. 127). Jména patronů nejsou známa, an mimo jedenkrát v knihách konfirmačních ta plebánie se neuvádí.

Též o místě samém málo nalézáme zpráv. Na tvrzi zdejší, jejíž zbytky dosud jsou patrné, seděl r. 1363 Mikuláš ze Srbic, presentator fary ve Vitmdorfu (Emler, Lib. I. Conf. pars. I, pg. 69). R. 1544 prodal Jan starší Kounický z Čachrova tvrz Srbice Janu Dlouhoveskému z Dlouhé vsi; ale již následujícího leta nalézáme zde Šebestiána z Reichenbachu. Na začátku 17. stol. patřila ta osada Sedleckým z Oujezdce, pak Zakavcům ze Žakavy. R. 1654 dostal se statek ten Albrechtovi Krakovskému z Kolovrat, potom hrabatům z Bubna, od kterých 1711

ku panství Chudenickému. Co se dotýče nynějšího kostela v Kolovči, udává se v »Methodu« XII., stránka 88 co plebánie. Ale v knihách erekcčních, ani konfirmačních se nejmenuje ta plebánie; snad kostel ten již v 14. století byl filiálním od Srbického. Též o osadě této málo zpráv lze podati. Snad patřila za nejstarších dob biskupství Pražskému, neboť dle Doksanské potvrzovací listiny krále Otakara z r. 1226 dal Kolovec kníže Jindřich, biskup Pražský, klášteru v Doksanech. V polovici 15. stol. byla v rukou Přibíka z Klenového; kdy se ale dostala ku panství Chudenickému, není známo. R. 1439 uvádí se Nevlas z Kněžic jako purkrabí na Kolovči a Pavel, hejtman z Vartemberka, na Kolovči (A. Č. IV. 171). R. 1467 přitáhli ke Kolovči němečtí křižáci vedeni od Dobrohosta z Ronšperka (Tomek, Dějiny Prahy VII, 179).

Bývalá plebánie a filiální chrám Páně

Zvěstování Bl. Panny Marie ve Veletově u Kolína.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Veletov, vesnice na pravém břehu Labe a statek špitálu Kutnohorského; (dle posledního vložení do desk zemských z r. 1822 cena 81.461 zl. 40 kr. vid. čís.), $\frac{5}{4}$ hod. vých. od Kolína vzdálená, fara Konárovice, škola, lihopalna a $\frac{1}{4}$ hod. vých. mlýn. Zde jest filiální chrám Páně Zvěstování Bl. P. Marie, v novější době po-

stavěný, obklíčený hřbitovem, na kterém se posud pochovává. Sloh toho kostela jest copový, presbyterium má sice klenuté, gotické, hrubé a arcus triumphalis, ale okna podlouhlá. Oltář hlavní s tumbou dřevěnou má obraz na plátně malovaný bez ceny. Vedle presbytare jest sakristie stará, klenutá s pasovitou klenbou a oknem čtver-

hranným hluboce zapuštěným; vchod do ní z kostela jest tudorský; chová missál z r. 1660 a pro zádušní mše sv. z r. 1743. Loď má strop rovný rákosový, okna podlouhlá. Kazatelna je dřevěná, ničím neozdobena, jen holubičkou a na klobouku křížem; vchod na ni jest ze sakristie. Oltář postranní jest jen jeden sv. Jana Nep. s tumbou kamennou. Chor je naproti hlavnímu oltáři s varhanami. Z něho se jde na zvonici v průčelí se nalézající, z kamene zbudovanou, jehlancem končící a nahoře křížkem ozdobenou, v níž visí tři zvony; dva z nich a umíráček, ježto visí vysoko, nemohl jsem prohlédnouti. Největší zvon jest mistrovské dílo litectví konvářského ze 17. stol., ozdobený arabeskami a lupením; ramena jeho do dřeva zapuštěná nesou lidské tváře a lupenovitě ozdoby; kolem koruny čteme:

»Ga Hlas wolagicziho na paussti sprawte czestu Panie 1617. Woleg neprzestaweg gako trauba powyss hlasu sweho a zwiestug lidu memu mrzkosti gegich.«

Dole na zvoně na jedné straně:

»Mikulass Wodniansky z Czazarowa.«

Pod tím erb; v štítu trubka a lev v první polovici, druhá pak polovice jest dvěma příčkami na 3 prázdná pole rozdělena; nad štítem otevřeně hledí a pštroší peří. Na druhé straně toho zvonu čteme:

»Przedni R. Spitala sw. Krzize. Tomass Michalu. Gakub Pisarz.«

Pod tím nápisem drží dva andělé kalich s pokrývkou křížem ozdobenou, po stranách toho kalicha jest obraz páva a lva a pod ním zase nápis:

»Rychtarz Weletowsky a konssele Gan Benessu. Gakub Benessu. Gakub Khoi. Waczlaw Proczku. Gan Gedliczka. Kostelníci Gan Beychorsky a Gan Tomek.«

Tento kostel byl farním, v 14. století vlastním plebánem opatřený, platicím papežského desátku 6 gr. Plebánie ta patřila do arcidekanátu Kouřimského a dekanátu Časlavského (Tomek, Rejstříky, str. 55). R. 1390 po smrti plebána nejmenovaného ve Veletově dosadil klášter Sedlecký kněze Václava z Indic za plebána; uváděl jej plebán v Konárovicích, který byl téhož léta děkanem dekanátu Kolínského (Tingl, Lib.

V., Conf. 22 a 23). R. 1390 změnil si Václav, plebán Veletovský, místo s Bedřichem, plebánem v Přibislavicích, s povolením kláštera Sedleckého (tamtéž, pg. 250). R. 1410 dosazen byl sem za plebána, an nejmenovaný plebán jiné beneficium dostal, od opata kláštera Sedleckého Mikuláš, kněz z Kolína Nového (Emler VII., Conf. pg. 6). Farní budova stála prý dle vypravování starých pamětníků na usedlosti rolníka Sixty.

Dějiny té vesnice. Veletov v 14. stol. patřil klášteru Sedleckému, kterému jej dal r. 1306 Milota z Choltic, načež hned opat Jindřich sem dosadil plebána Jindřicha ke kostelu tomu (Pam. VII, 147. a Devoty popis kláštera Sedleckého str. 96.) V užívání nepřetržitěm té vsi byl klášter až do válek husitských, kdy jemu byla vzata a zapsána s vesnicemi Jezera a Blata v 11 kópách gr. Mikuláši Divočkoví od cis. Zikmunda (dle rukopisného seznamu v klášteře samém r. 1627 na poručení Ferdinanda II. zhotoveného) a později Janu z Trojanova a Pašiněvsi, bohatému horníkovi z Hory Kutné, který statek ten dal s příslušenstvím špitálu v Hoře Kutné, což král Vladislav listem daným v Praze, v pátek po Božím Těle r. 1473 potvrdil. Když klášter Sedlecký po válkách husitských začal se zvelebovati, činil tehdejší opat zase nároky na statek Veletov, ale šepmistři tomu se opřeli a listem krále Vladislava se hájili, ve kterém listu stálo, že žádný té vsi od Horníků vyplatiti nemůže, leč král sám ku dědičnému užívání a vlastnímu jmění. Spor ten byl urovnán r. 1550 v úterý po sv. Florianu smlouvou uzavřenou mezi opatem Antonínem Sedleckým a šepmistry Hory Kutné v ten smysl, že šepmistři postupují klášteru dědiny a platy v Gruntlíku u Hory Kutné, naproti čemu ale zase klášter od vsi Veletova a dalších nároků na ni ustupuje; smlouva tato byla s povolením krále Ferdinanda I. vložena do desk zemských ve čtvrtek před sv. Vítem r. 1561. za času Jakuba, opata Sedleckého. (Devoty dějiny kláštera Sedleckého str. 167. a 168.) Statek ten má pozemků 180 jiter 904 čtver. sáhů, k tomu luka zvaná Hornická 16 jiter 129 čtver. sáhů, v tom jest zahrnuto 35 jiter 862 čtver. sáhů lesů; cena úhrnná na 22,000 zl. r. č. (Veselský, průvodce po Hoře Kutné, strana XVIII. Desky zemské lit. W. Tom XX, fol. 57-59 čís. I.)

VELKÝ BOR.

Popisuje Jan Hille, kaplan v Kádově.

Na silnici z Nepomuka do Horažďovic leží ves — někdy též městečko — Velký též Panský Bor. V 95 staveních bydlí 739 katolíků a 4 židé.

Nad rybníkem »podkostelním« zdvihá se dosti vysoký, skalnatý vršek řečený »Hrad«, na jehož východní straně stojí o samotě starožitný farní chrám »sv. Jana Křtitele.« Jest zbudován ve slohu gotickém, avšak během několika století utrpěl jednak opravami, jednak přestavováním valně a zvláště na zevnějšku ztratil poněkud svůj starobylý ráz. Uvnitř dosti jest zachovalý. Pozůstává z užšího presbyteria a ze širší lodě, k jejíž levé straně přistavena věž o pěti patrech. Přízemí věže jest sklenuto a jen malým úzkým okénkem, vniká světlo do vnitřní prostory, kteréž používá se co kaple Božího hrobu. Vchod na věž jest z umrlčí komory přistavené k věži. Po úzkých, dřevěných schodech přijde se ke zvonům. V hořejší části věže přistavené r. 1836 nalézá se z každé strany dvě okna nad sebou. Střecha má podobu pyramidy a pokryta jest taškami. Strany jsou poněkud sříznuté. Věž zakončena jest dvojitým křížem.

Ve zvonici, na dubové stoličce visí vedle sebe tři zvony. Na nejmenším, »Baltazaru«, jehož průměr obnáší 43 cm., čte se pouze letopočet

»M • D • L • III.«

Na prostředním, »Melicharu«, majícím v průměru 87 cm., vine se kolem koruny nápis:

»Jsem • tento • Zvon • Panu • Bohu ke cti •
a swatemu Janu • Wacław • Konwarz •
z Wodnan.

Pod nápisem jest půlměsíc a nad ním kříž o dvou ramenech, na nichž stojí dva čápové.

Na třetím a jak se zdá nejstarším zvonu jest jakýsi nápis kolem koruny, mezi jehož jednotlivými slovy i písmeny vložena jest koruna. Průměr jeho obnáší 73 cm.

Presbyterium obráceno jest k východu a uzavřeno jest třemi hranami. Opěrací pilíře mají dva ústupky bez všelikých okras. Prostoru presbyteria osvětlovalo druhdy pět vysokých, úzkých oken, z nichž tři jsou zazděna, ostatní dvě rozšířena a nahoře zakulacená. Loď jest širší presbyteria. Po pravé straně jsou dvě okna, po levé jedno. Všecka jsou

stejně vysoká a široká, nahoře zakulacená a bílým sklem zasklená. Stěny presbyteria a lodě postrádají okras. Stít chrámový jest rovný, v němž lze spatřiti stopy nyní zazděného okna.

Střecha celého kostela jest příkrá a taškami pokrytá.

Vchod do kostela jest pouze jediný ze strany západní. Jiný ze sakristie. Vnitř kostela jest ještě vchod do výše řečené kaple Božího hrobu. Tento vchod a onen do sakristie jest ještě pozůstatek ze slohu gotického. Nadpažení jejich jest uprostřed zvýšené, rohy zakulacené a obložení pozůstává z jednotlivých prutů a žlábků. Podlaha chrámová pokryta jest z části kamennými plotnami, z části cihlami. Naskytá se tu též šest náhrobních kamenů, na nichž spatřiti lze buď kříže neb kalich. Nápisů až na několik slov jsou setřeny.

Strop v presbyteriu jest sklenut. Jednotlivé pásy scházejí se uprostřed a spočívají na krákorcích různých tvarů.

Strop v lodi jest rovný, bez všelikých okras. Loď jest o stupeň nižší než presbyterium. Na konci lodě, naproti presbyteriu, spočívá na silných, ve zdi zapuštěných trámech kruchta hudební.

Při pravé straně presbyteria stojí sakristie. Jest čtverhranná a co do výstavnosti pochází z téže doby co presbyterium. Má též klenbu křížovou, kteráž uprostřed sbíhá se v růžici. Jednotlivá žebra spočívají na konsolích končících rozličnými jednoduchými ozdobami. Jedna z nich má podobu lidské hlavy. Nad vchodem ze hřbitova jest malé, podlouhlé okno. Jiné okno vedlo do presbyteria. Nyní jest zastaveno velkou almárou. Obě tato okna jsou mřížemi opatřena. Ze sakristie vchází se úzkou chodbou do presbyteria. Tu jest malé úzké, nahoře zašpicatělé okénko. Dvěře u této chodby jsou železem pobity a znakem pánů z Risenburka ozdobeny.

V kostele jsou tři oltáře. V presbyteriu stojí hlavní oltář svobodně. Tumba spočívá na dvou vysokých stupních. Tabernakulum jest nízké a otačivé.

Na oltáři jest pěkný, nový obraz sv. Jana, an křtí v řece Jordánu P. Ježíše, malovaný vídeňským malířem Šmidtem. Nad obrazem jest polovypuklá socha Boha Otce na zeměkouli.

Po stranách oltáře nad vchody za oltář jsou sochy dvou papežů. Altare portatile

s ostatky sv. Feliciana a Justina pochází z r. 1761.

Prostora za oltářem jest prázdná. Hlavní oltář od presbyteria odděluje dřevěná mřížka.

Na pobočném oltáři v lodi, při straně epištoly jest obraz sv. Františka, prostřední ceny. Tumba jest dřevěná. Nad oltářním obrazem jest soška P. Marie.

Druhý pobočný oltář na straně evangelia má rovněž tumbu dřevěnou, nízké tabernakulum, nad ním velká socha P. Marie s Ježíškem za sklem. Nad touto jest obraz P. Ježíše, modlicího se v zahradě Getsemanské, na plátně malovaný. Křtitelnice jest jednoduchá a stojí u samého hlavního oltáře. Ve zdi při ní jest zvláštní výklenek, dvířky opatřeny, na nichž nápis »Svaté oleje« hlásá upotřebením jeho.

Kazatelna jest kulatá. Na čelní straně jest obraz P. Ježíše s nápisem: »Já jsem dvéře«. Na klobouku jest socha »dobrého pastýře.« Na kazatelnu vchází se z presbyteria po dřevěných schodech. Křížová cesta jest práce starší a pochází z kostela sv. Jana v Nepomuku.

V presbyteriu jsou při zdi po každé straně dvě jednoduché lavice, v lodi pak stojí z každé strany v řadě za sebou 5 lavic. Pod samým chorem jsou ještě dvě lavice.

Před hlavním oltářem visí cínová lampa, v lodi pak osmiramenný, skleněný lustr.

Zpovědnice jest jedna v sakristii.

Na pěkných varhanách čte se tento nápis:

»Pauperi quod dederis cum fœnore largo redibit, Sidera restituent plus pro dono tibi.

Co dala tvá štědrá dlaně

k slávě tvého chrámu Páně,

zbožná duše nelituj.

Za to láska Pána Krista

stejně splatí dozajista

obětovný dárek tvůj.«

Varhany tyto, jakož i onen skleněný lustr a boží hrob koupeny pro kostel v r. 1855

V kostele jest ještě několik obrazů novějších.

Z posvátných věcí připomínáme pouze pacifikál s ostatky sv. Prokopa, který dne 21. května 1774 posvětil světicí biskup pražský Jan Kayser.

Z bratrstev jmenujeme »bratrstvo živého růžence«, založené r. 1856.

Ke konci budiž učiněna zmínka o strašlivém řádění blesku v tomto kostele. Dne 20. června r. 1877 o půl 10. hodině večerní udeřil blesk do věže kostelní, jejíž střechu smetl, načež vnikl do kostela, kdež velkou spoustu učinil, okna roztrástil, oltářní obraz na hlavním oltáři na několika místech pro-

pálil, též na pobočných oltářích, kazatelně a lavicích značné škody způsobil, načež, aniž by byl zapálil, unikl z kostela malou dírkou vedle oltáře sv. Františka. Dírkta ta na památku jest zachována. Kolem kostela jest hřbitov, na kterýž pochovávají se zemřelí osadníci z Velkého Boru, Komšína, Svořatic a Holkovíc. Před vchodem jest železný kříž z r. 1872 opodál téhož jiný, železný, vysoký kříž na kamenném podstavci.

F a r n í b u d o v a. U silnice stojí farní budova s hospodářským stavením a velkou zahradou.

V Boru stávala již v XIV. století fara, kteráž náležela do dekanátu Prácheňského. Již r. 1340 dne 6. prosince vyznal zdejší farář Jan, že Oldřich z Boru dva sousední nadal.

R. 1384 platil zdejší farář 27 grošů půlletního desátku. Za faráře dosazování sem kněží z kláštera Zderazského. Z pozdějších kněží známe pouze kněze Jana, kterýž zde byl r. 1574 farářem. Za války třicetileté přidělena zdejší osada k sousední Maloborské.

R. 1700 za hraběte Václava ze Šternberka byla zde opět fara zřízena. Prvním farářem byl r. 1700 Tobiáš Ripota. Nástupci jeho byli Kašpar Čížek, Václav Hisenedel, 1753 Jan Ražský, 1779 Václav Scholle, Václav Silný, 1775 Vojtěch Gregor, 1814 Samuel Teysch, 1829 Josef Jara, 1862 Frant. Prudič. Od r. 1869 jest farářem vdp. Gustav Nožička.

Bývalá kaple sv. Jana a Pavla.

Na temeni vrchu »Hrad«, stával zámek, který r. 1304 náležel Potovi z Lutic, po němž zdědili jej bratři Oldřich a Vilém z Lutic nebo z Boru. Synové pak Viléma, Vilém a Oldřich, darovali r. 1334 Bor s několika vesnicemi klášteru Zderazskému. R. 1336 potvrdil král nadání to. Dne 22. srpna 1420 zapsal král Sigmund Janovi a Vilémovi bratřím z Risenburka a ze Skály mezi jiným zbožím zádušním Bor menší a do ochrany jim poručil zámek a městečko Velký Bor.

Poblíž zámku strhla se v letě r. 1420 znamenitá bitva mezi vojskem husitským, vedeným Žižkou a pány katolickými, v níž tito zde poraženi byli. Zámek a městečko pod ním tehdy vypáleny.

Zámek na to opět vystavěn ale již r. 1421 zbořen.

R. 1765 dala tehdejší majitelka panství Horažďovického, k němuž Velký Bor přislušel, kněžna Marie Karolina z Lövenšteinu-Wertheimu, na místě někdejšího zámku vy-

stavěti špitál pro 12 osob mužského a tolikéž osob ženského pohlaví. Ve východní části rozsáhlé té budovy zřídila i kapli, posvěcenou sv. mučovníkům Janu a Pavlovi a při ní ustanovila zvláštního kaplana. Však za času císaře Josefa II. byl špitál i s kaplí zrušen a jmění jeho kmenové ve prospěch chudých panství Horažďovického obráceno. Posledním špitálním kaplanem byl Václav Gregor (1786).

Vrchnost pak do špitálu onoho přeložila školu a zřídila tu byty pro učitele, polesného a jiných úředníků hospodářských. Nyní jest tu pouze čtyřtřídní škola a byty p. učitelův. Z kaple učiněna nejprve stodola, později skladiště různých věcí. Nyní přestavena bude ve dvě části: jedné upotřebí se co páté třídy a druhé části co tělocvičny. Kaple ta pozůstávala z užšího presbyteria a z lodě podélné. Délka celé obnášela 11 sáhů. Prostoru chrámovou osvětlovala v presbyterii 2 okna, v lodi z každé strany též dvě okna. Presbyterium bylo sklenuto, loď však o stropu rákosovém. V presbyteriu stál as jeden metr vysoký, zděný postavec, bývalá to tumba hlavního oltáře. V zadu na zdi spatřovala se malovaná opona barvy nachové. V lodi po stranách byly též dva oltáře. Presbyterium bylo o stupeň vyšší než loď. V zadu v lodi bývala dřevěná kruchta, na níž vedly dvěře z chodby prvního patra. Později dvěře ty zazděny a učiněny jiné dřevěné z lodě.

Vchod hlavní do kaple býval původně z venku, později vcházel se z chodby v přízemí.

Přifařené obce.

Dětanovice čítají 365 katolíků, Lhotka s 203 obyv., Holkovice, statek někdy děkanství Nepomuckého, čítají v 52 domech 406 obyv. R. 1454 založili totiž manželé Matyáš a Kateřina z Nepomuka při oltáři sv. Mikuláše ve farním chrámu Nepomuckém místo altaristy a na vydržování jeho věnovali statek svůj Holkovice. Statek náležel k děkanství Nepomuckému, ale altarista při onom oltáři jmenován na základě nadační listiny ze dne 18. června 1457 a dosazován od děkana kapitoly pražské. Opodál Holkovic samota Plácek a dvůr Osek.

Na silnici Horažďovické leží velká ves Svíratice s 714 obyv. Na návsi stojí slušná kaplička novější, mimo ves pak na značném vrchu stojí mešní kaple sv. Bartoloměje, kterou sobě zdejší občané před několika lety zbudovali. Jest zděná, taškami krytá. Prostoru vnitřní ostětluje 6 oken, Vchod jest ze strany západní. Hlavní oltář stojí při samé zdi. Kruchta hudební jest dřevěná, při ní malá sakristie. Poblíž kaple stojí výstavný dvůr. Špýchar vystavěn jest z bývalé tvrze, kteráž v XVII. století náležela rytířům Chanovickým z Dlouhé Vsi. Na tvrzi této narodil se roku 1581 Adalbert Chanovský, známý po celém kraji Piseckém missionář ze řádu tovaryšstva Ježíšova.

Ve vsi Komšíně, kdež bydlí 444 katolíků, jest jednotřídní škola.

Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

Polychromie chrámová není věci libovůle a nahodilosti, zač od nepovolných považována bývala i tam, kde snadno bylo lze rady odborníků dopídití se. Obyčejně byl zavolán jakýkoliv natěrač anebo malíř pokojů, jemuž se řeklo: »Vymalujte nám kostel, ale lacino!« A natěrač vymaloval, jak uměl a neprodělal. Takovou měrou okrášleny jsou prostory posvátné strakatinami, jichž člověk se děsí.

Ráz a povaha chrámu určují si soustavu polychromie. Slohově vzorná a nádherná architektura svatyně Karlínské vyžadovala s lohové a nádherné polychromie. Články konstruktivní — pilíře, pasy a žebra —

z kamene tesaného vyvedené maně poukazovaly k tomu, aby kostra kamenná v podstatě kamennou zůstala. Že pak chrám ani tehdaž, pokud malovaných oken postrádal, přílišného světla neměl, odporoučela se polychromie světla. Uvedené a základní zásady vysloveny jsou rázem a povahou budovy chrámové. Otázky podrobné rozluštily se pak snadno na základě zásad hlavních.

Nejdůležitější částí polychromie jest klenba. Dle zásady vyřčené ponechal se mohutným pasům po délce a na přič se klenoucím ráz kamenný, jednobarevným vzorkováním oživený, s vyzlacenou spodní

hranou. I žebra zůstala kamenná a pozlatil se pouze spodní proužek. Svorníky však a konce žebér v nich se setkávající vyzdo-

beny jsou bohatě zlatem a barvou. Každý ze čtvero čtverců klenbových vyznačen jest co jednotné těleso mohutnou bor-

durou, která na způsob rámce obrubuje veliký čtverec. Jest mistrně vyvedena barvami temnějšími, zlatem výtečně oživenými.

Řečenou bordurou upravena jsou objemná pole klenbová ve zmenšené, pravidelné trojúhelníky sferické, vlastní obrubou jakožto

menším rámcem opatřené, tak že bylo lze opsati pravidelný kruh, jehož periferie dotýká se všech tří stran trojúhelníku. Kruhu toho do pásma ostatních čar organicky opsaného bylo třeba ku docilení medailonu pro malby figurální. Každý medailon má svůj rám zlatem a barvou bohatě okrášlený, z něhož vyzírá postava figurální, na zcela zlatém pozadí malovaná. Aby pak zlato náležitě působilo a barvám neškodilo, vyryt jest před vyzlacením do malty plastický dessin, kterým lesk zlata se mírní a ušlechtuje, tak že světlo dessinováním lomené hru svou stále mněivou zde provádí. Oblé plochy klenbové medailonem a bordúrami ohraničené, vyplněny jsou světlobarevným, slohově komponovaným ornamentem románským na pozadí světle modrém. Menší pak plošky mezi medailonem a svorníkem vybývající užilo se ku zlatému nápisu z malty plasticky vystupujícímu, jímž udává se jméno světce v medailonu vyobrazeného.

Rádem tuto uvedeným vyzdobeny jsou veškeré čtyři čtverce klenby křížové; valená pak klenba nad kruchtou se pnoucí s medailonem sv. Cecilie ozdobena jest barvami podobnými, úpravou však odpovídá již více stěně kolmé, jejíž pokračováním vlastně jest.

Klenba okny bočními, chrisailem světlým s barevnou bordurou zasklenými, jakož i velikým oknem kulatým se strany průčelní dostatečně osvětlená, hraje celkem do tonu zlatého. Paprskové světla slunečního, ve zlatě všudy s mírou a moudře užitého, mnohonásobně se obrazy, provozují hru svou měnivou s takovou rozmanitostí, že dojem klenby s každého místa jinak se jeví a za různého osvětlení různě se mění. A právě na této rozmanité hře zlata v lomených plochách klenby zakládá se tajemná vnada polychromie. Polychromie bez zlata jest pokrm bez soli. Sůl pokrmu dodává chuti, zlato barvě propůjčuje lesku. Bez zlata jest polychromie chladná. Dlužno však se zlatem spořít jako se solí. Pokrm spoře posolený chutná, polychromie zlatem jen posolená se zamlouvá. Polychromie zlatem přesolená postrádá chuti i záživnosti. Jako se zlatem dlužno i s barvou, zejména modrou na klenbě opatrně si počínati. Hluboká barva modrá snižuje klenbu, ton jasný ji zvyšuje.

Na klenbě Karlínské užilo se barvy modré jen spoře a to jasné a jen po důkladných zkouškách. Ukázalo se, že volba byla šťastná. Vysoký chrám před polychromií nyní ještě vyšším býti se zdá.

Šťastně rozluštěná polychromie klenby dodává hlavního rázu celému kostelu. Veškerá ostatní malba jest již jen pouhou důsledností. Kolmé stěny kontrastují s klenbou. Stěny malovány jsou tudíž barvami opáčnými. Vrchní stěna, pod každou klenbou křížovou dvěma okny prolomená, poskytovala vhodné prostory pro postavy svatých patronů, pro něž konstruovala se nová arkáda odpovídající oknům. Postavy svatých patronů malovány jsou na čalounu zlatem protkávaným. Veškeré ostatní články konstruktivní podržely přirozenou barvu kamene. Polokulaté přípoje pilířů oživeny jsou však charakteristickým ornamentem slohu románského. Zlato v průvodu barev zde spoře užitých na kulatých člancích zvlášť výhodně působí. Díky ovínuty jsou spanilým pletivem ornamentu tak řídce vzhůru se vinoucího, že závojem tím konstrukce kamenná zřetelně prohlédá. Bohaté hlavice však jakožto nejvzácnější květy architektury bohatě se pozlatily, čímž krása slohu patrněji do očí bije.

Důležitost oblouku vítězného vyznačila se tím, že se mu dostalo barev od ostatních se lišících. Oblouk sám jest tmavočervený se zlatým nápisem: „Jdouce učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“, poukazujícím na apoštolskou činnost světců, jímž chrám zasvěcen jest; pilíře brány vítězné jsou světle zelené, vyplněné vzorkem zlatohnědým.

Podobnou samostatností stkví se protější stěna kruchtová, nádhernou balustradou ověncená, kde přirozený kámen pouze zlatem v hlavních čarách zřetelněji se vyznačil, stěna pak pokryta jest hnědožlutým čalounem zlatem protkávaným a přiměřenými bordurami obroubeným. S tympanonu skvostného portálu vyzírá »dobrý pastýř«. Trůní-li vysoko v klenbě apsidy nad hlavním oltářem Vykupitel ve slávě nebeské, obklopený sbory nebešťanů, zde na zemi mezi svými ovečkami dlí »dobrý pastýř« a nese na ramenou ovečku zbloudilou. A tak tá svatyně celé zjevení Boží ustavičně hlásá.

(Pokračování.)

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc září 1887.

Umělecký odbor Akademie křesťanské se letos, vybidnut jsa, ponejprv účastnil krajinské výstavy v Příboře na Moravě několika paramenty a bohoslužebnými nádobami, což jen tím umožněno bylo, že právě větší díl jubilejních darů sv. Otoi (zvláště Sv. Václavské záložny) hotov byl. Dle dopisu výstavního výboru byla Akademie křesťanská první cenou (zlatou medailí) vyznamenána.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy co jubilejní dary pro důst. Planský, Plzeňský, Č.-Brodský, Berounský, Chebský a Stříbrský vikariat, celý stříbrný, bohatě ozdobený, s emailovými obrázky: pro důst. duchovenstvo a ctěné farníky v Plzni, bohatě ozdobené: pro důst. farní duchovenstvo Pražské a pro ctěné farníky v Černém Kostelci, gotický: pro blahor. p. Ferdinand Taschka, velkostatkáře v Praze, pro blahor. p. Vojtěcha Bubeníka, rolníka v Doňově, pro dp. Otů Danielisa, administr. v Litomyšli a pro vdp. Václava Černého, děkana. — Pozlacení v ohni: ciboria: pro vdp. Jos. Kandlera, děkana ve Slaném, kalichů: pro dp. Jos. Trappa, faráře v Havlově a pro dp. Jana Dvořáka, faráře v Kostelním Vydří a pro sl. patronátní úřad v Č. Kamenici. — Patenky k nemocným: co jubilejní dary: pro dp. Šim. Bejvlu, faráře ve Víně, pro důst. farní duchovenstvo Pražské a stříbrné: pro slavný damský komitét v Praze. — Nádobky na sv. oleje: pro dp. Karla Kaštyla, faráře ve Veselí na Moravě, pro blahor. p. Václ. Žižku, stříbrníka v Praze a pro důst. farní duchovenstvo Pražské co jubilejní dar. — Pacifikal co jubilejní dar: pro důst. farní duchovenstvo Pražské. — Lampa oltářní: pro důst. farní úřad v Mukařově. — Kaditelnice: pro důst. farní duchovenstvo Pražské. — Kropenky s kropáčky: pro blahor. p. Václ. Žižku, stříbrníka v Praze a pro důst. farní duchovenstvo Pražské co jubilejní dar. — Kropenka mramorová: pro sl. stavitelský úřad na Vorlíku. — Kropáček: pro dp. Václ. Polívku, faráře v Chotýšanech. — Svícny oltářní: pro blahor. p. Fr. Hirsche, pastře v Praze. — Mešní konvičky: pro dp. Ludv. Šprysla, faráře ve Hbitech a pro důst. farní úřad v Nechanicích, co jubilejní dary: pro důst. farní duchovenstvo Pražské a pro sl. Bělohorské bratrstvo v Praze.

Rozličné. Soška sv. Václava: pro dp. V. Körnera, faráře v Detroitu v Americe. — Misály: pro důst. farní úřad v Nechanicích. — Kanonické tabulky: pro vdp. Václ. Řičáka, děkana v Přesticích a pro dp. Fr. Krásu, faráře v Střemnici. — Pultíky pod mešní knihu: pro důst. dominikánský klášter v Olomouci a pro dp. Dr. Jos. Doubravu, vicerektora kn. arcib. semináře v Praze. — Harmonické zvonky: pro sl. obec Lidickou, pro důst. farní úřad v Mukařově, pro blahor. p. Václ. Žižku, stříbrníka v Praze a pro dp. Šim. Bejvlu, faráře ve Víně co jubilejní dar.

Paramenty. Kasule: bílá, bohatě zlatem vyšitá s P. Marií Staroboleslavskou co jubilejní dar: pro ctih. alumný kn. arcib. semináře

a českého kollegia v Římě; bílá, bohatě zlatem vyšitá: pro dp. Gust. Hevera, koop. v Rosicích u Brna; žluto-bílá: pro blahor. p. Ferd. Taschka, velkostatkáře v Praze; bílá: pro vysokor. paní baronku Dobřenskou v Praze; bílá co jubilejní dar: pro sl. damský komitét v Pláňanech; červená: pro dp. Otů Danielisa, administr. v Litomyšli a pro blahor. p. Mat. Kumpa, obchodníka v Praze. — Štoly: bohatě vyšité: pro dp. Karla Kaštyla, faráře ve Veselí na Moravě a pro blahor. paní hraběnku Schmiesing-Kerssenbrockovou v Lešanech, pro blahor. paní Marii Bendovou v Budějovicích; zlatem bohatě vyšité: pro dp. Dr. Ed. Knoblocha, faráře v Praze, pro blahor. sl. Vileminu Gautschovou, učitelku ve Vltavotýně, pro J. kníž. Milost Nejdůst. pana arcibiskupa hraběte Fr. Schönborna v Praze, pro dp. Jos. Bergmanna, křižovníka v Karlových Varech a pro sl. Mariánský spolek v Praze co jubilejní dar. — Pláštíky na ciborium co jubilejní dary: pro dp. Václ. Honejska, faráře v Kojeticích a pro Stříbrský vikariát; pro dp. Fr. Trnku, faráře v Piňovicích. — Bursy k nemocným co jubilejní dary: pro dp. Václ. Honejska, faráře v Kojeticích, pro dp. Šim. Bejvlu, faráře ve Víně a pro důst. farní duchovenstvo Pražské. — Korouhve: pro důst. úřad v Předměstích. — Stuhý k praporu: pro blahor. paní Natalii Eichmannovou v Praze. — Birety: pro vdp. Ant. Henke, děkana v Hrádku, pro dp. Václ. Polívku, faráře v Chotýšanech a pro důst. farní úřad v Předměstích. — Komže pro kostelníka a ministranty: pro dp. Jana Kutíše, faráře na Křivoklátě.

Prádlo kostelní. 12 purifikatorií co jubilejní dar: pro důst. Vojt. Laurera, faráře v Úherci; — 3 cingula: pro důst. farní úřad v Karlíně. — Alba cingulum a humerale: pro dp. Otů Danielisa, administr. v Litomyšli. — 4 cingula: pro dp. Jana Kubičku, faráře v Ptení na Moravě. — Alba, cingulum a humerale: pro důst. farní úřad v Úhonicích. — Rochetu: pro vp. Cyr. Navrátila, koop. v Mor. Budějovicích.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalich: vp. Al. Hlavinka, kaplan v Kučerově na Moravě. — Pozlacení v ohni dvou kalichů a ciboria: dp. Ant. Seidl, farář v Doubici; kalicha: vdp. Václav Kunz, děkan v Toužimi. — Kaditelnice dle zvláštního výkresu: dp. Fr. Krása, farář v Střemnici. — Kropáček stříbrný: dp. Jan Kubiček, farář v Ptení na Moravě.

Paramenty. Kasuli červenou skvostnou: vp. Ant. Vévoda, koop. v Lipolci na Moravě a dp. Ant. Seidel, farář v Doubici. — Pluvialy: dp. Ant. Seidel, farář v Doubici. — Antependium: dp. Leop. Derka, farář v Miloticích na Moravě. — Polštář oltářní: pro dp. Leop. Derka, faráře v Miloticích na Moravě.

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 10.

V Praze, dne 30. října 1887.

Ročník XIII.

OBSAH: Výstava darů jubilejních Pražské arcidiecése, věnovaných Jeho Svatosti papeži Lvu XIII. (Dokončení.) — Farní kostel sv. Mikuláše biskupa v Němčicích. — Zprávy o bývalých plebáních a jich osadách na bývalém panství Chudenickém: Habřina u Smiřic. — Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně. (Pokračování.) — Různé zprávy. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda.

Výstava darů jubilejních Pražské arcidiecése věnovaných Jeho Svatosti papeži Lvu XIII.

Píše F. J. Lehner. (Dokončení.)

První skupenina darů jubilejních doplněna byla posléze darem dědictví Svato-Prokopského, v posledních dnech dodatečně do výstavy dodaným. Jest to náprsní kříž se zlatým řetězem a dřevěné pedum stříbrem montované dle nákresu architekta Barvitia s figurkami Madonny, sv. Prokopa a sv. archandělů Michaela, Rafaela a Gabriela, řezbářem Veselým vyvedenými.

Neméně bohatá byla druhá skupenina — paramenta, z nichž zvlášť vynikaly kasule s figurálním vyšíváním, zejména kasule bílá s obrazy sv. Jana Nep. a Marie Panny Svatohorské (dar katolicko-politické jednoty), kasule bílá s Rodičkou Boží Staro-Boleslavskou (dar kníž. arcib. semináře pražského), kasule červená s obrazy sv. Petra a Pavla (dar kollegiální kapitoly Vyšehradské), kasule bílá s Dobrým Pastýřem a Bl. Marií Pannou (dar Akademie křesťanské). Kasule s palliovými kříži ornamentálně vyšívány věnovali: rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou (5 kasulí všech barev církevních), Svato-Václavská záložna (5 kasulí všech barev církevních), jubilejní výbor dam (3 kasule), komité dam

v Plaňanech, seminář Králové-Hradecký, paní baronka Schäferová, vikariát Křivoklátský, P. J. Votka, vikariát Černo-Kostelecký, farní osada Tepelská, město Brandýs nad Labem, vikariát Roudnický, školské sestry v Praze, vikariát Mnichovický, seminář Litoměřický a Milosrdné sestry v Praze. Pluviály: Záložna svato-Václavská, katolická beseda v Praze, sestry sv. Kříže v Chebu, farní osada Chotěšovská; — vela: výbor dam (3 vela), osada Lidická, paní správcová v Louňovicích, ústav hluchoněmých v Praze, klášter Voršílek v Praze, paní baronka Schäferová, záložna Svato-Václavská; — plástiky na ciborium: farní osada Kojetická, výbor dam (4), osada Družecká, Anglické panny, město Brandýs n. L., vikariát Novostražecký; — bursy: záložna Svato-Václavská, paní Františka Barvitiusevová, osada Hostivická, osada Kojetická, osada Libocká. Až na nepatrné výjimky byly veškeré paramenty zhotoveny v paramentním ústavu Akademie křesťanské, odpovídající předpisům liturgickým i vkusu církevnímu.

Nejčetnější bylo třetí oddělení — prádla kostelního. Jubilejní výbor dam

odvedl: 147 alb, 108 superpelliceí, 40 rochet, 288 humeralií, 296 korporalií, 292 pall, 372 purifikatorií, 312 ručníků, 144 cingulí, 151 vyšíváných prostěradel na oltáře s krajkami, 288 plachet oltářních, 10 antipendií, 12 příkrývek na oltáře. Různé pak předměty prádla kostelního věnovaly: osada Stolmiřská, Břevnovská, Svatopolská, Slapská, Poříčanská, Česko-Brodská, Přistoupimská, dvě paní osady Slanské, klášter Alžbětinek v Praze, klášter chudých služebnic v Praze, výbor dam Hořovických, dcery ředitelovy v Pláňanech, osada Vitická, Šarecká, Chýšská, jednota sv. Ludmily v Praze, Albert Lauser, farář v Uherci, osada Vosovská, Uhřecká, děkanství Kolínské, osada v Měděnci, dámy Pláňanské, osada Noutonická, paní Marie Hanzová v Chraštanech, paní Marie Jirasová v Ořechu, osada Rokycanská, Dobřanská,

kongregace dítek Mariánských, ženský výrobní spolek v Praze, záložna Sv.-Václavská, spolek paní Marie-Anežky. Chtěl-li kdo prohlédnouti si byť i dosti zběžně všeliké druhy zručné dovedností rukou ženských, vyšívání, krajek a p., bylo mu několikrát navštívit výstavu velepoučnou a přeutěšenou, kde zbožné pohlaví nahromadilo tolik spanilomyslných darů svědčících, s jakou láskou a vroucností lze k náměstku Kristovu. Na těchto darech lpí nejněžnější láska, která vypučela, rozkvétla a dozrala na plodném keři víry skutkem se osvědčující.

Metropole Pražská bude na výstavě Vatikánské důstojně zastoupena. Vděčný národ klade hold vděku k nohám zakladatele kollegia českého v Římě, velkého papeže — Lva XIII.

Farní kostel sv. Mikuláše biskupa v Němčicích.

Napsal Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích.

Pět čtvrtí hodiny od Netolic rozkládá se na silnici k Budějovicům vedoucí farní vesnice Němčice. Chloubou této obce jest starobylý farní chrám Páně, původně ve středověku sv. Václavu, ale za dob našich sv. Mikuláši, biskupu myrenskému, zasvěcený. Kdy svatyně tato a zdejší plebanie povstaly, nesnadno udati lze, ale sama budova kostelní dávnou dobu prozrazuje. Prvním nám známým plebánem byl zde kněz Mikuláš, po jehož úmrtí r. 1360 dostalo se obročí zdejšího knězi Svatoslavu, sem od farářů chelčického a skočického (de Skuczicz) uvedenému. Právo podací náleželo tehdaž bratřím Petru a Joštovi z Rožmberka, Svatoslav co farář němčický představil r. 1362 sousední osadě strčické nového faráře Kuncmana, kterýžto poslední, spravovav do toho času faru v Buděticích, tutéž sobě byl zaměnil s knězem Mikulášem, plebánem strčickým, jak byli k tomu souhlas: svůj dali opat a celý konvent kláštera ve Vyšším Brodě s jedné a bratři Jan i Bušek z Velhartic, Břeněk (Wrenco) i Půta, bratři ze Švihova, jakož i bratři Bohuslav a Svojše z Budětic, všichni se strany druhé. R. 1373 dosadili bratři Petr, Oldřich a Jošt z Rožmberka kněze Jana z Němčic za faráře do Dolního Bukovska, které smrtí Henzlina se uprázdnilo. Avšak brzy na to shledáváme se v Němčicích také se dvěma kaplany. Neboť když byl

roku 1378 kaplan Jan zemřel, jmenuje sem rytíř Oneš z Vhlav za jeho nástupce Bartoloměje z Němčic. Tehdaž byl asi plebánem kněz Blažek. Nemusel ale Bartoloměj v Němčicích pobýti dlouho, neboť brzy na to potkáváme se s kněžími jinými. R. 1389 žádal farář krumlovský Hostislav, jsa zároveň děkanem důdlebským u arcibiskupa Jana z Jenštejna, kterak on a vlastní bratr jeho panoše Ondřej z Blska (Bylsk) úrok a plat dvanácte a půl kopy grošů pražských na lidech ve vsích Březi (Brzezy), Temelině (Tomelyn) a Křtenově uloženy, a jim oběma co bratřím dědičně patřící, z jistých příčin by rádi zaměnili s ctihodnými kněžími Křížem (Crux) a Otíkem, trvalými kaplany při farním kostele němčickém, za stejně obnášející roční plat dvanácte a půl kopy grošů jmenovaným kaplanům příslušící a na lidech ve vsi Vítkově vězíci, a to z důvodu toho, an plat posledním náležející hraničil by se zbožím obou bratří. Záležitost ta odevzdána arcibiskupem knězi Simonovi, děkanu bechyňskému, toho času faráři na Velké Horce (Horka Major, nynější to Bílá Hůrka), k bedlivému vyšetření, aby snad záměnou touto nebyli dotčení kaplané poškození v obročí svém, a spolu měl býti souhlas Kříže i Otíka v pádu příznivém vyžádán. I shledáno, že záměna ta spíše pro kaplany bude užitečnou a dobrou, a an i mimo dotčené kněze rytíř

Oneš z Vhlav co zakladatel obého tohoto zdejšího kaplanství k tomu konečně přivolil, arcibiskup záměnu dotčenou v skutku pak potvrdil. R. 1390 zemřel farář Blažek. Za jeho nástupce jmenoval rytíř Jan, řečený Hrůza (Hrůza) z Vhlav pana Chvala, nejspíše to syna Markvarda z Újezda. Chval uveden do Němčic od faráře pištinského Prkoše.

Velkým dobrodincům zdejšího kostela rytířům z Vhlav, nebylo na tom dosti, že mimo plebána již dva kaplani zde byli nadáni, chtěli mít i třetího a proto zřízeno za souhlasu faráře Chvala r. 1393 při farním kostele sv. Václava v Němčicích třetí kaplanství a toto úrokem 6 kop a 15 grošův opatřeno od Jana Hrůzy z Vhlav, jakož i od Přecha z Čestic, jak k rozmnožení cti a slávy Boží, tak i ku prospěchu duší obou zakladatelův, jich rodičů, předků a všech věrných zemřelých, a hned za prvního uživatele dotčeného kaplanství (beneficium ecclesiasticum) jmenován kněz Mikuláš z Mnichovic. Z té příčiny věnovali oba uvedení páni půl lánů polí, kterážto pole na třech stranách se táhnou, jedna část jich jest v Řimpríně (in Rzympryn) podél pozemkův druhých kaplanů němčických, část druhá nad cestou, jež vede z Němčic do vsi Mahouše (Mahuss) a ta část slove »Na Wrbyczi«, a třetí díl pod touž cestou, dotýká se hranic mahoušských. Potom odezdali v téže vsi Němčicích dva lány, k zdejšímu dvoru příslušné, a ze dvou kusů se skládající, z nichž jeden lán jest pod cestou, po níž jde se z Němčic do Sedlovic (Sedleczwicz), a který prostírá se až k lukám Ondřeje a Květoně, obou z Němčic a kteréž louky známy jsou pod jménem »na vrbici«; druhý lán jest na blízku lesíka zvaného »hájek«, a konečně jeden lán lesa, který táhne se po obou stranách cesty, vedoucí ze vsi Chraštan (nyní Chraštanky) do Tupes, jemuž se říká na chraštanské hůrce (na chrass-tanczie horczie), a jenž také náleží ku vsi Němčicům. Z těch tří lánů 6 kop a 15 gr. pražských ročního platu má se vždy jmenovanému kaplanu a jeho nástupcům dvakráte do roka, a sice na sv. Jiří a na sv. Havla, odváděti. Za to tento bude povinen s ostatními dvěma kaplany, zde již před tím zřízenými, jisté mše svaté za pana Jana Hrůzu z Vhlav a pana Přecha z Čestic, jich předky a jiné dobrodince sloužit a to takto: každého týdne v neděli ráno bude zpívati první mši zádušní (sub nota), v pondělí podobně, ve středu buď zpívanou aneb tichou, v sobotu pak slavnou zpívanou ku cti Panny Marie; v ostatních dnech budíž

mu svobodno služby Boží vykonávati dle svého. Pakli by ale některé mše svaté opomenul, ztratíž z platu svého vždy po jednom groši a ten případni kostelu. Nadace tato uzavřena v Němčicích dne 15. ledna 1393 a potvrzena pečeti obou uvedených pánů, jakož i pečeti jich přátelů Jana, toho času faráře v Jistebnici a pana Bohuslava z Chelčic. Stvrzení dostalo se jí v Praze dne 14. února téhož roku, nové kaplanství prohlášeno za beneficium církevní a rektor čili kaplan zavázán o slavnostech Páně a Panny Marie v rochetě s plebánem při vesperách, mších a průvodech se vždy účastniti a jemu prokazovati úctu čili reverenci. Brzy na to téhož roku vzdal se kněz Kříž zdejšího svého kaplanství a na jeho místo jmenován od pana Jana Hrůzy kněz Ondřej, syn Frydlína z Písku, a uveden sem farářem z Pištína.

R. 1395 odešel plebán Chval za faráře do Chelčic, jichž se mu dostalo po smrti tamního faráře Jana podáním pánův Jana, faráře v Jistebnici, a bratra jeho Lva ze Strkova, Jana z Vhlav a Bohuslava z Chelčic. Na faru němčickou, takto uprázdněnou, dostal se ihned na to kněz Petr z Vhlav. R. 1404 dostalo se rytířem Vilémem z Poděhus zdejšímu kaplanu Otíkovi fary hoštické a za jeho nástupce dosadil do Němčic pan Jan Hrůza z Vhlav kněze Jana syna Bojka z Vhlav (Boyconis), jež uvedl v úřad pištinský farář. Tento Jan vzdal se již r. 1409 svého kaplanství a tu ustanovil Mikuláš Hrůza z Vhlav na jeho místo kněze Jana z Němčic. Ten uveden na své místo farářem ze sousedních Strčic. V tom čase měnilo se zde duchovenstvo často. Neboť když r. 1412 zemřel kněz Mikuláš, rektor čili kaplan při oltáři Panny Marie v zdejším kostele, uvádí též farář strčický hned na to nového oltářníka kněze Šebestiana, syna Těchoslava (Tyechoslai) z Jehnědna (de Gehniedno; ves Jehnědno, obyčejně Jehnědlo u lidu zvaná, jest v okolí Píseckém) sem za nástupce Mikulášova. Tehdy v sakristii němčické stával oltář sv. Jiří, na něž až podnes kamenná mensa tamže upomíná. K tomuto oltáři potvrdila r. 1414 na žádost bratří Mikuláše a Jana, obou Hrůzův z Vhlav, kteří při oltáři tom co patronové dotčenou kaplanku novým nadáním zlepšili, a jež za církevní obročí pak povýšena byla, arcibiskupská konsistoř kněze Šimona, jenž pak uveden farářem z Dubného ve svůj úřad. Mimo uvedené již oltáře Panny Marie a sv. Jiří stával v němčickém kostele také oltář sv. Voršily a jiných svatých pannen, a také tento měl své kněze, z nichž

prvním, nám známým, byl Jan. Po jeho smrti jmenoval v březnu r. 1414 rytíř Jan Hruza z Vhlav co patron tohoto oltáře k témuž kněze Petra, syna to Mikuláše z Němčic. Než Petr brzy zemřel a již v listopadu téhož roku uvádí farář strčický na jeho místo kněze Martina z Radče (Radzcie). Kněz Martin jestit posledním zdejším duchovním, o němž dočítáme se v starých památkách.

Jakých osudův zakusil kostel v dobách husitských, kým byl spravován a obsluhován, to vše zakryto jest tmavou rouškou. To toliko známo, že pozděje náležel skoro po 172 let co filiální dílem k farnímu kostelu pištinskému, dílem k netolickému, takže dotčení farářové v Němčicích vždy třetí neděli služby Boží konávali. V dobách pobělohorských náležel hrad Hluboká hraběti Františku Marradasovi de Salent, zboží netolické ale knížeti Janu Oldřichovi z Eggenberka. I vypukla rozepře ohledně vykonávání práva patronátního při kostele němčickém mezi uvedeným hrabětem a mezi nezletilými dědici zesnulého knížete, na Krumlově sídlícími. První dovozoval, že kostel němčický po dobu skoro sto let filiálním farního pištinského chrámu jest, naproti tomu tvrdil ve jmenu sirotkův Eggenberských tehdejší regent jejich statkův Theodorik z Germensheimbu, že kostel nikterak k Pištinu, nýbrž k Netolicům patřil od dob nepamětných. Proto-k urovnání pře této usneshl se tehdejší arcibiskup hrabě Arnošt Harrach a jeho radové v Praze dne 24. ledna 1652 na tom, že dotčené právo podací od toho času konáno býti má střídavě, jednou hrabětem a jeho dědici a podruhé knížaty z Eggenberka. A tak zůstala osada němčická filiální buď od Netolic, buď zase od Pištína, což trvalo až do r. 1723.

Právě rok před tím zemřel Václav Antonín Gruber, osobní děkan a farář netolický a spolu i němčický, a tu skutečně šlechtyný kníže Adam ze Schwarzenberka to, po čemž příslušníci kostela němčického tak dlouho marně byli práhli, zřídív v Němčicích opět novou faru.

Věrný opis zakladační listiny nalézá se hned z předu v pamětné knize němčické, která založena byla r. 1736 farářem Matějem Fr. Aignerem. Za souhlasu arcibiskupa hraběte Ferdinanda z Künburgu povýšen tehdaž r. 1723 kostel sv. Mikuláše ve vsi Němčicích, k panství netolickému příslušící, k rozmnožení cti a slávy Boží za chrám farní, zvláštní samostatná fara při něm zřízena a to za těchto podmínek:

1. Jelikož od pradávných časů k tomuto kostelu patřily vsi Němčice a Chraštanky z panství netolického, Vyhlavy (původně Vhlavy) a Tupesy z panství hlubockého, a ves Selc z panství libějického, tak i nyní ty samé se k němu přidělují.

2. Pro faráře zřídí se nový pohodlný byt.

3. Farář ten bude míti následující příjmy: letník z Němčic 1 zl. 5 kr., z Malých Chrašťan čili Chrašťanek 47 kr., z Tupes 1 zl. 1 kr., z Vyhlav 1 zl. 6½ kr. a ze Selce 42 kr. Tento letník skládali, jak v pamětné knize na jiné straně obšírně poznamenáno, ve všech obcích jednotliví sousedé dohromady, pouze v Selci dáván z peněz obecných. Ohledně desátku takto ustanoveno: Uvedené vsi odváděly dosud pouze polovičku desátku, an služby Boží v kostele němčickém pouze vždy až třetí neděli bývaly odbývány dílem od netolického, dílem od pištinského faráře. Poněvadž nyní každonedělně i v každý svátek tyto konati se budou, budou obce odváděti desátek následovně: Němčice 12 džberů žita a tolikéž ovsu; Chraštanky 6 dž. a 2 v. žita, 8 dž. a 2 v. ovsu; Vyhlavy 14 dž. a 1 v. žita a tolikéž ovsu; Tupesy 10 dž., 3 v. a 2 m. žita a stejně ovsu. Polí bude patřiti sem okolo 71 korců na třech stranách farní obce, louky a zahrady dají 10 vozů sena a 2 vozy otavy; rybníky jsou dva, jeden větší, druhý menší. Štola, koleda, ofěry a prosby činí dle tříletého průřezu, jak zesnulý děkan netolický Gruber ve svém manuale byl zaznamenal, ročně 104 zl. 34 kr. a 4 trojníky; a stipendia mešní obnášeti mohou ročně okolo 50 zl. Aby ale farář němčický pohodlně mohl vyjíti, svoluje dále týž kníže Adam, aby každému budoucímu faráři němčickému dáváno bylo ročně 6 sudův piva z netolického (t. j. z nynějšího Petro-Dvorského) pivovaru úplně darmo, a 6 sudův dalších co přivarku, zač farář sypati má pšenici neb ječmen. A k důkazu své milosti určuje týž pán dále, že farář ročně dostane 24 sáhů dříví z panství netolického, které se mu vykáže, a jež on sám sobě zdělati dá.

4. A poněvadž právo patronátní při zdejším kostele střídavě vykonáváno bývalo od majitelů panství hlubockého a netolického a obě tato panství nyní knížeti Adamu patří, proto právo to na Netolice se přenáší, an statek poslední pivem a dřívím faráři uděleným obřízen bude.

Tato zakladační listina vyhotovena byla ve dvou exemplárech dne 30. ledna 1723 ve Vídni a opatřena pečeti knížete Adama

a dvou přítomných svědků Václava de Saltza a Ignáce Humberta Bechyně z Lažan. Prvním farářem stal se téhož roku Josef Schneltzer, přišed sem z Jinonic.

Ohledně desátku poznamenáno dále v památné knize, že týž vozili obyvatelé z uvedených vesnic sami do farního domu vždy při sv. Havle, jak se jim vždycky ohlašovalo, za to dostávali po odvedení ve farní pivo a chleba; ze vsi Selce neodváděno ničehož, an tam byli pouzí chalupníci.

Koledy dával každý, ať usedlý ať chalupník, po 3 kr., též kus lenu, a kdo nedal lenu, přidal ještě tolikéž peněz a trochu obilí. V postním čase dával usedlý čili sedlák 4 neb 3 vejce.

Železných krav počítalo se 11, z každé platilo se 4³/₄ kr., a byly tyto: v Němčicích 2, Chraštankách 3, Vyhlavech 2, Tupesích 2, Sedlovicích a Babicích po jedné.

Původní osada němčická obsahovala při svém znovuzřízení obce Němčice, Vyhlavy, Chraštanky, Tupesy a Selc. Při svém nastoupení napočítal farář Jan Flígl r. 1757 celkem 556 duší. Teprve později přibýly vesnice Mahouš, Sedlovice a Zvířetice, které do Netolic patřivaly a z nichž první dosud letník děkanu netolickému v částce 3 zl. 45 kr. odvádí, téhož vykoupiti opomenuvše.

Dne 16. května 1773 uzavřena v Netolicích písemná úmluva mezi tehdejším netolickým děkanem Karlem Palentínem a mezi farářem strčickým ohledně zaopatřování ve vsi Chvalovicích, a s farářem němčickým ohledně obcí Mahouše, Sedlovic a Zvířetic, a tu oba uvedení farářové z lásky křesťanské a co dobří sousedé svolili, že v pádu nouze obyvatelům těch vsí sv. křtem a sv. svátostmi umírajících posloužiti budou vždy hotovi. Listina, jimi podepsaná a zpečetěná, potvrzena na to konsistoří pražskou.

Od r. 1723 vystřídali se zde následující duchovní správcové:

Prvofarář Josef Schneltzer setrval zde do r. 1727, zemřel později v sousedním Pištině, velikých zásluh sobě tam získav. Jeho nástupce Václav Bayer zemřel v Němčicích dne 16. července 1728 a pohřben v kostele u stolic v rohu epištoly. Následoval Pavel Fabian, týž odešel r. 1734 do Modré Hůrky a měl po sobě Matěje Fr. Aignera, od něhož založena kniha zdejších pamětí. Potomní farář Jakub Volavka, rodem z Mirovic, řídil osadu

od r. 1739 a r. 1748 zde zesnul pochován v předsíni chrámové. Za něho obsadili r. 1742 Francouzové hrad hlubocký. I žádal francouzský generál Moravický, aby farář odvedl odtud na hrad 30 korců žita, tolikéž ovsu, tisíc otepí sena, tisíc otepí slámy, deset ovcí a dva voly, sousední farářové měli odvésti každý dvakráte tolik. A tu dokládá farář Volavka, že sv. Antonín Paduanský prostřednictvím tehdejšího vikáře prachatického Matěje Schulpacha, do jehož vikariatu fara němčická náležela, jej vytrhl z tohoto souzení, tak že jenom tři korce žita nucen byl složit; také královským stejně odvedl z ovsu. Šestým farářem byl Jan Kobos, Opatovičan, sedmým Václav Leveč, rodák sušický; ten nastoupil roku 1752 a vystřídán r. 1757 Janem Flíglem z Přelouče. Flígl začal z neznámých příčin r. 1759 psáti paměti zdejší na zvláštních listech, jichž celkem šest se čítá a v nichž i poslušnost farářů až na naše časy se vede. Listy ty vloženy do knihy pamětné. R. 1772 odešel tento duchovní do Ledenic a zde nastoupil Jan Polák, Černičan; týž stal se r. 1783 farářem v Lišově a do Němčic dosazen Jan Korbiš. Jeho nástupce Frant. Vaněk, z Bavorova rodič, spravoval osadu od r. 1788 do r. 1793, kdy vystřídán Vojtěchem Klimešem z Rožmitála. R. 1809 přišel Klatovan Jan Pubec. Za něho obnovena jest r. 1811 zdejší škola, světnice školní, malý pokojík pro učitele, komora a stodůlka od základů nově vystavěny. Potomní farář Jan Suchomel, rodák blatenský, nastoupil r. 1819 a zemřel zde r. 1824. Jeho nástupce Václav Straberger z poblížkých Netolic zaměnil sobě r. 1834 zdejší faru s Ignacem Meinhardem, toho času farářem v Lomnici. Farář Meinhard, pocházející ze Bzi, vyjednával s úřady příslušnými o zbudování nového farního obydlí v Němčicích, zemřel zde r. 1851 a jeho nástupcem stal se Josef Bican; za něho fara nynější vystavěna, on sám r. 1860 povýšen za faráře do Bavorova. Následující farář Jan Šebelle prodlel zde do r. 1865, toho roku odešel do Suchdola, a po něm nastoupil Václav Peške. Týž zemřel zde r. 1876 a také jeho nástupce Jan Lešetický, Netoličan, brzy po něm na věčnost r. 1883 následoval. Oba odpočívají na zdejší hřbitově při jižní zdi presbytáře. Nynějším duchovním správcem jest Matouš Ledvina, rodák milavečský. Nynějším farářem (Pokračování.)
zemřel od r. 1897. Antonín Trnka, Netoličan

Zprávy o býv. plebáníích a jich osadách na bývalém panství Chudenickém.

8. Bývalá plebánie v Habříně u Smiřic.

Píše *Jos. Nechvíle*, farář v Dašicích.

Habřina, vesnice 1½ hod. cesty jihozáp. od Jaroměře vzdálená, měla dříve filiální chrám P. Panny Marie k faře v Chlumku patřící, ale později vlastním plebánem opatřený. R. 1357 změnil si plebán Jan v Habříně místo s Martinem, plebánem z Ůbislavic s povolením patronů Kunaty z Habřiny a Čenka z Hustiřan (Lib. I. Conf. F., 131). Martin plebán † r. 1371, na to téhož leta dosadil Čeněk z Hustiřan k tomu kostelu Jiříka Klerika ze Sendražic (Lib. II. Confirm. E. X.). Jiří ale změnil si r. 1376 místo s Janem plebánem v Hoříčkách s povolením Čenka z Hustiřan (Emler, Lib. III. et IV. Conf. pg. 49). Jan plebán zemřel r. 1384, na to Bavor panoš z Habřiny dosadil k tomu kostelu za plebána Mikuláše Wenera. (Tamtéž pg. 197.) Ještě r. 1407 uváděl plebán v Habříně plebána v Holohlavech (Emler Lib. VI. Conf. pg. 215). Plebánie ta platila papežského desátku rozdílne 5, 4, 8 gr. (Tomek Rejstříky str. 917). Později stal se kostel ten filiálním od Holohlav a byl, an obec Habřina na 2 ko-

stely v Habříně a na Chlomku náklad nésti nemohla, na začátku 18. století zbořen.

Nedaleko od té vsi jsou ještě znalé zbytky někdejší příkopem ohražené tvrze pánů z Habřiny z rodu pánů z Hustiřan. Na druhém pak blízkém návrší lesem porostlém, které jmenuje lid na hradě, stávala prý druhá tvrz. Z rodu pánů z Habřiny byli svrchu uvedeni: Kunat (Kuneš), Bavor a Čeněk z Habřiny. R. 1404 žil z toho rodu ještě Petr z Habřiny, který založil kaplanství u kostela sv. Václava na Chlomku r. 1411 a věnoval na to na Zderaze vsi jistý plat, 5 prutů polí, luka, lesů ku konci Habřiny (Lib. erect. IX., K, 7.) Tvrz ta zpustla na začátku 15. stol. a patřila ves Habřina ke statku Neznášovu v ruce Bavora z Hustiřan kolem r. 1494. Při dělení jeho synů dostal Habřinu Aleš Rodovský z Hustiřan, který asi r. 1533 prodal ves Habřinu s kostelem na Chloumku Mikuláši Trčkovi z Lípy za 850 kop gr. čes. (D. Z. U. B. II.) a tak ta osada byla přivtělena ku panství Smiřickému a při něm též ostala.

Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně.

Píše *F. J. Lehner*. (Pokračování.)

Soustava polychromie hlavní lodi s přirozenou důsledností stanovila způsob, jakým obě lodi boční malovati dlužno. Souzvuk akordu v nich musí doznívati. Je-li loď hlavní nádherná, nesmí ozdoba bočních lodí býti chudobná. Dojem, jaký loď boční plodí, má vstupujícímu býti přípravou a předmluvou řeči, kterou loď hlavní káže.

A výsledku toho plnou měrou docílilo se. Je-li klenba lodí hlavní vyznamenána malbou figurální, klenba lodí bočních ozdobena jest pouhou malbou ornamentální, ale tak, že dojemem celkovým odpovídá výzdobě klenby hlavní, doplňujíc obraz nádhery sourodné. Každý čtverec klenbový obrouben jest širokou bordurou, temnými barvami a zlatem patričně vyznačenou. Svorníky a konce žeber v něm se sbíhající jsou bohatě vyzdobeny a obklopeny velkým čtverlístem, jehož pole vyplněna jsou stylistickým or-

namentem barevným na modrém pozadí, zbývající pak rohy polí klenbových posety jsou zlatými hvězdami na zelené půdě. Žebra, pasy, hlavice a přípory pilířů neuchylují se od výzdoby těchže článků konstruktivních v lodi hlavní.

Okna bočních stěn obehnaná jsou skvostnými obrubami, které ve spojení se žlábkou ostění profilovaného modře a tmavočerveně vyznačenými tvoří barevné rámce figurálních obrazů ve skle malovaných, čímž okna malovaná pojmuta jsou v soustavu polychromie, jsouce podstatnou a nejskvělejší částkou její, tak že polychromii bez malovaných oken si ani mysliti nelze. Že tvrzení toto na pravdě se zakládá, lze přesvědčiti se v chrámu samém, obrátíme-li se od strany malovanými okny opatřené ke straně protější, jejíž okna dosud dodána nebyla. Rozdil ten přímo překvapuje a pře-

svědčuje i nezasvěcence o nutnosti oken malovaných.

Na stěně pod okny rozprostírá se koberec zlatem hustě protkávaný, jehož lesk

dobře svědčí nejspodnějším stěnám svatyně, kde každý bod a každá čárka zřetelně se odráží. Trnoží barevný akkord zakončujícím dostalo se tonu tmavočerveného.

Freskové malby † Petra Meixnera, obě oltářní stěny pokrývající, polychromním zarámováním valně získaly a jest pouze želeť toho, že barvy obrazů nástěnných rok od

roku víc a více blednou, jako se děje s obrazy jeho nástěnnými na volšanském hřbitově, v kapli sv. Kříže a j. Zvolný sice, ale stálý zánik pochybenou technikou za-

viněný nelze bohužel! zastavití ničím a nikým, čehož tím více želeť jest, že zejména cyklus Svato-Václavský jest nejlepší práci ušlechtilého a předčasně zesnulého umělce vlasteneckého. Že vůči hledě zanikající a neuprosné zkáze vstříc krácející obraz nemohl býti normou výzdoby polychromní, která zahrnovati bude velkolepý cyklus biblický a historický, rozumnému netřeba dokládati se.

Oltáři Mariánskému v levé lodi boční se

sedmero výjevy ze života Rodičky Páně odpovídá v protějším tympanonu nad vchodem bočním poprsí Marie Panny Staro-Boleslavské, oltáři pak Svato-Václavskému v pravé lodi odpovídá v tympanonu sv. Josef s Ježíškem. S křesťanem svatyni Cyrillo-Metodějskou opouštějícím loučí se tudy na rozchodu rodina Páně, rodinám osadníků za vzor sloužící a požehnání i pokoj do příbytků jejich přinášející.

(Pokračování.)

Různé zprávy.

Obětovný a pilný spolupracovník »Methoda« záhy a neočekávaně se rozžehnal se světem. Zemřel v proudu a rozkvětu plodné činnosti své umělecké. Byl vzácným znatelem památníků našich archaeologických a výtečným kresličem. Pro »Methoda« chystal právě nákresy jedné skupeniny památníků románských, když smrt vzorného pracovníka do hrobu sklátila. Nákresy architektonických památníků na technické výstavě v Praze počteny jsou právě diplomem jednoty architektů a inženýrů království Českého, vyznamenání však uděleno jest — zesnulému.

Jiří Zach narodil se ve Vysokém Mýtě dne 24. dubna 1830. Otec jeho, dovedný řezbář, vznítit k výtvarnému umění již záhy v nadaném hochu lásku, kterou zvětšil po celý život zejména se vyznamenával. Odbyv školy přípravné v Hoře Kutné, studoval v Praze na polytechnice s výtečným prospěchem a stal se asistentem profesora Skuherského, napotom učitelem na reálných školách v Lokti, r. 1860 profesorem, r. 1865 říditelem na reálných školách v Hoře Kutné. Mnozí vynikající architekti a stavitelé čeští jsou jeho žáky. Zvětšil sám též v oboru architektury a stavitelství velmi byl činným, přihlížeje zejména znaleckým okem a s láskou k obnovení památek staročeského umění stavitelského, jak nám o tom velmi zdařilé plány na obnovení chrámu sv. Barbory, kamenné kašny, radnice, Vlaského dvoru a jiných mnohých středověkých staveb v Hoře Kutné důkazů podávají. Též mnohé stavby moderní v ušlechtilém slohu staré gotiky byly od něho navrženy a provedeny, z nichž zejména stavbu vzorné nemocnice kutnohorské uvádíme. Vůbec bylo zamilovanou činností zvětšilého vyhledávati památky archaeologické a chrániti je před zkázou. Tak byly jeho přičiněním i mimo Horu Kutnou mnohé památky staročeského umění budoucím věkům zachovány, z nichž uvádíme toliko starobylý kostelík v Lochách, dle jeho návrhu nyní opravený.

Důkladné studie své o starém umění českém uveřejňoval buď ve zprávách výročních ústavu vyšších škol reálných v Hoře Kutné (na př. o chrámu sv. Barbory), buď v »Památkách archaeologických«, v »Methodu« nebo ve zprávách c. k. ústřední komise pro zachování památek (o Vlaském dvoře). Mimo tuto blahodárnou činnost působil zvětšilý i výborně mezi lidem, zejména bylo snahou jeho probuditi snažení po dokonalosti výrobků řemeslných našich řemeslníků. V tom směru napsal řadu velmi poučných článků v Procházkově »Vesně«, v »Poučných listech« jakož i v jiných časopisech. Trvalou památkou městu Hoře Kutné zvětšilého ředitele jest bez odporu státní kreslířská a pokračovací řemeslnická škola, které jsou ovocem jeho úsilí a jeho přičinění. — Působil tedy zemřelý nejen jako učitel mládeže, nýbrž jako učitel svých spoluobčanů a činnost tato bude zajisté povždy věčně uznávána.

Zpráva archaeologického sboru »Vocela« v Kutné Hoře a okolí za rok 1886.

Pohlížíme-li na poslední právě minulý rok, nemůžeme jinak než s potěšením zaznamenati úspěšnou práci v záchraně velechrámu našeho sv. Barbory, na němž vykonán veliký kus práce opravné obnovou dvou opěrácích pilířů s oblouky a mezi nimi nalézájící se galerie.

K opravným pracím vykonaným v stavební periodě r. 1884 při opěrných pilířích a obloucích č. VIII. a IX. na straně jižní vysokého kůru nákladem 16,261 zl. 40 kr. a v stavební periodě r. 1885 při opěrných pilířích a obloucích č. III. a IV. téhož kůru nákladem 12,239 zl. 37 kr. řadí se důstojně veškeré práce vykonané v stavební periodě r. 1886 při opěrných pilířích a obloucích č. V., VI. a VII. vysokého kůru na straně východní.

Opěráky tyto v částech konstruktivních souvisící byly na sklonku r. 1885 nejen rozsáhlým lešením opatřeny, ale i práci započato. Práce za pohody časové postupovala tak, že do dne 22. měsíce listopadu 1885, kdy pro nastalé mrazy veškeré práce na chrámu byly zastaveny, provedeno: výměna obou oblouků travě č. V., svazek fial, svobodné fialy na čelní straně téhož

pilíře, chrlič a konečně vrchní oblouk středního pilíře č. VI. Řečený opěrák, monumentální to část, která druhdy svým architektonickým, ornamentálním a figurálním provedením pravý obdiv vzbuzovala, sklesla. Zub času ohlodal všechnu její krásu, nepřízniví věkové nepokoušely se o její zkázu marně. Ze vši dřívější nádhery zbyly jen trosky. Socha Kristova dávno již se byla sítíla a nahrazena sochou barokní, bezcennou a k nepoznání omšenu, svědci jeho života sv. evangelisté sochu obklopující zachovány tu jen ve fragmentech, rovněž tak i tři andělé nad Kristem se vznášející a znak kutnohorský v rozsáhlých rozměrech.

Ký div, že s velikou toužebností očekával správní výbor, jak vysoký sněm království Českého o žádosti jeho za subvenci 10.000 zl. pro rok 1886 rozhodne. A když k žádosti sborové, spravedlivé, slušné a od dané pečlivý strážce umění posvátného v památné schůzi své dne 9. ledna nejen přitakoval, ale i u vys. c. k. vlády o další subvenci se přimlouvati usnesl, aby dílo mistrovské zaskvělo se v původní své kráse, nastal ve sboru našem čilý ruch — obživla poněkud opět osiřelá kamenická huť, fragmenty částí figurálních nejpečlivěji snímány, bedlivě doplňovány, odlévány a dle odlišků co nejpilněji pracováno jak v sochařské dílně páně Čapkové v Praze, tak v naší huti kamenické.

Počátkem pak měsíce března 1886 započato opětně s pracemi na pilířích č. VI. a VII. a sice s výměnou chatrných součástí na pilíři č. VII., kdežto ke snášení a výměně určených dílů středního pilíře č. VI. v ose presbytáře se nalézajícího až ku konci května téhož roku bylo lze přikročiti. Tento bohatě nad jiné vyvinutý pilíř velice chatrný musil býti snesen až po onu výši, kde vrstva s konsolou pro sochu Kristovu se nalézá.

Počínajíc jmenovanou vrstvou musily veškeré části novými býti nahrazeny. Ze starého díla bylo lze upotřebiti toliko vrchního výběhu a sice hlavně osm malých fiálek korunu tvořících a velké fiály s růžicí křížovou.

Ze tří opěrných pilířů v roce 1886 rekonstruovaných poutá pozornost zvláště střední pilíř č. VI. (jehož nákres přiložen), který vysoko nad ostatní ční a bohatstvím ozdob ornamentálních a figurálních vyniká.

Z figurálních prací, sochařem Jindř. Čapkem z Prahy provedených, jmenovati dlužno předem obrovský znak staroslavného kr. hor. města Kutné Hory (2 m. dlouhý, 1,40 m. vysoký); sochu Kristovu v životní velikosti, dále symboly čtyř evangelistů a tři nad hlavou Kristovou se vznášející anděly, kteří ve vzdušné výši ku pilíři připevnění jsou.

Veškeré jmenované figurální práce mimo sochu Kristovu byly v naší kamenické huti provedeny.

Na jedné z vrstev pilíře č. VI. ve výši vrchního ochozu vytesán jest český nápis k restauraci chrámu se vztahující následujícího obsahu:

»Za slavného panování
císaře a krále českého
Františka Josefa I. byla
oprava presbytáře nákladem
říše, země, města Hory Kutné
a archaeol. sboru Vocela
v l. 1884—1888 provedena.
Dejž Bůh dlouhého trvání
svatyni této!«

Když obnova jmenovaných tří opěráků ukončena, předsevzata ihned oprava vrchní galerie v rozsahu pilířů č. IV., V., VI., VII., VIII., načež 6. listopadu 1886 veškeré práce stavební periony 1886 za Boží pomoci šťastně ukončeny a se snášením rozsáhlého lešení započato.

Celkový náklad za práce v roce 1886 provedené obnáší 24.054 zl. 68 kr.

Nejvzácnější část velechrámu upravena uplynulého roku tak, že s opravdovou radostí pohlíží každý umění milovný na vykonané dílo a přeje sobě z té duše, aby památka tato, jež mohutnými rozměry, rylostí slohovou jakož i lepostí tvarů řadí se k nejpřednějším chrámům v zemích koruny sv.-Václavské, umění a potomstvu zachována a od úplné zkázy zachráněna byla. A touha naše po úplné obnově z části splněna bude již rokem příštím (1888), kdy obnovou dvou dvojnásobných pilířů č. I. a II. na straně severní, co do vyzdobení dekorativního rovněž velice chatrných, dokonána bude oprava vysokého kůru našeho velechrámu, chlouby to Kutné Hory a perly země české.

Dozor na opravy prodloužením roku konal místodržitelský rada p. Ant. Brandner za přítomnosti architekta p. Josefa Mockra, jemuž svěřeno řízení artistické.

Povinné uznání a nejvroucnější díky buďtež slovnému architektu a staviteli dómu sv.-Vitského, Jos. Mockrovi, jenž artistické řízení vykonával se vzácnou bedlivostí, jakož i c. k. stavebnímu adjunktovi P. T. p. Ludvíku Lablerovi, který veškerou práci s řádkou dovedností vedl a o rychlé a důkladné obnovení našeho velechrámu pečoval.

Mimo řečené práce na opěrných pilířích č. V., VI. a VII. byla celá kružba při dvou emporních oknech v stavební periodě 1886 na zvláštní účet studijního fondu nákladem 2300 zl. provedena, jakož i klenba kaple Smíšků z Vrchoviště p. Adolfem Lieb-schrem dle páně Maixnerových nákresů nákladem 400 zl. řádně a slohově vymalována.

Aby pak v obnově fresek v ohledu uměleckém i archaeologickém vzácných, z XV. věku pocházejících, bylo lze pokračovati, obrátil se správní výbor dne 17. března t. r. k vysokému c. k. místodržitelství s pilnou žádostí, aby na regenerování maleb freskových v II. okružní kapli naší svatyně částku 1000 zl. věnovalo. Žádosti sboru vysoké c. k. místodržitelství výnosem ze dne 21. května b. r., č. 33.797, nevyhovělo a doložilo: »že ač obnovení vzácných, z XV. století pocházejících fresk žádoucí jest, pro tentokrát z té příčiny prováděti se nemůže, poněvadž veškeré

sřechy jmenovaných kaplí v stavu velmi nepříznivém se nacházejí.«

«Žádost ctěného výboru může býti teprve pak v úvahu vzata, až veškeré sřechy kaplí okružních náležitě rekonstruovány neb novými nahrazeny budou, o čemž již jednání zavedeno jest.»

Mezi tím, co oko umění milovné kochá se na části vysokého kůru již obnovené, postupuje v stavební periodě 1887 práce při dvojnásobných opěrných pilířích č. X. a XI. na straně jižní utěšeně. Práce na všech stranách mnohá. Zub času vykonal i zde dílo své v míře svrchované. Nejen část dekorativní ale i konstruktivní jest velice schátralá, tak že kusy opěracího oblouku jsou při téměř pilíři ze svého původního ložiska vysunuty a před sesutím toliko sponami železnými chráněny. Neméně vyniká opěrák č. X. dekorací figurální. Zdobila řečený opěrák v průčelí socha sv. Václava, stojící na bohatě vyzdobené konsoli, nad níž vypíná se ještě bohatší baldachyn překrásnou fialou zakončený. Spadlat v roce 1884 za počasí neklidnějšího. Budoucnosti zachována tím, že byla před sesutím věrně okreslena. Mimo sv. Václava zdobí řečený opěrák znak páně Smišků z Vrchovišť, — opěrák pak č. XI. velký znak, jež drží dva štítonošové s patřičným baldachynem. Práce, jež se v míře tak rozsáhlé podnikají, umožnil velkodušný dar vys. sněmu království Českého.

Vysoký sněm král. Českého povolil, jednáje o petici sl. archaeologického sboru »Vocela« v Kutné Hoře v příčině subvence na opravu chrámu sv. Barbory, roční příspěvek pro r. 1887 z fondu zemského 10,000 zl

Zároveň učinil vysoký sněm v téže záležitosti následující usnesení:

»Uvažuje, že resoluce týkající se opravy chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře, o níž se sněm ve schůzi dne 9. ledna 1886 usnesl, podnes se neprovedla; uvažuje, že stanovisko, jež vzhledem k této opravě c. k. vláda zaujala a v instrukci, aby se zachovala, nařídila, k tomu vede, že oprava ta prováděti se má způsobem, aby budova hmotně pouze co chrámová stavba byla zachována, při čemž zanedbává se vše, v čem právě umělecko-historická cena předmětu toho záleží a jemu významu stavitelské památky z nejznamenitějších v mocnářství dává;

uvažuje dále, že celá umělecká cena předmětu a význam jeho pro dějiny umění v říši již nyní naprosto zmařeny by byly pro všechny časy, kdyby sněm nebyl samovolně hmotné prostředky povolil, aby nebezpečí toto aspoň co do části v opravě se nacházející odvrátil;

uvažuje konečně, že při vši obětavosti sněmu přesahovalo by síly země, aby spojené s opravou takovou břemeno, jež jindy na se říše běže, na ni uvalil a že musil by sněm odpovědnost za zmaření této památky od sebe odmítnouti:

ukládá sněm výboru zemskému, aby opětně s c. k. vládou jednal, aby provedení opravy chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře ve smyslu sněmem pojmutém konala v poměru ku příspěvkům zemským.

O tom dáváme sl. archaeologickému sboru věděti s doložením, že vyplacení subvence diti se bude jak v minulém roce toliko postupem práce vykázané a že zároveň pod jedním c. k. místodržitelství žádáme, aby vzhledem k naléhavým usnesením slavného sněmu z roku 1886 a 1887 vhodná opatření k jich provedení co možná rychle učinilo a svého času nám sdělilo, co ve věci té se stalo, zejména zdali a jakou subvenci k řečenému účelu slavná c. k. vláda uděliti hodlá.»

Vysokému sněmu království Českého, pravému to mecenáši posvátného umění, jenž nejen toho dbá, aby s velechrámu našeho nebyla setřena cena umělecko-historická, ale i u vysoké c. k. vlády za jeho zachování se přimlouvá, nejvroucnější díky!

Správní výbor archaeologického sboru »Vocela« pečuje o další zachování velechrámu sv. Barbory, podal dne 2. února b. r. obšírnou, jednatelem zpracovanou petici vys. c. k. ministerstvu kultu a vyučování s pilnou prosbou, aby po obnově vysokého kůru u opravě neméně schátralé vysoké lodě se pokračovalo, v stabilitě své ohrožený chrám přičiněním bytí jednoduché facady na straně západní byl zabezpečen a k témuž účelu přiměřenou položku do státního rozpočtu na rok 1887 vložilo.

Zníť:

Vysoká říšská rado!

Ku chrámu sv. Barbory na Horách Kutných položen základ slavnými mistry Parléřské školy pražské v čtrnáctém století a stavba jeho v nynějším svém rozsahu r. 1548 dokončena. Největší čeští stavitelé: Hanuš, jenž stavěl Prašnou bránu v Praze, nejdůmyslnější mistr české gotiky Matyáš Rejsek a Beneš z Loun, jenž zbudoval Vladislavský sál na Pražském hradě, vystavěli tento pomník českého umění a šlechtné obětavosti kutnohorských vladyk. Tato velkolepá stavba, kteráž k nejvýznamnějším památkám v Rakousku vůbec náleží, utrpěla nedbalostí předešlých dob a živelním vlivem tolik, že by se v brzku v pouhou zajímavou zříceninu obrátila, kdyby na snažnou prosbu archaeologického sboru »Vocela« kutnohorského vysoká vláda a vysoký sněm zemský v Čechách se jí byly neujaly.

A vskutku byl chrám sv.-Barborský přes všechny nikterak nepatrný náklad, kteréhož k jeho zachování a pokud prostředky tomu dovolily, k odstranění patrných nedostatků stavebních ze státních podpor se užilo, ve stavu politování hodném. Na první pohled činí ovšem velebná svatyně mocný, ano ohromný dojem, avšak brzo spočine oko s politováním na kružbě oken, z větší části vylámané, na opěracích pilířích a obloucích neobyčejně porouchaných a sesutím hrozících, vidouc, bedlivěji-li stavbu pozoruje, že netoliko konstruktivní části její, nýbrž s nimi zároveň též četné,

krásné a ušlechtilé tvary práce kamenické a sochařské, jako na př. vimperky, chrlič, fialy, křížové růžice také značně utrpěly a že mech v četných trhlínách kamenů zedních bují.

Avšak i klenby pozbývají znenáhla opory a pevnosti a každým rokem množí se nová poškození.

Na doklad toho, co zde udáno, dovoluje si ve vší uctivosti podepsaný výbor archaeologického sboru »Vocela« uvést, že r. 1883 nejvyšší části dvou pilířů i s celým svazkem fial a v nejposlednějším čase nadživotní velikosti socha sv. Václava, jež stála na pilíři č. X., za povětrnosti zcela klidné a tiché byly spadly a že také s operací pilíře vysoké lodi neobyčejně porouchaný výběh fial pro nezbytné nebezpečí bylo odstraniti a z téže příčiny také v minulém roce u dvou operací oblouků na jihozápadní straně vysoké lodi, aby se nesesuly, bezpečná opatření z nouze se učinila.

Žádost vysokého sněmu českého a prosby archaeologického sboru »Vocela«, kteréž se od r. 1880 opakovaly, byly konečně vysokou vládou a vysokou radou říšskou vyslyšeny.

Vysokým výnosem c. k. ministeria kultu a vyučování ze dne 21. května 1881, čís. 14.271, vidělo se, přihlížejíc ke správě c. k. místodržitelství v Čechách, dané 1. října 1883, čís. 54.251, na základě předsevzatých vyšetření týkajících se chybných oblouků operací a pilířů na kostele sv.-Barborském v Kutné Hoře, v dorozumění s ústřední komisí pro výzkoumání a zachování umělých a historických památek, v příčině důrazné opravy tohoto všeobecně uznaného mistrovského díla gotického umění stavitelského, nejprve ustanoviti, aby se napřed a sice přibližně určilo, jakým nákladem dotčená oprava, pokud toho pevnost oné stavby vyžaduje, provésti by se dala.

Při tom bylo k tomu přihlížeti opravu, aby výlohy na stavbu se zmenšily, toliko na konstruktivní část, totiž na upravení operací oblouků a jejich pilířů obmeziti, dekorativní část však jen tam měla se obnoviti, kde jest bezprostředně spojena s prací kamenickou na operacích obloučích a pilířích; tedy od fial, růžic a křížů potud že se upustí, pokud u pilířů nevyhnutelné výměny kamenů nebo celých fial opatřených ornamentální okrasou při opravování se nestanou. Obnovení ostatních okras, které ovšem, je-li patřičné lešení jedenkrát zhotoveno, bylo by žádoucí a teprv tehdy by se provésti mohlo, jestliže by jinou cestou příplatky zemského výboru v Čechách anebo dobrovolně sebranými příspěvky potřebné peněžní prostředky se opatřily.

Na základě toho Jeho Excellence pan ministr kultu a vyučování ve své nejponiženější zprávě, podané Jeho c. k. apoštolskému Veličenstvu, čistě konstruktivní opravy stavební, totiž obnovu operací oblouků a pilířů jakož i ornamentiky navrhl, za kteréž práce, týkající se presbyteria, architekt Mockr výdaje na 50.000 přibližně počítá.

Nejvyšším rozhodnutím ze dne 20. října 1882 Jeho apoštolské Veličenstvo ráčil tuto navrženou, čistě

konstruktivní obnovu chrámu sv.-Barborského za úhrnečný náklad 50.000 zl., ježž překročiti se nepřipouštělo, milostivě povolit, z kterýchžto peněz 12.000 zl. jakožto první část do státního rozpočtu na rok 1883 bylo vřaděno, tytéž částky do rozpočtů pro rok 1884 a 1885, zbytek však 14.000 zl. na rok 1886 určen.

Když pak onen se správou vysokého c. k. místodržitelství ze dne 29. srpna 1883, číslo 52.834, předložený regulativ vysokým c. k. ministerstvem kultu a vyučování dne 26. října 1883, číslo 16.583, na základě předsevzatého vyšetření odborem pro vysoké stavby ve vysokém ministeriu záležitostí vnitřních schválen byl, nařídilo vysoké c. k. místodržitelství dne 5. listopadu 1883, čís. 78.481, technickému odboru při místodržitelství, aby práce hned započaly.

Příčinou výnosu tohoto slavným místodržitelstvem odborem technickým potřebné práce předběžné byly ihned na místě komisionálně opatřeny. Tato opatření vysokého c. k. místodržitelství, dnem 21. ledna 1884 číslo 88.996, vysokému ministeriu kultu a vyučování předložena v příčině započatých stavebních oprav na chrámu sv. Barbory byla na vědomí vzata a architektu p. Josefu Mockrovi artistické řízení, c. k. stavebnímu adjunktovi p. Ludvíku Lablerovi řízení stavby a dozor na místě samém svěřeny.

Před započatím vlastních prací restauračních na operacích číslo VIII. a IX. navrhla c. k. stavební inspekce dvojlešení se společným výtažným lešením, kteréž dnem 13. května 1884, čís. 25.219, vysokým c. k. místodržitelstvím schváleno bylo.

Archaeologický sbor »Vocela«, kterýž se o stavební opravu zvláště stará, mohl se nyní na lešení samém přesvědčiti, že by nepřiměřená, ano škodlivá byla obnova historické, umělecké a znamenité stavební památky, jakož jest chrám sv. Barbory na Horách Kutných, ve smyslu stavebního regulativu bez obnovení ornamentálních a figurálních součástí, jako fial, baldachýnů, nárožních lupen, zvětralých křížů náplňových atd., kteréžto věci, poněvadž upotřeбенé stavivo samo sebou dobré jakosti nebylo, na blízkou Kutné Hory bezpochybně za příčinou úspory se lá-malo, vlivem povětrnosti nejvíce trpěly. Kdyby pouze konstruktivní části vznešené monumentální stavby se opravily, musilo by právě to nejkrásnější a sice figurální a ornamentální kusy její na zmar přijíti. Kdyby se neobnovily, rozpadly by se a na nádherném chrámu zachovaly by se pouze masivní části. Aby se tedy obmyslená oprava bez zkrácení historicko-umělecké znamenitosti onoho předmětu mohla provést, obrátil se výbor archaeologického sboru »Vocela« s prosbou o subvenci k obci kutnohorské a k vysokému sněmu království Českého. Takýto stav věci přiměl obec kutnohorskou a sbor archaeologický k obětem. Obec kutnohorská povolila výhradně na opravu ornamentální okrasy při chrámu sv.-Barborském 1200 zl. ročně na dobu 5 let, archaeologický pak sbor 1000 zl. též na dobu 5 let.

Český sněm ustanovil k tomu opět a opět větší

příspěvky a sice: na rok 1884 3000 zl., na rok 1885 3000 zl., na rok 1886 10.000 zl., na rok 1887 navrhuje zemský opět subvenci 10.000 zl., avšak připojil také přání, aby vysoká vláda onen naznačený regulativ, týkající se této na státní útraty předsevzaté opravy, revisi podrobila a přiměřeně změnila.

Munificenci Jeho c. k. apoštolského Veličenstva jakož i obětivosti vysokého sněmu Českého, obce kutnohorské a sboru archaeologického »Vocela« děkovati jest, že možno bylo obnovy této staré památky se uchopiti.

Práce restaurační na chrámu sv. Barborském v stavební době r. 1884 vztahovaly se ke zbudování velkého lešení u operacích pilířů VIII. a IX. vysokého kůru, zazdění průchoďů triforií, podchycování opěrných pilířův a obnovování kamenného zdiva nad kvádrovými pasy na půdách nad kaplemi okružními, k výměně zdi z tesaných kamenů pod operacemi pilířů v krovni prostofe nad kaplemi, k opravení operacích pilířů č. VIII. a IX. a hořejší galerie mezi oběma řečenými pilíři.

Při kollaudaci dne 20. prosince 1884 předsevzaté bylo zjištěno, že všechny práce v tomto stavebním období velmi solidně, čistě a řádně dle plánů páně Mockrových provedeny byly.

Také na jisto postaveno, že při pracích těchto s největší možnou šetrností, anof užito i starých kusů napolo se hodících, se pokračovalo.

Výlohy na práce v této první stavební době vykonané a sice na práce zednické, tesařské, kamenické, sochařské jakož i na dodání modelů činí 16.261 zl. 40 kr., kterážto část byla kryta z dotace nejvyššími místy povolené 50.000 zl. částkou 10.733 zl. 57 kr., a z příspěvků sněmu zemského, obce kutnohorské a sboru archaeologického »Vocela« v části 5527 zl. 83 kr.

Když pak lešení od opěráků v této stavební době obnovených a sice č. VIII. a IX. odstraněno bylo a opět u opěráků č. III. a IV. vysokého kůru postaveno bylo, tu ve správě stavby při pracích restauračních ihned předsevzatých ve stavebním období r. 1885 na těchto posledních opěracích ve smyslu stavebního regulativu a jiných vysokých vynesení přísně se pokračovalo. Avšak brzy se ukázalo, že některé částky pilířů operacích oblouků, kteréž dle původního návrhu ponechatí se zamýšlelo, při důkladnějším ohledání s hlavního lešení předsevzatém pro nepředvídanou chatrnost zachovati se nedaly a k trvalosti

přihlížejíc zároveň sejmouti a novými nahraditi se musily. Podobně též i hoření galerie mezi těmito opěráky se nalézající bylo nutno pro přílišnou schátralost obnoviti.

Vysoké c. k. místodržitelství návrh stavební zprávy, aby práce zednické a tesařské ve vlastní správě se prováděly, schválilo, poněvadž dle zkušeností učiněných při takovémto vedení práce s oekonomického hlediště pro stavební fond značné výhody očekávati by se daly.

Při kollaudaci dne 20. července 1885 vykonané bylo ustanoveno, že restaurační práce na opěracích č. III. a IV. jako na předešlých správně a čistě dle plánů schválených byly provedeny a že kollaudator žádné příčiny k výtčám neměl.

Výlohy na práce zednické, tesařské, kamenické a sochařské jakož i na dodání modelů u opěráků č. III. a IV. obnášejí 12.239 zl. 44 kr. Dle účtu stavebního činí výlohy na účet dotace 50.000 zl. nejvyšším místem povolené a sice na práci zednickou, tesařskou, kamenickou a sochařskou u opěráků číslo III. a IV. 7010 zl. 97 kr. Práce z příspěvků vys. sněmu, obce kutnohorské a archaeologického sboru »Vocela« provedené a k dekorativní okrase se táhnoucí stály 5228 zl. 47 kr.

Zároveň vzato s uspokojením na vědomí, že příčinou převzetí prací ve vlastní správu náklad při opravě zvláště dvou opěracích pilířů čís. III. a IV. proti pilířům opěracím v roce předešlém opraveným číslo VIII. a IX. při stejné rozsáhlosti práce se zmenšil a sice asi o 450 zl. r. č.

(Dokončení příště.)

Příspěvky

na votivní obrazy v karlinském chrámu Páně k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přenešeno	1612 57
Nejmenovaná	2 —
Úhrnem	1614 57
Do 2000 schází 385 zl. 43 kr.	
Za další hojně příspěvky na veškeré obrazy votivní prosí	
redaktor.	

❧ Veškeré dřívější ročníky »Methoda« má na skladě redakce »Methoda« v Karlíně č. 234. ❧

»Method« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo II.

V Praze, dne 7. prosince 1887.

Ročník XIII.

OBSAH: Kollegiální chrám sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. — Archaeologické paralely. — Farní kostel sv. Mikuláše biskupa v Němčicích, (Pokračování.) — Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně. (Dokončení.) Různé zprávy. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc říjen a listopad 1887.

Kollegiální chrám sv. Petra a Pavla na Vyšehradě.

Píše F. J. Lehner.

Královské Praze přibyla nová památnost. Poutníka do hlavního města zavítavšího vábí nyní k sobě svatyně Vyšehradská příkladnou obětovností staroslavné kapitoly a nezapomenutelného probošta Václava Štulce zvelebená a oslavená. Kdo znal chrám Vyšehradský v dřívější úpravě, jakou jej doba baroku opatřila, a vstoupí tam nyní, zaplesá nad takovou proměnou. »Method« (roč. XI.) uveřejnil nákresy, vedle kterých architekt Josef Mocker chrám rekonstruovati a dokonati zamýšlel. Rekonstrukce jest již šťastně provedena a zbývá pouze, aby svatyně na západ prodloužila a průčelními věžmi opatřila se, což bohdá v druhé době stavební vykonáno bude. V první době stavební zbudovány jsou chor a sakristie od základů, klenba pak kuplovitá v hlavní lodi vyměněna jest křížovou klenbou gotickou. Za tou příčinou bylo třeba vyhnati od podlahy při pilířích po obou stranách hlavní lodi kamenné přípory, které ze slohových piedestálů vystupující svrchu ozdobeny jsou bohatými hlavicemi, z nichž kamenné pasy a žebra klenby křížové vyrůstají. Uvedenou soustavou vytvořena jest prostora rozměrů přetěšených, která uslechtilou jednoduchostí oku mile se zamlouvá. Odstraněním barokních oltářů od pilířů rytmus architektonický ničím nepřerušován a lodi boční původní klenbu zachovávši

s lodí hlavní souladně se pojí. K docílení dokonalé harmonie zbývá již pouze slohová úprava oken bočních.

Chrám zbudováním nového choru prodloužený a provedenou rekonstrukcí v původní stav svůj uvedený počal se pak i uvnitř slohově upravovati, jak toho vyžadovala jednak podstata architektonická, jednak i důstojnost svatyně kolegiální. Vnitřní úprava započata jest polychromií choru.

Architekt Josef Mocker představuje si chrám Vyšehradský co klenotnici svého druhu v Praze jedinou. S láskou, s jakou část stavební řídil, jal se prováděti též stránku dekorativní. Polychromie Vyšehradská rozeznává se podstatně od polychromie Karlínské nejen slohovým rázem ornamentálním, nýbrž také soustavou malby samé. Románský ornament na klenbových polích chrámu Karlínského malován jest světle na temnějším pozadí, gotický ornament na klenbě chrámu Vyšehradského malován jest barvami temnějšími na světlém pozadí. Pozadí klenby Karlínské jest modré, pozadí klenby Vyšehradské jest zlatožluté. Ve chrámu sv. Cyrilla a Methoda podržely články konstruktivní přirozenou barvu kamene, u sv. Petra a Pavla jsou i tyto články bohatě malovány. Tam obrovské rozměry

a veliké plochy vyžadovaly k docílení slavnostního klidu jisté umírněnosti a tvarů velkých, zde architektura gotická z drobnějších článků se skládající vyzývala přímo k větší nádhře a ke tvarům jemnějším. Jsou to vůbec dva zcela různé druhy polychromie, z nichž každý své vlastní vnady má a zajímavého poučení poskytuje tomu, kdo o polychromii poučen býti žádá. Veškerá ornamentální okrasa slouží však pouze za rám cyklu figurálního ve klenbě zobrazeného. Chor chrámu Vyšehradského skládá se z chorového závěrku pěti stranami osmistěnu zakončeného, k němuž přidružují se dvě pole pravidelnou klenbou křížovou zklenutá. Ve svorníku přímo nad hlavním oltářem, v němž veškerá žebra závěrku chorového se sbíhají, spatřujeme Beránka Božího, před ním pak v poli klenbovém tvář Vykupitelovu na rouchu Veroniky. Jest-li že beránek významně symbolisuje Krista Pána ve svatostánku oltáře v nejsvětější Svátosti sídlicího, roucha Veroniky poukazuje na umučení Páně a mešní oběť, která dole na oltáři se slaví. A proto na desíti polích závěrku chorového vyobrazeno jest kolem beránka deset andělů držících v rukou nástroje umučení Páně. Kde jest Syn, tam jest i matka a pěstoun Páně. V průvodu andělů spatřujeme tudy nejblahoslavenější Pannu a sv. Josefa na předních polích klenby střední, mezi nimi pak na prostorném poli klenbovém výjev »seslání Ducha Svatého«. V osmero polích klenby v pravo a v levo ke stěnám se sklánějících vyobrazení jsou v medaillonech na zlatém pozadí 4 evangelisté a 4 učitelé církevní. Stěny po obou stranách rozvrženy jsou na deset polí, do nichž později malovati se budou obrazy lícící s jedné strany životopis sv. Petra, s druhé strany skutky sv. Pavla. Spodní část stěn pokryta jest čalounem zeleně zlatým.

Bohatou polychromii doplňuje patero nádherných oken ve skle malovaných, k nimž mistrně provedené cartony zhotovil profesor František Sequens. První okno zvěčnělým proboštem Václavem Štulcem věnované ukazuje postavy sv. patronů českých: sv. Václava a sv. Ludmilu, sv. Vojtěcha a sv. Prokopa; druhé, dar Vyšehradských kanovníků nesídelních: sv. Josefa a sv. Jana Křt., Mojžíše a Davida; třetí, dar Vyšehradských kanovníků sídelních: sv. Klementa a sv. Lva Velkého, sv. Jana Nep. a bl. Anežku; čtvrté věnované národem Polským postavy sv. patronů polských: sv. Kazimíra a Jaceka, bl. Dobrovky a Swientochny; páté, dar žáků nezapomenutelného

probošta Štulce: sv. Augustína a sv. Řehoře, sv. Jana ap. a sv. Františka Ser.

Veškerá tuto uvedená nádhra polychromní jest však jen skvostným rámcem, do něhož zasazen jest první a nejvzácnější skvost chrámový — hlavní oltář. Mramorová mensa v podobě stolu na mramorových sloupcích spočívajícího nese dřevěnou, úplně pozlacenou predellu se zlatým tabernaklem a výstavním trůnem, z níž vyrůstá trojdílná soustava architektonická s veškerou bohatostí gotických baldachynů, štítů, fial a okras mistrně komponovaná. Část střední štíhle vystupuje nad obě stranice. Spodní pásmo vrchní výstavnosti oltářní zahrnuje tři gotické výklenky s polychromovanými sochami; v prostornějším výklenku středním jsou sochy svatých patronů chrámu, kníže apoštolských sv. Petra a Pavla, v obou bočních výklencích sochy apoštolů slovanských, sv. Cyrilla a Methoda. Vrchní pásmo představuje Kalvarii, — veliký krucifix uprostřed, po obou pak stranách sochy bolestné Matky Páně a miláčka sv. Jana. Má-li krucifix vedle předpisu církevního zdobiti oltář obětní, zde kříží dostalo se místa významného, důstojného a v soustavu architektonickou výtečně vpraveného. Šťastné koncepce této užil architekt Mocker po prvé u oltáře Vyšehradského a jest vroucně přáti si, aby obecně zdomácněla. Vysokou výstavností oltářní není však přece ani střední okno chorové zmařeno, jak obyčejně se stává, jelikož prolamovanou ornamentikou i spodní část barevného okna prohlédá. Oltář celý jest zlatý a lesklou září svou slavnostně obrazí se od temných tónů nádherné polychromie jakožto první a nejdůležitější předmět chrámu katolického.

Umělecky nádherným souladem budovy, polychromie a oltáře objevuje se plnou měrou mistrnost stavitele velechrámu sv. Vítského, architekta Josefa Mockra, ve světle nejjasnějším. Zpravodaj považuje chor chrámu Vyšehradského za nejzralejší plod dlouholeté činnosti umělce svědomitého a geniálního. Malbu provedl Karel Jobst, který též chrám Karlínský polychromoval.

Velkolepé památníky ceny trvalé budují se ovšem jen v dobách velkodušných mecenášů. Pokolení příští dočtou se kdysi v dějinách vzdělanosti české, že na sklonku 19. století sídlila na posvátném Vyšehradě kollegiální kapitola stejně osvícená jako obětovná, která s nezapomenutelným a slavným proboštem svým vykonala dílo vzorné krásy.

Vděčně bude jmenován i »magister fabricae«, který veškeré záležitosti řídil

s obdivuhodnou nadšeností a neoblomnou vytrvalostí.

Dne 2. října konsekroval kostel zvelebený Jeho Milost, nejdůstojnější kníže arcibiskup, František de Paula hrabě Schönborn za veliké slávy a radosti královské Prahy.

V nevyzpytatelných radách Božích bylo souzeno, že hlavní původce a podporovatel, miláček národa, zbožný kněz, slovník probošt Václav Štulc, radosti té se nedočkal. Zemřel několik dní před dokonáním díla, nespátřiv krásu tak drahé let chy-

stanou a nedočkav se konsekrace oslaveného a zvelebeného stánku Páně. Kdyby byl tu krásu spatřil a té chvíle kýženě se dočkal, byl by radostí zemřel. S krajin nadhvězdých blaženě se díval na slavnost pozemskou.

Druhého dne po konsekraci sloužila se mše svatá v novém choru a u nového oltáře za duši v Pánu a míru zesnulého.

Kěž se staroslavnou kapitolou kollegiátní probošt-nástupce dokoná, co se slavnou kapitolou probošt-přechůdce započal. Zdař Bůh!

Archaeologické paralely.

Píše J. Braniš.

Známo jest zajisté laskavým čtenářům, že jsem se po mnohá léta obíral podrobným studiem chrámu sv. Barbory v Hoře Kutné, dílem proto, abych podal pokud možno úplně kritické dějiny posavniku tak velkolepého, dílem i proto, že právě prozkoumáním budovy, jejíž stavba téměř dvě století trvala, vývoj gothiky české nejlépe může býti znázorněn a vysvětlen. Dílo mé nemělo býti snad pouhým souborem toho, co přede mnou napsali jiní badatelé domácí a cizí, neboť po přehlédnutí posavnicku jeho literatury poznal jsem, že celá ta osnova ohřívavých domněnek — jakož by se v dějinách českého umění vůbec státi mělo — musí se zavrci a na novém, bezpečném základě vlastního názoru důkladná monografie sestaviti. Proto věnoval jsem veškeren svůj prázdný čas nejprve zevrubnému prozkoumání stavby samé, pátral pilně v archivu místním a konečně vlastními zraky shlédl i budovy s chrámem svato-Barborským příbuzné. Výsledky práce té uloženy jsou hlavně ve výročních zprávách c. k. státní střední školy v Hoře Kutné z r. 1885, 1886, 1887, avšak v rámech jich nemohlo pojato býti ledacos, co přítele stavitelských našich památek jistě bude zajímati.

Pokud jsem tvrzení svá ode všech dřívějších domněnek rozhodně odchylná souvěkými daty písemnými doložit mohl, přestávalo ovšem všecko hájení zastaralých bludův, avšak tam, kde papír mluvíti přestává, přestávají bohužel v našich českých poměrech i dějiny umění, a proto nepodařilo se mi posud mnohých přesvědčiti, že chrám sv. Barbory jest velice originelním dílem založeným již v první polovici XIV. století. Ti, kdož přisvědčují mínění Vocelovu, že

dílo to teprve okolo r. 1380 počato bylo, opírají se o knihy erekční, v nichž teprve k r. 1384 první nadání pro chrám se poznamenává, i ukazují při tom na chrám sv. Vitský, kde první dvě kaple během desíti let po založení byly hotovy, a ke kůru sv. Bartoloměje v Kolíně nad Labem, jenž podle zpráv ovšem nezaručených, ba pravdě nepodobných v 18 letech byl dokončen.*) Já však myslím, že rychlost, s kterou umění milovný a štedrý Otec vlasti stavby své prováděl, nebude žádnému soudnému historikovi měřítkem, a že poohlédneme se po jiných stavbách středověkých, abychom na byli poučení, jak volně se při nich pokračovalo. Tak na př. víme, že velechrám v Kolíně nad Rýnem založen byl r. 1248, a první jeho kaple nadána teprve r. 1297, a uplynulo-li při stavbě arcibiskupského, štedře podporovaného chrámu od založení k prvnímu nadání půl století, mnoho-li as uplynulo v Hoře Kutné, kde stavbu chrámu sv. Barbory pouze obyvatelé nevelikého předměstí Cechu na vlastní groš podnikali?

Tím, myslím, aspoň částečně odstraněna jest hlavní opora mínění Vocelova, a ten, kdo v podobných otázkách jedině listinám víru přikládá, jistě přístupnějším bude dů-

*) Dle orig. nápisu v Kolíně n. L. posud zachovaného založen byl kůr r. 1360. Bývala prý tam ještě jiná deska s nápisem, že dne 18. října 1378 byl vysvěcen. Ač svěcení mohlo dříve se dáti, než stavba byla dokončena, přec nezdá se toto dnes ztracené datum úplně věrohodným. Byl totiž r. 1366 nadán kůrem asi tak jako sv. Kateřiny v Kouřimi umístěný, a nadání to teprve 18. června 1401 přeneseno od něho k oltáři Božího Těla v kůru. Toto poslední datum věrohodně svědčí, kdy kůr byl dokonán a stará krypta odstraněna.

vodům plynoucím z různých souvěkých zpráv, které na počátku XV. století mluví o kostele sice novém ale dávno založeném. Ostatně přáli bychom si, aby studia naše v oboru archaeologie církevní sahala dále než archivní a kronikářské zprávy, jichž málokdy bývá dostatek; kde mlčí papír, mají mluvit kameny, a soudný dějepisec umění právě nejvíce musí dáti na jich hlas a pro lepší doklad zeptati se i jiných kamenných svědků souvěkých.

V otázce o původu svato-Barborského chrámu sluší vždy na paměti mít, že nejstarší partie jeho jest stavba velmi prostá, účinkující toliko šťastnými poměry a zvláštností své dispozice, a nemáti se pozdější nádhernou dekorací z doby Vladislavovy, která zvlášť na obrazech každého oslepuje.

Chceme-li pak dále methodou srovnávací dospěti k cíli, vezmeme zřetel ku stavbám rodiny Parlérovců, totiž ku chrámům ve Světlé v Dolních Rakousích, Gmündě ve Württembersku, Freiburgu v Bádensku, v Kolíně nad Labem v Čechách a k některým partiím chrámu svato-Vitského v Praze. Stavby ve Světlé, Gmündě, Kolíně a v Praze osobně jsem prozkoumal a myslím, že laskavému čtenáři bude vděk, sdělím-li s ním pozorování svá.

Chrám nádherného cistercienského kláštera ve Světlé (Zwettl) sestává z partie kůrové, která jest 25·6 m dlouhá a 28 m široká, vlastní presbyterium obkličeno jest desíti pilíři, okolo něho vine se stejně vysoký ochoz, k němuž přiléhá třináct o polovici nižších, radialními stěnami rozdělených kaplí. Tyto stěny samy o sobě nemohou se pokládati za vlastní opěrný system, neboť jsou vně kůru vzepřeny silně vynikajícími opěráky, které po dvojím odsazení nad kaplemi svobodně vzhůru se vypínají, přejímajíce jednoduché oblouky, jimiž tlak klenby vysoké stejnolodní prostory na ně se svádí. Pilíře vnitř chrámu jsou velmi štíhlé se čtyřmi silnými a čtyřmi slabšími příporami, podobně profilovány jsou stěny mezi kaplemi do ochozu, a jen čtvero pilířů v závěru má po pěti příporách odpovídajících klenbovým pasům. Hlavičky pilířů tvoří bohatý rostlinný ornament, jenž nejen po kapitělech přípor ale i mezi nimi kolem celého tělesa se vine. Ke kůru tomu již původně připojena byla příční loď z šíře chrámové nevystupující, další třílodní stavba chrámová jest z druhé polovice XV. století, průčelí pak s nádhernou věží z počátku století minulého. Vnitřní dojem stejnolodního chrámu jest velkolepý, pilíře zdají se býti až příliš štíhlé, směr vertikální všudy rozhodně převládá.

Tento Světelský kůr založen byl dle souvěkého letopisce 3. dubna 1343, vysvěcen 13. listopadu 1348, hlavní pak oltář svěcen byl r. 1383; z toho patrno, že první svěcení bylo jen částečné a kůr teprve při druhém byl hotov. Stavitelem jmenuje se jakýsi mistr Jan. Plán jeho nebyl patrně úplně originálním, neboť rozdělení kaplí pouhými stěnami velice upomíná na chrám cistercienského kláštera v Pontigni ve Francii, jež jakožto jeden ze čtyř mateřských chrámů řádových byl vzorem, kterým stavitel aspoň ve hlavních rysech se řídil.

Ku chrámu Světelskému řadí se velmi těsně kostel sv. Kříže ve Švábském Gmündě. Týž nemá sice příční lodí, patrně proto, že při farním chrámě městském nebyla nutným požadavkem jako u kostela řádu cistercienského; sestává z podélné stavby třílodní, ku které přiléhá partie kůrová, presbyteř obkličena osmi sloupy, kolem ní ochoz stejně vysoký a polovec jedenácti nižších kaplí, z nichž jedna jest zazděna, ke kaplím pojí se vchodové sínce, vedle nichž stávaly, jak posud patrno, velmi slabě založené věže, které o velkém pátku r. 1497 se sesuly. Jak nápis v ostění severního bokového vchodu svědčí, založen jest Gmündenský chrám r. 1351, a z jiných pramenů dovidáme se, že stavitelem jeho byl Jindřich, otec Petra řečeného Parléře.

Vnitřní dojem chrámu Gmündského velice nápadně souhlasí se Světelským, ba na první pohled jest týž, dispozice obou jest si velice podobná, ač v detailu nalezneme mnohé odchylky. Ač kaple jsou ve Gmündu vyšší a prostrannější, jest přec uspořádání jejich totéž co ve Světlé, toliko radialné stěny je rozdělují, avšak ve Gmündu jsou stěny ty spolu opěrnými pilíři, čehož ve Světlé ještě není; spatřujeme tu rozhodný krok ku předu, totiž pojetí opěrních pilířů do vnitř budovy. Mistr Jindřich patrně chrám Světelský znal, neboť byl nejspíše bratrem stavitele Jana, jenž asi jest totožný s Janem z Gmündu, povoláním r. 1359 ku stavbě münstru Freiburského. Příznivý rovný terrain, na němž stavěn jest chrám Gmündský, vedl asi mistra k myšlence, že nebude tu třeba venkovských opěráků, že úlohu tu dostatečně zastanou zdi mezi kaplemi, při čemž zbytečnou stala se i ostatní drahá opěrná soustava, neboť jednoduché, nad těmito stěnami založené opěráky dostačily k udržení vysoké stavby kůrové. Pro vnější pak dekoraci dvojí galerie, faly a chrlíče byly rovněž přiměřenou a dosti bohatou ozdobou.

Vnitřní pilíře podlehlý při tom rovněž změně. Mistru zdály se článkované pilíře

Světelské snad ještě hmotnými, on chtěl mít prostory vzdušné, a proto proměnil pilíř ve štíhlý, oblý sloup, jedné reminiscence však při tom se nezhodil, totiž hlavice, která se tu proměnila v pěkný ornamentální věnec, od něhož pak počínají pasy pozdější síťové klenby. Aby pak dojem stejnorodnosti ještě zvýšil a jednotu její k plné platnosti přivedl, postavil i štíhlé své pilíře řidčeji, místo pravidelného závěru pěti stranami osmiúhelníka, jak jej ve Světlé spatřujeme, volil až po tu dobu neobyčejný závěr ze tří stran šestiúhelníka. V tom všem jeví se jistě velmi podnikavý, po novotách bažící duch, který při nové stavbě od těchto smělých a podařených konstrukcí nebyl by šel v pozdějších dobách zpět, naopak spíše ještě o nějaký krok dále, jak to skutečně vidíme na pozdějším plánu kůru Freiburského.

Tyto dvě stavby, totiž chrám kláštera Světelského a chrám sv. Kříže ve Gmündě, tvoří jednu skupinu Parlérovských děl, táž však zásadně liší se od druhé, české skupiny, k níž počítám hlavně chrám sv. Bartoloměje v Kolíně n. L. a sv. Barbory v Hoře Kutné. Pravím zásadně, neboť kardinální rozdíl zajisté jest v tom, že při oněch stavbách ochoz stejně vysoký jest s kůrem, při těchto stejně vysoký s kaplemi, při oněch jsou mezi kaplemi toliko stejně silné stěny, při těchto klínovité skutečné pilíře tak, že konstruktivní apparát, který v Gmündu jest skryt, v Kolíně a v Hoře velice jest nápadným.

Úkolem Petra Parléře v Kolíně bylo ku starší, z první polovice XIII. století pocházející části chrámu přistavěti nový kůr. Kdyby mu byl býval vzorem chrám Gmündský, byl by jistě založil mezi kaplemi pouze radialní stěny a kůr stejnorodní, k čemuž kromě Gmündu i starší stejnorodní partie chrámu sv. Bartoloměje jej by byla pobádala, on však založil menší počet kaplí lichoběžných mezi silnými klínovitými pilíři a s nimi stejně vysoký ochoz právě tak, jako jest to u sv. Barbory v Hoře Kutné. Tato každému nápadná shoda mezi oběma stavbami i polohou sobě velice blízkými bezpečně dosvědčuje, že jedna povstala pod dojmem druhé, a zbývá toliko rozřešení otázky, která z obou založena byla dříve. Poněvadž dispozice obou ve hlavních rysech jest stejná, může otázku tu rozhodnouti pouze kritické srovnání charakteristických detailů, při čemž ovšem u sv. Barbory jen nejstarší, ve XIV. století provedenou partii na zřeteli mítí musíme.

Detail jeví se nápadně na pilířích, klenbách a oknech. Pilíře v Kolíně jsou velmi

bohatě, řekli bychom, i přílišně a libovolně rozčlankovány tak, že pro četné přípory tvar jádra neurčitým se stává, v Hoře naopak jsou to prosté šestiboké hranoly, k nimž připojeny jsou jen nejnutnější přípory a to právě tolik, co jich potřebuje křížová klenba, kterou patrně první stavitel pro celý kostel zamýšlel, a která též v nejstarších částech chrámu, t. j. kaplích, vchodových síncích, sakristii a krajních lodích důsledně jest provedena. Klenba ta má silně vynikající žebra a svorníky, kaple pak jsou od ochozu význačně odděleny silnými pasy. Jinak jsou tytéž části provedeny v Kolíně. Zde jsou žebra již slabší, velmi jemně, ba hravě profilovaná, svorníků není, a trojdielné sklepení kaplí splývá se sklepením ochozu tak, že jest to již v principu klenutí síťové. Všecky tyto články jsou dílem rozhodně pozdějším než uvedené detaily chrámu svato-Barborského. Rovněž vyspělejšími jsou v Kolíně kružby oken, z nichž některé nápadně se podobají kružbám ve čtvrté a páté lodi svato-Barborské, jež v prvních letech XV. století povstaly, jedna pak souhlasnou jest s ozdobou tympanu nad hlavním portálem chrámu sv. Jakuba v Hoře Kutné.

Kdo by všecky tyto důležité znaky na místě bedlivě prostudoval, uzná jistě, že spodní partie kůru svato-Barborského starší jest než kůr chrámu sv. Bartoloměje v Kolíně, a že tedy již před r. 1360 byla založena, dále že ji Petr Parléř sám stavěti nemohl, ale že témuž pro dispoici kůru Kolínského byla vzorem. Jest tedy rovněž nemožno domnívati se, že by chrám sv. Barbory byl založil teprve Petrův syn Jan, a má-li býti budova ta Parlérovcům vůbec přičtena, nezbyvá než za původce mítí otce Petrova Jindřicha. Poněvadž pak tvar pilířův a některé detaily těsně k starší české gotice z předchozích dob se pojí a podobná proměna v dispoici katedrálních staveb nikde dříve se nevyskytuje, vidíme, že chrám svato-Barborský jest v dějinách gotiky vůbec a české zvláště členem důležitějším, než posud se uznávalo.

Konečně zbývá mi ještě promluvití o jedné zvláštnosti obou posledně srovnávaných staveb, totiž té, že v Kolíně vnitřní závěr končí pilířem umístěným v čele přebyteře a u sv. Barbory vnější závěr pilířem v čele chrámu.

Tato odchylka od staršího přímého závěru zavdává posud kritikům příčinu k výtkám, ale, jak myslím, nesprávným. Kdyby chrám byl prázdný, pak ovšem vadil by pilíř takový velice prospektu, avšak stavitel

středověký měl při svém plánu jistě na zřeteli i celou vnitřní výzdobu chrámovou a věděl dobře, že právě tento pilíř středem hlavního oltáře úplně bude zakryt. U sv. Barbory původce prvního plánu snad ještě něco jiného měl na mysli. Zde založena byla stavba hned z počátku na bohatý system opěrný. Kdo viděl několik v katedrálám slohu provedených chrámů, na př. dóm

v Kolíně nad Rýnem, poznal jistě, že vnější ozdoba partie kůrové na těchto stavbách postrádá přiměřeného vrcholu a zakončení. Toho nedostatku u sv. Barbory není, tam čelný pilíř ovšem později provedený, ale již od prvního stavitele založený imposantně celou stavbu zakončuje a jest takřka centrem v tom parku pilířů, fial a květů, jest důstojným vrcholem osy chrámové.

Farní kostel sv. Mikuláše biskupa v Němčicích.

Napsal Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích. (Pokračování.)

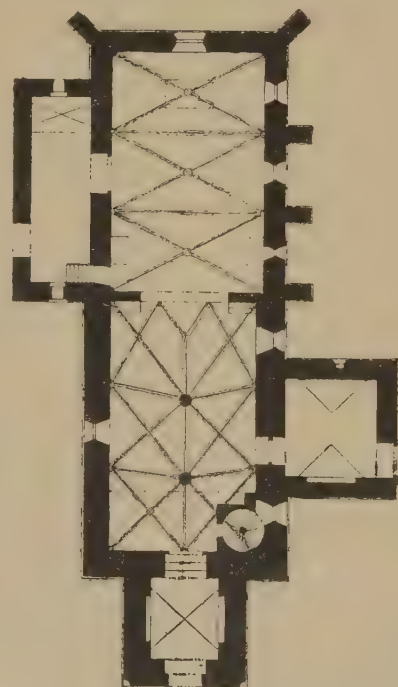
Krásný kostel němčický zachoval do dnešního dne původní svůj sloh gotický v úplné čistotě a stojí uprostřed hřbitova, v jehož sousedství farní dům s hospodářskými stavbami se rozkládá. Vysoká okna gotická s jihu, mohutná střecha, jež výjimkou jest zde nad presbytářem vyšší než nad lodí, zaručují pěknou stavbu, která ještě lépe se objeví, vstoupíme-li od jihu skrze přistavěnou předsíň do vnitř chrámu. Svatyně jest celá zklenutá a neobyčejně vysoká, čímž právě na velebnosti jí přibývá, a skládá se z presbytáře, pravidelného obdélníku rovnouhelného, a z lodi, k níž od západu přiléhá věž z doby novější. Rozměry kostela jsou následující: Presbytář měří délky 13·61 m. se zdi, šířky 10·64 m. se zdi. Chrámová loď má délky 14·98 m. se zdi, šířky 10·92 m. se zdi. Věž délky 5·75 m. se zdi, šířky 6·60 m. se zdi.

Klenba presbytáře jest křížová a jednotlivá žebra sbíhají se zde ve tři svorníky, z nichž ten nad hlavním oltářem prázdný, druhý s pětilupennou růží rožmberskou a třetí se šestipa-prskovou hvězdou. Světlo padá dovnitř čtyřmi dlouhými okny gotickými, z těch jest ono při oblouku vítězném velmi úzké, druhá dvě více k hlavnímu oltáři již širší, a tato tři okna jsou vesměs na straně jižní, čtvrté nalézá se za hlavním oltářem a je úplně zakryto v chrámě přítomným, an hlavní oltář, o sobě svobodně stojící, jest nyní valně široký a vysoký, čehož

původně nebývalo. Všechna tato okna zachovala svou krásnou kružbu a pouze ono za oltářem rozděleno dvěma pruty, které při prvních schází. Vítězný oblouk, dělicí loď od presbytáře, jest vysoko goticky zklenut.

Klenba lodi spočívá na dvou mohutných a kulatých sloupech, které oba náramně vysoko se zvedají a za sebou jdou, kostel velmi kráslice. Sloupy ty stojí v středu lodi a dělí ji takřka na dvě lodi. Z každého z nich vychází osm žebér, čímž tyto na klenutí se sbíhající každou pololodí dělí na tři pole, celkem tudíž na šest. Z těch čtyry vnitřní mají pod sebou prostor pro lid a ostatní dvě k západu neb ku štítu kůr hudební. Loď osvětlena 3 okny, dvěma od jihu, třetím od severu; první z nich, při oltáři Rodiny Páně, jest dlouhé, gotické a beze vsí kružby, druhé nyní na hudebním kůru, jenž teprve později v nynější podobu byl uveden, pozbylo svého bývalého gotického tvaru, který dosud z venku jest zřetelným, a jest nyní o mnoho nižší a polokruhové, též tak ono od severu při oltáři Bolesné Panny Marie, jež původně bylo buď nízkým nebo teprve později povstalo. Skla jsou bílá, v ólovo zapuštěna. Na hudebním kůru, obloukovitě vyklenutém, stojí dřevěné zábradlí.

Stěny v celém kostele jsou nepravidelné, hrbolovité, jeví starobylost a jsou bíle natřeny. Dlažba skládá se ze čtverhranných

Vyměřil a narejšoval stavitel Ant. Jeltnek.

pískovců, jest stejně rovná v lodi i v presbytáři, pouze ona část, mohutnou dřevěnou mříží zahrazená, v níž velký oltář stojí, jest o stupeň vyšší než celý kostel.

Velebná stavba, čisté zdi a pěkně upravené oltáře slouží v pravdě za vzor.

Kostel má pět oltářů, tři v presbytáři, dva v lodi proti stolicím při oblouku.

Čelný oltář, k němuž po třech dřevěných schodech přijdeme, jest mohutný, má zděnou mensu dřevěným povlakem zakrytou, na antependiu, též dřevěném, spatřuje se kříž. Na oltáři vyjímá se slušně veliký obraz patrona chrámového sv. Mikuláše. Světec vyobrazen tu co biskup v pluvialu, dva andělé kladou mu na hlavu mitru, jeden levicí, druhý pravicí, a tento poslední drží v levici věnec nad hlavou tohoto věhlasného pastýře myrénského; zcela nahoře, již v oblacích, poletují andilkové. Pod pravicí biskupovou stojí tři dítky v dřevěné vaně, jež on pravou rukou žehná, v levé za to drží berlu a měsíc co dárce štědrý, a na téže straně dole v rohu pluje loď na vzbouřeném moři. Obraz maloval za faráře Václ. Strabergra r. 1834 měšťan Prachatický Felix Faber a týž farář posvětil jej téhož roku o svátku sv. Marka. Stál 56 zl. 28 kr. stř. a přispělo k tomu mimo faráře všech osm přifařených obcí. Nad obrazem zavěšen malý dvojí znak, nejspíše Eggenbergů a Schwarzenbergů, pod společnou korunou. Zcela nejvýš zasazen v oltáři menší obraz sv. Marka, který sedí a lva před sebou máje v pravici knihu drží. S každé strany velkého obrazu stojí mezi dvěma dřevěnými sloupy po jedné velké pozlacené soše, první po evangelii sv. Jana Ev. s orlem, druhá po epistolě sv. Lukáše s volem. Na mense umístěn prostorný svatostánek s dvířky, byl r. 1764 pořízen a pozlacen od malíře Vác. Fabera z Prachatic, což vše stálo 140 zl. Na něm postavena dosti velká soška Panny Marie s Ježíškem na loktech, práce sice obyčejné, k níž ale celá osada velice lne, zahalena jsouc v rouško. O četných rouškách Rodičky Boží mluví se často v pamětné knize hned v minulém století, a lid rád na ně vždy přispíval, korunka svaté Matky jest měděná, Ježíškova stříbrná a obě pozlaceny. S každé strany oltáře jdou otevřené průchody, kterými lze odcházeti.

Druhý oltář při sakristii jest zasvěcen sv. Janu Nep., jehož socha pozlacená v pravici vzhůru pozvedá jazyk mlčelivosti proslulý a v levici dolů bíret sklání. Po stranách jsou sošky sv. Vojtěcha a sv. Pro-

kopa. K dřevěné mense vstoupá se po dvou dřevěných stupních.

Naproti tomuto oltáři jest třetí oltář a sice sv. Linhartský. Svatý opat opět co socha drží v pravé ruce okovy a v levé berlu, po každé straně světce vždy jedna soška nějaké světice. Na oltáři jest tabernakl, k dřevěné mense přijde se po jednom stupni.

Na kazatelnu, od severu ke stěně presbytáře přilehlou, vchází se ze sakristie. Jest bez baldachynu pod vítězným obloukem, a an loď kůru kněžského poněkud užší jest, jest řečniště samo valně dlouhé od vchodu ve zdi proraženého. Na hranách řečniště čte se více nápisů a sice :

»Kaž slovo Boží,
nabízej v čas i v nečas,
tresci, pros, žehři ve
vší trpělivosti a
umění.

Timot: c: 4. v: 2.«

pak:

»Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší.
Sv. Jan c: 8. v: 47.«

konečně:

»Nebe a země pominou: ale slova má ne-
pominou.

Sv. Mat.: c: 24. v: 35.«

Při vítězném oblouku v lodi po severu stojí v sousedství kazatelny čtvrtý oltář Panny Marie Bolestné. Matka Boží vzhlíží tu ve zvláštním výklenku bolně k nebi, ruce sevřené majíc a v prsou zabodnutý meč; výklenek sám nezasklen. Pod ním na mense stojí socha sv. panny Barbory. Mensa oltáře má před sebou místo stupně kamennou plotnu. O tomto oltáři dočítáme se v pamětní knize, že zhotovil jej r. 1765 za 40 zl. řezbář ze Zlaté Koruny; socha sv. Barbory zhotovena r. 1770.

Pátý oltář s jihu představuje na plátně Rodinu Páně. Panna Maria drží Ježíška, jemuž se strany jeho svatá bába. Pod obrazem zavěsena ve skleněné skříni menší soška Rodičky Boží. Též zde je kamenný stupeň.

Zda svaté ostatky na oltářích v portatiliích se změnily, není nikomu povědomo, a proto snad budou to tytéž, jak o nich v pamětní knize zaneseno. R. 1759 visitoval zde světicí biskup pražský Jan Ondřej Kayser, zavítav sem z Piština. Tehdáž měl kostel tři portatilia. U sv. Linharta byly ostatky již neznámé, které měl posvětit pražský (arci)biskup Martin (Medek?). Altare na velkém oltáři posvětil r. 1696 Jan

Jgnác Dlouhoveský z Dlouhé Vsi, biskup Millevitanský a sufragán pražský, ke cti sv. Vojtěcha, vloživ v ně ostatky sv. Venancia, Klaudy, Theodory a Martina muč. K oltáři sv. Jana Nep. dal r. 1739 altare biskup Jan Rud. hr. Špork s ostatky sv. Kolumbána, Silveria a Vincencie muč. V téže knize činí se také zmínka o oltáři sv. Františka Seraf., jež r. 1763 postavili bratři a sestry z třetího řádu a o němž za našich dob ničehož se neví, tím méně o tom, kde asi stával.

Zdi chrámové ozdobeny konsekračními křížky, pak obrazy sv. apoštolů, z nichž vždy čtyři na každé stěně presbytáře, v lodi s jihu tři, po severu dva, pod těmi obrazy křížové cesty. Při hlavním oltáři na zdi je také obraz Panny Marie spomocnice a co protějšek k této obraz sv. Josefa na straně evangelia. Na severní zdi v lodi zavěšen jest velký obraz Pána Krista na plátně z doby nedávné. U samých dveří, jimiž se do kostela z kobky vstupuje, spatřuje se starobylý obraz očišťovací, též na plátně. Božský Spasitel na kříži má pod sebou Bolestnou Máteř a věrného učedníka Jana, s obou stran skupiny této zříme očišťovací plameny, z jedné vysvobozuje a unáší k nebesům jednu duši anděl, z druhé jinou právě vytahuje. Pod obrazem čteme takto:

»Slutujte se, Slutujte se aspoň my, přátelé moji, nebo ruřa Paně dotkla se mne. Job.«

O obrazech zmiňuje se farní kniha pamětní takto: R. 1763 věnovala jistá paní Brajeková z Kutné Hory dvanácte apoštolův a čtrnácte obrazů křížové cesty. Ale již r. 1765 zřízeny byly pro křížovou cestu obrazy nové a větší, an první malé nepěkně byly malovány a pro kostel se nehodily.

Bývalé sanktuarium u hlavního oltáře se strany evangelia jest čtyřhranný, pravidelný výklenek s obrubou pískovcovou a zakryto železnou mřížkou s pasy, po nichž plno železných pětistých růžic; na mřížce zámeček a uprostřed kruh v podobě srdce, za nějž se brávalo při otevírání.

Před samým sanktuariem stojí pevná dubová stolice, do jejíž zadní opory vryt následující nápis:

»M: f: N: S: BP.
Tuto stolici udílat
dal pro sebe pro die die
eze geho. A. 1764.«

Kdo by to byl, pamětní kniha nikde nepraví.

Před oltářem sv. Rodiny stojí kulatá dřevěná křtitelnice s podobným víkem, na němž sv. Jan Křtitel křtí Pána Ježíše, jest z r. 1734 a stála bez vnitřní mísy na vodu celkem 7 zl.

Nevelká lamp a před hlavním oltářem jest mosazná a má nápis:

»VRSCHZVLA: MILLNERIN
A: 1731:«

Má býti co nejdříve pořízena pěkná nová, na níž se již sbírá.

Proti kazatelně pod vítězným obloukem umístěna zpovědnice s nápisem:

Bože
bud
milostiv mně hříšnému.«

a nad ní velký kříž, pod kterýmž sklání se socha nějakého řeholníka, nejspíše sv. Františka. Snad to zbytek z výše připomenutého někdejšího oltáře.

U dveří, jimiž se z presbytáře do sakristie vchází, stojí starobylý železný svícen na obětní světla, jest vysoký, krásně pleten a má dvě kulaté plotny na svíce.

V lodi táhnou se ve dvou řadách stolice pro věřící. V podlaze chrámové bylo mnoho náhrobníků, tak dosud jeden pod rohem hlavního oltáře, tu kde evangelium, s kalichem, tudíž některého z farářů zde zesnulých, a ostatní, patnácte na počet, šlechtickým rodinám náležející, všechny až na jeden uprostřed kostela pod stolicemi pro ženy určenými. A právě tyto lavice nápisy na většině z nich dochovaly až na naše časy před úplným setřením. Letošního roku v měsíci září jest dvanácte kamenů vyzdviženo a do zdi zasazeno, čímž kostel, sám starobylý, na velebnosti a památnosti své valně získal.

V jižní zdi lodní nalézá se nyní tři kamenů.

První, 65 cm. široký a 1 m. 48 cm. dlouhý, má nápis kolem hran a ten zní:

» · 1 · Q · 8 · 3 · — obic · benedictus ·
— filius · domi — georgi de sedlic —
(t. j. 1483 obiit benedictus filius domi.
georgi de sedlic). Uprostřed znak.

Písmo na náhrobníku je starého gotického tvaru.

(Pokračování.)

Chrám sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně.

Píše *F. J. Lehner*. (Dokončení.)

Závěrečně zbývá již jen monografii chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda doplniti popisem kaple křestní. Baptisterium nachází se na straně epistolní přímo proti sakristii, sdílíc s ní tutéž podobu stavební. Skládá se z jednoho čtverce klenbového, k němuž na východ apsida přiléhá. Křti-

telna stojí ve středu kaple na kulatém stupni mramorovém. Jest šestihranná na šesti sloupcích spočívající, které ušlechtilými hlavicemi románskými ozdobeny jsou. Nádobu na vodu křestní, která uvnitř pocínovanou mísou měděnou vyložena jest, pod-
pírá mohutný podstavec bohatě článkovaný.

Křtitelna řemeslně pracovaná zhotovena jest z opuky. Víko dřevěné a polychromované má v šestero náplních bronzové kruhy, jimiž lze náplň zdvihnouti a vodu křestní snadno nabrati. V apsidě stojí mramorový oltář v podobě stolu na tří sloupcích spočívajícího. Kaple křestní jest bohatě polychromovaná

A. Wachsmannem. Klenbu má modrou, zlatými hvězdami posetou. Stěny jsou světlé, stylistickými bordurami obroubené. Spodek jest pokryt kolkolem zeleným kobercem. Až se zase zmůžeme, obdrží apsida obraz na obmítce, představující křest Páně. Vykládána podlaha kamenná, pěknou obrubou

obehnaná, doplňuje barevný obraz celkový.

Baptisterium Karlínské jest zpravodaji dvojnásobně milé, jelikož na něm provedl zkoušku, bylo-li by lze odvážit se na polychromii a výzdobu celého chrámu. Zkouška se zdařila.

Kaple křestní byla vyzdobena obětovností několika osadníků. Stavitel zhotovil nákresy, továrník zboží kamenného daroval podlahu, truhlář zhotovil viko, vyrabitel prací kovových kruhy a mísu měděnou a p. Když pokus tak šťastně se zdařil, že nebylo třeba vydati ani jediného haléře, od zkoušky přešlo se k podniku samému, který se setkal s tímž výsledkem. Láska osadníků ozdobila a dořadila velechrám Cyrillo-Methodějský

v úžasně krátké době jubilejního roku sv. Methodějského nákladem půlstatisíce zlatých. Co skutkem se stalo, připadá nyní jako sen. Když sen jeden se již vyjevil, i druhý tělem se stane. S pomocí Boží zaskví se na stěnách votivní svatyně Cyrillo-Methodějské votivní obrazy národů a stavův k svatým apoštolům našim se hlásících. Jsme již na sklonku roku, který výhradně věnován byl svatému otci, Lvu XIII. Rokem příštím bohda! dárkové snáseti se budou opět na malbu obrazů votivních.

S nadějí touto končím popis architektonické stránky velechrámu sv. Cyrilla a Methoda. Vysvětlení a vyobrazení architektonického detailu, plastiky a maleb figurálních následovati budou příležitostně v dalších článcích.

Různé zprávy.

Zpráva archaeologického sboru „Vocela“ v Kutné Hoře a okolí za r. 1886. (Dokončení.)

V období stavebním 1886 v restauračních pracích velmi pilně se pokračovalo. V tomto období byly tři operáky vysokého kůru číslo V., VI. a VII. obnoveny, z nichž zvláště prostřední svou architektonickou, ornamentální a figurální okrasou vyniká a vysokou uměleckou cenu má. Jenom štědrostí vysokého sněmu zemského bylo umožněno tomuto operáku onu okrasu navrátiti, kterouž mistrovská ruka našich předků ve zlomcích nám zachovala. Uprostřed piliře stojí na bohatě vyzdobené konsoli socha Krista žehnajícího v životní velikosti, v pravo od ní stojí svědkové jeho činnosti, a sice symboly čtyř evangelistů, sv. Matouše a Marka v pravo, v levo sv. Lukáše a Jana. Nad Spasitelem vznášejí se tři andělé s vlajicemi stůžkami v ruce. Pod sochou pak Spasitelovou jest velkánský městský znak, jež drží dva havíři, umístěn, a jež král Václav IV. svým věrným měšťanům v roce 1392 udělil a jemuž v pozdější utrakvistické době ještě kalich připojen byl.

Obnova tří svrchu uvedených operáků čís. V., VI. a VII. vyžadovala nákladu 24.054 zl. 68 kr.

Dle stavebního účtu obnášejí výlohy na účet dotace 50.000 zl. nejvyšším místem povolené na obnovení konstruktivních částí u operáků čís. V., VI. a VII. okolo 7584 zl. 87 kr.

Obnova ornamentální a figurální okrasy byla zapravena z dotace vysokého zemského sněmu, z příspěvků městské obce, městského špitálu a sboru archaeologického „Vocela“ v obnosu 16.469 zl. 81 kr.

Také u těchto operáků s největší úsporou se v pracích pokračovalo a na polo potřebných starých kusů opět a opět se užilo.

Tyto práce byly dne 20. listopadu dokončeny,

načež lešení se bouralo a základní kámen k postavení nového položen a sice u dvojitých piliřů čís. X. a XI., jichžto obnovení v stavebním období 1887 navrženo jest.

Nejdůležitější a nejvýznamnější část při obnově tohoto mistrovského díla t. j. presbyteria chrámu sv. Barborského mohla by se, kdyby byly jako v roce 1887 určené prostředky po ruce, v nejbližších letech 1887 a 1888 dokončiti.

Pohled na vysoký kůr mistrovskou rukou obnovený, na operaci piliře bohatě a umělecky ozdobené jakož i oblouky, na ornamentální a figurální okrasy působí navštěvovateli úžas a obdiv, povzbuzuje každého k účtům starých i mladých umělců. S pýchou naslouchá obnovená část domu sudbě znalců, že jest jedincem, čekajícím svého dokončení, aby vznešený pomník umění, kterýž mezi všemi starými památkami stavebními korunou země přednost zasluhuje, potomstvu zachován byl, chvalo zpěvy pak oslavující umění středověké aby neustály. Také poklady středověkého umění malířského, které chrám sv. Barborský v sobě chová, zasluhují pozornosti a uznání.

Velmi příznivý jest také úsudek komise, kterouž vysoké místodržitelství do Kutné Hory dne 17. listopadu 1878 vyslalo, aby zde objevené fresky zkoumala a zprávu o nich podala. Komise stanovila, že fresky zachovati se mohou a že konci 15. století náležejí, v archaeologické i umělecké příčině neobyčejnou cenu mají a k vzácnostem v Čechách patří, zvláště přihlíží-li se k velikosti figur a harmonické jednotě v sestavení. Nemenší cenu mají však fresky v příčině živnostní a dekorativní, sloužící za vzor tehdejší době. Zasluhují toho, aby ruka mistrovská zakryté fresky v celém presbyteriu odkryla a v původní kráse jejich obnovila, jak se to už v jedné kapli bylo stalo.

Nepřihlížejíc ani k chatrnosti jednotlivých pilířů a oblouků, které již po kousku se ulamují a padají a každé chvíle sesutím hrozí, nutno zvláště upozorniti na chatrný stav západní zdi, již chrám jest zakončen a pojištění stavby na této straně za nutnou a neodkladnou práci vytknouti. Výbor archaeologického sboru »Vocela« považuje za svou povinnost na tuto závadnost upozorniti, kterou již veleslavná c. k. centrální komise k zachování stavebních památek uznala a pro důstojné zakončení na místě této jalové zdi se vyslovila.

Výbor archaeologického sboru »Vocela« uznává předobře, že všechny uvedené závadnosti najednou se odstraniti nedají, že práce restaurační jen postupně se vykonávají a dokončiti mohou, že tedy potřebný na to náklad na více let rozdělit se musí. Spojeným silám až posud se podařilo velikou a sice nejkrásnější, a k umělecké ceně přihlížejíc, nejvýznamnější část prací restauračních ukončiti.

C. k. stavební správě byla po ruce Nejvyšším místem povolená dotace 50.000 zl. na konstruktivní pouze část. Archaeologický sbor »Vocel« obdržel od vysokého sněmu českého dříve 2000 zl., v předešlém roce 10.000 zl. darem. Město Kutná Hora přispívala ročně 1000 zl., archaeologický sbor »Vocel« ročně 200 zl., měšťanský špitál zdejší ročně 200 zl. a sice na dekorativní práce.

Tyto příspěvky poskytovaly se s ochotností, nepřihlížejíc k tomu, že studijní fond má patronátní právo k tomu kostelu.

Má-li se však s dokončením prací na presbyteriu v roce 1887 veledůležitý úkol restaurace přerušiti anebo ukončiti a dotace od státu, země, obce a sboru zajíti?

Mistrovské dílo, kteréž v příčině náboženské, historické i kulturní stejně důležitý a vznešený význam

má, musí býti od zhouby zachráněno, musí býti zachováno!

Výbor archaeologického sboru nemůže jinak než doufati, že jeho namáhání vysokou vládou bude trvale podporováno, aby vznešené, velkolepé a umělé dílo stavitelské našich předků potomstvu se zachovalo.

Uvažuje všechno toto, rozhodl se v hluboké úctě podepsaný výbor archaeologického sboru »Vocela« opět o pomoc vysokou říšskou radu jakožto kompetentní a osvědčenou ochranitelkyni kulturních zájmů v celém císařství žádati a svou usilovnou prosbu opětovati.

Vysoká říšská rado, račiž, srozumějíc se s vysokou c. k. vládou, potřebná opatření učiniti k další systematické opravě chrámu sv. Barborského na Horách Kutných, aby též neméně chatrná vysoká loď tohoto chrámu od záhuby byla uchráněna a ustupování klenby na straně západní byt i jednoduchou průčelní přístavbou se předešlo a k tomuto účelu za souhlasu povolaných orgánů další dotace do státního rozpočtu v roce 1887 vložena byla.

Správní výbor archaeologického sboru »Vocela« na Horách Kutných,
dne 17. ledna 1887.

V dobrý výsledek doufejme! Záchrana velechrámu byla by nejlepší odměnou za poctivou snahu naši vlasteneckou!

Podav zevrubný obraz činnosti sborové za rok právě minulý končím s přáním: nechť žije, vzkvétá, vzrůstá sbor náš »Vocel« na záchranu velechrámu našeho sv. Barbory a ku prospěchu staroslavného královského horního města našeho!

A k tomu Zdař Bůh!

V Kutné Hoře, v měsíci červenci 1887.

Karel Vorlíček,
t. č. jednatel.

Z A k a d e m i e k ř e s t a n s k é.

Zpráva za měsíc říjen 1887.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy co jubilejní dary: pro důst. Kraslický a Teplský vikariát a pro slavný damský komitét v Praze; pro vp. Coelesta Sedláčka, katechetu v Přeštich. — Berla ze vzácného dříví stříbrem ozdobená s vyobrazením Rodičky Boží, sv. Prokopa a sv. archandělů Michala, Gabriela a Rafaela; kropenka z kokosu a stříbra, zlatý kříž biskupský s řetězem co jubilejní dary: pro sl. Dědictví sv. Prokopa v Praze. — Pozlacení v ohni: monstrance, ciboria a kříže: pro dp. Fr. Padalika, faráře v Opatově na Moravě; kalichů: pro vdp. Ant. Nováka, děkana ve Velíši, pro dp. A. Pažouta, faráře v Sadské a pro dp. Ant. Seidla, faráře v Doubici. — Patenky k nemocným: stříbrné: pro dp. dra Fr. Srbeckého, faráře v Blansku, pro dp. Fr. Valtra, administr. v Chřibské, pro dp. Ferd. Harnu, faráře v Chvalkovicích a pro dp. Jana Lžičáře, faráře v Třebovici. — Nádobky na sv. oleje stříbrné: pro dra Fr. Srbeckého, faráře v Blansku na Moravě a pro dp. Ferd. Harnu,

faráře v Chvalkovicích na Moravě. — Kropenky: pro dp. Ant. Willa, faráře v Kurdějově na Moravě. Kaditelnice: pro důst. dominikánský klášter v Olomouci. — Svícny oltářní: pro vysokor. paní hraběnkou Thunovou v Děčíně a pro blahor. pí. Majdalenu Hausmannovou v Pardubicích. — Kouvičky mešní: pro vp. Jos. Radimského, deficianta v Praze, pro dp. Alf. Vaňatku, faráře v Radkově a pro vysokor. paní hraběnkou Sylvu-Tarouccu v Praze.

Rozlišené. Missály: pro vysokor. paní hraběnkou Sylvu-Tarouccu v Praze a pro dp. Jana Lžičáře, faráře v Třebovici. — Nástroje na pečení hostií: pro dp. Ed. Weissu, děkana v Ústí n. L. a pro dp. Jana Lžičáře, faráře v Třebovici. — Kříže: pro dp. Jos. Radimského, deficianta v Praze a pro vdp. Jana Kleina, děkana v Činěvsi. — Pulťky pod mešní knihu: pro vysokorod. paní hraběnkou Sylvu-Tarouccu a pro dp. Václ. Oplta, faráře v Tyse.

Paramenty. Celý červený ornát (kasule, z dalmatiky a pluvial): pro nejd. p. Sigm. Starého, gener. opata na Strahově. — Kasule: bílá: pro

vdp. Vinc. Rameše, děkana v Libuni; bílá s křížem, bohatě zlatem vyšitým s obrazy sv. Václava a sv. Víta: pro vdp. Fr. Tesaříka, děkana v Němčicích na Moravě; bílá: pro vysokor, paní hraběnkou Olgu Chotkovou v Březnu; bílá a fialová: pro dp. Jak. Pittnera, admin. v Trínkeisenu; fialová: pro vysokor, paní hraběnkou Thunovou v Děčíně; bílá: pro ctih. školské sestry v Praze; bílá a červená: pro dp. Štěp. Blažka, admin. v Rejšicích; červená, velmi široká co jubilejní dar: pro vdp. Vojtěcha Cipína, děkana v Ahnpee v Americe, — Pluviály: fialový: pro neznámou dobroditelku v Praze; bílý: pro vp. Štěp. Blažko, administr. v Rejšicích. — Velum: pro nejd. pana Jos. Slánského, převora řádu maltéžského v Praze a pro vysokorod, paní hraběnkou Ledebourovou v Křemuší. — Bursy k nemocným: tři pro dp. dra Fr. Srbeckého, faráře v Blansku, pro sl. danský komitét v Praze, pro vp. Štěp. Blažka, administr. v Rejšicích a pro dp. Fr. Blažko, faráře v Noutonicích. — Štoly: osm pro dp. dra Fr. Srbeckého, faráře v Blansku na Moravě, pro vp. Ad.

Horáka, kooper. v Kvasicích a pro vp. Fr. Kaštáka, administr. v Novém Břdžově. — Pláštík na ciborium: pro blahorod, paní Apolonií Zechlovou v Šunvaldě. — Zelená korouhev: pro vp. Štěp. Štastného, kaplana v Dobrovici. — Birety: pro vp. Karla Štěp. Vodičku, minoritu v Krnově a 32 pro ctih. bohoslovce v Litoměřicích.

Prádlo kostelní. Korporalia a purifikatoria: pro dp. Fr. Padalíka, faráře v Opatově na Moravě; cingula: pro vdp. Ant. Nováka, děkana ve Veliši, 12 korporalií a 12 purifikatorií stamburovaným okrajem: pro dp. dra Fr. Srbeckého, faráře v Blansku; cingula: pro dp. Alfr. Vaňatku, faráře v Radkově; humerale: pro dp. Václ. Oplta, faráře v Tyse; alba, cingulum, humerale, korporale a purifikatorium: pro vp. Fr. Porazila, kooperatora v Mastkovicích na Moravě; 2 rochetty, 2 cingula, 2 humerale: pro vp. Štěp. Blažka, adm. v Rejšicích; rocheta a 4 plachty oltářní: pro vysokorod, paní hraběnkou Sylvu-Tarouccu v Praze.

Zpráva za měsíc listopad 1887.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy: celý stříbrný, bohatě ozdobený: pro vdp. Fr. Zlámala, děkana v Slávci na Moravě; skvostný: pro vp. Dom. Hlaváče, zám. kaplana v Mořicích na Moravě; hladký: pro vdp. Václava Černého, děkana v Č. Skalici. — Pozlacení a postříbení v ohni: kalicha: pro dp. A. Jenne-a, faráře v Nových Sedlech; relikviáře: pro dp. Jana Hurského, faráře v Červené; kalicha a patenky k nemocným: pro dp. Jos. Váňu, faráře ve Chvalech; kalicha a ciboria: pro dp. Karla Vasyku, faráře v Sebranicích, a kalicha: pro dp. Ant. Donatha, faráře ve Valkeřicích. — Hostiaria: pro vp. Václ. Mikoláška kaplana v St. Ehrenberku a pro dp. Leop. Hrubého, faráře v Kdousově. — Nádobka na sv. olej: pro dp. Karla Vasyku, faráře v Sebranicích na Moravě. — Patenka k nemocným: pro dp. Karla Vasyku, faráře v Sebranicích. — Náčiní k zaopatřování nemocných: pro dp. Jos. Poláka, faráře v Lošanech u Kolína. — Svícny oltářní: pro vp. Fr. Pavlíčka, kaplana v Žebráku, pro vysokor, pí. hraběnkou Thun-Trauttmannsdorffovou v Praze a pro blahor. p. Fr. Hirsche, pasíře v Praze. — Kropáčky: pro dp. Jos. Poláka, faráře v Lošanech a pro farní úřad v Mirově na Moravě. — Umývadlo cínové pro sakristii: pro dp. Leop. Hrubého, faráře v Kdousově na Moravě. — Kříž na rakev: pro důst. farní úřad v Mirově.

Rozličné. Křížová cesta: pro dp. Jana Kohouta, děkana v Neveklově. — Oltářní obraz sv. Kiliana: pro dp. Jos. Brennera, faráře v Eisenstrassu. — Kříže pro školu: pro dp. Jana Hurského, faráře v Červené. — Pultík pod mešní knihu: pro dp. Jos. Poláka, faráře v Lošanech u Kolína. — Harmonické zvonky: pro dp. Jana Hurského, faráře v Červené a pro dp. Václ. Nyklesa, faráře u sv. Štěpána v Praze.

Paramenty. Kasule: fialová a červená: pro dp. Vojtěcha Polaneckého, faráře v Poříčanech; červená a černá: pro dp. Ferd. Harnu, faráře v Chvalkovicích u Olomouce; fialová: pro dp. Karla Krále, faráře v Dublovicích; bílá: pro vp. Vojtěcha Frejku, kaplana na sv. Kopečku u Olomouce; fialová a černá: pro dp. Jos. Poláka, faráře v Lošanech u Kolína. — Pluviály: červený: pro dp. Ferd. Harnu, faráře v Chvalkovicích u Olomouce; bílý: pro vdp. Jos. Hanelu, děkana v Č. Cvikově. — Vela: pro důst. farní úřad v Mirově na Moravě a pro vp. Gust. Heveru, kaplana v Rosi-

cích u Brna. — Pláštiky na ciborium: pro dp. Fr. Kremla, faráře v Bystřici pod Hostýnem na Moravě, pro dp. Leop. Hrubého, faráře v Kdousově a pro důst. farní úřad v Mirově. — Bursa k nemocným zlatem vyšitá: pro blahorod, paní Marii Rimlovou v Příboře na Moravě. — Štoly: pro důst. farní úřad v Mirově a pro dp. Jos. Poláka, faráře v Lošanech. — Korouhev: pro blahorod, pána Jos. Limpoucha, rolníka v Paráčově. — Biret: pro vdp. Jos. Hanla, děkana v Č. Cvikově. — Příkrov: pro dp. Jos. Poláka, faráře v Lošanech. — Komže pro ministranty a kostelníky: pro dp. Karla Vasyku, faráře v Sebranicích, pro dp. Leop. Hrubého, faráře v Kdousově a pro dp. Ant. Willa, faráře v Kurdějově na Moravě.

Prádlo kostelní. Korporale a pally: pro vp. Jos. Franka, kaplana v Daumově; alba, korporale, humerale, purifikatoria, ručníčky a cingula: pro vysokor, paní hraběnkou Thun-Trauttmannsdorffovou v Praze; dvě alby: pro dp. Jana Dorovína, profesora v Praze; ručníčky a korporale: pro dp. Leop. Hrubého, faráře v Kdousově; cingula: pro vdp. Jos. Hanla, děkana v Č. Cvikově; dvě rochetty a dvě cingula: pro důst. farní úřad v Mirově; pally: pro vysokor, paní baronku Schönbergovou v Drážďanech; 12 purifikatorií, 4 korporale, 4 humerale a 4 ručníčky: pro školní kapli na Král. Vinohradech.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Hostiarium: vdp. Ferd. Bursík, děkan v Humpolci. — Kříž skvostný: dp. Jan Schneider, farář v Křižanovicích na Moravě. — Mešní konvičky: vdp. Jan Kohout, děkan v Neveklově.

Paramenty. Kasule: dvě bílé a jednu červenou s křížem bohatě vyšitými a obrázky Neposkvrněné P. Marie, sv. Sigmunda a sv. Norberta: nejd. pan generální opat Sigm. Starý na Strahově; červenou, bohatě vyšitou: nejd. pan velkopřevor řádu křižovníckého Fr. Huspeka v Praze. — Pluvial bílý skvostný: nejd. pan velkopřevor řádu křižovníckého Fr. Huspeka v Praze. — Antependia dvě: vp. Gust. Hever, kooper. v Rosicích u Brna. — Nebesa vyšíváná s bohatou úpravou: dp. Jiří Lenges, farář v Heimersheimu v Německu a dp. Ant. Will, farář v Kurdějově na Moravě. — Korouhev: vdp. Jan Kohout, děkan v Neveklově.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

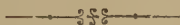
Číslo 12.

V Praze, dne 30. prosince 1887.

Ročník XIII.

OBSAH: Kněžské druhotiny Jeho Svatosti papeže Lva XIII. — Románské exkurse. — Farní kostel sv. Mikuláše biskupa v Němčicích. (Dokončení.) — Církevní umění na rakouské výstavě ve Vídni leta Páně 1887. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc prosinec 1887. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda.

KNĚŽSKÉ DRUHOTINY JEHO SVATOSTI PAPEŽE LVA XIII.

»**S**větlem s nebe« září trojnásobná koruna tiáry, která zdobí skráně nejvyššího kněze, učitele a krále, Lva XIII. Diadém kněžský stkví se leskem diamantů dětinné zbožnosti a synovské lásky, zbožňující Královnu posvátného růžence. Koruna učitelská poseta jest perlami moudrosti křesťanské, věhlasu básnického a učenosti všeobšíhlé. Korunu královskou zdobí drahokamy obezřetnosti pastýřské, lásky otcovské a vážnosti knížecí. Trojnásobný lesk vyzařuje paprsky z Říma do veškerých končin a odlesk z pěti dílů světa do Říma se vrací. Řím jest střediskem okršlku zemského a papež Lev XIII. hlavou jeho. Nejvyššímu knězi holduje Církev katolická, rodina dvěstěmillionová, učitelé národů koří se národové, pastýři královskému klaní se králové. Jubileum papežské slaví celý svět ozářený »světlem s nebe«.

Románské exkurse.

Píše F. J. Lehner.

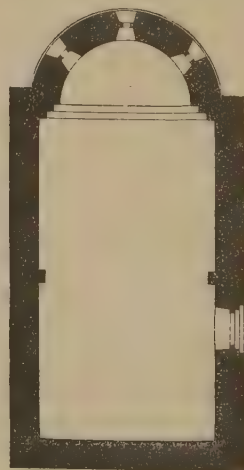
»Method« zahajuje tímto číslem novou rubriku, doufá v součinnou pomoc osvědčených spolupracovníků dosavadních a nových, kteří bohdá! k praporu našemu se přihlásí. Schází národu českému dosud kniha dějin činnosti umělecké v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Redaktor hodlá s pomocí Boží věnovati zbytek života svého práci této, na kterou takměř celé čtvrtstoletí se připravoval. Minulá dvě leta sbíral a seřadovol již materiál povšechný, dodělav se žádoucího přehledu. Nemá-li však kniha dějin postrádati úplnosti, jest třeba četných a obětovných spolupracovníků, kteří by jednotně snášeli látku historickou i uměleckou. V příštím čísle ročníku následujícího hodlá redaktor obsírněji promluvit o způsobu organizace, kterou lze dodělati se cíle žádoucího.

Pout umělecká v zemích koruny české počala dobou románskou. Nutno tedy, abychom především snášeli artistickou a historickou látku románské architektury, plastiky a malby. V první řadě dlužno zřetel míti k architektuře a to především k památkám stavitelství církevního, ku kostelům a kaplím slohu románského. Přátelům dějin umění výtvarného jest tedy putovati po jednotlivých vikariátech a dekanátech od města k městu, od dědiny k dědině, od vesničky k vesničce, pátrati po památkách románských buď zcela nebo částečně zachovaných, objeveně důkladně ohledati, popsat, nakresliti a »Methodu« zaslati. Jest to jediná cesta, která k cíli vede. V polovici tohoto století bylo na př. v Čechách známo jen několik románských kostelů a kaplí, r. 1856 uveřejnil Vocel v »Památkách archaeologických« seznam čítající již celou stovku kostelů románských, dokládá však, že v počtu uvedeném jest jich asi 40, o jejichž románské podobě pouze soukromé a ústní zprávy obdržel. Nemoha tudy z vlastního přesvědčení a s úplnou bezpečností tvrditi, že budovy tyto známky slohu románského mají, ponechal přátelům vlasteneckých památek bližší prozkoumání jich a potvrzení neb zamítnutí podání svého. Otázka jeho zůstala valnou většinou až do dnešního dne nerozřešena, jelikož nenalezlo se dosud »přátel vlasteneckých památek«, kteří by byli podnikli důkladné prozkoumání. O několika z uvedených kostelů přesvědčil se redaktor při více nebo méně nahodilých návštěvách,

že nejsou slohu románského, nýbrž přechodního. Sám pak seřadil si seznam čítající přes 150 kostelů románských, vyžadujících ovšem podrobného ohledání od dosavadních a příštích přátel »Methoda«. Na Moravě a ve Slezsku dosud ani tato přípravná práce není vykonána. Z Moravy má redaktor zapsáno jen 10 památníků románských, ze Slezska však není povědom ani jediný. Až tedy tito apoštolé archaeologie vlastenecké rozejdou se po vikariátech diecési, nelze pochybovati, že seznam památníků značně vzroste. A právě k této práci jest třeba součinnosti četných a řádně zorganizovaných konservatorů církevních. Jen tímto způsobem lze z lomu dosud zanešeného lámati a dopravovati kamení k velkolepé budově dějin umění výtvarného v zemích koruny Svato-Václavské. Bratřím z táboru archaeologického k výzkumným exkursím hojného zdaru na cestu želaje, počínám nový odstavec »Methoda« popisem nově objeveného památníku románského s přáním, aby výlety umělecké všem tak se zdařily, jako při poslední vycházce redaktoru se přihodilo.

1. Románský kostel v Chabrech u Prahy.

Kdykolivěk od stolku pracovního hlavu pozvedám, zrak unavený pokaždé osvěžuje se obrázkem, na který oknem vždy rád se dívám. Za řadou domů, které krásné ná-

prohm
7m

Kreslil Jaroslav Jirásek.

městí Karlínské na západ zakončují, vystupuje v pozadí táhlý vrch, jehož tvárnost

příroda průběhem roku měnivým, ale vždy novým šatem odívá. Zde spatřívá oko první zeleň a první sníh, vlnité zlato zralé pšenice a popelavé roucho syčravého podzímku. Paprskové sluneční a závoj mlhy zde bez ustání hru svou mile provozují. Na hřebenu lemován jest obzor Čimickým hájem tmavě zeleným. Z jara vylákalo mne to několikrát, abych se podíval, jaký svět za hájem se skrývá. U háje však tabulka s nápisem: »Cizím do háje vstoupiti pod trestem se zapovídá«, nutila háj obejít. Obešel jsem jej po prvé v levo a dostal jsem se do Bohnic, kam vábil mne dle Grueberova tvrzení starobylý, do kříže založený kostel románský. Byl jsem však popisem i vyobrazením Grueberovým zklamán, shledáv, že jen západní část zdí se zachovala bez všelikých dalších znaků slohu románského. Pouze neobyčejná síla zdí svědčí, že západní část době románské přináležejí. Celý kostel nyní upraven jest slohem barokním.

Po druhé obešel jsem háj na pravo. Spatřiv však před sebou jednodotvárnou, táhlou planinu, vrátil jsem se cestou zajímavější do Karlína. Že planina přerušena jest hlubokým úvalem, v němž starobylá plebanie Chaberská s bývalým farním kostelem románským se skrývá, tehdy jsem netušil. Navštíviv na počátku letošního podzímku opětně památný chrám Prosecký a pátraje u důstojného pana faráře po zprávách a nákresích trojlodního kostela román-

ského, vzornou péčí jeho krásně upraveného, za řeči bylo mi laskavostí jeho sděleno,

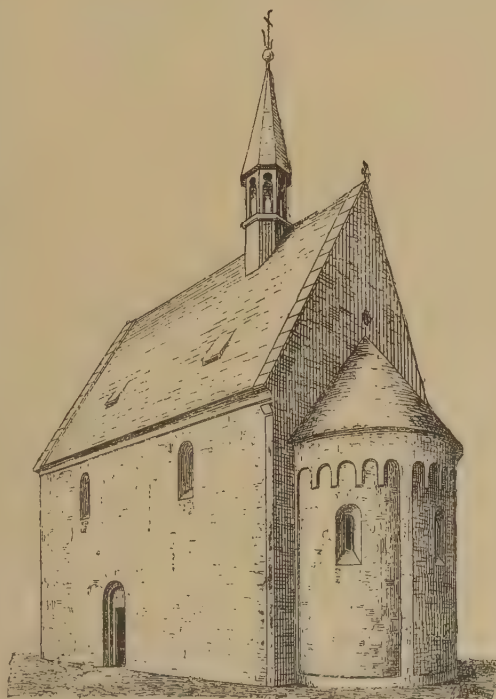
že ve farním okršliku žije rodná dcera svatyně Prosecké, matce věrně podobná, drobnější pouze a menší. Bez meškání vydal jsem se tudy na cestu do Chaber a byl jsem mile překvapen starobylým, takměř neporušeně zachovaným kostelem románským, který r. 1350 mezi farními se uvádí. Stojí na ostrohu, který uprostřed úžlabiny se zvedá, zcela svobodně, jako pevnůstka, zdí odevšad obehnaná. Kolkolem rozkládá se hřbitov. Starobylá zvonice dřevěná stojí opodál. Veterán v tom úkrytu zachoval svou podobu a zůstal v zákoutí svém skryt i před pátravým zrakem archaeologů. Věkové na kmetu mnoho nezměnili. Střecha nad apsidou jest trochu nemotorně rozložena, sanktusník má tvar modernější, sakristie a sínec před vchodem později jsou přistavěny; také několik nových oken jest prolomeno, ale na štěstí pod okny starými, která uvnitř bez porušení se zachovala, zevně pak obrysy svými zřetelně se ukazují, tak že bylo lze nakreslití kostel v původní podobě.

Studený a ostrý vítr proháněl se po strništích vysoké planiny Chaberské, když za milého hovoru ubírali jsme se k památnému kostelíku s panem Jaroslavem Jiráskem, učitelem na měšťanských školách Kar-

línských, který laskavě nabídl se jej nakreslit. Slunce schylovalo se již k západu,

Kreslil Jaroslav Jirásek.

Kreslil Jaroslav Jirásek.

bylo třeba popílit si. Mezi tím, co veleochotný průvodčí zevnějšek kreslil, vyměřil jsem vnitřek. Podoba kostela zde věrně se podává.

Půdorys kostela tvoří obdélník, silnými pilastry uvnitř na dvě zcela stejné polovice rozdělený. Účel jejich nesnadno lze vysvětliti. K obdélníku přiléhá apsida polokruhová. Do lodi vchází se s boční strany portálem o dvou ústupcích rovnoúhelných, polokulatě sklenutým. Jest po obou stranách osvětlena dvěma okny blíže stropu se vyskytujícími, která uvnitř neporušeně se zachovala a pouze z venčí zazděna jsou. Po způsobu starorománském podobají se více střílnám nežli oknům, propouštějice úzkým otvorem jen sporého světla. Ostění jejich do vnitř i na venek značně se rozšiřuje. Moderní vandálistmus výmínečně původních oken ušetřil, zazdiv pouze venkovskou část jejich a prolomiv pod prvním z nich na straně epistolní velkou díru, již v době copové oknem nazývali. Strop nyní rákosový, druhdy dřevěný, býval o něco vyšší. Vítězný oblouk

dvakrát rovnoúhelně ustupující jest branou apsidy; concha pak její římsou od spodní části správně jest oddělena. Apsida o stupeň povýšená osvětlena jest třemi okny, z nichž nyní prostřední jest sice zazděno, přece však omítkou zřetelně se spatřuje, ostatní pak dvě nevkusně zvětšena jsou. Celý vnitřek při veškeré jednoduchosti úspěšnými poměry mile dojmá. Míry jeho tuto následují:

Vnitřní délka lodi 11 m.,
šířka ve vnitřní světlosti 6 m.,
výška lodi 9 m.,
hloubka apsidy 2·80 m.,
síla zdí 1 m.

Rovněž utěšený jest pohled z vnější. Apsida, pilastry na 3 pole rozvržená, ozdobena jest obloučkovým podřímsím a střecha její opírá se o vysoký štít lodě.

Bývalý děkanský kostel sv. Jana Křt. v Dolních Chabrech jest typem románských kostelů českých skromnějších rozměrů.

Farní kostel sv. Mikuláše biskupa v Němčicích.

Napsal Jan V. Truhlář, kaplan v Netolicích, (Dokončení.)

Druhý náhrobník kryl tělo panoše Jiřika od Dubu, měří 81 cm. šířky a 1 m. 74 cm. délky a kolem hran čteme:

»Letha · Buozieho · Tisi · — czieho · Pieti-
steho · druhého · umrzel · Gest · — urozeni-
panosse · Gir—zik od dubu tu nediel · przied
swati · Matiegie · —«

(t. j. Letha · Buozieho · Tisi — czieho · Pietisteho · Druheho · umrzel · Gest · — urozeni · panosse · Gir — zik od dubu tu nediel · przied swati · Matiegie.)

Celý vnitřek kamene jest uměle vypouklými pruty propleten a dole spatřuje se znak, pokrytý přilbou, nad níž drží ruka chochol z peří.

Třetí kámen, u dveří z kobky, jest onen, který nalézal se uprostřed lodě, a jest 79 cm. široký a 1 m. 97 cm. dlouhý. Poněvadž nese na sobě stopy železných hřebův, dovnitř ondy vražených, soudilo se, že se nalezne pod ním hrobka, ale nebylo tak. Po jeho vyzvednutí kopáno a v hloubce 1 m. 24 cm. přišlo se v přítomnosti naší na písek s vodou rychle ven se řinoucí, což potvrzuje zprávu v pamětné knize, dle níž při kladení základů ku věži v minulém století velké prameny vody se objevily a hlubšímu kopání zabránily, následkem čehož věž nižší jest učiněna, než původně obmyšleno. Nápis kolem hran jest tento:

»Tisicziho · cztir — steho dewadesateho druhého
umrzela pani — marketa teta — urozeného
panosse · petra · korzenske · 3 tere.«

(t. j. Tisicziho · cztir — steho dewadesateho druhého umrzela pani — marketa teta — urozeného panosse · petra korzenske[ho] z tere[šova].)

Uvnitř mezi četnými fanfrnochy ve znaku kohout Kořenských z Terešova, nad ním přilba a nad tou opětně stojící kohout s hřebínkem na hlavě. Dole znak, nejspíše rodiny Markétiny.

Do stěny severní zadělány čtyry náhrobníky. Hned při oltáři Panny Marie Bolestné jest kámen paní Anežky z Heraltic, jest 70 cm. široký a 1 m. 38 cm. dlouhý a čteme kolem hran:

»m cccc lxxx v — obyt nobilis domina agnes
de — heralticz in die — s · ieronimi hic
sepulta ora —«

(T. j. MCCCCLXXXV — obyt nobilis domina agnes de — heralticz [beralticz?] in die — s · ieronimi hic sepulta ora ·).

Uprostřed jest znak,

Následující kámen, na počet pátý, svědčí panně Voršile z Klinštejna a z Roztok, měří 56 cm. šířky a 1 m. 20 cm. délky a kolem hran jde nápis, který uvnitř třemi řádkami končí a takto zní:

»I . 5 . 2 . 6 . — VMRZELA . GEST .
PANA . WORSSVLA . — Z KLIN-
STEINA . — A Z ROZTOK . TED .
POHRZEBENA . GI . MILI . BVH .
MI — LOSTIW . — BITI . RACZ .

(t. j. I . 5 . 2 . 6 . — umrzela . gest .
pana . worssula . — z klinstejna . — a
z roztok . ted . pohrzebena . gi . — mili .
— buh . mi — lostiw . — biti . racz .)

Pod poslední vnitřní řádkou znak, ostrev
mocné rodiny Hronoviců, od nichž páni
z Klinstejna původ svůj vzali.

Zde písmo výminečně do kamene vryto,
jinde vytesáno na venek.

Šestý kámen patří některému pánu
Kořenskému, nejspíše Václavu, synu páně
Petra, o němž hned bude zmínka. Kolem
hran a ve dvou řádkách uvnitř obsažen místy
již poněkud setřený nápis tohoto znění:

»Leta — urozeny a stateczny
. korzensky z Tereſso—wa na hwiezde
gehozto — Tielo wtomto Bozim Chramie od-
pocziwa nad gehoz — dusi Pan Buh — racz
se smilowati. —«

(t. j. Leta — urozeny a
stateczny korzensky z Tereſso—wa
na hwiezde gehozto — Tielo wtomto Bozim
Chramie odpocziwa nad gehoz — dusi
Pan Buh — racz se smilovati.)

Uprostřed štít s kohoutem, nad ním
přilba, v té hvězda, a nad přilbou opět
stojící kohout.

Náhrobník sám jest 66 cm. široký, 1 m.
51 cm. dlouhý, a byl dole původně již
poněkud zaokrouhlen.

Sousední sedmý, směrem ke kruchtě,
jest 92 cm. široký a 1 m. 57 cm. dlouhý,
skoro úplně setřený jeho nápis vinul se
kolem hran a končil uvnitř ve dvou řád-
kách, pod těmi byl znak a nad tímto přilba.
Stopy písma i znaku jeví velké stáří.

Osmý kámen ve zdi pod kruchtou
obeznamuje nás s Petrem Kořenským. O něm
víme, že mu Vok z Rožmberka r. 1481
odprodal dvůr Poděhúsy s hradištěm (u vsi
Podeřiště na osadě netolické) a jiným pří-
slušenstvím, načež tím vládl po jeho smrti
Václav Kořenský. Náhrobník Petrův jest
nejdelší a sice 89 cm. široký a 2 m.
dlouhý, písmena nápisu, kolem hran jdou-
cího, jsou v nejstarší gotice provedená a
veliká, a celý nápis zní takto:

»X leta . bozieho . — 1293 . ſel . 3 tohoto .
ſwieta . kwi — etnu . nedielx X — petr .
korzensky + z tereſſowa«

(t. j. X leta . — bozieho . — 1493 . ſsel .

z tohoto . ſwieta . kwi — etnu . nedielx X
— petr . korzensky + z tereſſowa).

Uprostřed ve štítu kohout, nad štítem
přilba a nad tou opět kohout vzpřímený.

Rodina Kořenských z Terešova, původně
rytířská a napotom i panská, byla velmi
starožitnou, a psala se dle prvotního sídla
svého Terešova a Kořeně v Plzeňsku. No-
sila ve znaku svém původně černého ko-
houta k pravé straně kráčejíciho ve zlatém
poli, později pak užívala štítu z levé k pravé
straně dolů na pokos rozděleného, v jehož
horní bílé části dvouhlavý orel černý se
zlatou korunou, v dolním pak zlatém poli
kohout černý k pravé straně obrácený se
spatruje. V století osmáctém povýšena
jest jedna větev rodiny této i do stavu
hraběcího a nadána dědičným korouhveni-
ctvím stavu panského v Čechách.

Devátý náhrobník, také pod kruchtou,
zcela mezi dveřmi na tuto a hlavním vchodem,
jest úplně setřen, nese ale stopy štítu
s kohoutem.

Další tři kameny jsou vpuštěny do zdi
presbytáře, a sice desátý, úplně pod
kazatelnou, měří 64 cm. šířky a 1 m. 40 cm.
délky, uvnitř nějaký neznámý znak. Jed-
náctý a dvanáctý jsou s každé strany
oltáře sv. Linharta, na obou nad setřenými
štíty vytesány podoby lidské a také zde
nápisů úplně zmizely. Každý z nich jest
59 cm. široký a 1 m. 29 cm. dlouhý.

Třináctý kámen, jehož nápis by se
asi dal z většiny rozluštit, zůstal bohužel
nedopatřením pod stolicemi proti náhrobníku
Voršily z Klinstejna; taktéž dva jiné zcela
sešlapané.

Na hudební kůr vstupuje se z ko-
stela. R. 1742 dal tehdejší hejman knížecí
Schöbl kostel zdejší obnoviti, neboť byl
chrám do té doby celý černý, pořídil novou
kamennou dlažbu ze čtverců, novou kazatelnu
a krchtu v nynější podobu uvedl, kteráž
byla původně jen dřevěná. Tu asi bylo také
ono okno gotické zazděno a menší z něho
učiněno. R. 1759 postaven positív od var-
hanáře Martina Palečka, souseda netolického,
za 76 zl., které většinou dobrodincové slo-
žili a, jak v pamětné knize dále stojí, musely
býti r. 1760 nové varhany pořízeny, jež
148 zl. stály. R. 1886 pořízeny nové var-
hany s osmi rejstříky, stály 925 zl., jsou
dosud bez nátěru a zhotovil je varhanář
sušický Fišpera,

Sakristie, podél severní zdi pre-
sbyteria ku kostelu přistavěná, jest hrubě
sklenuta a padá do ní světlo dvěma malými
okny, z nichž východní úplně čtyrhenné,

západní za to podélné. Podlaha jest cihlová. Až na naše časy dochovala se zde kamenná oltářní mensa s otevřeným otvorem pro relikvie, někdejší to, oltář sv. Jiří, jehož se již r. 1414 připomíná. Nyní na ni stojí v dřevěné skříni uzamčený »Betlem«, který o vánocích mívá místo na oltáři Rodiny Páně. Mimo skříně na roucha není zde ničehož pamětihodného. Ze hřbitova vedou dovnitř obyčejné dvěře od severu, dvěře do chrámu jsou tvaru gotického z dubových prken.

Od jihu přiléhá k lodi prostranná kobka, kterou lze ze hřbitova dveřmi uzamknouti. Celá předsíň dělí se na dvě polovice, z nichž nižší vlastně za chodbu sluší, tou přichází se k hlavnímu portálu s lomeným obloukem, v němž je čtverhranný, nahoře nepatrně se úzící vchod a ten má nad sebou v tympanonu hrubý kříž dávný věk prozrazující. Dvěře prastaré, již valně setřelé, potaženy jsou četnými pasy, v koutě po levé ruce stará kropěnka a kříž. Malé gotické okénko nad portálem jest polozazděno. Druhá východní a také větší polovice kobky jest skoro o půl druhé stopy od země vyšší a položena cihlami. Kdož nám poví, zdaž část ta nebyvala před věky zvláštní kaplí, aspoň v mohutných stěnách dochovala se dosud dvě okénka tvaru gotického, jedno k jihu, druhé k východu, obě uvnitř zřetelná, ze hřbitova ale zazděná. Toto poslední zakryto zbytkem nějakého oltáře se sochou sv. Isidora ve zvláštním výklenku, jenž s celou řezbou stojí na skříni, na níž stává o svatém týdnu Boží hrob. Hned na blízku visí na zdi zbytek z dávné doby, stará oltářní archa. Uprostřed pod dřevěným baldachýnkem sedí Mátě Boží v zlatém rouchu, pravici objímajíc volně na klíně ji spočívajícího Ježíška, po pravici sv. Panny svatá Kateřina s kolem u pravé nohy a s palmou v pravé ruce, po levici svatá Barbora s kalichem, též v pravé ruce tentýž držíc. Všecky tři sošky, dosti ladně provedené a líbezných obličejů, jsou ozdobeny korunkami, pouze synáček Boží bez této a zcela bez rouška. Nad soškami vzadu upevněny dvě hlavičky anděličkův. Každé křídlo tohoto oltáře skládacího má po dvou obrazech, na jednom zvěstuje anděl Gabriel Panně Marii poselství, a hned pod tímto provedeno korunování Rodičky Boží. Na druhém křídle vítá se shora sv. Alžběta blohoslavenou Pannu v domě svém, pod tím na obraze čtvrtém zjevení se Páně třem mudrcům. Půda celé archy jest modrá. Jediná tato památka ze starých původních oltářů zasluhovala by, aby zase našla místa

svého v kostele, třeba někde na zdi v presbytáři.

Za faráře Peške byl celý kostel vnitř i zevnitř obnoven, všechny oltáře nově pozlaceny, k čemuž osadníci zdejší ochotně přispívali, kazatelnu a jiné věci též duchovní správce na svůj náklad sám pořídil a tak velkou památku po sobě zanechal. Veškerou práci zlatnickou a malířskou obstaral vodňanský zlatník Renner.

Pamětná kniha obeznamuje nás také s klenoty ze stříbra, kterými byl kostel po zřízení nové fary v minulém století opatřen. Byla zde monstrance 1 libra a 20 lotů těžká, kalich větší s patenou 1 libru 16 lotů, druhý menší 1 libru 6 lotů, ten daroval František Šitter s manželkou Marií Annou r. 1724; ciborium vážilo 1 libru 5 lotů, pacifikal 27 lotů těžký stál 30 zl. a pořízen ze sbírky, nádobka k nemocným měla 6 lotů váhy. Nyní má kostel dva obyčejné kalichy, jeden z nich pořízen r. 1832 za 48 zl. stříbra, malíčkou monstranci, prostý pacifikal v podobě kříže s ostatky sv. Faustina a obyčejné plechové ciborium. Toto koupeno r. 1824 z příspěvků osadníkův za 30 zl. stříbra, poněvadž téhož roku za času administrátora Matěje Roswalda loupežná ruka stříbrné ciborium svatokrádežně z tabernakulu, sv. hostie na oltář vysypávši, byla uloupila.

Dne 12. června 1764 položen byl od faráře Jana Fligla základní kámen k nynější věži, od západu ku středu chrámového štítu přiléhající, u přítomnosti žactva a obyvatelstva německého a k stavbě té přispěl blanický kostel dvěma tisíci zlatých. Mistrem zednickým byl Kristian Zmrž z Hluboké, tesařským Ondřej Liška z Netolic. Dle obrysu měla býti zvonice o dva sáhy vyšší, ale pro množství vody, v základech se jevící, muselo se v hlubším kopání tehdejší ustáti. Dne 6. září 1765 zavěšeny jsou zvony na novou věž a vyzvány z ní prvně za císaře Františka I., který v Inomosti byl zemřel, na to dne 11. t. m. vytažen knoflík a kříž na střechu u přítomnosti knížecího netolického hejtmána Ignacia Navrátila, Františka Šobra, osobního děkana Lhenického, toho času sekretáře vikariálního, faráře Fligla a jiných více, čímž dílo šťastně dokonáno. Věž má se třech stran vždy troje okna nad sebou, a sice dvoje nižší čtyřhranná, kamenným sloupcem na polovici rozdělená, horní jsou podélná s lomeným obloukem. Nynější jehlancovitá krytba pochází z času faráře Peške a jest z křídlice, za to střecha chrámová pokryta prejzy. Ku zvonům vstoupá

se z kostela tímže vchodem jako na hudební kůr. V nejhořejším patře visí proti nejvyšším oknům dva zvony, třetí zavěšen výše.

Velký zvon, v průměru 1 m. 15 cm. široký, jest beze všech okras a má v jedné řádce kolem hlavy následující nápis v gotickém písmu:

»leta · od narozeni · sina · boziho · tisicziho ·
pietisteho · sisteho · ian · konwarz · u wod-
nienech · dielal · tento · zwon ·.«

Menší čítá 72 cm. šířky, na jedné straně ozdoben obrazem sv. Václava a jiného svatého hned při něm, s druhé strany Spasitelem na kříži, pod nímž stojí sv. Máti a věrný učedník Jan. Také zde nápis v jedné řádce kolem koruny a sice tento:

»anno · domini · m · cccc · lx · ave · marie ·
veni · cum · pace · maria · dei ·.«

Jest tudíž z r. 1460.

Třetí zvon nepřistupen. R. 1873 byly oba dolejší obráceny.

Dle pamětné knihy stávalo dříve také menší věžice nad kostelem, a v té měl viseti třetí zvon horní, zdá se však trochu pro věžku velkým. Původní věž bývala před r. 1764 dřevěná a stávala z polovice na hřbitově a z polovice na vsi vedle nynějších vrat farských. Co stála nová, ukazují knihy zádušní.

Pod věží jest západní kobka, z venku vraty uzamčená, v ní visí provazy od zvonů a po třech schodech vstoupá se tudy do chrámu pouze ve sv. týdnu, kdy ve přední jižní bývá Boží hrob.

Hřbitov, pro osadu dostatečný, obehnán zdí a vede na něj jediný vchod od jihu z vesnice.

R. 1725 za času faráře Schneltzera vystavěna na silnici od základů farní budova; pokojů bylo jeden větší a druhý klenutý menší, čeledník a vedle klenutá komora, do které se skrže kuchyni šlo. Před tím byla pouze světnice neb pokoj, co nyní jest chlév. Nynější farní dům jest slušná přízemní stavba a pochází z časů faráře Bicana.

Škola stojí od kostela poněkud vzálena. Již nahoře bylo o ní mluveno. Dne 15. října 1878 vysvěceny dvě nově přistavěné školní světnice od vikáře Karla Cisaře, faráře z Protivína. R. 1879 dne 1. března otevřena zde druhá třída školní. Pamětná kniha farní činí chvalnou zmínku o někdejším zdejším

učiteli Janu Schacherlovi, rodáku ktišském, který, narozen byv r. 1726, do Němčic přišel co hoch do učení za ministranta k tehdejšímu kantorovi Ondřeji Mašlovi, načež po jeho smrti zastával službu kantora chvalitebně. Dočkal se dlouhého věku a dne 11. července 1802 slavil zde slavně jubileum manželské u přítomnosti četných kněží, od nichž byl milován. O Němčice jest také tím zasloužilým, že mnohé památky znamenal, které na to v knihu pamětí byly pojaty. Nyní škola dvoutřídní, v níž působí co učitel horlivý a ctihodný Václav Mutych s jedním podučitelem.

Přifařená vesnice Selc, ve které dne 27. září 1868 posvěcen byl krásný kostel sv. Jana Nepomuckého, prohlášena r. 1878 za farní, čímž odpadla od Němčic.

Mimo farní obec Němčice, do r. 1881 s Mahouši spojenou a toho roku teprve za samostatnou prohlášenou, přísluší sem osadou následující dědiny: Chraštanky. — Mahouš se samotami »Hlodačky« řečenými. Obec v století našem navštívena byla často silnými požáry, čímž památné štíty domů za své vzaly. — Sedlovice. Dne 4. července 1886 posvěcena zde od vikáře Karla Cisaře pěkná mešní kaple Mariánská, nákladem obyvatelův zbudovaná. — Tupesy, někdy zvláštní statek. Asi v první polovici 15. století prodal Beneš Hřůza z Vhlav tvrz Dub, Temelín a Tupesy Janu Kunatovi z Olešnice (Top. stat. slovník Čech od Orta a Sládka). — Vhlavy, u lidu nyní Vyhľavy. Někdejší tvrz, jejíž trosky dosud prý viděti, byla kolébkou pánů neb rytířů z Vhlav, z nichž někteří při obsazování fary zdejší, jak nahoře již pověděno, přicházejí. Tito Hřůzové zvali se také z Dubé a z Chelčic (tentýž slovník). Roku 1539 patřil statek vhlavský Václavu Kořen-skému z Terešova a mezi rokem 1554 a 1589 Bohuslavu Malovci z Malovic na Dřítini (Paprocký o stavu rytíř. str. 126). — Zvířetice. Tato poslední obec a Sedlovice bývaly před tím poněmčené, jako dosud okolí strčické, nyní jsou obě opět české. Všecky obce patří také školou do Němčic.

Starobylá farní osada němčická náležela v 14. století do dekanátu a archidiaconátu bechyňského, platila tehdy 18 grošů desátku, nyní čítá 1391 osadníkův a zahrnuta ve vikariát vodňanský. Patronem jest kníže Jan Adolf ze Schwarzenberga, majitel velko-statku netolického.

Církevní umění na rakouské výstavě ve Vídni leta Páně 1887.

Podává K. Konrád.

Klidně, důstojně a vážně vykonalo »rakouské museum pro umění a průmysl« ve Vídni v letě minulého roku 1887 výstavu uměleckých předmětů církevních. Pisatel byl nemálo překvapen hojností a vzácností vystavených předmětů, které do metropole rakouského umění se všech krajin a zemí Rakouska a i ze Záhřebu k tomu konci se sešly. Tak obecného, všestranného a ochotného účastenství docílití bylo řečenému »museu« lze toliko nejvyšší ochranou a podporou Jeho císařské Výsosti arcivévody Rainera, jemuž proto zvláštním a velikým díkem jsme zavázáni. Tak bylo nám lze spatřiti zde důmyslně seřazené církevní starožitnosti až i z klášterů rusínských, ze záhřebského dómu, ba i z rodinného majetku Jeho Apošt. Veličenstva a císařské Výsosti arcivévodů Karla Ludvíka, Ferdinanda Este a Albrechta, tím více ovšem z jiných sbírek privatních a veřejných, z far, klášterů, metropolí, museí, šlechticů i nešlechticů.

O účelu výstavy dokládá ředitel c. k. rakouského musea pro umění a průmysl J. v. Falke v »Úvodu« do katalogu výstaviho: »Nur mit dieser allseitigen Hilfe war es möglich, dem bereits genannten Ziele nahe zu kommen, Alles zu vereinen, was Oesterreich an alter kirchlicher Kunst besitzt und zur Vergleichung ihm dasjenige gegenüber zu stellen, was die Gegenwart leistet... Denn unsere Ausstellung ist nicht aus dem blossen Interesse des Kunstfreundes und Kunstsammlers unternommen worden, sie sollte vielmehr allen Denjenigen, die an diesen Dingen Interesse nehmen.... zur Belehrung dienen; sie sollte Anregung gewähren, Muster geben, den Sinn für das Schöne, Würdige und Ernste in der Kunst erwecken.« — Za tímto účelem byly vystavené předměty tak seřazené, že v každém oddělení vedle starých předmětů též nové se vystavily a všechno chronologicky se spořádalo, pokud jen bylo lze v obmezených místnostech. Však právě pro nedostatek místnosti nebylo vše pojata do výstavy, nébrž po výtce práce uměleckého průmyslu, pak vůbec předměty snadno dopravitelné.

I.

Bohatou a vynikající měrou zastkvěly se na výstavě i Čechy a Morava. Sta-

ročeské rukopisy ilustrované (miniaturami, initialkami a j.) náležely tu k nej přednějšímu a nejvzácnějšímu. I bylo nám zde milým překvapením spatřiti pohromadě, jako ani v Čechách ne, přeskvostný evangeliář z IX. století a jiný z XI. století¹⁾, oba z metropolitní knihovny pražské, převzácnou obrázkovou biblu Velislavovu (z majetku osv. kníže Jiříka z Lobkovic) z XIII. až XIV. století, pak z c. k. univ. knihovny pražské »vyšehradský kodex z XI. století«, passionál abatyše Kunhuty z r. 1312, český »codex Gellienův« (»vítaje Ss.«) sv. Jeronýma se skvostnou velkou miniaturou (stigmatisování sv. Františka) ze XVI. století a j. Neméně vynikalo ve výstavě též několik skvostně ilustrovaných kancionálů staročeských krásou malířské a písařské práce. Mezi vzácnými vazbami starými i novými pak vynikaly řečená již evangeliaria, vzácná bible metropolitní knihovny z XV. století a nade všechno překrásný nový missál z pokladnice metropolitní kapitoly dle nákresů Mockrových, vázaný slohem starým r. 1883.

Rovněž tak vynikaly staré i nové práce české zde vystavené a i v ostatních oddílech výstavních, totiž v oddělení prací a předmětů tkaných, dřevěných, kovových, slonových a p., jež představují náčiní a nářadí bohoslužebné.

Přehled všech předmětů z Čech a Moravy zde vystavených jeví se takto: Auguštínský klášter ve Starém Brně vystavil pět předmětů (číslo)²⁾; břevnovský klášter jeden; biskupská kapitola v Brně deset; Františkovo museum brněnské pět; moravské průmyslové museum v Brně 19; hraběnka Vetterová z Lilie jeden; ústav hluchoněmých v Budějovicích jeden; kostel dobroměřický (u Loun) jeden; Doudleby (zámek) jeden; Jevíčko jeden; klášter vyšebrodský čtyři; Hořice jeden; Krumlov jeden; Kutná Hora: kostel sv. Barbory dva, vlaský dvůr dva; město Louny dva; Litoměřice: biskupská knihovna jeden; biskupská domácí kaple jeden, diecéšní museum dva, prof. dr. V. Luksch jeden; Lhota Dlouhá jeden; fara milotická čtyři;

¹⁾ Jiný evangeliář, ale český, z r. 1505, psaný od plzeňského františkána Jiljího z Ratiboru, vystavil zde p. A. Figdor z Vídně. (Čis. katal. 58.)

²⁾ Některá čísla zahrnují v sobě několik předmětů

moravecký kostel jeden: Netolice jeden; fara Nový Rousínov jeden; fara v Mikulově dva; Olomouc: světicí biskup hr. Belrupt dva, průmyslové museum císaře Františka Josefa pět, městské museum pět, c. k. studijní bibliotéka tři; Praha: Křesťanská akademie 25, metropolitní kapitola (z knihovny a z pokladnice) 26, c. k. universitní knihovna pět a kromě toho jednotlivé osoby (M. Donebauer dva, gremium zlatníků pět, ryt. Lanna devět a j.); Roudnice (kn. Moric Lobkovic) dva; Liberec (severočeské průmyslové museum) jeden; fara ve Starči jeden; fara v Tišnovicích dva; fara v Tuřanech (Turas) jeden; Uherské Hradiště (město) dva;³⁾ Valašské Meziříčí (c. k. dřevařská škola) jeden; knížecí archiv v Třeboni jeden; Vraná (fara) čtyři a Znojmo jeden.

V tomto seznamu zahrnuti jsou ovšem též práce moderní, jež pro srovnání se starými byly též přijaty do této výstavy, jak di J. v. Falke v »Úvodu« do katalogu výstavního. Žádné město nebylo, vyjma Vídeň, tak bohatě zde obmyšleno jako Praha, žádná země tak čteně jako země české. I bylo velice zajímavě porovnávati zde staročeské umění z ostatním a seznati, že nic nezadalo umění kterýchkoliv sousedů, ba některým předmětem nad ně i vyniklo. Nejskvostnějším rukopisem byl tu evangeliář metropolitní z IX. století (vazba ze XIV. století), jenž na 15 tabulkách kanonových a 24 miniaturách na celé straně oplývá ornamentikou a písmem ve zlatě, stříbre a barvách, tytéž i na půdě nachové provedeným. K němu řaditi jest jiný »obrovický« evangeliář c. k. olom. stud. knihovny (M. S. 2. II. 1.) z XI. století. Jest podobně, ač nikoliv tak bohatě pracován. Z kovových předmětů, myslím, že tu nejvzácnější byl zlatý patriarchální kříž kláštera vysebrodského z VIII. století, jenž na sobě jeví patrně ještě práci a původ byzantský. Dar to Záviše z Falkensteina. K nej přednější památkám zde náležel též svršek velkého kříže z XII. století, jež osv. kníže Mauric z Lobkovic vystavil (č. 528). Měděný, pozlacený a filigranskou prací zdobený předeek jeho stkví se hojně velkými křišťály, z nichž prostřední obly jest jako velké slepičí vejce. Mezi starými vazbami jest pro nás pozoruhodný též missál c. k. studijní knihovny olomúcké z r. 1581. Kožená vazba zdobena jest také zlatým lisováním, v němž dole ve

štítu sv. Václav s nápisem na okolku: »Monasterii Lucensis. Ora pro nobis s. WENCESLAE«. Tohoto nápisu katalog (sub N. 170) neudává. Krásně zachována jest též bible metropolitní kapitoly pražské ze XI. století, jejíž kožená vazba jest bohatě ve zlatě a na slepo ornamentována i zlatou ořízkou zdobena. (Č. 174 katal.)

Též paramentní oddělení vykazovalo vzácné předměty z českých zemí, ač nikoliv nejvzácnější. Známe nejednu starožitnost i novou práci převzácnou, jichžto zde nebylo z příčin, které jsou na snadě. V té příčině tedy nebylo lze nabýti úplného, ba ani ne náležitého obrazu a přehledu. Z vzácnějších paramentů bylo zde viděti: 1. z dómu brněnského kasuli ze zeleného sametu na zlaté půdě (XIII.—XV. stol.), kasule z fialového atlasu ve zlatě a hedvábu (z r. 1487), jiná z XV. stol.; vlaská kaple vystavila kasuli z červeného sametu (kolem r. 1500); Křesťanská akademie kasuli ze zeleného sametu (kolem r. 1500), tři kožené kasule se zlatým, stříbrným a jiným tiskem ze XVII. stol. a d.

Co řečeno o paramentech, platí ještě větší měrou o dřevorezbách. Viděti tu bylo několik drobtin z kůrových stolic a jeden skládací oltář kutnohorské »sv. Barbory« (XV. století) a část takového oltáře z »vlaského dvora« kutnohorského a něco málo z Brna, Doudleb, Roudnice a jiných. Z kovových prací vystaveny tu byly z chrámového pokladu sv. Vitského známé dvě umělecké hlavy svatých apoštolů Petra a Pavla (relikviáře) z roku asi 1412,⁴⁾ dva kalichy z XV. století a j.; pražské družstvo zlatníků vystavilo svůj vzácný relikviář, r. 1379 mu darovaný od císaře Karla IV., pak jiný z pozlaceného zlata (XVII. století), v němžto se kryje jiný stříbrný, práce to, jak se dí, sv. Eligia, patrona družstva; klášter rejhradský: pastore, bohatě a překrásně zdobený svršek (okolo r. 1400); dva zlaté kalichy bohatě vypracované (z pokladu sv. Vitského dómu a olomúckého musea císa. Františka Josefa) ze XVI. století. Z novějších prací, zejména XVIII. a XIX. století bylo by mnoho krásných a drahocenných předmětů vytknouti; neb nebylo snad žádné oddělení tak hojně obesláno jako toto, nejhojněji od Křesťanské akademie pražské a dómu sv. Vitského. V tomto oddělení byla zvláštní pozornosti hodna pastorelia, zejména gotická. Bylo tu viděti pastorelia se svrškem, překrásné a veledůmyslné,

³⁾ Krásný křišťálový kříž a bohatou gotickou monstrancí, obě z XV. století.

⁴⁾ Viz o nich v »Methodu« 1886, str. 98-99.

tytýž též složité práce staré i nové, nejen v tomto, alebrž i v následujícím oddělení, v němž seřadil komitét předměty ze slonoviny, skla, kamene, hlíny a p. shotovené.

V tomto oddělení nade všechno převládají dva rohové relikviáře pražského dómu. Mají podobu velkého rohu a zdobený jsou povypuklou prací ve čtyřech prstenech kolem rohu. Jeden se pokládá za dílo byzantského původu ze VI. století, druhý za nordickou práci kolem roku 1000. Z pastorálů zvláště pozoruhodno pastoraře rejhradského kláštera z roku asi 1400. Je z pozlacené mědi a vnitřek svršku (záhlaví) zdoben dvojitou vypuklou prací ze slonové kosti.

Vzácnou starožitností v tomto oddělení jsou též dva biskupské hřebeny biskupské kapitoly brněnské, jeden z XIII., druhý ze XIV. století. Na tomto jest i znak biskupa Pavlovského. Zde vytknouti sluší též triptychon kostěný z XIII. století, jež vystavilo průmyslové museum brněnské a diptychon téhož musea ze XIV. století, o němž katalog dí sám: »Böhmischer Provenienz« (č. 955).

V II. oddělení hlavním (výstava nynějších firem) vystavili něco málo: diecéšní ústav hluchoněmých z Budějovic, M. Černil, odb. učitel z Hořic, Mauder, Rummel a Tengler z Prahy, Celerín z Vinohradů a několik jiných.

Seznávše takto, jak vynikající měrou přiučastnily se země koruny České důležité výstavy této, přihlédneme ještě ke zvláště pozoruhodným předmětům ostatních zemí rakouských.

II.

I z ostatních zemí bylo zde tolik památných a vzácných starožitností i prací nových vystaveno, že by věru jako na předešlé celé knihy třeba bylo, kdybychom podati měli plný přehled a popis všech. Jest nám tedy obmeziti se na nejvzácnější z těchto předmětů. Učiníme tak v téměř pořádku jako v I. části vedle návodu katalogu.

Z knih a »vazeb« vzácných vytknouti sluší především »sacramentarium« papeže Řehoře Velikého z c. k. dvorní knihovny vídeňské (M. S. N. 700). Jest to rukopis z X. století s barevnými initialkami, vázaný v pozlacené mědi. Přední deska je zdobena slonovým reliefem⁵⁾ (papež Řehoř). Nej-

skvostnějším rukopisem byl tu evangeliař Jana z Opavy, psaný veskrze zlatem velkou gotickou minuskulí pro vévodu Albrechta II. z Rakous r. 1368. Vázán byl r. 1446 do pozlaceného stříbra s propuklou prací na hedvábu. Rohy okovány massivními hlavami lvími, prostředek hlavou ještě větší s věncem paprsků jako na dveřích sv. Václavské kaple u sv. Víta. Rukopis má 9 skvostných miniatur na celé straně, v deváté Krista na hoře v mandorle jako soudce světa. (Náleží c. k. dvorní knihovně vídeňské, M. S. N. 1182.) Pro srovnání důležitými jeví se tu zvláště též pergamenové rukopisy z rodinné fideikomisní knihovny Jeho Veličenstva z XV. století, z nichžto čtyři jsou burgundského původu. Miniatury a ornamenty jejich projevují docela jinou manýru v kresbě osob, rouch a ornamentů jakož i ve volbě barev. U ostatních původ není dosvědčen. Vytknouti z nich sluší zvláště čís. M. S. 3535. Jest to latinské »horarium« s 76 miniaturami a četnými initialkami. Každý list jest ornamentálně obrouben. Překrásná jest miniatura asi uprostřed knížky: Panna Maria na trůně sedící počíná v kůru hodinky církevní. V okraji vidíme též ponocného a dole lov na jeleny. Vše jest bohatě barvami a zlatem provedeno. Rovněž tak bohatě barvami a zlatem malován jest rukopis M. S. 27.571, ač miniatur v něm toliko sedm. V tomto i v M. S. 118 (Officium B. M. V.) znamenáme v obrubách ornamentálních zvláště mnoho ptáků namalováno. V jiném rukopise téže sbírky (též Officium B. M. V., N. M. S. 94) shledáváme ornamentální kresby velice podobné věku. Měkký výraz tváří v miniaturách nakreslených svědčí, že jsou to typy slovanské. K těmto rukopisům XV. století přidružení sluší z téže císařské sbírky latinskou modlitebnou knížku císaře Karla V. Jest to malitký pergamenový rukopis XVI. věku a původu vláského. Má 79 miniatur, velmi jemně ve zlatě barvami en camaieu provedených. Při jedné modlitbě »k ranám Páně« udáno čtyř tisíců let odpustků po správě Boží. Z téže knihovny tu vystaveno bylo i několik vzácných a krásných tisků starších i novějších, zejména několik francouzských modlitebních knížek (»Livre d'heures«) z počátku XVI. věku na pergameně tištěných, tytýž také s barevnými dřevorytinami a initialkami. Číslo Sign. Inc. 294

věrně, že zdály se mi býti obě jen jednou knihou, když jsem za několik dní na to spatřil antifonář Řehořův (současnou kopii ze VII. století) v těchto deskách v bývalé klášterní knihovně svatohavelské ve Švýcařích.

⁵⁾ Tato práce povypuklá jest věrně zdělána dle vzoru originálních desek papeže Řehoře Velikého, tak

má latinský, z části francouzský text. Jiná r. 1727 v Paříži tištěná (Sign. 32.756) má francouzské nápisy, však latinský text. Skvostnou úpravou vyniká foliová anglická bible, r. 1816 v Londýně tištěná. (Sign. 6651.) Zdobena jest i rytinami od Landseera a j., jež vynikají smělou, velkolepou koncepcí.

Z tkaných prací vytknouti jest nám především hedvábný pytlíček z XI.—XII. století (?), jež nazývají pytlíčkem sv. Štěpána. Na zlatotkané půdě vidíme Krista, anděly a svaté, na zadní straně kříž se staroslovanskými nápisy⁶⁾ zdoben jest perlami a drahokamy. Náleží kapucinskému klášteru ve Vídni. — Posvátných rouch, zvláště kasulí z XII. (zvonového útvaru), z XIII.—XIX. století bylo hojně vystaveno. Jmenujeme habešský plášť biskupský z modrého atlasu v hedvábu tkaný, pak habešský baldachyn z modrého sametu. Obé patří orientálskému museu. — Prací ve dřevě řezaných bylo mnoho vystaveno. Z nich vytýkáme: Pietu, relief s četnými figurami svatých osob a skříň s vypuklou prací po stranách; obé ze XVII. století, patří městsk. průmyslovému museu ve Lvově. Na skříni jest znamenatí polské kroje a typy. Bylo tu také spatřiti sedm křížů, řezaných od mnichů hory Athos, z několika klášterů dolnorakouských, na nichž vyřezáno čteně obrazů ze života Páně; pak dva kříže, řezané od ruthenských rolníků, z nichž jeden (0.480 m. vysoký) jeví na sobě velmi pečlivou a jemnou práci s nápisem a ornamenty do dřeva řezanými.

Z četných prací kovových jsou pozoruhodny: bronzový krucifix byzantského původu, zdobený smaltem a kameny z litého skla. Na hlavě Páně spatřujeme korunu nikoliv trnovou, nýbrž královskou. Náleží rusinskému národnímu domu ve Lvově. — Pamětihodný jest prastarý kalich, »Tassilovelch« řecený, z VIII. století. Jest ulit z mědi a zdoben pozlaceným leptáním a stříbrnými ovály na kupě, v nichžto (po řecku) žehna- jící Spasitel a čtyři evangelisté. Na trychtýřovité noze čteme: »TASSILO DUX FORTIS LIUT PIRC VIRGA REGALIS«. Patří klášteru Kremsmünster.⁷⁾ Spatřiti zde bylo též dvou ciborií ve způsobě holubice

z pozlacené mědi, románského slohu.⁸⁾ — Převzácný jest i relikvíár jako triplychon upravený z pozlaceného stříbra z r. 1443. Stkví se bohatou povypuklou prací gotickou. Patří do Mariapfarr u Tamsweagu. — Ze stoličného pokladu záhřebského vystaveno »plenarium« a pacifikál z XV. století. Plenarium se stkví zlatem, stříbrem, smaltem a velkými drahokamy, mezi nimiž Madonna vyniká vysoko vypuklou prací. — Zvláštní krásou a bohatostí práce vynikají v tomto oddělení zejména pastoralia, pastýřské berly. Jejich svršky (záhlaví) jsou velmi důmyslně komponovány a dle toho též bohatě vypracovány a zdobeny. Jest na nich znáti, že zejména řeholníci se všim důvtipem a s obzvláštní láskou symbolicky komponovali tyto znaky vrchní otcovské péče opatů o duchovní brat. Tak znamenáme i na biskupských a j. berlách. Vizme na př. pastorále z pozlaceného stříbra, jež náleží stoličnému pokladu v Zá h ř e b ě. Nodus na jeho záhlaví má bohatou a vysokou architektonickou výzdobu tvaru gotického. V záhybu malém zobrazeno zvěstování Panny Marie, jež i na jiných berlách častěji se vyskytuje. Na tomto pastoralu znamenáme také znak biskupa Osvalda Thuna († 1490). Podobně pracováno jest i pastorále stoličného pokladu svato-Štěpánského ve Vídni, také z XV. stol. Však jeho gotický nodus jest nižší. Nejzajímavější jsou hlavice berel z doby předgotické, ponejvíce ze slonové kosti pracované. Nodus i záhyby představují hada neb nějakou obludu. Dvě takové hlavice jsou tvaru kulatého a vlaské práce z XIII. století. Jedno pastorále náleží klášteru Klosterneuburk⁹⁾, druhé arcivévodovi Frant. Ferdinandovi z Este. Podobná jsou též pastoralia klášterů Göttweig, Admont a Světlá¹⁰⁾, pak jeptišek na Nonnberku u Solnohradu¹¹⁾ z XIII. století. Všecka zdobena jsou na vnější straně záhybu kralbolkami. Však nejpamátnější jest pastorále ze stoličného pokladu v Akvileji z 1. polovice XI. století. Berla i nodus jsou z křišťálu, hlavice z pozlaceného stříbra; záhyb končí drakem, na němž Agnus Dei stojí. Patří nyní metropolitnímu kostelu v Gorici.

⁸⁾ Viz exemplář solnohradského dómu vyobrazený v katalogu str. 14.

⁹⁾ Vyobrazení v katal. str. 95.

¹⁰⁾ Vyobrazení v katalogu str. 102.

¹¹⁾ Vyobrazení str. 94.

⁶⁾ Kdo nám je přečte a sdělí?

⁷⁾ Vyobrazen v katalogu na str. 6.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc prosinec 1887.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalich: stříbrný: pro dp. Jana Kreitze, faráře v Hrádku na Moravě. — Pozlacení v ohni kalichů: pro dp. Fr. Čápa, faráře v Záhoří, pro vdp. Ferd. Pokorného, b. vikáře v Krakově a pro dp. Jiřího Schöna, faráře v Kostelci. — 3 nádoby na sv. oleje: pro dp. Fr. Chudobu, faráře v Cetechovicích na Moravě. — Stříbrné patenky k nemocným: pro dp. Jos. Kovalovského, duch. správce v Mirově na Moravě a pro dp. Václ. Schumanna, faráře v Jungferndorfu v rak. Slezsku. — Kaditelnice stříbrná: pro dp. Jana Kubička, faráře v Peni na Moravě. — Kropenky: pro dp. Jos. Melenu, kn.-arcib. vikáře v Žimuticích, pro dp. Fr. Chudobu, faráře v Cetechovicích na Moravě a z ořechu kokosového se stříbrným kováním a kropáčkem: pro dp. dr. Fr. Srbeckého, faráře v Blansku na Moravě. — Nádoby na mytí prstů: pro vdp. Mat. Kubička, b. vikáře v Čestvicích, pro vp. Fr. Pavlíčka, koop. v Žebráku a pro dp. Jos. Bettlacha, faráře v Komárově. — 12 oltářních svícňů: pro dp. Jos. Bettlacha, faráře v Komárově. — Lucerna k nemocnému: pro blahor. Jos. Haše, řídícího učitele ve Veselí nad Lužnicí.

Rozhonné. Kanonické tabulky: pro vdp. Mat. Kubička, vikáře v Čestvicích. — Mošna kožená pro náčiní k zaopatřování nemocných: pro dp. Vojt. Laurera, faráře v Úherci. — Harmonický zvonek: pro důst. farní úřad ve Zvíkově a pro blahor. Macháčka, zemského poslance.

Paramenty. Kasule: fialová: pro dp. Karla Vosyku, faráře v Sebranicích; dvě bílé a fialová: pro vdp. Jos. Kuchynku, děkana a vikáře v Rakovníku; bílá a červená: pro dp. Karla Krále, faráře v Dublovicích; fialová a černá skvostná: pro vdp. Jana Klippla, arciděkana ve Velké na Moravě; bílá skvostná s jezulátkem: pro vdp. Jos. Slánského, inf. převora řádu maltézského v Praze; fialová: pro dp. Jana Sedláčka, faráře ve Špičkách na Moravě; červená a fialová: pro dp. Jana Mirtla, faráře v Stobořicích. — Bílý pluvial: pro dp. Jana Mirtla, faráře v Stobořicích. — Štoly: 6 pro vdp. Josefa Kuchynku, děkana a vikáře v Rakovníku; bohatě vyšíváná: pro dp. Václ. Neumanna, faráře v Bohdale; 5 pro dp. Jana Mirtla, faráře v Stobořicích. —

Vela: pro J. knížecí Milost nejdůst. arcibiskupa pražského; dvě pro dp. Fr. Beránka, faráře v Popovicích. — Pláštiky na ciborium: pro dp. Václ. Kohouta, faráře v Němyčevsi, pro dp. Karla Krále, faráře v Dublovicích a pro dp. Jana Mirtla, faráře v Stobořicích. — Bursy k nemocným: pro dp. Karla Krále, faráře v Dublovicích, pro důst. farní úřad v St. Pace, pro blahor. paní Tůrmovou v Praze a pro dp. Václ. Kunze, faráře v Stranné. — Antipendium: pro dp. Vikt. Jenatochského, faráře v Jeníkově. — Polštáře oltářní: pro blahor. paní Teklu Stehnovou a pro dp. Fr. Beránka, faráře v Popovicích. — Korouhve: pro vp. Víta Dolejšího, administr. v Mladošovicích. — Birety: pro blahor. paní Teklu Stehnovou a pro vp. Fr. Pavlíčka, koop. v Žebráku. — Komže pro kostelníky: pro dp. Karla Kummra, faráře v Michli a pro vdp. Fr. Miesnera, děkana ve Stříbře. — Příkrov: pro vdp. Jana Taufra, děkana v Luhačovicích na Moravě.

Prádlo kostelní. 2 cingula: pro vdp. Jos. Kuchynku, děkana v Rakovníku; 5 pall: pro dp. Jiřího Schöna, faráře v Kostelci; korporale, humerale, cingula, purifikatoria a ručníky: pro dp. Fr. Beránka, faráře v Popovicích.

II. Nová objednání.

Hlavní a poboční oltář: dp. dr. Fr. Srbecký, farář v Blansku na Moravě. — Kalich stříbrný s emailovanými obrázky: dp. Ferd. Harna, farář ve Chvalkovících na Moravě.

Příspěvky

na votivní obrazy v karlínském chrámu Páně k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.

zl. kr.

Přeneseno . . 1614 57

Dp. František Vojáček, farář v Janovicích

k 1. daru 10 zl. opětně 3 —

Úhrnem . . 1617 57

Do 2000 schází 382 zl. 43 kr.

Za další hojně dary prosí

redaktor.

„METHOD“

ročník XIV.

vycházeti bude každého měsíce jako dosud.

Předplatné 2 zl. přijímá redaktor v Karlíně.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco v Karlíně. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ul. č. 223.

Nákladem vydavatelovým. — Knihtiskárna Politiky v Praze.

